

Archief voor kerkelijke en wereldlijke geschiedenis van Nederland, meer bepaaldelijk van Utrecht 1851

<https://hdl.handle.net/1874/27547>

O. V. II: 14.

ARCHIEF

VOOR

KERKELIJKE EN WERELDLIJKE GESCHIEDENIS VAN NEDERLAND,

MEER BEPAALDELIJK VAN

UTRECHT.

(ALS VERVOLG OP HET ARCHIEF VOOR KERKELIJKE EN WERELDSCH E GESCHIEDENISSEN,
UITGEGEVEN DOOR WIJLEN DEN HEER J. J. DODT VAN FLENSBURG).

UITGEGEVEN

ONDER BEGUNSTIGING VAN

Z. M. DEN KONING DER NEDERLANDEN,

DOOR

Jhr. Mr. A. M. C. VAN ASCH VAN WIJCK.

DERDE DEEL.

UTRECHT,
KEMINK EN ZOON,
1853.

PHILIPS VAN BOURGONDIE,

BISSCHOP VAN UTRECHT.

1521—1524.

199. *De gedeputeerden der 3 staten van Utrecht*, al wyl wesende tot Deuanter, *berigten aan hunne committenten*: V sal belieue toe weten, hoe dat wy tot noch toe nyet vuel ghevordelt en hebben, dan wat bij die een ghevordelt wardt dat wart bij die ander afgheslegghen; dan op sonnedach verleden sijn hier ghecomen twe ambassade der keyserlicker maiestat ende mijns vrouwen van Sauoyen met redenen aen mijnen g. h. ende der stat Deuenter, Campen ende Zwol, welke redenen voer mijn g. h. ende alle ghedeputerde gheopent is, die soe vort met huere beueel na Campen sijn gereyst op manendaghe leest lede ende soe vort te Zwolle, om hem beyde daer toe te vermoeghen, sij die orloghe verlaten ende huer ghescille verbliuen aen mijn g. h. ende sijnre g. lande ende staten van beyder sijde; die wij huer wedercomps verbeyden moten, ende och mede een generael dachwert verscreuen van alle die lande, op manendaghe naest comende hier bynnen Deuenter te wesen; dus dat wij nyet en weten hoe wij van hier comen sullen, dan hier motten bliuen tot grote kost ende onsen grote verdriet, dat ons nyet te doen en stont, ten waer dit groten verloop tuschen ons den tweene stede verhoopten neder te legghen. *Zij herhalen hun verzoek* om 200 *Phs. gul.*, want het hier ser kostelick is ende genoch kosten sal, al hebben wij dat verlies van den gelden nyet. *Ged. Deuenter, op Jaarsdag 1521.*

Deel B. 507.

200. Henrick van Speckbach en Francois Cobel, *berigten aan bisschop Philips van Bourgondië*. Alreghenedichste heer. Naevolgende die raminge, die uwe gen. ons hebben geseynt, hebben wij desen voernoon gebesongneert mit die van uwer g. stat Zwolle, ende voer conclusie en hebben den seluen niet voerder moegen gebrengen; dan zijnyuden zijn wel te vreden te comen to Deuenter ten beteykenen dage bij uwe gen. ende huerlyuden bescheit met hemlyuden te brengen, behoudelicken datmen nae gaen sal de benotelinghe ofte conclusie, die den uwe gen. hebben geseynt, ende dat uwe gen. mit den staten van beyden zijden uwe gen. vuytsprake vanden voers. geschillen

sullen doen bynnen xiiij ofte xvij dagen, ofte ten mynsten alleer uwer f. g. mitten voerscr. staten vertrecken sullen van Ouerijsssele, waer toe zij luyde hem verlaten, dat tselue alsoe sal geschien, ende sullen op die mate ende conditie ten voerscr. dage commen; ende waert dat v g. tselue nyet en wilde accepteren, begeren daer van aduerteert te zijn, want zijluyden op egheen andere mate en moegen comen; zijn die van uwer gen. stede Swolle te vreedem, indien die van Campen tselue mede willen aennemen, dat zij luyden onderlinge te wagen, te peerde, scepe ende anderssins mit hueren gueden sullen moegen conuerseren, gelijk zij luyden voer de toecompste van desen plagen te doen. Wij sullen ons vuegen desen auont te zijn te Campen, omme aldaer naevolgende uwe edele belieuen metten seluen van Campen te besoingnieren ende jn als nae onsen vermoegen tbeste te doen. *Ged. Zwol, 7 Jan. 1521.*

Afschrift.

Deel B. 508.

201. *Burg., schepen. en raad der stad Zwol berigten aan de gedeputeerden van het Neder-Over-Sticht, en aan burg., schepen. en raad der stad Kampen, dat, luidens ingesloten afschrift, de bisschop hen opten affgescheit, mit key. mat. rede alhyr gemaickt, eene bijeenkomst te Deventer bestemp, ende so de brieff gans duncker is, ende wij naden lesten affgescheit ommers veell laten vallen na onsen yrsten voirnemen, ende dit mit zwairheit vnser gemeenten dair to gebracht, als dat oick onse verbedinge hyr yngelacht vermeldet, wij hapen v lieffden in allen delen genoichsam vermercken willen. So dan sijn genaden scryffte vnser verbedinge gans contrarie sijnnen, begeren vrentlicken dat v lieffden mit sijn ff. gen. also communiceren, dat sijn gen. dit yngelachte mit v lieffden sampt annemen ende sijn gen. ons tselue tegenwoirdich to scrijuen, onse vrende dair op dessen tokomenden dinxdagen auent bij v lieffden tegens de van Campen thebben, desse dinge eyns voir all ter vitdracht ende entscap gebracht mogen werden, so doch key. ma. rede seluest voirgeslagen hebben sijn gen. ende v lieffden eyne rechtlicke kenninge dair van tdoen, de tijt thans sijn gen. an desse zijde der Iselen sijnnen. Hyr june dat beste te doen, betrouwen wij vns mit eenre to verlaten antwort tot v lieffden. *Ged. zondag Octaua Epiphanie (13 Jan.) 1521.**

Deel A. 816.

202. *Burg., schepen. en raad der stad Zwol melden aan de gedeputeerden der 3 staten van het Neder-Sticht, van de ridderschap van het Over-Sticht en burg., schepen. en raad der stad Deventer, dat zij vpt gene wij mit geschickten k. mat. verspraicken ende in schryffte medegegeuen, oick an onsen gen. lieuen heren sampt v l. gysteren gesandt hebben, morgen avond de hunnen zenden zullen, in solcken tovoersicht, dat zij, oft enich donker verstant na onsen gen. leuen heren schryffte weer, solx tot guden verstande wyllen helpen verclaren, ende nemen daer op an de stilsate na schryffte ons gen. leuen heren. *Ged. S. Pontianus (14 Jan.) 1521.**

Deel A. 817.

203.

Dat irste concept.

Op sulcke schelinge ende onwille als sich holden tuschen den steden Campen ende Zwolle, soe wael opte aenhalinge vanden scepen ende den tolln bijden van Campen voergenomen, als mede op alle ouergrepen ende accessorien daer nae gevolget, heft die eerweerdege in Gode hoichgeboren furst mijn gen. here, heer van Vtrecht beyde sijne genaden steden voerscr. dach gelacht hore volmechtige vrunden alhier te Deuenter bij sinre genaden tschicken, als zij op huyden

data van desen gedaen hebben, ende heft mijn gen. here voirsch. bij toedoen sinre genaden staten beyder lantschappen sie beyde steden soe verre onderwesen, dat sij hore schelinge voirsch., soe wael opt principael als opte accessorien ende ouergrepen daer vuyt gesproten, gansselicken ende heel gekeert ende verbleuen hebben an mijnen voirsch. gen. here als horen ordinarissen richter ende natuerlickent lantfurst, opte pene ende confiscatie van allen horen priuilegien zij vanden key. mat. ende den heyligen Roemschen rijcke holdende zijn, ende van ongenade ende indignatie mijns voirsch. gen. heren als hoers lantffursten, in gefalle van ongehoersaemheit in enigen punten van desen verblijue, daer ouer gestraeft te worden als dan beuonden sal worden behoren te geschien, mit sulcken onderscheyde dat sijn genade daer ouer roepen sullen dieselue van sinre gen. staten beyder lantschappen, die ompertielicken daer ouer gedeputiert sullen worden ende bij rade *ende guetduncken elck horer frunde zij hier toe geschickt hebben*, ouerleggen, wes zijn gen. nae jnnegelachten bescheyde van beyden parthen ende oick nae rechte daerjonne behoren sullen te doene; dat geschiet wesende, alsdan wil mijn genedige heer als lantfurst een keninge ende vuytsprake daer van doen, als dat nae rechte behoren sal, tusschen dit ende Pinxteren naestcomende ofte zess weken daer nae ongeuerlick, nae dat mijn gen. heren dan yetwes voer queme. Actum Dauantrie des donredages post Ponciani martiris, (17 Jan.) anno XXJ.

Deel D. 549.

204. *De stad Utrecht verzoekt aan de stad Weesp, op klagte van de onderzaten van Nigtevecht, om hen met geen vervolging in regten te bedreigen, ter zake van de Atels Sluyze, gelegen op Stichts land onder Nigtevecht, zijnde zij voortijds, ter dier zake aldaar in regten betrokken, vrij gewezen.* Waer zij toegehouden moegen wesen, alse die molensluyse, daer die molen doer maelt, ende die stenensluyse, om dat men nyet en begeert haer water op yemants anders lant gemalen wert, willen zij gheerne, als zij van outs plegen houden, mer veerder oft anders en behoeren zij buyten beliefnisse ende consent van onsen g. h. van Vtrecht ende drie staten nyet te doen. In dien ghij ze oock voerder beswaeren soudent willen, dat soudent wij, soe wij best mit recht soudent konnen ende moegen, wederstaen. *Ged. zaterd. na S. Anthonis (19 Jan.) 1521.*

Minuten van Missiven bl. 96 Archief der stad Utrecht.

205. *Bisschop Philips van Bourgondië berigt aan burg., schep. en raad der stad Zwol:* Wij hebben uwe antwoordt opt ghene wij laettest myt uwen geschickten vrunden alhyr laten handelen ende verspreken hadden myt jngelachter notelen des compromis ontfangen ende verstaen; hebben oick die geschickte vrunden onser stadt Campen op hoer lueder report in dese saecken in gelijken gehoert. Ende soe dan de voersch. geschickte onser stadt Campen vander seluer onser stadt wegen dat compromis in gelijker formen, als ghij ons dat auergesant hebben, annemen wyllen, ende dair beneuens ouergegeuen, dattet bestant tusschen beyden gecontinueert werde in alder manieren alset an beyden zijden belyfft ys gewest ende thants noch steyt, hent ghij uwe vulmechtige vrunden alhyr bij ons geschickt sullen hebben omme tvoirsch. compromys myt onser stadt Campen jnne te treden, dair wij v enen dach toe auerschrijuen en maendage naestkomende des auents uwe voersch. vulmechtige alhier jnder herbergen te hebben, mede brenghende hore macht onder onser stadt Zwolle zegele ende brieue, alsulcke compromis van woerde te woerde an te gaene, als wij onse stadt Campen den seluen dach mede angesath hebben. Ende soe wij de selue onse stadt Campen hyr beuoerens hebben gewilliget, hore beseheyt op als yrst daghes in onser handen te bestellen, begeren wij desgelijken van v, om myddelertyt selue te doersien ende tegens den voern. dach te moegen ouerleggen, woe

sich een yegelick staende dat compromis holden sall myt dat varen vanden schepen ende anders, ende begeren oick dat gij dat bestant in mathen als voeren annemen ende alle dynghe berusten lathen, thent de voers. uwe vulmechtige alhier then voern. daghe bij ons geweest sullen hebben, om alsdan onse meynghen op als vorder te mogen vernemen. *Ged. Deventer donderd. na S. Agnes (24 Jan.) 1521.*

Deel C. 79.

206. *Dijkgraaf en heemraden van den Langen Vliet berigten aan bisschop Philips van Bourgondië:* Hoe dat wij wt uwer f. g. scriften nv an uwer f. g. drie staten ende oick reden gescreuen, dat de raad van Holland op woensdag na Purificationis Marie te Amsterdam of Weesp een dagvaart opte gebreken vanden watergangen, tusschen die van Heikop en Amsteland, welke uwer f. g. brieff (mer nyet die copie voirs.) uwer f. g. drie staten, rede ende ons alhier te handen gecomen zijn. Verstaen dat jnt voergeuen der voirs. saicken ende gebreken gedwaelt moet wesen, want de gebreken uwer f. g. mit uwer f. g. drie staten alhier dair op enen dachfaert begeeren soude off begeert moch wesen, bewerende alleen Diemerdam ende nyet Heycoep, soe Heycoep den drie staten nyet aentrest, mer is een saick bijsonder, dewelke versproken is, datmen daer ter platsen op komen soude jnden Meye als ment bescouwen mochte, dat nv nyet doenlijck en js. *Zij verzochten dus die dagvaart te doen versten ende op nieuw op de gebreken van Diemerdam te doen verschriuen. Ged. 27 Jan. 1521.*

207.

Dat anderde concept ende annemen.

Wij borgermeysteren, scepenen ende raed der stadt Zwolle doen condit ende bekennen mit desen brieue voer ons ende onsen naecomelingen, dat wij bij toedoen vanden eerweerdigen jn Gode hoichgeboeren vermoegenden fursten onsen genedigen lieuen heren van Vtrecht ende sinre gen. staten beyder landschappen sulcke schelinge ende onwille wij mitter stadt Campen vuytstaende hebbe, gekeert ende verbleuen nae juneholt ende vermoegen der benotelingen van woerde to woerde hiernaevolgende op sulcke schelinge (*zie verder het concept van 17 Jan. No. 203*) ende bij oeren rade ouerleggen wes zijn gen. enz. Welcke verblijff wij aengenomen ende geloeft hebben, aennemen ende louen mits desen vast ende onverbrekelick tachtervolgen. In oirconde der waerheit hebben wij onser stadt secrete segel hier aen gehangen. Gegeuen jn den voers. jaer vijftienhondert ende eenendetwintich op donredach nae Pauli Conversionis. (1 Febr.)

Wij burgermeysteren, scepenen ende raedt der stadt Campen mit onse gesworen gemeente groet ende cleyn doen condit, etc. als voren mutatis mutandis.

Deel A. 818.

208. *De stad Utrecht beklagt zich aan den hertog van Gelder, dat bij zijn afwezen zijn secretaris thans zes goud. van het gewoon schriftelijk geleide vorderde, twelk ons onredelicken te wesen bedunckt, gernerct dat wij voertijts mer enen hoernken g. ende nv naderhant twee hoernk. guld. gegeuen thebben. Js oick waer dat wij voertijts uwer f. g. reeden ende anderen tot versoick gherne gheleyde gegeuen hebben, sonder onser stadt secr. yet dairaff te laiten eyschen noch nemen. Zij verzochten dus vriendelijk, ter onderhoudinge van alle onderlinge verthieringe, comenscap, goede nabuerscap ende vruntscap, dat het geleide volgens oude gewoonte verleend worde, sonder ons ongeboirlicken te laiten bescatten. Ged. dingd. na Letare Jeruzalem (12 Maart) 1521.*

Minuten van Missiven bl. 112. Archief der stad Utrecht.

209. *De 3 staten van Utrecht laten aan al de onder Jaarsveld woonachtige onderzaten, op verbeurte van lijf en goed weten, geen land liggende in het Sticht te gebruiken na datum van dezen brief. Ged. Palmavond (24 Maart) 1521.*

Afschrift.

Deel A. 825.

210. *De stad Utrecht, vernomen hebbende dat hij den 100sten pen. van de ossen en andere huiden zoude willen afvorderen, herinnert aan den tollenaar van Schoonhoven, dat de Utrechtsche burgers boven menschen memorie nooit meer hebben betaald dan van elke deken hyuden 3 groot. Zij verzoeken hem dus niet meer aftevorderen. Ged. Dingsd. na Palmdag, (26 Maart) 1521.*

Minuten van Missiven bl. 115 Archief der stad Utrecht.

211. *De stad Utrecht antwoordt aan burg. schepen. en raad der stad Wesel, op hunne missive van maand. na Oculi l. l. ter zake van Goyert de Coninck, dat Wolter Smulling tijdens dat feit een Geldersch en geen Kleefsch dienaar was — dat Goyert de Coninck blijft volhouden, dat Smulling toen dienaar of drost te Schuilenburg in het land van Kleef was, alwaar hij de gevangen Amersfoortschen op Schuilenburg gebragt, geschat en een hunner doet gepijnlicht had, dat Goyert den dag van de bezetting der burgers tot Pinksteren heeft uitgesteld, met verzoek dat zij bij den hertog en de staten van Kleef bewerken, dat Smulling tot verrichtinge gebragt worde. Ged. 29 Maart 1521.*

Ibidem bl. 98.

212. *De stad Utrecht berigt aan de bruederen provinciaels, minister der prouincien van Colen van die Minrebruederen ende diffinitoers des capittels, dat ny gehouden wort tot Couelens: Dat nyet tegenstaende wij tjaer verleden uwer e. ende l. capittel, doe vergadert wesende in Hollant tot Delft, onser stadt gedeputeerde mit behoirlicke credentie dair an gesciet ende vruntlicken doen versoecken ende begheeren hebben gehadt, yerst montlicken ende daarna noch een scriftelicken, dattet conuent vanden Minrebruederen bynnen onse stadt bij hoer oude termijnen, die zij van ouden tijden gehadt ende beseten hebben, ende sonder den welken sij hem na hoer gelegentheyt geenshins van cost ende anders hoer noetorften nyet onderhouden moegen, hadden moigen bliuen, twelck ons aan wegen des capittels voirs. optie tijt soe te geschien doen scriuen ende toe-seggen js. Ende wort nochtans sulcx, als wij genoeg verstaen, nyet achteruolcht, mer worden dagelickx meer ende meer van hoeren ouden termijnen beroeft ende aen andere conuents getogen, tot merckelicken scaede, hynder ende achterdeel des conuents voers; alsoe dattet wel gescepen js, zij nyet alleen hoer timmeringe, voertijts begonnen ende hem van noede wesende, nyet en sellen moegen continueren, mer datse oeck den cost tot redelicheyt nyet en sellen konnen gecrijgen, ende zijn gescepen jn dien geval van armoede tot groet ongenuechte van ons (die hem alleen nyet onderhouden en komen) te sceyden. Ende aengemerct dan dat Vtrecht die hoeftstadt vant bisdom js ende tconuent voirs. dairomme, meer dan andere conuents, versuecks ende costen heeft, begheeren dairomme noch na als dickwijls voer, dat uwe e. ende l. hem alle hoer oude gewoenlicke termijnen doen restitueren ende laiten houden ende gebruiken willen nabehoeren, op dat ons geen noet derff zijn onse behelpelicke handen dair aff te trecken ende anders dairjne te versien. Voert alsoe brueder Jan Rijnvisch; president den gemeynen volke alhier, mit deuote, goede sermoenen, leeringen ende anderen exempelen den weg der salicheyt dagelickx een seker tijt lang is lerende*

ende voergaende geweest ende noch, en God wil, langer ende meer doen sal, wair doer ongetwijfelt tgemeen volck jn doechden gestichticht ende oeck tot hantreykinge des voirs. conuents ende der armer bruederen, als doch ny sonderlinge van noede is, verweect wert ende noch meer doer hem, oft God wil, verweect sal werden; begheeren dairomme yrontlicken, dat uwe e. ende l. den seluen brueder Jan Rijnvisch, president voirs., tot salicheyt der gemeen volks welfaeren ende profijt des conuents voirs., alhier jnden seluen conuents laiten bliuen willen. Ende hoe wel wij des ende alles goets ganselicken verhoppen, begheeren nochtans van alles voirs. een guetlieke wederbescreuen antwoerde, ons jnden besten na moegen weten te richten. *Ged. Paaschavond (30 Maart) 1521.*

Ibidem bl. 117.

213. *De deken en het kapittel van Luik berigten aan de 5 kapittelen van Utrecht:* Arbitramur d. v. litteras a clero Cameracensi hijs (que ad nos ab eodem date sunt) pares recepisse Nos dicto clero scriptis respondimus et intentionem nostram palam fecimus, vt per exemplum litterarum nostrarum (quod transmittimus) d. v. latius accipientes ignoramus adhuc, an dictus clerus iuxta petitionem nostram eas litteras communes vobis fecerit, quod si non, significamus d. v. nos eiusdem adhuc mentis et propositi esse, prout per dictas litteras declarauimus. Quod si vobis res ista (vt. nobis est) cordi fuerit et consilium nostrum placeat, quanto citius desuprauisati nostros deputatos (die per v. d. statuendo) transmittemus, omnia (communicato jnsimul consilio) translaturus ac de oportuno remedio prouisuros. Intelleximus materiam concordatorum Germanie per jllius principes jam apud Wormatiam congregatos plurimum curarj; non abs re erit, si querelis nostris, si quidem (ob nominationem Louaniensium aliasque reseruas dictis concordatis per nostras dioceses plurimum adhuc insensas) justissimis calcar addiderimus, vt tandem presens materia, jn dieta Augustensi a nobis communiter cepta, fuisse desideratum apud Wormatiam habeat. Annuente Deo, qui vestras d. feliciter conseruet. Eo Leodio die tertia Aprilis anno xvccxxj.

A. 819.

214. *De stad Utrecht berigt aan bisschop Philips van Bourgondië dat, — hoewel de schout en het geregt van Jaarsveld de zaak van de op de Stichtse landen gelegde schatting, namelijk, 1 oort gouds op elken morgen, gedurende 3 jaar, uitgesteld hebben tot zijne terugkomst in het Neder Sticht en tot die van Floris, heer van IJsselstein, — zij evenwel ter dier zake de Utrechtsche goederen op nieuw hebben bezet. Zij verzoeken hem, om dat uitstel op nieuw te bevelen, of aan zijne panders last te geven, om op hunne goederen in het Sticht ook beslag te leggen. Ged. 7 April 1521.*

Minuten van Missiven bl. 121 *Archief der stad Utrecht.*

215. *Willem Heda proost van Arnhem, berigt aan den deken of vicedeken en aan het kapittel van den Dom te Utrecht.* Credo dignationes vestras iamdiu satis edoctas de duobus mandatis jmperatoris maiestatis in summan perniciem et damnum vniuersalis ecclesie, presertim quantum ad prouincias istas inferiores, procuratis, exorbitantibus atque ab omni ratione alienis, vnde episcopi, qui sub corona Francie aut parlamento Parisiensi degunt, se illisos sentientes sese opposuerunt, et contra illa tamquam abusura iuridice procedunt. Insignes vero ecclesie Cameracensis et Leodiensis, per internuntios habita communicatione, decreuerunt et reuerendissimum dominum Traiectensem et paternitates v. reddere certiores de his, quae pro annullatione huiusmodi mandatorum videbuntur necessaria, pro certo conuentu die et loco conuenienti celebrando, prout

commissarij presentium exhibitores ore tenus latius exponent, et quia res ista concernit commune bonum et libertatem ecclesiasticam, dignentur paternitates v. eos benigne audire, et quae dicturi sunt, ponderare rursumque eos pro exigentia et arduitate negotij expedire votiue. Quod autem nullas litteras ad paternitates v. deferunt, ex sola prouenit inaduertentia et nullo alio respectu, deferunt enim litteras ad reuerendissimum dominum Traiectensem seu eius vicarios, quales paternitates v. vel exclesiam Traiectensem representant, credunt qui eos miserunt, nec propter similem ignorantiam commune bonum omitti debet. *God. Antwerpen 12 April 1521. Zijne handt.*

Deel A. 820.

216. Karl von Gots gnaden erwelter Romischer kayser zu allenn zeitten merer des reichs.

Ersamen, lieben, andechtigen. Vnns hat der ersam vnnsrer lieber andechtiger Hainrich, abbt des Gotshaws zur Saandt Carnelius, minister, anbringen lassen, wiewol seine vorfaren abbt, auch er voiralter her vber mennschen gedechtnis in geprauch gewest mit dem heilthumb des heiligen marschalcks vnnd himelfursten Saant Carnelien das almusen zu vnnderhaltung vnnd speysung der armen pilgram, so von feren lannden denselben lieben heiligen visitieren vnd hennsuechen in dem stift Vtricht einzusamlen, so sollet jr euch doch vnnderstandden haben vnd daz noch in vbung sein, seines Gotshawss gesanntten solh stacion in ewrm Stiff mit zugestatten noch zulassen, daz zu abruch obberuerts almusens auch seines alten herkomens vnnd gebrauchts raiche, vnnd hat vnns hierjnnen vmb vnns kayserliche hilf angelanngt. Demnach vnnd souer dann solh ein samblung des almusens, dermassen wie er antzaigt, von alter her in demselben Stiff Vtricht gepraucht worden ist, so begeren wir an euch mit ernstlichem fleisz, jr wellet beruerten abbt zur Saandt Carnelius mit solhen seines Gotshaws stacion vnnd questen in demselben eurm Stiff Vtricht nochmals, jnnhalt seines alten gebrauchts, furfaren vnd hanndlen lassen, vnd weitter darjnnen nit jrren nach verhindern, als pillichen beschicht. Daran tuet jr vnns entliche maynung. Geben in vnnsrer vnnd des reichs stat Worms am xxviii tag der monets Aprilis anno etc. im xxj^{ten} vnnsers reichs, des Romischen im anddern jaren.

get. CAREL,

lager ALBERTUS CARDINALIS, ARCHICANCELLARIUS.

Opschrift: Den ersamen vnnsern lieben andechtigenn dechant vnnd capittlen der Stiff Vtricht.

Voorzien met het keizerlijk zegel in rood was, op de buitenzijde van den brief gedrukt
Deel A. 821.

217. *De stad Utrecht herinnert aan de stad Antwerpen, hoe dat in het jaar 1516 de heer van Brederode het goed der Stichtsche burgers, komende van de Antwerpensche markt, in beslag heeft genomen, en dat zij hierop aan Antwerpen hebben verzocht, om de schade, volgens haar marktregt, op de steden Dordrecht, Gorinchem en Schoonhoven te mogen verhalen; dat die steden, in plaats van dit op den heer van Brederode, op de Utrechtsche onderzaten weder hebben verhaald; dat zij hierover aan den raad des keizers heeft geklaagd, die, in minachting van het Antwerpensch marktregt, gelast heeft aan de drie voorn. steden die schadevergoeding met kosten en interesten, door den hoogen raad van Mechelen te waardeeren, terug te geven; welk bevel zij, om wt oerloge, voerder last en verdriet te bliuen, gehoorzaamd en de hoofdsom met de kosten, ten bedrage van ongeveer f 3,000, heeft betaald; dat nu de stad Dordrecht aan haar heeft gezonden afschrift van de declaratie van kosten en schaden, geleden door Jacob Reijersz. en Jan van der Hagen, Antwerpensche koornkoopers, ten*

laste van Wouter en Jansz. te Dordrecht, als borgen gebleven voor de voorn. poorters, ten bedrage eener aanzienlijke som, van welke som deze stad de garantie of betaling vordert. Om voerder kosten, moeyten ende scaeden, die zij opten onsen dechten te verhalen, te scuwen, verzoekt zij, om hunne beide voorn. poorters te willen onderrigten, dat zij de beide burgers van Dordrecht ongemolesteerd laten, maar dit op den hoofdschuldenaar, den heer van Brederode en zijne onderzaten, verhalen. Ged. 30 April 1521.

Minuten van missiven bl. 132. Archief der stad Utrecht.

218. *De stad Utrecht verzoekt aan Paulus van Esseren, drost te Jaarsveld, om de zaak der wegens het morgengeld bezette Utrechtsche onderzaten te laten berusten tot dat de bisschop en de heer van IJsselstein, die nu beiden inlandich zijn, daarvan zullen zijn onderrigt. Ged. 1 Mei 1521.*

Ibidem bl. 135.

219. *De stad Utrecht berigt aan bisschop Philips van Bourgondië: Hoe dat, nyet tegenstaende uwer f. g. borgere van Vtrecht, na vermoegen dat register ende ordonnantie wesende opten tol van Scoenhoven, van ouden tijden, als omtrent lxxx jaeren geleden, van een deker huyden, xx huyden voer een deker, van elke deker mer enen stuur te toll gegeuen noch sculdich en hebben geweest, — hebben nochtans uwer f. g. borgeren ende coepluden van Vtrecht voirs. naden groeten oerloege, omtrent xxxvij jaeren geleden, moeten geuen van elke deker huyden te toll drie groet; ende dairenbouen, gen. heer, hebben die tolmaers oft haer dienre opten toll Schoenhoven nv deze verleden paeschmerct van Bergen van elke deker huyden x huyden voer een deker hebben willen ende genomen hebben den hondertsten pen., seggende dat jnde hantfesten ende priuilegien, van voer greuen van Hollant verleent, gheen huyden gespecificceert en staen; wair bij, gen. l. heer, uwer f. g. borgeren ende coepluyden, aengemerct hoer oude gebruyck ende gewoenten, oick die ordonnantie ende registeren opten voirs. toll wesende, merckelicken veraftert ende bescadicht wesen souden, ten waer dair anders doer uwer f. g. voerstant ende hulpe jnne versien worde. Bidden ende begheeren dairomme zeer oetmoedelicken, dienstlicken ende vruntlicken, dat uwe voer haeren borgeren en coepluden belieuen willen te doen scriuen ende versueken aenden stedehouder, president, raide ende rekenamer van Hollant, om alle ongeboerlicheyt aff te stellen ende uwer f. g. borgeren ende coepluden van Vtrecht te willen laiten lijden ende passeeren op hoer oude gewoenlicke tollen, sonderlinge de huyden voirs. aengaende, ende anders nabehoeren, dair wij, behaluen die voirs. tolln, enen groeten penning, te weten ijē keyzers scilden ende ijē Vrancrijcsche croenen bedragende, bouen viijē Holl. guld. siaers daerenboven ter pensijen voer geuen moeten ende tot noch toe doechtlicken ende wel betaelt hebben. Ged. 1) Mei 1521.*

Ibidem bl. 136.

220. *President en raden van Holland enz. antwoorden aan bisschop Philips van Bourgondië op zijn schrijven, in antwoord hunner voorschriften ter zake van het houden van dagvaart over den Rijndijk en andere gebreken op den eersten dag na Pinxteren, bij welk schrijven hij hun te kennen gaf, dat het hem aengenaem zou zijn, het houden van dien dag te bepalen op de Putkuip of eene andere gelegene plaats in het Sticht — dat, aangezien de bijeenkomst voor-*

1) Oningevuld gelaten.

namelijk den Rijndijk betreffen en men op de plaats zelve zoude moeten zijn tot het nemen van visie en inspectie van het betwiste punt, hun de stad Bodegraven daartoe de geschikste plaats voorkomt, als ook om het gherieff van herberge ende anders; dat zij echter eene volgende dagvaart gaarn in het Sticht willen houden. Ged. 's Hage 7 Mei 1521.

Dit afschrift bij begeleidende missive (A. 822) den 9. Mei door den bisschop aan de staten gezonden.
Deel A. 823.

221. *De stad Utrecht berigt aan bisschop Philips van Bourgondië: Alsoe wij nv wt voergheuen van meyster Hermen Hagen ende Eerst van IJsendoeren uwer f. g. raeden verstaen, dat uwe f. g. kennisse te hebben begheeren van die wippe, opte Vaert om der luyde goet mede ouer te slaen gestelt js wten naem ende van wegen des heeren van Brederode oft anders, soe, gened. l. heer, hebben wij dair na vernemen laeten ende bevynden ter wairheyte, dat een genoempt Goesen Pott, wesende een geswoeren ende gecleet dienre van onse stadt om toesicht te hebben tot onser stadt spoeye, waterganck, opslach ende anders, een instrument ofte wippe, om onse borgeren ende ander luyde goet mede te moegen opsetten off jn scepen off scuten te slaen, aen ende op onser stadt opslach ofte werff geset heeft gehadt bij sijns selues auctoriteyt, sonder beveil off consent van onser stadt, oick nyet wten naem des heeren van Brederode voirs. Ende want wij dan beducht zijn geweest, dat die heer van Brederode, wyens dienre Goesen onse voirs, dienre bij tijden jn enigen anderen saicken wel wesen mach, enigerley actie dair doer pretendereen ende soecken soude hebben moegen, soe hebben wij die selue wippe bij hem weder doen ruymen ende nederleggen, om alle voerder jnconuenienten, dair wt verrijzen mochten, te vermijden. Ged. 8 Mei 1521.*

Minuten van missiven bl. 138. Archief der stad Utrecht.

222. *Bisschop Philips van Bourgondië antwoordt aan de 3 staten van Utrecht ter zake van het houden van dagvaart met Holland te Bodegraven, dat hem voorkomt dat aldaar slechts twee hunner, namelijk uit de ridderschap, als: Bernt Vuyten Eng en Frederik Vuten Ham, maarschalk, to weynich is, aangezien die dagvaart treffelic is het Sticht, het regtsgebied en de stad merchelicken betreffende. Hij verzoekt dus, ook 2 leden der kapittelen en 1 van stadswege derwaarts te zenden, om opte saken ende gebreken tusschen beyden landen te rijpelicker te tracteren ende te handelen, als tot protectie ende wailfaert onser lande ende onder-saten beuonden sal worden best dienende. Ged. slot te Duurstede 12 Mei 1521. Zijne handt., lager HERDINCK.*

Deel D. 550.

223. *De stad Utrecht herinnert Jan Thijn, tollenaar te Schoonhoven, dat er over den gevorderden tol van Utrechtsche huiden, naar Antwerpen te markt gaande, twist is ontstaan, die wegens afwezen des bisschops, wiens hulpe en voerstant wij daer jnne behoeuen, nog niet is beslecht. Zij verzoekt hem, om den gewonen tol ditmaal te vorderen en zoo dit niet geschieden kan, op cautie hunne goederen te laten passeren, tot dat met hem nader daarover zal gehandeld zijn. Ged. 15 Mei 1521.*

Minuten van missiven bl. 139. Archief der stad Utrecht.

224. *De stad Utrecht verzoekt, in zake der bezetting van Wouter en Jansz. door de*

2 *Antwerpensche poorters, aan de stad Dordrecht, om te zamen met haar en de stad Schoonhoven, naar Antwerpen te bezenden, ten einde die zaak in der minne te eindigen. Ged. 15 Mei 1521.*

Ibidem bl. 139.

225. *Bisschop Philips van Bourgondië antwoordt aan de 3 staten van Utrecht, dat hij op hunne begeerte den drost van Jaarsveld heeft geschreven, om de instelling der regtsvordering tegen de Utrechtsche onderzaten te verschuiven, tot dat hij met den heer van IJsselstein eene vrientlicke bijcompst zal gehouden hebben. Ged. slot te Duurstede 15 Mei 1521. Zijne handt., lager HERDINCK.*

Deel A. 824.

226. *De stad Utrecht antwoordt aan de stad Amsterdam, ter zake van den turfaccijns, die nywelicx opgesteld soude wesen, dat deze zaak, (als wij v l. wel eer geantwoert moegen hebben) niet de stad alleen, maar voornamelijk den bisschop en de 3 staten, welke dien accijns opgeset hebben, betreft. Dat het waar is, dat van oudts van alle soort van turf binnen of door de stad en de vrijheid gebragt en naar Holland en elders vervoerd, dezelfde accijns werd en nog wordt gegeven. Zij belooft hun schrijven aan den bisschop en de staten, als zij vergaderen, mede te deelen. Ged. 24 Mei 1521.*

Minuten van missiven bl. 174. *Archief der stad Utrecht.*

227. *Goeyert de Coninck, oud schepenburg. van Utrecht, in persoon om sonderlinge noetsaecken verhinderd te komen op de dagvaart, in zijne zaak tegen Wolter Smullinck bepaald op dingsd. na S. Urbanus te Kleef opter borch, zendt aan den hertog van Kleef derwaarts als zijne gemagtigen Gerijt van Zuytphen en Frans van Echten, geestelijke broeders. Ged. Utrecht, 24 Mei 1521.*

Ibidem bl. 175.

228. *De stad Utrecht zendt aan de stad Antwerpen Valentijn van der Voort, secretaris, om met haar sekere saecken te verspreken. Ged. 25 Mei 1521.*

Ibidem bl. 176.

229. *Burg. schepen. en raad der stad Zwol berigten aan de 3 staten van Utrecht: Wij hebben nu onse leste inleggen ende dupliceren tegen der van Campen oir replycke ingelacht, vermogende der submissien ende lesten affgescheit an vnsen gen. lieuen heren gesant, ende begeert van sijn ff. gen., nu voirt sijne gen. staten beyder Gestichten to verschrijuene, enige van oeren lieffden bij sijn gen. op desse saicken to schickene ende bij rait ende guetduncken elck oire vrende dan dair jnne te laten geschien vermogende der seluer submissien, als den behoirlick is, ende schicken vwe w lieffden tegenwoirdich hyr bijgeslaten copien der submissien ende den lesten affgescheit, dair vith to bedenckene wij niet jn desser saicken gehendelt off gewandelt hebben dan bij den seluen vwer w ende e. lieffden, dair wij ons noch na als voren to geuen ende stellen vnse dinge gans geheel ende all mit vnsen g. l. heren ende anderen sijne gen. landen an desse zijde der billicheit, reddenen ende recht es naist, ende so vnse gen. here an ons gescreuen hefft, vermogende desse jngelachter copien sijne gen. briefs, en konnen wij niet gevoelen vnse tegenwoirdicheit ennige vrucht.*

oft datmen vnser tdoende sall hebben, de deputatie ende berait elck oire vrende ende zij yrsten vullenbracht; vrentlick ende guetlick begerende, dat vwe w ende e. lieffden nu voirt hyr jnne doen dat beste, wij niet bauen recht ende redenen bedepet en werden, so wij des ende alles gudes eyn gans betrouwen dragen tot vwe ende e. lieffden. *Ged. Zaturd. na Sacramenti (1 Junij) 1521.*

Deel A. 826.

Hierbij overgelegd de navolgende vier afschriften.

230. Wij Philips van Bourgoingnen, bijder genaden Godts bisschop tUtrecht, maeken kundt mit desen onsen brieue, dat wij opte schelinge, sich holdende tussen onsen steden Campen ende Zwolle, als op dat vaeren midlertijt der vthsprake, eyne kentenisse gedaen ende geordiniert hebben, dat schepe ende waegenen midler tijdt der vthsprake vloeten ende vaeren sullen mit alreleye guet vrij, velich ende ongeleth sonder enigen toll te gheue, gelijk zij gedaen hebben voer anhaelinge des schepes, dair desse schelinge vuyt gespraetten ys, ende dyt sall wesen sonder preiuditie beyder steden gerechticheit ende possessie jnt principaell. Voert sall onse stat Campen tusschen dyt ende den maendach na beloicken Paisschen naistkomende jnleggen dat principaell vanden tollende ende alle accessorien dair vth gespraetten, dair onse stat van Zwolle bynnen vyertyen daegen dair naist, als hem de ansprake behandelde ys, weder op antweren ende jnleggen sullen; ende dair sall onse stadt van Campen bynnen xiiij daegen op dupliceren, ende onse stadt van Zwolle binnen xiiij daegen dair na op tripliceren, ende dan neit meer, sonder argelist. Des toirconde hebben wij onsen segell hyr beneden an dessen brief doen hanghen. Gegeuen jn onser stadt Deunter jnt jair ons Heren dusent vijff hondert ende eynendetwyntich op wonsdach na Judica. (20 *Maart*) etc. Phs. Herdinck.

Afschrift.

Deel A. 827.

231. Wij Peter van Mouwick, Johan vanden Haue, Johan van Leyden ende Beerdt Zwaeffken Henricksz., als geschickte van wegen der stadt van Deunter, doen kondt: Alsoe de stede Campen ende Zwolle jn onwyllen van eynen toll verloepen zijnnen, dat allynck ende all an den hoichweerdigen, hoichgeboeren furst vnser gen. lieuen heren van Vtrecht ende zijne gen. staten gestalt ys toe rechte, jnholt eenen benotlynghe dair van bezegelt, ende sal de benotlynghe yrsten jn eynen artykell vermochte: »Aldus ende bij raede ende guetduncken elcks oerer vrende zij hyr toe geschicket hebben,» den welcken artykell zijn gen. om oirsacken wyllen begerden dair vth te blijuene, dan solde tot zijner tijt dat selue alsoe ende niet anders geschien. Dat welcke zijn gen. ons vieren jn tegenwoirdicheyt der geschickten vrende van Zwolle alzus toegesacht ende ons gehieten hebben van zijnen f. g. wegen aldus toe certificeren, sonder argelist, dat wy oirkonden myt onsen handen hyr ondergesath op auent onser Lieuer Vrouwen Purificationis (1 *Febr.*) anno Domini etc. xxj.

Peter van Mouwick. Johan van Leyden.

Johan vanden Haue. Berent Zwaeffken Henricksz.

Afschrift.

Deel A. 828.

232. *Bisschop Philips van Bourgondië berigt aan burg., schepen. en raad der stad Zwol:* So als wij opte schelinge, sich holdende tusschen v luyden ende vnder stadt Campen, (dair op nu vast voele scryfften ten beyden zijden jngelacht sijn) de gedeputierde beyder vnser lantscappen sampt vnser stadt Deunter verscreuen ende bescheiden hebben, als van en maendage naistkomende ouer acht dagen, nementlick des maendages na Sacramenti, bij vns to wesene ter plaetsen, dair wij dan in vnser Gestichte an dese zijde der Iselen sijn zullen, tsauonts jnder

herbergen to wesene, om des anderen dages mit hem sementlicken communicatie tholden, na vermogen der jnggetredener submissie, woe ment jnder saicken voirtan, om de selue tot eynen guden eynde brengen, anstellen sall, hebben wij v sulckes wel willen verwittigen, om oftet gebeurde men vwer vellicht tdoene hadde, alsdan ennige vwe vrende oick bij vns te hebben, den welchen wij begeren ghij dan medegeuen, ons auer te brengen, vwe duplyck op tgene onse stadt Campen jn forme ende manyre van replyck jnnegelacht hefft. *Ged. Duurstede 24 Mei 1521.*

Afschrift.

Deel A. 829.

233. Wij burgemeysteren, scepenen ende raedt der stadt Zwolle doen kondt ende bekennen myt dessen onsen brieue vor ons ende onsen naekoemelyngen, dat wij bij toedoen enz. (*Zie voorts No. 207.*) Actum Dauenter des donredages post Poncianus anno xxi. Welcke verblyff wij angenamen ende gelaefft hebben aennemen ende gelauen myts desen vast ende onverbrecklick tachteruolgene. In oirkonde der waarheyte hebben wij onsen stadt secretet zegell hyran gehangen. Gegeuen inden voirs. jaire xv^e ende xxi.

Afschrift.

Deel A. 830.

234. *Bisschop Philips van Bourgondië berigt aan de 3 staten van Utrecht op hun verzoek, bij monde van Herman Hagen en Ernst van IJsendoren van Sterckenborch hunnentwoege gedaan, om te Utrecht met hen en anderen onser lantscapen gedeputeerde te handelen over de zaak van Kampen en Zwol, dat hem durch nootlicke jmpediment op dit pas niet mogelic is, het kapittelgeneraal bij te wonen. Hij verzoekt morgen of overmorgen te acht ure hunne gedeputeerden, alsmede eenige geleerden naar hem te zenden, om over deze zaak, die zeer zwaer is ende onse lantscapen merckelicken angaet, tot welvaert derseluer met hen te handelen. Ged. slot te Duurstede 2 Junij 1521. Zijne handt., HERDINCK.*

Deel D. 553.

235. *Bisschop Philips van Bourgondië verzoekt den domdeken Jacob van Apelteren tegen morgen avond het kapittelgeneraal te beleggen, ter zake der geschillen tusschen de steden Zwol en Kampen. Ged. slot te Duurstede 5 Junij 1521. Zijne hand., lager HERDINCK.*

Deel A. 831.

236. *Bisschop Philips van Bourgondië antwoordt aan de 3 staten van Utrecht op hun verzoek van gisteren in antwoord op zijne voorschriften, om ons noch bynnen onser stadt aldaer bij v voegen wolden, om opter saken tusschen onsen steden Campen ende Zwolle met v sementlicken te handelen ende communiceren, — dat hem dit op desse tijt ongelegen is te doen, ende bedunct ons des oick noch van ghenen noode, naedenmael die secretaris onser stadt Campen alhier bij ons gecomen is vander seluer onser stadt wegen, vermoedende — soe als onse stadt Zwolle opt principael vanden tollen een aensprake gedaen ende scriftelick jnnegeleit, daer onse stadt Campen op geexcipeert ende geantwoerd hefft, dat nw onse stadt Zwolle daer wederop gerepliceert sal hebben, — soe meende dieselue secretaris, dat die redenen vermochten, als wij oick anders nyet vuelen en connen, men onser stadt Campen hoerde te gunnen daerop wederomme te moegen dupliceren, soe wael als onser stadt Zwolle toe gelaten is geweest te dupliceren opte aensprake ende replycke onser stadt Campen; twelcke wij v luyden wel hebben willen te kennen geuen, om mit sampt den gedeputierden onser lantschappen van Ouerijsele daerop mitten anderen te communiceren;*

ende soe die tijt dan noch verloopē wil, om bij onser stadt Campen hore duplicke wederjñne te leggen opt selue als voerscr.; soe dattet nyet moegelick en wil wesen, die sake te eynden ende een vuytsprake daer van te doene bynnen den tijde jnder submissie begrepen, hebben wij op dit pas ouergelacht nutte te wesen, dat ghij mitten tegenwoerdigen gedeputierden onser lantschappen van Ouerijssēle hierop communicatie holden ende mitten seluen, den wij mede gegeuen hebben tghene onse voerscr. steden Campen ende Zwolle scriftlickē jnnegeleyt hebben, gevouchelicke wegen ouerleggen, om onse voerscr. twee steden te jnduceren tot een behoerlicke prorogatie vanden tijde jnder voerscr. submissie gespecificeert, om bynnen denseluen tijde, gemerct die sake zwaer is, rypelicken daerop te moegen bespreken ende anders ouerleggeu tghene tot rust, vreedē ende gemeen welfaert onser lantschappen best dienen sal. *Ged. slot te Duurstede 5 Junij 1521. Zijne handt., lager HERDINCK.*

Deel D. 552.

237. *Bisschop Philips van Bourgondiē zendt aan de 3 staten van Utrecht* de forme inden afgescheit, die gedeputeerde vanden ridderscap onses lants van Ouerijssell ende oic onser stadt Deuenter ghisteren van vlyuden aldaer genomen, als gij ons geschreuen hebben, ende wij ten besten doen concipieren; ende gelijck wij an onse twee stede Campen ende Zwolle gescreuen hebben, om een prorogatie te erlangen vanden tijde jnder submissie begrepen, op dat ghij sementlickē aen se scriuen jn gelijcker formen ende uwen boden daerna mitten onsen, den wij onse principale beslotene brieue mede gedaen hebben, na onser stadt Deuenter schicken mogen metter voirs. forme ofte concepte, om dan voerder te doen naden voirs. afgescheit. *Ged. slot Duurstede 11 Junij 1521. Zijne handt., lager HERDINCK.*

Deel A. 814.

238. Aen Campen ende Zwolle, elcx eenen mutatis mutandis.

Lieue vrunde. Soe als die jnnegelachte schryffturen opte schelinge tusschen v luyden ende onse stadt Zwolle groot ende mannichfoldich zijnnen, die welcke nae gelegentheyt der saecken waill noodich will wesen rijpelicke ende met alder neersticheyt te visiteren ende doersien, ende dan die tijt inder submissie begrepen zeer verlopen ende soe doer cort es, dat ons niet waill moegelick en will wesen, bynnen den seluen tijde bequemelick daer op te communiceren ende een vuytspraecke daer van te doene nae vermoegen der voers. submissie, hebben wij mitten seluen onsen staten ouergelacht van noode te wesen, men die tijt der submissien des weeken lanck verlēge. Dus hebben wij ende desgelijcx oick onse staten beyder landen voerscr. aen onse stadt Zwolle geschreuen, om sulcke vuytstellinge ende prorogatie van ses weeken te erlangen, als wij mede doen aen v luyden tegenwoerdich ende begeren, dat ghij jn den voers. prorogatie ende vuytstellinge van ses weeken consenteren, die voers. submissie blijuende in hoire volre macht ende voerts een yegelick zijns reches ondercorttet, ende wes uwe meynnige hier van wesen sall, een weder bescreuen antwoerdt bij brenger van desen onsen boden. *Ged. slote te Duurstede, 11 Junij 1521.*

Deel D. 815.

239. *Burg., schepen. en raad der stad Kampen berigten aan de 3. staten van Utrecht.* Soe, leyder! anderdaeges bij eynigen verlopen naecten boeuen alhier tegens geschickten van vwen w. e. ende wijsen liefden seecker oproer geschiet is, sonder wylle, weten, offte eynige toestuyngē van ons offte der onser, dan alleene bij hem seluen, jn quaeder meyninge mitten vors.

geschickten te beginnen ende mit ons te endigen, ende ons allen om lijff ende guet te brengen, welcken oproer ons samentlicken ende allen gueden luyden alhier (tkenne Godt Almachtich) wyt gront ons harten leet js; ende neyt geerne tot sijne tijdt ongestraffet wolden laeten, als wij anderdaeges anden seluen geschickten wijder deeden schrijven, komt ons nw bij, woe neyttemin onser stadt secretarius Johannes Bredae mitten seluen oproer aldaer bedacht ende becalt solde werden, villicht bij eynigen onser archwylligen ende guetgonners der van Zwolle, vermits de selue onse secretarius jnder saecke tusschen ons ende Zwolle vast voele hefft moeten reysen ende arbeyden, doch nyet anders dan wyt onsen beueele als een diener gedaen, daer he toe verbonden js; ende soe hij dan vanden vors. oproer neyt geweeten ende daer mede ende mit eniger ander quaeder toestupinge ofte jngeeuens onrechtelicken bedacht ende becalt wordt, want wij wyt mercklicken redenen ende bescheyde anders an hem beuonden ende seeckerlicken contrarie weeten, ende hem daer jnne tallen tijden behoerlicken wyllen verantwoorden ende verdedingen, begeren wij andachtelicken, hem sullicker onwarastiger ticht ende opspraeck wyllen verlaeten ende van eenen jlicken aldaer doen verdraegen; ende soe oeck nymandts van ons allen, noch vanden besten ende meest gegueden alhier, des oproers, raedens, weetens noch daedes gehat hefft, ende men sulx doe ter tijdt alsoe ouer raff (sic) onweetende neyt conde behynderen, daer omme der stadt Campen noch ons tselue neyt te wyllen laeten mitsgelden, beweegende, de stadt Campen ommers dusses Ouerstichtes een souderlynge ende mercklick litmaet ende voerpaell ende altijdt Sancte Martens ende der kercken van Vtrechts getrouwe onderdaenen gewest ende noch alsoe begeeren te bliuen, ende soe de stadt Campen giene andere neringe dan toe waeter hebben, ende Zwolle mit mennigerleye lantneringe, merckten ende anders sick behelpen, bidden wij dienstelicken vwe w. e. ende wijse lieffden, neyt gehengen de stadt Campen jn hoer rechte ende eynige neringe toe waeter gekrencket ende soe mitter tijt grontlicken vernyelt te werden, dan daer voer wyllen sijn ende helpen defendiren, alsullicke schoene ende starcke voerpaell als Campen gelijk anderen onderhouden ende bij weerden mach bliuen; dat wyllen wij (als oeck onse voersaeten eertijds gedaen) noch mit lijff, guet ende bloet als getrouwe medeleederen ende ondersaeten altijdt wyllchlicken verdienen; ende ofte de vors. onse secretarius (soe wij hem jnder saecke van Zwolle ende andere daegelickx senden ende gebruyken moeten) aldaer oeck onbevaert sall coemen, keeren ende verkyren moegen. Ende wes wij ons anders sullen vertrouwen, begeren wij van als een guetlick wederbescreuen antwoordt vanden seluen vwe enz. *Ged. 13 Junij 1521.*

Deel C. 80.

240. *De stad Utrecht berigt, ingevolge zijn ontvangen antwoord, aan bisschop Philips van Bourgondië, dat die dorpen, die om die steenstraet voert te helpen reformeren dienen souden, zijn: die Bilt, Zeyst, Driebergen, Doern, Derthusen, Heess, Oestveen, dAfterweteringe ende Sunte Mertynsdijck. Zij verzoekt dus, dat hij zijne panders gelaste, om elcx enen dach te helpen laten doen willen. Ged. 14 Junij 1521,*

Minuten van missiven bl. 177. Archief der stad Utrecht.

241. *Burg., schepen. en raad der stad Zwol berigten aan de 3 staten van Utrecht op hun schrijven, inhoudende: dat de ingelachte scryffturen op de schelinge tusschen ons ende der stadt Campen groet ende mennichuoldich sijnt, de welcke na gelegentheit der saicken wal nodich wesen willen rijplicken ende mit aller neersticheit to ouerleggen te visiteren ende te duersien,*

ende de tijt jnder submissie verloopt ende cort is, niet wal mogelick wil wesen bynnen der tijt beqwemlicken dair op te communiceren ende vithspraicke bij vnsen gen. heren dair van to doene, hefft dairomme vnse gen. heren mit v w. l. auerlecht van noiden te wesen, men de tijt der submissien sess wecken lanck verlengen mochte, hebben sijn gen. ende v lieffden ande stadt Campen gescreuen omme sulcke vithstellinge to erlangen, begerende wij oick jnde vithstellinge consenteren, sijn ff. gen. ditmaell hyr jnne te willen wesen willen, de submissie in oire vulremacht voirt eynen ygelicken sijns rechtes onuerkort, onder wijder vwer lieffden brieue jnneholt, hebben wij werderlick ende vrentlicken ontfangen, ende vuegen vwe w. lieffden ter antwort: Dat wij jn sonderheit v w. lieffden ongerne onthoren solden in saicken ons mit bescheide doenlicken; dan so v w. lieffden wetten wat onrecht, geweld ende boesheit ons, weder Got, eer ende recht, oick aller billicheit ende erbairheit mishagich was, geboirt is dit verledenen jair, bauen vnse lange gude besyth, segel ende brieue ende mennichuoldige hoge verbedinge; ende mit wat zwairheit ende indracht wij dair en tenden de submissie geraeckt hebben, dair vwe w. lieffden tot sterckinge der rechtuerdicheit ghene cleyne kost, moijenisse, onsolde ende arbeit jnnegedaen ende geleden hebben, ons in ewicheit to gedencken staet ende nummer vergetten willen; sijnnen oick de auergegeuenen acta niet so mennichuoldich, datmen lenger tijt dair toe bederfft tauerleggene, alsmen opt punct der ongewontlicken ende opgeworpen tols, dair de differencie, ende niet van visschen, grafften, sceppen, prouisoer van Hairlem ende der gelijcken, bij vnsen wederparten, omme de saicke to verdunckeren ende to verwilderen, dair jnne getagen, hyr niet an en cleefft, allene staen ende procederen wolde. Wairomme ende om sonderlinge ander bewegelicke oirsacken ons niet gelegen wil wesen tot vorder vithstellinge vith der submissien te tredene, anders dan bij v werde ende anderen der lande ende steden geschickten, de selue verdedingt ende bij vnsen gen. leuen heren beliefft ende versegelt, dat v w. lieffden vns niet verkiert affnemen noch verqwaden willen, mit vrentlicken begeerten vwe w. lieffden dit an sijn ff. gen. opt geuoechlixste verschrijuen doen, niet van ons in ongenaden genamen werde; ende dat sijn gen. verschrijuen sijnre gen. staiten groit ende cleyne ande zide, oick sijnen gen. vierlande Zallant, Twenthe, Vullenho ende Drente op de sentencie to schicken vulmechtich ende bij guetduncken der oire, vermogende der submissien ende anders, so de altijt in dessen saicken verscreuen sijnnen ende gehandelt hebben ende nu sommige als vith den lande van Drente vergeten werden ende nymants dair van vithgesondert gewest is, als wetten v w. lieffden. *Ged. Dingsdag na S. Vitus (18 Junij) 1521.*

Deel B. 511.

242. *Burg., schepen. en raad der stad Kampen berigten aan de 3 staten van Utrecht, dat — vermits de staten aan Zwol nog eene verlenging der submissie van zes weken verzocht en die van Zwol nog geen antwoord, als wij verstaen, daarop hebben gegeven, dan sulcx bij oir selues bode (all tot vertreck) willen weten laten, ende sij doch sulcx, soe de coepman na oren begeren, middeler tijt der vthspraicken, onsen tollen dagelickx ontvueren, nyet alleen well te belieuen dan te begeren hebben, ende woe drachelicken ons sulcx langer to lijden sijn wolde, machmen bewegen, — zij evenwel met degenen, die zij des to rade moeten roepen, verder handelen willen en hem voorts dit zullen berigten. Ged. 18 Junij 1521.*

Deel D. 556.

243. *De stad Utrecht antwoordt aan de stad Kampen op hare missive aan de 3 staten van Utrecht ter zake van enen oproer, bij ennigen uwe l. verloopen naecten bocuen aldair tegen onsen mede*
III.

gescicten certijts gemaict, buten uwen wille ofte weten, wair mede oick uwen l. secr. Johannes van Breda van enigen uwer e. quatwilligen ende quaetgunners an ons bedacht ende becalt wesen solde dat, hoewel de staten hun geboirlicke antwoerde genouch, en waaraan zij zich houdt, hebben gegeven, zij echter kunnen betuigen, dat wij van onsen medegescicten gheen beclach des oproers, noch oeck des bedrachts ofte becalts ouer uwen voirs. secr. verhoirt nochte vernomen en hebben, weshalve genoemde secretaris onbevaert binnen de stad en vrijheid vrijlicken wel sellen komen keeren ende verkeeren moegen, sonder argelist. *Ged. 18 Junij 1521.*

Minuten van missiven, bl. 178. Archief der stad Utrecht.

244. *Bisschop Philips van Bourgondië berigt aan de 3 staten van Utrecht, dat hij gisteren van de steden Kampen en Zwol antwoord ontvangen heeft, waarbij zij de voorgestelde verlenging van zes weken hebben afgeslagen; dat hij, omme voerder verloop te verhueden, anders villicht hier vuyt gesien wer te verrijsen, de geheele ridderschap en de steden van Overijssel heeft doen verscriuen, ten einde zij krachtens de submissie te zamen zouden bezenden tegen vrijd. na S. Johan e. k. ten 8 ure voormiddag, ter plaetsen daer wij dan in onsen Gestichte aen dese zijde der Ysselen zijn sullen. Hij verzoekt hun dus om kapittel generaal te beleggen en hunne gedep. tegen dien dag derwaarts te zenden, om alsdan, na rijpelijk hunne ingelachte schrifttueeren ende bescheyt te hebben doorzien, die saecke voerts te eynden ende daer van vuyt te spreken bynnen den tijde inde submissie begrepen ende nae dat die selue submissie dat wijder jnholt ende vermach. Ged. slot te Duurstede 20 Junij 1521. Zijne handt., lager HERDINCK.*

Deel D. 557

245. *Dit en het volgend afschrift door den bisschop aan de 3 staten gezonden bij missive aan 25 Junij.* Wir Karl der Funft, van Gotz gnaden erwelter Romischer kaiser zu allen tzeitten meren der reichs etc. in Germanien, zu Hispanien, baider Sicilien, zu Jherusalem, Hunngern, Dalmacien, Croacien etc. kunig, ertzherzog zu Osterreich vnd hertzog zu Burgundi etc., graue zu Habsburg, Flannern vnd Tyrol etc. ombieten dem erwirdigen Philipsen bischouen zu Vtricht vnnserrn fursten rat vnd lieben andechtigen vnnserrn gnad vnd alles gut. Erwirdiger furst, rat lieber andectiger, als wir yetz von vnnserrn kayserlichen reichstag herab jn vnnserrn Niderlannd komen sein, wir glaublich bericht worden, daz sich zwischen vnnserrn vnd des reichs lieben getrewen burgermaister, schoffen vnd reten der stett Campen vnd Zwoll von wegen eins zolls, so die selben van Campen von den van Zwoll ze haben erfordern, jrrung vnd zwitrecht hallte vnd zy derhalben gegen einanderen jn auffrur kumen, vnd zu letst die sachen zu endtlichem austrag auff dich gestellt. Die weil aber die selben stett vnns vnd den Heiligen Reich zu gehorn vnd vnnderworffen sein vnd der zoll, daraus solh jrrung erwachset, von weilend vnnserrn vorfarn ain reiche gegeben ist, will allain vns, vnd nyemande anderns, geburn vnd zuesteet darum ze handlenn, vnd haben deshalb die sachen an vnns aduociert vnd genomen, auch beyden partheyen tag fur vnns angeseizt, in maynung als Romischer kaiser die notdurfftigkait zu horen vnd versuchen guetlich zuertragen. Wo aber das nit sein mocht ferrer wie sich geburt endtlich zu entschaiden, dem nach emphelhen wir deiner andacht, von kaiserlicher macht ernnstlich gepietend, daz du dich der berurter sachen genntzlichen entslagest vnd darinn nichts vrtailtest noch procedirest, noch deshalb die geistlicheit, ritterschafft vnd stette deines Stifts vmb rat ersuechest, sunnder die mit allen jren anheengen vnd vmbstenden an vns remittierest vnd weisest, vnd hierinn nit anders handelst noch vngehoirsamlich erscheinst, als lieb dir sey vnnserrn vnd des reichs swer

vnnsgnad zuernyden. Daran tuet dein andacht vnser ernstliche maynung. Geben in vnser statt Prussel in Brabanndt am zwaintzigisten tag des monetz Juny nach Cristi geburde funft zehen hundert vnd im ain vnd zwaintzigisten vnser reiche, des Roemischen im andern vnd der andern aller im sechsten jaren. *Aldus geteykent*: Carolus. Ad mandatum domini jnperatoris proprium: Nicolaus Ziegler, vicecancellarius.

Afschrift.

Deel A. 833.

246. Karl, von Gottes gnaden erwelter Romischer kaiser zu allent zeitten merer der reichs, etc. Erwirdigen furst, rat lieber andechtiger, nach dem wir die sachen der jrrung vnd zwitrecht so sich zwisschen den stetten Campen vnd Zwoell von wegen eins zolls halten aus beweglichen vrsachen an vnns aduociert vnd genomen haben, jn meynung als Romischer kaiser selbs dar jnn ze handlen; emphelhen wir deiner andacht ernstlich, daz du vnns alle acta vnd scriften, so van beiden teiln vor dir eingelegt vnd furbracht sein, nichts ausgenommen, furderlich versecretiert zu sendest vnd das nit lassest. Dar an thut dein andacht vnser ernstliche maynung. Geben in vnser statt Prussel am zwaintzigisten tag des monatz Junij anno etc. im ain-und-zwaintzigisten vnser reichs, der Romischen im andern jaren. *Aldus onderteykent*: Carolus. Ad mandatum domini proprium: Nicolaus Ziegler, vicecancellarius.

Dem erwirdigen Philipsen bischouen zu Vtricht, vnserm fursten rat vnd lieben andechtigen.

Afschrift.

Deel A. 834.

247. *Burg., schepen. en raad der stad Zwol berigten aan de 3 staten van Utrecht.* De alredurluchtichste Roemische key. mat. onse alre gen. heer hefft dessen dach de saeke tusschen Campen ende ons an sijn mat. dorch eyn apen mandament doen trecken, vermeldende onsen gen. heren van Vthrecht ende v w. l. oick der gelijken eyn hantslutinge gedaen; ende dat vermits wij beyde den heyligen Rom. Rijke onderworpen ende den toll van sijnre mat. voeruaederen geworuen sijnnen, dairomme sijn mat. ende anders niemants dair van jn guetlickheit offt ten rechte to ordelene hebben, ons citerende opten LX^{ten} dach to rechte, sonder wij ychtes wes anders voer to nemene bij verlys onser regalien vijftich marck goldes ende vermijdinge der meenschap sijnre mat. Nederlande etc. Gheuen wij v l. to verstante, dat deghene solx an sijn m. gebracht ende gheuordert, gans tegens den verbande, lantbreuen, oelt gewonten ende gerechticheiden des Gestichtes doen; want als k. m. alzus saeken, hangende ongedeterminiert, in ons gen. heren ende der lantschap handen weren, dan vns gen. heeren regalia, priuilegien, lantbreuen ende gewonten ..... neit, dan stonden sonder middell onder den keyser, gelijk sijnre ma. erfande; sijnnen oick onse ende der van Campen tolln neit vanden keyser dan van vnser gen. heren bisschoppen van Vthrecht, ende ons mede bij den vijf gaitshuseren verlent, ende sijn gen. ende gaitshuseren solx behoert to beschermene; eschen oick de van Campen, als k. m. angebracht ys, van ons den tolln neit dan van k. m. erflanden ende anderen vroemden van Oosten ende van Westen, hebben oick neit onse dingen ingelacht ende gheformiert bij k. m. to brengen, dan voer onsen gen. heren ende voer w. lieffden, dair bij tselue gehandelt, kundich ende wetber in allen voer ende na dair jn gescheit ys, ende tselue angenoemen, verpeent ende versegelt, wij duechtlickent tent desse leste ure achteruolget hebben ende ons nv mit dusdanige behendicheit verwarpen woert; wij verhaept hedden eens ter vthdracht gekoemen solden hebben, dan gans jnt wylde, des gelixs neit gehoert en ys, tverloep nv gepracticiert ys, als om ons te jaegen, te drijuen ende to bespottene, als men van begyn tot desser tijdt. So wetten v w. l. mit ons jn

desser saeken gehandelt ende omgegaen hefft, wij bevruchten op de harde geen guet dan merre verloop inbrenghen wyll. Wij hebben jnt yrste ons voer pays, keyser, ffursten ende naber steeden groitlick verbaeden, dat men van ons neit hoeren noch ontfangen wolden, dan sijnnen mit groten kosten, zwairheit ende schaeden ten lesten zus veeren an sijn gen. ende v l. geraickt, doch ny men vernympt onsen wederparten inleggen gestaltenisse, woert desse practyecke hyr auer gesocht ende gebrueckt. Alzus ys onse vrentlijke begeren, dat v l. tot onderholdinge desser lande gerechticheit ende gude gewonten an onsen gen. heeren doen voerden desse sacke oeck om redde- nen wyllen vorg. weder an sijn gen. ende v lieffden gereuociert werden, want men na caemer- recht ende lantbreuen allen saeken voer dat yrste behoert te determineren dair de begunnen sijn- nen, so well de meer want dyt verblijff aldus gescheit ende angenoemen ys van desser saeken. Hyr jnne wyllen v l. dat beste proeuen ende auerleggen geen boese inganck hyr vth dessen landen onstaen, ons geboeren ende gehalten moege werden de verselinge ende dat byllick lant- recht ende gewonte ys, ende eynen ygelyken te geschene plecht, so wij des ende alles gudes eyn betrouwen altijt tot v l. gehadt ende noch hebben, des nochtans eyn bescreuen toverlaten antwert van v w. l. enz. *Ged. S. Petrus en S. Paulus (29 Junij) 1521.*

Deel B. 512.

248. *Henricus de Rijnsfellt, abt van het klooster S. Cornelius, berigt aan de 5 kapittelen van Utrecht.* Pluribus iam elapsis ac reuoluis annis nobilium dominationum vestrarum oppidum hoc Traiectense adnauimus, et ne vlla hinc illincque inter d. v. et nos oriretur dissentio, maiore- que subsequeretur onere atque expensis, palam in d. v. capitulo, illo quidem ad nos audiendos indicto, conquesti, quod, vti nobis pro hoc tempore videbamus et adhuc videmur, d. v. iure publico communi vsui certisque nonnullarum sanctissimorum Romane sedis summorum pontificum, etiam diuersorum imperatorum gratijs, preuilegijs atque indultis questus sanctissimi ac scelesti marschalci diui Cornelii, patroni nostri, cum etiam profectibus emolumentis ac deuotorum Christifidelium elimosinis et oblatis in d. v. episcopatu hoc ad se attraxerint, allexerint et quemadmodum sua vsurpauerint, in magnum nostrum nostrique monasterii incommodum et graue detrimentum. Cum et ad idem monasterium nostrum plurima omnium nationum et regionum, etiam huius d. v. episcopatus turba commitali eiusdem sanctissimi marschalci diui Cornelii morbo tacta atque correpta, salutem meritis sanctissimi marschalci Cornelii speratam, sepius domum portantos confluat, tam ob frequentem hospitalitatis usum in languidos huiusmodi conferentem, quam alia et nobilium et plebeiorum ibidem venentium quotidiana onera incessanter grauetur exhauriaturque supra huiusmodi deuotorum christifidelium elimosinis per stipem in diuersis etiam regionibus et episcopatibus emendicandis et colli- gendis fundatum fuerit, rogantes etiam tum et obnixè d. v. adhortantes, vt equitatem iustitiamque, quod constans est et perpetua voluntas vniciuique, quod suum esse dinoscitur, tribuere, pre oculis habentes, a talibus cessare et nos iuxta tradita nobis desupra, vt premissum est, indulta et priuilegia questus nostros quiete et pacifice in d. v. episcopatu, sicuti in alijs facere, permittant atque illis inturbate profui non dedignentur; verum d. v. adhortacionibus et praecibus nostris minime tunc inclinati diuersas allegauere, adduxere, quod rationes nobis contrarias quare id facere et ad- mittere haud tenerentur. Nos igitur patientes maioribus expensis (domino Deo Summo et Maximo, qui auxiliatur sperantes in se) omnia commissa relinquentes, inuanum et absque vlla spe ad monas- terium nostrum reuersi sumus. Hinc tandem amicorum quorundam freti consilio, (ne negligentia argueremur, sed potius huius rei finem anhelare videremur) reuerendissimum dominum archie- piscopum pie memorie Philippum, nostri monasterii ordinarium et conseruatorem, adeuntes, hanc

nostram causam hoc quoque nostrum onus conquesti sumus, qui incessanter (vt par fuit) certas ad d. v. ordinavit et emisit litteras, quibus tandem effecit, quod vtraque partium, et d. v. ex vna et nos ex altera parte, ad certam constitutam et ordinatam diem ad oppidum r. s. Reni Nucensis cum omnibus privilegiis, indultis, litteris, chartis, aliisque monumentis vtrinque nobis necessariis convenirent, quibus, ita vt premissum est, factis et peractis propositione, responsione aliisque allegationibus hinc illincque productis et allegatis, omnibus etiam privilegiis, indultis, chartis, litteris etc., visis et lectis et intellectis, per reuerendissimum dominum archiepiscopum Coloniensem prefatum d. v. commissariis propositio quedam et instructio data est, d. v. narrata, quae qualis et quanta fuerit procul dubio nonnullis inter d. v. capitularibus satis lucide patet et notum est, quaquidem propositione omnis dissentio, controuersia et error, si per d. v. assumeretur, decisa et decisus permanerent, et si assumere eam recusarent, responsum desupra benignum post tempus sexaginta dierum r. d. remitterent, quod quidem et ipso veniente neque post decessum adhuc vsque diem necdum factum cognoscitur, verum permansit predictus error in nostris nostrisque monasterii graue detrimentum et damnum hucusque indecisus. Quapropter, venerabiles nobiles egregii et magnifici viri et domini, nos tanquam fidelis dominicus seruus talentum, nobis a Summo et Maximo Deo nostro nobis traditum, dissipare nolentes, sed iuxta Euangelicam doctrinam potius augmentari aliaque supra lucrari desiderantes. Coniuncti tum etiam ad hoc in assumendo quamquam indigni abbacialis nostrae dignitatis gradu et officio in recurando his nostris litteris, quum diutius nos hic morari fas non sit, d. v. iam denuo precari et obnixè in domino adhortari mouemur, cogimur atque inducimur, vt nos, vt probabitur est, questus nostros per nos vel nostros nostrive monasterii commissarios in d. v. episcopatu facere elimosinas quoque a deuotis Christifidelibus emendicare et recipere permittant; nos enim, bona parte moti, libentes d. v., sicut ceteris Treueren. Cameracen. Leodien. aliisque quam pluribus episcopalibus ecclesiis, pro fabrica sigillo queste, admissione aliisque iuribus abunde exsoluere non recusabimus. Verum si id v. d. mire acceptare, admittere et facere nolint, sed recusauerint, vt dissentio oriunda non vigore iuris, quod minime anhelamus, sed bono modo et amicabiliter pertractatur, d. v. offerimus rursus inter vtrosque nostrorum diem, vt prefatum est, posse ordinari et constitui conuenientem coram reuerendissimo domino Coloniensi Hermanno, moderno d. v. metropolitano, nostri monasterii ordinario et conseruatore, ibidem hinc illincque proponenda, respondenda, replicanda, duplicanda et omnia, quae in medium producenda vtrisque nobis necessaria, et vt tandem rei finis imponatur quicquid per n. r. s. iuxta vtrorumque partium allegata amicabiliter per concordiam tractatum et ordinatum, aut si alias fieri nequeat, vigore iuris sentencionatum et productum fuerit inuiolabiliter, sine vlla partium conditione seruari et tali modo errorem atque controuersiam cedari, insupra etiam d. v. nonnullas illustrissime inuictissime caesaris m^{ts}. litteras nostro nomine et fauore ad d. v. presentandas offeremus, quibus visis et perlectis, precamur desupra d. v. tunc etiam supra prenarratis ab hinc in tempus vnus vel duorum mensium responsum benignum remittere non dedignentur, vt quomodo nos supra hoc negotio cum d. v. rem gerere habeamus, scire possimus, quibus offerimus omnem operam nostram, omne seruitium, omnemque denique facultatem nostris in omnibus paratissimam. *Ged. S. Petrus en Paulus (29 Junij) 1521.*

Deel D. 558 en 559.

249. *De stad Utrecht berigt aan bisschop Philips van Bourgondië, dat zij ingevolge zijn schrijven aan de 3 staten betreffende de bezending naar Z. M., waarop vrijdag 11. kapittel generaal is gehouden, op heden in den ouden en nieuwen raad besloten en aan het kapittel*

mededeeld hebben, dat zij ook van hare zijde derwaarts zullen bezenden. *Ged. zondag na S. Martinus transl. (7 Julij) 1521.*

Minuten van missiven bl. 180. Archief der stad Utrecht.

250. *Bisschop Philips van Bourgondië berigt aan de 3 staten van Utrecht.* Soe als ons desen namiddach scriften ten handen gecomen zijn vanden key. ma., daeromme wij nootlicken geoirsaket zijn geweest ouer dach ende nacht na die key. ma. te houe te reysen, ende op dit pas niet bijbrengen ende hebben connen ons persoonlick bij vlyuden aldaer te vougen, als wij anders gheerne gedaen hadden, hebben wij tselue niet willen verholden, ende dat wij corte weder bij vlyuden te comen verhoppen, omme dan mit v ouerteleggen tghoene tot rust, vrede ende gemeen waelfaert onser lantscapen best dienen sal. *Ged. slote te Duurstede 8 Julij 1521. Zijne handt., lager HERDINGK.*

Deel D. 560.

251. *Burg., schepen. en raad der stad Kampen berigten aan bisschop Philips van Bourgondië, dat zij ontvangen* hebben vanden furst van Gelre scriffte luyde ingelachter copien, ende hebben daer op antwoordt gegeuen luyde der seluen jn gesloeten copien; mede worden wij jnt seecker berichtet, het groffe geschot des fursten van Gelre gisteren tot Hattem ende dessen dach tot Swolle mit voele stichledderen ende andere gereetscap gecomen is, om Hasselt, als wij vermeenen, weder an te vallen. Hebben derhaluen ylende, ter begeerten des van Hasselt, noch viftich mannen vanden onsen dessen dach daer bynnen geschicket mit victalie, rogge ende anders hem van noeden wesende, verhaepende noch omtrent viftich mannen van Deunter dessen auondt daer bynnen geschickt te worden, Brenger van dessen soll vwe ff. gen. alle gelegentheyt der stadt Hasselt well te kennen geuen. Dessen verleden morgen heft Michill van Pomeran mit dem van Zwolle thuyt toe Bockhorst jngegenoemen ende Johan van Bockhorst bynnen Zwolle gebracht, het huys ter Zuylen gespolyrt, dat huys te Eerden nedergeworpen, de gevangen, als Adriaen van Reede marschalck, Aleff van Rutenborch, Jan van Bockhorst ter Boxbergen ende Volkert Sloet ellix bijsonderen jn stocken ende blocken geworpen, voert sint de Swolssche mitten Gelresschen ter peerde ende te voete jn groeter menichte na Genemuyden, jn meyninge, als wij verstaen, aldaer een blockhuys opterichten, vertoegen. Wij hebben oeck dessen namiddedaeghe scriffte der van Deunter ontfangen, beroerende sij scriffte des furste van Gelre, gelijk den onsen luydende, ontfangen te hebben, daer op bij hem juden seluen effect beantwoert js worden. Wij oeck berichtet den ouervall, als wij neit en verhaepen jn Hasselt geschiet wesende, de van Zwolle jn meyninge sijn de stadt Oldenzeell ouertevalen ende alsoe voert de lande jntenemen. Begeren hier omme andachtelick, vwe ff. gen. sonder vertreck hier en tegens verdacht wyllet wesen, om denseluen ouervallen ende der gelijkx wederstant geschien mach; begeren vorder opt spodelicxste van vwe ff. gen. een weder toeuertalich bescreuen antwoordt, daer wij den landen, sloeten ende steden op vertroesten mogen; wes wij vorder des handels vernemende worden, sullen wij vwe ff. gen. ouer dach-ende nacht neyt onuerwyttiget laeten. *Ged. 14 Julij 1521.*

Naar het oorspronkelijke in bezit van den heer Fabius te Amsterdam.

252. *Burg., schepen. en raad der stad Kampen berigten aan bisschop Philips van Bourgondië:* Wie gister auent de Zwolschen ende Gelreschen mit ganser macht getaegen sint voer

vwer gen. stadt Hasselt, ende hebben Hasselt mit dreem legeren, schanse, coruen ende groeuen geschotte swaerlicken belecht, de twee leegeren ouer dat waeter ende een leeger an dessydt des waeters, ende dessen morgen omtrent soeuen vren js de ffurst van Gelre persoenlick tot Coelen mit sijnen reeden ende xxv peerden ouergesceepet, daer hem Jacob van Wytman ende Euert Euertss. raedsluyde vwer gen. stadt Zwolle, opt veer mit groeter reuerentie ontfangen ende voert bynnen Zwolle mit groeten tryumff, luyden der clocken ende anders ingebrocht hebben etc. Begeren daer om dienstelicken, soe desen handell daegelix meer ende meer verloopt, vwe gen. daer toe gedencken, de stadt Hasselt ende anderen landen alhier ontset krijgen moegen, ende woe well wij ganselicken verhoepen vwe gen. sulx cortelick (als vwe gen. nw an ons gescreuen hebben) doende worden, begeren nochtans vwe ff. gen. alhier middeler tijdt ymant beueell wyllen doen, het sij dan den eersamen Johan Kruese, ofte ymants anders, om van vwer ff. gen. weegen knechte aentenemen, dieselue hoer solde toe te seggen ende bestellbriue te geuen ende anders te doene, dat nut ende moet wyll geboren. Verlaeten ons hier toe ganselicken ende verdienent onse vermoegens altydt geerne tegens vwe ff. gen. *Ged. 17 Julij 1521.*

Naar het oorspronkelijke uit dezelfde verzameling.

253. *Burg., schepen. en raad der stad Zwol berigten aan de 5 kapittelen ridderschap stad en steden van Utrecht.* Soe v lieffden weten den handell tusschen ons ende den van Campen myt oeren anhanghe ende toestant dyt gantze verledene jair ende hoe schamper myt ons omme gegaen ende gedreuen ys, niet noedich wedder omme toe vernyen, allent contrarie onsen oelden gerechticheyden, gewoenten, zegell ende briuen ende groeten verbiede an pays, keyser an onsen gen. heren zynre gen. lantschap offt enygen onpartyelicken naberheren offt steden ons allent affgeslagen; dan dair en bauen brant, roeff ende geweld an gekeert, doch then lengesten myt groeter moye ende schaeden soe veeren belanghet, ende dat myt behulp, arbeyt ende kost van v w. lieffden, de geschele den rechte gesubmittiert zynnen, wij v w. l. nummer toe vollen-dancken konnen; ende wij dan alse gehoersame der submissien te vuldoene, tselue veruolget hebben then vtersten daghe toe, zynnen wij mitter wairheynt bericht, oick myt zegell ende briuen verskert, dat onse gen. here van Vtrecht mydler tijt ende staende voirs. rechtes, hementlicke daghe soe an desse als an ghene zijde der Yselen gehouden hefft bij zynre gen. reede ende medeweten fursten ende heren heren Kaerle, hertogen van Gelre ende van Gulich ende greue van Zutphen, onsen gen. heren verbant ende alyantie te makene, omme ons van Zwolle ende sekere vander rytterschap te helpen straffen, deshaluen offerierende zynre gen. groete mercklicke loffnyse, sekerheynt ende waldade hyr nae verclaert: Inden yrsten begeert mijn gen. here van Vtrecht verbant ende alyantie van mijn gen. heren hertoge van Gelre, zyn gen. behulp ende bijstant te doene omme de stadt van Zwolle ende sekere vander rytterschap zyn gen. rebellen te helpen straffen; wolden zyn gen. den furste van Gelre zynre gen. rebellen steden bynnen ende buthen landes jn gelijcken helpen straffen; ende soe de Gelreschen reden sachten, oeren furst ende heren ghene rebelle steden noch ondersaten en hadden, hefft mijn gen. heren van Vtrecht vor dyt voirs. bijstant ende straffen onsen gen. heren van Gelre geofferiert ende geboden dyt naebescreuen: Jnden yrsten wolde onse gen. here van Vtrecht den furst van Gelre verzegelen de stadt van Gronyngen, de tijt zyns leuens nae der stadt ende de Ommelande niet te staene: Then anderen wolde onse gen. here van Vtrecht den furst van Gelre weruen van keyserlijke mat. gantz Westfrieslandt, dat doch wall ende om eyn kleyn te doene solde staen: Ten derden wolden zyn gen. ther stont opsyten ende

ryden nae key^e. mat., omme allen vlijt ende arbeyt dairtoe te doene, zijn gen. de regalie vanden lande van Gelre toe erforderen ende toe belangene: Then vierden omme de furst van Gelre desser verbedynghe ende articulen vast ende seker te wesene, wolden zijn gen. den furst van Gelre ene van twee zijnre lande steden zijn gen. mechtich zijn, als Wijck offte Renen, jnne doen, de soe langhe jn zijn gen. geweld te holdene, thent onse gen. here van Vtrecht desse verbedynghe ende articulen voirs. vullenbracht hadde etc.; dat welcke ons vrempt gegeuen ende onmenschelike seer verwondert hefft, onse furst ende here alsoe onverschult op ons tyrannisierende ende ons soe onfurstelicken sonder reddene ende byllicheyt te wyllen ouerfallen, jn affbreke ende onderganck des Gestichtes palen ende tegens zijnre gen. hoeghe loffnyse, verbande, huldinge, zegell ende brieue, wair vth wij geoersaicket ende genoediget zijnnen ende hebben gevallen an den furst van Gelre onsen gen. heren als eyne christenen furst, omme ons van alsodane ouervall toe beschermene, auerleggende, dat straffen groot ende swaer vallen solde nae groetheyt der verbedynghe, ende ons te helpene an enen rechtueerdigen, onpartyelicken geystelicken fursten bij onsen rechten, priuilegien, stadt, lijff ende guederen tot behoef des hylgen heren Sencte Martens ende onder dat Roemsche rijk te bliuene, jn verhapen ende toeversicht namaels een bysschop des gantzen Gestichtes van Vtrecht gekoeren mochte werden, uwe lieffden myt dessen lantschappen ende steden ende wij de beth wedderomme jn vrede ende oelder enycheyt te komene, dat wij zus v w. lieffden, als onsen goeden ende sonderlyngen vrenden, niet hebben wyllen verholden vor dat yrste; ende oeck verbieden ende verantweren wyllen vor pays, keyser, konyngen ende fursten, aller erberheyt ende steden, tgene ons hyr toe genoediget ende gedronghen hefft, v w. lieffden ons oick mede nae gestalt verantweren, wij ons vermoegens in ewecheyt verschulden wyllen tegens v w. lieffden. *Ged. Donderd. na Divisio Apostolorum (18 Julij) 1521.*

Deel D. 561.

- 254. *De stad Utrecht berigt aan bisschop Philips van Bourgondië, dat, hoewel zij geen antwoord op hare missive van zondag na S. Martinus transl. hebben ontvangen, oft sulcx uwen f. g. aengename was off nyet, hebben wij nochtans vanden onsen gesciet ende om te reyzen tot uwen f. g. alrede gehadt; dan alsoe wij nv, leyder! droeflicke tijdinge vant verloop Ouerijssel ende dat uwer f. g. stat Zwol aen enen anderen heer, alse den hertoge van Gelre, ouer gegaen, oick seker uwer f. g. riddermannen aldair gevangen soudene wesen, Godt betert! ende ons van gansch herten leet is. Doch en weten noch die rechte wairheyt nyet; hebben dairomme onse gedeputeerde alhier bij ons doen bliuen; biddende oitmoedelicken dat uwe f. g. ons sulcx jn ghenen onwille noch ondancke, mer jnden besten afnemen ende verstaen; oick alsoe wijselicken voertan vuegen ende die saicken bij uwer f. g. drie staten, uwe f. g. dairbij komende, ouerliggen willen, dat voerder verloop ende des Gestichtes afbroeck verhuet mach werden, soe dat alre best bedencken sellen moegen uwe f. g., die jn des wij vermoegen altijt ouer ons gebieden. *Ged. S. Margaretha (20 Julij) 1521.**

Minuten van missiven bl. 180. Archief der stad Utrecht.

255. *Henrick Zoudenbalch, kanunnik van den Dom, Beernt Wten Enge en Goeijert van Roeijenborch, schepenburg. verzoeken aan Beernt Freys van Dolre, kastelein te Duurstede:—* Alsoe als v l. weten wij vander drie staten wegen anderdages tot onsen gen. heer aldair tot Duersteden beruerende die saeck tusschen Campen ende Zwol gesciet wesende een protestatie der saken haluen gedaen hebben gehadt, wair van wij extract begeerden, die men ons beloefde te laeten

werden, twelck ouermits tvertrecken ons gen. heeren tot noch toe verbleuen js, — dat hij die nu voor hen werven en met den bode medegeven wil, met opgave der kosten, die zij hem terstond zullen teruggeven. *Ged. S. Margaretha (20 Julij) 1521.*

Ibidem bl. 181.

256. *De stad Utrecht berigt aan de stad Kampen*, dat Cornelis van Zwol ende Wolter Ghijsbertsz., *Utr. burgers*, zich hebben beklagd, dat, nabij de stad komende, hun schip met te Deventer gekochte rogge is opgeslagen geworden ende bij v oft den uwen vercoft soude wesen, buiten hunne toestemming en tot hun groot nadeel; twelck, indient soe is, ons nyet weynich vervreemt. *Zij verzocht vriendelijk omtrent deze zaak te worden ingelicht. Ged. 29 Julij 1521.*

Ibidem bl. 182.

257. *De stad Utrecht antwoordt aan de stad Zwol op hare missive*, nu an ons alleen gescreuen, om copie te hebben van het antwoord des bisschops op hare voorschriften en de klagten aen de 3 staten anderdages gedaen, soe veer dair op gescreuen weer, — dat na luyt uwes selfs scriften, wes ghij hier bevoeren gescreuen aenden drien staten alhier samentlick ende nyet alleen an ons gedaen hebben, an ons en js oick alleen geen antwoerde van onsen gen. heer gekomen. Wairomme, indien v l. dair breder besceyt aff vernemen willen, moegen sulcx aenden drie staten gelijk ende nyet an ons alleen versueken. *Ged. 7 Aug. 1521.*

Ibidem bl. 182.

258. *De stad Utrecht antwoordt aan de bisschoppelijke raden bevelvoerende te Duurstede ter zake van de drie luyde* te peerde op ghisteren voerder poerten van Wijck wt onser stadt gekomen, dair off die twee wederom gereden ende den derden, genoempt Aussans van Luydick, bij v gevangen solden wesen, dat zij naar hen onderzoek gedaan en vernomen heeft wair te wesen, dat Aussans voirs. ghisteren middach jn den Hullick bynnen onse stadt geteert ende mit Laurens van Beesde gegeten, oick bij onsen borgermeyster mit meyster Hans, onsen busmeyster, omme onser stat busse cloten te willen leueren, na zijnre belijdinge aldair ouerbodich geweest heeft. Laurens van Beesdt voirs. geeft dair oick goet getuych aff, dat hij een goet, eerlick ende treflick coepman ende van goeden rijcken ouders is, die hij oeck te Luydick wel gekent heeft. Wij hebben oick na die ander twee, die wederom reden, doen vragen ende mitten enen genoempt Haerst, wesende van Zwol, bynnen onse stadt noch zijnder doen spreken, die welke seyt, dat zijn derde gesell was een neue des dekens van Sunte Peters, saliger gedachten, wesende oick van Zwol, ende dat hij aldair voerder poerten mitten anderen geweest was ende hadder gherne jn geweest, omdat hij aldair ter cause van een peert wat te doen had, mer want hij nyet jn ende mocht en der saick nyet seer noetlick en was, soe reet hij mitten anderen wederom ende is noch bynnen Vtrecht. *Ged. 11 Aug. 1521.*

Ibidem bl. 147.

259. *Bevelhebbers van wegen den bisschop te Duurstede antwoorden aan de kapittelen van den Dom, Oud-Munster, St. Jan, alsmede aan geërfden en landgenooten van Wijcker Polre op hunne missive, ter zake dat Adriaen Pallaes, maarschalk, op bijzonder bevel des bisschops en zijne raden de brug bij Cothen en den watergang van Wijkersloot heeft toe-*

gedamd, tot groot nadeel der geërfden te Wijkerpolder en derzelver waterschap, ende gesien waeren bij regen ende opwater vorders te lijden. Zij begeren uit dien hoofde, dat aan den maarschalk worde gelast om die waterschap weder te openen, en de afgebrokene brug te herstellen op coste van ongelijcken, en zoo hij dat niet wilde doen, om dan ten minste den dam te openen en de brug, zoo als hij nu is, te laten becosten. Zij zeggen te weten, dat de maarschalk aan den bisschop vóór diens vertrek heeft medegedeeld het voorhouden van edelen ende onedelen, oick geestelic ende wertlicke, dat, vermits de brug, dair enen heerwech ouerging ende altois van outs schoubair geweest ende gans onbruicbair gestalt was, hij als maarschalk die weder behoorde te herstellen; dat de bisschop niet heeft kunnen te weten komen, wie voor dit herstel moest zorgen; dat de brug eertijts ook door den maarschalk is gemaakt geweest, die de daarvoor verschoten penningen niet kon terugbekomen, dat noch soe stait; zoo dat de bisschop zijn maarschalk, ten gebruike des heerwegs; het toedammen heeft bevolen, — dat zij dus daartoe geen last hebben gegeven, en dat zij ook tegen 's bisschops bevel den dam niet durven openen. Wilde men evenwel met den maarschalk daarover spreken en voor zijne onkosten goedspreken, mochten wij de opening waill lijden. Is hij daartoe echter niet te bewilligen, dat men dan ouer dach ende nacht naar den bisschop zende om dit te verzoeken, want dat zij hierin niets buiten hem deden. Ged. 16 Aug. 1521, onder het signet van den kastelein Bernt Freyse van Dolre.

Deel D. 562.

260. *De stad Utrecht berigt aan den president en raad van Holland enz. ter zake van de verhooging van den tol op de huiden; wair bij onse borgeren ende coepluyden, aengemerct hoer oude gebruyck ende gewoenten, oeck die ordinantien ende registeren opten voirs. tol wesende, merckelicken veraftert ende bescaidicht wesen souden, ten waer dair anders bij uwen w. c. ende liefden na recht ende reden jnne versien worde. Hebben oick hieromme bij meester Cornelis de Capella, onsen gemachtichden procureur, aldair een request doen ouerleueren, dewelcke, als wij verstaen, nyet admitteert wesen soude; dat ons verdunct, want sulcx merckelicken tot prejudicie ende achterdeel van onsen goeden rechten, ouden gewoenten ende possessien gedragen soude. Zij verzocht hun dus vriendelijck hare kooplieden van huiden op haer oude gewoenten ende possessie onbeswaert voertan lijden ende passeeren moegen, en dat hetgeen zij te veel hebben moeten geven, hen worde teruggegeven, oft anders ons wederom doen scriuen willen behoorlicke reden ende besceyt, wairomme sulcx verblijft ende ons trecht, bij requeste als voirs. versocht, geweygert wert, om ons jnden besten na moegen te richten. Ged. 13 Aug. 1521.*

Minuten van missiven bl. 145. Archief der stad Utrecht.

261. *De stad Utrecht berigt aan de stad Deventer, dat de hertog van Gelder heeft nv an ons doen scriuen beruerende weygeringe van vyalijen bij v gesciet soude zijn, blijkens ingesloten kopijen zijner schriften; dat zij met de andere staten hebben besloten, hiervan kennis te. geven alvorens den hertog te antwoorden. Zij verzocht vruntlicken van haar te weten die gelegentheynt vanden saicken, om geboerlicken dairna den hertoge voirs. antwoerde te moegen scriuen ende ons jnden besten na moegen weten te richten. Ged. 16 Aug. 1521.*

Ibidem bl. 148.

262. *De stad Utrecht berigt bisschop Philips van Bourgondië het schrijven van den her-*

tog van Gelder onlangs ontvangen over de weigering van victalijen door Deventer aan hem ofte of de zijnen, waarop zij met de staten heeft besloten die van Deventer daarvan te aduerteren en, alvorens den hertog te antwoorden, die zaak te onderzoeken, zooals zij blijkens ingeslotene afschriften hebben gedaan, waaronder dat van het ontvangen antwoord van Deventer. Zij verzoeken hem om hun daarop zijn gevoelen en welbehagen te aduerteren, voordat zij die stad een antwoord zendt. Ged. 21 Aug. 1521.

Ibidem bl. 150.

263. *Domdeken en kapittel der kerk te Hilderssem berigten aan den deken en het kapittel van den Dom te Utrecht, dat wu wol wy, also geystlijke personen, keyserlijker maiestadt edder jenniger andern wertlijker ouericheyt nicht vnderworpen, vnde den allen ouer vns erkantnisse, mandata, decreten edder executionen tho donde nha ordenunghe der hilgen rechtenn foech edder macht hebben, sundern wij vnde alle geystelickenn des billiken frijg vnde vnbelastet sain schullen den noch dat sullfte vnangesehen, beynde wij jn warheyt dat keyserlijke maiestadt vp vnstummich anrogent hertogenn Erickes vnde hertogenn Hinrickes van Brunswick, de oren lyfflijken vp dat hochwerdige sacrament myt vpperichten fyngeren gesworen lofftenn vnde edenn vnde sust vorsegeldenn vordrachtenn vnde recessen vnser kercken moytwillige verfolger vnde wedderwerdigenn syn, vns vngeesschet, vngehort vnde vnouerwunnen jn syner keyzerlijker maiestadt vngnade acht vnde oueracht gefallenn, vnde vnse lyff vnde gudt aller mennichlikenn tho dodende, fangende, slande vnde tho beschedingende verloueth tho synde vorklereth, vnde an jtljkenn enden dorch munthrede vnde rathusen opentlijkenn vthschrygenn vnde fast in allen steden des hilligenn rykes schriftlig an slan lathenn vnde vpkundich gemaketh, vnde dar mede ydermennichlijkenn vp vnser schadenn vnde affbrock, nicht alleyn vnser, sunder aller geysteljkenn orer exemptionen vnde fryheyt der sze sick suslange vnbillich erfrauwet, des wij vns na allen gelegenheyt jn neynem voge vorhopet edder vormodeth, ock keyserlijken maiestadt tegen vns vorthonemend vth ertalden orsaken nicht geborth hedde, wenthe juwe werde vnde erbarheyden bij sick suluest lichtlykenn aff tho nehmende, wat jurisdiction keyserlijke maiestadt ouer vns hebben, jdt erclereth sick oik suluest am daghe vth keyserlijker maiestadt decreten, dat wij nictes ouerwunnen, wenthe in den decreten werden dorch k. m. jtljke commissarien vorordenth, de gebrekenn twisschenn dem Stifte Hildensem vnde den landen Brunswick, Luneborch vnde Gottingenn sweuende, erstenn gutlikenn tho handelende vnde, wur de fruntschupp entstande, rechtlijkenn tho entscheidende weren, wij nhu na jnholde den achtens vnde ouerachtens breffen, de juven werdenn vnde erbarheyden ane twijuel vth opentlijker publicationen wol then handen komen syn, vor k. m. alrede ouer wunnen, so were jo nicht van nodenn gewest, commissarien tho vorordende vnde de saken, dar jnne wij beuorenn (also sick de wedderdeyll beromet) nedder gelegenn vnde ouerwunnen syn schullen, ander werff tho horende vnde jn rechte tho schedende, wu dath decretum mede bringhet, befeel to donde, dar vth clarlijkenn erschynet, wu vns mede farenn vnde dat vnser apen vnmetige borden vpgelacht werden, der wij tho heuende vnnothaffich, ok van rechts wegen dar nicht mede beswerth scholdenn werden, tho dragende. De wijle idt vns ouer dar alles enbouen alsus tho gemethen, sijn wij sulker besweringe nicht geringe bewogen, jn besorgynge, wu sulc vornement tegen de geystliken eynen vortganck gewunne vnde jn ouynge gebracht worde, nicht alleyn vns, sundern ock aller geystelicheyt eynen fall vnde gantze verstorynge bringen, deme na eyden swerlijken weder vor tho komende sijn wolde, wu itzunt jm anfangen neyn flytich vpsyenth dar jnne geschege; js der haluen vnser denstlike vnde flytige bede, juwe werde vnde erbarheyden sick vnser*

wedderwerdicheyt tho herten gan vnde leyth syn lathen vnde dupliken betrachtenn, wes them les-
tenn dar van entstan mochte vnde na verwantnisse broderschuppen vnde voreyninge des bandes,
dar mede wij jn eyn houet alse pauwestlike hillicheyt tho hope geknuttet, vns juwer werde vnde
erbarheyden mylden radt mede delen, wu wij vns in sulken zwaren handelen hebben mogen, dar
mede geystlike frijheyt vnuerseryget blijue vnde den noch k. m. tho merer vngnaden tegen vns
neyne redelike orsake geuen werde. Bidden ok forder, juwe werde vnde erbarheyden vns tegen
den hochwerdigen jn Godt vader, forsten vnd heren Philippus, bisschupp tho Vtrecht, vnsen gue-
digenn heren, slijtigenn vorbidden, syn f. g. sick dorch sodane vth gegangenn achtens vnde ouer-
achtens breffe edder neynen ander orsake tegen vns vnde dat Stifte Hildensem schaden neyne hulpe,
troft thoschoue offte vorhencknisse verghunne, beschaffe edder gestade, sundernn tho erenn
dem geystelikkenn stande, dar sijn f. g. eyn houet vnde sunderlick schuthet van pauwestlijker
hillicheyt ouer bestediget ys, sick mehr in gnaden vnde medelidinge tegen vns vnde de vnsen jn
sodaner swaren vordruckynge vth forstlijker doget ertzoge, vnde bij k. m. slijtich verbidden,
dat wij sodaner swarheyt entlastet mogen werden. Des willen wij vns tho juwen werden vnde
erbarheyden trostlijken verhoppen vnde in neynen twijuel setten, dar bij tzo tho donde werden,
gelijck juwe werde vnde erbarheyden in oren anselbigen nothsaken vnde wedderwerdicheyt van
vns gerne hebben vnde nehmen wolden; dat willen wij alle tijdt myt vusen gebedenn vnde wil-
ligen denstenn vnsers hogesten vermogen gerne verdeynen, vnde biddens nicht tho weyniger,
suwer werde vnde erbarheyden scriftlicke antworde bij jegenwordigen bodeschupper, wes wij vns
der wegen tho juwen werden vnde erbarheyden verschenn schullenn. *Ged. Hildersem, zond.
na S. Bartholomeus (28 Aug.) 1521.*

Deel D. 563, 564.

264. *Raden des bisschops in zijn afwezen beueel hebbende te Duurstede antwoorden aan
de kapittelen van den Dom, Oud-Munster, St. Jan en de geërfden en landgenooten van Wij-
ckerpolder, dat zij, ter zake van den toegedammeden waterganck bij Coten, den maarschalk
hebben gelast om zich maandag morgen e. k. bij voorn. kapittelen en geërfden te vervoegen,
om te zamen met die van Wijk bij Duurstede wege ende manieren ouer te leggen, dair mede
sulleke schade verhuet moegen werden. Ged. 29 Aug. 1521.*

Deel A. 835.

265. *Godert van Hairst, dijkgraaf van Holland, berigt aan de stad Deventer: Als v. l.
weten ick den aenvanck vander schouwen mit mijn heymraiden rae alder gewoenten gereden heb,
hebben mij doe die heymraiden tot allen tijden, ick zij opter schouwen verschrijue zij erschijnen
sullen ther schouwen, ind zij mij dan weder mit eetzhaluen gebonden heb, ick alle schouwen ind
wederschouwen berijden sall, omb die landen onbedoruen moigen blijuen ind beheert moigen
werden. Soe men dan dess manendaiges nae Lamberti alijt de dijkschouwe ther volre eerden
to rijden ende to halden plach, dairomme dan nu en sonnendach neestkomende dair van kercken
sprack solde laiten geschyen, begeer dairomme ernstlick v. l. mij vwe meyninge ind woe ik mij
dairjnne halden sall, laiten weten wilt ind off ick ind mijn heymraeden mitsampt de ghoene opter
schouwen to doin moigen hebben van die vwe ind andere *bisschops ondersaten en bewanten* vey-
lich ende onbevairt moegen wesen, vyt ende jn oer gewairsam to trecken ind weder to komen.
*In dat geval wil hij met behulp van Zwol bij den hertog van Gelder bearbeyden, jn allen
gelicken sulx oick mach geschyen. Ged. Maandag na S. Maria Nat. (9 Sept.) 1521.**

Deel A. 837.

266. *Karel, hertog van Gelder, zendt aan de 5 kapittelen van Utrecht mr. Anthonis Venraedt, kanunnik, om hun als grontheren te verbootschappen, dat die van Deventer eynen torn tegen der brugghen op onsen grondt buyten onsen wyllen getymmert heeft, dair aen zij onser hoecheyt merckelick gekrenckt ind te naegegaen hebben, wij wel waell oirsaecken gehadt ons anders dairom te bewijsen, twelck wij doch, om mytter Sticht guede nabuerschap tonderholden, gelaten hebben. Ged. Zwol 20 Sept. 1521. Zijne handt.*

Deel A. 836.

267. *De stad Amsterdam antwoordt aan de 3 staten van Utrecht op hunne missive van antwoord over den turfaccijns en vooral over de belasting op de veenen van eenige van Loosdrecht, waarover zij met den bisschop, teruggekeerd zijnde, zoude spreken. Zij verzocht dus nog om vooral omtrent de begonnen regtsvordering tegen die van Loosdrecht ter zake van dien turfaccijns een goet cort onbedect antwoord te ontvangen, want wij zullen nyet wel langer kunnen of moghen laten, gelijcke wegen tot ons ende onse mede broeders lasten te vervuallen te moeten vynden, dat wij v jnden besten laten weten, ende dat wij alsnoch wel willen vruchtbarigher antwoord hebben, eer de saken vorder verlopen, die als dan moghelick quader zouden zijn om weder tontdoen, dan wel eer jn gelijcke saken ghebuert is. Ged. 21 Sept.*

Deel D. 565.

268. *De stad Utrecht antwoordt aan Daniel van Boechout, heer tot Boelaer etc., dat zijn brief in den raad heden gelezen en aan de betrokkene burgers is voorgehouden, die daarop hebben geantwoord; dat se alle arm scamel gesellen waeren, die ouermits scerpheyt des tijts hoeren kost ouer al soe zij best mochten sueken mosten, soe waeren zij mit enige jnstrumenten om ael te moegen vangen, die bij tijden vanden jair loept, wtgeweest, nyet mit zegers off coruen off vuyken te setten, dan alleen deen hier ende dander dair, veer van een elcx mit een scou stil liggende jnder nacht om auontuer van ael te verwachten, sonder wapen ende geweer, nyet wetende, soe alst een open stroem js, dat zij sulcx nyet doen en mochten, ende dat dairenbouen gekomen waeren sekere dienres van uwer e. castelleyn Hermen van Cuyck ende hadden deen voer den ander na mit bussen, messen ende ander geweer hem geant, gevreesst ende gevangen, hoer handen op hoeren rug byndende ende soe jn hoer schouwen gebonden leggende, ende soe dair mede vaerende tottes costershuys van Bunnick, aldair zij mildelicken opscepten ende vanden borgeren rekenden. Dair nae hadden zij elcx van onsen borgeren witte roede jnde hant gegeuen ende soe gevencklick voerden castelleyn tot Oijck toe gebracht, dair die knechts oick een gelach van vier off vijf cronen te voeren verdroncken hadden, twelck onse borgeren oick betalen mosten oft hoer scouwen dair laitien; noch bouen dit soe worden enige vanden onsen voirs. gedreycht vanden castelleyn voirs., dat mense soude willen slaen, als zij ons claegen. Zij verzoekt vriendelick hare borgeren van alle vangenscap, beloften ende dreigementen te ontslaen, en het afgenomen en afgeperste terug te geven. Ged. 22 Sept. 1521.*

Minuten van missiven bl. 184. Archief der stad Utrecht.

269. *De stad Utrecht bedankt de stad Antwerpen hoechlicken vander goeder audientien, den secretaris laatstelijk met de gedep. van Dordrecht en Schoonhoven bewezen in de zaak der bezetten burgers en zendt haar weder den voorn. secretaris Valentijn van der Voort. Ged. 22 Sept. 1521.*

Ibidem bl. 187.

270. *De stad Utrecht berigt aan den hertog van Gelder, dat, in weerwil zijner bevelen van 19 Maart 1517 en latere, Jan Bor, zijn ambtman in Neder-Betuwe, Dirck van Zuylen voor de regtbank van Kesteren heeft getrokken wegens etzlicke scaide zijns wijs alders jnderi groeten Vtrechtschen oerlogē anno XIII° LXXXII lestleden geleden solden hebben; dat hij zijne goederen voortgaat te bezetten tot zijn groot nadeel, twelck soe doch geensins behoert, aengemerct oick dattet een lantsaick ende gheen personael saick is, die Dirck van Zuylen voers. doch nyet betreft. Zij verzocht hem dien ambtman scerpelicken te bevelen, om die zaak tot de aanstaande dagvaart te laten berusten. Ged. 20 Oct. 1521.*

Ibidem bl. 188.

271. *Bisschop Philips van Bourgondië antwoordt aan de 5 kapittelen van Utrecht en de landgenooten van Wijkerpolder op hunne schriften van 11 Sept., inhoudende klagten over de toedamming aan den waterganck onder der bruggen bij Coten, dat hij den maarschalk Adriaan van Pallaes heeft gelast, om met de staten in hun bijwesen te overleggen enich bequaemen middell te vynden, het sij dan mits seckerheyt ende borchtaell bij hem nemende oft anders als sulckes dan mitten anderen best ouergelacht sal worden, de selue men beuinden sal moegen totter reparatien vander bruggen gehalten te wezen, die oncosten daer toe noodich oprichten ende betalen sullen, opdat die gemeene strate ende herbaene nyet leegbaer ende blijue, daer ons mennichfoldige clachten van bijgecomen zijn van diuersche onse ondersaten, geestelick ende weerlick, edell ende anders, ende dat wij sulcke geschiet wesende, lijden moegen ende the vreden sijn, omme uwe scaden te vermijden, die voers. waterschap wederomme geopent werden. Ged. Hoorn 23 Oct. 1521. Zijns handt., lager HERDINCK.*

Deel A. 838.

272. *De stad Utrecht berigt aan Adriaan van Bueren, amptman en voorts aan riddersen en knapen der regtbank te Kesteren de klagte van Dirck van Zuylen, raad der stad Utrecht over Jan Borren, die op zijn goeden aldair voer uwen gerechte noch voert soude willen procederen, in weerwil van het herhaald bevel van den hertog van Gelder om die zaak te laten berusten tot op eene nader te bepalen dagvaart tusschen beide landen, soe alst doch een lantsaick heercomende vanden inden Vtrechtschen oerloge ouer xxxviii jaeren verleden es, die doch Dirck van Zulen zijn persoen noch zijn goet nyet betreft. Dat zij onlangs aan den hertog, zonder antwoord te bekomen, om breder prouisie geschreven hebben. Zij verzoekt om, indien ook vóór den naasten regtsdag de hertog niet antwoorde, evenwel die zaak zoolang te willen laten berusten, gemerct oick Dirck van Zulen voer ons geaffirmeert ende geseyt heeft bij zijnen eede lijfflicken aenden heyligen, dat hij op dese tijt, ouermits anxt ende vreesse zijns lijfs ende goets, aldaer voir den gerichte nyet reysen noch komen ende derff. Ged. 26 Oct. 1521.*

Minuten van missiven bl. 151. *Archief der stad Utrecht.*

273. *President en raden van Holland enz. antwoorden aan de 3 staten van Utrecht in antwoord op hunne missive van 26 Oct. over die van Nigtevecht om niet te dragen in de kosten der Actuelsche Sluis bij Weesp, en dat alle zaken zouden blijven berusten tot anders, ingevolge het laatste afscheit der te Amsterdam gehouden dagvaart, geconcludeert ware, — dat zij van de gedep. laatstelijk zich bevindende op de dagvaarten te Weesp en Amsterdam, hebben vernomen, dat wel over de zaak is gesproken, maar daarop nog geen conclusie is genomen, als hun*

brief zulks vermeldt, en dat er evenmin van eene nieuwe dagvaart ter dier zake sprake is geweest. Indien dus die van Nigtevecht zich eenigzins door de regtsvordering van Weesp be? zwaard achten, beloven zij hun een goed en onvertogen regt te doen wedervaren. Ged. 's Hage 29 Oct. 1521, get. DE JONGE.

Deel D. 566.

274. *Burg., schepen. en raad der stad Zwol berigten aan de 3 staten van Utrecht: So leyder! mit dessen krijgesloep de dijcke alhyr jnden lande gans ende geheel onbeheert liggen, also dat de geenrewijse mit groten aueruall van wateren te wynter te holdene sollen wesen op voele plaitsschen, ende dan Senct Merten merckelicke dair onder geguedt, sonderlinx jn Mastebroick bij de vijf morgen landes liggende hefft, to bevruchten dorch jnbraicke meistlicken dair mede na gelegenheit der dijcke dair en tegens belopen ende verdrunken mogen werden, den voir to komene hadden zij verleden herfst M. Anthonius van Ve(nrode) gezonden om met hen een middel ter voorziening te vinden; dat zij den dijkgraaf voor zich hebben ontboden, na te voren met hem daarover briefwisseling, blijkens navolgende drie toegezonden afschriften, te hebben gehouden, waaruit blijken zal dat zij deze landen niet moetwillich ende opsetlick verdoruen wil hebben. Zij verzoeken hun als hoofd van het Sticht den ondergang van S. Maarten palen te helpen verhueden, ende oft noch wes vorderlix hyr jnne te doen stonde, voert to settene, ende oft des niet en geschiede ende dan de dijcke bij ons alhyr gelijk der eerden affgesteken worden, ter steden dair men verhoefte den mynten schaden vith to versene stonde, hebben zij hun berigt, opdat zij mogten weten solx niet dan bij alsudanige oirsake geschiet were. Ged. Allerheiligen (1 Nov.) 1521.*

Deel C. 81:

275. *Goerdt van Hairst verzoekt aan de stad Deventer hem te onderrigten of hij met zijne heemraden en degenen, die opter schouwe, welke maandag na S. Lambertus, volgens oude gewoonte ther volre eerden, door hem is bepaald, tdoene moegen hebben, velig en onbeuaert van hare en bisschops onderzaten, zich aldaar begeven kan, zullende hij hetzelfde aan de stad Zwol verzoeken. Ged. S. Maria Nat. avond (7 Sept.) 1521.*

Afschrift.

Deel C. 82.

276. *Burg., schepen. en raad der stad Deventer antwoorden den voorn. dijkgraaf, dat zij, in afwezen des bisschops, hem hier in qwellick kunnen raden, en dat zij buiten die van Kampen niet wall denkt, dat sall wesen tdoene, soe datmen deze tijt dair mede verlijden sall moeten. Ged. Woensdag na S. Maria Nat. (11 Sept.) 1521.*

Afschrift.

Deel C. 83.

277. *Goert van Hairst, dijkgraaf, meldt aan bisschop Philips van Bourgondië, dat doir verloep, waarin zijne landen en steden nu zijn, de dijken, weteringen en wegen belmundich ongemaickt blijven liggen tot onberekenbaar nadeel zijner landen; dat hij, toen de bisschop uitlandig was, hierin had raad gevraagd aan zijn rentmeester Johan Renesse, die hem zonder antwoord liet, en daarna zich heeft gewend tot de stad Deventer, die hem nevensgaand antwoord gegeven heeft, 't welk alles hij vermeent aan hem te moeten mededeelen, opdat*

men namails niet seggen darff, dat het bederf des lands door inbraak der dijken aan zijne nalatigheid te wijten was. *Ged. S. Crispinus en Crispinianus (25 Oct.) 1521.*

Afschrift.

Deel C. 84.

278. *De stad Utrecht antwoordt aan de stad Amsterdam, dat zij ter zake van den turfaccijns en den uitvoer van tarwe gevolmagtigden heeft benoemd, die over 4 à 5 dagen daarover met haar zullen komen handelen, soe dat onsen des billicken een goet vernuegen sellen hoeren te hebben. Ged. 8 Nov. 1521.*

Minuten van missiven bl. 153. Archief der stad Utrecht.

279. *Bisschop Philips van Bourgondië berigt aan de 3 staten van Utrecht in antwoord op hun brief met toegezondene afschriften over den dijkschouw in Holland, dat wij tot desen verlope thants voer oogen, daer durch die voersc. scouwe ende sus anders onser lande gemeen waillfaert behyndert wordt, nyet oersaecke gegeuen, dan rust ende vrede naer allen onsen vermoegen altyt gesocht hebben ende noch geerne seggen, dan nae der gelegenheit thantz weten wij ny hier jnne geen behoerlicke prouisie te doene, maer moeten dese last des gebreex der schouwen gelijcke anders, als rooff, brant ende gewalde lijden ter tijt toe dat beter wordt. Hij meldt tevens, aan Amersfoort te hebben bevolen den maarschalk van der Eem terstond kost en schade-loos te ontslaan en hem hetgeen zij hem willen opleggen, aen te langhen volgens landregt. Ged. Kampen 10 Nov. 1521. Zijne handt., lager HERDINCK.*

Deel B. 515.

280. *Bevelhebbers van den bisschop te Duurstede antwoorden aan de 3 staten van Utrecht: 1°. op de uitvoering van het koorn, dat zij aan de maarschalken namens den bisschop ernstelike bevolen hebben, elk in zijn ampte bij klokkenslag te doen verbieden den uitvoer van koorn en verkoop buiten het Sticht, op verbeurte van het koorn en eene hooge boete zonder eenige de minste simulatie off verschoninge, 2°. op de ontheffing der onderzaten van de bewaring van Reenen, dat de maarschalken zijn gelast, om de ondersaten voert aen thuyss blijuen laten, tot dat nader antwoord des bisschops op hunne schriften deswege zal zijn gekomen. Ged. 12 Nov. 1521.*

Deel A. 839.

281. *Burg., schepen. en raad der stad Kampen zenden aan de 3 staten van Utrecht hunnen secretaris Johan Breda, om vander saecken ende schelynge tusschen Zwoll ende ons de gelegenheit een weynich tondecken. Ged. dag na S. Lebuinus (13 Nov.) 1521.*

Deel D. 567.

282. *Bisschop Philips van Bourgondië antwoordt aan de kapittelen van den Dom en Oud-Munster, op hun brief van 22 dezer, dat hij aan den maarschalk Adriaan van Pallaes en aan zijn officiaal heeft gelast, om in hunne zaak tegen Johan van Zuylen int Wael en zijne adherenten betreffende ene rijsweerdt, goet, cort onuertogen recht te laten wederfaeren. Hij verzekert hun, dat waer wij v anders ten rechte voerstaen ofte behulpelic zijn connen, dat ghij ons altyts guetwillich daer toe vinden sullen. Ged. dag na S. Katharina (26 Nov.) 1521. Zijne handt., lager HERDINCK.*

Deel A. 840.

283. *Bisschop Philips van Bourgondië antwoordt aan de 3 staten van Utrecht op hunne missive met ingesloten brief der stad Amsterdam ter zake van den turfaccijns en van tarwe uit het Sticht tmoegen crijgen, dat, vermits zij laatst door zijn raad mr. Johan van Thiel, vicaris, niet voerder aen ons hadden gesinnen doen dan van die mandamenten vanden huysgelden, ende ghij ons nv mede schrijuen vanden torffexcijs ende bierexcijs tsamen, mit begeerten die mandamenten daer van oick te hebben ende in sunderheit vanden torffexcijs generael ende ouer all soe well binnen als buyten onsen Gestichte aen ghene zijde der Yssulen, twelck wij mit zwaerheit bewegen, ende geerne sagen, soe wij hier andere zware lasten ende onleden voer handen hebben, ghij dat soe metten anderen ouerleden ende ons eersten verwittichden, offter oick enige van onsen steden ende onderzaten aldaer bij bezwaert mochten werden, opdat sulcx emmers ten minsten laste geschege. Oick als vanden bierexcijs hebben wij nyet anders geweten dan de selue voertaen affwesen ende daer geen mandamente meer van vuytgaen solden; ende als vanden tarwe vuyt onsen Gestichte te moegen vueren, moegen ghij mitten anderen ouerleggen ende ons verwittigen, wes v daer voer tbeste jnne geraden dunct; willen wij dan behoerlicken daer nae geschien laten. Ged. Kampen 28 Nov. 1521. Zijne handt., lager HERDINCK.*

Deel D. 569.

284. *Burg., schepen. en raad der stad Wijk bij Duurstede berigten aan de 3 staten van Utrecht, dat zij de hunnen niet op het tegen vrijdag verlengd kapittel-generaal kunnen zenden wegens waerschuwynghe voor aanval, zoodat zij dag en nacht goede toezigt moeten houden, waar om zij om deze en andere redenen op deses tijt nyemant ontheren kunnen. Ged. 28 Nov. 1521.*

Deel D. 568.

285. *De stad Utrecht zendt, onder dankbetuiging van zijn goed onthaal in de S. Bamis (S. Bavo) markt, naar de stad Antwerpen haar secretaris ter zake van de declaratie van geleden schaden door hunne poorteren. Ged. S. Andreas (30 Nov.) 1521.*

Minuten van missiven bl. 187. Archief der stad Utrecht.

286. *Bisschop Philips van Bourgondië antwoordt aan de kapittelen van den Dom en Oud-Munster, ter zake van hun geschil over den rijsweert met Jan van Zuylen int Wael en zijne adherenten, — dat bij den maarschalk Adriaen van Pallaes op nieuw heeft bevolen in deze zaak naar landregt voort te procederen. Ged. Kampen 4 Dec. 1521. Zijne handt., lager HERDINCK.*

Deel C. 85.

287. *De stad Utrecht berigt aan Steven van Zuylen, de klagte van Gerrit Zas, Utr. burger, hoe dat ghij zijne zuster kynt mit een schuyt soude laitien halen hebben buyten weeten ende consent van Geeryt voirs. ende vrunden ende magen; dat zij voorts heeft vernomen, dat totten officiaal Sukeroede versocht soude wesen van uwer wegen om een absolucie aengaende van trou Gijsbert Pauwen nagelaten dochter, daerse nyet dan onder elf jaeren wesen en soude, twelck indient zoe is, ons nyet weynich van v verdunct. Ende alsoe dan die raidt van Vtrecht een ouerste momboer is ouer alle onmundige kyndere bynnen onser stadt, verzoekt zij zeer ernstlicken, dat*

III.

hij den seluen Gijsbert Pauwen nagelaiten dochter zonder vertreck hier weder bynnen onse stadt brenget in handen vanden momboers hoer bij den raide gesciet, daer se van rechts wegen behoert, op dat gheen noot en zij voerder te bedencken; want ons sulcx van v off nyemant anders te lijden en staet. Zij verzoekt met brenger dezese een onbedecte antwoord, om ons dair na moegen weten te rechten van V. Ged. 5 Dec. 1521.

Minuten van missiven bl. 154. Archief der stad Utrecht.

288. *De stad Utrecht verleent aan Steven van Zuylen op zijn verzoek een vrijgeleide voor 8 dagen, om zich ter dier zake vóór den raad te komen verantwoorden. Ged. woensdag na S. Maria Concept. (11 Dec.) 1521.*

Ibidem bl. 155.

289. *De stad Utrecht verzoekt aan de steden Amersfoort en Wijk bij Duurstede, om hunne gedep. vrijdag e. k. ten 9 ure naar Utrecht te zenden, om gezamenlijk met die van de ridderschap en der stad Utrecht, namelijk, den suffragaan des bisschops en den abt van Oostbroek naar den bisschop te reizen. Ged. woensdag na S. Maria Concept. (11 Dec.) 1521.*

Ibidem bl. 155.

290. *De ridderschap en steden van Utrecht antwoorden aan bisschop Philips van Bourgondië op zijn verzoek om hulp en bijstand, krachtens de verbaantbrieven, — dat de ridderschap en de steden Utrecht, Amersfoort, Reenen en Wijk bij Duurstede, na het houden van 3 kappittelen-generaal, eendrachtlicken besloten hebben, hem treflicken opt spoedichste te scicken, en op zijne schriften ende begeerten jnden besten te communiceren. Ged. donderdag na S. Maria Concept. (12 Dec.) 1521.*

Ibidem bl. 155.

291. *De stad Utrecht beklagt zich aan Steven van Zuylen, dat hij, na vóór den raad de klagten van Gerrit Zas, zijne vrienden en magen op nyewes verhoert te hebben, evenwel daarop nog niet heeft willen antwoorden, als ghij in uwer schriften vermeten hadt; twelck ons nyet weynich van v verdunct. Zij verzoekt hem noch eens voir all, zeer ernstig, dat hij het kind nyet weerloes wt uwen handen geeft, maar sonder vertreck in handen des raads stelt; in gebreke waarvan zij voornemens is, dat selue op v te halten ende aen v tot zijnen tijden te verhalen. Ged. woensdag na S. Lucia (18 Dec.) 1521.*

Ibidem bl. 156.

292. *Paulus van Esseren antwoordt aan de 3 staten van Utrecht ter zake van het onbehoorlijk belasten van Stichtsche goederen met schatting, dat hem dit seer verdunct, want dat hij als dienaar van wegen den graaf van Buren en niet voor zich zelf regt vordert, en verzoekt dat men dit niet aan zijn goed verhale. Ged. 15 Dec. 1521. Zijne handt.*

Deel B. 517.

293. *Burg., schepen. en raad der stad Zwol berigten, onder toezending van beide navolgende afschriften, aan de gedeputeerden der 3 staten van Utrecht, te Deventer zijnde, een schrijven heden van de afgevaardigden der regentes te hebben ontvangen: Ende want*

wij neit des menynghe sijnnen in de Campen saeke yehes wes te doene noch enigen handell antenemen anders dan na vnser voererbedinge, te wetten, de sake alinck ende all an vnser gen. leuen heren ende sijnre gen. staten van beyden landen to rechte tverblijuen, vermoegens der benottelinghe, *verzoeken zij te worden onderrigt, of zij (gedep.) hiervan verwittigd zijn en oft v. l. onse verbedinge affslaen, oft gelijk voer hen dair bij bliuen wyllen ende wes der geschickten oer voernemen wesen mach.* *Ged. op auent Circumsionis Domini (31 Dec.) 1521.*

Deel D. 571.

294. Francois Cobell en Heynrick van Specpach radess ende baden *van de regentes, berigten aan de burg., schepen. en raad*, sampt gemeene borgers ende ingesetenen *der stad Zwol, dat zij met credentiebrieven van wegen de landsvoogdes zijn afgevaardigd naar den bisschop van Utrecht en de steden Deventer, Kampen en Zwol; dat zij hunne bevelen reeds aan den bisschop en de stad Deventer hebben geopend en voornemens zijn dit ook aan de beide andere steden in gelijcken te ontdekken. Daar zij zich nu eerstelijck naar Kampen zullen begeven, verzoeken zij, namens den keizer, dat Zwol, inmiddels stulle staen sonder yet wes tegen der seluer voer toe nememe, als wij ons der byllicheyte nae sulcks alsoe te geschiene gansselicken tot v versien.* *Ged. Deventer 30 Dec. 1521.*

Afschrift.

Deel D. 572.

295. *Burg., schepen. en raad der stad Zwol berigten aan* Francoys Cobell en Henrich van Specbach, tesse tijt radess ende boden *der vrouwe van Savoye*. Als v werde lieffden ons scrijuen van wegen ons alre gen. heer keyser ende gnediger vrouwen van Sauoyen mit credencie anden hoichwerdigen hoichgeboren furst, vnser genedigen lieuen heren van Vtrecht, sampt sijnre genade steden Deventer, Campen ende ons geverdiget, ende dan dat beueel in sijn ff. gen. ende stadt Deventer geapent wesende, worden sich vuegene yrst an Campen ende voirt an ons in gelijcken doende, mit begerten wij, derwyle v. l. mit de van Campen in handel sijnnen, stulle staen, sonder yetwes tegens hem voertenemene, thent ons dat beueel angebracht is, hebben tselue mit boirlicker werdicheit ontfangen, ende kennen niet behoerlick, wij key. ma. beuelhebbers in billicken ende redelicken begerten onthorene, dan so de van Campen sich bauen guetlicke handelonge ons gen. leuen heren van Vtrecht rede ende geschickten der selfter geistlick ende wertlicke staten, oick bauen sijn ff. gen. mandamente scrijfflicke ende muntlicke begerten, op donse also oneerlick, tot sijnre tijt blijckende wort, beschedicht hebben, als zij ten jongesten synt Kersdach bynnen staende bestant vith begerte vns gen. heren bij ons angenomen, mit roeff ende brant gehendelt hebben, oft wij dan mit hem ennige stilsate annemende worden; gheuen wij ghenen gelouen na oir voirdade, de selue bij hem te holdene dach, als wij yrsten verseckert sijnnen na vver lieffden begerte de stilsate bij de van Campen vastlick sonder achterdencken gehalten sall werden, willen v lieffden des dan vnse antwoord scrijuen, als wij ons der gelijcken oick tot meer tijden wal an vnser gen. leuen heren van Vtrecht verbaden hebben, wij vwen lieffden enz. *Ged. op auent Circumsionis Domini (31 Dec.) 1521.*

Afschrift.

Deel C. 86.

296. *Ridderschap en stad van Utrecht bedanken* Frederick en Herman Vrijdach *voir hun aanbod, om hen met 200 of meer goeder reisiger peerden te dienen, want wij des op dese tijt, God zij loff, nyet behoeuen.* *Ged. 8 Jan. 1522.*

Minuten van missiven bl. 191. Archief der stad Utrecht.

297. *Paulus van Esseren verzoekt aan de 3 staten van Utrecht, in antwoord op hun verzoek om de goederen der Utrechtsche burgers te Jaarsveld te ontslaan, een kopij authentiek van den brief van den heer van IJsselstein, waarbij hij dit toestaat, om zich bij dien heer te kunnen verantwoorden, ende mijnre eeren voldoen. Ged. 17 Jan. 1522. Zijne handt.*

Deel B. 519.

298. *De stad Amersfoort berigt aan de 3 staten van Utrecht: Wij verstaen vut dat re-poert vant laitste gehalten capittel, dat die staten aldair dair toe scicken solde elc die sine, om een concept ende raminge te concipieren om mijn g. h. van Vtrecht ende andere saicken inden capittel geopent te antwoirden ende onser copie dair of te doen hebben, om mit onser alhyr te communiceren. Werden wij nu op woensdach te capittel toecomende gescreuen, op die saicken voirs. te antwoerden, ende als wij dan geen copie vanden raminge oft concept aldair biden gesciete vanden staten ontfangen en hebben, en kunnen wij nyet onberaeden dair op antwoerden ende solden dair omme onse deputierde tot cost, arbeit ende armode deser weders haluen te vergeefsch ende nyet beraeden antwoirden kunnen. Zij verzoekt dus de afwezigheid der hunnen niet tot onville te nemen ende in desen capittel best doen willen. Ged. 21 Jan. 1522.*

Deel A. 841.

299. *Bisschop Philips van Bourgondië antwoordt aan de 5 kapittelen te Utrecht op hunne missive met ingesloten afschrift van mr. Heda's berigt van de electie van den kardinaul van Derthuizen tot paus, dat hij deze tijding mit grooter blijshap ontfangen, gelesen ende verstaen heeft ende dancken der goeder tijdonge, die ons van hertten soe lieff geweest es, dat wij ter werelt geen lieuer noch ons ende onsen heiligen patroon Sinte Merten eerlicker noch nutter hebben en conden. Voegen wij v luyden te weten, dat ons well guet ende geraden dochte, ghij mit onsen anderen twee staten samentlicken ouerlachten, omme gueden eerlicken versfaren man oft twee van uwer samender wegen bij den voergen. gecoren paus the schicken omme mennichfoldige saken, daer ons ende onser kercken van Vtrecht merckelicken aengelegen es, ende die wij verhoopen corts breeder mit v luyden te versprecken. Ged. Kampen 25 Jan. 1522. Zijne handt., lager HERDINCK.*

Deel. D. 573.

300. *Gerrit van Arkel, heer van Heukelum, Weerdenburg, Amersoyenen Merwede, zendt aan het kapittel van den Dom te Utrecht den pastoor van Weerdenburg met informatiën om te bekomen de autentieke kopijen van de huwelijksche voorwaarden van wijlen Johan van Broekhuisen van den maech gescheyts brief tusschen hem en Willem van Broekhuisen; van den bewijsing brief, van den eigendomsbrief en aan den huurbrief van 10 morgen lands, die Willem zijn oom gekocht had en den domheer zijn broeder toebehoorde, ook de verlijbrief waarbij Willem, de Sonnenhoeuen ter leen heeft ontfangen van de heeren van Brederode. Ged. Herculum 28 Jan. 1522. Get. d'ARKEL.*

Deel C. 87.

301. *Post deuotissima pedum oscula beatorum beatissime pater, clementissime domine. Quoniam scrutator cordium Deus ad christianae religionis dignitatem et gloriam vestram beatitudinem, virtute, sapientia, doctrina et pietate insignem, ob tantam doctrinarum et meritorum vbertatem*

ac vitae integritatem, quibus in primis praestat et quarum fama r. dominorum cardinalium aures oppleuerat, summum pontificem designauit tanquam vos nouum electionis, congratulamur et applaudimus vestrae sanctitati ac vniuersali ecclesiae reipublicae christianae et praesertim ecclesijs et ciuitati Traiectensi, quibus ex hac promotione bene euenisse putamus. Commune et bonum et communis hic omnibus laetitia, nunquam fuit huic ciuitati tantus animorum consensus in idem gaudium. Diuinitus haec omnia facta credimus. Quia itaque, sicut Domino placuit, ita factum est, ipsumque humillime deprecamur ac die noctuque sincera deuotione exorare non desistimus, vt vestrae sanctitati manus suae pietatis porrigat, qua jniunctum apostolicae seruitutis officium valeat ad laudem et gloriam nominis Domini Nostri Jesu Christi ac exaltationem fidei pacemque salutem et tranquillitatem populi christiani exercere. Orantes humillime quod statum, decorem, priuilegia de promotionem ecclesiarum nostrarum c. v. sanctitas suscipiat commendata, quam Altissimus conseruet ad consolationem ecclesiae suae sacrosanctae. Ex Traiecto die quinta Februarij anno etc. xxij^a.

C. v. s. humillimi et deuotissimi capellani,
prelati et capitula quinque ecclesiarum Traientensium.

Archief van Utrecht.

Afschrift.

302. *De stad Utrecht verzoekt aan den hertog van Kleef om Emma Pauw, zich bevindende in de stad Kalkar, in bewaerder hant te doen nemen en in handen harer magen en vrienden te Utrecht te stellen. Ged. 19 Febr. 1522.*

Minuten van missiven bl. 246. Archief der stad Utrecht.

303. Magnifico domino sacrae caesareae catholicae maiestatis magno cancellario, amico praecipuo.

Magnifice domine cancellarie, amice praecipue. Gratulatur mihi d. v. ob mei in summum pontificem electionem. Facit quidem in hoc, amice, et prout notam suam erga me beneuolentiam decet. Faciunt idipsum alij quam plurimi ex diuersis terrarum partibus litteras ad me mittentes vel ipsi mihi congratulatum venientes, et vt apparet mundus omnis hac electione modo iam inuisitato facta quasi gestere videtur et in spem magnarum rerum adeo per manus nostras et s. caesaris maiestatis operandarum erigi; sed vbi ego immensitatem oneris, quod imponitur, et imbecillitatem humerorum, quibus imponitur, mecum considero, longe aliter mea me conscientia appreciatur Ego pane solus maiore afficior, et vtinam! mihi liceret sarcinam hanc tantum oneris paribit et periculi habentem absque timore Dei offensae humeris excutere et vitam potius priuatam etsi pauperem in angulo aliquo degere meaeque magis conscientiae consulere, quam pro toto mundo rationem reddendam habere, sed quum seruum omnia iussa Domini quantum vis grauia capessere fas est, vocatus non audeo tergiuersari, sed in spe diuini auxilii largiter, vt spero, desideranti et solum Dei honorem quaerendi affuturum ministerium nobis destinatum amplectar. Iuuet me d. r. et iuuent omnes Christiani suis orationibus, vt illud iuxta apostolicum praeceptum implere possim, quod zizaniam omnem, quam dominici agri segetem male habet, prope ad suffocationem, vna cum c. m. filio meo, sicut anima dilecto, reliquorum principum christianorum fauore extirpare voleam, quod demum pacificatis et purgatis internis concordibus armis Turcos et Saracenos in ouile Christi adigamus. Caeterum modis omnibus stimulet dominatio caesarem maiestatem, vt sine mora se in hoc suo regno recipiat, si ea salua esse cupit. Saepissime dixi et iterum dico, Hispaniam non posse saluari sine celeri maiestatis suae praesentia, ego certe omittere non potero, quin mox me in Ita-

liam conferam, labentibus ecclesiae et maiestatis suae rebus pro virili subventurus. Ita flagitat sacrum cardinalium collegium. Ita non solum ecclesiae, sed et maiestatis suae negotia deprecant. Valeat d. v. felix et pro certo sibi persuadeat meam solitam erga se benevolentiam, non solum non minuendam sed cum crescente dignitate creturam. Victoriae xv^{ta} Februarii anno xv^o xxii^o.

Vester amicus electus pontifex Romanus.

Afschrift.

Archief van Utrecht.

304. Egregio viro juris vtriusque interpreti, domino Florentio Oems, amico charissimo.

Domine doctor, amice charissime. De re incredibili facta circa nos nemo est, qui non admittitur et obstupescat, quod in longissimis agens homo pauper et fere omnibus incognitus vnanimi cardinalium voto ad Christi vicariatum sit adsumptus, sed facile est in conspectu Dei subito honestare pauperem. Ego honore hoc non delector et onus tam immensum vehementer abhorreo. Mallem longe subtracta et papali et cardinalari et episcopali dignitate in praepositura mea Traiectensi Deo seruire, sed vocanti Deo non audeo resistere, spem habens, quod imperfectum meum ipse sit suppletum subministrando vires, quae sufficiunt oneri ferendo. Orate, precor, Deum pro me et orari facite per deuotos, vt me instruat et ad currendam horam mandatore suorum efficaciter impellat dignumque faciat, vt per me ecclesia aedificetur. Salutate amicos. Ex Victoria xv^{ta} Februarii anno xv^o xxii^o.

V. amicus electus pontifex Romanus.

Ibidem

305. *Bisschop Philips van Bourgondië antwoordt aan de 3 staten van Utrecht (stad en steden) ter zake van de toegezonden mandamenten, dat hij ten aanzien van die van den turfaccijns groote veranderinge vinden ende correctie ende ampliatio vanden seluen, soe dat wij anders nyet vnelen en connen, onse ondersaten merckelicken daer bij bezwaert moegen werden, meer dan se in voertijden plegen, ende dan oeck de verbantbrieff vermach; mede ouerleggende, dattet nu buyten tijt es enigen torff te grauen, soe dat die mandamente daer van dus geen sunderlinge haest en heyschen, willen wij ons breder daer op bedencken ende v onse guetduncken daer nae verwittigen. Wat die van den bieraccijns betreft, es ons daer van gheen forme toegesandt noch de selue oeck in onse cancellerien op dese tijt te becomen, dan men schicke ons copie der mandamenten, soe als se inden verleden jaren vuytgegaen zijn, willen wij dan de selue doersien, ende v onse guede meninge daer nae weten laten. Ged. Kampen 21 Febr. 1522. Zijne handt., lager HERDINCK.*

Deel D. 574.

306. *De stad Utrecht verzoekt, onder toezending aan een afschrift van het testament van Gijsbert Pauw, aan Lambert Snoey, om Emma Pauw terug te zenden, ingebreke waarvan zij aan Gerrit Zas als den naasten erfgenaam zal toestaan om hare goederen als verbeurd zijnde aan te slaan, en tevens, niet alleen aan den keizer, maar ook aan alle andere vorsten, heeren, steden en goede lieden zal verzoeken, om, anderen ten voorbeelde, den schuldige te straffen. Ged. 4 Maart 1522.*

Minuten van missiven bl. 248 en 249. Archief der stad Utrecht.

307. *De stad Utrecht antwoordt aan den Roomschen keizer op zijne missive betreffende*

het verzoekschrift van *Lambrecht Snoeij*, man van wapenen vander ordinantie vanden heer van Rauesteyn, die onlangs met *Emma*, dochter van *Gijsbert Pauw*, zou zijn gehuwd, en waarin *Z. M.* verzoekt, dat, daar zij met haren vrijen wil en met toestemming van eenige harer mombers en ook kerkelijk gehuwd was, de goederen door eenigen van hare magen aan moeders zijde binnen *Utrecht* gelegen in beslag genomen, worden ontslaan — dat vooreerst *Gerrit Zas* hare eenige oom en andere magen en vrienden zich hebben beklaagd, dat *Steven van Zuylen van der Haer* vrijdag voor *S. Martinus* (8 Nov.) 1521, zijne nicht, op den 5 Aug. van dat jaar eerst elf jaren oud geworden, met eene schuit uit de stad naar zijn huis ter *Haer* heeft gevoerd buiten toestemming van haar regtmatigen mombor — en dat, ofschoon de raad der stad en zelfs de bisschop namens *Gerrit Zas* hebben verzocht om het kind terug te geven, dit niet is geschied; maar dat inmiddels haestelicken van omtrent *Doornick* door sommigen is ontboden *Lambert Snoey*, aan wien *Steven* het kind ten huwelijk heeft gegeven en zelf uit het land is gevlugt, hebbende *Lambert* het kind in het land van *Kleef te Kalker* bij zijne moeder gebragt. Ten anderen, dat volgens regten en gewoonten der stad *Utrecht* eene joncfrouwe, die zich zelve mannet buiten toestemming harer mombers en magen, al haar goed of wat men haar schuldig is of aan haar versterft, van regtswege verbeurt en aan hare wettige erfgenamen toevalt. Zij verzoekt dus, dat *Emma Pauw* door *Lambert Snoey* weder in handen harer mombers gesteld en deze daad aan hem voorts naar regt gestraft worde. Ged. 7 Maart 1522.

Ibidem bl. 244 en 265.

308. De stad *Utrecht* berigt aan den president en raad van *Holland* enz., alsmede aan *Frederik van Renesse*, heer van *Malle*, stadhouder der leenen in *Holland*, de herhaalde klagte van *Gerrit Knoop* en *Goeijert Lambertz.*, over het niet beëindigen hunner zaak tegen die van *Amsterdam*. Zij verzoekt om dit geding, het welk reeds een jaar in staat van wijzen is, te eindigen. Die *Hollanders* ofte andere des k. m. ondersaten en souden mit gelijk recht hem van ons alhier jn hoeren saicken te doen jn gheenrewijs te vreden wesen. Ged. 8 Maart 1522.

Ibidem bl. 192.

309. De stad *Utrecht* antwoordt aan *Frederik Vten Ham*, maarschalk des *Neder-Stichts* op zijne missive van *S. Gertruida* avond, waarbij hij meldt, dat hij *Steven van Zuylen van der Haer* met 2 panders tot zijner hoechster weeren, ingevolge bisschops bevel, heeft doen bieden tegen den eersten regtsdag — dat zij dit aan *Gerrit Zas*, zijne magen en vrienden hebben voorgehouden, die daarop hebben geantwoord, dat die zaak crimineel ende een merckelicke ondaet is, welke men aan *Steven van Zuylen* niet alleen, maar aan allen handdadigen en vooral aan *Lambert Snoey*, anderen ten voorbeelde, zwaar behoort te straffen, niet alleen met geboden, maar met antasten als ondaders, twelck, als zij seggen, uwe e. als mairschalck bet weten, hoemen dat wtrichten mach ende dagelick onder den lantluyden van gelijcken ende veel minderen saicken wtgericht ende medegehandelt wert. Zij verzoekt hem dus, even als dit onlangs de oversten en de enge raad der stad, door hem in de schepenkamer ontboden, verzochten, om met deze zaak naar landregt voort te varen. Ged. 21 Maart 1522.

Ibidem bl. 194.

310. De stad *Utrecht* berigt aan den hertog van *Gelder*, dat er in den aan de *Utr. bur-*

gers verleenden vrijgeleidebrief van 16 Maart ll. eene clause voorkomt, als: beheltelick doch dat zij den Stichschen steden Auerijssel jnd anderen uwer f. g. vijanden nyet toefueren, oick mit zij nyet handelen souden heymelick off openbair, dat uwer f. g. jnd uwer genaden lantscap contrarij wesen mucht; weshalve de burgers, welke handel in ossen drijven, vreezen dat, hoewel zij mittien van Ouerijssel noch uwer f. g. vijanden nyet en handelden of hem wes toe en vuerden, voor een of ander burger, die op zijn selfs bant handel dreef, dit geleide dair mede wt ende verbroken wesen soude, tot hun groot nadeel. Zij beklagt zich, dat, hoewel het geleide is tot 14 dagen te voren opzeggens, zijn secretaris daarvoor 6 g. g. heeft geëischt, zijnde van dit geleide vroeger slecht één, en naderhand twee hoernken g. gevorderd. Zij verzoekt dus, dat de hertog tseluer gheleyde willen doen verclaeren, opdat de kooplieden met hunne goederen gevryet ende nyemant, dan die ghene sculdich bevonden worde, zijn persoen off zijn goet alleen gestraft worde, en dat hij zijn secretaris onderrigte, om hen niet bouen ouder gewoenten te bezwaeren, daar zijne landen door het onderling verkeer merckelicken gevordert worden; ook uit aanmerking dat, tot wat tijden de hertog of zijne raden voor iemand geleide verlangden, sulcx nye geweygert noch onser stadt secretaris wes dair voer gegeuen geweest. Ged. 24 Maart 1522.

Ibidem bl. 196.

311. *De stad Utrecht, vernomende hebbende dat de ossenmarkt nu binnen de stad is verlegd, verzoekt aan de stad Zwol om te weten, of hare kooplieden met hunne goederen geveiligd zullen worden. Ged. 24 Maart 1522.*

Ibidem bl. 197.

312. *De stad Utrecht verzoekt aan bisschop Philips van Bourgondië, dat hij, aangezien wij, God betert, mitten rijzen ende oploepen vanden koerne alhier zeere benauwet werden, zijne maarschalken de onderhouding aanbevele zijner vroegere mandementen betreffende den uitvoer van het koren, en dat, zoo yemande enige beliefnisse ter contrarien gedaen mocht wesen, dit te herroepen ten einde tkoern jn den lande soe vele te bat te moegen houden ende den oploep soe veel moegelicken js te verhueden. Ged. dingsdag na Letare Jeruzalem (25 Maart) 1522.*

Ibidem bl. 200.

313. *De stad Utrecht antwoordt aan schout, burg., schepen. en raad der stad Amsterdam op hare missive van 24 Maart ter zake van eenige aangehaalde, uit het Sticht vervoerde mudden tarwe, dat zij zich, na onderzoek der zaak, houdt aan haar vorig antwoord — dat, hoewel het koren in de stads vrijheid niet gewassen noch gekocht was, het evenwel, als in het Sticht ter uitvoer gevonden, is aangehaald geworden, krachtens het gebod der stad en des bisschops, hetwelk ons in deser tijt van groeten noede is om der armen gemeente wil te onderhouden. Ged. 28 Maart 1522.*

Ibidem bl. 199.

314. *De stad Utrecht antwoordt aan Steven van Zuylen van der Haer op zijne herinnering, dat hij en wijlen zijn vader, lijf en goed voor de stad Utrecht hebben opgeset en hij dus, bouen sijn goetlicke erbiedinge van te landregt te willen te regt staan, niet verdiend had, op eene andere wijze vervolgd te worden; en op zijn verzoek om Gerrit Zas te onderrigten om hem vóór den bisschop te dagen — dat de stad Utrecht, gedenckende der weldaden, die zijn vader*

en hij voortijds bewezen heeft echter niet zijdich en partijch handelen kan en wil; dat zij den maarschalk Vten Ham heeft verzocht met de zaak voort te gaan en dat aan zijn verzoek betreffende Gerrit Zas niet kan worden voldaan, daar hij thans buiten de stad is, terwijl het dat haar onbewust is, dat enige vreemde oft ongeboerlicke manieren tegen hem zijn voorgenomen. Ged. 28 Maart 1522.

Ibidem bl. 198.

315. De stad Utrecht antwoordt aan den hertog van Kleef op zijne missive van 29 Febr. ll. — dat Gerrit Zas op de voorgevens van Lambert Snoey geantwoord heeft, dat Steven van Zuylen geen momber, maar alleen executeur van het testament van Emma's vader was, en dat de broeder van Emma als Carthuzer broeder geene toestemming tot haar huwelijk heeft kunnen geven. Zij zendt hem ook het ontvangen antwoord des keizers ter dier zake, zij herhaalt het verzoek bij haar vorig schrijven gedaan, in gebreke waarvan zij volgens keizers bevel, ann Gerrit Zas regt zullen laten weder varen. Ged. 12 April 1522.

Ibidem bl. 250, 251.

316. De stad Utrecht antwoordt aan den hertog van Gelder op zijne missive met bijnschrift van Leenhaerts heeren tot Zwertsenburch over 300 g. g. hem verschuldigd wegens peertschade, beloften en lijfgelt in dienst der stad, — dat zij deze zaak aan de staten, als hen mede betreffende, heeft medegedeeld; dat na onderzoek is gebleken, dat met den genoemden heer geheel was afgerekend, als van 5 peerden, die hadden gelegen onder Aloff van Colenborch, en dat hij zelf in persoon ter dier zake in Utrecht gekomen, geen bewijs heeft kunnen leveren van de deugdelijkheid zijner schuld. Zij herinnert voorts den hertog aan de gemaakte overeenkomst wegens de ruiterschulden. Zoo de genoemde heer dus die onbekande schuld op de Utr. burgeren of goederen zoude willen verhalen, dat en soude, als v. f. g. mercken moegen, gheen goede vrientscap noch nabuerscap maken. Zij verzoekt hem dus als een forst van justitien dien heer te onderrigten, dat hij ons dair aff verlate. Gep. 12 April 1522.

Ibidem bl. 201.

317. De stad Utrecht berigt aan de knechten wesende nv ter tijt ten Daell, dat zij dagelijks merckelicke groete clachten over hen verneemt, als hebbende zich een sekere tijt te Carthusen onthouden, en nu in het klooster ten Dael, ende den goeden heeren ende bruederen zeer lastich geweest hebt ende nv den goeden joffrouwen lastich zijt, terwijl zij daarenboven voornemens zouden zijn om zich van daar naar andere kloosteren te begeven en aldaar v hoechtijt te willen houden. Zij verzoekt hen dus ernstig, om uit dat klooster en voorts uit het Sticht te vertrekken, en het weggenomen teruggeven, sonder enigen cost noch scaede aen te doen, opdat ons gheen noet derff zijn voerder dair op tegens v te moeten bedencken ende sulcx an v tsijnen tijden te straffen. Ged. woensdag na Palmdag (16 April) 1522.

Ibidem bl. 202.

318. Adrianus papa VI dilectis filijs decano et capitulo ecclesiae Traiectensis.

Dilecti filij salutem et apostolicam benedictionem. Quod de nostri in summum pontificem assumptione et ipsi adeo ex corde gauisi et nobis tam amice congratulate fueritis, omnino quidem

gratissimum nobis fuit, sed nequaquam mirati sumus. Fieri enim non potuit, quin quem in minoribus constitutum semper vnicum dilexistis confratremque et conciuem habuistis vestri amantissimus eum gestiretis ad dignitatem, quae inter mortales maxima reputatur et est exaltatum, cernere. Itaque officio quidem vestro vehementer delectati sumus, sed dignitate ipsa prope annexi oneris immensitatem potius animo grauari. Quis enim imbecillitatis suae conscius, non horreat iam immensum pondus curarum humeris suis impositum cernere, itaque sine omni comparatione maluissemus vobiscum priuatam in praepositura nostra vitam agere, quam vsque adeo supra humilitatem nostram extolli, sed Dei sumus eius voluntati resistere nequaquam possimus, et quoniam maxime onus maximam quoque ad ferendum virium sufficientiam exposcit, vestrum erit Deum omnium honorum largitorem sedulis precibus pulsare, vt ipsi nos pontificatum hunc taliter administrare faciat, vt inde et gloria Sancti Nominis sui amplietur et nobis gregique fidelium nobis commisso salutis occasio acquiratur. Caeterum in his, quae ecclesiae vestrae et vnus cuiusque vestrum commodum et honorem concernunt, eundem in nobis affectum experiemini, quem in minoribus constitutis semper experti estis, speramusque futurum, vt non videamur de illis esse qui cum honore mores mutare et veterorum amicorum obliuisci consueuerunt. Datum Caesar-augustae sub annulo piscatoris die prima Maij M D XXII. suscepti a nobis officii apostolatus anno primo T. Hezius.

Volgens een afschrift berustende op het Archief der stad Utrecht.

319. *Pels van den Busch, hooftman, antwoordt aan de stad Utrecht, dat hij met zijne onderhoorige manschap in dienst des keizers is, en dat zij berigt van hun heer hebben ontvangen, van elk uur hunne hoofdlieden te kunnen verwachten. Hij verzoekt dus nog een dag of drie met hen geduld te hebben. Ged. 5 Mei 1522.*

Deel D. 575.

320. *Daniel van Bouchout en andere bevelhebbers des bisschops te Duurstede zenden aan de 3 staten van Utrecht Lubbert van Groenswou, om met hen over de zich ten nadeele der onderzaten in het Sticht onthoudende krijgslieden te handelen. Ged. 6 Mei 1522.*

Deel D. 576.

321. *De stad Utrecht berigt aan den hertog van Gelder, dat, in weerwil van zijn bevel aan Herman van der Hel, bevelhebber te Elburg, om Evert Zoudenbalch's onderzaten van Urk en Emeloort van de dingtalen te ontheffen, deze echter zekeren Dirk Lubberts als borg den 1 Mei in de ijseren heeft geset, dat ons nyet weynich verdunct sulcx in verachtinge zijner bevelen geschied te zijn. Zij verzoekt hem, noch na als twee mael voer, van wegen den voorn. schepenburgemeester de slaking van den genoemden persoon te bevelen. Ged. 8 Mei 1522.*

Minuten van missiven bl. 204. Archief der stad Utrecht.

322. *De stad Utrecht verzoekt onder toezending der klagten aan den hertog van Kleef, dat hij de zaak van Goeijert de Coninck tegen Wolter Smullinck mit oegen der justicien aenmerkende, tot verrichtinge zijner scaiden doen komen willen. Ged. 8 Mei 1522.*

Ibidem bl. 205.

323. *De 3 staten van Utrecht verzoeken ernstig aan de stad Reenen en aan Dirk van Zuylen, bastaard, hooftman, en gemeene knechten aldaar liggende, dat de door vier zijner knechten afgeperste 50 g. g. aan eene vrouw uit Arnhem worden teruggegeven, op dat wij mit v in gheen voerder laet dairomme komen, want wij sulcx op v ende den uwen weder sou-den dencken te verhalen. Ged. 18 Mei 1522.*

Ibidem bl. 209.

324. *De stad Utrecht berigt Jan die Minne te Namen, dat zij met het benedenste gedeelte van het steenwerk der door hem aangenomen brug te vreden is, maar dat zij aandringt om het bovenste gedeelte of het boechsel op den bepaalden tijd te leveren. Ged. 21 Mei 1522.*

Ibidem bl. 210.

325. *De stad Utrecht antwoordt aan de Geldersche raden te Arnhem ter zake van Mette van Vraigen, borgersche van Arnhem, — dat haar die zaak wt ganser herten leet js, maar dat zij zorgen zal, dat deze vrouw niet alleen teruggave van haar afgenomen geld verkrijge, maar dat ook de stratenscenders behoorlijk worden gestraft. Ged. 22 Mei 1522.*

Ibidem bl. 211.

326. *Bisschop Philips van Bourgondië berigt aan zijn raad en vicaris Joh. van Thiel: dat zijn schout hem gereporteert heeft de inconuenienten ende gebreken, ghij mit hen in onse jurisdictie van Schouwen gegonden hebben na luyd sekere articulen durch onsen prouisoer van Schouwen ouergegeuen ende ons durch onsen secretarium gethoont, niet alleen tenderende tot eneruatie onser dan oick mede des domproosten jurisdictie, ende oick niet alleen om de jurisdictie van Schouwen dan oick bij consequentie om alle andere onse jurisdictien; allet indirectelicken voergenomen durch heren Jo. Martini, alios Panssier, vicepatoer in Brouwershauen, scicken wij v de voocr. artikulen ende gebreken bij onsen prouisoer ouergegeuen wederom hierbenefens, omme, gemerckt de sake onse gantse geestelicke jurisdictie ende desgelijcx oick des domproosten augaet, mitten onsen ende desseluen domproosten officieren communicatie daerop te holden ende die gebreken metten anderen summariter te recapittuleren, een resolutie daerop te nemen, die in scrifte te stellen ende ons voerts bij vl. gesubscribeert heymelick ouer te schicken, omme dan daerna voert te varen als et best dienen sal. Ende soe wij bericht worden de voergen. h. Jo. Martini durch onsen suffraganeo heren Jo. de Meijere in sijnen onbillicken voernemen merckelicken gefauoriseert worde, de wij denseluen onsen suffraganen int guede niet afnemen en connen, scriuen wij hem daer beneuens¹⁾, dat hij dese naestcomende wijnigo (*sic*) gehalten zijnde sich bij ons vouge ter plaetsen daer wij alsdan wesen sullen, om hem tgene voors. is naer te holden ende te persuaderen af te laten; of wij dan villicht vernamen hij in sijn faourem persisteren wolde, soude ons dan anders daerop te gedenken, ende wolden wel, dat ghij, simulerende vyt v seluen te spreken ende van ons gheen beuel te hebben, spraken mit onsen suffraganio heren Jacob de Riddere, omme te weten of hij onse suffragenatus officium noch gesinnet were te exerceren als hij voer hen gedaen heeft, sonder yemants hiervan yet wes te kennen te geuen, om oirsaken ons daertoe bewe-*

1) *Aan de kantzijde: na dattet v goet duncken sal, moghen ghij onsen suffraganen heren Jo. de Meijere onsen brieff hierbeneuens presenteren ofte achterhouden.*

gende, achterholdende die betalinghe van de pensie vanden voern. heren Jo. de Meijere soe veel v mogelijk is, tertijt wij v anders weten laten. *Ged. 22 Mei 1522. Zijne handt.*

Volgens een afschrift naar het oorspronkelijke genomen door wijlen den heer J. J. Dodt van Flensburg.

327. *De raden van den hertog van Gelder antwoorden aan de 3 staten van Utrecht op hunne klagten over het aanhalen van de wijnen van 's bisschops rentmeester en over het plunderen en gevangelijk wegvoeren van een jonge clerck in sacris naar Hulckensteyn gaande — dat deze gevangenneming cleerlicken buiten weten aan hen en den hertog is geschied en de jongeling zal worden ontslagen. Wat echter betreft de aangehaalde wijnen, — dat geen koren uit het land mag vervoerd worden, en dat het schip met wijnen, dit ook inhoudende, nabij Wijk bij Duurstede lant ofste zanruerich geworden, is bestaggenomen, waarop die van Wijk met geweld het schip hebben genomen. Konnen v. l. mercken onse furst als verkort twesen ind oick die burgere van Arnhem onlanx geleden opten Neder-Stichtscher straiten berooft zijn wurden, sich billicker to beclaigen hedden dan die busschop van Vtrecht ind men is hyr anders nyet geneight dan guede nabuerschap tonderhouden mit v. l. *Ged. zaterdag na Hemelvaartsdag (22 Mei) 1522.**

Deel B. 520.

328. *De stad antwoordt aan den hertog van Kleef op zijn berigt, dat hij op vrijdag na S. Jan. e. k. te Kleef partijen heeft beschreven, — dat Goeijert de Coninck op dese tijt van anxt ende vreesen zijns lijfs ende goets te Kleef niet durvende komen, Evert Speijert, brenger des briefs, daartoe heeft gemagtigd. Zij verzoekt hem, om billicheit jnder saicken geschieden te laten, opdat alle proceduren mogten vermijdt worden tot waelfaert der coepluyden ende ondersaten van beide landen. *Ged. 24 Mei 1522.**

Minuten van missiven bl. 203. Archief der stad Utrecht.

329. *De stad Utrecht verzoekt aan Adriaan van Buren, amptman van Neder-Betuwe, om teruggave aan Claes IJsbrantsz., Utr. burger, van het hem scandelicken op vrije heere straten afgenomen door eenige Geldersche krijgsknechten. *Ged. 28 Mei 1522.**

Ibidem bl. 207.

330. *De stad berigt aan Adriaan van Buren, amptman in Neder-Betuwe, dat, in weerwil van hun vroeger schrijven en zijn belofte om daaraan gevolg te geven, Jan Reijersz. het veer te Wijk, toebehoorende aan Euert Dirck van Zuylen Dircess. wedue, had bezet, en den veerman gevangen had genomen, terwijl hij niet met haar, maar met Dirk van Zuylen, haar zoon, in geschil was. Zij verzocht dus den amptman om den veerman te ontslaan. *Ged. .... Junij 1522.**

Ibidem bl. 217.

331. *De stad Utrecht antwoordt aan bisschop Philips van Bourgondië, betreffende de toegezonden klagte van Geryt Knijff, Utrechts burger, — dat zij geenzins voornemens is geweest noch is, om zijne heerlicheyt te ondermijnden noch die te crencken, maar dat zij volgens oude herkomen en gewoonten hare burgers en onderzaten regt moettende laten wedervaren, de huismeesters van S. Bartholemeus gasthuis mit hoeren medewerckers Geryt Knijff, voor den*

raad had ontboden, dat hij op dit gebod niet was verschenen, maar dat de voorn. kerkmeesters in den raad hadden te kennen gegeven, dat Geryt Knijff hem onderstont te greuen seker venen gelegen jnde nederlaen van Maerseveen, twelck buyten zijn limiten ende jn des gasthuys mit hoer medewerkers veen was, begheerende datmen hem sulcx soude doen aflaiten tertijt toe, hij voer den raide ter antwoirde geweest soude hebben; dat hij daarna voor den raad verschenen, hierop geantwoord heeft, waarna de raad na hoer costumen twee wten raide gescict, alsoe Aelbert van Leeuwen ende Dirck van Wail, om die schelinge te besien ende den raide weder bij te brengen, nyet om enige grontscydinge te doen, dan om die wairheyte geweten, die saicke alsdan te recht te wijsen daerse van recht wegen behoert, ende offer enige ouergrepen ofte gewelden bij onsen borgeren off ondersaten jnne geboert waren, die te straffen na rechten ende gewoenten van onser stadt, des hem oek nyemant van onsen borgeren noch ondersaten en hoert te beclagen; dat wat Gerrit Knijff in zijne supplicatie schrijft, namelijk dat zij nog heden voor den bisschop ter dier zake te recht gaen souden, onwaarheid bevat, daar dit alleen betreft de vordering tusschen al die geërfden jn Maerseveen ende die van Thienhouen. Ged. 2 Junij 1522.

Ibidem bl. 211.

332. De stad Utrecht antwoordt aan de stad Amsterdam, dat zij ter vereffening van zekere geschillen Henrick van Heusden, raadburgem. en Goeyjert de Coninck, raad, ter dagvaart te Abcoude mit cleynen getale, mit hem brengende, nader gewoenten, den wijn, zullen zenden om met hare gedep., van gelijcken jn cleynen getalen, te handelen omme malcanderen bat te moegen verstante. Zij verzoekt echter den dag op dingsdag na Beloken Paaschen te verschuiven. Ged. 6 Junij 1522.

Ibidem bl. 213.

333. Burg., schepen. en raad der stad Zwolle bedanken de 3 staten van Utrecht, noch groetlicken der kost, onlede, moijenisse ende arbeit in hare laatste geschillen met Kampen, daar zij anders niet hebben vermercken konnen, de rechtverdicheit voirgesath ende dit verloop besorgende, gerne dair voir geweest hadden, dat doch niet wolde wesen dan mit alre behender boesheit tot dessen onwillen niet bij onsen schulden gedreuen wort, doch nymant beth voirsteeth ende wetten hebben dan v. w. ende w. l. Zij betuigen gaarn op de dagvaart te Amersfoort met den hertog van Gelder hunne gedep. te willen zenden, niet anders verlangende dan dat, ho onrechtelick ende boeslick mit ons gewandert is ende gehendelt, jnde lucht gebracht ende vorder vernyet worde van vwe w. ende e. Ged. maandag na S. Petrus en S. Paulus (13 Junij 1522.)

Deel D. 577.

334. Philips van Bourgondië berigt aan de 3 staten van Utrecht, dat hij, wat maten de knechten op onse huysen ter Horst, tApcou ende ter Eem ende desgelijcx oic te Renen thans geoirlooft zijn, nu van Gerrit Suggesterode en van den maarschalk van het Over-Sticht vernomen heeft. Sulckes dan soe te geschien buyten onsen wete toedoen ende consente befrempt ons zunderlinck; vanden knechten op onse voerscr. huysen geordonneert weren, steet ons emmers niet na de loepe voer oogen deselue onse huysen op onsen cost ende perickel alleenlick te onderhouden ende oft dan nv durch dit verloff der knechten enige last verrese, dat God verhuede, dencken wij onses deels voldaan te hebben ende ons sulckes lastes niet aen te trecken. Ged. 14 Junij 1522. Zijne handt., lager HERDINCK.

Deel A. 843.

335. *Daniel van Bouchout en bevelhebers des bisschops te Duurstede, vernemende dat men de krijgsknchten te Wijk bij Duurstede liggende, niet langer wil betalen, des wij noch niet wael een ghelouen, verzoeken aan de 3 staten van Utrecht hieromtrent nader te worden onderrigt, om dit aan den bisschop te kunnen mededeelen, want sijn ghenade sich niet anders vermoden ofte sich niet anders tot den staten verlaten, dan dat sij dye knechten voers. guetwiltentlich versolden ende betalen willen. Ged. 14 Junij 1522.*

Deel A. 844.

336. *Elizabeth, hertogin van Gelder, verzoekt aan het kopittel van den Dom te Utrecht eene eerst openvallende prebende voor haar huiskapellaan den heer Ot Pyeck, die onsen lieuen heren ende gemale hertogen van Gelre etc. lange tijt trouwelick gedient jnd ons nv trouwelick dient. Ged. Arnhem Sacramentsdag (19 Junij) 1522. Get. ELEYZABETH.*

Deel C. 88.

337. *Daniel van Bouchout en bevelhebers des bisschops te Duurstede verzoeken aan de stad Utrecht om te worden onderrigt of het waarheid bevat, dat zij met de wtsetting niet langer willen voortgaan om de knechten binnen Wijk hunne soldij te betalen, ten einde dit aan den bisschop te kunnen mededeelen. Ged. 21 Junij 1522.*

Deel D. 578.

338. *Daniel van Bouchout, tot Boelre enz, heveelre des bisschops, verzoekt van wege den bisschop zeer ernstig aan den maarschalk Frederik Vten Ham, zijne vterste diligentie te doen om den moerdenaer, te Lopik gevangen en thans in handen van den heer van Moerkerken, kastelein te Schoonhoven, terug te bekomen en over hem regt te doen, opdat des bisschops heerlijkheid niet vercortet worde. Ged. zondag na Sacrament (22 Junij) 1522.*

Minuten van missiven bl. 218. Archief der stad Utrecht.

339. *Evert Zoudenbalch en Goeijert van Voerd Henricsz., verzoekt aan den heer van Renenberg, benoemd van wege den hertog van Kleef, als scheidsman in de zaak van Goeijert de Coninck tegen Wolter Smulling, waarin dagvaart te Kleef is bepaald vrijdag na S. Jan. om die benoeming niet af te slaan. Ged. 24 Junij 1522.*

Ibidem bl. 218.

340. *Ad papam summum pontificem.*

Mit jnnichlijker begeerte te kussen die voeten uwer pauselicker heylicheyt te voeren. Alreheylichste vader in Christo ende alregeodertierenste heer, wij gebieden ons soe oetmoedelicken als wij moegen tot uwen p. h., den seluen oetmoedelicken tkennen gheuende, hoe die gheboertige, eerbare ende vrome heer, heeren Johan van Renesse ende van Wuluen, ritter, onse borger, ons exponeert ende guetlicken te verstaen heeft gegeuen, dat him God van Hemelrijck verleent ende versien heeft vele jonger kynderen, des Gods geloeft ende gedanct moet zijn, die welke om op te brengen ende elken na zijn behoeren te versien, als hij doch gherne ten eeren ende jn goeder manieren doen soude, hem dagelick meer ende meer lastich vallen. Soe want hij dan sommige gherne mit competentie van geestelicken goede versien te worden wel begheeren soude, heeft hij op ons daerom begheert, wij heeren Aryaen van Renesse zijnen zoene, thoerne van desen, an uwen p. h.

promouereen ende recommandeeren wouden, twelck wij van herten gherne alst redenen js begheerende te doen. Bidden dairomme mit alre oetmoedicheyt, dat uwe p. h., aenmerckende zijn afcoemste ende geboerte, wesende van de eeldom ende beste van desen lande, dair wij uwer p. h. des genoech kenlijck wesende, nyet of deruen certificeeren, den seluen belieuen willen jn uwer p. h. familie ende huysgesin jn goeder stacien na zijn weerdicheyt te ontfangen, te stellen jn gelegenen tijden na zijnen staet ende weerdicheyt te versien, als wij des ende alles goeds van uwer p. h. verhoppen. Jn twelck soe doende sel ons nyet alleen zeer danckelick geschieden, mer den vader, oick magen ende vrunden verbynden tot volcomen liefste ende affectie tot uwer pauselicker heylicheyt, die God tot langen tijden wil gespaeren ende bewaeren voer allen onwil. *Ged. 23 Junij 1522.*

Vwer p. h. alre oetmoedichste ende onderdanichste dienes
borgermeesteren, scepenen ende raedt der cathedrael
stadt van Vtrecht.

Ibidem bl. 204.

341. *Een gedeelte der ridderschap van Zalland en Twente, te Deventer zijnde, en burg; schepen. en raad dier stad, antwoorden aan de 3 staten van Utrecht (stad en steden) op hunne schriften, waarbij zij betuigen, kost noch arbeyt ghespaert om den onwillen tusschen onse steden ende der rytterschap verholdende, eer die sus veer verlopen weren jn vrentschappen geerne nederghelacht gheseen hadden, — dat hun bedunckt jn dat punct qwaet verstant, anmerckende dat wij ommers mitter rytterschap noch niemantz anders van ennigen onwillen ghewetten hebben, voir deser tijt, dat die van Zwolle mytten ffurst van Gelre die stadt Hasselt ouerghevallen, belacht ende sanct Martens palen, landen ende luyden, vijantlich auertoghen ende afgebraicken hebben; ende ten weer saeke gheweest, dat wij ons dair jeghens gekiert hadden, weren dese sanct Martens landen, vlecken ende steden sanct Marten afgebraicken ende villicht ten ewigen daghen dair van verfrempst; ende woewall dat wij tot beschermnisse van den uwe lieffden alst principael hoeft ende ommers medegeledenen tol meer tijden angesocht hebben, js nochtantz vanden seluen krancken troest gekomen, dat ons noch bedunckt nae bewantenisse soe wij eenre luyde ende samen sanct Martens ondersaten synt, wal anders hadde behoert, niet to myn als v. l. schrijuen die saeke ende scheling, nv ter tijt an onsen gen. lieuen heren ende den ffurst van Gelre besant thebben, die beyde lijden, dat uwe lieffden dair jnne wes guetz handelen solden moighen jn ghelijcks an ons ghesynnende, des oick benueghen thebben, myt beneminghe van cen bykompst bynnen Amersfoerd etc. vueghen wij dair op uwen erberen lieffden guetlick twetten, dat wij der schelinghen tusschen Campen ende Zwolle jn ghienen dele schaffen gehadt hebben; dan dat wij tot desen verlope gekomen synt, heft ons die kentlicke noet alleen tot voirstande ende beschermnisse van sanct Martens steden, landen ende palen ende niet anders toeghedragen, soe dat wij deses verlopes gheen oersaeke gheweest hebben, rades noch dades, dan die schuldighen hebben sich seluen to bekennen; ende soe wij altijt tot ruste, vrede ende waluairt der landen myt gantzen herten gheneyget synt gheweest als noch, als wij dan van onsen ffursten ende heren den rechten gront ende meninghe wuesten; mochten wij wal lijden, dat uwe lieffden alle ffursten, heren ende alle guede luyde die soeken to gronde wal verhoirden ende nae ghelegentheyte van den tot ghehelinghe van sanct Martens palen dair jnne handelen, alst nae billickheyt ende reden behoert; ende synt wall gheneyget soe veer als rede ende vrende onss gen. lieuen heren myt sampt ritterschappen ende ander steden van ghelijcker meninghen synt, den dach den*

men onss ansettende wort, mede theseynden, dair wij ten yrsten dat moigelicken is, vorder mede communiceren willen. *Ged. 25 Junij 1522.*

Deel B. 521.

342. *De stad Utrecht verzoekt aan den president en raad van Holland, in herinnering van hare missive van 8 Maart, om het geding van Gerrit Knoep en Goeijert Lambertsz. tegen de gegijselden van Amsterdam mitten alreysteren en sonder langer vertreck te willen doen visiteren, termineren en executeren, daar deze zaak reeds een jaar in staat van wijzen is. Ged. 26 Junij 1522.*

Minuten van missiven bl. 191. Archief der stad Utrecht.

343. *Burg., schepen. en raad der stad Kampen antwoorden aan de 3 staten van Utrecht, dat zij gaarn hunne gedeputeerden op de te Amersfoort te houden dagvaart zullen zenden, om de bestaande geschillen te vereffenen. Soe wij doch nye anders dan vrede, vruntscap ende eendrachticheyt gesocht hebben, ende ons van gansen herten leet, oick bij onsen sculden neyt gecoemen js, desse saccke dus wijde js verloepen, want wij doch neyt anders dan rechts te pleegen begeert hebben. Ged. 26 Junij 1522.*

Deel B. 522.

344. *De stad Amersfoort berigt aan de 3 staten van Utrecht. Alsoe aldair inden capittel generail gehouden biden gescicte vutden staten onder andere saicken gecommuniceert is worden als van Wijck, Renen, ter Horst ende thuus ter Eme te doen bewaeren tot cost des gemeen lants, ende nae dat ouercomen van aldair onse vrunde onss reportiert hebben om aldair onss antwoirdt mitten eersten ouerseinden, hebben dair om tot diuersschen tiden bi ons communicatie dair op gehouden, ende en kunnen sulcx voirnemen nyet verstaen aldair geraemt tot eer ende weluaren mijns g. heren ende dat lant van alhyr wesen solde, mer meer jn onvordel, als dat dair van genoegch verhoert is; dan onser docht tot bewairnisse ende der vleckten voirs., op correctie vanden staten, men voirname tgetal vanden bewaeres ende sortierden die opden dorpen, elc nae sijn vermoegen, te weten, elc dorpe sijn paert dair off ende si selue die vutmaicte ende wouwen, sufficienten genoich sijnde, ende die penningen self vutsetteden ende betailden, ende nymant dair jnne gevryet wair, ende die selue liet scouwen voir deputierden dair toe ordneert, ende in elcke vleckte enen goeden man dair woenachtich toesicht dair op gaëue, docht ons bet op correctie van uwe liefden, om dat lant in vreden te bliuen, oic in bewairnisse der vleckten best dienen sal. *Ged. woensdag na S. Paulus (2 Julij) 1522.**

Deel A. 845.

345. *De stad Utrecht verzoekt aan Frederik Wten Ham, maarschalk, om zonder langer uitstel regt te doen over den in zijne handen zijnde moordenaar, opdat gheen onbillicke jnconuenienten wten verrijzen, tot scande, scaide ende achterdeel des bisschops. Ged. 4 Julij 1522.*

Minuten van missiven bl. 243. Archief der stad Utrecht.

346. *De stad Utrecht verzoekt aan Christoffel, graaf van Moers, stadh. gen. van Friesland, om een zijner hooftlieden, Beernt Dureit genaamd, die vier onderzaten van Emeloort, toebehoorende aan Evert Zoudenbalch gevangen en geschat heeft, te onderrigten om deze te ont-*

slaan, vermits die van Emelort nye in geenen oirlogen, scot, lot, bede, leninge noch scatinge totter Hollander behoeff gegonden noch gedaen en hebben. *Ged. 4 Julij 1522.*

Ibidem bl. 222.

347. *Bisschop Philips van Bourgondië antwoordt aan de 3 staten van Utrecht, op hun schrijven van 21 Julij, ter zake der onwille verreezen tusschen hem, Overijssel en den hertog van Gelder, en op hunne mededeeling, dat van beide zijden mede audientie en antwoord ontvangen is, — dat hij en de hertog lijden mogen, dat zij wes guets daerjnne handelen en eene dagvaart te Amersfoort beleggen, onder aanbieding de dingen soe voert ten herten te nemen, gheenen tijt, cort, moijenis oft arbeyt te sparen, dat men v des niet anders dan jn allen gueden afnemen en sal, — dat hij deze hunne verzekering aan mr. Suggesterode danckelic genomen heeft; dat, hoewel zij geen antwoord daarop hebben geeyschet, hij nogtans bij hunne overzending der schriften van Deventer zoude hebben geantwoord, had zijn secretaris niet in andere onse gescheften afwezig geweest; dat, deze nu teruggekomen zijnde, hij hun thans verklaart in die dagvaart te bewilligen, bij alsoe dat hij wete, op wat maten en voorwaarden, want hem buiten Overijssel, die deze zaak voornamelijk betreft, niet te doen en steet. *Ged. 4 Julij 1522. Zijne handt.**

Deel B. 523.

348. *Bisschop Philips van Bourgondië zendt aan de 3 staten van Utrecht het verzocht geleide voor 14 dagen ten behoeve der Geldersche raden voor de beraamde dagvaart te Amersfoort. Dan totten seluen dage van afgevaardigden te zenden es onse mennige niet, noch ons wijder jnden handel te geuen; ten zij dat wij eersten weten waerop naden afgescheit van mr. Geryt Suggesterode; doch ons dunct geraden, ghij dese dachfaert voertgaen laten ende trefelicken beseynden, ende, na dat ghij, de dachfaert gehouden zijnde, de dingen gestalt vinden, ons sulckes verwittiget, ende vuelende datter materie zij naden afgescheit voirs. voert te varen; selmen ons vlitich ende guetwillich vinden voerder daer jnne te treden ende ons oic bij v aldaer te vougen, om alle dingen breeder te communiceren, als men dan best dienende beuinden sal. *Ged. 6 Julij 1522. Zijne handt., lager HERDINCK.**

Deel A. 846.

349. *Bisschop Philips van Bourgondië berigt aan de 3 staten van Utrecht. Soe wij jnde leste deputatie vanden eerbaeren meester Geryt Suggesterode officiael etc. bij ons te Brugge onder andere callinge mit hem hadden beroerende die knechten binnen onser stadt Wijck te liggen geordonneert, als dattet ons na gelegenheit der tijt niet to lijden en stonde de voirs. knechten te oirlouen ende de selue onse stadt soe bloet ende van knechten onbeset te laten, dechten oic niet enige knechten aldaer op onsen cost alleene te holden dan op coste vanden gemeenen lande, des ghij v emmers, na dat ghij v bisher der veheden niet gecroedt noch oic enigen last gehadt, niet te beclagen hebben. Hadden wij aen den voirn. meester Geryt Suggesterode begeert vlyuden dese onse meninge voer te brengen, jn toeversicht ghij ons des niet en solden laten onbeantwoordt; soe en hebben wij tot her daarvan noch niet vernomen. Begeren daerom noch mit ernstlicker meninge, dat ghij ons mitten eersten onbedect weten laten wes ghij hierjnne te doen gesinnet zijt, ons daer na mogen weten te richten. *Ged. 7 Julij 1522. Zijne handt., lager HERDINCK.**

Deel D. 579.

350. *Bisschop Philips van Bourgondië antwoordt aan de 3 staten van Utrecht, met ingesloten afschrift van den brief van den hertog van Gelder:* Als dan de selue furst van Ghelre daer jnne luyden laet de beraemde dachfaert doer den zijnen te willen beseynen, dan onse stadt Zwolle angaende, dat hij die voer sich holdet, mogen ghij nv overleggen oft dese sake Sinte Marten angaet; ende dan die furst van Ghelre onse stadt Zwolle, die emmers onder onse kerke van Vtricht hoirt, tot sich wil holden ende niet laten comen te dage, holden wij onse steden Deunter ende Campen oic voer ons ende hoiren die, onses bedunckens, niet meer te dage te comen dan de voergen. van Zwolle. Wij mogen euenwael lijden na onse voerschriften ghij ter dachfaert voirsch. handelen ende als ghij ons daer na verwittigen uwer handelinge gestalt ende des dages afgescheit, willen wij voerder doen ende geschien laten na behoiren. *Ged. op den huize Zouburg. 10 Julij 1522. Zijne handt., lager HERDINCK.*

Deel B. 524.

351. *Valentijn van der Voort, secretaris der stad Utrecht, berigt aan de loetmeesteren der stad 's Hertogenbosch, dat hij, op begeerte van den deken van Eyndouen en bij vergunning van burgemeesteren der stad Utrecht, die loeten na vermoegen der charten met allen spoed zal laten aanplakken voor kerken en poorten, omroepen en afkondigen; dat hij ontfangen ende jnne gescreuen heeft 13^e xxxj loeten, afgetogen die ouerbate vant elfte lot, noch vj stuuers vant publiceeren gegeuen, ende noch den xij^{en} pen voert jnscriuen ende verwaeren, blijft noch suuer an gelde xxxj r. g. ende ix st. Brabants off die weerde, soe ick alhier heb moeten ontfangen, hetwelk hij hun met het register der loten overzendt met verzoek van terugbezorging met het register, geteekend mitter secretaris hant voer certificatie. Hij verzoekt den bode tot redelicheyt te loenen, even als alle andere steden in Brabant, Vlaanderen en Holland alijt ingelijcken saicken gedaen hebben. Ged. Utrecht 18 Julij 1522.*

Minuten van missiven bl. 253. Archief der stad Utrecht.

352. *Bisschop Philips van Bourgondië antwoordt aan de 3 staten van Utrecht op hun schrijven met ingesloten afschrift van den brief der stad Zwolle, waarbij zij mededeelen vrijdag e. k. kapittel-generaal te hebben belegd om alsdan een raminge te nemen op de zending van den keizer over de keizerlijke mandementen hem en de staten gejttimeert, wordt, onses bedunckens, tgene onse stadt Zwolle begeert ende oick den affgescheyt bij uwer geschichten vrunden laest alhier van ons genomen, dairjnne naegegaen, ende den seluen achteruolgende hebben wij oick tegen donderdag e. k. over 8 dagen Overijssel beschreven om met hen ook over deze zending te handelen. Hij verzoekt dus dadelijk verwittigd te worden van hetgeen zij vrijdag hebben besloten, om dit aan Overijssel te kunnen melden. Ged. slot te Duurstede 21 Julij 1522. Zijne handt., lager HERDINCK.*

Deel A. 847.

353. *Karel, hertog van Gelder, meldt aan de 3 staten van Utrecht, in antwoord op hunne betuiging over de goede audiencien die hunne gedeputeerden kortelings op die stilsate van beide landen van hem hebben ondervonden, en op hunne klagte over geweldadigheden van de Gelderschen, — dat die van Deventer donderdag ll. met ongeveer 7 ruiters en 12 voetknechten te Leersum geweest zijn en de Gelderschen beroift hebben. Kan men den onsen met redenen*

nyet verkeeren dergelijcken oer vijanden oick versuecken, als dat allet wail betrachten kunnen v. l. *Ged. Arnhem 26 Julij 1522. Zijne handt., lager Stoir.*

Deel. B. 525.

354. Dilecto filio salutem et apostolicam benedictionem. Nous auons entendu par ceulx qui viennent de pardela, que vous estes venu en ces royaumes d'Espagne avec nostre trescher filz en Jhesu Christ lempereur, dont nous auons este fort joyeux, et de tant plus que vous veons auoir la matiere et occasion de par ensuiure et augmenter les bonnes, vertueuses et louables oeures, que la aues encommencees, dont pourres vers Dieu acquerir grans merites et vers le monde grand honneur. Aucunque voz predecesseurs en ceste office ont acquis beaucoup de biens de ce monde, comme terres, seigneuries, or et argent, mais peu d'honneur et de bonne renommee. Vous aues este des vostre josne eage tousiours enclin a vertut et toutes choses ou honneur gist et memoire honnorable. Puis donques vous aues plus maintenant loccasion et opportunitie que jamais, ains nous vous prions de proceder de bien en mieulx, en quoy faisant et en pourchassant de ceste sorte vostre honneur et salut, sans le quel tout prouffit mondain nest rien, sensuiuera et tout vostre aultre prouffit et gaing ne demourra point derriere. Donne a Farragonne ce v^e jour 'Aoust an xv^e xxij et de nostre pontificat le premier.

(get.) A. EPISCOPUS CATHOLICE ECCLESIE.

Opschrift. Dilecto filio, nobili viro
Henrico comiti de Nassou.

Naar het oorspronkelijke onder particuliere berusting.

355. Beucelhebbers the Berghe *berigten aan mr. Johan Droilshagen kanunnik van den Dome te Utrecht*, commissaris des aflaitz: Die officiaell van Emerich heft en sonnedage neestleden vmbtrint drien vren namiddage dem pastoir alhyr them Berghe gesant een mandait, gebidende on dat cruyss der aflaitz neder to legen voir onderganck der sonnen, jnhalt der copy hyr bynnen gelacht. Men heft van wegen der edelen jnd waelgebaeren onss lieuen jonckeren greuen vanden Berghe den pastoir ter stont eynen dienre mede gegeuen anden officiaell vurs. jnd on laten segen uwe liefden hedden dat cruyss gericht vp bullen des paus jnd vp mandat des biscops bij belieuen des officiaels vurs., jnd stonde dairomme nicht anden pastoirs, dat cruce neder to legen dan an uwen liefden, ende die officiaell vurs. is gebleuen bij sijn mandait, doch dat eynd dachlanck verlenght. So sijn gisteren namiddach die pastoir jnd dienre vurs. weder geweest tot Emerick an den praist van Emerick selfs, die thant dair is, jnd die heft on ther antwoordt gegeuen, dat sijn liefden ausaci kregen hebben van guden vrunden vyt id hoff van Rome, dat die bulle des aflaitz vurs. van den paus Leo bij sijnen leuen wederropen ind nochtant na sijre dois vytgegeuen jnd dairomme van onweerde sijn sulle, dairomme sijn rait is, dat men dat cruyss nederlegge voir vnser Lieuen Vrouwendach assumptionis neestkomende, sijn liefden willen dat verantwoordt etc. Jnd want men dan ny hyr in dit stuck beladen is, jnd nyet geerne hyrjune wat doen solde buyten uwer liefden weten jnd wyll, jnd men dat cruyss oick nyet waell langer en dair laten staen, geuen wij uwe liefden dit in allen gude to kennen, guetlicken begerende vanden seluen uwen liefden dit aff to dragen off to verantwoordt an den praest vurs., off to belieuen datmen vp vnser Lieuer Vrouwendach vurs. dat cruce weder legen mach jnd die kist beslaten laten staen bis uwe liefden dairbij komen kunnen. Dairna willen tbesten ramen jnd

ons ter stont bij desen bade toeverlatige antwoordt weder schrijuen die selue uwe liefden. *Ged. dingsdag na S. Laurentius (12 Aug.) 1522.*

Deel B. 526.

356. Officialis reuerendissimi domini prepositi Embricensis vniuersis et singulis presbiteris, curatis et vice curatis nobis subditis salutem in Domino. Noueritis quod cum nos vobis et cuilibet vestrorum mandauerimus ex commissione reuerendissimi domini nostri episcopi Traiectensis, quatenus indulgentias et gratias sancti sedis, per quendam sanctissimum dominum nostrum Leonem papam concessas, in vestris ecclesiis admittentes, prout etiam vt filii obedientes ad longa tempora admisistis Ne igitur christifideles et subditi precipue nostre iurisdictionis per modum quæste nimis exactionibus pretextu dictarum indulgentiarum grauentur, vobis et cuilibet vestrorum supradictis in virtute sancte obedientie et sub viginti quinque scutatorum aureorum pena mandamus, quatenus cruces vigore dictarum indulgentiarum in vestris ecclesiis erectas, ante occasum solis post presentium executionem vobis factam deponatis et dictas indulgentias ad petitiones faciendas de cetero non admittatis. Datum anno Domini etc. vicesimo secundo nona Augusti et concordat cum suo originali mandato, quod ego curatus cum mente attestor manu mea propria.

Deel B. 527.

357. *Bisschop Philips van Bourgondië zendt aan de 3 staten van Utrecht zijn raad en vicaris Johan van Thiel met zekere boodschap, als van sekere wairden die domprost op ons aldaer gesproken solde hebben, gelijc ghij vanden seluen onsen vicario verstaen sullen. Wij begeren guetlic, dat ghij hem zijns anbrenghens gehoir ende oir gelooue geuen, ende die rechte waerheit daervan ons wederom weten laten, sult ghij ons daer sunderlingen danck aen bewijzen twelcke tegens v wederom mit gnaden erkennen willen. Ged. 's Hage 13 Aug. 1522. Zijne handt., lager HERDINCK.*

Deel D. 580.

358. *Bisschop Philips van Bourgondië verzoekt aan den deken en het kapittel van den Dom te Utrecht, om de door den dood van den zoon van Evert Soudenbalch opengevallene prebende te schenken aan Frederik Schenck, zoon des stadhouders van Friesland, in weerwil der preces imperiales bij den paus ten behoeve van zijn kapellaan en dienaar verworven; zullende hiermede zoowel hem als de hertoginne van Oostenrijk, die hun dit ook verzoeken zal, bijzonder verpligten. Ged. 's Hage 15 Aug. 1522. Zijne handt., lager HERDINCK.*

Deel A. 848.

359. *Margaretha van Oostenrijk berigt aan den deken en kapittel van den Dom te Utrecht: Venerables chiers et bien amez. Nostre cousin leuesque d'Utrecht estant icy, nous a aduertye, que a sa requeste et en contemplacion de son joyeux aduenement a leueschie luy eussiez parcieuant accorde la premiere prebende, quescherait vacante en vostre college et a vostre disposition, au prouffit de Frederick Schenck, filz de George Schenck, lieutenant general de l'empereur mons^r. mon nepueu en Frise, et pour ce que sauons presentement la vaccacion de celle que tenoit feu Gerart Souwenbalch filz Eurart, et desirons la promocion ecclesiastique dudit Frederick, meismement en faueur des seruices de sondit pere. A cette cause et que sauons aussi laffection et desir en ceste endroit de nostredit cousin d'Utrecht, qui est de meismes au nostre,*

nous vous réquerons bien affectuesement et adcertes que, en faueur dicellui seigneur empereur et de nous faisant sortir leffect de vostre ditte promesse, vous veulliez conferer audit Frederick ladite prebende vacante par le trespas du dessusdit Gerart et le admettre et recevoir a la possession dicelle. Enquoy ferez chose agreable audit seigneur empereur et nous, que vouldrons auoir en souenance pour le vous gratiffier, quant daulcune chose nous vouldrez requerre. *Ged. 's Hage 16 Aug. 1522. Hare handt., lager DANCKERS.*

Deel D. 581.

360. *Bisschop Philips van Bourgondië berigt aan de 3 staten van Utrecht:* Achteruolgende onse voerscriften hebben wij op uwer gedeputeerde relatie, ons laetst van uwen wegen alhier gedaen, als des verloops haluen tusschen ons ende den fursten van Ghelre voerder bedacht ende besproken; ende woe wael de voerscr. relatie heel buyten den afgescheit es vanden vergaende communicatiën, eerst mitten officiaal meester Geryt Suggesterode te Brugge ende naderhant mit uwen deputaten die laetst bij ons te Dordrecht waren, nochtans hebben wij den eerbaren onsen lieuen getruwen Bernt Vuten Eng ende meester Rutger vanden Kerke gedeputeert ende instructie ende beuel gedaen onse clachten, woe wael zij v ende enen yegelijcken notoir zijn, voer vlyden te openen; ende oft v daer en bouen nvt ende van nooden docht enen nyen dach na uwen scriuen to Amersfoort to beramen ende onse clachten jn tegenwoirdicheit uwer gedeputeerde daer op tnye te proponeren, vlyden to eeren ende op dat ghij spueren mogen, wij niet anders dan tot redenen, billicheit ende oic tot vrede geneyget zijn, beholtlicken sinte Marten zijn gerechticheit, zijn wij noch te vreden ende mogen wel lijden onse deputaten voerscr. ter bestemder dachfaert mede trecken ende de voerscr. clachten voer de uwe aldaer wederomme vernyen doet, mit sulcken onderscheide, ghij den fursten van Ghelre ofte de zijne daer toe verwecken sullen hore antwoord daer op te geuen, alset schijnt dat zij seluer presenteren; want na de mutatiën wij voer ende na vut uwe deputaten bij ons vernomen hebben, de welcke wij vermoeden doer den domdeken her te comen, steet te besorgen, als die furst van Ghelre ofte de zijnen onse clachten gehoirt zullen hebben, zij dan noch andere omwegen soucken sullen hore antwoord ofte deffensie, die zij mit gheenen redenen sullen connen justificeren, te vertrecken ende achter te holden. Befrempt ons daeromme, dat ghij jn deser saken, die zwaer es ende van grooter consequentiën, den domdeken dus dagelick van uwer samender wegen deputeren na den furst van Ghelre te trecken ende mitten seluen uwe meninge te communiceren, gemeret hij des fursten van Ghelre raedt ende dienre gestipendieert es ende Sunte Marten ende onser kerken van Vtricht merckelicken daerjñne suspect, hoirde men de sake billicx doer andere bequamere personen te dirigeren ende veruolgen, die sunte Marten ende onser kerken eere ende waeluaert liefhebben, ende daer men te bet ende sekerlicker op voertgaen mocht; doch es onse meninge niet, dat onse clachten voer vlyden geproponereet ende des fursten van Ghelre antwoord daer tegens gehoirt, ghij voerder jnder saken yet handelen oft enige tractaet daerop besluyten, sonder ons eersten daer van te veruittigen. *Ged. 's Hage 17 Aug. 1522.*

Deel C. 89.

361. *De stad Utrecht berigt aan Frederik Wten Ham, maarschalk des Neder-Stichts, en Jan van Wulven, maarschalk van Amersfoort en Eemland, alsmede aan Bartholomeus van Eck, kastelein, en Gerrit van der Schoer, schout aan de Vaart, vernomen te hebben, dat de mandementen des bisschops betreffende den uitvoer van koren niet behoortlijk onderhouden*

worden, hetwelk, indient soe js ende ter wairheynt bevonden wert, en soudē wij v voer den gemeenten ofte raet nyet wel konnen verdedingen, mer wair gescepen zwairlickē an v gestraft te worden, dat ons doch van herten leet wair. Dairomme auseeren wij uwen e. ende l. jnden besten mits desen, opdat die selue v l. sulcx ten herten nemen ende verhueden ofte verhueden doen, soe wel bij nachte als bij daege, ouer al jn uwen ampte dair dat geboeren mach, soe dat dair gheen gebreck jn en valle. *Ged. 27 Aug. 1522 1).*

Minuten van missiven bl. 229. Archief der stad Utrecht.

362. *Burg., schepen. en raad der stad Utrecht antwoorden aan Margaretha van Oostenrijk ter zake van het verbod van uitvoer van levensmiddelen naar Holland*, dat alsulck verbot als voirs. van alle prouiane bynnen onser stadt nyet gedaen en js, dan alsoe, God bertert! onlanx enen dueren tijt sonderlinge van koern jnden landen hier omtrent opgeresen js, wairomme (als wij ter waerheynt vernomen hebben gehad) verbot jnden omlanden, als Hollant, Gelrelant etc. van gheen koern dair wt te moegen vueren, gedaen is worden; zjn wij dairomme (aenmerckende die cleynicheynt van desen Nederstichte, ende dat wij ons seluen mit koerne nyet wel sustineeren en konden) benoedicht geweest van gelijcken verbot van gheen hart koern hier wt te vueren te moegen doen; js oick wair, dat die arme gemeente alhier, twijfelende dat sulck verbot vastelicken nyet onderhoudenē worde, want se gheen koern wel krijgen en konden, op sunte Margrieten dach lestleden enen oploep ofte commotie vanden vrouwen yerst begonnen, ende dair na jnder nacht van mannen gecontinueert ende gemaict js worden omme ouerste ende rijckdomme vander stadt alhier doet te slaen ende te plonderen, twelck bijder graciē Goids mitter stercker hant wederstaen ende gescut is worden; des nyet te min sijn noch dagelicx van gelijcken oft noch arger, jndien wijselicken dair jnne nyet verscen en wort, beduchtende, twelck alleen an God ende nyet an ons staet te beteren. Doch wes ons moegelicken is van doen, sellen ons altijt goetwillich ende bereyt vynden uwe f. g. *Ged. 27 Aug. 1522.*

Ibidem bl. 228.

363. *De stad Utrecht berigt aan de stad Oudewater, dat meyster Jacob Crol, doctoer in medicinen, Utr. burger, met zjn zoon voor Oudewater komende door den portier de stad is geweigerd, zeggende, gheen Vtrechtschen luyde dair in komen en mochten, dat de schoolmeester, bij wien hij zjn zoon om te leeren jn cost wilde bestaden, den burgemeester verlof voor hen gevraagd had, die dit ook had verleend, maar dat de overste burgem. Jacob Zymons. dit had geweigerd, zeggende: dat hij meyster Jacob wel kende en zjn vader wel gekend had, — dat 8 dagen daarna de zoon van voorn. Jacob door den raad is gelast om de stad te verlaten, dat ons genoech van v verdunct. Zij verzoekt, vermits Utrecht met Oudewater in vriendschap staat, de reden dezē uitzetting te weten. Ged. dingsdag na S. Aegidius (1 Sept.) 1522.*

Ibidem bl. 230.

364. *De stad Utrecht verzoekt aan de steden Wesel en Emmerik om den hertog van Kleef te bewilligen, dat Goelijert de Coninck, wiens zaak op de laatste dagvaart niet is geëindigd kunnen worden, regt wedervare, ten einde men niet verplicht worde om, ten nadeel van het onderling handelverkeer, zjn regt op hunne burgers en goederen te verhalen. Ged. . . . 2) Sept. 1522.*

Ibidem bl. 231.

1) Den 19 Sept. werd deze overdracht medegedeeld aan de stad Amsterdam.

2) Oningevuld gelaten:

365. *De stad Utrecht antwoordt aan den hertog van Kleef op zijne missive met ingesloten schriften ter zake van Lambert Snoey en Emma, dochter van Ghijsbert Pauwen, die hij zegt zijne getroude wijff te zijn, ter eenre, en Gerrit Zas, als oom van Emma, en magen en vrienden ter andere zijde, — dat, vermits de zaak haar voorkomt van groeter jnportancien ende vol zwaricheyden te zijn, zij die voor den ouden en nieuwen raad gebragt heeft. Ged. 5 Sept. 1522.*

Ibidem bl. 232.

366. *De stad Utrecht berigt aan Frederik Wten Ham, maarschalk van het Neder-Sticht: Ons is yerst van diuerschen onsen borgeren ende na oick bij Andries Goeijert Lambertss., onses borgers soen aengebracht ende te kennen gegeuen, hoe dat Andries voirs. en dynsdage lestleden, alse huynen acht daegen geleden, gecomen is rijdende te peerde van Aemstelredam, ende dat uwe e. mit enen dienre oick rijdende te peerde tusschen Loenen ende der Nyersluys hem an zijn gecomen, vragende ten yersten: van waer hij quam ende wair hij woude ende wye hij was; ende na dat hij v op als guetlicken geantwoert had, dat hij quam wt Vrieslant ende van Aemstelredam, dair hem zijn vaider jn zijn saecken van comenscapen ende anders gesciet hadde, ende woude weder thuys, ende dat hij was onse borger etc., soe hebt ghij hem ten lesten onweerdelicken angegrepen ende gevangen geeyscht uwen dienre, die een gespannen boge had, bij v te hulpe roepende, ende hem alsoe dwyngende, hij hem gevangen geuen ende v zweeren most van v nyet te rijden buyten v belieften; ende soe een stuck weges met v rijdende, hebt ghij uwen boge mede gespannen ende hem doen afstaen van zijn peert, ende ghij mit v dienre sijt mede afgestaen ende hebt hem besocht ende wat hij in zijn tessche had besien, zijn mes afgenomen ende voert gevloegelt ende gebonden als een misdadich man, mit ontellicke vloecken van pestilencien hem gheuende ende seggende, dat v sulcx te doen vanden ouersten der stadt van Vtrecht aengescreuen ende bevolen was etc. Dair na weder opgeseten ende mit v noch een stuck weges gereden, soe hebt ghij hem gedwongen v een oeryede te moeten doen, eer ghij hem zijn mes weder gaeft ende hem van v rijden woude laitien, als wij allet van onsen borger voirs. montlicke verhoert hebben; twelck, jndient soe js, ons merckelicken verdunct sulken handel ouer onsen borger te bedriuen; ende weten oick nyet wij off die ouerste van onser stadt v sulcx te doen ye aengescreuen off op v begeert hebben gehad. Scriuen dairomme an v, versuekende ende begherende dat ghij ons wes hier aff js ende wt wat orsaicken sulcx geboert, aduerteeren ende scriftelick off anders onderrichten willen, om ons jnden besten dair na moegen weten te richten. Ged. dingsdag na L. V. Nativitas (6 Sept.) 1522.*

Ibidem bl. 233.

367. *De stad Utrecht antwoordt aan de stad Amsterdam, dat zij ter onderhouding van vriendschap en onderling handelverkeer, na het rapport harer gedep. ter dagvaart te Abcoude, geen vlijt en arbeid heeft gespaard om de zaak van den turfaccijs bij den bisschop te vervolgen, die geantwoord heeft, geene verandering daarin te kunnen maken, voor dat hij bij zijne staten jnlandich gekomen zoude zijn; dat echter de turf van de Loosdrecht altijd op cautie en borchtogt is uitgevoerd geworden. Dat zij ten aanzien van den uitvoer van het koren, aan de regentes de redenen daarvan heeft medegedeeld; en wat betreft het koren aan de Vaart in te voeren, dat aan de oversten en ondermannen der stad, die zulks van der gemeente wegen te beregten staat, gelast is daarop eene ordonnantie te maken, wair doer*

wij nyet en twifelen uwe e. ende l. en sellen gemak ende profijt ende onse goede gunste verne-
men, *betuigende haar leedwesen dat dit niet eerder geschieden kon. Dat wat de 4½ mud
weit betreft van een harer burgeressen aangehaald, hierop niet meer kan worden teruggekomen,
zijnde die slijting genomen mit goede kennisse ende deliberatie. Zij verzoeken, dat de onge-
woenlicke jmpositie, in strijd met de overeenkomst voortijds tusschen beide steden gesloten,
als van tol of exzys op alle binnen Utrecht gevoerde goederen te leggen, te willen laten be-
rusten of de burgers op cautie, even als die van Loosdrecht, te laten varen, tot dat alle
geschillen zullen vereffend zijn. Ged. 16 Sept. 1522.*

Ibidem bl. 235, 236.

368. *De stad Utrecht berigt aan Frederik Wten Ham, maarschalk, Jan van Wulven
en Adriaan van Pallaes, dat die ouerste ende gemeen ondermannen van onser stadt hebben
ouerdragen voerden gemeynen oirber ende profijt, alse dat alle die ghene die koern brengen
bynnen onser stadt, dat buyten den Gestichte aan Vtrecht gewassen is, tselue koern om sellen
doen roepen twee daige merct bynnen onser stadt dairmede houden, tot kennisse vanden twee
vynders ende weerdeyns vanden koern bynnen onser stadt; ende wes zij dan nyet en vercoepen,
selln zij moegen anderssins vueren dairt hem belieft, mits nemende een paspoert van Valentijn
onsen stadt secretaris; ende oft saick wair dat yemant quam mit wtheems koern ende begeerde
terstont te passeeren, dat sel hij moegen doen als hij die helft dair aff bynnen onser stadt laet
ende paspoert van onsen secretaris als voirs. neemt; ende gemerct ons dit behaichlick js ende
genoech na gelegentheyt des tijts op reden bedunct te staen, begheeren dairomme vruntlicken,
dat soe wanneer uwe e. sulke paspoerten als voirs. gethoent sellen werden, tkoern alsdan na ver-
moegen derseluer paspoerten willen laten passeeren costeloes ende scadeloes. Ged. 12 Sept. 1522.*

Ibidem bl. 238.

369. *De stad Utrecht antwoordt aan den hertog van Kleef op zijn antwoord ter zake van
Emma Pauw, inhoudende: dat hij Lambert Snoey zal moeten vergunnen de Utr. burgers en
goederen in zijn land aan te spreken, vermits de stad zijne zaak op den langen baan
schuift, ten einde Gerrit Zas in gebruik der goederen zijner nicht te laten, — vooreerst: dat
Gijsbert Zas zijn eigen goed gebruikt, die wel indeels midden anderen gemeen ende ongescheyden
moigen liggen. Ten anderen: dat de stad de zaak niet sleepende houdt, maar dat Gerrit het goed
van Gijsbert Pauw, bij misbruyck van Emma, in beslag genomen heeft volgens stadsregt;
dat zij echter het verder voortprocederen tot hier toe heeft tegengehouden, omdat zij volgens
communicatie van doctoren dair op gehadt, jnt seker nyet en heeft geweten oft se trouwe geuen
mocht oft nyet; dat naar aanleiding van den brief des keizers van 15 Maart 1521 hem
reeds medegedeeld, de zaak echter in den ouden en nieuwen raad zal worden behandeld, na
dat goede, verstandele, onpartijlicke mannen zullen benoemd zijn om partijen jnt lange te ver-
hoeren en hoer vermeten jn geschrift te ontfangen. Zij verzoekt hem om dit Lambert Snoey jn
allen besten te veruittigen, opdat hij, zoo hij onschuldig is, te Utrecht kome, of zijn ge-
uolmagtigde zende om zijne verdere verdediging voor te dragen. Ged. 12 Sept. 1522.*

Ibidem bl. 255, 256.

370. *De stad Utrecht beklagt zich aan den hertog van Gelder, dat zijn deurwaarder Geryt
van Scerpenseel Pallinck, eenigen tijd geleden 4 wagens met 406 kaasen, genaamd canterts, en*

een korf resinen, komende van de markt te Zutphen en gaande naar Munster in beslag heeft doen nemen en verzocht daarvan de teruggave te doen bevelen. Ged. 25 Sept. 1522.

Ibidem bl. 241.

371. *Bisschop Philips van Bourgondië antwoordt aan de 3 staten van Utrecht, ter zake van den waterganck van Heycoop, daer ons die vanden raede in Hollant ende Johan Benninck laetst op gescreuen hadden, op tghene ghij v uwer gerechticheit ende possessie bescheyts vermaten, dat zij selue begherden te sien etc. nae luyt hoerluyden scriften, daer wij uwen gedeputierden laetst bij ons to Dordrecht wesende, copien van ouerleueren deden, als ghij ons dan selue nw in uwe scriften genoich verhalen, offererende uwe bescheidt noch te thoonen ende uwe possessie ende gerechticheit te proberen, ende begerende des onse voerraem ende guede meninge — weten wij om ten beyden zijden ende oick die redenen te voldoen gheen naerder ofte bequamer dan een nye bijcompst daerop te beramen; dat hij dus aan de raden van Holland tegen den 14 dezer het houden eener dagvaart te Amsterdam heeft voorgesteld, ende docht ons geraden dat zij ook hunne gedep. derwaarts zenden met zoodanige instructie, dat dese dingen eens voer al affgedragen ende geremedieert moegen werden, alsst best dienen sal. Ged. Antwerpen 2 Oct. 1522. Zijne handt., lager HERDINCK.*

Deel A. 849.

372. Wij Kairl, vander gnaden Goedes hartoch van Gelre ind van Gulick jnd greue van Zutpheen doen kondt: Alsoe een wijltijts hertwerts vehede, twyst ende onwill tusschen ons, onser ondersaten ind lantscappen ten eenre, ende die steden Deuenter ende Campen mit horen adherenten ter andere zijden geweest zijn, bekennen wij hartoch voirs. voer ons, ons eruen ende naecoemelingen, dat wij durch tusschenspreken gescicte raitzfrunde onser stadt Zutpheen, ter eeren des Almechtigen Gaitz ende zijnre benedider moeder, mit tween voirs. oeren adherenten ende toestenderen ene ewijge zwoene ende vrede ingegaen ende die selue veheden ende onwill op hebben laten nemen jnd mitz desen onsen brieff opnemen in maten ende voirwarden hier nae bescreuen, to weten: Dat alle in jnd wthemsche toe beyden zijden van nv voirtaen binnen ende buten steden mit malckanderen sullen moegen keren, conuersieren, oeren comenscap jnd neronge toe water ende toe lande verhantieren op gewontelicken toll jnd wechgelt. Voirt dat een yegelicken toe beyden zijden zijn eygen goet wederomme ainfangen ende gebruiken sall, gelijk hij dat nv vynt; des zullen die twee voirs. steden mitter ritterscap, cleynen steden, sloete ende vleckede der lantschap van Ouerijsell oer parthie haldende, sich mit ons weder in enen stedighen vrede ergeuen, nummermeer tegens ons, onse landen, luyde ind bewanten tdoen noch laten geschyen, jnd in geual die heer van Vtrecht dair omme yet wes tegen ons; onser lantschap bewanten ind ondersaten doen wolde, daer toe en zellen die twee voirs. steden mit oeren adherenten den seluen heere van Vtrecht nummermeer assistency doen off wt oeren steden, huysen offt vleckeden laten geschyen, heymelicken noch openbair; geuielt oeck, dat die heer van Vtrecht die voirs. twee steden oft dander steden, sloten ind vleckeden inden Ouersticht liggende ende oere parthye haldende, deshaluen in eniger wijs ouerfallen wolde, sullen wij die selue stede, sloten, vleckeden ende lantschap als dan dair jnne voirstaen ind beschermen. Voirt en zullen die steden Deuenter ind Campen ind id landt van Ouerijsell, dat in desen vrede ind verbonde mede begrepen wil wesen, geynen heer van Vtrecht voirtaen ten ewigen dagen acceptieren, hij weer gecoren of gesath in wat manieren dattet

wesen mocht, die selue here van Vtrecht sall irst lauen ende genochsam sekerheit doen mit ons, onser lantschap ind bewanten vrede ende eendrachtich sijn leuen lanck off dwijle hij heer van Vtrecht onderhouden jnd sal die selue heer van Vtrecht sich irst mit ons, onsen eruen ende naecomelingen verenigen ende van allen gebreken toe beyden zijden verdragen, alsoe dat wij des te vreden sijn; jnd off dat verdrach bij ons beyden nyet treffen wolde, soe sullen wij onder ons beyden enen fursten daertoe nemen, wair bij die selue gebreken nedergelacht ende geslicht moegen werden. Oick ist bevoirwart, ofte enige vander ritterscap, clene steden, slote oft vlekken des Ouerstichts in desen vrede ofte verbonde nyet mede begrepen wesen en wolden, sullen nochtans die twee steden mit den genen, die desen vrede ende verbonde mit ons ingegaen sijn; idt selue verbondt oprechtlich ind vestelick balden, ind ons mitten onwilligen laten bewarden sonder argelist. Oirkonde der waerheit ind ganser, vaster stadicheit alle punten ind articulen voirs. hebben wij hartoch voirg. voer ons, onse eruen ende naecomelingen dese brief mit desen hant onderteykent ende onze zegel dair aen doen ende heiten hangen jnden jaer ons Heren dusent vijf hondert ende twe ende twintich opten vierden dach Octobris.

Item connen die van Deunter mit zegelen ende brieuen bewijsen, dat die stroom vander Yselen dem Sticht toebehoirt, tusschen ny ende Pinxteren toecomende, ind sullen die staten van Vtrecht om te bewijsen moegen gebreken daer zij die furste van Gelre oick om bewegen sall, sullen zij die brugge weder tymmeren sonder becroen des fursten voirg.; jnd oft anders ende contrarie bevonden word, sullen die van Deunter nochtans die brug weder moegen tymmeren op seker recognitien den fursten dair van erkennende.

Item die mers soll wederom komen jnd wesen tot gebruck der gemeenten van Deunter; beheltlick dat daer seker mergentaell off bepaelt sall bliuen aent blockhuys oft boltwerck voer Deunter.

Item alle geuangen sal men aen beyden zijden rantsonen; beheltlick die op die dachuaert ter Nyer Bruggen geuangen ind hantplichtich sijn, zullen bedaecht werden tot inmaninge des fursten van Gelre, jnd dan inhalden, nyet tegenstaende die quytsheldinge der k. maicsteit, ind zullen sich quyten binnen jaers, jnd des zullen zij hoer goet gebreken.

Item, alsoe die steden Deunter, Campen ind Zuoll deser veden haluen in merckliken sculden gecomen ind verloepen sijn, sall die furst van Gelre den steden onderstandt jnd alle behulp doen, dat zij jnden gemenen landen van Ouerijsell, om die lasten te vervallen, wtsettinge doen sullen nae older gewoenten.

A/schrift.

Deel B. 528 en 529.

373. *De stad Utrecht antwoordt aan Margaretha van Oostenrijk op hare missive van 28 Sept. ter zake van het verbod van uitvoer van koren ter nadeele der Hollandsche ingezetene, en dat die van Naarden en Weesp niet vergund is zich van koren of andere vitaillien uit het Sticht te voorzien, — dat vermits een dergelyk gebod in Holland, Gelderland uitgegaan was, ook Utrecht, in aanmerking nemende de cleyneheit van het Neder-Sticht, wel was genoodzaakt geworden insgelijks den uitvoer van koren te verbieden. Ende want wij oick leyden! nyet vernemen enigen troest ofte verlichtnisse van verboden des korens haluen jnden omlanden geschiet, alsoe dat ons van buten gheen koern toegebracht wort, zoo dat zij van hare zijde hierin voor als nog geen lichtenisse maken kan. Ged. 6 Oct. 1522.*

Minuten van missiven bl. 267. Archief der stad Utrecht.

374. *Bisschop Philips van Bourgondië antwoordt aan de 3 staten van Utrecht op hunne missiven, waarbij zij hem verzochten de dagvaart niet te Amsterdam maar aan de Putkuip vast te stellen, dat, daer onse brieue an die vanden rade jn Hollant alree vuytgegaen zijn ende te vermoeden steet den voern. dach ende plaetse doer denseluen vanden rade jn Hollant besant sal worden, js tselue, daer ghij v mit protestatien jn desen behelpen hadden moegen, soe wel als ghij voer hen gedaen hebben, onses bedunckens niet wel ouergelegen; niet te myn om noch uwer begeerten te voldoene, hebben wij enen anderen dach opgenomen, nementlick, van en maendage naestcomende ouer acht dagen tsauonts bynnen onser stadt aldaer jnder herbergen te wesen, omme des anderen dages daer nae te handelen, en dat hij tot die dagvaart heeft bestemd mr. Rutger van der Kercke, onsen aduocaet, Adriaen van Pallaes en Berndt Vuyten Enge. Ged. Antwerpen, dag na S. Victor (11 Oct.) 1522. Zijne handt., lager HERDINGK.*

Deel D. 582.

375. *De stad Utrecht antwoordt aan Daniel van Bouchout, bevelvoerder des bisschops te Duurstede, op zijne missive aan den burg. Evert Zoudenbalch ter zake van het gesloten verdrag tusschen de steden van Overijssel en den hertog van Gelder, — dat zij diuersche onse boden dairomme Ouerijssel gesciet hebben gehad, om die rechte wairheyte dair aff te vernemen, dan en hebben die noch scriftelicken noch montlicken jnt seker nyet konnen verstaen, ende nyemant en heeft ons willen off deruen dairaff die wairheyte scriuen. Ende want wij dairaff nyet en weten dan verscheyden tijdingen van vluchtinieren, soe en hebben wij onsen gen. heeren van Vtrecht dairaff tot ny toe nyet doruen scriuen, dan hadden gehoep, dat uwe e. dairvan wel beter besceyt ende die rechte wairheyte geweten hadden oft weten moegen, omme onsen gen. heeren van Vtrecht te moegen aduerteren ende te scriuen. Ged. 15 Oct. 1522.*

Minuten van missiven bl. 269. Archief der stad Utrecht.

376. *De stad Utrecht antwoordt aan Willem Torck, heer van Nyenrode, dat het haar leed doet op zijn verzoek geen koren tot zijne gewaersamheyte uit Nyenrode door de stad Utrecht te kunnen laten voeren, wegens het verbod deswege bestaande. Ged. 23 Oct. 1522.*

Ibidem bl. 271.

377. *De stad Amersfoort berigt aan burg., schepen. en raad der stad Utrecht op het toegezonden rapport van het ll. maandag gehouden kapittel-generaal op de schriften des bisschops aan de 3 staten van Utrecht: dat wij bi onsen raede ouercomen ingelijck als uwe liefden, jndien mijn gen. here geen oirsaecke of handel en geeft vut dit Neder-Sticht, als sine geneden scriuen, dair doer dit Neder-Sticht in veden coemt, ende indien dan dat selue beswaert wort van enige vreemde heren, mit rouf ende brant belast ende aengetast wort, onbeoirsaecket van mijn gen. heer of sijnde genaden vlecken, willen ons alsdan dair inne bewisen biden staten als guede getruwe ondersaten sculdich sijn te doen. Wat betreft het koren uit het land te houden, be- looft zij alle mogelijke neesticheit te doen, maer om hare pachters onder de maarschalcken te stellen, dunkt haar voor als nog hierover te swigen ter tijt meerder noot valt. Ged. woensdag na Simon en Juda (29 Oct.) 1522.*

Deel B. 530.

378. *George Schenk, vrijheer van Tautenburg, stadhouder generaal van Friesland, be-*

rigt aan het kapittel van den Dom te Utrecht, dat hij van Marcus van Weeze afschrift der pauselijke bulle heeft ontvangen, waarbij de openstaande prebende voor een van 's pausen dienaren Peter Maiorot uit Bourgondië gevraagd wordt, ten nadeele van zijn zoon Frederik, aan wien deze prebende reeds toegezegd was. Hij verzoekt dus, dat dit aan den paus, die zeker daarvan onkundig is, worde geschreven, met verzoek dat gezegde Maiorot na de eerst nu weder openvallende prebende wachte, en dat zijn zoon in het rustig bezit blijve en hierin met pauselijke brieven worde bevestigd, in aanmerking der getreuwe diensten, de ick siner k. mat. bewesen heb ende noch alle dage doen mach tot eer ende welfaert siner k. m., al hetwelk hij blijkens medegedeeld afschrift (ged. 24 Nov. 1522, Deel B. 532) aan den paus heeft geschreven, zooals hij ook door mr. Gerart Mulart aan de regentes heeft verzocht om de belangen van zijn zoon voor aan den paus gunstig te dragen. Ged. Leeuwarden 1 Nov. 1522. Get. TAUTENBURGH.

Deel B. 531, 533.

379. Venerabili patri Philippo episcopo Traiectensi Adrianus papa vj.

Venerabilis frater salutem et apostolicam benedictionem. Dolemus vt par est et animo anguineo, quod Carolus dux Geldrie adeo jnique aduersus te et ecclesiam tuam se gerat, ut illius statum euertere et conturbare conetur, ac omni qua possumus diligentia huiusmodi scandalis et pernitiosis exemplis salutaria adhibere remedia desideramus; propterea ipsi duci inpresentiarum super hoc diligenter scribimus, eum hortantes, vt a vexationibus et damnis tibi ecclesieque tue inferendis nunc tandem abstineat, et nisi paruerit, in eum seueritate iusticie vtemur; verum ut legitime ac seruato juris ordine in hoc negocio procedatur, necesse est quod fraternitas tua ad nos publica mittat documenta, quibus iudice constare possit, breue mōnitorii per s. Leonem, predecessorem nostrum, aduersus ducem ipsum decretum et intimatum ac legitime insinuatam fuisse, qua habita probatione, si non rescripuerit et consilia in melius verterit, contra eum seuerissime, vt iusticia suadet, procedi mandabimus et res fraternitatis tue, cui plurimum afficimur, semper vnice commendatas sumus habituri. Actum Rome apud sanctum Petrum sub annulo piscatoris, die xx^a Nouembris M D XXXII pontificatus anno primo.

Afschrift.

Archief van Utrecht.

380. - *Daniel van Bouchout en raden des bisschops, te Duurstede bevelvoerende, verzoeken aan de 3 staten van Utrecht vergunning om uit de kerspelen Amerongen, Leersum, Doorn, Langbroek, Ouer- en Neder-Coten, Schalkwijk en Werconden van bisschops wege te mogen inbieden een zeker getal huislieden, naar gelang der grootte der dorpen, mit geweer, om de stad Wijck bij Duurstede te helpen bewaren, zooals dit vroeger en nog onlangs ten tijde van Frederik van Baden is geschied, vermits zij menichfoldige waerschouwinge ontvangen, van sekeren anslegen voer handen zijn solden omme desse stadt Wijck ende huys Duersteden te willen anvallen. Ged. 27 Nov. 1522.*

Deel B. 533.

381. *Bisschop Philips van Bourgondië verzoekt aan het kapittel van den Dom te Utrecht, in antwoord op hun schrijven om den zoon van Frederik Schenk in het bezit zijner prebende te handhaven, zonder eenige molestatie ende vigore precum jmperialium, met onderrigting aan*

de procuratoren van den heer Peter Mayrroets, om hem daarin niet hinderlijk te zijn. Ged. 30 Nov. 1522. Zijne handt., lager HERDINGCK.

Deel A. 850.

382. *De stad Utrecht zendt aan de stad Amsterdam Cornelis Ostensz. raad, en Valentijn van der Voort, secretaris, om met haar te handelen over sonderlinge saicken de welvaart en verthieringe van beide steden betreffende, en welke zij dus ouer wech nyet wel gescriuen en konnen. Ged. woensdag na S. Lucia (17 Dec.) 1522.*

Minuten van missiven bl. 279. Archief der stad Utrecht.

383. *Bisschop Philips van Bourgondië antwoordt aan de 3 staten van Utrecht, dat hij aan zijne maarschalken strengelijk heeft gelast, om zijne mandementen betreffende de uitvoer van koren uit het Sticht onuerbrekelic te handhaven en de overtreders te straffen. Ged. woensdag na Lucia (17 Dec.) 1522. Zijne handt., lager HERDINGCK.*

Deel A. 851.

384. *De stad Utrecht bedankt de stad Amsterdam hoechlicken der goeder audientien onsen gedeputeerden ander dages gegeuen, ende alsoe wij oick voerder verstaen, datse mit uwen e. l. op seker gebreken tusschen beyden wesende, alse den torfsijs, doervueren van vreemt koern, etc. van uwer sijde, ende den nyen toll ofte zijns aldaer bynnen uwen steden opgesteld, van onser sijden proponceert wesende hen beyden zijden te cessereren ende af te stellen, omme die comenscap, verthieringe ende goede vruntscap te hat onderhouden te moegen worden, gecommuniceert hebben, des uwe e. l. een scriftelicke claer onbedekte antwoerde wes wij souden willen doen, begheren, als zij ons voerder hebben reporteert. Soe, lieue vrunde, ist waer, dat wij van onser stadt wegen bearbeyt hebben, dat beueel gedaen off laeten doen js den bewaerre vanden torfexcijs, dat hij gheenen excijs eyschen noch nemen en sel van al alsulken torff, als bynnen uwer stede gebracht sal werden, twelck wij soe onderhouden doen willen tot wederseggen van onsen gen. heer ende die drie staten van Vtrecht. Voert opt doervoeren vant vreemde koern, hebben die ouerste ende gemeen onderman van onser stadt, die sulcx te berechten staet, ouerdragen voer den gemeynen oirber ende profijt, alse dat alle die ghene die koern brengen bynnen onse stadt, dat buyten den Gestichte gewassen is, tselue koern om sellen doen roepen ende merct dair mede houden tot kennisse vanden twee vynders en weerdijns vanden koern bynnen onser stadt; ende wes zij dan nyet en vercoepen, sellen zij moegen anderssins vueren dairt hem belieft, mits nemende een paspoert van onse stadt secretaris. Ende oft saick waer, dat yemant quam mit wtheems koern ende begeerden terstont te passeren, dat sel hij moegen doen, als hij die helft dairaff bynnen onse stadt laet ende paspoert van onsen secretaris als voers. neemt, welke ouerdracht voirs. wij geschreuen ende laiten weten hebben alden drie mairsalken vanden Neder-Sticht van Vtrecht opten xiien dach in Septembri lestleden, mit begeerten, zij dat vreemde koern dairop oick passeren soude laiten costeloes ende scadeloes, ende als wij oick nyet in twijfelen al tgene voirs. staet ende meer na onsen vermoegen wel geschieden sal. Twelck wij voer guetlicke antworde laiten weten mits desen uwen e. l. mit sulker conditien, dat uwe e. l. oick afstellen den nyen toll ofte excijs aldair geset opt alle goet, datmen wt uwen stede bynnen onse stat ende stat vrijheynt brenget; ende oick voert gehengen, dat alreley koern uwer stede bynnen onse stadt ende stat vrijheynt gebracht mach wer-*

den, des wij mede een serifflicke antwoerde dairaff begheren ons in den besten na moegen weten te richten. *Ged. Kersavond (24 Dec.) 1522.*

Ibidem bl. 280, 281.

385. *Paulus van Esseren antwoordt aan de 3 staten van Utrecht op hun verzoek om een duidelijck antwoord op hun brief, dd. 20 Dec. 1521 ter zake van de onregtmatische regtsvervolgingen op hunne goederen te Jaarsveld te staken, — dat hem dit schrijven onbillijk toeschijnt, vermits hij mit recht heeft gesproicken ende trecht mij mit oirdell ende vonness is toegewesen, tselue die schepenen bij hem seluen nyet vuytgewesen en hebben, dan hebben sulx bevracht ter twe off drie steden ende plaitzen, dairt hem luden also berecht ende mede gegeuen is, wair van v. l. ondersaeten appelleert hebben; dat hij eerst dat vonnis moet afwachten, en dat hij ingeval van aantasting zijner goederen, deswege aan den heer van IJsselstein zal moeten klagen. Ged. 29 Dec. 1522. Zijne handt.*

Deel B. 516.

386.

Receptis in fraternitatem.

Frater Guillelmus, humilis prior Cartusiae, ceterique difinitores capituli generalis circumspicere strenuo ac valido viro Lamberto Snoeije ac domicellae Ermgardis Paeu, contorali ejus legitima, salutem in Domino et orationum suffragium salutare. Miretur vestrae devotionis affectus et pie intentionis fervor, quem ad ordinem nostrum et speciliater ad domum Novae Lucis prope Trajectum concepistis, magis ac magis apud Deum continuis juvari et attolli suffragiis, ut quae largius et copiosius super vos coruscaverit, gratior eo bonitas vestra proficiat apud Deum, et ut hujusmodi devotionis obsequia auctore Domino vobis sint fructuosiora, vos omni missarum, horarum, psalmodiarum, vigiliarum, jejuniarum, abstinentiarum, orationum elemosinarum, disciplinarum caeterorumque spiritualium exercitiorum, quae Deo auctore in nostro ordine fiunt et fient in posterum, participes facimus, in vita pariter et in morte, addentes de gratia speciali, quod cum dictus vester, quem Deus felicem faciat et beatum nostro fuerit generali capitulo, denunciatus, pro animarumstrarum remedio salutari orationes injungemus per totum ordinem nostrum celebrari, quae pro hujusmodi participibus fieri consueverunt. Datum cum appensione sigilli domus Cartusiae in testimonium praemissorum, anno m. d. xxiii sedenti nostro capitulo generali. Appensum erat sigillum ex duplici cauda de cera viridi cocta constitutum.

Naar het oorspronkelijke afschrift door wijlen den heer J. J. Dodt van Flensburg.

387. *A. van Lalaing aan Floris van Egmond, heer van IJsselstein. Jay receu deux voz lettres de Loon du ijs de ce mois et dit a madame ce que mescripuez et luy ay parle du comte de Mandresset touchant les cheuaults, que lon vous a escript. Il semble a mad. dame, quil nest besoing de prendre lesd. cheuaults et que auec la compaignie de mons^r. de Nassou et la vostre auec les xl cheuaults, qui sont a Naerde, vous estes fort assez pour les cheuaucheurs, que a mons^r. de Gheldres, et que maintenant, comme vous sauez, ne sera que despense perdue, par quoy pourrez bien renuoyer son homme. Quant a vostre allee a Boisleduc, et de ce que desiriez, que madame vous mandast ce que auriez a faire, quant vous seriez vers voz gensdarmes; madame vous y a fait response, et vous en ay aussi escript mon aduis; par quoy ne vous en escript plusauant.*

Daultres nouvelles nen est nulles surbonnes; de ce que surviendra, serez tousiours auerty. Ged. Mechelen 6 Jan. 1523. Zijne handt.

Archief van Buren.

388. *A. van Lalaing, berigt aan Floris van Egmond, heer van IJsselstein: A ceste heure me sont venu nouvelles comment les Gheldrois par faulte de payement se sont partye separez, par quoy il sera maintenant heure se vengier de la honte quil nous ont faite. Vous verres le tout plus aulong par la copie de la lettre que ma este escripte, que vous enuoye aueuc cestes vous y pourrez auoir aduis. Ged. Mechelen 6 Jan. 1523. Zijne handt.*

Archief van Buren.

389. *Jan van der Aa, vrijheer van Bouchoven, drost te Gorinchem, herinnert Floris, heer van IJsselstein, aan de nog onbetaalde dingtaal van het land van Arkel. Ducht wij van noode wesende, dat uw e. scriuen aenden heer van Castres, dat hij een venken knechten schycken tot Ameyde ofter Merkerck, somtijts hier somtijts dair, omme den brantscat te benemen, want zij altijd in enen dach ofte nacht wederomme bij den hoep sijn ende gynder waell ontberen mach ind dynt soe lange, weess dat uw e. anders ordinieren. Ged. Gorinchem 8 Jan. 1523. Zijne handt.*

Archief van Buren.

390. *Hendrik van der Borch berigt aan Evert Zoudenbalch, schepenburgemr. van Utrecht, dat hij en zijne medegedeputeerden door misverstand een dag later op de bepaalde dagvaart te Woerden zijn gekomen, en dat in hunne afwezigheid door de gedep. van den hove van Holland en de ingelanden was besloten, om dese saecke (vandie waterscap) aldair in vruntlickeste te moegen tracteren ende ten goeden eynde brengen; dat zij heden naar de 's Hage vertrekken en zeer noodig achten, dat die staten hem mede te presenteren voir den hoeue van Hollant, als die van Voirden seer ernstelicke mede begerende sijn, soe het Ghestichte die twee deel ende sijn mer het derdedeel in dese waterscap leggende hebben. Zij verzoeken dus hun goedvinden daarentrent door brenger dezese te vernemen. Ged. Woerden, dingsdag na S. Paulus Conv. (29 Jan.) 1523.*

Het antwoord der 3 staten aan de gedeputeerden te Woerden, op den rug van den brief geschreven; waarbij zij hun verzoeken van stonden aen mede reysen willen inden Haeghe ende aldaer mede theste willen helpen doin ende raiden, dat tot weluaeren vanden lande ende die airme ondersaten van water ontlast mochten worden ende twater zijnen behoirlicken loep hebben mach, als dat gewoentlicken is ende dat behoirt. Ged. 30 Jan. 1523.

Deel D. 585.

391. *De stad Utrecht antwoordt aan den hertog van Kleef, dat Goelijert de Coninck thans van wege de stad met andere gedep. op den Lek of Rijndijk is, om die weder te helpen vervangen ende stoppen, zijnde deze dijk ouermits groeten last van water doergebrocken, en dat zij hem thans over het aantasten der Wezelsche koopmansgoederen niet kunnen spreken. Ged. donderdag na S. Paulus conversio (29 Jan.) 1523.*

Minuten van missiven bl. 288. Archief der stad Utrecht.

392. *De stad Utrecht verzoekt aan den hertog van Gelder, in antwoord op zijn brief van 17 Jan. met ingesloten supplicatiën van Gijsbert van Broechuysen, Jan van Selbach, Vrederick Mom en Joerien van der Hoewewick, zijne dienaren, neven van Lambert Snoey, — na in het breede den stand der zaak te hebben verhaald, om Lambert Snoey te laten weten; dat*

hij, indien hij zich onschuldig houdt, te Utrecht kome of zijne gevolmagtigden zende, ten einde partijen voor gemagtigden van den raad worden gehoord en de zaak voorts naar regt worde uitgewezen. Ged. 31 Jan. 1523.

Ibidem bl. 284.

393. *De stad Utrecht zendt mr. Jan de Wael naar den hertog van Gelder om hem eenige zaken mede te deelen, die zij dus ouerwech nyet wel gescriuen en kunnen. Ged. 31 Jan. 1523.*

Ibidem bl. 290.

394. Wij doemdecken, deckenen ende capittelen der vijf goidshuysen, ghemeene ritterscap des Neder-Stichts, borgermeesteren, schepenen, raidt out ende nye der stadt van Vtrecht doen te weten: Dat also die Leckedijck, God betert! ouermyts grote last van water doer gebroken is, ende van grote node is denselven dijk weder te vervallen ende te maeken, soe ist, dat wij tot weluaert des ghemenes lants hier op generael capittel rijpelicke ende mit goeder deliberatie dair opgehouden hebben. Ende want dan die eersamen ende vromen Eerst van Amerongen, cameraer vanden Leckendijck, tot reparatie ende maekinghe van deselue dijk bouen zeuen hondert ende vier gulden Vtrechts, die hij genomen heeft van de vtsettinghe vanden Hynderdam, noch op brengen sal duyzent Vtrechtsche gulden ter loss of anders, ende daeromme sijn eygen huese, erue, lande ende goeden sal moeten belasten ende beswaeren, om den dijk yerst dages mythe mynste cost ende scade te repareren ende te vervallen, tot weluaeren des ghemenen lants; waer omme wij domdecken, deckenen ende capittelen, ridderscap des Neder-Stichts, borgermeesteren, scepenen ende raide out ende nye der stadt van Vtrecht hebben geloeft ende gelouen mits desen den voern. Eerst van Amerongen van alsulcke opgebrachte penningen van duyzent rijns gulden Vtrechts ende renten, die men daer omme vercopen, ende sijn eygen erue ende goed, die hij dairomme belasten sal, myt alle last, hynder, scade ende intresse, die daer wt sullen moghen comen ende spruyten, ende die hij daer deur soude moghen lijden of moeten betalen, geheel en al te vrijen ende hem daer van costeloos ende scadeloos te houden, ende dieselue Eerst van Amerongen van dese sijn officie nyet te setten, ten sij dat hij van als geheel en al gevrijt ende betaelt sal wezen; met voorwaerden, dat die seuen hondert ende vier rijns gulden Vtrechts, die genomen sijn vande vtsettinghe vanden Hynderdam, myt alle scaden, hynder ende renthen, die daer opgeseth ende verlopen sullen wesen, weder omme betaelt sullen worden in die vtsettinghe vanden Leckendijck, sonder alle arch ofte list. In kennisse der waerheyt soe hebben wij domdecken, deckenen ende capittelen der vijf goidshuysen desen brief voer ons myt onserre capittels segele hier onder aen gehangen bezegelt, ende wij gemeen ritterscap des Neder-Stichts hebben gebeden den edelen ende vromen heere Jan van Suylen van Nyevelt ende heer Jan van Reness, ritteren, dat zij desen brief voir ende ouer ons myt hoere segelen hier onder aen gehangen versegelt hebben, ende wij borgermeesteren, schepenen ende raidt oudt ende nye der stadt van Vtrecht, hebben des toirkonde onser stadts zegel mede aen desen brief doen hangen. Gegeuen int jaer ons Heeren dusent vijf hondert drie en twintich, den derden dach in Februarij.

Gelijktijdig afschrift berustende in het archief der Oud-Roomsche geestelijkheid te Utrecht.

395. *De stad Utrecht deelt aan den domsken mr. Jacob van Apelteren den uitslag mede van de zending van Jan de Wael naar den hertog van Gelder, die zijne afgevaardigden te Utrecht wil zenden en tevens geleide voor Lambert Snoey verzoekt. Vermits Gerrit Zas met de zijnen even schuldig houdt die den roeff gebruct als die hem roeft, verzoekt zij hem*

den hertog te verzoeken om aan Lambert zijn komen binnen de stad te ontraden. Ged. 6 Febr. 1523.

Minuten van missiven bl. 292. Archief der stad Utrecht.

396. *De raden van Holland enz. berigten aan bisschop Philips van Bourgondië: Dat, alsoe van groten noode was mit alder naesticheit te voirsien tegens den tegenwoirdighen jnbrexem vanden water ende dit landt te beschermen van inundatie, zoe hebben wij tot diuerschen stonden alhier bij ons bescreuen den heemraden ende steden vanden quartieren deser landen, die tselfde aengaen soude mogen, ende communicatie mit hemlyuden gehouden, oft doenlick soude zijn tvoirs. landt te beschermen tegens tvoirs. jnbrexem, ende jn wat manieren ende tot wat plaetsen men die remedie ende beschermenisse soude doen; waer op de voirs. heemraden ende gedeputeerden vanden steden huer vertreck genomen hebben ende zijn geweest ter plaetse daert hem orbaerlicxt gedocht heeft, ende weder bij ons comende hebben ons ouergeleuert bij gescrifte drie concepten om tvoirs. landt te beschermen, van welcke concepten een bij huer gemeen accordt genomen js ende ons ouergeleuert, mitsgaders verclaringe vanden costen, diemen daer toe soude moeten doen, ende waer men deselue costen soude moeten halen. Ende alsoe dese saecke uwer eer ende oick inden name van uwe ondersaten mede aengaet, geven zij hem daarvan kennis, met verzoek een gevoltmagtige te 's Hage te zenden op den eersten vrijdag in den vasten, om den volgenden dag met de gedep. der andere steden en der ingelanden over deze zaak, die groten haest ende acceleratie behoeft, te handelen en te besluiten sonder vorder vertreck, gemerct den tegenwoirdighen tijt ende op dat geen jnconuenienten en gebueren. Ged. 8 Febr. 1523.*

Afschrift.

Deel A. 853.

397. *Dit afschrift begeleidende de brief des bisschops aan de staten, is ged. 17 Febr. (A. 852); op den rug waarvan aangeteekend staat, dat deze brief met bovenstaand afschrift eerst op S. Matthias (24 Febr.) omtrent 9 ure 's voormiddags door den fiscaal Adriaan Boet aan de staten in het klein kapittelhuis vergaderd, is medegedeeld.*

398. *Daniel van Bouchout, heer van Boulaer, en verdere raden des bisschops te Duurstede, melden aan 3 staten van Utrecht de aankomst op gisteren van 4 à 500 krijgslieden in het Sticht, die zich binnen Amerongen en langs den Berg hebben gelegerd. Zij verzoeken middelen te beramen om deze knechten uit het Sticht te verwijderen, zich bereid verklarende hun daarin den noodigen bijstand te verleen. Ged. 20 Febr. 1523.*

Deel A. 854.

399. *De ridderschap en stad Utrecht melden aan de stad Amersfoort, dat zij een bode naar de knechten te Amerongen liggende, hebben gezonden, die hun een bestelbrief, door den hertog van Gelder bezegeld en ondertekend, hebben getoond; dat zij den hertog hierover hebben geschreven en hem verzocht om deze knechten uit het Sticht te verwijderen. Ged. St. Petrus ad cathedram avond (21 Febr.) 1523.*

Minuten van missiven bl. 301. Archief der stad Utrecht.

400. *De stad Amersfoort vraagt aan de stad Utrecht of zij levensmiddelen zenden moet*
III.

aan de knechten, die zich van Amerongen af tot aan Woudenberg hebben gelegerd, daar zij buiten haar in deze, even als in andere zaken, niets doen wil. Ged. 23 Febr. 1523.

Deel D. 586.

401. De ridderschap en stad Utrecht antwoorden hierop aan de stad Amersfoort, dat zij geraden achten, eerst het antwoord des hertogs van Gelder af te wachten, vóórdat men maatregelen neme tot bescherming van den lande. Ged. S. Matthias (24 Febr.) 1523.

Ibidem bl. 302.

402. De stad Utrecht verzoekt aan den domdeken Jacob van Apelteren en aan Hendrik van Gent, erfhofmeester van Gelder, om van den hertog geleide voor hare burgers te verwerven tegen den van ouds gewoonlijken prijs, namelijk 2 Horn. g., en daarvoor geen 6 g. g. te vorderen, dat een nyewicheyt ende quade consequentie maken soude. Ged. 28 Febr. 1523.

Ibidem bl. 304, 305.

403. De stad Utrecht verzoekt aan Paulus van Esseren, drost te Jaarsveld, op klagte van de Utrechtsche geërfden aldaar, dat hij aan allen te Lopiker-kapel woonachtig, heeft verboden geene Stichtsche goederen in Jaarsveld gelegen aan te lasten noch te gebruiken, hun voorts verbiedende den opganck ende aenvanck op verheurte van 10 ff telken male — om deze sonderlinge nyewicheit, nye aldaer gesien noch gehoert, in te trekken. Ged. donderdag na Invocavit (5 Maart) 1523.

Minuten van missiven bl. 303. Archief der stad Utrecht.

404. De president en raad van Holland antwoorden aan bisschop Philips van Bourgondië op zijne missive van 3 Maart ter zake van dem jnbrexem vanden watere ende IJsseldijck ende vander dachuert, diemen daer op hier jnden Hage houden soude, — dat ouermits die vochticheyt vanden weere ende dattet noch vrouch jnden jaere js ende nyet wel mogelicken omme bequame jnspectie locael te nemen, bij toestemming der gedep. der steden en ingelanden, de dagvaart te Leiden is uitgesteld tot dingsdag na Quasimodo, om daags daarna te reysen ter plaetsen daert van noode wesen sal ende daer men sal moeten jnspectie locael nemen, omme prouisie te doen tegens den toecomenden tijt ende gelijcke jnbrexem, die God verhoeden wil. Zij zenden hem het dubbeld der concepten die hier geraempt zijn, van alle welcken ouermits tleste concept, bij die van Rijnlant alleen ouergebracht, geen geaccepteert en js noch geresolueert te volbrengen, maer ten dage vander communicatie sal men bij gemeen conclusie een mogen aenvaerden ende ten effecte stellen, nae dat men beuinden sal die plaetse gedisponeert ende den landen oirbairlick ende proffitelicke te wesen. Zij verzoeken hem ten bepaalde dage iemand ter voors. plaetse te zenden om met de andere en hunne gedeputeerden te helpen resoluieren ende concludieren tot oirbaere ende preseruatie vanden lande, als dat behoiren sal. Ged. 's Hage 8 Maart 1523. Get. DE JONGE.

Deel. D. 587.

405. De stad Utrecht berigt aan den heer van Daniel van Bouchout en raden des bischops te Duurstede, dat zij heden uit het rapport van den domdeken en mr. Anthonis Venrode, welke laatste van staatswege naar den hertog van Gelder ter zake van den overlust

der knechten te Westbroek en daaromtrent liggende gezonden was, vernomen te hebben, dat de hertog niets anders dan minne, vruntscap ende goede nabuerscap begeerde, indien dit van wege Utrecht mede onderhouden wordt, en dat hij de knechten uit het Sticht wil laten vertrekken. Dat zij echter vernemen, dat de knechten op te been zijn en 's middags te Oostbroek en daaromtrent wezen zullen; dat men niet weet of zij terstond weder zullen vertrekken en dat men haar heeft verzekerd, dat die forst voirs. qualicken jnformeert waeren vanden knechten ende was hem dairom leet den ouerlast bij hem gedaen, ende wouden voert 't Gesticht verscoenen dair zijn genaden konden mochten; dat zij voorts a parte verstaen heeft, dat die forst voirs. meer ruyteren ende knechten omtrent Wageningen, dair hij nv seluer js, heeft. Dit alles deelt zij hem mede, ten einde hij jn goede toeversicht deswege zijn. Ged. S. Geertruida (17 Maart) 1523. *Minuten van missiven bl. 311. Archief der stad Utrecht.*

406. De 5 Kapittelen van Utrecht zenden aan den hertog van Gelder andermaal mr. Anthonis Venrode, kanunnik van S. Marie, om over het geweld zijner knechten jegens de onderzaten te klagen. Ged. 18 Maart 1523.

Deel D. 589.

407. Floris, heer van IJsselstein, antwoordt aan de stad Utrecht, dat hij over het door hem in zijne heerlijkheid Jaarsveld gedaan gebod met den bisschop heeft gehandeld, en dat de Utrechtsche onderzaten ter dier zake aangehouden, ten zijnen gevalle kost- en schadeloos zullen worden ontslagen. Ged. Mechelen 21 Maart 1523. Zijne handt.

Deel A. 856.

408. De 3 staten verzoeken aan den hertog van Gelder om Leenhart, heer van Swartsenburg te onderrigten, om ter zake zijner vermeende schuldvoordering (zie No. 306), de Utrechtsche goederen en onderzaten ongemoeid te laten. Ged. 24 Maart 1523.

Minuten van missiven bl. 313. Archief der stad Utrecht.

Hetzelfde verzoek aan den heer van Swartsenburg. Dezelfde dagt. *Ibidem* bl. 315.

409. De stad Utrecht antwoordt aan Steven van Zuylen van der Haer, op zijn verzoek om een claer ende onbedecte antwoert-sonder enige simulatie te hebben op hetgeen sommige oversten, bij de behandeling der zaak tusschen Lambert Snoey en Gerrit Zas in het groot kapittelhuis onlangs voor Paaschen, aan de Geldersche gedeputeerden, op hun verlangen om hem zelven ter betere informatie der zaak te hooren, zouden gezegd hebben dat zij dat niet buiten den ouden en nieuwen raad konden doen, maar van deser saicke zijnre wel te vreden waren, »het is ander saicke, die wij mit hem wtstaende hebben;» twelck judient soe is, v van onsen ouersten nyet weynich verduncken soude, — dat er alleen is gezegd geworden, dat zij deze zaak in den ouden en nieuwen raad zullen brengen. Ged. 20 April 1523.

Ibidem bl. 321.

410. De stad Utrecht verzoekt den heer van Castro, kapitein-generaal van Holland en Friesland, om koopwaren van Evert Heymeriksz. Utrechtsch burger, als: xij hoet smecolen, v^m roede plevuyzen oft estricken ende 1½ blau estricken, xi vaten edicks ende 3 tonnen souts, bestemd om te Hasselt te worden verkocht, en welke op de Zuiderzee door eenige hoofdliden,

met schepen aldaar liggende, zijn in beslag genomen en gebragt naar Enkhuizen, kost- en schadeloos te ontslaan. Ged. 23 April 1523.

Ibidem bl. 322.

411. De stad Utrecht antwoordt aan den heer van Castre, kapitein-generaal, op zijn schrijven, dat men aangaande de aangehaalde goederen van Evert Heymeriksz. de omcaarheid heeft geschreven, daar uit een brief bij den schipper van Kuynredijk bevonden, bleek dat die goederen naar Genemuiden bestemd waren, — dat gezegde Evert bij eede heeft verklaard, den schipper te hebben gelast die goederen te Hasselt te verkoopen, zooals mede uit een brief aan den schipper medegegeven kan blijken; dan vermits hij voor de Geldersche Friezen te Genemuiden beducht was, soe dede hij hem oick enen brief op enen poirter van Zwol, welke brief alleenlijk aan hem getoond is, met achterhouding, zoo het schijnt, van den anderen. Zij verzoekt dus om gezegd goed te ontslaan. Ged. 28 April 1523.

Ibidem bl. 323.

412. Daniel van Bouchout en raden des bisschops te Duurstede berigten aan de 3 staten van Utrecht (steden Utrecht en Amersfoort), dat zij op hun verzoek aan de krijgsknechten te Lopik en daaromtrent vergaderd, hebben geschreven en nevensgaand antwoord ontvangen, en dat gemelde knechten hunnen bode ook hadden beloofd, ter liefste van hen en den bisschop uit het Sticht naar Holland te zullen vertrekken. Ged. Duurstede 4 Mei 1523.

Deel D. 591.

Dit antwoord luidt als volgt:

413. Weet, g. heer van Boler, dat wij w breuen verstaen hebben, ende wi lighen van wegghen der k. m. en dach ofte sess tot zijnder behof, ende dat, doer onthyt van mijn heer Kasteren, en stuch broeys met den husman te eten, bis dat wij en officyr hebben, alsoo wel in Holant als in Stijf.

Deel D. 592.

414. De raden van Gelder, in afwezen des hertogs bevelvoerende te Arnhem, verzoeken aan de 3 staten van Utrecht, op hunne klagte, dat Willem van Huemen, 's hertogs koickenmeister onlangs met zijne hulperen over de landscheiding in het geregt van Reenen, turf in het Reensche Veen gegraven hadden, onder toezending van het antwoord van voorn. van Huemen, — om willen te zorgen, dat de Geldersche onderzaten en geërfden in Manenre Veen, twelck sijnre g. hocheit aintrefft, niet worden bekommerd, opdat de hertog niet verpligt worde prouisy dair tegen tlaiten geschien. Ged. 6 Mei 1523.

Deel A. 857.

415. Wilhem van Huemen berigt aan den hertog van Gelder ter dier zake, dat hij met zijn gezworen landmeter derwaarts gegaan zijnde om zijn veen door wijlen zijn vader gekocht, te ontvangen, en den brief daarvan aan Henrick Bentinck en overige erfgenamen van Manen heeft vertoond, die hem zeiden, duck ende menigmael zich aan den hertog te hebben beklagd en altoos die van Reenen en de Stichtschen het met geweld wegvoeren van het veen en van den turf te hebben belet. Hij beweert dat, indien die van Reenen

eenig regt op die veenen voorwenden, zij dit dan behoortlijk moeten bewijzen. Ged. 6 Mei 1523.

Deel D. 858 en 859.

416. De stad Utrecht berigt van de stad Amersfoort vernomen te hebben, dat heden of binnen zeer kort zekere Kleefsche, Guliksche en andere krijgslieden te Wijk bij Duurstede zullen komen, en vreezende dat zij, in afwezen des bisschops en buiten zijn weten, iets ongeboerlicx ten nadeele der landen mogten voornemen, verzoekt zij haar om terstond hunne raads vrienden te zenden om met elkander over de rust van den lande te raadplegen. Ged. 1ste Kruisdag (11 Mei) 1523.

Minuten van missiven bl. 327. Archief der stad Utrecht.

417. Bisschop Philips van Bourgondië berigt aan de 3 staten van Utrecht, dat hij binnen kort te Utrecht hoopt te komen, om over de twee gevangen genomen panders en andere zaken te handelen. Ged. Zoubborch 11 Mei 1523. Zijne handt., lager HERDINCK.

Deel B. 535.

418. Daniel van Bouchout en raden des bisschops te Duurstede antwoorden aan de 3 staten van Utrecht, dat het eene waarheid is, dat zij binnen kort een deel knechten wachtende zijn; dat zij ook van dag tot dag den bisschop terug verwachten, die gantz geneicht is, het Sticht in rust ende vrede te holden. Inmiddels beloven zij alle hunne vlijt te doen, dat het krijgsvolk niet ongebuerlicks voernemen sullen. Ged. Duurstede 13 Mei 1523.

Deel A. 860.

419. Karel, hertog van Gelder, zendt aan de 3 staten van Utrecht zijn secretaris Johan Virssen, scholaster. Ged. Arnhem 14 Mei 1523. Zijne handt.

Deel A. 593.

420. De stad Utrecht berigt aan Steven van Zuylen van der Haer, dat zij zijne schrift gisteren in den ouden en nieuwen raad heeft voorgedragen, die daarop heeft geantwoord, 1°. dat op de voormelde bijeenkomst in het groot kapittelhuis alleen gezegd mag zijn, »die saick staet anders», 2°. dat de raad hem ter dier zake niet onschuldig heeft gehouden noch houdt. Ged. zaterdag na Kruisdag (16 Mei) 1523.

Minuten van missiven bl. 325. Archief der stad Utrecht.

421. Daniel van Bouchout en raden des bisschops te Duurstede beloven aan de 3 staten van Utrecht, in antwoord op hunne klagten over te knechten, die onlangs te Lopik hebben gelegen, maar naar Kamerik zijn getrokken, en nu te Kokengen zouden zijn geroepen, — die knechten te zullen verzoeken om het Sticht te verlaten. Ged. Duurstede 17 Mei 1523.

Deel B. 536.

422. De ridderschap en stad Utrecht, vernomen hebbende dat de knechten uit Kamerik ook in het kwatier van Amersfoort zouden komen, verzoeken aan de stad Amersfoort hare gedep. te zenden om met die der bisschoppelijke raden te Duurstede middelen te beramen, om hen uit het Sticht te verwijderen. Ged. 20 Mei 1523.

Minuten van missiven bl. 336. Archief der stad Utrecht.

423. *De ridderschap en stad Utrecht verzoeken aan Daniel van Bouchout en raden des bisschops, om, vermits de knechten volgens hun eigen schrijven (zie No. 413) geen heer hebben en dus voor straatschenders te houden zijn, hun zijne gedep. morgen te zenden, om te zamen met die van Amersfoort te beraadslagen over hunne verwijdering uit het Sticht. Ged. 20 Mei 1523.*

Ibidem bl. 334.

424. *De stad Utrecht berigt aan de raden des bisschops te Duurstede het besluit der ridderschap en steden Utrecht en Amersfoort op heden genomen, om, onder hunne goedkeuring, bij klokkenslag te bevelen de knechten als straatschenders te straffen en uit het Sticht te verjagen, en zenden hun Adriaan van Pallaes, om met hen tijd, plaats en middelen te verspreken. Ged. 21 Mei 1523.*

Ibidem bl. 334.

425. *De ridderschap en stad Utrecht melden aan de stad Amersfoort, dat de raden des bisschops te Duurstede aan alle bisschoppelijke maarschalken ten aanzien der knechten de noodige bevelen hebben gezonden; dat echter de knechten naar omtrent Woerden zijn getrokken en men derwaarts ter nadere kondschap boden heeft gezonden. Zij verzoeken hare gedep. terstond naar Utrecht te zenden, om, zoo iets dergelijks meer voorviel, tijd en plaats te bepalen wanneer en wár men ter bescherming des lands krijgsvolk vergaderen zal. Ged. Pinksteren (24 Mei) 1523.*

Ibidem bl. 336.

426. *De ridderschap en stad Utrecht deelt aan vrouwe van Montfoort dat besluit mede met verzoek, om hieraan ten aanzien der lande van Montfoort gevolg te geven. Ged. Pinksteren (24 Mei) 1523.*

Ibidem bl. 335.

427. *Karel, hertog van Gelder, berigt aan de 3 staten van Utrecht. En verleden Pinxterauont nader sonnen onderganck sijn deels knechten, die to Wijck liggen, int holt vur onse huys Groensfort, gelegen bij onser stat Wageningen, gekomen, ind sich aldaer eyne wyeltijts heymelick gehalden, vermeynende anderen luyde opten seluen huysse off dairomtrint geuonden to hebben dan sij nae vernamen. Als nv oeren aenslach gefeelt hefft, hebben sij eynen huysman bij den vurs. huysse woenende, drie perden, ind dair nae twe perden bij Rosande genomen ind dieseluen bynnen Wijck ind soe voirt opt huys to Duersteden gebracht, dair op die huysman, den die drie perden genamen waeren, van stondt aen veruollicht ind sijne perden bynnen Wijck om drie gulden weder gekaiff hieft; euer die ander twee perden worden nyet weder gekeert, dan bleuen opten huys Duerstede. Soe dan jn vwer antwoord alrelaest onder anderen geluydt hieft, dat gij begerden wij nyet nyes lichtlick vernemen wulden etc., hebben wij v dese gewalt ind ouerdaet, ons ind den onsen vyt ind weder in Wijck geschiet, nyet willen verswijgen; wair bij gij weten moeght, wij noch die onse wijder verloups ind onwillens geen aenheuers en sijn; dan woe ons sulx to lijden steet, moightdij betrachten, jnd muchten waell lijden dat sullicke geweltlicke vernemen aen der sijden vermijdt, op dat wij nyet genoedicht wurden dergelicken vur to laten nemen. Ged. Arnhem 26 Mei 1523. Zijne handt., lager VIRSSEN.*

Deel A. 862.

428. *De 3 staten van Utrecht berigten aan de raden des bisschops te Duurstede heden avond laat den voormelden brief, waarvan afschrift hiernevens, ontvangen te hebben van den hertog van Gelder.* Indien sulcx geboert is, als wij doch nyet verhopē, befreemt ons nyet weynich, nade-mael uwe e. l. ons toegescreuen hebben nyet nyewes te handen te willen laiten trecken in absentie onses gen. heeren, die wij ongetwijfelt zijn ende zijn genade des ganselijcken toebetrouwen, wel in rust ende vreden laiten sellen. Begheeren dairomme vruntlickē, jndien sulx, als die scriften ver-melden, gesciet js, dat van stonden an restitutie dair of geschiede costeloes ende scaideloes, ende dat oick sulke prouisie gedaen ende sulcx meer vermijdt worde, soe dat wij in gheen voerder ver-loep dair doer en komen, als wij uwen e. l. des oick genoich toebetrouwen. *Zij verzoeken hierop antwoord om morgen in het kapittel-generaal te bepalen, wat den hertog te antwoorden.* Ged. woensdag na Pinksteren jnden auont laet (27 Mei) 1523.

Ibidem bl. 335.

429. *De stad Utrecht antwoordt aan den heer van Castre, kapitein-generaal, op zijne mis-sive van 26 Mei, ter zake van het gevangenzetten van Pieter Jansz. van Delft en meer andere keizerlijke krijgsknechten, — dat onlangs een zeker getal knechten als straatschen-den en gewelders in het Sticht zijn gevallen en den landzaten grooten overlast aandeden; dat het zoowel uit hunne scriften als uit de bekentenis der gevangenen is gebleken, dat zij geene heeren en hadden en dus zoowel Gelderschen als Keizerschen konden zijn; dat gezegde Peter Jansz. en de zijnen zonder geleide te Utrecht waren gekomen, onder voorwensel om wat te koopen; maar zeer vermoedelijk om te verspyen, en dat zij daarom volgens stadsregt zijn gevangen genomen. Zij hoopt dat, ingeval zij worden gestraft, haar dit niet ten kwade zal geduid worden.* Ged. 28 Mei 1523.

Minuten van missiven bl. 327. *Archief der stad Utrecht.*

430. *De stad Utrecht verzoekt aan bisschop Philips van Bourgondië om, nu Floris, heer van IJsselstein, weder jnlandich is, bij hem te bewerken, 1°. de afstelling der onbehoorlijke schattinge, in strijd der oude tractaten, en ook van die van 1511, door die van Jaarsveld opgelegd, namelijk: 1 oort gouds gedurende 3 jaren op elken morgen land der Utrechtsche burgers in Jaarsveld, zonder toestemming der landgenooten en geërfden, ten einde den heer van IJsselstein als hun nyen heren te congratuleren, 2°. de afstelling van het gebod, dat geen uitheemsche of Stichtsche lieden eenig land in Jaarsveld gelegen gebruiken noch aantasten mogen, op verbeuren van 10 ff.* Ged. .... 1) Junij) 1523.

Ibidem bl. 345.

431. *De stad Utrecht antwoordt aan den heer van Wassenaar op zijne missive van 1 Junij, inhoudende verzoek om de 4 te Jutfaas gevangen keizerlijke knechten te ontslaan, — dat zij die voor verspieders houden, doch dat zij niet te Jutphaas, maar te Utrecht zijn gegrepen. Zij hoopt, dat, indien zij worden gestraft, haar dit niet ten kwade worde geduid, gemerct men die boese tot beschermisse vanden goeden behoert te straffen.* Ged. 3 Junij 1523.

Ibidem bl. 330.

432. *Evert Zoudenbalch betuigt aan Jacob van Gavere, hooghaljuw van Henegouwen, zijn*

1) Oningevuld gelaten.

dank, dat hij, ten verzoeke van Frederik en Zarys de Conineck, zijn zoon Jan tot zijn dienaar heeft willen aannemen. Hij beveelt bij dezen zijn zoon, brenger des briefs, aan. Ged. 5 Junij 1523.

Ibidem bl. 338.

433. *De stad Utrecht deelt aan bisschop Philips van Bourgondië mede, in antwoord op zijne missive met ingesloten verzoekschrift van Beernt Willemsz. van der Goude, te Utrecht gevangen — wat zij betreffende de gevangene krijgslieden aan de heeren van Castre en van Wassenaar hebben geschreven en verzoekt hem die zaak in willen oerleggen, en zijn gevoelen daarover mede te deelen, want beducht zijn, indien hier geen justitie ouer en geboert, dat anderen van gelijcken tijden sulcx souden moegen conterfeyten, ten grooten nadeele van den lande. Ged. 15 Junij 1523.*

Ibidem bl. 332.

434. *Karel, hertog van Gelder, berigt aan de 3 staten van Utrecht: Soe bynnen der stat Wijck deels ruyteren onlanx vergadert sijn, verstain wij nv etzlicke van dieselue vmbtrent tachtentich van dair nae Amstelredamme verreden sijn solden, der meynongen sich voirt nae Vrieslanthe te ergeuen jnd die onse aldair to ouertrecken, twellick wij ons also tgestaiden tot v nyet versien en hebben, dat zij sich vytter Wijck in onsen Vrieslande tot onsen achterdeell off andere enigen onsen schaiden solden ergeuen hebben; want ons die selue vleckten ind lantschappen so waill als onse lantschappen alhyr to verdedyngen stain. Begeren dairomme guetlicken, gelijk gij ons altijt luyde laten ind ontbaiden hebben, dat zij nergentz tot onsen schaiden wesen solden, dat gij so dairnae wesen wilt, datmen zij wederomme vyttten lande, off, jndem zij dair noch nyet en wier, scheyne sich op anderen oirden, tzij Brabant oft Hollant, to vergaderen, jnd dairnae doen ind sich bewijsen ouer die onse waert hon belieuen sall, dair wij ons alsdan tegen verhaelen moegen; geschege sulx nyet, kondj mercken woe lijdelicken ons tselue wesen solde nae gueder nabuerschap wij altijt mit v gehalden hebben ind noch geneight sijn to halden. Ind wie waill wij ons versien sulx van v to geschien, begeeren nochtants bij brenger van desen vwe weder bescreuen toeverlatige antwoirt. Ged. Arnhem 15 Junij 1523. Zijne handt., lager J. VAN AMSTELL.*

Deel D. 594.

435. *Bisschop Philips van Bourgondië antwoordt aan de 3 staten van Utrecht op hunne schriften met den ingesloten brief van den hertog van Gelder, dat die rutere jn dienst ende solte der key. ma., ende van hier na Neerden gereyst, ende voerts doer him van wegen key. ma. beuolen es geweest, deselue oic noch hier binnen onse stadt Wijck liggen ende andere wij noch verwachtende sijn, heeft ons key. ma. geleent, om onse steden ende vleckten te helpen verwaren, ende sal an ons niet gebreken dese lande sullen jn rust ende vrede wel blijuen. Ged. 17 Junij 1523. Zijne handt., lager HERDINCK.*

Deel D. 595.

436. *De stad Utrecht berigt bisschop Philips van Bourgondië, dat Gerrit Zas thans te Utrecht teruggekomen, zich bereid verklaart ter zijner dagvaart met Steven van Zuylen van der Haer te verschijnen. Ged. 17 Junij 1523.*

Minuten van missiven bl. 339. *Archief der stad Utrecht.*

Den 21 Junij verzocht zij hem om de dagvaart bepaald op zaterdag na S. Jan B. te willen verkorten of verlengen wegens de op dien dag bepaalde regtsoefening over eenige gevangenen, die reeds lang in hechtenis waren geweest.

Ibidem bl. 341.

437. De stad Utrecht antwoordt aan bisschop Philips van Bourgondië, op zijn voorstel om donderdag e. k. hare gedep. met Gerrit Zas tot het houden eener dagvaart in zake tegen Steven van Zuylen, te zenden, dat Gerrit Zas thans niet in de stad is, maar hem van zijne terugkomst te zullen verwittigen. Ged. 25 Junij 1523.

Ibidem bl. 332.

438. De stad Utrecht berigt aan bisschop Philips van Bourgondië, dat een stadsbode naar den ambtman van Neder-Betuwe gezonden, te Wijk bij Duurstede door zekere knechten zoude zijn doorstoken geworden, indien hij geen bode geweest ware, en dat eenige hunner de vingeren cruswegen ouer een leyden ende zwoeren, dat zij elk Utrechtsch burger, die hun in handen viel, doorsteken en mishandelen zouden, omdat zaterdag laatstleden binnen Utrecht 4 knechten om een stuck broets geregt waren. Zij verzoeken, uit vrees dat hare burgers, of hare gedep., naar hem woensdag e. k. te zenden, door deze knechten zouden aangerand worden, daarvoor zorg te dragen. Ged. 29 Junij 1523.

Ibidem bl. 344.

439. De stad Amersfoort berigt aan burgem., schepenen en raad der stad Utrecht, het rapport van hare gedeputeerden te hebben vernomen, ter zake van de resten mijns gen. heren vanden costen tot Wijk gedaen. Is daerop bi onsen gemenen raide gecommuniert ende toegelaten, hoewel die staten tot Dordrecht toegeseit wort, men die toecomende costen tot Wijk die staten verlaten solde, is onsen raedt genegen nyet tegenstaende tselue, dat men die somme tot xxxv^c Phs. g. vutden lande vutsetten sal ende betalen tot enen mail of ten langesten tot twee mail op geboirlicke dage, want anders dat tot vorder moyte ende cost der lantsaeten comen solde. Ende als van Wijk voert mit knechten te bewaeren, soe weten uwe liefden, hoe dat wij op die palen van die lande gelegen sijnde, mit grote toesicht ende sorch die stad onderhouden moeten tot mijns g. heren ende der staten behouff, dair toe onse burgeren pachteren ons behelpen tot cost ende anders, alsoe dat onse borgeren noch ter tijt dairinne nyet vorder dan bouen consenteren willen. Ged. maandag na S. Petrus (29 Junij) 1523.

Deel A. 855.

440. De steden Deventer en Kampen melden aan de 3 staten van Utrecht, dat de bisschop bij zijne terugkomst hun heeft verzocht hare gedeputeerden naar Wijk bij Duurstede te zenden, en dat de secretaris van Kampen derwaarts gezonden, tot antwoord van den bisschop heeft bekomen, dat zijne g. van genoemde staten vernomen heeft, dat die selften weghe wetten, waer dorch zijn gnaden tot een eerliken vrede solde mogen komen to welvaart der landen, maar dat hij gheen bescheit op geuen heft konnen, zonder eerst met die van Overijssel te hebben gesproken. Zij verzoeken derhalve, geleide voor hare gedeputeerden van den hertog van Gelder te bekomen. Ged. 7 Julij 1523.

Deel B. 538.

441. *Raden van den hertog van Gelder, ten hove zijnde, antwoorden aan mr. Anthonis Venrode, kanunnik van St. Marie te Utrecht, op zijn schrijven van 10 Julij, dat de hertog donderdag e. k. zijne raden te Reenen zenden zal, om met de gedeputeerden der staten van Utrecht te handelen. Ged. 18 Julij 1523.*

Deel D. 597.

442. *Bisschop Philips van Bourgondië antwoordt aan de 3 staten van Utrecht, op hun verzoek om aan de Geldersche raden tegen donderdag e. k. geleide naar Reenen te verleenen, dat zynt den tijden ghij om der zaken aen ons geschickt hebben, die dingen zeer verandert zijn, want die van Gelre synt derseluer tijt onse huys Lage vercopen ende aen zijnen handen doen leueren, oick mede onse stadt Oldenzael belacht heft, ende steet dagelicx nae onse steden ende vlecken, soe dat wij nyet en sien die beraemde bijcompst enige vrucht vuytbrengen wil. Niet te myn tuwer ernstelicker bede ende vlyuden to gefalle zijn wij to vreden, om aan de genoemde raden het verzocht geleide te geven. Ged. te Duurstede 21 Julij 1523. Zijne handt., lager HERDINCK.*

Deel B. 540.

443. *De stad Utrecht zendt, ingevolge het verhandelde op de dagvaart van vrijdag laatstleden te Reenen in zake van Jan Bor tegen Dirk van Zuylen wegens ruiterschulden, aan den hertog van Gelder authentiek afschrift van vijf zijner vorige missiven ter dier zake en van het verdrag van 1518, waarbij is bepaald, dat alle ruiterschulden wederzijds zullen vernietigd zijn. Ged. 27 Julij 1523.*

Minuten van missiven bl. 352. Archief der stad Utrecht.

444. *Bisschop Philips van Bourgondië antwoordt aan de 3 staten van Utrecht op hunne schriften, waarbij afschriften van die van Margaretha van Oostenrijk en die van Amersfoort, dat wat betreft de door deze vorstin voorgestelde dagvaart, het houden daarvan geschieden kan over 14 dagen, of 3 weken of langer, nae dattet v bequeem ende best gelegen duncken sal, om daarin over de bescherming van de Stichtsche landpalen te handelen. Aengaende die antwoordt onser stadt Amersfoort, beroerende die betalinge ende onderhaldinge onser knechten alhier ende die verclaringe uwes ouercomens jnden lesten generalen capittel, daerop dancken wij v ende begeren, soe onse knechten alhier hoers dienstes merckelicken ten achteren zijn, als ghij dat nae verloop vanden tijde seluer ouerleggen connen, dat ghij doch die vuytsettinge bij vlyuden daertoe geraempt, yerst dages horen voertganck hebben laten. Aengaende die versegelinge ende expeditie der mandamenten bij v begeert, zijn wij daer toe willich; dan soe wij die nye mandamenten vanden huysgelde bij enige vanden uwen laetst alhier gelaten, bevynden mitten lesten vuytgegangenen nyet concorderende, als die nye holdende op elcke huys drie golden gulden, ende die leste vuytgegangenen nyet meer dan twee golden gulden; op dat dan hier gheen twiste ofte schelinge vuyt en verryse, begeren wij dat ghij ons die gelegenheit hier van, hoe ende jn wat maten dese nye vuytsettinge vanden huysgelde toegestaen ende gesloten is, verwittigen, omme daer nae te laten geschien nae behoren. Ged. te Duurstede 6 Aug. 1523. Zijne handt., lager HERDINCK.*

Deel A. 863.

445. *Margaretha van Oostenrijk antwoordt aan de 3 staten van Utrecht op hun schriften van den 9 Aug., houdende dat zij op het stuch vanden moeren, daeraff questie js, met*

goedvinden des bisschops, den 1 Sept. eene dagvaart te Utrecht voorstellen, als de plaats welke voor de geërfden die het aangaat, het best gelegen voorkomt, — dat zij altoos genegen is geweest en blijft, zooals zij dit tot meer stonden schriftelijk en mondelijk heeft betuigd, om de geschillen tusschen Utrecht en Holland in der minne bij te leggen en de goede nabuurschap en vriendschap tusschen beide gewesten te handhaven; maar dat die zaak voornamelijk den keizer betreft, en Utrecht dus eerder hare gedep. naar 's Hage, dan zij de hare naar Utrecht behoort te zenden. Zij verzoekt dus de dagvaart te 's Hage te doen plaats hebben. Ged. Brussel 15 Aug. 1523. Hare handt., lager DUBLIOUL.

Deel A. 864.

446. *De stad Utrecht berigt aan bisschop Philips van Bourgondië, hoe dat in 1520 van zijner en van der staten wege bij verzoekschrift aan den keizer werd te kennen gegeven die aanspreke ende moeijnisse van Adriaen van Ness, schout van Noordeloos, op die van Utrecht, eerst voor het geregt van Noordeloos en nu voor den hove van Holland wegens schade in 1510 veroorzaakt door de knechten tijdens het beleg in Utrecht liggende, en dit in strijd met het vredeverbond, waarbij wederzijdsche vernietiging van ruiterschuld is bepaald. Aenmerckende dan, dat na dispositie van gemeynen rechte nyemant geoeerloeft en es jmpune te doen contrarie tvoirs tractaet van payze, ende dat die kennisse vant selue tractaet van payze, soe verre enige van des k. m. enige actie soudent willen jntenteeren, die selue der k. m. alleen competeerde, soe es van uwer f. g. ende uwer gen. staten, stat ende Neder-Stichts voirs. wegen zeer oetmoedelicken versocht geweest omme behoerlicke brieuen van euocatie jn behoirlicke forme aen k. m. ende die van zijne genaden secreten raede, twelck, gen. I. heer, dien achtervolgende soe geschiet js, ende soe veel meer, dat onse genedigste vroue vrou Margarete eersthertoginne enz. van des k. m. wegen bevolen hebben gehad bij hoeren genaden besloten brieuen van 10 Mei 1521 den stadhouder president ende luyden vanden raede jn Hollant, dat zij procedereen soudent ter jnstructien ende furnissemte vanden voirs. processe, welke jnstructie ende furnissemment zij luyden wel ende tamelicken besloten seynden soudent an hoeren genaden off den heer van Angij, ridder, hoeft ende anders luyden vanden secreet raede des k. m., omme tselue bij hem luyden gesien, geprocedeert te worden ter wijsingen ende sententien diffinituren, ten profijte vanden partien dient behoeren soude; dat dit proces dan ook den 21 Julij 1523 ll. aan den voornoemden heer is toegezonden. Daar nu deze zaak voornamelijk den bisschop en de staten aangaat, ende wes gescepen waeren een quade consequentie te maken, jndien ons den tractaet voirs. nyet onderhouden ende ons dese voirs. saecke tegens gewesen soude werden, dat wij emmers nyet verhopent; ende want wij, hoewel die minste van uwer f. g. drie staten, cost noch arbeyt jn desen ende meer saicken gespaert en hebben noch oeck spaeren en willen, hebben dairomme wt onsen ouersten, alse Jan Ruysch, raets borgermeyster, ende Ysbrant Ysbrantsz. van Dyemen, ouerste onderman, oeck onsen secretaris gesciet, om dese ende oeck andere saicken president ende groeten raet tot Mechelen tegens den heer van Brederoden te solliciteren ende vervolgen. Zij verzoekt hem dus dadelijk brieuen van promotien ende credentie aan gemelden heer en aan den geheimen raad tegen dien schout te zenden, alsmede aan den raad te Mechelen in zake tegen den heer van Brederode, want die oeck in staet van wijsen is, om te bet totten eynde ende onsen goede rechten te moegen komen. Ged. 20 Aug. 1523.*

Minuten van missiven bl. 357. Archief der stad Utrecht.

447. *Maarten de Greve berigt aan Floris, heer van IJsselstein, van zijn dienaar Pierken*

Maas te hebben vernomen, dat die van 's Hertogenbosch genomen hebben dylay tot zondag e. k. omme bynnen middelen tijden huer antwoirde te maicken ende omme die sake tot prouffijte vanden keyser beter te moegen beleyden. Zoe hebben meester Frans Toeclinck ende jek eenen brieff aende stat gescreuen, hen aduerterende ende mits onsen brieuen affirmerende, dat die van Bruessele op dynsdaige lestleden gesloten zijn ende ouerdragen hebben mitten anderen steden te consenteren, op dat zij tselue beter geloeuen zouden; ende mits dien jek verstaen hebbe, dat uwe gen. noch vj off viij daegen te Graue te doen hebben zullen, zoude mij zeer orbairlijcken verduncken, dat de zelue uwe gen. zoe verre het doenlijcken waer, ten Bossche eenen dach postgewijse gecomen hadden, omme de sake te beleyden ende de difficulteyten, die zij noch hebben, neder te leggen, off eest uwen g. nyet gelegen, dat dezelve als dan yemanden daertoe committeerden, omme dat jn uwen naeme te doene, anderssins zullen die vander stat ende besunder de dekens ons een gelimiteerden last ouerscrijuen mit alsulcken onbehoirlijcken ende onredelijcken articulen, dat alzoe vele als niet zijn sall, oft ten minste de somme zoe cleyne ons noemen ende schrijuen vanden consente, dat niet passable zijn en sall, gelijk zij mij noch thys wesende genoich voer gehouden hebben, welke differenten beter waeren mit goeden verstande dan hier nedergeleeght. *Ged.* mit grooter haest, 21 Aug. 1523.

Archief van Buren.

448. *Robrecht, graaf van der Mark en Aremborg, antwoordt aan Floris van Egmond, heer van IJsselstein.* Als v. g. nv met dy ruterer verrijden moet ind gerne dy bijslaep van v. l. dochteren doen wold op den xxv dach Augusti naste kommende, zo, leue neue, hain ych alle mijnen saken hyr beleyt op hude ende morgen na, want daer sijn noch twe of drye tuygen te horen ind eyne turle (*sic*) dat morgen gedaen sal sijn, zo sal ych mijn nv neste sondach van hyr reypen tot Berhout ind van stonden an mijn bij v. l. suegen ind en donderdach of sondach alle saken te volbrengen met der genade Gots. *Ged.* met haste, *vrijdag* 21 Aug. 1523.

Ych senden v. l. met mijnen soen tconcept van den hillijck woerwarde, waerop sal mijn soen v. l. alle gestalt te kennen geuen. *Get.* ROPRIJCHT, graue VAN DER MARCK jnd VAN ARENBERGH.

Ibidem.

449. *Stadhouder, president en raad van Holland berigt aan den deken van de stad Hoorn:* Van wegen die burgermeesters ende regeerders der stede van Medemblick, ouer ende jnden naem vander zeluer stede ende den gemeen jnwonende vandien, js ons te kennen gegeuen, hoe dat zij supplianten bij de Gelderssche Vriesen, vianden vanden k. mat., oueruallen sijn geweest, in welck ouerual de voirs. stede van Medemblick mette kercke ende ornamenten al te samen verbrant sijn geweest, sulcx dat veel vanden jngesetenen hem luyden mitter wone getransporteert hebben jn anderen steden ende dorpen, ende die voirs. supplianten, omme de voirs. huere stede wederomme te populieren ende woenbaer te maicken gelijk eerst was, hebben bij hulp van veel ende diuersche persoenen, die huer aelmissen gegeuen hebben, soe veel gedaen, dat zij luyden tot hoeren grooten costen ende moeyten hoer voirs. kercke eensdeels wederomme vpgebracht hebben mit seekere outaeren, daer vp zijluyden seekere lange tijt bij uwe consente mits eenen jaerlicxen penninck, die ghij daer van gehadt hebt, misse gedaen hebben ende Goedts dienst daer jane gecelebreert, gelijk zij van oudts gewoonlick sijn van doene; ende hoewel de helft vander voirs. kercke als noch nyet gerepareert noch volmaect en es nae sijnen eysch, ende dat hemluyden als noch nyet mogelick en es om (te) doen de naeste xl off l jaeren, alsoe zij die oncosten nyet veruallen en mo-

gen, desen nochtans nyet jegenstaende, zoe heeftet v belieft den supplianten nv onlanexs te jnsinueren, dat die wijbiscop gecommen was ende die kercken, die verbrant ende eensdeels vpgemaect, wijende was, dat daeromme die voirs. supplianten huere kercken souden laeten wijen vp peynen van gheen diensten meer daerjane te doen, twelck de supplianten wel te vreden sijn te doen; maer alsoe v belieft heeft den supplianten voer hoer kercke te eysschen twee hondert guldens, de welcke somme de voirs. supplianten nyet veruallen en mogen, noch oeck en behoerde men sulcke somme nyet te eysschen ter dier cause, ende soude selue commen tot geheelder destructie vanden supplianten, waer up bij ons den supplianten verleent sijn seeckere besloeten brieuen, bijden welcken wij jnden naem vanden k. mat. belast ende v beuoelen hebben dat, indien ghij de kercken vanden supplianten gewijet wildet hebben, dattet selue geschien soude tot hoere redelicke coste alst behoerde, welcke besloeten breeff die supplianten, soe sij geen boode becostigen en mochten, v gepresenteert hebben, die ghij gerefuseert hebt tontfangen, seggende: »jck ben een heer vp mijn seluen, jck wil doen dat mij belieft,» refuserende oick den seluen breeff vp te breecken ende te duersien; ende dat erger is, hebt ghij der supplianten pastoer ende capellaenen doen verbieden geen missen oft Goedts diensten in huer kercken meer te doen, ten waere dat zij supplianten met v ouerquamen nae uwen eysch; al twelck den supplianten compt tot hoere groote verdriete, versouckende daeromme onse anderde ende breder prouisie. Soe ist dat wij tgundt dat voirs. js ouergemerct, anderwerf an v scriuen (ten) versoucken vanden onsen, nyet min lasten ende beuelen van wegen der k. m., dat ghij den supplianten bij hoeren pastoeren ende cappellaenen missen ende Goedts diensten laet doen, den dooden begrauen, den kinderen kerstenen, ende voert al doen datmen binnen een kerstenkercke behoert te doen; maer jndien ghij de kercke van Medemblick gewijt wilt hebben, dattet selue geschie tot redelicken coste vanden supplianten als van rechtswegen behoert, zonder hier van te weesen jn gebreecke, vp dat van geenen noode en zij, jndien de supplianten derdemael an ons clachtich commen, hen voirseen tegens v van vorder prouisie, twelck wij souden moeten doen. Begerende daeromme van v te hebben schriftelicke antwoerd, om ons daer nae te mogen rechten. *Ged. 's Hage 24 Aug. 1523.*

Deel C. 90.

De klagte is van dezen inhoud:

450. Vermoegende heeren geordonneert jn Hollant etc.

Geuen oitmoedelijck te kennen die burgermeesteren ende kerckmeesteren vander stede van Medemblyck: hoe dat zij armen supplianten vanden Gelderschen ende rebellen Vriesen hair kercke ende al hair stede verbrant is geweest ende geheel beroeft jnt jaer vijftienhondert zeuentien, ende die ondersaeten sijn geuangen ende bijster gemaect ende veel geslagen, alsoe dat zij armen supplianten nyet machtich waeren haer kercke weder te repareren, mair mid aelmissen van goeden luyden hebben zij een deel van hair kercke op gemaect ende een deel vanden outaren, ende hopen, bij grace van God ende hulpe van goeden luden, die cortelijck voirt te maken, ende hebben vanden deeken van Westvrieslant oirloff vercregen te celebreren vp dragende outarsteenen, ende deden te beginnen totten compste vanden suffragaen, tot nv onlancks dat die selue deken die supplianten bij hem ontboeden heeft, dat die suffuragaen tot Hoirn gecomen was ende heeft haer geseyt, dat hij haer kercke ende kerckhoff woude doen reconcilieren ende die outaeren te wijen mit meer andere kercken ende outaren al daer omtrent, eysschende vanden supplianten hondert gouden guldens ende die suffuragaen mit sijn familie die kosten, die hij tot Medemblyc doen soude, seggende, dat zij hondert gulden current mosten bieden; dair op die supplianten hair beraet

genomen hebbende, ende hebben beuonden datmen jn aldusdanige saicken nyet behoyert te eyschen noch een ouerdracht te maken, want die tiegen alle recht ende tegen God js, ende tegen die statuyt ende ouerdracht gemaict tusschen hertoghe Philips van Bourgoingnen ende biscop Rudulp, zoe hebben die supplianten wederomme versocht anden deeken ende hebben hair grooten armoede te kennen gegeuen, dat zij die penningen, die hij eysschte, nyet mochten vpbrengen, ende hebben hem gebeden dat hij mit hair wilde dispensereren, dat die kercke volmaect waere, gelijk hij tot nv toe gedaen hadde, zij wouden hem dair voir een gratuyteyt scenken, twelck hij nyet wilde doen, mair dat hij die kerck ende kerckhoff woude gereconsilieert hebben ende die outaren doen wijen; daer op die supplianten geantwoirt hebben, dat zij wel dair mede te vreden waeren, ende hebben hem gepresenteert, die voirs suffragaeen mit sijn familie zijn costen te betaelen ende hem een gratuyteyt te doen nae gelegentheyte der saicken, die eerlijck soude wesen; ende omdat zij jmmers obediencie wilden thoonen, zoe hebben zij hen laeten weten, dat die gratuyteyt soude wesen voirden kercke ende kerckhoue te reconcilieren ende die outaren te wijen, tsestich cijns gulden, hoe wel die souffriagaen behoirt om Goidts wille te reconcilieren ende wijen ende dan gratis te ontfangen; nae welcke presentatie die deeken nyet nae wilde hoeren, mer heeft haer priesteren verboeden op geen wech dragende steenen outaren misse te doen; zoe hebben die supplianten driemael an v, mijn mogende heeren, gesonden mit hair supplicatie, daer ghij drie reysen v beslotenen brieue gesonnen hebt anden deeken, ende hij blijft euen wel onwillich tot grooten jntereste ende verdriet vanden armen supplicanten. Soe verzoucken zij oitmoedelijck mandement, vuyt crachte vanden welcken den voirs. deeken van Westvrieslant, ende allen anderen dees noot zijnde, op zekere groete peynen vuyt hoer temporeele goeden te verbueren, beuolen zij hair kerck ende kerckhoff te reconcilieren ende hair outaren te doen wijen tot coste vanden supplianten, mits dair voir ontfangende een gratuyteyt, als ghij mijn heren gonne sullen, off alsulcke gratuyteyt, als ghij mijn heren ordonneren sult; ende jndien die suffragaeen wederomme tot Vuytrecht waire, dat die deeken dan mit hair dispensereren soude, tot dat die suffragaeen weder omme jn zijnen jurisdictie sal commen, want die supplianten arm sijn ende die suffragaeen alleen sijn costen nyet moge dragen. Ende doende enz. *Get. BALTHAZAR.*

Deel A. 867.

451. *Bisschop Philips van Bourgondië verzoekt aan de 3 staten van Utrecht, om hunne gedeputeerden dingsdag e. k. aan de Heycooper weteringe te zenden, ten einde de plaats in geschil zelve in oculaire inspectie te nemen, en voorts het geschil tusschen die van Heycoop en Abcoude in der minne bij te leggen. Ged. te Duurstede 27 Aug. 1523. Zijne handt., lager HERDINGK.*

Deel D. 598.

452. *Karel, hertog van Gelder, antwoordt aan de 3 staten van Utrecht, dat hij woensdag e. k. zijne raden niet te Reenen kan zenden, daar hij hen die neesten v off vi dagen nyet ontberen ind in onser mercklicken geschefften gebruycken moeten. Hij zal hun binnen kort een anderen dag daartoe voorstellen. Ged. Arnhem S. Joh. Decoll. (29 Aug.) 1523. Zijne handt., lager VIRSSEN.*

Deel D. 599.

453. *Margaretha van Oostenrijk antwoordt aan de 3 staten van Utrecht, op hun verzoek bij missive van 24 Aug. gedaan, om de bepaalde dagvaart in zake van de moeren in Gooiland uit*

te stellen, aangezien de oculaer jnspectie vanden contencieuse plecken tot decisien vanden differenten nootlijcke, nv ter tijt niet wel doenlijck en zij. Zij bewilligt in dit verzoek, in de hoop, dat tselue corts geschien sal, ende ghij v alsdan naer uwe scriuen tot redelijcheyt vuegen sult, ende dat die jngesetenen vanden Sticht binnen middelen tijt jnden moeren niet en sullen doen grauen, noch oic eenigen moeren wech voeren. Ged. Brussel 29 Aug. 1523. Hare handt., lager DUBLIOUL.

Deel D. 865.

454. *President en raden van Holland, verzoeken aan den deken en het kapittel van den Dom te Utrecht, met toezending van het verzoekschrift der stad Medemblik, om den deken van Friesland, tegen wien in tijden en wijlen wel andere saken sullen te voerschijn comen, te gelasten de dienst in de kerk van Medemblik niet te verhinderen. Dat zij zijn voorgeven, dat hetgeen in dat verzoekschrift is vermeld, duer uwer e. ontheyt geschied is, niet kunnen gelooven. Ged. 's Hage 12 Sept. 1523. Get. SANDELIN.*

Deel A. 866.

455. *Bisschop Philips van Bourgondië stelt Steven de Vos aan tot schout van Anloe en Ghieten, behoudens dat hij den drost te Koevorden behoorlicke gehoorsaemheit bewijzen zal en hem alle breuken zal aanbrengen, op verbeurte van zijn ambt. Ged. te Duurstede 21 Sept. 1523.*

*Afschrift.**Archief van Buren.*

456. *De stad Utrecht berigt aan mr. Jan Basijn, procureur voor den hoogen raad van Mechelen: Onse medeouerste ende gedeputeerde, nv onlanx leden bij v l. geweest, hebben ons gereporteert, nyet allene die goede thiere hem bij v l. gemaict, mer oick den goeder raet jn onzen saicken, soe wel voerden secreten raet tot Brusel als oick voirden hoegen rait tot Mechelen hem gegeuen, ende assistencie hem jn als bewesen, wair van wij uwen e. l. hoichlicken dancken. Ende aengaende die danckbairheyte van een toelast goits wijns wij doen souden mijnheer Dangiers, hebben onse voirs. medeouerste ende gescicte jnquisitie om gedaen ouermits uwen vrunt tot Dordrecht, dan en hebben noch gheen goede gadinge konnen gecrijgen; wairomme wij te raede zijn geworden, sulcx noch weynich te vertueuen, ter tijt toe die beste nyewe wijnen wtgecomen sellen zijn, soe willen wij, en God wil, na uwen wijsen rait danckbairheyte bewijzen, daer ende alsoe dat best dienen sal. Begheren dairomme vruntlicken dat uwe e. des nyet te min onse saicken, sonderlinge tot Mechelen, solliciteeren, om een cort eynde te moegen krijgen, ende voert onse saicken voer den secreten rait tegen den schout van Noerdeloës, soe verde moegelicken js, verwaeren, soe dat bij ons geen versuym en geschiede. Ged. 23 Sept. 1523.*

Minuten van missiven bl. 360. Archief der stad Utrecht.

457. *De stad Utrecht berigt aan mr. Cornelis de Capella, procureur postulaat voor den hove van Holland: Ons is bij gecomen, dat meester Floris Zeeman, onse aduocaet, gesecht soude hebben tegens Jan off Dirck van Wail, onse mederairtsfrunt, beclagende onser, dat hij ons gediend had ende ongeloeft van ons gebléuen was, ende dat onse saicken tegens den scout van Noerdeloës qualick stonden ende die wel corts verliesen mochten, wantse qualick bewairt soude zijn etc. Indient soe is, verdunct ons nyet weynich, want hij alle de scriftueren seluer gemaict ende bij de enquesten geweest heeft, ende ghij mit hem die saicken verwaert ende gedirigeert*

hebben, ter sentencien toe. Hadden hij oft ghij enige gebreke geweten, dat hadden ghij ons sculdich geweest schriftelicken bij tijts te verwittigen, om geboirlicke prouisie te hebben moegen doen. Wij hebben oick inquisitie gedaen ofte hij gheen betalinge van onsen camerairs gehadt en heeft, soe bevynden wij bij onsen camerair Jan van Boesichem, dat meyster Floris een cedel mit zijn hant gescreuen na denquesten hier gedaen ouergeleuert heeft, dair hem an resten, na zijn selfs eysche, van sekere scriftueren hij gemaict had ende noch maken soude etc., xliij gr. vj th. dair tegen bevynden wij een quytancie van zijnre hant, oick gescreuen van den datum opten xiiij^{en} dach van Nouembris anno xv^e en xxij, houdende van zess pont gr. vleems ende 2 th. ter goeder rekeninge; dus en rest hem nyet meer in als dan viij gr. iiij th., die wij hem noch noyt geweygert en hebben te doen betalen, ende soudense ouerlange wel hebben doen betalen, had hij ons (als hij billick behoerde) voer der clachte scriftlick oft anderssins geauiseert oft gemaent gehadt. Bedunct ons dairomme onbillicken, ende om commotie alhier te maken, geschiet te wesen. Dairomme wes hier aff es, begheren wij van v (ende oick van meister Floris voirs.) scriftelicken bij den brenger van desen te weten; oick begheren wij een kalendier ende jnformatie van onsen saicken, soe wel die bouen gesonden zijn als die dair noch hangen, om mede van als wetenscap te moegen hebben. *Ged. 23 Sept. 1523.*

Ibidem bl. 361.

458. *Bisschop Philips van Bourgondië berigt aan de 3 staten van Utrecht*: Soe wij gewaerschouwet zijn van een generael dachfart to Mechelen bestempt tegens prima Octobris naestcomende opte gebreecken van den gheestelicker ende weerlicker jurisdictie, niet alleenlick ons dan oick mede die andere gheestelicke fursten, als den cardinael van Luydick ende den bischoppen van Camerick ende van Doernick aengaende, zijn wij des meninge enige van onser zijt mit onse gebreken aldaer te schicken. Oft ghij nv van uwer zijt van gelijcken te doen gewegen weren, soe v de saken mede beroeren, hebben wij v sulcken voer tbeste nyet willen verswijgen, om v daer nae moegen weten te richten. *Ged. te Duurstede 24 Sept. 1523. Zijne handt., lager HERDINCK.*

Deel A. 868.

459. *De stad Utrecht verzoekt aan den hertog van Gelder nogmaals de dagvaart in zake van Jan Bor te willen uitstellen, wegens de onveiligheid der wegen door de krijgsknechten aan beide zijden. Ged. 25 Sept. 1523.*

Minuten van missiven bl. 362. *Archief der stad Utrecht.*

Den 5 Sept. had de stad dit uitstel verzoekt wegens afwezigheid van den secretaris naar Brussel, Antwerpen en Mechelen. Ibidem bl. 359.

460. *Karel, hertog van Gelder, antwoordt aan de 3 staten van Utrecht, ter zake van de schade door zijne knechten dagelijks aan de Utrechtsche landzaten gedaan, dat wij waill gemercken konnen onse knechten sich mytten huysluyden halden as key. mat. knechte ind dienres, to weten, dat zij mytten huysluyden eten; dan as gij schrijft, zij kisten end kasten opslain solden jnd den huysluyden oer gelt ind anders nemen, sulx en hebben wij geen beuallen ouer all, jnd vermoeden die huysluyden meer inbrengen dan deshaluen geschiet is. Woet dem allet wesmen sulx myt waarheyt bij gebrengen kanne, jnd ons van v vurkomt zekerlick geschiet to sijn, begeeren wij men ons dairvan aduertier. Wij willen so verschaffen aenden houffluyden, dat men*

spueren sall, ons sulx leet zij jnd so voele moegelijk is, restitutie vanden ghoenen tselue gedaen hedden, verschaffen. *Ged. het Loo 28 Sept. 1523. Zijne handt., lager J. VAN AMSTEL.*

Deel D. 633.

461. *Epert Zoudenbalch, dijkgraaf, verzoekt aan Splinter van Dorschen, abt van Oostbroek om, vermits hij het volgend jaar een heemraad op den Lekdijk moet stellen, daartoe te benoemen zijn neef David van Zuylen van Natewisch, welke daer ongetwijfelt nvt ende bequaem toe js. Ged. 30 Sept. 1523.*

Ibidem bl. 363.

462. *Bisschop Philips van Bourgondië antwoordt aan de 3 staten van Utrecht, dat hij op hun verzoek om voor de bewaring van Reenen te zorgen, terstond aan deze stad heeft geschreven, en daer toe enige voer aenwijzers van hier aldaer geschickt, jn toeuersicht de poerten onser voerscr. stadt den luyden geopent sullen werden. Aengaende onsen huyze ter Horst schrijuen wij aen onsen marschalck, ofte aen zijnen heueelhebber jn sijnen affwesen, daer toe te gedencken, soe wij nae gelegenheit gheen knechten op desse tijt van hier ontberen connen. Ged. te Duurstede 3 Oct. 1523. Zijne handt., lager HERDINGCK.*

Deel D. 602.

463. *De stad Utrecht verzoekt aan bisschop Philips van Bourgondië de loslating van, en herstelling van geleden schade aan haar burger Jan van Zwol, die door de knechten van Oldenzaal tussehen Hardenberg en Ommen gevangen genomen en 46 ossen, 6 koeijen en een hengst is ontroofd geworden. Ged. 9 Oct. 1523.*

Minuten van missiven bl. 368. *Archief der stad Utrecht.*

464. *Charlotte van Brederode berigt aan de 3 staten van Utrecht, dat zij door het hof van Holland veruittigd en door haar schoonzoon van Gaasbeek gewaarschuid is, dat zij sonder verdrach op breken willen tveer onser zoens huys ende heerlicheyt voer Ouwater, twelck ons ende den Gestichte tot lasten soude vallen, soe tselue veer Stichs ende een Stichs leen is. Zij verzoekt hun, om haar zoon daerin voer willen staen, ende ernstelicken scriuen aen den stadhouder ende steden van Hollant, altans tot Gorichem wesende, dat ons sulcx affgesteld mach worden, soe wij nyt en weeten, den Gestichte met thoff van Hollant dan vruntscap te hebben. Ged. Montfoort 10 Oct. 1523. Hare handt.*

Deel A. 870.

465. *A. van Lalaing, graaf van Hoogstraten, antwoordt aan de 3 staten van Utrecht, op de mededeeling der klage van Charlotte van Brederode de vrouwe van Montfoort, van desmen haer voirgelecht zoude hebben, dat brekinghe van zekeren huusen staende voir die porte van Oudewater, off men haer ongelijck gedaen soude hebben oft willen doen, ende uwe begeerte, dat men daeraff om alle jnconuenienten te schouwen, cesseren wilde, gelijk off daer om jnconuenienten volghen souden; als dat die huusen, vanden welcken de vrouwe van Montfoirt haer clachte gedaen heeft, bij kennisse van heeren capiteynen, ruuteren ende knechten, hem des orloghe verstaende, beuonden zijn geweest te naer de porte vanden stede van Oudewater te wesen, ende dat de voirs. stede vuut de voirs. huusen, jn tijde als thans js, wel bescadicht wesen mochte, ende dat de keyser ons daertoe te remedieren bij aduys van capiteynen ende luyden van oirlogen genouch*

geaduseert hadde denseluen huusen te doen afbreken, des sijn k. m. als allen anderen princen ende fursten jn gelijcken saken wel vermochten, soe veel te meer dat die selue huusen bij thoff van Holland, naer duegdelijcke jnformacie partien daertegens jnt langer gehoort, beuonden ende verclaert sijn geweest vp den boom van Holland te wesen, ende die ouermits vermochte de keyser den seluen huusen aff doen breken sonder wete off consent van yemand. Ende des niet jegenstaende heb ic de vrouwe van Montfort den voirs. wete gedaen ende haer doen presenteren, haer ende hueren kinderen te doen recompenseren van alsulcken scaden off jnterresten, als zij bij daffbrekinghe vanden huusen hebben mochte, ende jn die meyninghe van wegghen den keyser goeden mannen gedeputeert, om mit haer gedeputeerde bij informacie ende communicatie vande voirs. jnterrest te kennen, waerbij zij egheen materie off redene gehadt en heeft aen v noch nyemant anders te beclaghē, emmers vanden keyser onser aller ouersten, ende besunders van huusen die als bouen vp den boom van Holland zijne key. ma. toebehoorende staen; ende ouermits den redenen voirs. en js noch en ware vlyuden, noch uwe jurisdictie jn desen gepreudicieert, noch den geloofte vlyuden gedaen jn uwe briefuen geroert, eenichsins gecontraueieert; ende moecht vast gelouoen, dat ic jndes voirs. js, niet en duncke yet gedaen te hebben noch mit mijns wetens vermoegghens tegens v off uwe jurisdictie, noch tegens die vrouwe van Montfort en soude willen doen off attemperen; ende jndie meyninghe heb ic mijn genadichste vrouwe van als geaduerteert. *Ged. Gorinchem 15 Oct. 1523. Get. LALAING.*

Deel A. 871.

466. *Bisschop Philips van Bourgondië antwoordt aan de 3 staten van Utrecht, dat hij door de vrouwe van Montfoort mede over die zaak is geschreven en met den graaf van Hoogstraten daarover heeft gehandeld blijkens zijn antwoord aan hen.* Ende waer wij onse, sampt onser kereken gerechticheit ende limiten voerstaen ende bescermen connen, willen wij altijts daer om arbeyden ende onse beste doen, soe voel ons mogelic es. *Ged. Gorinchem 15 Oct. 1523. Zijne handt., lager HERDINCK.*

Deel D. 604.

467. *De stad Reenen antwoordt aan de 3 staten van Utrecht op hun verzoek om goede toesicht tot onser stadt te hebben; in welken wij bij nacht ende dach doen nae onser vermogen, dat, wat betreft de huislieden, nu in de stad zijnde, er van Eemnes 12, van Baarn 6, van Zoest 12, en van de overige ambten niet meer dan 5 zijn; dat de kastelein van den huize ter Horst, op last van bisschopsraden, 10 dezer huislieden wilde hebben, mer wij en woudense hem niet laetten volgen deser tijt. Laest geleden soe en sijn dair niet meer geweest vyttē ampt van Adriaen van Ploest dan die dorpen aen den Berch; vyttē cleyde en is dair nyemant geweest; ende doe onsen gen. heren tot Gorcum reysden, doe quam den maerscallac sijnen dyenre ende haeldensse die huysluden te samen en wech, dair wij qualic mede bewaert sijn, want als v meynen dat wij bewaert sijn, soe en is bij ons nyemant, en dat haar dus wel 50 à 60 landzaten noodig sijn om de stad te bewaren.* *Ged. S. Lucas (18 Oct.) 1523.*

Deel D. 605.

468. *De ridderschap en de stad Utrecht berigten aan de raden des bisschops te Duurstede, dat die staten alhier op ghisteren naden raet ons gen. heer van Vtrecht ouercomen sijn vijftich knechten te houden bynnen Renen, dair wij om die te vergaderen ende aen te nemen*

ouerdoende zijn, ende gemerct onse gen. h. van Vtrecht voer zijne genaden vertrecken gesciet hebben gehadt Geryt van Renen om een opsien te hebben opten lantluden bynnen Renen leggende, soe zijn wij te vreden, dat die selue Geryt van Renen oft een ander goet Stichtsman, die onse gen. heer belieft ende uwe e. l. aldair ter stont scicken moegen, mede hoeftman ouer dese vijftich knechten voirs. wesen sel. *Ged. maandag na S. Lucas (19 Oct.) 1523.*

Minuten van missiven bl. 370. Archief der stad Utrecht.

469. *Bisschop Philips van Bourgondië verzoekt aan den deken en het kapittel van den Dom tot het bezit der thesorie van de Domkerk toe te laten Marten vuten grauen van Hoorne, zoon van Maximiliaan van Gaasbeek, krachtens zijne brieven, alsmede om hem tevens met eene opengevallenē prebende te begifigen. Ged. Gorinchem 19 Oct. 1523. Zijne handt., lager HERDINCK.*

Deel B. 535.

470. *Bisschop Philips van Bourgondië zendt aan de 3 staten van Utrecht, hoewel hij dit niet noodig acht, het verzochte geleide voor hunne gedeputeerden ter dagvaart te Wageningen op heden met die van Gelderland belegd. Ged. Gorinchem 19 Oct. 1523. Zijne handt., lager HERDINCK.*

Deel D. 606.

471. *A. van Lalaing, graaf van Hoogstraten, stadhouder van Holland, berigt aan burg., schepen. en raad der stad Utrecht: Verstaen hebbende, dat die lantsluyden vanden dorpen van hier omtrent, inden welcken een deel van 'skeysers luyden gelogeert zijn, hemluyden om huerenluyden ghelt tetene noch te drincken geuen en willen, en dat sommighen vanden voirs. lantsluyden hem absenteren, js mijn vruntlijke begeerte, dat ghijluyden ter eeren vanden keyserse ordoneren wilt zekeren persoonen, dien heml. voir hueren penningen tetene ende te drincken voeren, ende dat soe wanneer zij eenigen van hem jn cleyn getael hebbende passeporten van hueren hoeftman tot Vtrecht, om vitailien off anderen heuren noottorft senden, dat men heml. binnen laeten wille ende om redelijke prijs vercoopen des zij behouuen zullen, mij ouerscrijuende des ghijluyden hier aff gedaen zult hebben. Ged. IJsselstein 23 Oct. 1523. Zijne handt.*

Deel A. 872.

472. *Instructie voor de gedeputeerde der staten bij ons g. h. van Vtrecht op Duerstede geschiet sijnde*

Inden eersten zellen die gedeputeerden van wegen de drie staten sich oitmoedelickē en dienstelicken recommandeeren ende gebiedē tot sijne f. g., ende sijne f. g. oitmoedelicken openen ende te kennen geuen trapport ende afgescheyt, tgeen onse gedeputeerde vrinden bij de leden van Gelre opter dachfaert tot Wageningen opten onbillickē voornemen des furstes van Gelre wēdervaren is.

Ten anderen, soo die welgeboren graue van Hoichstraten aen de stad Vtrecht doen schrijuen heeft, als dat onse g. huysluyden vanden dorpen, inden welken deels k. m. luden gelogeert sijnde, omme hoir gelt teten noch drincken geuen en willen, ende sommigen van den huysluden hem absenteeren, mit begeerte dat wij hem luyden voir hoiren penningen soudē teten ende drincken laten toevoeren, oock eenige daertoe gelast, omme binnen v g. stad Vtrecht te coopen wat zij be-

hoeuen daeruyt te mogen halen, seggen sij zeer oitmoedelick sijn f. g. te kennen geuende, dat de arme ondersaten merckelicke redenen hebben sich te absenteeren, want k. m. luyden niet alleen te vreden sijn mit tgeene die arme ondersaten hebben, mer dringen sij noch, ende al sonder yet te betalen, te moeten halen ende copen tgeen henluyden belieuet; ende dat noch tergste is, slaen sij sloten, hyden, bancken, stoel, tresoiren weg, ende pliegen (*sic*) an twee die doren verbarnende, al contrarie onser tractaet ende guede nabuerschap. Voirts dunckt haer niet nuttelicken, dat men soude toelaten, dat die luden binnen Vtrecht prouiane openbaerlic soude halen, gemerct hier vyt aen den furst quaede aengeue ende consequencie voornemen mocht etc.

Vorder aengaende de bewaernisse sijnre g. stadt Rhenen, begeren die staten sijnre g. goede meninge, off die selue stadt genoegh mit vijftich knechten bewaert, dan of men daer meer inne sciet, ende waer men die penningen mit die deputatien ende cost op de dachvaert tot Rheenen ende Wageningen gesciet, hiertoe best vinden sal; oock mit begeerte, dat sijne f. g., omme goede toesicht ende bewaernisse tot sijne f. g. stadt Rhenen te dragen, eenen goeden besten Stichtschen hooftman dairinne doen ordonneeren ende suecken willen, gelijk sijne g. staten sich des ende alles goedes gantselicken vertrouwen tot sijne f. g., die Godt behoede wil lang welvarende.

Den Gheynschen dijck is hier voormaels geweest als de Leckendijck, ende is geleyt geweest op die tijt, omme dat binnen landt te beschermen, te weten, dat die Lecke ende IJssel hier voormaels, eer den nieuwen dam was toegeslagen, langs den voors. dijcke den stroom liep, ende die vterweerde, die nu ter tijt sijn, weleer die rechte diepten voor de IJssel geweest hebben. Als nu den nieuwen dam was toegeslegen, doen bleef de stroom vanden Lecke buyten dijck gesloten, ende dat binnen landt niet meer daerna beschadigt en wordt vande voors. stroom, soo is daerna den ouden dijck vanden IJssel voors., die nu den Gheynschen dijck, desolaet bliuen leggen, daer geen toesicht meer is geweest, daer nu buyten menschen miraculen oock niet gesciet geworden, dan nu binnen negen ofte tien jaer herwaerts, ende dat ouermits versoeck van de bruyckers van Zantvelt, leggende in den gerechte vande Vaert, door last van water vanden IJssel, die ouer de leechte loopt vanden voors. dijck etc. schijnt een scrift ouer tsestich ofte meer jaeren geschreuen. *Ged. 25 Oct. 1523.*

Volgens een afschrift genomen door wijlen den heer J. J. Dodt van Flensburg.

473. *Bisschop Philips van Bourgondië antwoordt aan de 3 staten van Utrecht, ter zake van de huizen te Oudewater, dat hij achtervolgende die woerden wij laetst mit sijn l. te Gorcum hadden op Tuye, nu aan den graaf van Hoogstraten verzoekt, om dat voornemen der voerscr. huysen haluen aff te doen, om last ende andere inconuenienten daer vuyt verrijsen michten, te verhueden; oick mede op dat onse Stichtsche limiten, die wij onsen vermoegens, als wij schuldich zijn, voerstaen ende beschermen willen, ombeswaert bliuen moegen. Wes ons van sijn l. daerop ter antwoordt compt, sal v nyet verborgen bliuen. Ged. te Duurstede 25 Oct. 1523. Zijne handt., lager HERDINCK.*

Deel A. 873.

474. *De gedeputeerden van de 3 staten van Utrecht berigten aan hunne committenten, dat zij op heden hun bevel an onse g. l. h. geopent hebben. Soet dunckt sijn ff. g. op die scriften des heren van Hoostraten stathelder etc. goetwesen, den seluen van sijn ff. g. ende der staten wegen the beseinden, op dat die ondersaten des Neder-Stichts ontlast mouchten werden; want sijn f. g. beduchten die mit scriften nyet geremedieert sall werden. Verhalden sijn f. g. ons bys*

morgen toe om schriften sijn f. g. verwachtende sijnt, als dan den dach op the nemen gelijcklick bij den voerg. here van Hoostraten the verschinen. Aduerteren dair om v, yn tijtz willen depu-teren so geestlick ende werlick vander drie staten, so dat ons g. h. ons voer gegeuen heft ende begeert, op dat dese ongeboerlicheit ynt Neder-Sticht verhoet mach werden, als v w. l. vorder verstaen sullen werden. *Ged. Wijk te Duurstede maandag na S. Severinus (25 Oct.) 1523.*

Deel C. 91.

475. *A. van Lalaing, graaf van Hoogstraten, berigt aan burg., schepen. en raad der stad Utrecht:* Alzoo die Ghelderssche, bouen tractaten ende vrede ende sonder eenige redene off oirsake ende sonder ontseck, tlant van Hollant ende den jngesetenen van dien onlanx tot diuerschen reysen ende in diuerschen plecken gejuadeert, ende bij roof, moort, brant, brantschat ende anders bescadicht hebben, soo dat de keyser onser aldergenadichste ende ouerste heer, tot preseruacie ende bescermenisse van sijn voirs. lant ende ondersaten van gelijcke andere ende voidere scade, zekere capiteynen van ruytteren ende knechten geordineert heeft, gestelt te werden jn diuerschen plecken, ende onder anderen den heere van Castres, mijnen lieutenant, jn Holland mit xij^c knechten alhier vp die Vaert, die men zegt van Vtrecht als jnden nutgelijckxte ende genemste bleeke daer toe, ende den voirg. capiteyn ende knechten scerpelijcke beuolen, v ende den jngesetenen vander stede ende Sticht van Vtrecht alle vrientscap bewijsen ende bijstant ende assistencie te doen. Waer aff jck v aduertere, ende van wegen den keyserlijcke maiesteyt aen vlyuden versoucke, dat ghij, dien ter eeren, den jngesetenen vanden voirs. stadt ende Sticht jn dien hebben wilt, als dat zij den voirs. heer van Castres ende zijn knechten prouanden ende des zij anders behouuen sullen, voir hueren ghelt doen bringhen, zoo de keyser v volcomelijck betrouwt. Ende jndien seluen knechten off eenigen van heml. yemant vanden voirs. jngesetenen eenichsins injurieren off bescadighen, tselue suldj den voirs. heer van Castres te kenne geuen, die welcken tselue sal doen repareren; ende jn geual neen, des niet gebueren en sal, mij daer aff aduerterende, sal jc sulcx daer toe voirzien, dat ghij redene zult hebben, des te vrede te wesen ende mij daer toe te bedancken. *Ged. IJsselstein 27 Oct. 1523. Get. LALAING.*

Deel D. 603.

476. *De stad van Utrecht berigt aan bisschop Philips van Bourgondië:* Naedat uwer f. g. drie staten op huynen an uwen f. g. gescreuen hadden beruerende tblochhuys optie Vaert, soe is ons enen brieff te handen gecomen vanden greue van Hoehstraten, stadthouder generael etc., luidens der copien dair aff hierinne besloten; dat wij uwen f. g. jn allen besten mede tkennen gheuen, omme geboerlicke prouisie dair jnne te doen, als dat best ouerleggen moegen uwe f. g., *Ged. 28 Oct. 1523.*

Minuten van missiven bl. 375. Archief der stad Utrecht.

477. *Bisschop Philips van Bourgondië antwoordt aan de 3 staten van Utrecht op hun schrijven,* als van die waerschouwinge men vander meninge zijn solde een blockhuys opte Vaert te slaene, twelck ons nyet weynich en verfrempt, soe onse stadt Vtrecht ons beneuen uwe scriften copie seyndt van briue, die graue van Hoochstrate gelijcker formen ende substancie aen ze, als aen ons gescreuen heft, *blijkens afschrift hiernevens.* Wordt ymmers van gheenen blockhuys dair jnne geroert; oick soe en hebben zijn l. te vorens nye daer van gesproken noch gescreuen. Connens daerom nyet geloouen; doch willen wij mit besendinge ende scriften aen zijn

l. erforderen om sulckes, soe voel ons moegelijk is, voer te comen, ende sullen daer gheen en arbeit jne sparen; dan oft men dat blockhuys ymmers daer op slaen wilde, des wij ons nyet en versien, wil in sulcken gefalle tot protectie ende bescherm desses onzes Neder-Stichts ende ons tselue jn rusten ende vreden tonderhouden, voerder mit vlyyden daer op te gedencken van nooden zijn; daer ons altijt vlijtich toe vinden sal. *Ged. slot te Duurstede 28 Oct. 1523. Zijne handt., lager HERDINCK.*

Deel D. 607.

Het translaat van den brief des graven van Hoogstraten luidt als volgt:

478. Mijn heer, jc gebiede mij in uwe guede gracie. Soe als her Kaerle van Gelre, bouen tractaet daer hij mitter key. ma. jn stont, ende sonder redenen ofte oirsake, oic sonder ontseggen, onlanx opte lande ende jngesetenen van Hollant toegetast heeft mit roof, brant, moert ende dingtale, de key. ma. willende versien, dat sulckes niet meer en geschie, heeft een merckelicke getal van rutere ende knechten angenomen ende beuolen gelecht te worden jn diuerschen plaetsen opte palen vanden lande, ende onder andere den heer van Castre, mijn stadholder jnden voirs. lande van Hollant, mit xij^c knechten opte Vaert, als daertoe de bequemste ende gelegenste plaetse, ende heeft expresselicke beuolen, soe wel den heer van Castre als den voirs. knechten, vredelic mitten anderen te leuen, ende bouen al verboden enige cracht, geweld oft ongelyc te doene wien dattet oic ende sunderlinx die vander stadt ende Stichte van Vtrecht. Daer af jc v, mijn heer, aduertere ende van wegen key. ma. versoucke, dat v, jznre key. ma. te eere, belieuen wil dien vander stadt ende Stichte van Vtrecht te gebieden ende laten weten, als jc oic aen se scriue, dat zij den voirs. hooftman ende lieutenant versien van prouande ende anders zij behoeuen sullen om haer gelt, latende him daer beneuens weten, als ic oic doe, jndien men him enich ongelyc ofte schade doet, dat zij sulckes den heer van Castre te kennen geuen, die hun recht sal laten wederfaren; ende oft hij des jn gebreke ware, als jc niet en vermoede, mogen zij voerts bij mij comen ende jc sal allet doen beteren, dat zij des te vreden zijn sullen. *Ged. IJsselstein 28 Oct. 1523.*

Deel D. 608.

479. *De 3 staten van Utrecht zenden hunne gedeputeerden naar den heer van Castre, om sekere saicken mit uwen e. te verspreken, die wij dus ouer wech nyet wel scriuen en kunnen. Ged. 31 Oct. 1523.*

Minuten van missiven bl. 406. Archief der stad Utrecht.

480. *Karel, hertog van Gelder, zendt aan de 3 staten van Utrecht zijn raad, Jacob van Apelteren, domdeken, met etzelicken montboitschappen. Ged. Arnhem 2 Nov. 1523. Zijne handt., lager A. VAN AMSTEL.*

Deel B. 542.

481. *De stad Utrecht antwoordt aan Steven van Zuylen van der Haer op zijn schrijven aan Goeijert van Voerde, schepenburg., om in de stad Utrecht onverhinderd te mogen komen tot dat zijne zaak met Gerrit Zas voor den bisschop, ridderen en knapen zoude zijn voldongen; — dat de raad heeft besloten te blijven bij haar vorig besluit, en hem dus alle vrijgeleide weigert. Ged. 3 Nov. 1523.*

Minuten van missiven bl. 376. Archief der stad Utrecht.

482. *Bisschop Philips van Bourgondië antwoordt aan de 3 staten van Utrecht, dat hij hun schrijven met ingesloten concept ontvangen heeft, daer nae ghij begheuen, dat wij gelijck mit v, mutatis mutandis, beroerende die fortalitie opte Vaert scrijuen willen; dat hij voorts zijne brieven naar den raad van Holland heeft gezonden, die onses bedunckens dese sake best dirigeren sullen connen; hoe wel dat wij verhopē, onse ende uwe deputaten nae den houe die dingen soe neerstelicken aldaer veruolgen, dat ze geremediceert sullen werden. Schrijue oick op tnye aen den heren van Castre, ende docht ons guet ghij van gelijcken dede, ofte aen se schickten, omme dat vesten opte Vaert, bis onser geschickter wedercompte vuyten houe, te laten berusten; twelcke ghij mitten anderen ten besten ouerleggen moegen. Ged. te Duurstede 6 Nov. 1523. Zijne handt., lager HERDINGK.*

Deel D. 609.

483. *De stad Utrecht antwoordt aan Johan van Zuylen van Nyevelt op zijn brief, be-ruerende van een blochuys, dat die Bourgonschen opte Vaert souden willen maken, wair toe uwe e. l. ons presenteeren ende ouerbodich zijn, uwer e. heeren, vrunden ende magen aen te roepen, ende die groete gewalden inden Neder Sticht (als daer jnne geboeren) te helpen straffen, indient ons leet js, ende die hant dair mede an halden solden willen. Daer uwe e. op belieuen sellen te wetene, dat wij voert yerste uwen e. zeer hoechlickē dancken der gunstlickē erbidin- gen voirs. ende willent selue tallen tijden gunstlickē wederom verschulden na onsen vermoegen 1). Ende op dattet ons leet js, sellen uwe e. weten, dat wij die onse mit onses gen. heeren van Vtrechts gedeputeerde mede gescicet hebben aen vrou Mergriete, regente &c. om sulx afgedaen te willen hebben, ende dair beneuen zijn wij mede vander meyninge mit onsen gen. heer voirs. te schriuen aenden houe, ende voert an allen hoofsteden van Hollant, om sulcx aff te doen, wantet na alle voergaende tractaten nyet behoert, verhopende van als beters te verhoeren 2). Ende alsoe dan uwe e. van ons begeeren een antwoerde ende onse meyninge, willen wij uwer e. scriften brengen ende hoeren laeten jn onsen rade, ende daer sulcx behoert, welke onse meyninge wij daerenthenden wel verwittigen sellen uwen e. vromen liefde. Oft oick sulcx nyet geschiede, dat God verhueden wil, soe moeten wij daer voerder op verdacht wesen, twelcke wij voer guetlicke antwoerde verwittigen mits desen uwen e. l. Ged. 6 Nov. 1523.*

Minuten van missiven bl. 377. Archief der stad Utrecht.

484. *De stad Reenen, ten kapittel-generaal beschreven, om te helpen raden tot rust en vrede van den lande, verontschuldigt zich bij de 3 staten van Utrecht wegens noetzaken, en verzoekt dat de steden Utrecht, Amersfoort en Wijk bij Duurstede de zaken te zamen afhandelen, verklarende echter in alles te willen mededoen wat des geboertelic sijn zall. Ged. 9 Nov. 1523.*

Deel B. 541.

485. *President en raden van Holland antwoorden aan de 3 staten van Utrecht (stad en steden) hun schrijven van 7 Nov. te hebben ontvangen. Hebben oick vp ghisteren gehoort, dat*

1) Aan de kant geschreven de volgende doorgehaalde woorden: »Ende willen oick uw e. brieff voirder jn onsen rade brengen ende hoeren laiten mitten yersten»

2) Deze in het handschrift onderhaalde woorden. »Ende — verhoeren» zijn vermoedelijk weggefallen.

rappoert gedaen bij meister Franchois Souck, onsen medebroeder jn rade, kanonnick tot Vtrecht, beroerende van dat sekere cappiteynen ende knechten bijden graue van Hoichstraten, stadthouder enz., geleyt soude wesen op de Vaert opten Stichtschen boedem ende gront, ende een fortillitie ende sterckte aldaer souden willen maken, dat onbillick wesen soude, om veel redenen jn uwe brieuen begrepen te lange te verhaelen. Hebben oick gesien sekere brieuen bij mijn heere van Vtrecht, vander seluer materie aen ons geschreuen, gesien mitsgaders oick sekere brieuen bij v luyden geschreuen aen eenige particulier steden deser landen van Hollant, versouckende zulcx voernemen beroert jn uwen brieue, vermijdt ende ofgesteld mogen worden. Ende alsoe die materie geroert in uwen brieuen, bij onse weten ofte toedoen nyet geschiet en es, ende mit v luyden nyet en weten dan alle minne, vruntscap ende goede naebuerscap, ende genegen zijn die selue te onderhouden, soe hebben wij tot uwer contemplatie deselue uwe brieuen ende scriften ouergesunden aen onse genadige vrouwe, regente ende gouernante deser landen, ende die selue daer of geaduerteert, omme inde saken gedaen te wordden soe haer genaden bij rade vinden sullen daertoe te behoiren; daer of wij uwe e. gaerne aduerteren. Ende mogen wij vlyuden eenighe voordere vrientscap doen, sult ons dair toe willich vinden. *Ged. 's Hage 10 Nov. 1523. Get. DE JONGE.*

Deel B. 543.

486. *De stad Delft antwoordt aan de 3 staten van Utrecht op hun schrijven van 7 Nov., ter zake voormeld, met verzoek om daerin te willen versien, — dat de president en raad van Holland hunne gedeputeerden hadden geantwoord, ook brieuen van de staten van Utrecht daarover te hebben ontvangen en ze aan de regentes te hebben gezonden, omme jn der saicke te voirsien, sulcx dat goede naebuyschap ende vruntscap mit v luyden onderhouden ende alle jnconuenienten verhoet mochten wesen, dair toe wij oick gaerne onse vliete ende naersticheit doen sullen, nae alle onse vermoegen. Ged. 10 Nov. 1523.*

Deel A. 875.

487. *De stad Leiden antwoordt aan de 3 staten van Utrecht op hun schrijven van 7 Nov. ter zake voormeld, dat zoe dese zaeck principalicken der k. m. ende deze zijne landen grotelicken aengaet, hunne missive naar den raad en staten van Holland, te 's Hage vergaderd, te hebben gezonden, die hun hebben geantwoord, deze brieuen naar de regentes te hebben gezonden, omme inder zaecke te voirsien, sulcx dat goede naebuyschap ende vruntscap mit uwer e. onderhouden ende alle jnconuenienten verhoet moegen wesen, daertoe wij oick gaerne onse vlijte ende naesticheyt doen sullen, nae alle onse vermoegen. Ged. 11 Nov. 1523.*

Deel D. 610.

488. *Thomas van Nykerken, koorbisschop van Utrecht, berigt aan de 3 staten van Utrecht den ontvangst op gisteren hunner brieuen van 6 jl. met ingeslotene afschriften van den hertog van Gelder, en dat hij, na gedane mededeeling, daert ons nutt ende orbaer geducht heft, na menichfuldich veruolge, op huyden na vespertijt vercregen ons afscheit na des staten begeerten, waer off wij brieuen ende anders, ons daer toe van noedt wesende, morgen solliciteren sellen, ende die vercregen hebbende, sellen wij ons van stondtan bij v l. sonder vertreck vuegen, die wij dan van als breder onderrechten sullen. Ged. Mechelen 11 Nov. 1523.*

Deel B. 544.

489. *De stad Haarlem antwoordt aan de 3 staten van Utrecht op hun schrijven van 7 Nov. inhoudende: soe de graaf van Hoogstraten deels knechten vp die Vaert vp den Stichtschen gront gelegert ende eene fortlicie aldair, bouen recht, redene ende goede oude tractaten, vp te slaen bestaen heeft, begherende mits dien uwe e. l. omme goede onderlinge vruntscap ende nabuerscap tusschen desen lande van Hollant ende den Gestichte, die tot noch toe gehalden sijn onderhouden mogen bliuen: — dat wij onsen stadholder zoe doen onderrichten, die voerg. fortlicie vpten Stichtschen boden ongemaict verhuet bliue, ende die knechten vtten Gestichte doen vertrecken willen; want sulcke onbillicke voirnemen uwen gen. heer van Vtrecht noch uwe e. nyet lijdelijcken wesen soude, noch oick des nyet gebengen soudent willen, gelijk sijne f. gen. dat mit uwe e. genoechsamen raden van Hollant doen scrijuen hebben, gemerct veele jnconuenienten dairvuyt verrijzen mochten, zoe andere omlants forsten van gelijcken voernemen soudent, dair van uwe e. alrede bij den furst van Geldre zulcx te verstaen vp geaduerteert sijn; waer deur nyet alleen uwe e., mar die landscepen ende ondersaten van Hollant tot groten verloop, hynder ende onverwinlicken scaden commen mochten, die beter jn tijt mit vruntscapen verhoedt weeren etc.; daer van uwe e. l. begeren onse schriftelicke antwoirde. Wairop uwe e. belieue te wetene: hoe dat de knechten vp die Vaert opten Stichtschen gront ende oick dat fortlicie aldair geheel ende al buten onsen weten aldair gelegert ende bestelt sijn, ende hebben vp uwen scrijuen tselفة te kennen gegeuen mijn heeren den president ende luyden vanden rade van Hollant, ende willen dairjnne doen alle diligencie ende nairsticheyt, die ons doenlick ende mogelick wesen sal, dattet tselفة afgedaen mach worden, tot onderhaldinge alle goeder onderlinge vruntscap ende nabuerscap, dairjnne wij nyet gebreekelick, maer bijzondere altijt toegeneycht sijn geweest ende noch sullen wesen nae alle onse vermoegen. Ged. 12 Nov. 1523.*

Deel A. 876.

490. *Margaretha van Oostenrijk antwoordt aan de 3 staten van Utrecht: Uwen briefuen hebben wij ontfangen, uwen gedeputeerden bringhers des briefs gehoort ende uwe begeerte verstaen. Waerup, ter eeren van die eerweerdichste vaders jn Gode onsen lieuen neue den biscop van Vtrecht ende om v te belieuen, wij uwe voirs. gedeputeerde geandwoordt hebben, zulcx als ghij bij hemluyden verstaen sult; ende jndie wij v jn anderen meerderen zaken belieuen mochten, sullen wijt gheerne doen. Ged. Mechelen 12 Nov. 1523. Hare handt., lager DUBLOUL.*

Deel A. 877.

491. *Bisschop Philips van Bourgondië antwoordt aan de 3 staten van Utrecht ter zake der knechten binnen Reenen, dat ons om oirsaken nutte ende geraden dunct, die knechten bynnen onser voers. stadt voerder te onderhouden ende te laten bliuen, ende omme dan tot haerluyden betalinge wege ende maniere te ouerleggen, hebben wij onse stadt Amersfort hore vrunde opten benoemden dach bij v aldus te schicken gescreuen, ende willen desgelijcx de onse oick dan bij v aldair hebben. Ged. te Duurstede 14 Nov. 1523. Zijne handt., lager HERDINCK.*

Deel A. 887.

492. *De stad Dordrecht antwoordt aan de 3 staten van Utrecht (stad en steden) ter zake van het blokhuis aan de Vaart, dat zij gaerne hare yliete ende naesticheit doen sullen nae alle haar vermogen. Ged. 14 Nov. 1523.*

Deel B. 545.

493. *Bisschop Philips van Bourgondië zendt aan de 3 staten van Utrecht afschrift van het ontvangen antwoord van Margaretha van Oostenrijk op de vertogen van hunne en zijne gedeputeerden. Ged. te Duurstede 16 Nov. 1523. Zijne handt., lager HERDINCK.*

Deel D. 611.

494. *Johan van Wulven, maarschalk, antwoordt aan de 3 staten van Utrecht, dat hij op hun aanschrijven 5 à 6 landzaten ter betere bewaking van het huis Ter Eem hebben opgeroepen, die zich zeer beklagen van dit huis te moeten helpen bewaren en daarenboven alle schattingen te moeten betalen. Hij verzoekt, dat zij bevrijd mogen blijven van de betaling der knechten binnen Reenen gelegen, en dat tevens aan hem drie of meer dier knechten worden toegevoegd. Ged. maandag na S. Martinus (16 Nov.) 1523.*

Deel A. 810.

495. *De heer van Castre antwoordt aan de 3 staten van Utrecht op hun brief van gisteren, daer hij ghijlyden begerende zijt, dat jck mij van hier vertrecken ende den bescadichden in desen Gestichte restitutie doen soude, — dat wel waer is, dat jck van mijne g. v. deertshertoginne van Oostenrijk regente etc. briuen ontfangen heb, ende achteruolgende dyen sal den knechten hier liggende monsteren ende hemlyden ende den weerden oft weerdinnen betalen, ten eynde dat zij voirt een yegelijk te vreden stellen mogen; ende indien daer yemant is tot Jutphaes, die hem zeydt bescadicht oft ten achteren te wesen vanden knechten, begeer wel dat deselve hier come ende den beschaders noemen ofte verclaeren, jck sal hemlyden doen contenteren inde redelicheyt. Ende aengaende mijn vertreck als jck gedaen hebbe tbeueel van mijne voirs. g. v., sal alsdan voirt doen tgunst dat mijn gevoechlicxt duncken sal. Ged. de Vaart 18 Nov. 1523. Get. JACOB VAN CAESTRE.*

Deel B. 546.

496. *Bisschop Philips van Bourgondië antwoordt aan de 3 staten van Utrecht op hun schrijven met ingesloten brief van Amersfoort over de knechten te Reenen, dat hij daarop de stadt Amersfort enige hore vrunde bij ons te schicken verschrijven ende onderwijzen willen, soe voel ons moegelicken es, ende wes ons daerop wedervaert, willen wij v mitten yersten verwittigen. Als van die damminge des ghenen die knechten opte Vaert laetst gegreuen moegen hebben, dunckt ons guet ende bij v wael ouergelacht, ende oft ghij enich behulp daer toe begeren, ons sulckes verwittiget, willen ghij (wij) gerne doer onse marschalck onse ondersaten daeromtrent mit cloekenslage daer toe verwecken. Ged. te Duurstede 25 Nov. 1523. Zijne handt., lager HERDINCK.*

Deel D. 612.

497. *Bisschop Philips van Bourgondië antwoordt aan de 3 staten van Utrecht op hun schrijven, daerinne ghij onse antwoordt noch begeren beroerende onse stadt Amersfort te verwecken, de costen vanden knechten to Reenen, oic van deputatien ende anders tot wacluert vanden gemeenen lande te helpen vynden: — dat wij aen onse stadt Amersfort twee mael alree gescreuen hebben om enige hore vrunde bij ons te schickene; hebben sich deselve tot onser yerster verschrijuinge op wegen gegeuen; dan ouermits den toch deser Geldersche zijn wederomme te rugge te trecken genoodicht geweest; hebben nyet te myn doer horen boden hoer onschult*

gedaen ende ons doen seggen, dat zij ter yerster tijt zij sulckes bij brengen condon, bij ons schicken willen; daerop wij se andermael verscreuen ende zij ons wederomme laten weten hebben, dat zij noch yerstdages bij ons schicken willen. Onses deels sullen wij alle vlijt daer aen keeren om v mitten yersten nae uwen begeren een antwordt te verwittigen. *Ged. te Duurstede 4 Dec. 1523. Zijne handt., lager HERDINCK.*

Deel D. 613.

498. *De stad Utrecht berigt aan Maarten van Rossum, maarschalk van Gelre*: Peter van Boeler onse borger heeft ons tkennen gegeven, dat hij en sonnendage naden middage Iestleden, komende vanden Leckendijck (daer hij van sgemeynen lantswegen als een heemraet nv ter tijt wesende op gesciet geweest was) tusschen die Vaert ende onse stadt Vtrecht zijn hem dair int gemoet gecomen uwe e. mit meer dienren, ruyteren ende knechten ons gen. heeren van Gelre etc., ende hebben aldair den voirs. onsen borger gevencllick genomen ende wederom gebracht tot optie Vaert, aldair uwe e. hem gehantplicht ende oick borgen afgenomen soude hebben, bynnen zess weken weder jn te halden oft quytsceldinge te verweruen etc. Soe, goede vrunt, is ons kenlicken ende certificeeren mits desen wairachtich te wesen, dat Peter van Boeler voirs. onser stadt borger ende een mede heemraet is, van des gemeynen lants wegen opten Leckendijck ende nv onlanx mede, ouermits den groeten water, dair op gesciet was. Het is oick wair, dat hij nv als an castelleyn van wegen mijn joncker van Rennenberch bewaerende is dat huys tot Zuylen, gelegen buyten bij onser stadt; dan hij hout oick zijn woenstede ende staet te rechte bynnen onser stadt, gelijk anderen onsen borgeren ende ondersaten. Mede is wairachtich dat vanden huys t Zulen voirs. nyemant bescadicht en is geweest, noch dair off bescadicht en wort. Wairomme tgene voirs. aengemerckt, ende dat wij noch onse borgeren voirs. des forst van Gelres vijanden nyet en zijn, begheeren dairomme zeer vruntlicken, dat uwer e. I. onsen voirs. borger ende zijn borgen vander vangenisse ende geloften voirs. loss ende quyt scelden ende laiten willen, als dat soe doch van rechts ende redenen wegen behoert. Ende hoewel wij ons ganselicken hiertoe verhoppen, begeren nochtans een guetlicke weder bescreuen antwoirde, ons ende onsen borger jnden besten dair nae moegen weten te richten van uwen e. *Ged. dingsdag na S. Lucia (15 Dec.) 1523.*

Minuten van missiven bl. 387. Archief der stad Utrecht.

499. *Bevelhebers van den hertog van Gelder mit s. f. g. knechten in den velde wesende, antwoorden aan de 3 staten van Utrecht*: Soe vwe w. ind I. nv aen mij, Marten van Rossem, heer te Puderoyen, Peter van Boelers haluen, den en verleden sonnendach hantstayinge op die Vaert affgenomen is, doen schrijuen hebben, fuegen dieselue dair op guetlick to weten, wie sich der van Rennenborch desseluen dienre Peter vurs. is, daegelix weder ind moitwillich tegen onsen gen. I. heren in sijne ff. gnaiiden saicken bewijst ende helt, des haluen, ind nyet as eyn burger off Stichzman, hij aengetast ind geloiffen affgenomen is, doch nyet vorder; dan wanneer bijgebracht worde, dat onse gen. I. heer des van Rennenborch to vreden wiere ind dairmit nyet vytstaen hedde, wieren wij sijne waill to vreden; wairom wij buyten onsen gen. I. heren dairjnne nyet gedoen kennen. *Zij verzoeken dit aan den hertog te willen vervolgen*; wes sijne ff. gnaiiden dairjnne belieuen sall, sijn ind moeten wij as billickx to vreden wesen. *Ged. woensdag na S. Lucia (16 Dec.) 1523.*

Deel A. 881.

500. *De stad Utrecht beklagt zich aan den heer van Castre, dat gisteren aan den dienaar van Jacob Cruysinck uit 's Hage komende door zijne knechten aan de Vaart ontnomen is eene kist, waarin lijnwaad en 2 koffers met brieven en een klein coffertien mit ryngen, ende andere juwelen ende oick siluer werck, alse twe scalen, een dosijn crusen, x lepelen ende vlesken, ij soutvaten ende een cruytgauelke, alles Jacob voorn. toebehoirende. Zij verzoekt hem dus dit alles kost- en schadeloos te doen terug geven. Ged. Kersavond (24 Dec.) 1523.*

Minuten van missiven bl. 384. Archief der stad Utrecht.

501. Herman van Thoer berigt aan Robrecht, graaf van der Mark en Arenberg, heer zo Eyckermont en zou Ryekum, burggraaf van Limburg en Daelem: Als jch lest van vwe g. van Rieckum scheydt, meynden anders nyet dan dat der schatz inder bancken van Baelen ind Waelhorn gesatz ind vygelesen were, ind dat sij goetwyllyck weren. Heym komende hayn ich beuonden tselue nyet gescheyt tzo syen; daer omme jch den scholtesen voert beuolen gehat hayn, den vurg. schatz sonder verdraych vvs zo lesen opten doen neyst tzo komende hellingen daych, dat gewest js op sondach vur Sent Thomas daich nestleden. Opten seluen sondaich js der scholtes van Baelen komen mytten breuen vander schettyngen inder kyrchen van Baelen tzer mysse tziit, als dat gewoenlijch js ind sych gebuert, omme dye vurg. schettingen vvs zo lesen. Zijnt die naeher inder kyrchen daer tegen gevallen, ind hayn in geynerley wijsz wyllen liden noch zo laisen off des dat der vurs. scholtes die vurs. breue ind settzinge gelesen haue, sagende offentlych, dat sij dye nyet en weulden gelesen hauen noch den schatz gheuen ind betaelen. Den anderen daich dayr nae, nemlijch op Sent Thomas daich vuirs. hait der vuyrg. scholtes van Baelen die vurs. breue ind schetzinge willen vislesen thOepen inder kyrchen; zijnt dye naeberen van Oepen gelijkherwijz daer thegen geuallen, ind haynt nyet gewylt, dat der vurg. scholtes die vuyrg. breue ind schettyng vvslese, sagende: sij en weulden der nyet gelesen hauen noch betaelen; deshaluen die vurg. scholtes die vurg. schettinge nyet en hait kunnen off duerren vislesen. Inden banck van Waelhoern verstaen, dat der schettinghe an summige kyrchen visgelesen js, ind dat dieselue ind den anderen kyrchen ongelesen js bleuen, omme dat die naeberen dar nyet en hauen wyllen gedoen hauen ind dat verbouden, gelijk die van Baelen vuirs. Daer nae in dyse wechen haut sych eyn ghrois ghetzal omtrint, als tgemeyn sagende js, iij^e off iij^o vanden ondersacssen der banck van Baelen, ind in sonderheit die van Oepen, van Waelhoern, ind van Homborch ind Monsen bij Open tsamen vergaedert, ind hant sych aldaer, als mych ainbracht js, tsamen verbonden ind gesworen den vuirs. schatz nyet zo gheuen, ind die den schatz sullen betzalen, off wyllen heyschen ind heuen, off sij tzeer betzailng dryngen, doet zo slaen ind die doiden ghelicherhant zo besseren. Men seegt ouch, dat sij ouch vaster ind vorder verbonden haynt; doch wat dat js, hayn noch nyet konnen vernemen. Sij hauen ouch huyn geschickten, als tgemeyn sagende js, ayn die stat van Treycht gesant. Waer omme sij dat gedaen hauen, ind wat sij van der stat beghert moigen hauen, kan jch inder waerheyt nyet vernemen. Ind aengaende den van Heruen, die, als jch verstaen, jnt vuirs. verbont noch nyet en zijnt, hain jch den meyer ind scholtess geschreuen ind beuolen, ind der rentmeyster ouch sijn gecommiteerde aldaer den vurg. schatz ind vurg. banck van stonden ain zo heuen. Hant sij vuyr antwoord ontboeden, dat sij tuischen neistzokomende maendaich bij mych sullen komen, ind daer jnne doen alletgene dat huyn doynlich sijn sal. Vort so liggen bynnen den begriffe der vuyrg. van Harue vuyff heyrlycheyden, als nemlick: Cleermont, Sseoy (sic), Gerot, Rythen, Julemont ind Moyrtyer, daer ons heyr keyser, noch v. g. van sijn k. m. wegghen, egheyn meyer, scheffen noch amptluyde

en set noch ontset; den seluen hayn jch nu tzueymail ten versueche des rentmeysters geschreuen, den vurg. schatz zo settzen; haynt mych die summige montlich ontboeden, dat sij doen willen gelijk die van Herue; die anderen haint mich wissen lassen, dat sij tselue hueren heren willen lassen wissen, jnd nae die antwoordt, die sij van huyn krijgen, mych antwoordt geuen; jnd hayn noch tzertziyt vorder andtwordt van huyn wissen zo krijgen. *Hij verzoekt hem in dit alles tzo versyen, alst gebuert. Ged. Lymbourch Kersavond (24 Dec.) 1523. Zijne handt.*

Archief van Buren.

502. *Bisschop Philips van Bourgondië antwoordt aan de 3 staten van Utrecht*; om nu dan onse stadt Amersfort na uwen begeren te bet te mogen onderrichten totter bewillinge vander vuytsettinge jn uwe scriften gementioneert, soe hore swaericheit meest loopt opte costen vanden deputatien, docht ons nae onse voerscriften geraden, ghij ons die deputatien, mit sampt die onkosten ende sommen daer jn vuytgelacht, bij gueder specificatie jn scrifte ouer seynden; sulckes bij ons doersien, mogen wij se met redenen ende bescheit te bet onderwijsen. Ende dat ghij v van uwer pachteren wegen in Emelant beclagen der contributie totter fortificatie onser voerscr. stadt ende vanden wallen der seluer, bedunct ons na der seluer onser stadt situatie, soe nae den vyanden, ende datter soe menige aenslege op gemaict werden, als een yegelijk weet, dat se wel redenen hebben sich alsoe te bevesten als voerscr. ende dat ghij billicx gheen oirsake en hebben v des te beclagen, soot nyet dan tot waelfaert ende versekertheyt sunte Mertens palen geschiet; hebben hem sulckes daeromme geconsenteert ende onselfs pachteren daerjne nyet willen verschoonen; oft ghij oick van gelijcken aldaer behoeffden ende van ons begeerden, solden ghij ons nyet myn willich vynden. Als vanden acticlen ons ouergesant, behaecht ons den teneur, behaluen jn een vanden seluen, vermeldende: dat elck zijn vijanden doer den Gestichte soude moegen veruolgen vuyt des enen tot des anderen heren lant toe; twelcke onses bedunckens nyet noodich en is te veruolgen, soot doch ter eenre ende ter andere zijde dagelick genouch werdt voergenomen, villicht dattet oeck soe expresselick nyet toegelaten wolde werden. Dan wes de voers. articlen dus anders begrijpen; jndien ghij tselue bij den van Gelre verhopen te erlangen, sulckes versekert, willen wij onderstaen tselue oick te veruolgen bij key. ma., tsij dan voer een jaer, een halff jaer meer ofte myn, nae dattet v best dienende duncken sal; ende ons hier voerder bescheit off scrij-uende, jndient ghij vanden andere zijt menen te krijgen, ende dattet v guet dunct, hebben wij enige onse rede naeden houe affgeferdiget, denseluen willen wij sulcke beueel doen ende soe veruolgen laten, dat wij ons versien, dattet daer jn gelijcker formen expedieert sal werden. *Ged. te Duurstede S. Stephanus (26 Dec.) 1523. Zijne handt., lager HERDINGK.*

Deel A. 382.

503. *Wylhem Torck berigt aan Floris van Egmond, heer van IJsselstein*: Dat ick tot Vorden byn geuest op Sunt Thomas dach, ende heb den casteleyn myt dy vroschaep bij en gehat, gelijk dy gevont dair js, ende heb den casteleyn v. g. bryef geuen, ende dy stat ock der gelijcken, ende heb hem luyeden dy commisscy laten syen ende gesacht: jndent hem belyefden, mochten sij dy commisscy nemen ende latten se lessen vart hem belyefden. Sij sachten: sij varen dair myt to vreden, ende gaeuen mij dy commisscy veder, ende dat volck vas al dy stat doer ser verblijet, dat se v. g. veder tot enen heer hadde, ende deden mij grote er ende frunschaep dur v. g. Ende Albert van Egmont sacht mij, also bald mijn heer van Vassenaer doet vas, seellyger, verden al sulcke enonyen (sic) genomen, als tot dat holtvester ampt stonden, dat grote schand is. Angaende dat guet

dair ick v. g. of sacht, van dy joeffrou jnden Hage, sal dy seker Surrijns van Vorden bij trecken ende besyen of se sulcks doen wyll.

Aengaende dy Gelrese knecht, lyggen nocht tussen Wijck ende Rynnen indy Bettou, ende sijn omtrynt tussen xv^e en xvi^e sterck, ende dair loep noch alle dage mer to, als v. g. merken mach. Item dy Gelre hebben vor Gorcum alle dy hus af gebarnt ende jn Gauerjen (sic) ende Laurack, dat den heer van Assperen to hort. Dy luyed (wessen) jn Hollant, dat se sus verdoruen vorden, dair se voel gels geuen ende roeppen al na v. g. Item dy Hollander wyllen nu dussent knecht mer aen nemen, ende dy selue knecht, dy se hebben, lyggen jndy Nyeport vor Schohouen.

Mucht v. g. ordinere, dat men veder vat dede vor der grote hoemoet, der se alle dyt jaer jn des k. m. land gedaen hebben; sij menden anders dar, dat men nyet doen en dar.

Dy Gelrese knecht hebbe dat lant van Burren gelegen ende hebben myt der arm luyed gotten, dat welcke schaed genoch is vor dy arm luyed.

Doe jek van v. g. toch laefde mij dy van Dordrecht dat se v. g. alle gestalt schreuen solden, so se alle gestalt op dat pas wel voest.

Item ick verstaet, dat ick noch hondert knecht mer hebben sal dan ick gehat heb, ick hoop dat v. g. dair myt te vreden is, als men vt desse stat nyet en dut, er v. g. screuen; vant v. g. mij nu vael helpen mach, als ick ock hoepe.

Ick sold v. g. es geschreuen hebben, dan of dy Gelrese mer to handen getogen haedden, sold ick et v. g. samen geschreuen hebben; dan macht v. g. ens in Hollant comen, sold goet wessen. *Ged. IJsselstein S. Stephanus (26 Dec.) 1523.*

Archief van Buren.

504. *Robrecht, graaf van der Mark en van Aremberg, berigt aan Floris, heer van IJsselstein:* Wie dat die vndersaessen der landen Lymbourch vund Daelhem pants vnwillich vund k. m. mandaet vngehorsam sijn, *blijkens bijgevoegde schriften van den stadhouder van Limburg (zie No. 501)*, vund mich niet moegelijk is die seluen vnwillichen zo straeffen, het en were dann mit etlichen rueteren zo peerdt vund zo voess. *Hij verzoekt dus zoo spoedig mogelijk hem 200 ruiters en even zooveel voetknechten te zenden, om de onwilligen daartoe te noodzaken.* Vund kan jch ghein ruetter ouerkommen, so en weyss jch jn gheinreley manieren dair jnne zo handelen, welch k. m. groisse schaed vund mich vneere sijn solde. *Ged. Reikum 31 Dec. 1523. Zijne handt.*

Met het volgend eigenhandig naschrift: Mijne broder der ys daer bewesen xiiij hondert g. vmb sijn ruten ind knechten zo besalen, ind hat sijn ruten orloeff geuen ende dy knechten doen den maent vertrecken, ende he hat nyt eynen stuuer daer met he dy ruten jnd knechten sych mach qwynt machen, ende dat gelt sal noch lange sijn, eret besalt werde. Jch han eme (de voorz.) penninghe verlaet ende geleynt, want anders was ym nyt mogelijk. Jch en sijn ouch nyt wij he doen sal. Dy van Sent Hubecht sijn ouch nv gestraft van den van Esden (sic), so dat he den huysseren nyt sal kunnen behalden; besorgen, dat hij die verlesen sal. Bydden v. l. willen hier vp in gedachtych sijn, ind ys yt daer in ych v l. zo willen jnd gevalen gesyn kan, sult mijner goetwillijck ind bereyt fynden etc.

Archief van Buren.

505. *Wilhelmus Heda berigt aan de 5 kapittelen van Utrecht:* Cum nuper reuerendus dominus archidiaconus Famēne, magister Johannes Loemes atque ego litteras p. v. accepissemus super eo quod diete siue communicationi seruande super totali jurisdictione ecclesiastica pro parte eccle-

siarum interesse, vellemus nos itaque, vnus huiusmodi sponte assumentes, vigilantibus oculis continue intendimus, si, quando huiusmodi dieta totiens designatur et iterum postergata, ad effectum deduceretur. Jam tandem edocti sumus ex parte reuerendissimorum dominorum cardinalis Leodiensis et episcopi Cameracensis, qualiter cum curia conclusierunt de dieta, huiusmodi prima mensis Februarij proxime futuri inchoanda et continuanda vsque ad finalem conclusionem, vbi tunc sive Bruxellis sive Mechlinie volente Deo intuitu v. p. libenter comparebimus. Quod in eum finem jam in tempore significamus, vt p. v. defectus et querelas, necnon grauamina priuata, si que habuerint, vltra ea, que pro parte omnium ordinariorum et aliarum ecclesiarum collecta sunt et proponi debent, illa colligant et pertinenter cum probationibus et verificationibus necessariis in scriptis redigant, nobisque vel alteri nostrorum transmittant, vt, seruiante termino, vna cum alijs proponere valeamus, quo facto, si necesse fuerit, antequam per nos aliqua cum curia cupiatur conclusio, p. v. auisabimus de singulis, vt si tunc pondus rerum exposcat, alios deputatos ad assistendum nobis adiungere valeant. *Ged. Antwerpen 7 Jan. 1524.*

Deel D. 615.

506. *Wallich Gerritsz., rentmeester van Leerdam en Ackooy, berigt aan Floris van Egmond, heer van IJsselstein:* Dat wijt tot noch toe dragende ghehouden hebben, aengainde die wedersaet tusschen uwer g. greflickheyt vander Lede, Ackoy ende Spijck, so hadden wij eenen dach beteykent, die van Beesd, Reynou, Rumdt ende Gelcum, om the taexieren wie dat beter sold sijn die sold den anderen toe geuen. So als wij dan hoorden, dat uwer genaden bynnen lans waren komen, dair Godt van hemelrijk van gelooft sijn; so hebben wijt noch dragende ghehouden tot uwer g. coempst alhier omtrent, ende als wij met uwer g. ghesproken hebben ende wat uwer g. alsdan belieft, so mogen wij als dan met den Gelderschen voort handelen; mer, God zij gelooft! wij hebbense alhier wt uwer genaden lant ghehouden, dat sij nyemant een hoonsey misdaen hebben; mer so wij verstaen hebben, so hebben sij twe off drie dagen gelegen in uwer g. lande van Bueren ende hebben dapper metten huysman ghetert. Jtem, ghenedige lieue heer, jck heb die hooff op hoog Oosterwijck toe gheslagen ende die pachten beseth vanden naesaten van Lambert Millinck, so hebben sij mij ghesant dese ingelachte copij, die mogen uwer g. visiteren wat uwer g. hier voirt in ghedaen willen hebben, mogen uwer g. mij laten weten. Item, g. lieue heer, wij hebben ghesant twe mael aender staten van Nijmegen aengaende vnsser tollen, so en kunnen wij noch onss gelt niet weder krijgen; hier willen uwer g. dat best in doen, want wij niet doen en kunnen buyten uwer g. Item hier ys hyden tijdinge ghecomen, woe dat die vander Vaert alle hair goet vluchten bynnen Vtrecht, wat sij dair mede voir hebben en wetmen niet, uwer g. mogen dat weten; sij sijn zeer beducht, so nu die knechten wt Brabant tot Scoenhouen ghecomen sijn. *Ged. Leerdam 11 Jan. 1524.*

Archief van Buren.

507. *Bisschop Philips van Bourgondië berigt aan de 3 staten van Utrecht:* Volgende uwe credentz brieue hebben wij onsen pander Gerbrant Verduyst in zijne montboetscape gehoirt, ende angaende de knechten omtrent de Vaert liggende, hem te kennen gegeuen de diligentie bij ons gedaen anden here van Castres, ende de antwoert wij van hem ontfangen hebben, als dat hij, teerst hem enichsins mogelic es, vertrecken wil. Hebben daeren bouen aen die vanden rade in Hollant oic daeromme gescreuen; versien ons, hij durch die redenen in onse scriften an hem vutgedruet ende na zijnesselfs toescriuen vertreckende werdt. Weten op dit pas daer niet voerder

jnne te doene, doch dat ghij ghelijckermaten aen die vanden rade in Hollant oic screuen, solde ons niet dan guetduncken. Angaende die weerden ende weerdinnen binnen onser stadt Renen verwachten wij die antwoert onser stadt Amersfoort van vre to vre; doch soe de vutsettinge voertgaen wil, weer een cleyne sake de voirsr. weerden ende weerdinnen mit wat geldes op dese tijt te voerderen, als wij guetlicken van v begeren; ende dat de knechten daer noch enen tijt lanck jnne bleuen, docht ons na de lope thans voer tbeste geraden. Als van Dieric Claesz. tot Seyst, aen die van Neerden op Tuye vier merrye peerden afgehaelt souden hebben, ouermits hij enich guet van telooster van Windsem bruyct, scriuen wij aen deselue van Neerden om restitutie, ende schicken v de briue hier beneuens. *Ged. te Duurstede zondag na S. Poncianus (15 Jan.) 1524. Zijne handt., lager HERDINCK.*

Decl B. 547.

508. *De stad Amersfoort berigt aan bisschop Philips van Bourgondië:* Wij hebben ontfangen dat repoert bi onse deputierde uwe genaden den seluen voirgegeuen mit een bescreuen cedulle, dair inne getaxieert die costen die staten gedaen solden hebben inder deputacien ende anders, lude der seluer, voir dat gemeen lant, wij vast doir sien hebben; doch hoe die sijn, hebben tanderen tiden den staten ende uwe f. g. montlick ende schriftelick antwort op gedaen ende noch doen, alss dat wij diuerssche cost mit deputacien oic schriftelick ende anders gedaen ende doen hebben aen die forst van Gelre etc., om uwer genaden stadt Amersfoort mit dat lant dair omtrent in Eemlant ende oic vorder in rust ende vreden te bliuen, die soe wel geboirlick waren vut dat lant te nemen alse die ander, die wij nochtans betalen willen buten cost vant lant, soe dat lant seer beswaert is, ende dat die staten insgelijcx doen, sonder dat lant te beswaren, ende vorder van Renen te bewaren etc.; hebben oic antwoerd t uwe genaden ende staten dair of tanderen tiden gedaen, oic weten uwer genaden dat nootlicker is uwer genaden stad Amersfoort te bewaren dan Renen, dair omme wij groete costen gedaen hebben ende noch doen dagelicx, want uwe geneden weten ende hebben wel gehoert, wat opsetten, versueck ende anders dair op versocht is geweest, dair toe om die selue te bewaren wij alleen nae uwer geneden consente tot ons hebben genomen onse burgeren, hoir pachteren ende onse naebuere van tgericht vant Hoegelant, die wij toe geseit hebben van Renen verlaten te bliuen, ende wes uwe geneden van die anderen lantsaeten belieuen, hebben uwe geneden alleen daer inne te belieuen. Ende vorder dat onse burgeren op geloeue enige goiden ontgingen om die huysgelden ende andere ongelden vermindert te worden, willen wij, genedige heer, dair aen sijn, dat sulcx vermiet bliue, ende of sulcx geschiede ende dair of aduertiert worden, solden ons dair inne geboirlick bewesen. Ende voert dat wij ongeboirlick enige buten of grass burgeren aennemen solden; in preiudicie uwer geneden jurisdictie, sullen gerne onse deputeerde bi uwe geneden dair op voegen, als uwer geneden officiaell aldair verscreuen es ende in alles ongeboirlick ons dair inne laten berichten. *Ged. 17 Jan. 1524.*

Volgens het oorspronkelijke onder particuliere berusting.

509. *Goeijert van Voerde Hendriksz., burgemr., antwoordt Philips van Bourgondië op zijn schrijven van 19 Jan. over de uitzetting en onwilligheid van Amersfoort, en verzoekt de zaak nog 4 of 5 dagen te willen laten aanstaan, daar wegens de onveiligheid der wegen de gedeputeerden van stadswege naar Wijk bij Duurstede niet kunnen reizen. Ged. 20 Jan. 1524.*

Minuten van missiven bl. 394. Archief der stad Utrecht.

510. *Bisschop Philips van Bourgondië antwoordt aan de 3 staten van Utrecht, ter zake*

der krijgsknechten in den cloosters ende anders omtrent onser stadt aldaer legerende — dat ons scriftelicken verwittiget is, die bailliu van Brabant als ouerste vanden voerscr. knechten die selue yerstdages monsteren ende betalen sal, ende dat sij dan ter stont naeden hoop trecken sullen; doch nyet te myn sullen wij bij onsen eygenen boden aenden voern. bailiu scrijuen de voerscr. knechten nae uwen begeren vuyt onsen Gestichte te doen vertrecken. *Ged. te Duurstede 24 Jan. 1524. Zijne handt., lager HERDINCK.*

Deel D. 616.

511. *Goeijert van Voerde Hendriksz. meldt aan den bisschop van Utrecht op zijne missive van 20 Jan.:* Aengesien ick uwen f. g. den xx^m Januarij lestleden ter antwoerde screeff, oitmoedelicken biddende, dat uwe f. g. die saicke beruerende die wtsettinge ende onwillicheyte van Amersfoort etc. den tijt van vier off vijff daigen hadde willen aenstaen laiten, want mijn vennoten ende jck ganselicken der meyningen waeren deshaluen te scicken, ten yersten wij souden kommen ende moegen bij uwen f. g.; soe, gen. I. heere, aengemeret die knechten nv, God betert! ouer all jn veel platsen van uwen f. g. Neder-Stichte liggen ende dagelicx deen totten anderen vertrecken, als uwen f. g. wel kenlicken genoech wesen mach, en kan ick dairomme op dese tijt nyemant dair toe bequam wesende verwilligen, hem op wege te gheuen; doch verstaet jck dat uwe f. g. drie staten nv in hoeren briuen dair aff berueren, als uwe f. g. dair wt breder vernemen moegen. Bidde dairomme oitmoedelicken, dat uwe f. g. uwer f. g. stadt van Vtrecht noch mij des in gheenre ongenaden affnemen noch verkeeren, mer dien van Amerfoirt jnden besten mede totter wtsettinge induceeren willen, want ick ongetwijfelt sonder dien nyet en sye hoe die lasten ende costen, die gedaen zijn ende noch meer gedaen sellen moeten worden vandes gemeynen lants wegen, soe tot onderhoudinge der knechten tot Renen ende anders, gevonden ende opgebracht sellen moegen werden, als dat oick wel bet weten ende ouerleggen moegen uwer f. g. *Ged. 25 Jan. 1524.*

Minuten van missiven bl. 396. Archief der stad Utrecht.

512. *Bisschop Philips van Bourgondië antwoordt aan de 3 staten van Utrecht op hun schrijven over de uitzetting ten behoeve der krijgsknechten en ter vervalling der onkosten der gedeputeerden,* dat wij voer ende nae onse stadt Amersfort scriftlick ende muntlick omme de vuytsettinge te moegen voertgaen, best wij geconst, onderricht hebben; zij ons daer op ter antwoordt gescreuen, dat zij menigerley costen oick gedaen ende bij sich seluen, sonder enige bezwaringe vanden gemeen lande, geuonden hebben, diemen nochtans soe wel vuyten lande hoerde te nemen als de andere; stellen daerom aen ons, mits horen borgeren pachteren jn Emelant ende oick onse gerichte van tHooge Lant vanden scatinge verlaten, voerder dairinne te doen na onsen wil ende belieuen. Aengaende de knechten etc. hebben wij aenden beueels luyden scriftlick ende anders gevordert ende willen onses vermoegens noch wijder veruolgen, omme dit onse Gesticht daer van ontlast ende gevryet te moegen werden. *Ged. te Duurstede 27 Jan. 1524. Zijne handt., lager HERDINCK.*

Deel A. 884.

513. *De stad Utrecht berigt aan de stad Amsterdam:* Dat ons van wegen die ondersaten van Diemen aengebracht is, hoe dat die ondersaten van Diemen voers. hoer platse nochte den dijck nyet en souden deruen onderhouden nochte bewaeren ouermits sorge ende last vanden

Gelresschen oirloge, nv, God betert! wesende, wantse nyet verdingen en souden moeten etc. Soe; lieue vrunde, kunnen uwe e. wel bemercken ende ouerleggen, dat bij gebreke van dien groeten last ende onverwinlicken hynder ende scaide aender dijckagyen van Diemen ende allen den ghenen dair onder geseten wesende, soewel die ondersaten des k. m. landen als des Gestichts van Vtrecht, geschieden soude moegen, dat veel nutter ende mitter minste scaide verhuet dan te reparieren waer. Begheeren dairomme vruntlicken, dat uwe e. tvoirs. aenmerckende ende grontlicken ouerwegende, belieuen willen te gunnen ende te behelpen ende een voirsien willen hebben, soe dat die ondersaten van Diemen voirs. verdingen moegen, om haer platse ende den dijck voirs. te moegen onderhouden ende voer alle misval te bewaeren. *Zij verzoekt antwoordt*, ons inden besten daerna moegen weten te richten van uwen e. *Ged. 4 Febr. 1524.*

Minuten van missiven bl. 398. Archief der stad Utrecht.

514. *De stad Utrecht berigt aan Willem Torck, drost te IJsselstein:* Ons is claechlicken t kennen gegeuen, hoe dat des key. mat^s. dienres ende knechten liggende aende Vaert, hem onderstaen souden, onder meer quaets, die watermoelen, die onse borgers ende ondersaten des Gestichts staende hebben inde Wyers, aff te breken tot verderflicke hynder ende scaide des gemeynen lants, daer onder gelegen, twelck soe emmers nyet behoert, want wij gheen vijanden en zijn: *Zij verzoekt dus*, dat sulcx verhuet ende belet mach worden nae behoeren, *en dat zij antwoord ontvange*, ons juden besten na moegen weten to richten van uwen e. *Ged. 5 Febr. 1524.*

Ibidem bl. 399.

Hetzelfde ook geschreven aenden hoeflieden, prevoest ende gemeyn knechten liggende aende Vaert.

515. *De stad Utrecht berigt aan bisschop Philips van Bourgondië de bezwaren van die van Diemen:* Soe, gen. l. heere kunnen uwe f. g. wel bemercken ende ouerleggen, dat bij gebreke van goede bewaringe des dijcks wel gescepen js groeten onverwinlicken last, scaide, hynder ende achterdeel bij jnbrekinge ende anders te komen, nyet alleen des key. mat. mer oick uwen f. g. landen ende ondersaten, twelck beter bij tijts jn goeder manieren versien waere. *Zij verzoekt hem derhalve, oman Amsterdam*, off andere dat behoerende, *te willen schrijven en solliciteeren*, wair bij dat die ondersaten van Diemen voirs. geveylicht ende bescermt moegen werden ende den dijck voirs nyet apen ende onbewaert en moeten laeten liggen, als dit allet grontlicke wel het ouerwoegen ende voirsien moegen uwe f. g. *Ged. 5 Febr. 1524.*

Ibidem bl. 400.

516. *Bisschop Philips van Bourgondië berigt aan de 3 staten van Utrecht de ontvangene klagten van de onderzaten aan de Vaert, Jutphaas, Schalkwijk, Oud-Wulven, Heemstede, Galecop en Papendorp:* Hoe dat zij van haren lantheren veruolgt werden, omme van horen volen pachten vanden jare verleden betalinge te hebben, bouen dien ende sonder consideratie daer op te nemen, dat zij tjaer verleden daer jnbreken vanden dijck bevloyt ende hoer wintercoeren, oick hore beesten ende coren jn haer bergen verdroncken zijn geweest, seggende daeromme des gheenen macht te hebben. Ende menende dat, nae allen rechten, open waden ende oirlogten tot moderatie staen, soe en zijn hore clachten, onses bedunckens, soe quelicken nyet gefondeert; doch begeren wij, dat ghij mitten anderen dairop communiceren, oick ouerleggen hoemen jn gelijcken

saken van alts pleech te holden, ende ons uwe guetduncken daer van weten laten, omme daer nae behoerlicken te geschien. *Ged. te Duurstede 5 Febr. 1524. Zijne handt., lager HERDINCK.*
Deel A. 885.

517. *De stad Utrecht verzoekt aan de hooftliden, prevoost, zuiteren en knechten des key. mat. dienes jnden Gestichte ende anderswaer liggende, het aan den pachter van Goeijer van Voerde op het Hoogeland bij Amersfoort door de knechten, liggende int rot van Cornelis van Brienen, weggeroofd paard, in hun laatsten togt tegen de Gelderschen, kost- en schadeloos terug te geven. Ged. 6 Febr. 1524.*

Ibidem bl. 401.

518. *De stad Utrecht berigt aan schout, burg., schepen en raad van Amsterdam:* Hoe dat ons mit clachte van veele onser borgeren ende ondersaten bij gecomen ende tkennen gegeuen js, datse gheen goeden wt uwer stede en souden moegen vueren dan mit paspoerte, ende bijsonder datse voir elke paspoert souden moeten geuen vijf stuuers Hollants, twelk een ongewoenlicke scatinge wesen soude. Soe, lieue vrunde, houden wij v l. wel kenlicken te wesen, dat jn voerleden tijden, omme onderlinge vruntscap, comenscap ende verthieringe tusschen onse beyder steden borgeren, poerteren ende ondersaten te onderhouden, een vruntlich ouercomen ende tractaet gemaict is worden, vermeldende onder meer, dat deen den anderen gheen nyewicheyt opleggen en soude etc.; om twelk te onderhouden ende alle gebreken, die ten beyden sijden geboert wesen mochten, te repareren ende verclaeren, men voertijts gewoenlicken js geweest een bij comen van onser beyder steden gescicte te makene tot ghelegender platsen, alse tot Oudenneerden, oft tot Abcoude etc., twelck ons om alles besten wille wel geraden souden duncken, voert ten bequamen tijden gecontinueert ende achtervolgt te werden. Ende tselue oick achtervolgende, begeeren wij vruntlicke dat uwe e. die nyewe onredelicke scatinge vander paspoert voirs. afstellen ende onsen burgeren ende ondersaten verdragen willen nae behoeren, jn gelijcken schijne uwe e. van ons jn gelijcken ende anderen saicken gerne werderom gedaen souden begeeren te hebben. *Zij verzoekt antwoord, ons inden besten na vermoegen weten te richten van uwen e. Ged. 12 Febr. 1524.*

Minuten van missiven bl. 402. *Archief der stad Utrecht.*

519. *De stad Utrecht berigt aan bisschop Philips van Bourgondië:* Wij zijn onlanx gewairschuwet geworden, hoe dat Aryaen van Rede, Claes Hans, Pels vanden Bosch, Pijl van Amersfoort ende meer anderen vergadert souden zijn geweest en donredages savonts lestleden bynnen Vianen jnden Hoern off dair omtrent, ende een opset gemaict souden hebben enen aenschlach te doen op uwer f. g. stadt Vtrecht, ofte den Weerde voer Vtrecht; wair na ende oft die voirs. personen alsoe vergadert geweest zijn, wij secretelicken hebben doen wtgaen, ende vernomen int seker, dat die voirs. personen meer ende nyet min ten tijde ende ter platsen voirs. vergadert ende bij een geweest hebben; twelck wij in allen besten voirt verwittigen mits desen uwen f. g. *Ged. S. Valentijnsavond (14 Febr.) 1524.*

Ibidem bl. 403.

520. *De stad Utrecht antwoordt aan bisschop Philips van Bourgondië, dat zij zijn schriftelicke antwoirde beruerende uwer f. g. raet ende mairschalck Adriaen van Rede ende oick zijne*

liefde scriften van excusatiën *ontvangen hebben, hem voorts berigtende*, dat wij der excusatiën Aryaens van Rede voirs. wel te vreden zijn, ende hebben oick op hem nye quaet vermoeden gehadt; dan nademaal wij gewairscuwet waeren ende noch dagelicx gewairscuwet werden, ende verhoerden dat hij mede jnt geselschap geweest was, als zijne scriften oick genoich vermelden enen dach te voeren gesciet te wesen, soe hebben wij sulcx uwen f. g. in den besten verwittiget, omme, soe als hij uwer f. g. raet js, an hem te moegen vernemen, wes dair off gesciet oft bij yemant anders versproken oft gehandelt mocht wesen, om dair vorder wt gewairscuwet te moegen werden. Ende tot sulcker meyninge ende anders gheen hebben wij uwen f. g. sulcx an gescreuen; mer en hebben jnt seker nyet gescreuen, dat zijn persoën een opset gemaict solden hebben enen aenslach te doen, dan dat wij vernomen hadden, dat die genoemde personen vergadert ende bij een geweest hadden; wairomme geen noit js hem voirdert te verantwoirden, off enigen stander te setten, als dat oick wel ouerleggen moegen die selue uwe f. g. *Ged. 17 Febr. 1524.*

Ibidem bl. 403.

521. *De stad Utrecht antwoordt aan Aryaen van Rede, ridder, maarschalk des bisschops, op zijn schrijven*, wairjñne v e. l. zich verantwoerden op de scriften wij op Sunte Valentijns dach lestleden an onsen gen. l. heeren van Vtrecht gescreuen hebben gehadt, *en berigt hem*, dat wij der excusatiën voers. wel te vreden zijn, ende hebben oick op v l. persoën nyet quaet vermoeden gehadt, als wij oick noch en doen; dan nademaal wij gewairscuwet waeren ende noch dagelicx gewairscuwet werden, ende verhoerden dat uwe l. mede jnt geselschap geweest waere, als uwe scriften oick genoich vermelden, enen dach te voeren gesciet te wesen, soe hebben wij sulcx onsen gen. l. heere jnden besten verwittiget, omme, so als uwe e. zijne f. g. rait zijn, an v l. te moegen vernemen, wes dair aff gesciet oft bij yemant anders versproken oft gehandelt mocht wesen, om dair voerder wt gewairscuwet te moegen werden, ende tot sulcke meyninge ende anders geen hebben wij zijn f. g. sulcx aengescreuen, mer en hebben jnt secker nyet gescreuen, dat v l. persoën een opsæt gemaict solde hebben enen aenslach te doen, dan dat wij vernomen hadden, dat die genoemde personen vergadert ende bij v geweest hadden; wairomme geen noet js v l. voerder te verantwoerden, off ons enigen stander dairomme te doruen setten, want wij des wel te vreden zijn met uwen e. l. *Ged. 17 Febr. 1524.*

Ibidem bl. 404.

522. *De stad Utrecht bedankt de stad Amsterdam voor het bekomen antwoord*, beruerende onder meer die vijf stuuers vanden paspoerten, uwe e. gestelt hadden op twee stuuers als voir arbeyts loen etc., ende dat dieselue uwer e. voert yerste soe vele gedaen hebben, dat die penningen vanden paspoerten verlicht zijn geworden; dan aengemerct, dat uwe stede js een merckelicke stede van trefflicke komenscappen ende neringen; waeromme soe onse borgeren ende ondersaten dagelicx aldair vele om haer comenscap van sekeren goeden aldair te brengen ende oick weder te halen verkerende zijn, twelck onse beyder steden voirderen aenmerckende ende om onderlinge minne, vruntscap ende verthieringe te vuedene, hebben dairomme een vruntlick ouercomen van malcanderen nyet te beswaeren etc. gemaict. Want dan die paspoerten van alle goets telken mael te moeten halen een merckelicke beswaringe ende verlettinge js voirden gemeynen coepman, onsen borgeren ende ondersaten; begheeren dairomme noch zeer vruntlick, dat uwe e. voert soe vele doen ende aende k. m. off anderssins solliciteeren ende hearbeyden willen, soe dat geen noet derff zijn, den coepluyden voirs. mit paspoerten off anders te bezwaeren noch van

hoer reysen te beletten, jn gelijcken schijne als, oft sulcx alhier bij onsen gen. heer oft anderen opten uwen geschiede ende voergenomen worde, uwe e. l. dan van ons begeeren souden gedaen te hebben. *Zij verzoekt antwoord* ons in allen besten dairna moegen weten te regulieren van uwen e. *Ged. 18 Febr. 1524.*

Ibidem bl. 404.

523. *De 3 staten van Utrecht herinneren bisschop Philips van Bourgondië*, hoe dat nv, God betert! die knechte jn uwer f. g. Nederstichte aende Vaert ende dairomtrent lange ouer tijt gelegen ende uwen f. g. ondersaten lastich geweest hebben, oick nyet alleen uwen f. g., mer mede uwer f. g. stadt van Vtrecht bloetende van vytalien ende anders. Ende want wij nyet en weten noch verstaen konnen van hoer vertrecken, mer dagelicx meer ende meer gewairscouwet worden, zij anders ende breder mit ons souden willen handelen ende voernemen, wair wt wel geschepen wair jndien geval veerder verloop te komen; soe, gen. l. heer, wair wel onse meyninge, opt behagen van uwen f. g., dat wij hem die vytalie binnen onser stadt onthouden ende nyet toevueren laeten en souden, soe lange zij bynnen uwer f. g. Gestichte liggende waeren, op hope zij te eer souden moegen vertrecken. Mer want wij, des nyet wel te vollen genoich beraden en zijn, *verzoekt zij*, dat hij haar ten besten daerinne willen helpen raeden ende uwer f. g. goëtduncken ons scriftelicken verwittigen willen, wes tot nvtste ende oirberlicste van uwen f. g. steden ende landen alhier gedaen ofte gelaten sel werden; wair na wij ons altijt gherne reguleeren ende geboirlicke onderdanicheyt bewijzen willen uwen f. g. *Ged. 18 Febr. 1524.*

Ibidem bl. 407.

524. *Bisschop Philips van Bourgondië antwoordt aan de 3 staten van Utrecht, ter zake der vreemde krijgsliden*, dat, wij aenden wailgeboren greuen van Bueren, oick anderen beueelhebben ende hoofluyden ouer den knechten tot meer malen montlich ende scriftlich veruolcht hebben ende veruolgen noch dagelicx, omme die knechten vuyt onsen Gestichte gekeert te moegen werden, twelck ons expresselick alsoe toegesacht is te geschiene; nv sulckes noch vertogen werdt, willen wij noch van stonden aen bij den greue van Bueren ende anderen beueelhebben schicken ende opt ernstelixste erforderen, dat die knechten vuyt onsen Gestichte vertrecken sonder langer vertoch, als wij verhopen ongetwijuelst geschien sal. Doch soe ghij ons scrijuen, ghij dagelicx meer ende meer gewaerschouwewet werden, die knechten anders ende breder mit v solden willen handelen ende voernemen, connen wij sulckes nyet gelouen, sunderlincx dat zij des onderstaen solden buyten horen ouersten. Geloouen oick nyet, ende steet desgelijcx nyet te vermoeden, die greue van Bueren ofte andere van k. m. wegen beueelhebben yetwes ten handen trecken solden willen, dat ons, onser stadt Vtrecht oft onsen ondersaeten ende Gestichte tot enigen achterdeele keeren mucht, ende, dat wij sulckes vernomen, sunderlincx dat onse rede ofte dienren sich daer mede mengeden, wolden wij dieselue daer ouer straeffen; jndient oick anderen weren, ons nyet bedwenckelick, wolden wij mit lijff ende guet daer voer wesen, datmen spueren solde dattet ons leet weer. Deser gelijcke dingen dan voer ende nae dus aen te brengen ende te verspreijen, hoert men die aendragers bet te bedencken ofte te noemen, als wij mits desen van v begeren, ende dat ghij daer op hier bij ons schicken, omme te horen waer mede zij tselue menen te beconden, ende dat ghij daernaë correctie te geschien oft anders daer toe te gedenccken, als sich best dienende ervinden sal, op datmen deser ende dergelijcke aenbrengen eens ten

eynde mach wesen. Dies begeren wij hier op een wederbescreuen antwoordt. *Ged. te Duurstede 19 Febr. 1524. Zijne handt., lager HERDINCK.*

Deel D. 618.

525. *Bisschop Philips van Bourgondië deelt den 3 staten van Utrecht mede, dat hij heden met de gedeputeerden der stad Amersfoort heeft gehandeld. Ged. te Duurstede 27 Febr. 1524. Zijne handt.*

Deel D. 619.

526. *Ernst van Amerongen, schepenburg. en Hendrik van den Borch, raadsburg., berigten aan Melis Wten Enge: Op die woerden bij Hermen Mouriss. van Vyanen bynnen Vtrecht gesproken des saterdages op Sunte Valentijns auont lestleden, die hij, na luyde der scriften des edelen heeren van Brederode, schijnt weder te verseken, heeft die stadt van Vtrecht sekere tuygen doen beleggen ende certificatie gerechteliken affgenomen, mit welker certificationen die stadt van Vtrecht wel cortelinge aldaer scicken mochten. Zij verzoekt hem aldaar nog een weinig tijds te vertoeven tot dat de geschikten aldaar komen, om, ofts noets zij, mit Aryaen van Rede jn allen besten te moegen spreken. Ged. Oculi (28 Febr.) 1524.*

Minuten van missiven bl. 409. Archief der stad Utrecht.

527. *De stad Utrecht antwoordt aan de stad Amsterdam op haar schrijven over het verbod van uitvoer van koren, dat ouermits hier tijdinge onder den gemeynen volke gespreyt ende gekomen was, dat jn anderen onsen nabueren landen ouercomen was geen koern wt te laeten gaen, om dan die gemeynte te stillen mach wel wesen, dat onsen poertiers van wegen den ouersten ende gemeynen oudermannen van onser stat een weet gelaten is geweest, datse gheen koern, te weten, jn onsen Gestichte gewassen, bij hoepen wt en souden laten vueren. Dan alsoe wij nv verstaen, dat een uwer l. poertesse alhier gedongen, mer noch nyet gecoft heeft gehadt seker wtheemsche terwe, daerse een stal om hoeren man te laten sien, off mede nam; js dair omme belieft, jndien zij wes dairaff coept, dat sijt wt sal moeten vueren, gelijk wij oick in sekeren verleden jaeren aengaende dat wtheems koern, dair alhier merct mede gehouden was, altijd gherne belieft ende toegelaten hebben gehadt, alsdat oick bij tusschenspreken van onser beyder steden gescicte ende oick in geschrifte genoech ouercomen was. Ende had uwer l. poertesse dat selue ouer acht daegen te kennen gegeuen daer 't behoerde, en soude hoer geen noet geweest hebben ons aldair voer e. l. te beclagen, gemerct wij altijd geneyget geweest hebben ende noch zijn, goede nabuerscap ende vruntscap, komenscap ende verthieringe te onderhouden mit uwen e. l. Ged. 2 Maart 1524.*

Ibidem bl. 410.

528. *Karel, hertog van Gelder, antwoordt aan de 3 staten van Utrecht: As ghij ons nv schrijfft, dat v van gantzen hertten leydt is, onse ondersaiten vyt ind in den Sticht beschedicht worden, ind ghij soedanige onbehoerlicke loegerynge nyet wusten to keren, dan dagelix aen allen orden bearbeyden sulcx to moighen behynderen etc.; soe geloepen wij waill, dattet selue v waill leydt is; euer onser ondersaiten werden daigelix nyet anders vyt ind jnne den Sticht beschedicht, gelijk off tselue myt vijandt wier; woe lijdelyck ons dat is kondj bedencken. Wanneer ghij dan dairom arbeyden woldt om der logieronge to behynderen, as ghij schrijfft, ind dat ghij dairtoe*

bilicken vlijt keren, wolden wij sulcke wegen ind manieren mit v vurnemen ind aengrijpen, dairmit wij sonder allen twijuell die legeronge ind beschedonge, soe waell vur vwe as vnse ondersaiten, eyns eyn eynde krijgen wolden; ind wes deshaluen vwe meyninge is, begeren wij uwe wederbeschreuen antwoirt, om ons dairnae to richten. *Ged. Hattem 3 Maart 1524. Zijne handt., lager MUYLICHEM.*

Deel D. 620.

529. *Wilhelmus Heda, proost te Arnhem aan bisschop Philips van Bourgondië*, alsoe ick uwer furstelicker genade, ende oock sijnen raedt tot Vtrecht; dickwils clachtelicken te kennen gegeven hebben bij scriftelicker informatien, hoe dat ick ende mijne voorsaeten, proosten ende archidiaconen van Arnhem, in oude rustelijcke possessie ende besitt sijn geweest te administreren sacramentalia van jaer tot jaer, ende bezondere alsoe well in scrickeljaeren als andere jaeren, ende daer af de gewoonlijcken profijten af te ontfangen. Des niettegenstaende heeft gelieft in den jaer van twintich laestleden een genaempt meester Joost van Ameronghen, als doe uwer ff. g. commissarius, bij ondeuchdelijcken aenbrengen van uwer ff. genaden zeeckere commissie ofte brieven te verwerven, waer doer hij hem vervordert heeft, mij oft mijnen officiael ongehoort, die sacramentalia te vsurpeeren ende mij in mijne oude rustelijcke possessie te spoliëren, twelck noch bij tijden van hooger ende zaliger memorien Fredriek van Baden, David van Bourgondien, oft Roelof van Diepholt, biscoppen te Utrecht uwer f. g. voervaders, alsoe ick verstae, nie geschiet en is, maer wel bevonden wert, dat mijn voorvaders oft huereen officialen alsulcken sacramentalia altijt rustelijcken ende vredelijcken administreert hebben. Ende hoe wel ick mij hier of dickwijlen beclacht hebben, en heb ick tot deser tijt toe noch gheen troost ofte verlichtinge vernomen, ter avontueren overmits andere groote saecken ende occupatien van uwer f. genaden; maer want ick wel weet, ende uwe ff. g. vyt sijnder gratien dickwijlen genoeg verclaert heeft, mij in mijne rechten niet te willen vercorten, ende ick mij gantzelijck dit op uwe f. g. betrouwe; is mijn ootmoedige bidden ende begheren, alsoo nv wederomme dit jaer een scrickel jaer is, ende op dat dergelijcken niet weder en geschien oft in consequentie gebrocht en worde, dat uwer f. g. gelieue mij te doen reponereen ofte restitueeren in mijne eerste staeten, ende gehengen mij ofte mijn officiael te mogen administreren de sacramentalia, in al der manieren alst van outs gewoonlijcken is geweest, behoudelijcken, dat ick oft mijnen officiael gehouden sullen sijn te toonen ende bewijzen, also veel dattet int recht genoeg zij, dat wij in alzulcke possessie ende bruyckenissen altijt van LXX jaeren harwaerts geweest sijn, ende gelouen, dat men contrarie niet beuinden en zal; ende indien wij dit niet en connen gedoen, dat wij schuldich sijn te doen, restitutie alsoot behooren zal, ende all ist alsoo, dat ick mijn gantzelijcken op uwe f. g. verlaeten ende hope, dit in den besten nae de redelijcheyt te sullen nemen; bidden niettemin met alder ootmoedicheyt op deze mijne supplicatie een resolutyff ende genadich antwoordt te mogen verwerven bij bringer van dezen. *Ged. Antwerpen 5 Maart 1524.*

Volgens een afschrift van wijlen den heer J. J. Dodt van Flensburg.

530. *Bisschop Philips van Bourgondië verzoekt aan de 3 staten van Utrecht een vuytdragende ende onuertogen antwoord omtrent de zaak van die van Abcoude tegen die van Heicoop over de weteringe, en omtrent zijn verzoek om die van Heicoop tot de submissie te bewegen, waartoe die van Abcoude zich bereid hebben verklaard.* Want wij doir die clagers weder op Tuye dair omme veruolgt worden, ende dese sake, die ons mede mercklijcken

betreft, gheen vertoch lijden en mach. *Ged. te Duurstede 5 Maart 1524. Zijne handt., lager HERDINCK.*

Deel A. 886.

531. *Bisschop Philips van Bourgondië herhaalt zijn verzoek aan de 3 staten van Utrecht om die van Heicoop tot een eyntlick antwoord in deze zaak uittenoodigen, op dat wij nyet genoodicht en werden, die van Apcou tot horen rechte voer te staen ende sulcke andere prouisie hier jne te doene, als dat nae redenen behoren sal, berigtende voorts, dat die van Heicoop wel 24 hunner hadden benoemd, om die dingen ten besten touerleggen, doch dat op de bijeenkomst van hunne daaruit afgevaardigden en zijne raden niet beslissend was gehandeld geworden. Ged. te Duurstede 14 Maart 1524. Zijne handt., lager HERDINCK.*

Deel A. 887.

532. *Bisschop Philips van Bourgondië zendt aan de 3 staten van Utrecht die mandamente expediert ende besegelt, als dat behoert; dan als aengaende die cedel vander taxatien ons toegesant, hebben wij in Emelant die specificatie vanden derpen vuytgelaten ende die hooftsomme alleen laten staen, om oirsaken die ons op dese tijt daer toe bewegen; ende schrijuen aen onse stadt Amersfort de voers. hooftsomme te vynden ende op te brengen nae hoeren vrunden afgescheidt. Als van de knechten bynnen onse stadt Renen voerder het onderhouden, docht ons sulcx noch wael nutte, soe lange de luyde an beyden zijden dus loopen ende opte benen zijn; doch moegen wij wael lijden, dat ghy hier jn doen wes ghij ouerleggen sullen tot waelfaert onses Gestichts best dienende. Ged. te Duurstede 17 Maart 1524. Zijne handt., lager HERDINCK.*

Deel D. 621.

533. *De stad Utrecht berigt aan de jonkeren, hooftlieden en knechten liggende aan de Vaart, de klagten harer onderzaten, gegoet wesende jnde Wyerze ende Vuykoop: Hoe dat enige van uwen knechten sich onderstaen solden hebben, die watermolens staende jnde Wyerze ende Vuycoop offte breken om te bernen, tot merkelicke groete scaide, hynder ende achterdeel des gemeynen lants. Ende gemerct wij dan gheen vijanden en zijn, begheeren dairomme vruntlicken, dat uwe e. l. verhueden, dat sulcx nyet en geschiede, als dat billick alsoe behoert. Zij verzoekt antwoord, ons jnden besten na moegen weten te richten. Ged. Letare Jeruzalem (22 Maart) 1524.*

Minuten van missiven bl. 412. Archief der stad Utrecht.

534. *De stad Utrecht verzoekt aan Gijsbrecht van Nyenrode, hooftman vanden gemeynen knechten, en aan burg., schepen. en raad der stad Naarden, de vier stuks witwollen lakenen aan Tyman van Leeuwen, oudraad, gisteren namiddag aan de Bildt door een hoop van 9 à 10 knechten, waaronder Michiel ende Scram van Deunter, terug te geven, vermits het Stichtsche en geen Geldersche lakenen zijn. Ged. woensdag na Letare Jeruzalem (22 Maart) 1524.*

Ibidem bl. 413.

535. *De stad Utrecht zendt aan mr. Balthazar van Vlierden, advokaat in den raad van Brabant, wonende te Brussel bij sinte Goedel, eenige stukken onder inventaris in de zaak tegen Jacob Reijersz. en Jan Verhagen, hangende voor de wet van Antwerpen, ter inzage en ter advies. Ged. woensdag na Palmen (23 Maart) 1524.*

Ibidem bl. 414.

536. *Bisschop Philips van Bourgondië meldt aan de 3 staten van Utrecht:* Soe wij be-richt werden die van Amsterdam den waterganck, daer wij ende onse ondersaten van Apeoude met horen adherenten hore wateren doer plegen te losen, thans toegedammet ende heel dicht gemaict hebben, daer doer dieselue van Apcou geschapen zijn heel ende all te bevolijen ende onder water te liggen, tot onsen ende horen grooten merckelicken schaden; ende want ghij ons dan laetst screuen, die lantgenoten van Heycoop vuyt xxiiij gueden mannen drie ende ghij nv wederom, alst jaer verleden, vuyt onsen drier staten name zess daer toe gedeputiert hebben, omme de sake met ons te verhoren, *verzoekt hij deze zes gedep. tegen donderdag na Paschen bij hem te zenden, hebbende de gedep. van Apeoude en Heicoop dit insgelijks verzoekt*, omme die sake tot concordie van parthyen ofte sus anders naeden besten bescheide te handelen ende eens voer al nederge-lacht te moegen werden. Hierinne wilt nyet vallen laten, als wij ons des gansselicken tot v ver-laten, want ons ende onsen ondersaten verderff merckelicken daer aen gelegen is. *Ged. te Duur-stede 25 Maart 1524. Zijne handt., lager HERDINCK.*

Deel A. 888.

537. *Bisschop Philips van Bourgondië antwoordt aan de 3 staten van Utrecht, dat, soe ghij ons op donredach lest verleden screuen der knechten weerden ende weerdinnen haluen bynnen onser stadt Renen, als dat ghij dieselue op toecomende maendach bynnen onser stadt aldaer te wesen verdachfaert hebben, omme die knechten te monsteren ende weerden ende weerdinnen te moegen voldoen, het onses bedunckens bij vlyuden nyet wel ouergelacht is geweest, den knech-ten soe langen dach aen te setten ende vuyt onser stat Renen soe bynnen onser stadt Vtrecht se-mentlick te bescheyden om aldaer te monsteren; want die hooptman middeler tijt luyden genoich tot zijnen vollen getale bequemelick krijgen can, die ghij hem geoirsaket sullen wesen inde monste-ringe te passieren, ende villicht nochtans nye gediend sullen hebben. Ten anderen de wijle de knechten soe vuyt onser stadt Renen ende bij vlyuden zijn sullen, mochte onder texel van dien op onse stadt Renen enigen anslach gemaict werden, dat ons ende onser kercken van Vtrecht tot merckelicken achterdeele keeren mucht; dan ons dunct geraden, ghij den voerg. dach weder op scrijuen ende yemants hier bij ons schicken, den welcken wij voerts mit enige vanden onsen nae onse stadt Renen veyligen willen laten op enen gelegenen dach, de wij den hooptman ende knech-ten soe te voeren nyet en dencken te verwittigen, omme soe stracx ende den hooptman onge-waerschouwwet de knechten te monsteren ende te vernemen ofter enige gebreken wesen mochten. Als van onse stadt Amersfoort hebben wij nae uwen begeren aen se gescreuen, die portie ende taxe van Emelant op te brengen ende aen Bernts vuyten Eng handen te betalen, als wij verhoopen soe te geschien. Doch als ghij ons mede scrijuen van die knechten bynnen onser stadt Renen voerder te onderhouden, dunct ons nae gelegentheit der lope sulcx noch nut ende van noode, als ghij dat seluer ouerleggen connen. *Ged. te Duurstede dag na Paschen (28 Maart) 1524. Zijne handt., lager HERDINCK.**

Deel A. 889.

538. *De stad Utrecht zendt aan den hertog van Gelder mr. Anthonis Venrode, kanunnik van S. Marie, om zekere saicken, die wij dus ouerwech nyet al wel gescreuen en kunnen, an uwen f. g. te communiceren ende te veruolgen. Ged. 7 April 1524.*

Minuten van missiven bl. 417. Archief der stad Utrecht.

539. *De officialen van den hove en domproost van Utrecht antwoorden aan den kancelier III.*

en raden van Braband op hun schrijven van 18 Maart met ingesloten verzoekschrift van Adolf van Bourgondië, heer van Veere en Beveren, admiraal, welke brief inhoudende was: dat wij, aenghemerct ende ouergesien de redenen inder supplicatie voirgen. begrepen, ter stond casseerden, reuocerden ende te nyete stelden alle proceduren bij ons in dit stuck begonst, die welcke int langhe verclaert staen in de voirn. requeste etc., — dat indien gemelde heer of eenige zijner steden en heerlijkheden, officieren, serganten, dienaren oft ondersaten pretenderen willen, zijne edelheyden ende hemluyden ennichsins te cort oft achterdele doen tegen den concordaten, zertijts tusschen onsen gen. heer den bisscop ende den domproest van Vtrecht ter eender, ende der grefflicheyte van Hollant, Zeelant etc. ter ander zijden aengegaen, ruerende vanden ondersaten van dien, ter yerster instantie voer ons nyet te rechte te betrocken etc. oft anders ennichsins, dat zijn edelheiden ende zijluden sulcx voir ons mit redenen gerechtelicken doen proponeren ende allegeren, wij sellen ende willen ongetwijfelt, redenen aen beyden zijden verhoerende ouerwegen hebbende, partyen sulcke recht ende justitie doen ende laten wedervaeren, dat zij onser des moegelick na recht ende redenen te vreden sellen behoeren te zijn. Ende aengaende, dat Thomas Jacopsz., schout vanden Veere, gevangen hefft eenen clerck Anthonis Balance (Valence) genaempt, willen wij op sijn excesse in den mandament van v. e. gementioneert, informacie laeten geschien tuyschen dyt ende die octaue vanden Heylighen Sacrament, ende die gesyen, sullen alsdan alsulcke prouisie daer in doen alst nae recht ende redenen behoirt te geschyen. Ende bij myddelen tijden hebben wij dat interdict aldaer geleyt gerelaxeert. *Ged. Utrecht 7 April 1524.*

Deel B. 548.

540. *Karel, hertog van Gelder, berigt aan de 3 staten van Utrecht:* Soe onse neue heer Philips van Bourgoen, bisscop tVtrecht, in Got gestoruen is, aduertieren wij v guetlich, myt vlijt begerende, dat ghij alsoe verschaffen ind die hant as liefhebbers des vreden daeraen halden willen, dat vyf Wijck in andere stede ind vlecken des Neder-Stichts in onser lantschap ind op onse ondersaten eghenen schaiden toegekeert werde. Dess versien wij ons alsoe genslick tot v; want wij anders nyet en begeren dan guede fruntschap ind naebuerschap tot waifairt beyder landen, wanneer ons dergelijcken geschien mach. *Hij verzoekt geschreven antwoord. Ged. burg Hattem 8 April 1524. Zijne handt., lager B. VAN DER ELST.*

Deel D. 900.

541. *De stad Utrecht berigt aan burg., schepen. en raad der stad Tiel:* Hoe dat Claes Jan Roemertz van der Goude, out wesende omtrent xiiij jaren, scolier alhier tVtrecht tot Sunte Jheronimus, op ten vij^{en} dach Aprilis lestleden vanden Gelresschen knechten bynnen uwer e. stadt liggende, alhier omtrent bij Vtrecht int Gheyn gevangen ende mede genomen ende aldair bynnen uwer e. l. stadt verbracht soude zijn geworden. Ende gemerct dan die zelue jongen voirs. bynnen onser stadt gewoent ende te kost gegaen heeft mit meyster Gijsbert Zael, vycarius in den Dom tVtrecht, omtrent een heel jaer tijts, ende van hem te bliuen mitter woen noch nyet gesceyden is, als wij ter wairheyte van hem verstaen hebben, soe staet hij ons gelijk anderen onsen borgeren ende ondersaten te verantwoirden. Ende want wij dan gheen vijanden en zijn, begheren dairomme vruntlicken, dat uwe e. den knechten bynnen uwer stadt liggende, soe guetlicken onderrichten willen, dat se den voirs. jongen costeloes ende scadeloos ontslaen, lijden ende passeren laiten willen, als dat doch van rechts ende redenen wegen soe te doen behoert. *Ged. 9 April 1524.*

Minuten van missiven bl. 422. Archief der stad Utrecht.

542. *De stad Reenen antwoordt aan de 3 staten van Utrecht op hun verzoek, om alre neersticheit toesicht te hebben tot onse stadt Renen ende int gelijck oick allen sloten, borchten des Gestichts van wegen uwe e. f. hoir beucelres te kennen geuen solden om alsulckes oick te doen tot profijt ende weluaeren deser ghemeen landts, — dat wij sonder versuem tot desen dagen toe dat gedaen hebben ende noch doen ende altijd doen wyllen, alst ommers behoirt. Nochtans geuen wij vwen e. f. te kennen in den besten, dat wij alsulekes voirs. bij ons seluen niet al volbrengen en kunnen sonder behulp van vwe f., ende seer ernsticlick gheauseert werden van sommige onse nabueren onse frunden, grote voirsichticheit te hebben voir hemluden ende sommige anderen; ende wij dairomme seer begherende op vwe e. f. dair mede voirsichticheit op te hebben, op dat wij ons myt mynre anxt beter bewaren mogen; want wij ons seluen niet al volmachtich en sijn om ons wel te bewaren, ende onse weerden hem oick qualick holden, dat vwe e. f. ten beste vuegen wyl; wyllen wij nochtans ons beste doen tot allen tijden. Ende wij hebben onse boide aen vwe e. f. gesonden den seuenden dach vanden Apryl tsauont, alsoe wij scrijften gecregen hadden van Duerstede, ende wij noch dair geen scrijftlick antwoirt aff gecregen en hebben. Ende want wij op dese tijt ons bij vwe e. f. niet vuegen en moegen doirich onledicheit ende occupatien, der stadt van Reenen na onse vermogen wel te bewaren, soe sijn wij wel te vreden ende belieuen, dat die staten des Gestichts ende vwe voirsichtigen wijsheit concluderen ende raden tot weluaeren des kercke tSichts van Vtrecht. Ged. 9 April 1524.*

Deel D. 622.

543. *Burg., schepen. en raad der stad Deventer antwoorden aan de 5 kapittelen van Utrecht op de kennisgeving van het overlijden van bisschop Philips van Bourgondië: Hoert men Got sijnen willen ende moet der natueren hoeren ganck laten hebben, ende staet anders nyet te beteren onse stadt to verwaren, anderen tot Sancte Martens behoef oick daer van to aduerteren; bedancken wij uwen liefden ende sullen den so doen al ons vermogens. Angaende der besendingen mit onsen vrenden ende deputaten bij vwen l., konnen die seluen ouerleggen na desen onsen gestalt dan sulcx tesser tijt ondoenlicken is; dan weert mogelick uwer l. guetbeduncken dorch enige montboetschap yersten tmogen verhoeren jnt heymelick, weer wal onse hertlicke begeren, ende dan daer na ons vorder bespreken ende ons ten besten mede bewijsen, alst tot weluaert der landen behoeren ende dienen solde. Ged. zaterdag na Quasimodo (10 April) 1524.*

Deel B. 550.

544. *Daniel van Bouchout en bisschoppelijke raden verzoeken aan de 3 staten van Utrecht de ontslaking van den Wijkschen burger Philips van Meurs te bewerken, door de Geldersche krijgslieden omtrent Kuilenburg gevangen naar Maurik vervoerd, twelck ons befrempt ende dunct ongebuertlick, naedemael dat Neder-Sticht duslange stille gestaen ende sich gheenreley ouergrepen opte Geldersche ye onderwonden heeft, als oick vander andere zijt niet geschiet, ofte wesser geschiet ymmers weder gekeert ende gerepareert is geweest. Want dan onse gen. l. heere, dem Godt genade, in zijn leuen ende durende desen verloope deser gelijcke saken bij v l. alle wege voer tbeste heeft laten veruolgen ende dirigeren, hebben wij hier jn nyet nvtter ouerleggen connen dan dit selue v l. ouertescrijuen. Ende oft dan doer den Gelderschen villicht hier namaels yet voerder voegenomen mach werden, alset nae gelegentheit der tijt wel te beduchten is, tweer op ons ofte anders, can men nyet te scherp toesien. Zij verzoeken weerbare mannen uit 5 of 6 der omliggende dorpen te mogen inbieden om de stad te helpen*

bewaren, zooals hun weleer was toegestaan, en om tevens deze dorpen te mogen verwecken, om een deel horden en korven te *Wijk bij Duurstede* te brengen, om ter bewaring van den huize en der stad te dienen. *Ged. te Duurstede 10 April 1524.*

Deel A. 902.

545. *De stad Utrecht berigt aan Meynaert Man, abt van Egmond:* Dat wij verstaen van onser stadt getrouwen dienre ende secretaris Valentyn vander Voert, hoe hij heeft enen sone genoemt Antonis van omtrent achtien jaeren out, wesende een clerck, die van ganser meyninge ende goeden wille js God te dienen jn uwer heyliger oerden. Ende gemerct wij hem dan van ganser herten gerne tot dien eynde, alst wel reden js, gevordert ende gepromouceert sien souden, ende wij oick verhoepen, dat die jongen voirs. redelick bequaem ende angenaem sal wesen, bidden ende begeren dairomme zeer dienstelicken ende vruntlicken, dat uwe e. l. den voirs. onses secretaris sone om Goidswillen ende om God jn uwer heyliger oerden, dair hij toch toe gesint js, te moegen dienen goetlicken accepteren ende een stede verleenen willen. *Ged. 11 April 1524.*

Minuten van missiven bl. 423. Archief der stad Utrecht.

546. *Karel, hertog van Gelder, verzoekt aan de 5 kapittelen van Utrecht om, nu de bischop Philips van Bourgondië overleden is, te mogen weten, off wij vur enige van onsen neuen off zwager deden bidden, off wij oick dair jne gehoirt sulden werden. Is dairomme onse guetlicke begeren, dat vwe l. ons hyrop vwe guede meynonge willen verwittigen, vmb ons dairnae te mogen weten richten. Ged. burg Hattem 13 April 1524. Zijne handt., lager B. VAN DEN ELST.*

Deel A. 903.

547. *De stad Utrecht verzoekt aan Willem van Ghent, ouerste velthoefman, en aan de knechten van den hertog van Gelder voor Zwol liggende, om den door hem tusschen Hattem en Zwol gevangen Stichtsman Rutger Dirksz. kost- en schadeloos te ontslaan. Ged. 12 April 1524.*

Minuten van missiven bl. 425. Archief der stad Utrecht.

548. *Burg., schepen. en raad der stad Kampen antwoorden aan de 3 staten van Utrecht (steden), dat zij, op hun verzoek om Kampen tot Sanct Martens beste trouwelicken te bewacren ende tselue voert an anderen steden, sloeten ende vleecken jnden Ouer-Stichte te verwittigen ende te vermanen, — soedanige verwittinge ende vermaninge gedaan hebben. Ende soe vwe w. ende e. sonder twijuel wel gehoert, woe de ffurst van Gelre jtzons der stadt Zwolle belegert, beschanset ende tgroff geschut daer voer gebracht hefft, ende daer doer groeter affbreck van Sanct Martens paelen solde moegen geschien, dunckt ons geraeden ende js onse guede meynonge, wat vwe w. ende l. tsamentlicken, bijsonders jn vacatie des bisdoems, de ouerheit hebben van tselue ende durende de vacatie daer een opsicht to behoeren te draegen, dat vwe w. ende l. jn allen gueden ende mit gansen vlijte daer wyllen an sijn en veruoegen, de saecke tusschen den ffursten van Gelre ende der stadt Zwolle jn handen genomen mochte worden, ende dat vwe w. ende e. daer op den voers. furste van Gelre yrst daeges doen besenden dorch hoere medelit moeten, offte anderen gueden heeren ende vrunden, die sulcx bequemelicken doen sullen moegen, om vorder affbreck Sanct Martens paelen te vermijden, daer vwe w. ende e. jn allen besten wyllen toe ge-*

dencken, ende ons oere guede meyninge daer jnne bij bringer van dess laeten weeten. *Ged.* 12 April 1524.

Deel B. 551.

549. *Daniel van Bouchout, heer van Boulair, en andere raden te Duurstede antwoorden aan de 5 kapittelen van Utrecht:* Als v l. nw op horen deputaten report aen ons scrijuen mit jnnegelachter copie eens jnstruments aengaende den eedt noch die v l. bij horen deputaten van ons begert hebben, soe en vynden wij nyet daer jn gecauert ofte enige clause jnne getogen, die dat claerlick vuyt druet, wij v l. eedt te doen schuldich sijn voerder dan wij mit hantastinge malcanderen gedaen ende geloeft hebben, twelcke wij als lantsaten inden Gestichte merckelicken geëruet dencken soe nae te gaen, ende thuyt tot behoef Sancte Merten truwelicken te verwaren, bedunct ons als voer. Sien oick noch gheen fundament, dat v l. ons des verlaten; want men aen ons (en Godt wil) gheen gebreck vynden en sal. Voerder als v l. aen ons gesinnen, omme te moegen procederen totter electie, dat wij mit vlijt daer aen willen wesen; tligchaem onses gen. l. heren gehumeert oft hier to Wijck ter kercken gebracht werde, versien wij ons v l. deputaten onse goede meninge ende antwoordt daerop derseluer v l. mede ondeckt hebben; steet nyet bij ons, dattet dus vertogen werdt, dan dat wij (als dat behoerlick is) tlichaem gerne eerlich nae onse cleyne vermoegen ter kercken brengen solden, twelcke wij noch nyet en sien te connen gedaen, ouermits dat de lakenen, daer wij in Brabant om gesant hebben, soe corts nyet ouercomen en connen, wij oick hier gheen andere en weten te becomen. Wil daeromme noch een weynich vertrecken, ten weer v l. ons een deel lakenen aldaer tVtrecht lieten affdoen bij onses seligen l. heren vicario van tghene zyn gen. van hem toecompt, ende ons daer van soe te wege hielpen; v l. connen dat wel ouerleggen, dattet ons anders quelick te doen is. Sullen wij oick dat huys holden, weer ymmers billick dat men ons volgen liet tselue dat onsen gen. l. heren bis op zynen sterfdach verschenen is, soe van zynen gen. vicario prouisoren als anders; ende siens anders nyet te doen. *Zij verzoeken antwoord. Ged. te Duurstede 14 April 1524.*

Deel D. 623.

550. *De stad Utrecht berigt aan de bruederen prouinciaels minister der prouincien van Colen van die minrebrueder ende diffinitoers des capittels, dat nv gehouden wert s Hertogenbossche:* Dat alsoe brueder Jan Rijnvisch, guardiaen der conuents bynnen onse stadt, den gemeynen volke alhier mit deuote goede sermoenen, leeringen ende exempelen der wech der salicheyt dagelicx een seker tijt lange js leerende ende voergaende geweest ende noch, en God wil, langer ende meer doen sal, waer doer ongetwijfelt tgemenen volck jn doechden gestichticht ende oick tot hantreykinge der voors. conuents ende der armer bruederen (als doch nv sonderlinge van noede js) verweit wert, ende noch meer daer hem oft God wil verweit sal worden. Begheeren dairomme seer vruntlick, dat uwe e. l. denseluen brueder Jan Rijnvisch voors., tot salicheyt des gemeynen volks welsaeren ende profijt des conuents voirs., alhier jnden seluen conuente laiten bliuen ende nyet verseynden willen. *Ged. 15 April 1524.*

Minuten van missiven bl. 426. Archief der stad Utrecht.

Een gelijkkluidende brief aan dezelfde orde, houdende hun kapittel tot Ghent, geschreven den 21 Jan. 1526 ten behoeve van Jan van Kermt, leesmeyster.

551. *De stad Utrecht antwoordt aan Dirck van den Kolck, ritmeester, en Ghijsbert van*

Nyenrode, *hoofdman te Naarden, op hun schrijven* beruerende die runboomen langes onser stadt singel, ende dat men oick enige ruyteren ende knechten aldair liggende in scrifte in onser stat roede oft kaluer boeke stellen soude, — dat wij nyet bevynden konnen in enigen tractaten mitte k. m. oft zijn g. voersaten, nochte oick den Gelresschen gemaict, dat wij (in gevalle zij als nu krijch ende oirloge tegens een vuerden) onse runboomen ende anders, tot bewaernisse van onse stadt buyten omtrent den Singel ende voerpoerten gemaict, altijd souden moeten openen oft open houden; dan mach wesen, soe wanneer die een des anders vijanden wil vervolgen verbij onser stadt ende komen mit wiggestrecten ende ontwonden bannieren oft veenkens, ende wij des dan vruntlicken versocht worden, hem alsdan in sulcken manieren die runbomen buten omtrent der stadt inder stat vrijheyte hoeren te openen, ende anders nyet. Ende weten oick nyet, dat wij dair aff ye in gebreke zijn geweest, noch en dencken te wesen, noch oick ons enichsins partijch (tegens voergaende tractaten) te maken noch te bewijzen. Ende aengaende die teykeninge van uwen ruyteren off knechten in onsen boecken, is waer, dat wij nyemant noch int roede noch kaluer boeck en teykenen, noch teykenen en doen, dan die ghene die van enigen sijden komen off liggende in den Sticht van Vtrecht opten wegen ende stroemen tot onser stadt Waert tijdende, ende schenden aldaer soe wel onsen borgeren ondersaten als anderen, mochten wel genoteert ende onthouden werden om tsijnen tijde recht ower te laeten geschieden, als recht is, ende anders noch voerder nyet. *Ged. 15 April 1524.*

Ibidem bl. 428.

552. *Burg., schepen. en raad der stad Zwol, berigten aan de 5 kapittelen van Utrecht:* Soe de hoehweerdige furst ende here Philippus van Bourgordien, bysschop tVtrecht, mylder gedachten, nae wylle der Almechtigen Godts vther tijt gegaen is, ende wij myt sijn gen. in onwyllen ende verloop een tijt lanck geweest zynnen, de oersaicken vwe w. ende e. allet bewust, niet noedich nyes toe verbreden; doch ons vanden hylgen heren Sencte Marten ende Gestichte van Vtrecht niet vervrempt noch gegeuen hebben, dan tot noch Sencte Martens lude gebleuen, als wij oick voirt an bliuen wylle, ende hebben ons myt den steden Deuenter ende Campen guetlicken verdraghen ende vereniget. *Zij verzoeken bij de keuze van een nieuwen bisschop de dynghe alsoe betrachten ende sulken fursten ende heren kiezen, wairmede Sencte Martens palen geheelt ende desse lantschap in ruste, vrede ende enycheyt gestalt werde.* *Ged. 15 April 1524.*

Deel A. 905.

553. *Schout, burg., schepen. en raad der stad Amsterdam antwoorden aan de 3 staten van Utrecht op hun brief van 10 April, onder anderen inhoudende der scheelinge der Heycoopen ende Apcoude aan wijlen den bisschop Philips van Bourgondië verbleuen.* Ende al nu uwe e. l. als gronthereen des Ghestichts mit uwen toecomenden heere, als uwe e. dairmede versien zullen wesen, willen helpen veraccorderen, begherende de damminghe in den Hoolendrecht opten Hollandtschen gront weder mach werdden gheopent ende twater loop hebben, op elcx onbelast mach bliuen vanden wateren; ende uwe e. w. te wille gairne alsoch eenighe de treffelicxte ende meeste jngelanden, oick de gemachticht van Aemstellant, bij ons hebben verwillicht te coomen, den zeluen brief vertooghende, die ons voor antwoorde gegeuen hebben, zulcx verblijff des Heycoopers ende Apcouderen hem nyet en roert ende ten volle nyet verwonderen en cunnen, dat uwe e. l., ten eynde dat gheen partijen belast zijn mitten wateren, den voers. damme

weder wilden openen, latende twater zijn loop hebben, dat onmoghelic js om te geschieden, zonder de grontelinghe verderffnisse van Aemstellant, als uwe e. l. dat vuyt de scrifelijcke antwoort, bij henlieden onlanx den e. heer meester Claes Ruysch, canonick tOude Munster, op zijn begheren jn uwer drie staten naem onder credentie ouergeleuert ende, als wij nyet en twijfelen, ouergebrocht, begherende wij v tselue wederom voor antwoort wilden laten weeten, ende zoo veel meer dat hem tHeycooper water te loosen zonder hoir grondelinge verderffnisse nyet doenlick en js, ende dairom jn geenrewijs en dencken ennige dammen te laten openen, mar alnoch oueral ende jnden wauer (sic) al opten Hollantschen gront toe te dammen, dair deur zij beschadicht werdden, ten wair off die van Apcoude jn tijts hen selfs van tHeycooper water off damden, mit begeerten men hem deser sake ongemoyt will laten, zoe zij langh genoegh ende te lange dair mede verderflijke schaden geleden hebben, ende meer dan te veel kosten dese naeste jaren dair om gehadt hebben; dwelck wij uwe e. w. jnden besten gairne laten weten, ende dat wij eruorderen wilden de damme weder geopent warde, als dat de selue brief vermeldt, jn onse macht nyet en is. *Ged. 15 April 1524.*

Deel B. 552.

554. *De stad Utrecht verzoekt aan Willem Torck, drost van IJsselstein, om Aryaen van Oestrum, die zich straffeloos te IJsselstein ophoudt, te onderrigten dat hij den door hem aan Joest van der Haer bedreven doodslag behoorlijk zoene. Ged. 21 April 1524.*

Minuten van missiven bl. 430. Archief der stad Utrecht.

Hetzelfde verzoekt aan den heer van Brederode bij missive van 25 Mei.

555. *Karel, hertog van Gelder, berigt aan de 3 staten van Utrecht: Ons js vurkomen, woe dat gij geneyght sijn soldt, onsen neuen van Munster vur vwen toekompstigen busscop to postulieren, als gij vyt deser ingelachten copyen eynsn brieffs, den burgermeesteren, scepenen ind raet der stat Kampen aen twee raetsfrunde der stat Deunter geschreuen hebben, vorder sien moight. So gij dan altijt hebt laeten luyden in vwen schryfften ind muntlicken antwoorden, oick onlanx bij vwen geschickten onder anderen ons hebt doen verbaitschappen, dat gij tot rust ind vrede geneyght jnd nyet anders dan goede vruntschap ind naeburschap myt ons en begeerden tonderhalden, hebben wij v nyet willen verswijgen, dat onse neue van Munster onse vijanden toegedaen jnd vyt der ind meer oirsaicken parciaell is, ind tot onderhaldingen gueder vruntlicker naeburschap nyet dienen, dan to besorgen stonde, wanneer sijn lieffden gepostuleert wurden, dat dair vyt die guede vruntschap ind nabuerschap quellick onderhalden jnd vorder onwill ind verloup verrijsen solde; twillich wij v gueder meyningen hebben willen te kennen geuen, op dat gij gheen onscholt en dorfft nemen, der gheen weeten gehaidt te hebben. *Ged. Zutphen donderdag na Jubilate (22 April) 1524. Zijne handt., lager VIRSSEN.**

Deel A. 906.

556. *Burg., schepen. en raad der stad Deunter berigten aan de 3 staten van Utrecht: Onse secretaris J. Breda js desen auont nae onsen begerten, soe wij hem tesar tijt niet ontheren konnen, hier gekomen, twelck zeer nutt was, om alle gelech van dair to weten, want nu alhier gekomen is van Vtrecht die eirbare ind hoichgeleerde heer meester Lambert van Dunen, licentiaet etc., mit credentien vanden vijff goidtzhusen ainden steden Deunter, Campen ind Zwoll, ind heeft ons nae vermoigen sijner jnstructien drie artyckellen voirgehouden, als dat die goidt-*

husen geslaiten sijn opten vj^{der} dach May eynen nyehen heer to kiesien. Item datse van meynonge sijndt eynen neutrallen heer to kiesien, dair bij Sente Martenss palen geheelt ind die landen jn rust ind vrede gestalt moigen werden. Item dat die stad Zwoll, als sij altijt hebben verluynen laeten, sich bij Sanct Marten geuen ind dair bij wilt bliuen, begerende to weten tot watt heren wij best geneyght sijn solden etc. Is hem geantwoirt: die stad Campen well to vreden weer, sij die electie soe deden nae olden gewoenten, ind datse soe koeren, dairbij die landen weder geheelt ind jn rusten ind vreden gestalt ind bliuen muchten, dan eynen heer to noemen en stondt bij ons nyet; ende van der stad Zwoll hem gesacht, woe dat Zwoll bij Sanct Merten ind den Gestichte van Vtrecht wolden bliuen, ind dairtoe opt nyche weeren verbonden, (baiden) doch onder anderen tkennen gegeuen, woe men tVtrecht tot onsen genedigen heren van Munster well gesynnet weer, soe veerre sijne genaden mit consent vanden capittell sulx wolde annemen, ind soe veer sijne gnaden beide die bysdommen muchte besitten, dairop alreede vyth Vtrecht heymelicke jnquisitie geschiet is aint capittel tot Munster; doch den vurs. heren meister Lambert ind oick ons dochte well geraiden, wij dairop yemandtz van wegen onser drie steden schickten ain onsen gen. heren, oick anden capittel tot Munster, dairtoe wij nyemant beqweemer weten dan Hermannum Kothe, secretaris; wairomme wij wel begeren, Hermannum, soe verre enichsins moegelick is, van stonden aen nae Deunter geuerdiget wordde, dair wij onse vrunde, die tot Wilp ther dachfart sijn sullen, desen auont, wilt Got, oick hebben sullen, om aldair tot Deunter van alles vorder to communicieren. Dess verlaeten wij ons alsoe gensselicken. *Ged. maandag na Jubilate (22 April) 1524.*

Deel A. 907.

Op de keerzijde van het blad staat:

Item tVtrecht is an enige vrunden geschreuen als oick ainden stalmeister tot Wijck, vyttet hoff verwittiget is, dat vrouw Margreete ind thoff van Bourgondien to vreden is, die vijff guids-husen eynen neutralen heren kiesien die hem belieuet, beholtlick dat se geynen Gelreschen heren en nemen. Meister Lambert vurs. seeght ons mede, dat ain die goetzhusen noch geyne sollicitatie voer yemanden gedain is, dan dat alleene die hertoch van Gelre begeert heeft eynen van sijnen gnaden bloede oft vrunde to willen acceptieren, die sijne gnaden hem alsdan wolden noemen. Seeght mede dat aingaeende thelech voir Zwoll ind anders den ffurst van Gelre to vreden te stellen, ain sijne gnaden geschickt sijndt heer Melis van Nyevelt, proest to Leyden, heer Marcus van Wese, canonick tVtrecht, ind meister Anthonis Veenraide.

Item vanden knechten jn Drenthe solden leggen, hebben wij seeckere tijdinge vuyth Steynwijck, sulx nyet wair en is; dan liggen noch jn deser greuen landt ind dairomtrent, ind sijndt angenomen tot behoiff der Burgon. Die van Steynwijck hebben weeten laeten, wairmen se bynnen Zwoll behoiff, willen ze dair gerne van stonden an LX off LXXX goeden knechten senden; dair men toe mocht verdacht sijn ind ons sulx weten laeten.

Dit naebescreuen was eyn cedelken ingelacht.

Mr. Hermanno, besonders guede vrundt ind brueder, wilt nyet sumen v l. komen ymmers tot Deunter, wantter nu wellfairt der alynger lantscappen ain gelegen is, ende wilt oick gedencen de proprio sigillo de audientiaro aut de quatuor officii notarii etc.

J. B.

557. *De stad Utrecht antwoordt aan den heer van Brederode, ter zake van de restitutie wegens den ouervalle (der stad Fianen in 1482), dat deze zaak, ingevolge tusschen hem en*

Utrecht gemaakte overeenkomst verbleven is aan bisschop Frederik van Baden, waarna process gevallen is dat ongeeyndt is, en de zaak vervolgens aan bisschop Philips van Bourgondië desolveert is geweest, en thans aan zijn opvolger zal worden opgedragen. Zij belooft hem het hare ter beëindiging dier zaak te zullen bijdragen. Ged. 23 April 1524.

Ibidem bl. 432.

558. *Karel, hertog van Gelder, antwoordt aan de 3 staten van Utrecht, dat bij genoegen neemt met de betuiging hunner onscholt ten aanzien der commissie van mr. Lambert van Dunen, en zendt hun het verzochte geleide voor Jacob van Amstel van Mijnden, Ernst van IJssendoorn en mr. Lenaert Herdinck, secretaris. Ged. opt Loe in Veluwe 26 April 1524. Zijne handt., lager DESTOIR.*

Deel A. 908.

559. *Burg., schepen. en raden der stad Kampen berigten aan de 3 staten van Utrecht, dat betreffende seeckeren breuen, wij solden hebben wtgesonden anden geschickten der stad Deuenter, ten mael bynnen Zwolle sijnde, vander botschap bijden hoechgeleerden meyster Lambert van Dunen, licentiaet etc., an ons gedaen, wellicker breue vwe w. e. zeer verduncken ende verwonderen, want vwe w. e. meyster Lambert sulx te seggen neyt hebben beuoelen etc., — dit alsoe jnder wairheit sall beuonden werden, dat meyster Lambert voers. ons jnden vollen raede vorder neyt voergehouden noch to kennen hefft gegeuen dan de drie articulen na vermoegen sijne instructien, daer van hij de meyninge van ons, oick der steden Deuenter ende Zwolle ongetwijuel wel sall reportiren. Wij en hebben oick jn name van vwen w. e. anders neyt ouergescreuen dan de drie articulen voers., doch soe nader hant noch eynige, neit raedtsgewijse, bij meyster Lambert gewest, js aldair onder anderen vanden sommigen, ende neyt bij meyster Lambert, bijgebracht tidinge gecoemen te sijn, woe tUtrecht de spraecke ende fame ginck opten hoechweerdigen fursten onse gen. heeren van Munster, ende dat daer op heymelicke jnquisitie tot Munster geschiet solde sijn, twellick alsoe anden vrunden van Deuenter bynnen Zwol narratie verwittiget worde, Hermanum, secretarium van Deuenter, daer om tot Munster tschicken, twellick wij oick neyt jn vwen e. l. name dan alsoe jn vago hebben doen voerscrijuen. Hoepen oock neit, men wt enigen onsen scriften anders wes sall vermercken dan wij tot eenen gueden heeren, daer bij Sanct Martens paelen geheelt, rust, vrede ende eendracht deser ende aller ommegelegener landen gesocht ende onderhouden moegen werden, geneget sijn gewest, ende noch anders neyt en begeren dan soe gecoren mach werden, daer mede wij over al rust, vrede, eendracht ende weluaren beyder landen moegen vercrijgen ende behouden, als wij verhoepen, oick neyt en twijuelen, vw w. e. van gelijcker meyninge sijn, twellick men ommers den seluen noch ons jn quaede neyt en behoert te verkyren; begerende dienstlicken ons dit voer een guetlick antwoordt affnemen ende den voerg. meyster Lambert sijns ouerbrenghens alhyr an ons, twellick neyt anders dan opten drie articulen (als voeruerhaelt) geschiet js, jn ongunste neyt opleggen. Ged. 27 April 1524.*

Deel A. 909.

560. *De stad Utrecht antwoordt aan den hertog van Gelder op zijne missive met ingesloten kopien, die electie eens nyen forsten ende heeren alhier oick een cedel van gheleyde beruende, welke zij jn onsen raide out ende nye op huyden doen lesen en hoeren laten, — dat den*

koer ende electie eens nyen forsten, heeren ende biscops den prelaten heeren ende capittelen vanden vijf goidshuysen bynnen onser stadt alleen toebehoert. Ende soe vele ons moeijelicken wesen sal, dencken ende willen wij solliciteeren aenden voirs. heeren ende dair toe hem helpen raiden ende daden, datse eynen beqaemen neutraelen forsten, heeren ende biscop eligeeren ende kyesen willen, wair bij guede nabuerscap ende vruntschap, oick rust ende vrede an allen sijden landen onderhouden jnd wijder verloop jnd onwille vermijdt sal moegen worden, dair wij alle ons vermoegens die hant neerstelicken an houden willen. *Zij verleent hem het verzochte geleide voor zijne raden. Ged. 27 April 1524.*

Minuten van missiven bl. 435. Archief der stad Utrecht.

561. *De stad Utrecht berigt aan de steden Deventer, Kampen en Zwol:* Alsoe God betert onse gen. heer bisscop Philips van Bourgoen, hoechloeflicker gedachten, deser werelt ouer leden, ende die vrije electie eens nyewen forsten, heeren ende biscops aenden prelaten heeren ende capittelen vanden vijf goidshuysen bynnen onse stadt nu gekomen ende den dach der seluer electien den vj^{en} dach in Meye naestk. gestelt js, als wij uwen e. l. oick wel kenlicken houden te wesen; soe omme dan tot wailfaeren, rust ende vrede der landen an beyden sijden der IJselen te moegen komen, begheeren wij zeer guetlicken ende vruntlicken, dat uwe e. l. enige vanden uwen, tsij geestelicke of weerlicke personen, mitten alre yersten sulcx moegelicken wesende alhier bij ons scicken ende vuegen willen, omme samentlicken aenden voirs. heeren prelaten ende capittelen der vijf goidshuysen te solliciteeren ende dair toe hem helpen raeden ende daden moegen, datse eynen bequemen neutralen forsten, heeren ende biscop eligeeren ende kyesen willen, wair bij guede nabuerscap ende vruntschap, oick rust ende vrede in allen sijden landen onderhouden jnd wijder verloop jnd onwille, oick afbroech van Sunte Meertens palen vermijdt sal moegen werden, dair wij alle ons vermoegens die hant neestelicken an dencken te halden, verhopende ende emmers nyet twijfelende oick soe als goede liefhebbers vanden heyligen patroen Sunte Meerten gheerne doen sellen willen die selue uwe e. ende l. *Ged. 27 April 1524.*

Ibidem bl. 436.

562. *De stad Utrecht berigt aan den tollenaar en tolshrijver te Wijk bij Duurstede dagelijks klagten van de burgers te vernemen,* die den stroom vander Lecken mit haer comenscap ende goeden gebruiken, datse bij v luyden opten tol aldair, bouen en contrarie onsen rechten, priuilegien ende ouden gewoenten, verastert, gemolesteert ende op cost ende scaide gebracht werden. Want al ist saicke datse aldair genoegh bekent zijn voer onse borgeren in lange jaeren dair op gepasseert hebben, en wilmen dat sonder hantteyken van onsen secretaris voerttan nyet geloouen; ende daerenbouen al toenen zij thantteyken datse borgeren sijn, soe worden zij noch geconstringeert wederom te reysen an onsen secretaris ende certificatie bij eede van hem te brengen, dattet goet onsen borgeren toe behoert, twelck al geschiet tot groet achterdeel, schade ende hynder van onsen borgeren, dat ons gheensins te lijden en staet. *Zij verzoeken dus ernstig,* dat ghij onsen voirs. borgeren, die voer borgeren bekent zijn off dat tsijnen tijden bewijzen konnen, als recht js, mit hoer goet zij mit hoeren eede aldair, als zij dair bij zijn off voer off na komen off anderssins, indien zij der nyet bij en waeren noch en quamen, mit certificationen sellen willen verantwoerden, na ouder gewoenten willen laiten lijden ende passeeren, sonder hem enige ongewoenlicke costen, scaiden oft hynder meer aen te doen; oft anders deneken wij alle alsulke costen, scaiden ende interesten, onse borgeren dair bij gehadt ofte geleden hebben oft noch heb-

Ben off lijden sellen moeten, op v weder te doen verhalen na behoeren. *Zij verzoekt antwoord,* ons ende onsen borgeren jnden besten na moegen weten te richten. *Ged. 28 April 1524.*

Ibidem bl. 437.

563. *De stad Utrecht antwoordt aan de stad Amsterdam ter zake van de klagten der Amsterdamsche schuitenvoerders*, dattet ons van ganser herten leet is die onveylicheyte der wegen, God betert! want wij doch sulcx buyten onser stadt vrijheyte sonder onsen gen. heer van Vtrecht, diewelke oft zijn gen. mairsalken buyten jnt lant sulcx te doen geboeren, nyet gebeteren noch keeren en konnen, gemerct oick ons selfs borgeren ende ondersaten tot diuerschen stonden nyet alleen optie Vechte, mer oick op anderen wegen, soe aende Bilt omtrent die Vaert ende anderssins, soe wel vanden k. m. dienres tot Neerden ende anderswair liggende als oick vanden Gelresschen gevangen ende thoer benomen zijn geworden, soe dat, leyder! nyemant vanden onsen tesser tijt wt onser stadt wel reysen en derff; wairomme, nv, als v e. l. bet merken moegen, een tijt van patientie ende lijden is an allen sijden, God betert! alst Zijnen lieuen wille zal zijn. Begheeren dairomme vruntlicken, dat uwe e. l. achtervolgende ende onderhoudende die tractaten, tusschen onser beyder steden om onderlinge verthieringe, minne, vruntscap ende goede nabuerscap te vuedene gemaict zijn geworden, gheen nyewicheyte op ons noch den onsen beginnen noch te doen gestaden en willen, gelijk, oft wes ter contrarie alhier geboerde, uwe e. l. van ons dan gerne gedaen souden willen hebben ende wij ongetwijfelt oick gherne doen ende alle inconuenienten vermijden souden ter liefsten van uwen e. *Ged. 29 April 1524.*

Ibidem bl. 438.

[Faint, mostly illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

[Faint, mostly illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

HENDRIK VAN BEIJEREN,

BISSCHOP VAN UTRECHT.

1524—1528.

1. *De stad Utrecht berigt aan de steden Deventer, Kampen en Zwolle:* Hoe dat op hyuden namiddage weynic tijts voer zess vren jnde stede van biscof Philips van Bourgoen., hoechloefliker gedachten, alhier bij den prelaten ende canonicken vanden vijf goidshusen, doir ingeuen des Heyligen Geestes, eendrachtlicken gekoeren js die doerluchtige, hoechgeboeren ende vermoegende forsten ende heeren, heeren Henrick, palsgraue opten Rijn, hertoge jn Beijeren, canonick jnden Doem tot Collen, proest tot Aken etc., als bij den doemdeken ende anderen prelaten ende heeren openbairlicken vanden oxsalen jnden Doem tVtrecht ten tijde voirs. gepubliceert es worden; twelck wij voert een goede nye tijdinge nyet hebben willen verhalten uwen e., begeerende sulcx voert te willen verwittigen allen anderen onder uwen e. geseten. *Ged. 6 Mei 1524.*

Minuten van missiven bl. 439. Archief der stad Utrecht.

2. Den hoechweerdigen, doirluchtigen, hoechgeboeren ende vermoegenden fursten ende heeren, heeren Henrick, paltsgraue bij Rijn, hertoge jn Beijeren, elect tUtrecht, domheeren tot Colen, proest tot Aken etc., onsen genedigen lieuen heere.

Hochweerdige, doirluchtige, hoechgeboere, vermoegende furst, genadige lieue heer, wij gebiedten ons oitmoedelicken, dienstlicken ende vruntlicken tot uwen f. g. Ende zijn wt ganser onser aller herten verblijdt vander electien, die de weerdige heeren prelaten ende canonicken vanden vijf goedshuysen bynnen onser stadt van Vtrecht jn uwen f. g. hoechweerdigen persooen den vj^{en} dach in Meye lestleden (ongetwijfelt doer jngeuen des Heyligen Geestes) tot onsen toekomenden bisschop, fursten ende genedigen heeren eendrachtlicken gedaen hebben; deshalven wij oick allen onsen vlijt, bede ende nersticheyt (*hoewel tot wederwil van uwer fursten ende onsen nabuerheeren*¹⁾),

1) Deze woorden zijn onderhaald en dus vermoedelijk in den brief weggevallen.

dair toe gedaen, ende genen arbeyt jnne gespaert hebben, als uwe f. g. wel breder vernemen sellen moegen vanden edelen ende vermoegenden greuen van Rennenberch &c. ende andere van uwer f. g. wegen welweerdige ambassatoers, goede wetenheyte van als dair off hebbende, God van Hemelrijk biddende, zijne Godlijcke genaden uwen f. g. ende ons allen wil bewaeren jn langen gelucksaligen regimente, tot welfaeren, rust ende vrede deser uwer f. g. landen. Ende aengemerct die steden Deunter, Campen ende Zwolle, mettie cleyne steden, sloeten ende landen dairomtrent liggende ende totten Ouerstichte van Vtrecht behoerende, ouermits vreden ende oerlogen tegens den furst van Gelre, God betert! wijde verlopen ende grotelicken belastet, ende wij jn desen Nederstichte ouermits den oorloge tusschen des k. m. ondersaten van Hollant ende den Gelderschen wesende, oick zeer benauwet zijn; biddende ende begherende dairomme oitmoedelicken, dienstelicken ende vruntlicken, dat uwe f. g. zich vuegen ende rusten willen, omme metten yersten sulcx moegelicken wesende, bij ons bynnen uwer f. g. stadt Vtrecht persoanlijck te komen, omme samentlicke raets ende daets in allen besten, tot wailfaert, rust ende vrede des gemeynen uwer f. g. landen alhier to nemen. Twelck soe doende, als wij verhoppen, willen wij uwer f. g. mit alre oitmoedicheyt ende onderdanicheyt gheerne ontfangen ende ons jn allen saecken geboirlicken ende dienstlicken als goede gehoirsame ende getrouwe ondersaten bewijzen tegens den seluen uwen f. g., die God tot langen hoegen f. state zalich, frolich ende gesont behueden ende bewaeren moet. Geschreuen opten 8 dach in Meye anno etc. xxiiij.

Vwer f. gen. goetwillige,

Die stadt van Vtrecht.

Ibidem bl. 440.

3.

Den biscop van Colen, Hermanno.

Hochwerdigste, hoechgeboeren, doirluchtichste curforst, gen. lieue heer, wij gebieden ons oitmoedelicken, dienstelicken ende vruntlicken tot uwen f. g., den seluen uwen f. g. oitmoedelicken tkennen gheuende, dat wij doer jnformatie ende vruntlick versoeck des edelen ende vermoegenden greuen van Rennenborch etc. ende principalicken oick ter eeren ende werdicheyte van uwen f. g. ende der petitien van uwen f. g. weerdigen ambasatoers ons voergegeuen, alle onsen vlijt, nersicheyt ende vermoegen gedaen hebben, soe dat die hoichweerdige, doirluchtige, hoechgeboeren ende vermoegenden furst ende heer, heeren Henrick, palsgraue bij Ryn, hertoge in Beijeren, doembeer tot Collen, proest tot Aken, uwer f. g. heer brueder bijden weerdigen heeren prelaten ende canonicken vanden vijff goedshuysen bynnen onser stadt van Vtrecht eendrachtelicken (sonder twijfel doer jngeuen des Heyligen Geestes) gepostuleert ende eligeert is worden tot onsen gen. fursten, heeren ende toecomenden biscop, des God Almachtich geloeft, geeert en gedanct moet zijn. Ende aengemerct dan die steden Deunter, Campen ende Zwolle, mitten cleynen steden ende sloten ende landen, dair onder liggende ende totten Ouerstichte van Vtrecht behoerende, ouermits veeden ende oerlogen tegens den furst van Gelre, God betert! wijde verlopen ende grotelicken belast, ende wij jn desen Nederstichte ouermits den oorloge, tusschen des k. m. ondersaten van Hollant ende den Geldersschen wesende, oick zeer benauwet zijn; bidden ende beghereen dairomme oitmoedelicken, dienstlicken ende vruntlicken, dat uwe f. g. den voers. onsen gen. toecomenden fursten ende heeren, uwer f. g. heer brueder, dair toe jn allen besten inciteeren ende verwecken willen, ende dat mitsgaders oick uwen f. g. etc. zijne f. g. mitten alre yersten sulcx moegelicken wesende, bij ons bynnen zijne f. g. stadt Vtrecht persoanlick willen komen, om raets ende daets samentlicken te moegen nemen tot wailfaert, rust ende vrede des gemeynen

zijnre gnaden landen; twelck soe doende, als wij verhopē, willen wij zijnen f. g. mit alre onderdanicheyt behoerlickē gherne ontfangen ende ons jn alle saicken als goede gehoersame ende getruwe ondersaten tegen zjn f. g. bewijsen, twelck wij oick jn allen besten hebben willen verwittigen uwen f. gnaden, die God waiffaerende ende tot langen tijden vrolich ende gesont bewaren moet. Geschreuen opten 8 dach in Meye anno etc. xxiiij.

Item van gelijcken oick enen bijgescreuen an den cyurforst Ludowicus, palsgrave bij Rijn, hertoge jn Beijeren, ons gen. heer elects brueder, mutatis mutandis.

Ibidem bl. 441.

4. *De stad Utrecht zendt aan den graaf van Rennenberg het antwoord der stad Kampen, met verzoek dat hij dit den toekomenden bisschop belieuen willen voer te halden, ende zjn f. g. dair durch jn allen besten te jnciteeren ende vermoegen, sich te snellen om alhier bij zjn f. g. ondersaten te komen ende die, soe verde moegelick js, mit rust ende vrede te vertroosten. Ged. 10 Mei 1524.*

Ibidem bl. 442.

5. *De stad Utrecht antwoordt aan de stad Deventer, dat zij haar brief in den raad en aan de andere staten heeft medegedeeld, en dat gedep. uit de geestelijkheid naar den toekomenden bisschop zijn gezonden, omme zjn f. g. die electie voer te holden ende te presenteren; dat zij hem hebben verzoekt, jn dien zjn. f. g. die electie accepteerden ende vernuegen dair jnne hebben, datse dan uwer e. l. scriften ende begeerten zjn f. g. jn allen besten voerhalden, ende zjn f. g. dairtoe jn viteeren ende vermoegen willen, als sij ongetwijfelt wel doen sellen; dat zij aan den graaf van Rennenberg, den 10 Mei naar den postulaat vertrokken, kopie harer scriften met hare bijschriften heeft nagezonden met verzoek om volgens haar verzoek te vorderen ende vervolgen willen, omme tot heelingē van Sunte Meertens mantel rust ende vrede te moegen komen, dair wij oick altijt onsen vlijt ende neersticheyt toe gedaen ende cost noch arbeyt tot meer tijden (als v e. l. jnsdeels weten moegen) jn gespaert en hebben, noch oick alle ons vermoegens nyet spaeren en willen. Waer dairomme wel onse goetduncken, dat uwe e. l. enige vanden uwen mede deputeeren sonden aen onsen gen. toecomenden heer, omme sulcx aldair oick uwer l. scriften na te vervorderen ten goede wtdragende eynde opt spoedelicste te moegen kennen. Ged. 10 Mei 1524.*

Ibidem bl. 443.

Hetzelfde geschreven, mutantis mutandis, aan de stad Zwolle den 13 Mei en aan de stad Kampen den 15 Mei 1524.

6. *De stad Utrecht verzoekt aan den maarschalk Frederik Wten Ham, dat hij in deze zijne betrekking ernstlick beveil doen willen den ghenen sulcx aengaet ende te maken behoeren, datse het quaet gat en slencke opten gemeynen heerwech bij Werrenhoeck omtrent het conuent vanden Gheyn ende oick alle andere quade gaters ende slencken opten gemeynen heerwech voirs. nv terstont sonder langer merren, die wijle dattet droech weder js, maken oft maken doen na behoeren, bij sulcke boeten ofte brueken als dair toe staen; op dat ons geen noet derff zjn meer vervolchs dairom te deruen doen. Ged. 10 Mei 1524.*

Ibidem bl. 444.

7. *Ernst Taets van Amerongen, schepenburgemr., Hendrik van der Borch, raadburgemr. en Adam van Diemen, overste ouderman, verzoeken den graaf van Rennenberg zeer guetlicken onser te willen gedencken ende to promoueren an onsen gen. heeren den postulaet ende elect tVtrecht na jnhout ende vermoegen elcx onser supplicatien uwen e. dair van ouergelevert. Ged. te Utrecht 13 Mei 1524.*

Ibidem bl. 444.

8. *Daniel van Bouchout en bisschoppelijke raden te Duurstede herigten aan de 3 staten van Utrecht, dat zij naarstig arbeiden aan het inventariseren der goederen op den huize Duurstede, en de schulden en inschulden, die menichfoldich sijn, colligeeren, en dat zij, na daarvan een dubbeld te hebben laten schrijven, maandag of dingsdag ten laatste alle het verzochte bescheit hun zullen toezenden. Ged. te Duurstede St. Servatius (13 Mei) 1524.*

Deel B. 554.

9. *De 3 staten van Utrecht zenden aan den domdeken, prelaten en gedep. der 5 kapittelen zijnde te Keulen, toe de kopien der van den hertog van Gelder ontvangen brieven. Ged. Pinkster avond (13 Mei) 1524.*

Minuten van missiven bl. 446. *Archief der stad Utrecht.*

10. *De stad Utrecht verzoeken aan de hooflieden en knechten liggende te Maarsen om, daer zij sonder enigen heeren te hebben groot nadeel aan de huislieden toebrengen, van stonden an uit het Sticht te vertrekken, op dat ons gheen noet derff zijn voerder daer op te moeten bedencken. Ged. maandag na Pinkster (16 Mei) 1524.*

Ibidem bl. 447.

11. *De 3 staten verzoeken aan den hertog van Gelder, om Willem van Rossum, maarschalk te Bommel, te willen onderrigten, dat hij Wouter Gijsbertsz., Utrechtsch burger, pachter op Dolreberch van zijnerf wegen gevangen genomen, en ongenadelicken als vijand de solen uit zijn voeten bernende, getracteert solde zijn geworden, soe dat van sijn doet te beduchten solde sijn, zijnde daarbij zijn wagen, paarden en geld ontnomen, alles uit oorzake dat voorn. Willem regt meende te hebben op het goed door dien burger gebruikt, — dadelijk kost- en schade-loos ontsla en dat hij zijn rejt voorts vervolge, waar hij meent te behooren. Ged. 17 Mei 1524.*

Ibidem bl. 448.

12. *Hendrik van Beijeren, elect van Utrecht, berigt aan Karel, hertog van Gelder: Nae dem wij wth scickinge des Almechtigen Godts toe dem Sticht van Vtrecht gekoren, hebben wij verstaen, woe sich etlick twyst bij onsen voirvader, zaliger gedachten, heer Philippus, bisscop tUtrecht tuysschen v l. an enen, ende den steden mytter lantscap Auerijsel offte jnden Auersticht anderdeels, etlick jrung ende twydracht gehalden, oick deshaluen veedich handel sick begeuen; ende als ons nu opt nye angebracht, soe sullen v l. noch nu ter tijt een ongewoenlicke ongehoirte scatinge vanden voirs. steden ende lantscappen toe Auerijsel onsen Sticht Vtrecht toestendich begheeren, oick v l. amptlyde etlick groote bezweeringe met bow ende anders tegen onse Sticht Vtrecht ende des onderzaten voirnemen, welck allet wij niet gherne dan myt bedroueden gemoide vernemen. Dan wij bes her des vrentlicken gueden willen tegens v l. ge-*

weesen, ende in allen vns mogelick fruntschap ende gueden willen toe draghen, dat wij dan noch ter tijt ende voirt, wan wij jnt regement des Stichts Vtrecht komen, onses vermogens guede vrentscap ende naeburschap honderhalden doen beraiden ende willich sijn, dergelichen wij dan tegen v l. dorch sie ende die eren toe geschyen oick vrentlick vertrouwen; dair om an v l. onse gantze vrentlicke bede, sie willen van sulcker schattinge ende bezwerunge, soe tselue onsen Sticht ende den ondersaten toe achterdeel kompt, guetlicken afflaiten, oick dorch v l. drosten ende beueelliebbere tselue toe gescheen verschaffen ende die onse nyet toe beschedigen gestaden, dat willen wij wederomme vrentlicke verdyenen, oick mit gueder nabuerschap tegens v l. ende die yre te verlycken, bereit sijn. Bidden hyr op v l. om een vrentlick antwoirt. Datum Coln, donredach nae den Hilligen Pinxteren, (19 Mei) anno etc. xxiiij.

A/schrift.

Deel A. 910.

13. *Peter de Roy antwoordt aan de 3 staten van Utrecht op hun schrijven ter zake van Johans van Nyevelts achterstallige pensie, dat mijn selige here, dem Godt genade, een wijle tijts voer zijnre genaden sterfdach doer clachten van mij, van dat mij deels zijnre genaden renten ende tafelguederen jnden lande van Gelre gelegen tonbruyck ende te schande gemaict werden, wel tot drie hondert Rijns gulden ende daer ouer mij gelast ende beuolen heeft, de jairlix pensie heeren Johans van Nyevelts daer tegens jnne te holden, ter tijt toe doer hem ofte dus anders bestalt werde, jck mijnre penningen in zijnre genaden rentampte verschenen ende daer ick jaerlix van responderen moet, becomen macht, twelck ick doer beuel als voerscr. alsoe gedaen hebbe. Middelertijt is zijn genade jn God verstoruen ende onse toecompstige heer palsgraue bij Rijn, hertoge jn Beijeren geellegeert, als ick nv seker weer, waer ick onsen toecompstigen heren mede voldoen mucht, dat ick des bisdoms renten seluer nyet en dorste betalen, noch dese coeken holden op mijnen buydel, daer ick v. w. ende l. guede meninge op begeer te weten, wil ick gerne doen, alles daer ick mit redenen mede volstaen mach. *Ged. Wijk te Duurstede 3 Junij 1524. Zijne handt.**

Deel A. 911.

14. Henricus, Dei gracia electus ecclesie Traiectensis, palatinus comes Rheni et dux Bauarie. Venerabiles nobis sinceriter delicti ac deuoti. Sperabamus iam dudum ad literas, quas mox, post prestitutum a nobis electionis per vos facte consensum, Romam transmisimus, responsum aduenisse, quibus jntelligere potuissemus, an electionis huiusmodi confirmacionem per procuratores nostros Romae jam existentes obtinere potuissemus, an uero secundum ordinem iuris legatos illuc transmittere necessarium esset. Cum autem responsio huiusmodi hucusque (nescio quo jmpedimento) dilata sit, cueratque modo prestitus a jure terminus, in quo a nobis atque ex vobis legatos Romam ad predictam confirmacionem obtinendam mitti necessitas postulet, ne incuria nostra aliquid in hoc negligatur, petimus, pro vt et cum deputatis vestris, qui electionis decretum nobis presentarunt, de hoc commentati sumus, si hucusque illud factum non fuerit, quantocius poteritis, duo ex nobis ad exequendum negocium hoc constituentur, qui mandatis, actis et munimentis ad hoc necessariis habitis mox Romam uersus itineri se accingant, possentque deputati jlli duo Wormaciam uersus atque istinc ad Haidelborgem ad nos iter arripere, quo colloquendi nobis vltcriusque eos jnstruendi occasio daretur, et cum (uti vobis perquam notum est) huiusmodi confirmacionis expedicio non modicam pecuniarum summam Roman transmittendam exigat, sumus idemtidem cum prefatis deputatis ac legatis vestris Coloniae de hac re loquuti,

speramusque eos mentem nostram vobis jam declarasse, obidque simili modo petimus et illud efficere vobis curae esse uelit quo summa aliqua, que principio tractatus huiusmodi necessaria erit, apud mercatores Rome numeranda deponatur, fecissemus id ex facultatibus nostris, nisi earum ad preparamenta, vt quantocitius nos conferamus ad vos, opus haberemus. Non omisimus tamen a quam plurimis principibus dominis fratribus et amicis nostris literas ad sanctissimum dominum nostrum papam procurare, quibus sanctitatem suam, quo confirmationem nobis modica jmpensa concedere uelit, precati sunt, quod et non modico comodo nobis in hac re futurum speramus. Ceterum celare uos uoluimus, quod reuerendissimus in Christo dominus et amicus noster charissimus episcopus Treuerensis, dum Haidelberge vna essemus, a nobis petierit, ut eum discessionis, inter duce Geldrie ac episcopatum nostrum Traiectensem vergentis, compositorem ac meditorem esse permetteremus, jn quo cum ei consilio fratrum nostrorum consensissemus, jllud nobis promiserat, se quamprimum legatum quendam ad Geldrie duce, quo animum eius jntelligere ac composicionis tractatum jncipere posset, transmissurum, sicque quotidie iam responsum exspectamus, quo oblato, quo pacto se res habeat, ilico vobis significabimus, sperantes jnterim consilio prudentiaque uestra ita rem agi, vt omnia pacata quietaque ad nostrum aduentum usque remaneant. Dabimusque operam vt propediem ad vos veniamus, cumque nos prestabimus, quo clementem ac vigilantem comodisque vestris propensum principem cognituri sitis, responsumque vestrum ad has literas hoc nuncio exspectabimus. Valet. Ex Haidelberga x Junij, anno etc. xxiiij.

Opschrift. Venerabilibus ac doctis, nobis sinceriter dilectis ac deuotis prelati et canonicis quinque ecclesiarum ciuitatis nostre Traiectensis.

Deel B. 557.

15. *De stad Utrecht herinnert aan den hertog van Gelder op zijne missive van antwoord ged. huize Scoenrebeeck, 26 Sept. 1523, waarbij hij in het uitstel der dagvaart in zake van Dirk van Zuylen tegen Jan Bor bewilligde, en herhaalt haar verzoek van 14 April ll., waarop antwoord ontvangen 25 April ged. vant Loe, om Jan Bor te onderrigten, dat hij die zaak tot de aanstaande dagvaart laat berusten. Ged. 11 Junij 1524.*

Minuten van missiven bl. 452. Archief der stad Utrecht.

16. *Joost van Bueren en Melchior van Culenborch Hubertsz. bevelhebbers, thans te Kuitenburg, antwoorden aan de 3 staten van Utrecht op hun schrijven van 13 Junij, bij welken ons aengescreuen wart van zekere aduertissement den dijckgreue mitter heemraderen vanden Leckedijck ons opgelacht hebben, — hoe dat wij mit den dijckgreeff ind heemraderen jnder scauwen tho Honswijck lestleden nyet gesproken off gehandelt en hebben, dan alleen redenen ind billicheyt; soe wij seghen den ondersaiten tho Honswijck jnder saicken belast ind beswaert weren, was onse fruntlicke versouck, dat den dijckgreeff mitten heemraderen dese saick hadden willen laten berusten ind aenstaen, omme daer jnne te moigen voersien, gelijk nae redenen ind recht van node geweest sold hebben; tselue ons nyet gebueren en mochte, hebben wij daeromme den ondersaeten, tho weten, den ghoenen sij jn boeten geslagen hebben, geboden van wegen des edelen, enz. greue van Hoichstraiten etc. den vurs. dijckgreue ind heemraderen jn deser saicken nyet te obedieren, gemerct voortijts bijden heemraderen opten nyen dijcke een vonnisse gewesen js, dat men bosemen solde opten ghoenen, die van rechtswegen jnden dijck, die duer quade toesicht ind versuym jngebroken was (soe men seyt), den seluen dijck weder te doen maicken gelijk behoirt*

ende want dit vonnisse nyet achteruolcht off tot geenre executie gestelt en wart, ende men ny wil vynden opten gemeynen nabueren off den ghoenen die onder den hoiffslach geseten sijn, dunct ons zeer grote onbillicheyt ende wier wail van node men andere guede prouisie dairop dede, want nae vermoigen des dijck rechtz behoirt alsulcken vonnisse van weerden gestarckt ind onderhouden tho wesen. Uwe e. konnen sulcx genoeg selfste bemercken. Ende want die ondersaiten van Honswijck soe lange ind mer jairlicx jnden scauwen belast warden, jnd wij van eeren ind cedtz haluen van wegen ons gen. lieuen heeren vurg. gehalden sijn, den seluen tot huere goeden rechten voer te staen, soe begheren wij noch fruntlicken, dat uwe e. dair toe schicken willen twee off drie onpartijdige personen ter plaisen dair gebreck is; jndien beuonden wort wij ongelyck voer ons nemen, wij willen ons geerne laten onderrichten, ende wij hopen, uwe e. ons tot onssen rechten off den ondersaiten nyet en begeren te vercorten, want wij des nyet en hopen verdient off misbruyct te hebben off noch nyet geerne doen en solden. *Zij verzoeken met brenger dezès antwoord om den voorm. heer daeraff te aduertieren ind ons daer toe te weten te regelen.* *Ged. Kuilenburg 13 Junij 1524.*

Deel A. 912.

17. *De stad Utrecht bedankt Daniel van Bouchout en de bisschoppelijke raden te Duurstede voor hunne waarschuwing van 15 Junij* hoechlicken, als wij oick eer gedaen souden hebben, en hadden wij mit andere saicken nyet occupeerd geweest. *Zij verzoekt hun voort an wijselicken te willen toesien, als wij nyet en twijfelen wel doen sellen uwe e ende l.* *Ged. 19 Junij 1524.*

Minuten van missiven bl. 453. Archief der stad Utrecht.

18. *De stad Utrecht zendt aan de stad Deventer afschriften der brieven van den elect aan de 5 kapittelen, en verzoekt om haar die gelegentheyte ende twesen vanden landen aldair desgelijcx wederomme mitten yersten verwittigen willen.* *Ged. 19 Junij 1524.*

Ibidem bl. 453.

19. *De stad Utrecht meldt aan de stad Deventer de terugkomst van den graaf van Rennenberg op gisteren avond.* *Ged. 21 Junij 1524.*

Ibidem bl. 453.

20. *De stad van Utrecht bedankt den hertog van Gelder voor zijn gunstig antwoord, in zake van Dirk van Zuylen tegen Jan Bor, en verzoekt hem den dag der dagvaart te willen bepalen.* *Ged. 21 Junij 1524.*

Ibidem bl. 454.

21. *De stad Utrecht verzoekt aan de hooflieden en knechten in het Sticht liggende, daar zij niet weet op wiens bevel zij in afwezen der elects in het Sticht zijn gekomen, dadelijk te vertrekken, en verzoekt antwoord, opdat men wete waaraan men zich te houden heeft.* *Ged. 21 Junij 1524.*

Ibidem bl. 455.

22. Henricus, electus Traiectensis, comes Pal. Reni et dux Bauariae:

Venerabiles, nobiles ad doctissimi, nobis sinceriter deuoti ac dilecti. Apportauit nobis dominus Joannes Peltz omnia, que pro electionis nostrae confirmatione Romam mittenda erant,

diligenter satis ac debito modo conscripta, retulitque ordinatos esse duos, qui ante finem mensis prestiti consensus nostri Romam uersus iter arripiant, obque et uestram et ipsius diligentiam adeo probatam habuimus, ut gratum admodum gratiosumque erga nos animum in nobis concitaret. Voluimus tamen preterea, et illud uobis in memoriam reducere, ut de colligenda pecunia, que pro expeditione huiusmodi Romæ exsoluenda erit, curam susciperetis, ut, perfecto Rome negotio, numeratio eius id nequaquam longius protraheret, prout idem dominus Joannes latius uobis enarrabat. Ordinauimus item ut generosi ac nobiles viri Valentinus, baro de Erpach, et Joannes de Schonberg propediem ad uos venturi sint, qui loco nostri una uobiscum ac domino de Rennenberg rebus ecclesie Traiectensis ad aduentum usque nostrum (quem et quamcitissime futurum speramus) prouidebunt, qui et mentem nostram latius uobis exponent. Illud interim de uobis confidentes, ut diligentia uestra episcopatus res bene parateque reguntur. Valet. Ex Heidelberga xxj Junij M. D. XXIIII.

Venerabilibus, nobilibus ac doctissimis, nobis sinceriter deuotis et dilectis prelatiis et canonicis quinque ecclesiarum Traiectensium.

Deel B. 559.

23. *Hoofdlieden en knechten in het Sticht liggende, antwoorden aan de 3 staten van Utrecht op hun schrijven, ter zake dat zij den ghemeynen huysman groette auerlaest doen, — des ons zeer befrempt, ende sych also neyt erfyn den waerd dorch ons erlicken regementz wij fueren, jngelicken off wij eynnen heren hadden; want dan wij suelx vernemen oft vernemen konden, den huysman enich auerlaest gedaen woerde oft deden, dan thor gueder maethen etten ind drynkens van hem begerende meet ljsamigheydt meet hem hebbende, ind sues claechten vuer ons qwameen, wij hem straeffen woelden bij zonnen schijn sondeer enich gracie, wandt sych dan waill tot meer tijden ergeuen hefft, dan tot desser tijt eynnen erlicken hoepen, die sych bydden anderen holdt ende guedt regement fuert, dorch verhaepnisse ind vertueffynge onse ambazaten wagtende, ind wij ons tot v eddelheyden gebeden mytten gantzen heelen hoepen onser behoefftich the doenne hadde, wolden wij v edelheyden toe trecken vuer enich ander heren off fursten etc. Sues jss hyromme onse frunthlicke bede ind begeren mytten hellen gantssen hoeppen, ons thoe vergunen, wy mytten huysman een stueck broetz eeten moeghen, hetselue hie ons macht heeft the geuen end vyt wyllen laeten fueren byr ind broeet, daer zie guetwylich toe bynnen ons gernne geuen wyllen, soe veer gjdt heem vyten stadt wyllen laetten volgen, wandt wijdt jn deenst deer k. m. alzo neyt gemaickt en hebbene, ons wael vergundt wordt op waet orts oft platz wij geweest oft gekoemen bynnen, ons profandi the laetten furen. Indemseluen gelick is ons begeren, v edelheyden hetselue oick vergunen wyllen, des wij tot allen tijden tot v eddelheyden gebede an ons gedaen wyllen hebben guetwylich fynden. Zij verzoeken antwoord. Ged. S. Johannes B. avond, 21 Junij 1524.*

Deel B. 560.

24. *Karel, hertog van Gelder, berigt aan de 3 staten van Utrecht op hun antwoord op tghoent wij v des van Rennenborchz haluen doen schrijven hadden, — dat wij as die ghoene geern fruntschap ind naebuerschap helt ind halten solde, tghoene wij geschreuen jn allen gueden gedaen hebben, op datmen jn toekomenden tijden, off enich gebreck in die guede naebuerschap tonderhalden viele, dencken ind weten mach, wij die yrst neyt geweest sijn. Ged. huize Rozendaal 25 Junij 1524. Zijne handt.; lager MUYLICKOM.*

Deel D. 625.

25. *G. van Solms, deken van S. Pieter, en G. Sugerode, officiaal, berigten aan de 5 kapittelen te Utrecht*: Recendendo die veneris a Traiecto salui per gratias Dei Coloniā venimus martis proxime sequentis, et altera die, que fuit vigilia Natiuitatis S. Johannis B. aduenit d. Johannes Pels, afferens litteras r. domini nostri electi ad d. v et alias ad nos, quarum copiam transmittimus. Idem Johannes Pels retulit nobis quedam noua et patrie nostri comoda, que bur-gimagister Coloniensis per alias litteras ad magistratum missas confirmauit. Insupra accessit nos hodie quidam prior Cartusiensis, qui dixit se missum a r. domino episcopo Treuerensi ad illustr. principem dominum ducem Gelrie et sua comitiua habere cancellarium eiusdem domini r. et alium doctorem famosum ad tractandum cum eodem domino duce supra restitutione eorum, que spectauerunt et spectant ad ecclesiam Traiectensem. Et nos die lune juxta vocationem nostram rursus Heydelborgum progressuri sumus, prout latius ab eodem domino Johanne Pels intelligent d. v. *Ged. Keulen S. Leuinus (20 Junij) 1524. Hunne handt.*

Deel C. 96.

26. *Hooftlieden en knechten in het Sticht liggende, antwoorden aan de 3 staten van Utrecht op hunne schriften, ter zake van dat zij den huysman groetten marckelicken schaeden doen, als nu dages leden ons oick schriftlick van v e. h. thonerstannen gegeuen wordt, des ons zeer beffrempt, als v. e. h. vyt onse schryfften ther anthwordt wedderomme waell verstaen hebt onse menonghe ind frunthlick gesynnen, wij an v e. h. wedderomme doen, gheen claechtten an ons gedaen woert dan v e. h. jnsueckynghen an ons doen jnd gernerne laest op ons leggende, waell thouerstaendee den bueren ghen auerlaest en geschuet, dan eetten ind drynckens begerendee, des wael meer jn dessen landen ind meer anderen landen, die den k. m. truwelick jnd erlick gedent hebben, als wij gedaen ende onse ambasatten vyth geschickt jnd vyr jnd stontd wachttende, jnd wij v e. juden irsten begruet hebben onsen behoefflich toe donne hadden v e. h. so diennen vur enighe anderen heren furst. Sues wyllen wij woel, naedemael gij onsser op dyt paess neyt behoefflich en hebben, ons tolaetten ende laetten volgen den huysman oer byr, broet profrandt wij noitroefflich behoefflick tho donne hebben; des v e. h. woel toet meer tijden hebben laetten foelghen; dan toet dessen tijt, v e. h. waill gemarcken konnen, wij des wynts ons leuent neyt halden moegen, ende oick jn waet heren landen wij gewest jnd benagt bynnen, ons gegondt wordt profandt, byr jnd broet tho tho foren, sues wyllen v e. h. hetselue oick laetten volgen jnd gheschen, die huysman op mynder schaeden alsdan bliuen wardt, als v e. h. dat seluest woel gefolen ind auerlegen moegen. Oick verstaen wij wydder jnd ons tzemptlicken vuerkoemen iss, v e. h. in vwer gewaelt van onssen knechten aldaer bynnen gefencklick hebben zyttende; geernne wolden weetten orsacken haluen v e. h. gij zie hebben doen fanghen; jss ons menonghe ghen orsake sues tho hem hebben dan dyt maill zie meet ons optten huysman eyn stueck broets gegetten hebben, gij zie daer van in ghennen hechten behoefften tho zetten. Hebben zie anderen daren bouen onbylligheyt gedaen, gij zie ons schickt; wij zie straeffen wyllen na ons erlicken regementz wij furen jnd mytten anderen geswaren hebben, dat v e. h. des eyn guet benugn hebben suellen. *Ged. dag na S. Johannis B. (25 Junij) 1524.**

Deel D. 626.

27. *De stad Utrecht verzoekt aan de stad Amersfoort om terstond bij den graaf van Rennenberg hare gedep. te zenden, omme noetlicke ende treflicke saicken te versprecken, wijselicke tot uwer stat zien, ende gheen prouanden wt vueren laten willen, gelijk als wij hier doen. Ged. 26 Junij 1524.*

Minuten van missiven bl. 457. Archief der stad Utrecht.

28. *De stad Utrecht verzoekt aan de stad Naarden, om de knechten, die in groot getal in het Sticht liggen, zonder een heer te hebben, tot grooten overlast der schamele huislieden, insgelijks geen leeftogt te zenden, ten einde van hen te bet ontlast te worden. Ged 30 Junij 1524.*

Ibidem bl. 458.

29. Henrich, van Gotes gnaden erwelter des stifts Vtrecht, pfaltzgraue bij Rein vnd hertzog in Beiern etc. *aan de 3 staten van Utrecht*: Wir haben die wolgeborn vnd hoichgelertn vnser lieuen besonderen vnser bruders des churfursten rade Schenck, Veltin hern zu Erpach vnd doctor Wolffen von Assenstein zu vch vnd auch sonst in vnsern Stiff Vtrecht abgefertigt den selbigen mit sampt dem wolgeborenen vnserm rade vnd lieuen getrowen Wilhelmen, hern zu Rennenberg, souil die denen by sich haben mogen vnd auch ewerm rath vnd gutbeduncken biss vf vnser zukunfft zuerwalten, gunstlichs vlys bittende, jr wellent vch die selbige vnser gesanten lassen bepholhen sein denen gebrech vnd mengel vnser Stifts so verhanden weren, entdecken, sie auch in vnserm bephelh horen vnd gleich vns glauben geben, vnd inen also in notturfftigen vnser Stifts sachen beratlich vnd behilfflich sijn, vsehene wir vns sie werden gedachts vnser Stifts nutz vnd frommen bitz vf vnser zukunfft getrewlich furwenden, sien wir in steter rustung, das wir vnuerzuglich personlich in Stiff zu sein verhoffen, welches wir vch gunstlicher vnd gnediger meynung haben anzeigen wollen; der zuuersicht, das ir euch wis bis her in allem dem so zu wolfart vnser vnd vnser Stifts dienen mag, gutwillig vnd beflyssen erzeigen wordent, sollen ir vns noch vnser befinden, das wir zu behaltung der selbigen kein vlys vnd arbeit auch mit dorstreckung leibs vnd guts sparen wellen. Datum Heidelberg vf vnser Lieuen Frawen tag Visitationis, der do was der ander des monats Julij anno etc. xxiiii.

Deel D. 627.

30. *Karel, hertog van Gelder, berigt aan de 5 kapittelen van Utrecht, dat Johan van Zuylen van Nyevelt hem te kennen geeft*, woe hij op des heren taefell guet inden Nedersticht aldair een mercklicke somme van penningen hieft, dair vur zecker jairlixer renthen nae vermoegegen zegele ind brieue gelaeft sijn, ind gij mede vur gesegelt hebt, beclaicht hij sich, dat die renthen tot drie termijnen toe verloupen sijn, dat hij dairuan geen betaelinghe hieft konnen krijgen, watt mennichfoldige guetlicke ind scherplick verfolgh hij dairomme gedaen hieft ind talen tijden vanden een termijn totten anderen opgehalden wurd, ind was hem toegeschreuen ny Johannis lestleden betaelinghe gedaen solde werden, des alles nyet geschiet is, wairdurch hij tot groeten schaeden verloupen ind sijne penningen nyet langer ontberen solde konnen, ons aenroepende as sijn heer ind furst, hem dairin behulplich te wesen. So gij dan vur die voirs. renthen gesegelt hebben, ind wij onsen lieuen raet ind getrouwen vurs. quellick myt redenen geweygeren konnen hem tot sijnen rechtferdigen saicken to helpen, soe hij sich genouch gebaden ind lange geleden heeft, js onse guetlicke begeren ind versueck, dat gij wilt verfuegen, onse voirg. raet van sijn verschienen ind achterstedige renthen, sonder langer vertouch ind ophalden, bynneses off acht daegen betaelt, vernueght ind to vreden gestalt warde, off wij sullen myt redenen quellick konnen geweygeren hem to vergonnen ind behulp to doen, die vurg. verschienen ind achterstedige renthen mit sijnen kost ind schade op vwen gueden to verhaelen, soe wij onsen lieuen raet vurs. hyr jnne nyet verlaten willen. *Ged. te Arnhem 4 Julij 1524. Zijne handt., lager* HOLTHUYSEN.

Deel D. 628.

31. *Karel, hertog van Gelder, berigt aan de 3 staten van Utrecht*: Wij werden bericht, vernemen tselue oick daigelix waill, dat die knechten (die wij doch weten in tzecker den Bourgonschen nyet toekomen) sonder enige toesaighe vanden vwen sich aldair jnden Nedersticht sus langhe nyet en verhalten, dan op twee saicken opgehalden ind vertuefft werden, die een datmen die ghoene des elects parthye nyet gehalden hebben off noch nyet halden mitten seluen straeffen off tot vorder obediencien brengen, off datmen ons off onser landtschappen nv off jn toekomende tijden dairmit auertrecken will; dair van wij v nyet ongeaduerteert willen hebben; op dat ghij weten moight, ons die gelegenheynt oick kundich ind wittich is, v oick mit aduertierende, off ons off onser landtschappen enigen schaiden vanden seluen geschege, off dat zij morgen off auermorgen in off vyt onsen Auersticht off anderswair op die onse toe tasten, dat wij sulx alsdan op v ind die vwe dencken to verhalten ind dair vur aen to sien. *Ged. Arnhem 4 Julij 1525. Zijne handt., lager MUYLICKOM.*

Deel D. 629.

32. *Karel, hertog van Gelder, antwoordt aan de 5 kapittelen van Utrecht, ter zake der klagten der stad Zwolle*, dat die ondersaeten onss amptz van Zallandt tot onsen ind nyet tot gebaede onser stadt Zwoll staen, dairom zij sich des mit redenen nyet to beclaigen hebben. Ind als ghij ruert, dat die van Zwoll sich oick beclaegen meer dan anderen bauen guetlicke handelnyngen ind tractaten auerfallen to werden etc., sall sich jnder wairheynt nyet bevynden, dat zij bauen tractaten besweert werden; want zij dieseluen nyet achteruollicht, dan den yrsten mitten laitsten jnfringeert, oere segell ind brieue, hulde ind eyde vergeten, ind sich nyet als guede dan als eerloesse luyde bij ons bewesen hebben, als wij bewijsen konnen ind des op gelegen plaitz jnd tijt to verhoer komen willen; dairom ghij v onser stadt vurs. in oeren oneerlicken handell nyet onderwynden dan als eerloesse luyde ontleidigen soldt, soe zij ons huldynge ind eyde gedaen, segell ind brieue gegeuen hebben, ind der noch nyet ontleidicht sijn. *Ged. Arnhem 17 Julij 1524. Zijne handt., lager MUYLICKOM.*

Deel A. 915.

33. *Reichart, keurvorst en aartsbisschop van Trier, zendt aan Hendrik van Beijeren, elect. van Utrecht, zijn raad Lampert von der Weiden, prior der Karthuizers bij Koblents, Johan van Nassau, zijn hofmeester, en doctor Johan Lumpen, met instructie*, bevelt vnd werbung. *Ged. Erembreitstein, woensdag na Divisio Apostolorum (20 Julij 1524). Get. REICHAERT, ertsbischof.*

Deel B. 561.

34. *De stad Utrecht antwoordt aan Aelbert Foeck*: Alsoe ghij v fundeert, dat ghij doer cracht van zegelen ende brieue, onse stadt voertijts van hoer gegeuen soude hebben, Aernt van Heyden gevangen ende gescat soude zijn geworden, als meer ander onse borgeren bij v benoemt, soe nyet gedaen en souden zijn geweest, wij houden v genoech kenlicken te wesen, hoe Aernt van Heyden ende zijns gelijkken an sulke zegele ende brieff gecomen zijn in den groeten oerloge ouer xlij jaeren geleden, nyet hij voerraet, wil ende consente vanden rait out ende nye der stadt van Vtrecht, dan bij dwange, fortsen, geweldende dreyygementen, alsoe zij doe de stat in hoeren handen hadden, hebben zij doe hoir brieuen seluen na hoeren wille laten maken ende doen besegelen; wairomme die stadt sulke zegele ende brieff nye en heeft willen bekennen noch-

te belijden, als wij oick noch en doen; ghij weet oick wel dat omtrent xvij off xx jaeren geleden Jan Gerrytss mit meer andere cordewaniers opter Veluwen gevangen, twee onse borge doetgeslagen ofte gescoten, gepilgeert ende gescat worden van Aernt van Heydens volck, die welcke nochtans gheen verstoeringe van onser stadt gehadt nochte gheëyscht en hebben, hoewel zij meer recht hebben dan ghij. Want wij verstaen dat ghij v seluen tusschen tijden jnden raide wesende, beholpen ende geloent hebben, als te weten, jnder scickingen totten bestanden van koeren ende broeken mit Geryt Claess. uwen vennoet saliger gedachten, dair ghij den raide noch gheen rekeninge off gedaen en hebt; oick van Katrijn harnasveggers, die mit v ende sommige anderen, als zij seyt, gecomponceert ende soe sonder consent vanden raide weder jnder stat, die hoer verboden was, gecomen js, twelck soe gheensins behoerde; ghij en sijt oick in onser statdienst nyet gevangen noch bescadicht, dan om v selfs saecken op v selfs gheleyde zijt ghij wtgereyst; het en is v oick dairom nyet eeuer genoich, dat ghij, onse borger noch wesende, ouer ons an anderen vreemden heeren claecht ende noch voirder soudet willen claegen; doch wij weten sulcx altijd mit recht ende reden wel te verantwoerden. Dus raiden wij v voert beste, dat ghij v voirder nyet kennen en wilt laiten, ende hout v voertaen als een goet borger hem sculdich js te houden, op dat ghij weerdich gekent moecht worden, dat men v renten, dair ghij mede aff scrijft, gelijck anderen onsen borgeren betale. *Ged. 23 Julij 1524.*

Minuten van missiven bl. 463. Archief der stad Utrecht.

35. *A. van Lalaing, graaf van Hoogstraten, berigt aan de 3 staten van Utrecht, dat Margaretha van Oostenrijk onlangs aan Daniel van Bouchout, heer van Bouler, heeft geschreven om restitutie te hebben van een cortauwe, geleend van keizerswege in 1508 aan bisschop Frederik van Baden; dat deze heer hem daarop had geantwoord, daer jn sonderheyt gheen wetenscap van te hebben ende dat oick sulcx buyten zijne macht is. Soe wij dan mitter waarheyt bericht werden, de voirsr. cortauwe opten huuse Duersteden gecomen ende aldaer gesmolten of gebrocken ende andere geschut daer af gemaect es geweest, versoecken wij v van wegen k. m., dat ghij daer toe gedencken, wanneer ghij vermaent sullen werden, de voirsr. cortauwe te restitueren ofte ten minsten de stoffe daer van, dat ghij de k. m. daer jnne voldoen; op dat wijder veruolch, datter anders vuyt verrisen mocht, verhueft blijven. Hij verzoekt antwoord, omme ons daer nae te mogen richten. *Ged. 's Hage 26 Julij 1524. Zijne handt.**

Deel D. 630.

36. *Burg., schepen. en raden der stad Zwolle berigten aan de 5 kapittelen van Utrecht:* Der neersticheyt uwe w. l. vnsenthaluen anden furst van Gelre gedaen ende der afschryfft vant respons vns behandet, dancken wij den seluen seer vrentlicken ende steyt ons vns totten tijden toe verdienen. Ende soe jnden yrsten dat antwort vermelt, de vndersaten slants van Zallant tot zijne gen. ende niet tot vnser bade staen, dair om wij vns des gheue redenen hebben te beclagene etc., dair op oft zijne gen. dieners ende officieren dat landt van Zallant moegen schatten ende vullen, de armen lude vanghen ende spannen, oeren beeste nemen ende jnde gront verderuen, naedem dat zij sencte Martens lude ende ondersaten ende nie dair van getreden zijnt noch dencken, moegen v w. l. auerleggen: Voirt vpt punct wij vns beclaechden, meer dan anderen bauen guetlicke handelynghe ende tractaten auervallen twerden, komt ther antwerdt, sich mytter wairheyt niet bevynden sall, dat wij bauen tractaten besweert werden; want wij de seluen niet achteruolgt, dan den yrsten mytten lesten jnfringiert, vnse zegell ende brieue, hulde ende

eede vergeten ende vns niet als gude, dan eerlose lude bij zijn gen. bewesen, als men op gelegen plaitz ende tijt toe gehoer koemende bewijzen wyll etc., soe yst dat men nummermeer mytter wairheyth bijbrenghen noch vns auergaen sall, dat wij ye tegen den tractaet gedaen, dan jn allent oprechtlicken gehalden, noch zijn gen. eede noch hulde, noch tegen de ere gedaen hebben. Js vns voerhen voergekoemen, woe deels vnse burgeren zijn gen. hulde ende eede gedaen solden hebben, wij meermaell dair nae gevordert ende doen schrijuen, wie zij weren sulx gedaen hadden, sijnnen tot noch sonder antwort gebleuen. Mer datmen vns dair en bauen veenghet ende benouwet, dat niet soe veele als eyn hoen eyge guet alhyr van buthen ther marckt koemen mach, bij verluet lijffs ende guedes, dair en bauen vnse burgeren ende oeren meijeren gevanghen ende spannen ende deels op sekeren pennynghen geransoent, ende dynxdaige nacht lestleden vnse voerpoerten gebrant, vnse burgeren ende knechte niet attempterende noch voernemende, dan allen den secretaris van Campen mytten vnser an vnser gen. l. heren elect geverdicht myt anderen koeluden ende guden mans auerwech toe velygen toe Diepenveen jnt cloester jnder kercken opten vrijer straten ende Stichtschen grunt deels jamerlicken vermoert ende doetgeslagen, Gode Almachtich geclaecht, der zielen Godt ontberme, deels nedergeworpen ende gefanghen, de vrijgheyth in allen ongespaert vnser burgeren oeren koen ende andere beeste buthen vnser stadt vthen weyden bij nachtslapender tijt onthaelt etc. Oft dese ende deer gelijcken feyten den tractaet oick niet en breken, koenen v w. l. betrachten, woe hij an deer zij ghehouden wert. Begeren dair om deger vrentlicken, uwe w. l. vns yrste hyr jnne verantwerden, sullen wij, alst tijt ende plaets gyfft, bijbrenghen mytter wairheyth ende toe gehoer kompt, vp vns gheen achterdencken noch plycht derhaluen te dragene, ende zijnder gen. jn ghenen deyle toegedaen, dan altijt als vprechte Sencte Martens lude gebleuen ende nye dair van getreden zijnnen. *Ged. zaterdag S. Maria Magdalena (26 Julij) 1524.*

Deel A. 914.

37. *De stad Utrecht verzoekt ten tweeden male aan den stadhouder en raad van Holland, dat hare burgeren* Eelgis van Hamelenberch, Aryaen Willems. van Meghen ende Marie of Ghysens wedue, die gelant zijn jnden lande van Arckel bij Gorinchem, ons weder geexponeert ende gesecht hebben, dat ouermits ordonancie ende beueel van uwen e. w. hoir landen voirs. gescat worden souden, tegens ouden tractaten ende voirwairden voer tijts tusschen der greeflicheyth van Hollant ende den Gestichte van Vtrecht gemaict, wairop die Hollantsche landen jnden Gestichte, twelck noch, als wij verstaen, na onser voerbegeerte nyet afgestelt en js, wel verstaende dat onse voirs. borgeren nyet en clagen van enigen bouwercke, dijcken, dammen, slusen oft molens; want zij dair gelijck ander bouen ende beneden jn gelden moeten. dan alleen van des k. m. scattinge den landen offe noch na als voer ondersaten aldair opgelecht, van welke gelijck scattingen die Hollantsche landen jn den Gestichte vrij zijn. *Zij verzoekt hem dat voirs. tractaeten, goede nabuerscap ende vruntscap, gelijck wij te doen begheeren, onderhouden belieuen willen, onsen borgeren ende ondersaten hoir landen vander onbehoirlicker scattingen voirs. te verdragen, ende voertan onbelast hem ende anderen onsen borgeren ende ondersaeten te laiten, ende sulcx den gezworeen setters vander scattingen scriftelick bevelen mit mandamenten off anders, als dat doch van rechts ende redenen wegen soe behoert. Zij verzoekt hierop antwoord, ons ende onsen borgeren ende ondersaiten jnden besten dairna moegen weten te richten. Ged. 28 Julij 1524.*

Hetzelfde verzoek gedaan 16 Sept. en in Oct.

Minuten van missiven bl. 464. Archief der stad Utrecht.

38. *De stad Utrecht berigt aan de stad Amersfoort de klagte van geërfden in Leusden:* Hoe door gebot vanden pander een wtsettinge* opten gerechten aldair deen meer dander min zeer ongelijkelicken gepubliceert ende den scouten vanden gerechten jn schrift gegeuen soude zijn, omme te hebben ende mede te betalen seker penningen, diemen noch van Renen mit knechten te bewaeren sculdich soude zijn, ende hoe datmen de penningen op onser stat borgeren ende ondersaten eruen alleen soude willen setten, soe uwe e. nyet souden willen gehengen, datmen uwer borgeren ende ondersaten eruen wes setten soude. Soe, goede vrunde, weet ghij wel, dat die bewaernisse van Renen ende die costen dair om gedaen soude moeten werden bij den drie staten alhier, dair v l. gedeputeerde mede zijn geweest, gelijkelicken ouercomen ende belieft is geweest. Zijn dairomme ons deels wel te vreden, dat een gelijcke wtsettinge op allen eruen jnden gerechten voers. paert paerts gelijck gedaen worden, omme die sculden voirs. mede te betalen; zijn oick te vreden, dat uwe e. die penningen, komende van uwer borgeren ende ondersaten eruen, seluer ontfangen ende weder betalen aen handen dairt behoert; mer dat onse borgeren ende ondersaten eruen ofte die pachters dair aff alleen betalen souden moeten, ende die uwe nyet, dat bedunct ons gheensins op recht off reden te staen. Begheeren dairomme vruntlicken, dat uwe e. die hant dair an houden, als wij oick gherne doen willen, datter een gelijcke scatinge ende omme-slach jn al den gerechten voirs. gedaen ende betaelt worde paert paerts gelijck ende elcx na aduenant, als dat doch soe behoert. *Zij verzoekt antwoord* ons jnden besten na moegen weten te richten. *Ged. St. Petrus ad Vincula 1 Aug. 1524.*

Ibidem bl. 466.

39. *De stad Utrecht antwoordt aan A. van Lalaing, graaf van Hoogstraten, stadhouder enz. op zijne missive* beruerende diuersche personen, die hem fugetyff gemaict souden hebben ouermits murmuratie ende oploepe aldair jnden Haige geweest soude zijn, God betert l ende dat enige dair af gelopen souden zijn herwerts na onser stat van Vtrecht, — dat ons sulcx van herten leet js, ende dat wij terstont jnquisitie ende neersticheyt, omme die personen te vernemen, gedaen ende uwer e. hode, omme die namen weder bij ouer te moegen scriuen, tot huyden vertuust, ende oick onser stat cloeke dair omme doen luyden ende gepubliceert hebben, na jnhout ende vermoegen der copien hier jnne besloten¹⁾. Hebben oick op hem begeert, hij mede vernemen woude ofter yemant waer vanden personen voirs.; dan en hebben bij ons seluen noch door hem nyemant vanden seluen alhier vernomen; doch oft wij jn toekomenden tijden yemant vernemen werden, willen tselue gherne alsdan aduerteren uwen e. Ende wes wij meer ter eere ende weerdicheyt der k. m. ende uwen e. alle ons vermoegen gedaen sellen kunnen, selmen ons altijt goetwillich ende bereyt vynden. *Ged. 4 Aug. 1524.*

Ibidem bl. 468.

40. *Graaf van Egmond bedankt het kapittel van den Dom te Utrecht voor de gunst, hem op het schrijven zijner moeder in zijne afwezigheid bewezen aan mr. Pieter van Eynde, priester, zijn kapelaan en dienaar, ten aanzien van het absolveren van Pieter van Oudorp, priester, door den deken van West-Friesland onrechtelijk in den ban gedaan. Hij verzoekt den voorn. deken te willen verzoeken om alle verdere moeijenis tegen dien priester en mr. Jan van Eynchuysen te staken.* *Ged. huysse t'Egmond 5 Aug. 1524. Zijne handt.*

Deel A. 917.

1) Deze woorden waren onderhaald.

41. *De stadhouder en raad van Holland enz. zenden aan de 3 staten van Utrecht mr. Dirck van Vuytwijck, secretaris van het hof van Holland, om met hen over eenige zaken te handelen. Ged. 's Hage 7 Aug. 1524. Get. DE JONGE.*

Deel A. 918.

42. *De stad Utrecht berigt aan de stad Amsterdam: Alsoe wij van goider ouder gewoenten ter bequamen tijde vanden jaer ende tot gelegener platsen van beyden onse steden gesicthen vrunden vergaderinge ende guetlicke communicatie te maken ende te houden pleeghen, omme alle gebreken (oster enige waeren) tegens die oude tractaten ende compositien van allen sijde te comodieren, ende wederom alle onderlinge vruntscap, minlicke verthieringhe ende goede nabuerscap te renouereen. Omme dan sulcx voertan te achtervolgen, dair wij van goeder herten geneyget zijn, verzoekt zij om vrijdag e. k. tegen den namiddag te Kokengen hunne gedep. te zenden ten huize van Peter Reijersz., Henrix Taetsen dochter man, als wesende op dese tijt na onsen goetduncken die gelegenste platse, gemerct oick meer saicken vander waterscap ende anders, als wij verstaen, op genomen sijn, aldair dan oick getracteert te werden. Zij verzoekt hierop antwoord. Ged. 20 Aug. 1524.*

Minuten van missiven bl. 472. Archief der stad Utrecht.

43. *De stad Utrecht verzoekt aan de stad Wijk bij Duurstede om te verhueden, dat men voortaan niet meer bij gelegenheid van het L. Vrouwenfeest boomen en rijshout hale van het goed van Rybeek, toebehoorende aan Ernst van Amerongen, schepenburg. van Utrecht in der tijd. Ged. 20 Aug. 1524.*

Ibidem bl. 472.

44. *Burg., schepen. en raad der stad Kampen berigten aan de 3 staten van Utrecht: Woe de drost van Veluwen mit anderen beueelsluyden den fursten van Gelre en verleeden saturdaye dat huys toe Bockhorst bij Sallick jngenoemen ende tselue vesten, daer toe sij voele grauers ende timmerluyden bij sick hebben, onser borgeren ende andere ondersaeten holt affhouwen, den buren engen ende dringen aldaer opten huysse te brengen wes hem beliefft. Soe dan tselue contrarie onsen gen. l. heeren ende der lande Sanct Martens js, besorgende opten voers. huysse ende ander weeges bijden Gelresschen wes voergenoemen wyl werden, ende vwe w. ende e. gesinnen hebben doen ons naburlick ende gelimpelick tegens den ondersaeten des fursten van Gelre voers. te halden, verzoeken zij, dat jnden besten willen gedencken, sulcx affgestalt ende verlaeten, oick vander andere sijden jn gelijxs naburlick ende gelimpelicken gewandert moege werden, om wijder verloop, daer anders wt verrijsen mocht, wij, tkenne Godt, geerne verhut saegen, vermyt mach blijuen. Zij verzoekt onderrigt te worden, wat zij hierin zullen gelieuen te geschien laeten. Geg. dag na Bartholomeus (25 Aug.) 1524.*

Deel A. 919.

45. *De stad Utrecht verzoekt aan den graaf van Rennenberg, vermits de staten van het Neder-Sticht, op verzoek van den aartsbisschop aan Trier ter dagvaart te Nuys tegen 8 Sept. e. k. zullen gaan, om deze gedeputeerden een geleide te bezorgen van wege den aartsbisschop van Keulen en den vorst van Kleef en Gulik. Zij verzoekt tevens verwittigd te worden van de komst des elects van Utrecht, wel verstaende oick dat alle saicken alhier noch jn goeder maten staen; verhoppen tselue soe voirt alle ons vermoegens staende te houden. Ged. 27 Aug. 1524.*

Minuten van missiven bl. 474. Archief der stad Utrecht.

46. Schenck Velten, heer tzo Erpach, ende doctor Wolf van Affensteyn, *stadhouders des elects van Utrecht antwoorden aan de 3 staten van Utrecht op hunne missive, bij welke zij wenschen te weten* wes des geleitshaluen der ghenen, die opten dach to Nuys comende werden gehandelt zij, — *dat zij den aartsbisschop van Trier als een middeler geschreven hebben om van den hertog van Gelder voor de gedeputeerden der staten van het Neder- en Over-Sticht van Utrecht schriftelijke geleide derwaarts te bekomen*, als dat nae alle billicheit soe behoert; *dat zij hierop nog geen antwoord hebben ontvangen; dat wat het geleide van de vorsten van Keulen, van Munster en van Kleef, is sulcx naebleuen vuyt oirsaken*, want wij weten wie die koerforst ende zijnre koerfurstlicken genaden broeder die elect tUtrecht onse gen. here mit den voerg. fursten, oick den huysen van Bourgoingnen in sulcker fruntschap staen, dat des voers. koerfursten ende onses gen. heeren des electen dienaers inden voers. furstendommen enichs geleyts bedoruen, dan die een den anderen alles guets toe betruwen. *Ged. 28 Aug. 1524.*

Wat betreft hun verzoek om te weten, oft onse gen. here voer den aengesatten dage to Nuys in zijner genaden Sticht Vtrecht nyet in queme, oft wij dan daer toe geschicht ofte yemants anders van hier ten seluen dage geschicht sal werden etc., *dat zij* van dage to dage denseluen onsen gen. heren alhier verwachtende zijn. Oft dan gevele zijn f. g. middeler tijt nyet hier en quemen, sullen wij des to minner nyet tenseluen dage bij zijn f. g. mit anderen tot der saken dienende to Nuys to rijden, omme tot waelfaert sinre f. g. ende sinre gen. Stichte ten besten to helpene raden.

Deel A. 920, 921.

47. Karel, hertog van Gelder, *berigt aan de 3 staten van Utrecht*: Wij werden bericht, dat Ariaen van Reden van vwer wegen eyn beuelhebber opten huysen to Duerstede sijn solde. Soe wij dan denseluen Ariaen mit sijnen brieuen ind hanteyken auergaen ind bewijsen konnen, dat wij sijnre hoichlicker gelaefsten, die hij ons gedaen, vergeten hieft ind dairauer eyrlois ind meynnedich geworden is, hebben wij v hyrvan gueder meynongen willen aduertieren, op dat gij denseluen vur sulcken man ainsyen, achten ind v sijnre ontledigen moeght, waerbij fruntlicke nabuerschap, dair gij ons altijt affgeschreuen hebt, to beyden zijden onderhouden, ind wij nyet genodicht en werden den gheynen, wij tot vwer begerten geleyde gegeuen hebben, hoer geleyde op to schrijuen ind vorder dair op verdacht to sijn; ind hoewall wij ons des alsoe tot v gensselick versyen, begeren wij nochtans bij desen baede vwe wederbeschreuen onbedeckte antwort. *Ged. Arnhem 30 Aug. 1524. Zijne handt., lager HOLTHUYZEN.*

Deel B. 562.

48. Bernt Freyse van Dolre, kastelein, *antwoordt aan de 3 staten van Utrecht (stad en steden) op hunne missive betreffende Adriaan van Reede, met afschrift van den brief van den hertog van Gelder, dat hij deze schriften des hertogs den voorn. maarschalk voorgehouden heeft*, die mij daer op ten antwort gegeuen heeft, als dat die furst van Gelre een furst zij, die zijns scrijuens gewalt heeft, soe dat de marschalck voers. op desse tijt nyet gelegen en zij die moetwillige scrift, de furst van Gelre ouer hem aen v w. ende l. vuyt heeft laten gaen, te willen verantwoordt; dan moet sulcx op desse tijt wael dulden; niet te myn wan hem sulcx aengesacht wordt, en sal hij zijn hantscrift nyet loechenen op gelegenen steden ende plaetsen, ende die genpichsaem ter eeren verantwoordt, soe dat fursten, heren ende alle vrome luyden hem voer soe en man nyet achten en sullen. *Ged. te Duurstede 31 Aug. 1524. Zijne handt.*

Als aengaende onse gen. here die elect alhier gecomen zijn solde, *berigt hij*, dat die waerheit daer june gespaert zij, ende en hebben van zijn gen. compste noch sunderlinx nyet vernomen.

Deel A. 923.

49. *De stad Utrecht verzoekt aan Otto van Haeften, drost op het blokhuis voor Deventer, de penningen aan hare kooplieden in leder gegeven als onverpligte schatting, namelijk van 15 Holl. g. en 1 Phs. g. tot een bouet afgeperst, vermits zij in goede vriendschap met den hertog van Gelder staat. Ged. 3 Sept. 1524.*

Minuten van missiven bl. 476. Archief der stad Utrecht.

50. *Karel, hertog van Gelder, antwoordt aan de 3 staten op hun antwoord met ingesloten afschrift van het schrijven des kasteleins, betreffende Adriaan van Reede: Twijuelen nyet gij en kondt vytter antwort, Ariaen den seluen castelleyn gegeven hieft, waell betrachten, wanneer Ariaen eyn man van eren wier ind sijn eer lieff hedde, hij en solde sich billix anders ind bether verantwoorden, want wij hem auer jaer ind dach hebben doen schrijuen ind manen, so hij sijnre hoichlicker gelaefften vergeten hadde, jn to halden bynnen onser stat alhyer, jnd so hij sich dair aen nyet en keerden, hebben wij auermits Bruyn vander Schueren denseluen Ariaen bynnen Wick wesende, euermaels doen maenen, wair vyt gij mercken kundt, wannier bij vrome wier, solde hij sich billix lange verantworf off ingehalden hebben jnd om sijn eer to verantworfden geen vertreck, alst opentlick vyt sijnre antwort schijnt, suecken. Dwiele nv die vurs. Ariaen eyn marschalck des Stichs is ind bynnen Wijck ind op Duersteden onthalden wurdt, onaingesien dat hij eerloiss ind meynnedich is, moighdy betrachten wie ons sulx vur fruntschap ind naebuerschap van v to nemen steyt, wantt wij hem myt sijnselfs hantschrijft auergaen kunnen, dat hij eerloiss is, dair vur wij hem dencken to halden, to schelden ind to veruolgen dair wij kunnen ind moegen. Begeren dairom gij deser ind onser vurschryfft gedachtich sijn wilt. Ged. Arnhem 4 Sept. 1524. Zijne handt., lager J. VAN ANSTELL.*

Deel D. 631.

51. *De stad Wijk bij Duurstede berigt aan de 3 staten van Utrecht, dat zij hare gedep. op het kapittel generaal tegen dingsdag voor Nativitatis Maria e. k. niet kan zenden, om de penningen te helpen vinden, daer die knechten mede wten lande zijn gecomen, dewijl zij door groote gelede schade daartoe onmagtig is. Ged. 5 Sept. 1524.*

Deel A. 924.

52. *De stad Utrecht antwoordt aan de stad Oudewater, dat zij, ofschoon vrijdag ll. de 3 staten hebben besloten, dat niemand enig hard koorn uit het Sticht zal mogen vervoeren, omdat tgewas nyet zeer groot is en de uitvoer in andere landen ook verboden was, echter ten hare gelieve voor ditmaal toestaat, dat aan haar burger het koorn ter verkoop in het Sticht worde teruggegeven. Ged. L. Vr. avond Nat. (7 Sept.) 1524.*

Minuten van missiven bl. 478. Archief der stad Utrecht.

53. *Bernt Freys van Dolre antwoordt aan de 3 staten van Utrecht op de toezending van den brief van den hertog van Gelder, betreffende Adriaan van Reede, dat hij deze schriften dien maarschalk ook heeft voorgehouden, die mij daerop ter antwort gegeven heeft; nae*

dem des fursten van Gelre scriften vermelden, hij sich laetstmael nyet genouch verantwoordt en solde hebben etc., dat hij, indem de furst van Gelre vermeent yetwes op hem te seggen te hebben, dat zijn gen. ten jnrjden onses gen. heren des electen bynnen Vtrecht enige zijnre gen. rede schicke, hij wil zijn sake voer onsen gen. heren als zijnen naeturlicken lantffursten sampt anderen heren ende fursten ende fursten reden, die mit zijn gen. dan inne rijdende werden, ende anderen tot gehoer comen laten, daer hij gedenkt sich dan alles gheens die furst van Gelre hem dus oplecht, alsoe te verantwoerden, dat des genoich zijn ende een yeder man billicken zijre te vreden wesen ende voer sulcken man nyet geachtet zijn en sal; ende indien die furst van Gelre sulcke beseyndinge alsoe aennemem wilde, begeert hij datmen hem sulcx tijtlickem wilde aduerteren, op dat hij hem mit zijnen vrunden daer nae stellen mach, voerden welcken hij jn sulcken gefalle tot xxv personen ende soe voel peerden toe ofte daer onder vander stadt van Vtrecht geleyde begeert. Ende als van tgene v w. ende l. mij scrijuen, dat dieselue nyemants en kennen opten huysse Duersteden beueel te hebben vanden vijff goetshuysen wegen dan mij alleenlick, js sulcx wel waer, dan mij zijnt vanden drien staten wegen bynnen Vtrecht etzelicke toegedaen mit mij opten voers. huysse to blijuen, als in sonderheyt die marschalck Adriaen van Rede ende Jacop van Amstel ende van Mynen, hooffmeyster, mit meer anderen ende een partye geoirlouet geweest. Woe mij nw buyten den voirs. staten yemants vanden seluen te oirlouen steet, die hij hemlyuden daer op to blijuen verordent zijnt, connen v w. ende l. ouerleggen; edoch weer die meninge ymmers alsoe, begeer jck guetlickem, dat v w. ende l. mij sulckes clairlickem ende onbedect ouerscrijuen, dan will ick mij daer jnne bewijssen nae behoren, doch solde men mij bouen tgene bijden geschieten der drier staten wie voren verordent is, yetwes opleggen ende op mij verhalen willen, doch mij gants ombillicken. Dus wes de meninge hier van zij, begeer ick hier van mitten yersten onderricht to wesen van v w. ende l., op dat ick jn gheen voerden last ende schaden en come. *Ged. te Duurstede 9 Sept. 1524. Zijne handt.*

Deel D. 632.

54. Thomas van Nykercken, *koorbisschop, en gedeputeerden der drie staten van Utrecht, thans te Nuis zijnde, berigten aan de 3 staten van Utrecht*: Mijn gen. heer van Trier heft gister op sondach seecker middelen begrepen, vm the verenigen beyden ffursten ende landen op behagen beyder ffursten, der ecclesie, staten ende beyden landen, welke middelen gearticuleert wesende, hait der chorffurst van Trier beyden ffursten ouergesant, dair sijn chorff. g. van vren tot vren antwoord op wachten. Als sijn chorff. g. dat hebben, soullen wij vorder bescheit vernehmen, ende v e. ynt alre verwittigen wess ons vorder voircoempt. *Ged. Nuis 12 Sept. 1524.*

Deel A. 925.

55. *De onderzaten van Amerongen geven aan de 3 staten van Utrecht te kennen*: Woe dat Christoffel van Wese mit sinen adherenten, tusschen veertich ende vijftich sterck gewapender lude, gecomen sijn nv en saterdach lest verleden tusschen sess ende soeuen vren dess morgens, ende hebben die dienres vanden huysse, wesende jnt bouhuysse om haer werck te doen, gevangen ende mit hellebaerdsen ende busschen geslagen, ende hebben se willen dwingen dat sij die poerten vanden huysse op solden doen, die sij besloten vonden, ende sijn voertaen myt smedehameren, scerpe bijlen ende sagen die poerten vanden huysse ende op die bruge ontwee geslagen, ende sijn daer alsoe op gecomen; ende soe alsdan die scemele naebuieren van Amerongen hoer cleder, cleynoden, huysraet ende eetwaer daer op gevluucht hebben ouermits doertochten ende legere vanden knechten, soe

hebben Christoffels knechten onredelicken gehandelt mitter naebeuren goet, alsoe dat sij een deels van onss kisten den bodem ingetreden hebben ende voert mit keyseren ende anders op gestreecken hebben, ende dat gespolieert ende hoer gadinge daer wth genomen, ende een deels van onsen naebuere hoer brootkoern ende ander eetwaer den naebuere onthalden ende in die Betauwe gevoert, daert hoer belieft, ende gisteren lest verleden dess morgens tsoeuen vren onder die yerste misse heeft Christoffel inder kercken laeten weten, dat een yegelick van stonden aen daer off solde halen, dat hij daer op had; soe sijn die scemele naebuere gecomen voer die bruce ende hebben ledich weder omme moeten gaen, ende daer en bouen wordt onss brootkoern ende anders affhendich gemaect als voerser. Begeren hier omme seer dienstelicken omme Goidswill, dat uwe e. dese geweldige hant off willen stellen, off onser en deels mochten gaen bidden broot. Hier jnne willen uwe e. doen, als wij des gants betrouwen hebben. *Ged. maandag na L. Vr. Nativitus (12 Sept.) 1524.*

Deel A. 926.

56. Jan van Hemerden *geeft aan de 3 staten van Utrecht te kennen*: Hoe dat omtrint veertien dage verleeden eenen geheyten Crystoffell van Wees mit omtrint viertich off vijftich mannen gekomen is, ende heeft mit geweldiger hant jnne genomen een slot, geheyten tslot ofte thuis tot Amerongen, buyten enych forme ofte van enyge manier van rechte, hoe well dattet den seluen Jan van Hemerden bij ryphen raede ende sentencie toe geweest is, ende oick bij onsen gen. heer bisscop Philips van Burgoingnen, saliger memorie, in possessie gestelt is, ende soe rustelicken ende vreedelicken beseten heeft, nyet weetende noch vermoyende op enyge vijanden. Dit Cristoffell van Weess nyet achtende noch achtervolgende heeft nochtans dit voirg. slot mit geweldiger hant jnne genomen, doren, sloeten, kisten mit hameren ende bijlen opgeslagen ende alle sijn goit, cleeder, cleynoeten ende huysrait scendelicken verdoruen ende gepairt inde gedeylt onder malcanderen hebben, ende sijn beesten, die sijn boden hem luyden ontdreeuen hadden, weder gehaelt ende mit hem genomen ende sijn koern, hij aen gemint had, hebben sij gedorst ende noch dorssen, ende doen mit sijn goederen hoeren wille, gelijck vijander goet. Begeert dair omme Jan van Hemerden seer oetmoedelicken uwer w. die geweldige hant off doen willen ende hem te willen stellen in zijn voirg. possessie, wantet hem jnden hoigen hoeue bij sententie thoe geweest is, ende dair rustelicken ende vreedelicken op beseten heeft nae vermoegen sententie daer off wesende.

Deel A. 927.

57. Christoffel van Weze *geeft aan de 3 staten van Utrecht bij supplicatie te kennen*: Dat alsoe Jan van Hemerden onlanx voer w. e. ouer mij zeker onbillicke clachten gedain heeft aengaende tinnemen des huys toe Amerongen durch mij jnden naem mijns lieuen heren, heren Anthoenis van Lalaing, graeff van Hoichstraten, stadtholder enz., geschiet. Soe dan Jan van Hemerde tself huys jnt jaer xvij lestleden Balthazar van Weze mijnen broeder, die selue des heren jnd hoff jnd fredelick besitt van wegen des huys van Culenborch hadt, nae vermuegen zeker fondenis van ridder jnd knecht bijden hoichw. jnd hoichgeb. fursten Daud van Bourgoingnen, loeflicker gedachten, biscop tVtrecht, gegeuen jnd besegelt, oick van anderen leenheren die goederen totten huys wezende, behoiren jnd gerechtelick besaten werden, ferredelick jnd geweltlick genomen, jnd alst all die werlt kennelick js, beroeft heeft etc. heb ick onderstaen tself huys opt goet recht, nyet en twijuel mijn lieue here van Hoichstraten voirs. tot zijne tijt betoenen jnd doen blijcken sal, jngenomen; nyet tot achterdeel mijns g. lieuen heren van Vtrecht off ymants zijns

f. g. stadt, steden noch ondersaten, dan alsulcke ombetamelicke gewelt te wederstaen jnd the vermijden, vm alsoe nae alle billicheyt jnd redelicheyt tot goeden rechten, alst vmmers behoert, the moigen kommen, desmen anders jnder wairheyt tot ghenen tijden beuynden en sall. Voert wes die naebueren van Amerongen bij tselff jnnemen aen enigherleyde eetwaer off anders scade off hinder geleden moigen hebben, sal ick den seluen, wes bewijselick jnd kennelick js, als ick vander yerster vren ouerboedich bin geweest, nae openbaer kerckspraeck, ick ter plaetzen des anderen daechs nae tselff jnnemen heb laten doen, vernuegen jnd tot een mwterken toe wael betalen, des sij billicx een goet genugen behoiren te hebben. Begheer dairom dienstlick jnd fruntlick, w. e. mij tselff ju allen goede affnemen willen jnd mij nae recht jnd redenen, alst vmmers behoirt, jnd ick nyet en twijuel onpartielick voerstaen, des ick w. e. gensselick jnd geheel toe betrouwen wil, ick tot allen tijden nae mijn kleyn vermuegen tegen der seluer wederom verdienen jnd verschulden oick myt mijnen naebueren van Amerongen, meer ind nyet min dan Jan van Hemerde goede jnd fruntlicke naebuerscop; alsmen mitter waerheyt beuynden sall, nae mijn vermoegen onderhouden.

Deel A. 928.

58. *Karel, hertog van Gelder, antwoordt aan de 3 staten van Utrecht, dat hij wel weet, dat zijne knechten even als die des keizers met den huislieden eten, maar niet gelooven kan, dat zij de onderzaten hun goed ontrooven; dat, zoo dit echter blijkt, hij de hoofdlieden gelasten zal om deze schade te herstellen. Ged. opt Loe 24 Sept. 1524. Zijne handt., lager J. VAN AMSTEL.*

Deel D. 633.

59. *Steven van Zuylen van Nyevelt, vernomen hebbende, dat in het groot kapittelhuis van den Dom vrijdag laatstleden in het bijzijn en op begeerte des bisschops is besloten om de geheele ridderschap in het Sticht tegen maandag e. k. ten kapittel generaal, te beschrijven, om te raadplegen op hetgeen gehandeld zou worden op de dagvaart te Nuys en op de inneming van het huis te Amerongen, verzoekt aan de 3 staten van Utrecht, om indien hem niet vergund wordt binnen Utrecht te komen, het kapittel te Wijk bij Duurstede of ergens anders te beleggen, want dat hij insgelijks door den domdeken is beschreven geworden. Ged. Huis ter Haar 25 Sept. 1524. Zijne handt.*

Deel A. 933.

60. *Margaretha van Oostenrijk verzoekt aan Hendrik van Beijeren elect, op verzoek van Jacob van Quarreben, kapitein te Wijk te Duurstede, oud dienaar van het huis van Bourgondië, te voldoen het aan hem door wijlen bisschop Philips van Bourgondië verschuldigde wegens bewezen dienst. Ged. Brussel 27 Sept. 1524. Hare handt., luger FRANCO.*

Deel A. 931.

61. *Karel, hertog van Gelder, zendt aan de 3 staten van Utrecht mr. Anthonis Venray, kanunnik, van hunnentwege naar hem afgevaardigd, met mondboodschappen terug, onderligt met zijne meninge, jnd bedunckt ons, wanneer onse oehem die elect ind gij sementlick tselue gruntlick bedencken ind auerleggen willen, gij alsdan wall auerwegen sult kunnen, dat wij ons dair jnne genoich erbaiden hebben. Ged. Arnhem 30 Sept. 1524. Zijne handt., lager HOLTHUYSEN.*

Deel D. 634.

62. *De stad Utrecht berigt aan bisschop Hendrik van Beijeren, dat haar de secretaris Valentijn van der Voert, te kennen gegeven heeft:* Dat uwen f. g. voirvader biscop Philips van Bourgoein, hoichloefflicker gedachten, jnt aenvangen zijnre genaden bisdoms hem versien hebben voir zijnen trouwen dienst voer ende nader electien etc. gedaen, mit een officie notariatus jn uwer f. g. consistorie, wairvan hij off zijn substituyt noch in possessie js. Ende gemerct dan onse voirs. secretaris nyet weynich diensten ende arbeys voer ende nader electien van uwen f. g. gedaen heeft ende noch meer dien betreffende doen sel moeten, ende wij hem als onsen lieuen getrouwen dienre van herten gherne gevordert ende gepromouert sien sulden, *verzoekt zij, om hem in die betrekking op dezelfde wijze te willen continueeren.* Ged. 5 Oct. 1524.

Minuten van missiven bl. 485. Archief der stad Utrecht.

Dit verzoek herhaald den 14 Oct.

Ibidem bl. 489.

63. *De stad Utrecht antwoordt aan Floris van Egmond, heer van IJsselstein, op zijne missive ter zake van den uitvoer van koorn, dat aengemerct tcleyn gewass vant broetkoern nyet alleen jnt Nedersticht, mer jn meer landen, God betert! wesende, ende dat ons tot andere landen nyet off zeer weynich toegevuert wert, ende dat oick jnt meeste deel vanden Nederstichte geen broetkoern en wast, ende nochtans mede onderhouden moeten werden, om dan jnt gemeyn van honger jnt lest nyet te moeten vergaen, de staten dien uitvoer hebben verboden, ouermits denwelken oick mijn vrou van Montfoert doer hoeren ondersaiten broetkoern geweygert is worden, hoe wel ons van herten leet; doch verhopende ende emmers nyet en twijfelen, dat uwer e. ondersaiten, zoe wel off best van broetkoern bijt gewass ende anders versien zijn als dondersaiten des Nederstichts; begherende dairomme vruntlicken, dat uwer e. deze onse antwoirde jn ghenen onwille, mer in alre goede maten ende meyningen verstaen willen, want wij doch geneyget zijn alle ons vermoegens goede vruntscap ende nabuerscap te onderhouden mit uwen e. ende uwer e. ondersaiten.* Ged. 7 Oct. 1524.

Ibidem bl. 484.

64. *De stad Utrecht berigt aan de stad Amersfoort, dat wegens afwezigheid harer gedep. tot morgen het belegd kapittel-generaal ter zake van het te geven antwoord aan den elect van Utrecht en de staten van Overijssel op hun voorgeven, is uitgesteld geworden. Zij verzoekt zonder uitstel hunne gedeputeerden tegen morgen te Utrecht te zenden.* Ged. 8 Oct. 1524.

Ibidem bl. 486.

65. *De stad Utrecht verzoekt aan den hertog van Gelder, dat aan hare lederkoopers, komende van Deventer, aangehouden bij het blokhuis te Altena, de hun boven goed geleide afgeperste onverschuldigde belasting van 15 Holl. g. en 1 Phs. g. tot een bouet, worde teruggegeven, en verzoekt tevens geleide voor hunne burgers voor de aanstaande markt van Deventer.* Ged. 12 Oct. 1524.

Ibidem bl. 486.

66. *De onderzaten van Abcou, proestdij Aesdom, Oucoep, Venekeveen, Dennemarcken ende Outhuisen, beklagen zich aan bisschop Hendrik van Beijeren, woe die van Amstelredam, Wesop ende anderen ghemenen jnghelanden van Aemsterlant, doer beueel ende commissie des*

k. m. hoeren waterganck, gheuoemt tGheyn, ofghedammet ende dicht ghemaickt hebben, soe dat sij van Abcou mit hoeren adherenten hoeren wateren niet losen en moghen, tot horen verderflijken scaden, ende moeten niet allene hoeren selfs wateren, mar oick die vreemden onrechten wateren van Heycoper weteringe op hem ontfangen ende staen bliuen, ter tijt toe die van Abcou hem bouen dicht ghemaict sullen hebben, ende die onrechte wateren van Heycop wt hoeren wateren holden ende keren, omme dat die van Heycop mit die van Abcou ende anderen, onder den Zeeburch ghelant ende gheleghen, jn hoeren dijken, dammen, watergangen ende sluysen nyet en ghelden. Alsoe dan jn verleden tijden bij toedoen v ff. g. voervader, wijlen heeren Philips van Borgungen, h. I. biscop tUtrecht, onsen g. h., diuersche dachvarden, tuysken die k. m. ende sijn g. landen des Nederstichts oick capittelen ende communication ghehouden sijn, oick vanden selfden biscop Philips ende den drie staten tot meermale daer toe ghesacht js gheweest, omme oculaer jnspectie der voerscr. watergange the doen op die ghebreken van dien, daer sij supplianten ende oick v ff. g. landen ende tafelgoeden markelijken duer bezwaert warden, contrarie ende bouen priuilegien bij der selfder v ff. g. voervaderen biscopen tUtrecht gheghunt ende ghegheuen sijnde; twelck alsoe alle gheschiet js, daer van biscop Philips, hoechoefflijker ghedachten, ende oick den drie staten bij sijne g. raden ende ghescieten der drie staten report ghedaen js; ende die supplianten hebben sich daer nae verboden; die selue saicke ende gheschele aen sijn ff. g. ende sijne g. rade ende den ghescieten vrunden der drie staten, welcke die watergang ghesien ende alle bescheyt aen beyden zijden ghehoert hadden, the verbljuen, twelck alsoe bijden partijen verwilliget was, daer ghien wtsprake off ghedaen js, dan vermidts ouerlijdinge ende doet onses g. liefs heren h. g. hebben hem die van Abcou mit hoeren adherenten, (hoe wel het zwaer was) moeten lijden totten daghe toe, dat v ff. g. jnt lant ghecomen sijn, soe sij sonder furst ende heer waeren, ende nv anders niemant en weten noch behoren te claghen ende the aduoceren dan v ff. g. als hoeren lantfurst ende heer. Bidden sij supplianten daer omme dienstelick ende oitmoedelick, v ff. g., soe sij noch oirbodich sijn dese hoere saicke the verbljuen aen v ff. g. ende der selfder v g. rade, oick den anderen die mit hem bij v g. drie staten weleer daer toe ghesciet sijn (ge)weest, partijen aen beyden zijden ghehoert ende jnspectie oculaer ghedaen hebben, tgheen die selue daer jnne kennende worden nae te gaen ende the achtervolghen, dat men haer wederpart als die Heycop jnducere, wederomme tot ghelijken; ende jndien den supplianten sulcks nyet ghebueren mach, dat men hem dan ghenieten laten teffect vanden priuilegie ende declaratie v ff. g. zaligen voervaders biscop Florens van Weuelinckhouen, ende dat se v ff. g. als hoer lantfurst daer jnne voerstaen willen. *Zij verzoeken hierop troestlicke antwoord. Ged. 14 Oct. 1524.*

Deel C. 95.

67. *Margaretha van Oostenrijk aan bisschop Hendrik van Beijeren:* Vnns hat der edel vnnsrer lieber besonnder der her zu Bredam von sein vnnd seines bruders wegen, des herren zu Phalais, angezeigt, wie weylenndt vnnsrer lieber ohaim vnnd ewr lieb vorfar, bischof Philips zu Vttrecht, jres vaters bruder, von dem haws von Soubbert in Soelanndt etliche clainot, brief, register vnnd varennde hab, zu demselben haws gehorig, als: silbergeschir, zynnbercks, taphiserey, soydentuch vnnd dergleichen, laut des jnuentarien, auf etliche des Stiftts hewser vnnd schlosser wegfuern lassen; das aber alles jnnhalt des testamennts gedachts bischoff Philips schwester, weylenndt der witbe von Rauenstain, bey solhem haws Soubbert beleiben soll; dann sein lieb dar zu khein weitere gerechtikhait weder die herrlichait vnnd nutzung sein lebenlanng darab zohaben gehabt, vnnd nu das yetzbelmet haws mit aller seiner zugehorung auff sy, als die negsten erben, gefallen

sey; desgleichen das er gedachter von Bredam vnnnd sein bruder von Phalais berurtem bischof Philipssen, als er zu bischof zu Vtricht erwelt werden, zu sonnder freuntlichem willen vnnnd sein vnnnd seines Stiffts mercklichen grossen notturfften bewilligt haben, auff seiner lieb vnnnd jren quotenn, so sy in erbung miteinander gehabt vierundzwaintzig tausent guldin, zuuerphenden vnnnd zuuersetzen; dagegen er jnen vorsprochen vnnnd zugesagt, solhs widerumb in einer kurtzen zeit abzulösen, das aber von jme stets auffgezogen vnnnd onbeschehen beliben. Vnnnd nachdenn dann solhe vierundzwaintzig tausent guldin wie obbegriffen zu des Stiffts Vtricht mercklichen notturfften vnnnd nutz, wie sy dann solhs alles ewr lieb hiemit durch jren gesannnden antworte ditz brieffs nach der lenngrweiter antzeigen werden lassen, gewennndt werden seyen; vnnns mit demuthigem vleys angesucht vnnnd gebeten, sy an ewr lieb zuuerschreiben, damit sy jnen das so in wie obbestimt geburt vnnnd aufsteet, widervolgen liesen vnnnd habhasst machet. So wir dann berurten herren zu Bredam vnnnd Phalais als denen so von vnserm gebluet von Burgundi herkhumen, in sonderhait gnediglich genaigt sein, so begern wir demnach an ewr lieb mit ganntz freuntlichem vleys, sy wellen jnen, was jn von billichait vnnnd rechts wegen in dem wie obbegriffen ist, geburt vnnnd aufsteet, gnediglich widerfarn lassen, vnnnd sich dar jnnen dermeissen gegen jnen ertzaigen vnnnd beweysen, das sy diser vnser furschafft an ewr lieb genossen zo haben emphinden mogen; das sein wir vmb ewr lieb in dergleichen vnnnd mererm widerumb zubeschulden freuntlich genaigt vnnnd willig. *Ged. Mechelen 21 Oct. 1524. Hare handt., lager DES BARRES.*

Deel. A. 932 en 933.

68. *Karel, hertog van Gelder, berigt aan de 3 staten van Utrecht, dat hij onlangs Jacob van Apelteren, domdeken, op hun voorgeven had doen schrijven, dat de bisschop eynen geheiten Soembrech om tweehondert gewapen(den) tegens ons aen to nemen vytgeschickt hedde, als hij nyet en twiuelen v vanden doemdecken genouch vnrgekomen ind wall indechtich is. Verstaen wij daer beneuen, dat van onsen vurg. oehem noch deels knechten omtrent Lyngen liggende aingenamen, ind sijne lieffden der meynongen solden sijn, sich mit wederwillicheit tegens ons to stellen, twelck wij wall auerleggen konnen sulx buyten vwen behulp nyet wall geschien mach. Solde gij dan mit sulcken vurgeuen, als gij auermitz den domdecken heft laeten doen, ons vermeynen to bedriegen ind dairbij to brengen, hedden wij ons des tot v nyet versyen, naedem wij altijt mit v guede vruntschap ind nabuerschap gehalden hebben, ind twiuelen nyet gij wall bedencken kointd, ons sulx onlidelick wesen ind dat wij geoirsackt solden werden, dairop verdacht to sijn ind tselue wederomme ain v tdoen verhaelen; nyetomyn, op dat wij die yrste inbreker der gueder vruntschap ind naburschap nyet gerne weren ind wij ons van Got ind die werlt dairjune verantwoordt moigen, hebben wij v ditselue nyet willen onverwitticht laeten, om off sulcx van onsen oehemen vurg. ain ons ind den onsen versocht ind gedain wurde, dat wij v mits desen des genouch geaduertiert willen hebben, daer gij v inden besten nae halden moight. *Ged. Arnhem 22 Oct. 1524. Zijne handt.**

Deel A. 934.

69. *Karel, hertog van Gelder, zendt aan de 3 staten van Utrecht het verzocht geleide voor hunne gedeputeerden, hoewaell wij ons versien, dat sulx nyet anders dan tijtwynninge sijn sall. *Ged. Arnhem 28 Oct. 1524. Zijne handt., lager VIRSSEN.**

Deel A. 935.

70. *Karel, hertog van Gelder, antwoordt aan de 3 staten van Utrecht: Hoewall gij ons*

op onse schryfft nyet directelick noch eygentlick en antwort, twijuelen wij nochtans nyet, gij en hebt vanden domdeeken oick vyt onsen laetsten brieff ind bij muntlicker antwort, wij vwen baede gysteren hebben doen geuen, onse meynonge wall verstaen. Soe dan die eirweerdige, in Gaede hoigeboeren furst onse oehem die elect, noch nyet confirmeert ind sich euenwall vyt ind in vwer stat ind anderen steden ind flecken dess Neder-Styffs, tot onsen ind der onser achterdeell, mit ruyteren ind knechten aen to nemen ind aenslege ouer ons to maeken onthelt ind behilpt, dat van v allet ongemerckt aengeseyen ind gestaedt wurdt, doen wij v sulx noch euermaell schrijuen, ind willen ons dair myt genoichsam gequyt hebben. *Ged. Arnhem 25 Oct. 1524. Zijne handt., lager HOLTHUYSEN.*

Deel D. 636.

71. *Willem Heda berigt aan het kapittel van den Dom te Utrecht:* Insequendo conceptum habitum in communicatione, dum adessem in capitulo vocatus, quantum ad pannum siue telam inauratam perquirendam feci diligentiam confisam, iuxta mandatum mihi datum, et quantum pro paruitate mea etiam adiutorio amicorum intelligentium efficere potui, et hoc iuxta informationem hic inferius in vulgari annotatam, ad finemque colloquia desupra habita iuxta mentis mice conceptum dilucidius, quo fieri possim opererem; poterint etiam v. r. d. eo melius se resoluere et deliberare cum tempore, quarum obsequijs me semper offero. Ex Antwerpia 19 Oct. 1524. *Zijne handt.*

Inden eersten affgheslagen gemeen gouden laken ende de ghemeen prijs dair aff, de welc men genoech vindt omme alleen wat sonderlinx te hebben, so is beuonden dat de ornamenten ende cappen van de coer van Onser Vrouwen tAntwerpen veel costelijcker, rijckelijcker ende beeter zijn dan de cappen, die in Onser Vrouwen capelle aldair zijn ende die men alleen gebruiet in festis triplicibus. Item so vindt men alhier gouden laken vander gelijcken ende prijse ende weerde, als die zijn vande coer Onser Vrouwen kercke, de welcke de canonicken dragen. Item dellen van dese ornamenten heeft gecoft de kercke thien pont Vlaemsch, ende alsnu soudmen dier gelijcken hoopen te moegen krijgen beeter coop, als te weeten: beneden de negen ponden oft omtrent vijflich gulden. Item so is dair een stuck gouden lakens van xxv ellen, alleen uwytwendich zeer schoon ende costelijcken, ende vanden costelijxten ende besten die men vindt ofte maect, ende hier off soude de ellen moeten gelden xv fl Vlaemsch oft xc gulden, ende costelijcker ofte beeter en vyndt men niet; dan de kercke van Florence hadde hier voirmaels doen maecken zeeckere gouden laken, wiens gelijcken men voir noch nae niet geuonden en heeft, twelc de cardinael van Amboisse duer bidden ende half omme vreesen wille creech, ende hier af coste dellen xx fl vlaemsch oft lx ducaten; mair niemant en raedt sulcx te coopen, wanttet so swaer is dat de cappen mit twee groote ringen opgeheuen worden, anders en mach mense niet dragen. Item want dat laken van xv fl nw vter maten schoon staet ende rijckelijcken, ende de gront is van achter bruin tannet, so salmen wel alsulcke gront van verwen maecken alst de heeren meest behagen sall.

Deel A. 936.

72. Henrick van Gots gnaden elect tUtrecht, palsgreue bij Rijn ende hertouch van Beijeren etc. Eerbare, lieue vriende, wij senden v hier jnnen besloten die supplicacien ons bij onsen ondersaten van Abcou met horen adherenten ouergegeuen, (*zie No. 66*). So dan die selue vermeldt van twist ende geschille, wesen soude tusschen den supplianten voirs. ende onse onderzaten van Heycop mit horen

adherenten rorende enen onrechte waterleydinghe etc.; ende wij wt onse cancellie vernemen, dat die selue twist voirs. verbleuen was aen onsen voirvader wijlen biscop Philippus van Burgonien, saliger gedachtenisse, ende zijnen liefden raiden, oick den geschickten vrienden der drien staten des Neder-Stichts, die van der vurs waterleydinghe oculair inspectie ende alle besceyt van beiden parthien genomen ende gehoirt hadden, omme dair bij een wtspracke te geschien, dair durch die parthien vereenicht mochten werden, twelck vermits ouerlijdinghen wijlen heren Philips voirs. niet geëyndt en is worden; js dairomme onsen begeren, soe die van Abcou tselue nou presenteren aen ons ende den seluen geschickten onsen drien staten vors. te willen verbliuen, dat ghij dairomme dien van Heycop met horen adherenten wilt helpen induceren omme van gelicken the doen, wair duer alle twytracht ende verlope tusschen onsen ondersaten aen beiden zijden vermidt mach werden, ende niemant den anderen te vercoirten in tghone zij toe gerechticht mogen wesen. Ende hoe wel wij ons gentslicken dair to verlaeten, begeren wij niettemin v widder beschriuen antwoord bij brenger van desen. Gegeuen op ons borgk Duerstede, op den xxix^{ten} dach Octobris anno etc. xxiiii.

Get. HENRICUS.

lager BURCKHARDT.

Opschrift. Den eerbaren onsen lieuen vrienden, prelaten, capittelen der vijff gotshusen, ritterscap ende stat van Vtrecht.

Deel C. 94.

73. *De stad Utrecht berigt aan Jan Ruysch oudraadburgmr. dezer stad:* Alsoe als vast veel spraken valt van ruyteren ende knechten, die van ons gen. heeren electen van Vtrecht wegen alhier jn desen Neder-Stichte aengenomen ende vergadert souden werden tegens den furste ende landen van Gelre, wair doer geschepen js, als v l. wt scriften ende anders der fursten voers. wel vernomen hebben; jndien geval tot veerder verloop te komen, begheeren dairomme vruntlicken, dat uwe e. l. mitten anderen gedeputeerden bearbeyden willen, dat sulcx nyet en geschiede, om wt voider verloop ende bij ruste ende vrede te moegen bliuen. *Ged. S. Simon (30 Oct.) 1524.*

Minuten van missiven bl. 493. Archief der stad Utrecht.

74. *President en raden van Holland berigten aan de 3 staten van Utrecht:* Alsoe wij onlanx ouermits groote merckelijke gebreken, die beuonden zijn vp tstück der dijckaigen vanden Diemerdam ende andere plaetsen vanden dijck dair omtrent gelegen, bij onsen gecommitteerden eenige concepten, dienende om te remedieren een deel van die voers. gebreken, den casteleyn van Apcou ende Alphert Verhorst uwen gecommitteerden jn gescrifte hebben doen ouerleueren, ten eynde datmen voor den toecomenden tijt jnt stuck derseluer dijckaigen beter toesicht ende hoede hebben mochte dan tot noch toe js gedaen bijden waeren ende officieren, soewel van wegen der k. m. als van uwen v. g. ende e. dairtoe gecommitteert; *verzoeken zij* ernstich ende herttelijck *bij brenger dezes hun gevoelen over die concepten te kennen*, want wij dencken zeer corts van wegen der k. m. jnde gebreken vanden voirs. dijck bijden ouerhant te voorsien, ten eynde dat bij negligencie ende simulacie vanden voirs. waeren den voirs. dijck bij storm, onweder ende last van watere vuyter Zuyderzee commende, nyet jnne en breke, tot jrreparable schade vanden ondersaeten beyder landen. *Zij herinneren hun voorts*, hoe jnden jaere xxij lestleden den Leckdijck jnnebraeke duer versuimenisse ende quaet regiment der regierderen van dien, als die gemeen fame js, wairdeur uwer v. g. ende e. landen ende oick alhier een groot deel der k. m. landen

jn Hollandt jn groote ende jnestimabel schaden, jammer ende verdriet gecomen zijn, welke schaden nae redene oick Goids ende natuerlijcx rechts die regierderen, duer wiens toedoen die geschiet zijn, wel schuldich zijn te betaelen, oft bij huerluyder gebreke die ghene, die sulcke regierderen gestelt hebben, dairomme aen ons te diuerschen stonden veruolch gedaen js ende alnoch wordt; mair om onderhoudenisse aller goeder nabuyerscap en souden wij nyet gaerne dair toe verstaen, jndien zulcx anderwerff nyet meer en geschiede, twelck nochtans wel geschien mochte, soe wij verstaen, desen aenstaenden winter, jndien gelijcke versuymenisse oft quaet regiment jn tstuck der voirs. dijckaigen gepleecht wordt. Ende want kenlijck js, dat die stroemen vanden riuieren alle jaere duer tafcomende watere vuyten Duytschen landen, bij nyewe duergrauinge van geberchten ende anderssins, grooter worden dan zij jn voortijden plegen, wairomme van noode js hooger ende zwaerder dijcken te maken, schrijuen wij aen uwen v g. ende e., oick vruntlijck versouckende dairtoe te willen verstaen ende sulcke toesicht dragen, dat sulcx ymmers bij versuymnisse oft quaet regiment nyet meer en geschiede; op dat ons ten versoucke der jngezetenen deser landen, ondersaeten der k. m., nyet van noode en zij, tot hueren zwaren costen bij afdijckinge, toedijckinge ende anderssins tot beschermnisse deser landen dair jnne te voorsien, ende hemluyden geen meerder oirsake gegeuen en worde, om restitucie ende beternisse van huer schaden te eysschen; want anders en souden wij nyet moghen differeren, op die clachten der ondersaten der k. m. van deser landen te voorsien ende remedieren; dairvan wij uwer v g. ende e. gaerne jden besten aduerteren. *Ged. 's Hage 2 Nov. 1524. Get. DE JONGE.*

Deel D. 637.

75. *De gedeputeerden Melis van Zuylen van Nyevelt, proost van Leiden, Johan van Renesse, ridder, en Adam van Diemen berigten aan de 3 staten van Utrecht:* Woe dat wij yerst onss boetscap geopent hebben Alrezielen dach te x vren, waerop wij deels onss antwoirt gecregen hebben, doch nyt eyntlijck, soe mijn g. h. nyt alhier en is geweest, dan op Groensfoirt, ende sijn ff. g. beuoelen, dat wijt voerden reden oepenen solden; waeren oick te vreden dat wij als mergen op vridach bij sijn f. g. koemen solden; verhoepen, oick nyt en twijuelen, wij myt blijer tijdinge toehuis te koemen dan wij vuytgereyst zijn. Waer daeromme onss vruntlick gesynne ende begeerte, v e. ende l., omgesiens briefs, besenden willen an onsen g. l. heren van Vtrecht, dat zijn ff. g. soe veruoegen, dat zijn ff. g. luydt Ouerijselt nyt te handen trecken, waerduer die zaeck vererret mochte worden, ter tijt toe dat wij weder aldaer bij v e. l. gekoemen zijn, ende sullen onss opt alre spoetlicxt derwert voegen; verhoepen oick sulcx besceyt te brengen, dat v e. l. spoeren sullen, sulx nutz ende profijtlicxt beyder lantscappen gedaen sal worden. *Ged. Arnhem dag na Alrezielen dag 3 Nov. 1524.*

Deel D. 639.

76. *Karel, hertog van Gelder, bedankt de 3 staten van Utrecht voor de mededeeling door hunne gedeputeerden ontvangen.* Dan soe dieselue jnstructie voirt vermach, dat die aennemynge ruyteren ende knechten buyten vwen weten, ind die pennongen vanden vijftich duysent gulden dairtoe van v nyet ordineert wieren etc.; moighdj ons dair van laiten weten, wes v belieft ind tghoene ghij meyndt (v dient) ons to weten, dair tegen wij weder (wes ons dairvan belieft) geloouen moighen; mer vanden ses duysent golden gulden, dat die tot prouande ind andere noittrufficheyt der stede komen solden, weer nyet oeuell bedacht; euer wij sijn van andere gevuelen ind kunnen oick nyet anders geloouen, dan dieselue tot aennemynge ruyteren ind knechten

gekeert, ind nyet nae den termynen verwacht, dan dieselue durch den frunden des electz, as Nykercken ind anderen, gefineert, opgebracht ind geleent worden, bis die weder verschijnen, soe datmen der waill totten gebruycke brengen mach, as dat op voell plaitzen duch ind menichmael geschiet. Dat die aennemynghe van ruyteren ind knechten buyten vwer wetenschap wesen solde etc., soldt men ons billix nyet vur halden, soe wij apentlick ind zeeckerlick weten, dat die beueelsluyde van ruyteren ind knechten vyt ende jn Vtrecht ind Wijck rijden, aldair bescheydt hailen, tselue wech ind weder brengen ind soe dieselue versamelen, bis oen gelegen is voert te vaeren. Wanneer dan dieselue soe voirt auer die onse van Auerijssell off anderen moetwillen, ind dieselue auertrecken walden, kundj bedencken, sall oick nyemantz onpartijch op onbillicken redenen beduncken staen, wij meer dan genoich geoirsackt ind nyet minne dan dairtoe gedrongen werden, sulcx weder aen die vwe te verhaelen, soe die elect oick noch ongeconfermeert is, jnd wanneer tselue waill wier, solde doch dese handelinge alsoe nyet behoeren. Jnd dat ghij ruert, wij bedencken solden wat meninge, legeronge ind ouerfall van ruyteren ind knechten idt Neder-Sticht om onsen will geleden ind gehadt hiefft etc., halden wij v ongetwijuel't waill jndechtich, wat wij bij denseluen oick eertijtz gedaen, onse lijff ind leuen, lande ind luyde jn groeten peryckell gesath ind allet bij zij gedaen ind opgesath hebben, wes ons then maell ther werelt moigelick was, ind euen waell van zij verlaiten sijn, jnd bij sich oere saicken getracteert ind ons daer buyten vergeten hebben, as v dat bether dan to schrijuen is; ongetwijuel't vur steet. Voirt soe ghij begheert, wij lijden solden willen in desen saicken noch durch den churfursten van Trier gehandelt mucht werden, js ons waill to willen; hebben oick nyewerelt yemantz, die ons van vrede aenbracht, affgeslaighen, dan altijt geerne gehoert, ind duck (meer dan ons waill te doen was) om vreden to hebben ind to krijgen erbaeden. Euer datmen mit ons in deser gestalt handelen, allen vijantlicken handell aldaer opsetten, soe voirt then wege brengen, ind dan laiten duncken solde, datmen daer toe nyet en dede off des geen oirsaecke gegeuen hedde, jnd dat wij dairom nyet doen solden, will onser meynongen nyet sijn off werden. Dat wij v ther antwoert nyet hebben willen verhalten. *Ged. op den huize Groenfort 2 Nov. 1524. Zijne handt., lager MUYLICHEM.*

Deel B. 565.

77. *De stad Utrecht antwoordt aan de stad Amsterdam op hunne missive van 30 Oct. ter zake van den uitvoer van koorn*, dat ouermits dat cleyne gewass van koerne ny, God betert! jnt Neder-Sticht gewassen ende om hongersnoet ende andere lasten, dair wt spruten mochten, onder tgemeyn volck te vermijden, soe is bij onsen gen. heer den elect ende drie staten van Vtrecht ouerdragen, datmen gheen hart coern oft ander greynen, hier jnt Neder-Sticht gewassen ende wij nyet ontbeeren en moegen, wtet Sticht en sal moegen vueren oft brengen laiten, twelck wij oick bij ons seluen alleen nyet machtich en zijn te laiten jnfringeeren; dan soe wes koern alhier van buyten bijden vreemden coepman koemt ende alhier merct mede gehouden wert, wes zij nyet en vercopen, laeten wij ze mede passeeren; ende oft so terstont sonder merct mede te houden passeeren willen, dat moegen zij doen mit die een helft zij mede brengen, allet na voerder ouercomen voertijts tusschen onsen beyden steden guetlicken gemaict, dat wij doch altijt vruntlicken onderhouden en hebben ende noch voertan onderhouden willen. Begheeren dairomme zeer vruntlicken, dat uwe e. l., onderhoudende alle guetlicke verthieringe, goede vruntscap ende nabuerscap mit ons, gelijk wij mit v l. te doen begheeren, geen nyewicheyt, contrarie dat ouercomen voirs. ende der enicheyt onderlinge wesende, voernemen noch beginnen willen. *Ged. 5 Nov. 1524.*

Minuten van missiven bl. 493. Archief der stad Utrecht.

78. *Evert Zoudenbalch berigt aan bisschop Hendrik van Beijeren, dat zijn broeder Gerrit Zoudenbalch, kanunnik van den Dom, jn lijfs noet, God betert! alhier leecht, ende jngeval zijn liefde offliuch worden jnder heeren maent, alst nv nyet en is, soe soude die collatie van der thesauryen staen an uwen f. g. Ende hoewel die collatie, als nv jn deser maent, staet an onsen heyli- gen vader den paus van Roemen, nochtans om mijn lieuen brueder Henrick Zoudenbalch, oick canonick in uwer f. g. Doemkercke voirs., te vereeren ende te vorderen soe vele alst mogelicken is, verzoekt hij hem ootmoedig, om in dat geval zijn voorn. broeder met de collatie dier be- trekking te benedigen, twelck oick magen ende vrunden tot allen tijden wederom alle ons ver- moegens willen versculden ende verdienen tegens uwen f. g. Ged. 5 Nov. 1524.*

Ibidem bl. 495.

79. *De stad Hoorn berigt aan het kapittel van den Dom te Utrecht: Jn tijden dat uwer e. mede heren ende commissarien laist bij ons waren, hebben wij mit hem luyden gecommuni- ceert ende gesproken van die veelheit ende menichvoldicheit der heylygen daegen, daer uwe e. jurisdictie die proestyte van Westfriesland mede gegraueert is bouen anderen onser nabueren, tot grooter belastinge vanden armen ende gemeen arbeids man; den seluen heren commissarien ter seluer tijt ouerleuerende zeker getalle van heylyge dagen, onder welcken wij vergeten hadden festum Annuarum, dwelck alhier den gehelen dach gefestinieert wort; daer van wij begeerden ge- remediert ende ontlast te worden, gemerct den tijden daer wij nv jn zijn. Ende alsoe wij nyet en twifelen, uwer e. solden daer jnne sonder langer vertreck geremediert hebben, als ons den voirn. heren commissarien ter tijt beloefden, ende wij tot noch toe daer van nyet vernomen en hebben, soe ist dat wij tegenwoerdich an uwer e. scrijuen ende vruntlick ende oetmoedich begeren, jndien jn den voirs. zaicke nyet gedaen en is, dat uwer e. gelieue ende willen mitten eersten alst doen- lick sij, daer jnne entlijcken concluderen ende remedieren, sulcx als wij tot uwe e. gueden discretie ons ganselijcken toe verlaten. Zij verzoekt antwoord, daer na wij ons sullen moegen reguleren. Dit doende wert ons van uwer e. sonderlinge vruntscap bewesen, des wij tot allen tijden an uwer e. verdienstelijcken willen versculden. Ged. 7 Nov. 1524.*

Deel A. 937.

80. *Bisschop Hendrik van Beijeren zendt aan de 3 staten van Utrecht de ontvangene schriften van den raad van Holland over de gebreken van den Dijk de Diemerdam, om over te raad- plegen, en verzoekt antwoord op zijn schrijven over de geschillen tusschen die van Abcoude en Heicoop. Ged. te Duurstede 7 Nov. 1524. Zijne handt., lager BURCKHARDT.*

Deel D. 640.

81. *Bisschop Hendrik van Beijeren berigt aan de 3 staten van Utrecht, volgens hun verlan- gen geschreven te hebben aan de ondersaten van Cortrijck, Broekelre, Broeckelrewerde, Portengen ende anderen horen adherenten, dat zij zaterdag e. k. hunne gedep. in het kapittelhuis van den Dom zenden, omme hoere eyntlicke resolutie te geuen, oft zij de schelinge tusschen hemluy- den ende den van Apcoude mede an ons als voren verblijuen willen ofte nyet etc.; dan soe ghij voerts van ons begeren copie vanden laetsten compromisse, zegt hij verhoert te hebben, daer nye gheen scriflick compromis van gemaict zij worden, dan dat de parthyen sulcx hinc jnde bewil- licht ende belieft hebben. Voerder is ons nv mit klachten te kennen gegeuen, wie dat de van Hulckesteyn onlanx een schip mit guede geladen bynnen onser stadt Amersfoort ende ter Eem*

thuys behorende, aengehaelt, genomen hebben ende behouden. *Hij verzoekt om bij den hertog van Gelder te bewerken, dat hiervan teruggave geschiede*, op dat wij nyet genoecht werden wegen te bedencken, omme de onse voer te staen ende wederomme totten hoeren te verhelpen, wij lieuer verhuert segen. *Ged. te Duurstede 8 Nov. 1524. Zijne handt., lager BURCKHARDT.*
Deel D. 641.

82. *Karel, hertog van Gelder, verleent geleide aan de bisschoppelijke raden, Philips Borgart, cancellier, Henrick van Konijncksdorp en aan de gedeputeerden der 3 staten van Utrecht, als: mr. Gerrit Suggestode en Frederik die Konyneck, naar de 3 steden van Overijssel om met hen te handelen*; beheltelick dat die vurg. geschickten ind oeren dieneren denseluen steden, die sich tegen ons vijantlickerwijse bewijzen ind onse openbaer vianden sijn, geen gelt off waire ten orloge dienende, noch ennich ander guet te fueren, noch oick nyet dairbij sijn sullen, dair oen sulx togefuert wort; oick sich als gefeylichde ind geleyde luyde toebehoert halden, ind wanneer zij weder auertrecken willen, ons altijt eyn dach to vorens verwittigen sullen; oick dat Adriaen van Rede ind anderen, die mitten Auerijsselicken ons wederwillich sijn, onder den vurs. geschickten nyet sijn sullen. *Ged. 9 Nov. 1524. Zijne handt., lager HOLTHUYSEN.*
Deel D. 642.

83. *De stad Amersfoort berigt aan de 3 staten van Utrecht, dat zij zich op het gisteren in het kapittel-generaal voorgestelde hebben beraden, en dat zij van gevoelen is, dat de 6000 goud g. het best te vinden ware op die minste qwest door uitzetting op de huizen, en niet op de morgentalen, daar de landen ongebruikt en ledig liggen en geen geld daarop te krijgen zal zijn, en dat, als men de 44,000 g. zal willen uitzetten, men daarbij gedeputeerden en taxatie der morgentalen op raemde, zoo als gisteren werd besproken, mits behouder vrijheden, en volgens oude gewoonte.* *Ged. woensdag na S. Willebrordus (9 Nov.) 1524.*
Deel D. 643.

84. *De 3 staten van Utrecht berigten aan bisschop Hendrik van Beijeren, het geleide van den hertog van Gelder verkregen te hebben, en verzoeken hem zijne raden tegen morgen avond te Amersfoort te zenden, om gezamenlijk ter dagvaart te reizen.* *Ged. 10 Nov. 1524.*
Deel D. 644.

85. *Bisschop Hendrik van Beijeren berigt aan de 3 staten van Utrecht: Wij sijn mitter waerheit bericht worden van gueden geloefachtigen luyden, wie dat dessen vergangen nacht een deel krijchsluyden to peerde ende to voete voer onse stadt Renen ende onse slot vander Horst geweest sijn; tot wat meninge sulcx geschiet zij, is wael te ouerleggen. Tselue wij v nyet en hebben willen verbergen, omme daer aen te gedencken.* *Ged. te Duurstede 10 Nov. 1524. Zijne handt.*
Deel A. 938.

86. *Bisschop Hendrik van Beijeren, verzoekt aan het kapittel van den Dom te Utrecht om Hendrik Zoudenbalch met het opengevallen thesaurierschap van den Dom begiftigen.* *Ged. Amsterdam 11 Nov. 1524. Zijne handt., in de Latijnsche taal.*
Deel B. 861.

87. *Karel, hertog van Gelder, berigt aan de 3 staten van Utrecht (stad en steden)*: Onlanx leden js eyn rijdende baede onss oehemen dess electz etc. vanden onsen (doch buyten onsen weten) vertuefft worden, soe die onse der knechten besorcht waeren. Als ons nv die geuenckenisse des baeden verwitticht is, hebben wij denseluen van stont aen schaidelois doen ontslaen. Soe dan onser baden oick eyner ter tijt to Kampen gefenckelick gehalten ind noch wurdt, mughten wij wall lijden derselue oick sijne geuenckenschap schaidelois ontslaigen werde alst behoirt, op dat wij nyet genoedicht en werden, dergelicken die baden van der zijden op to laiten halden. *Ged. Arnhem 12 Nov. 1524. Zijne handt., lager HOLTHUYSEN.*

Deel D. 645.

88. *Daniel van Bouchout en bisschoppelijke raden te Duurstede antwoorden aan de 3 staten van Utrecht op hun schrijven met ingeslotene supplicatie van Jacob van Quayribbe, dat niemand hunner van die schuld iets bekend is; maar dat zij hebben vernomen, dat meester Herman Hagen van onsen seligen l. heren weleer beuel gehadt heeft mit Jacob te spreken ende te handelen, wes meester Herman tot Jacobs instantie daerop geattesteert ende geseyt, soe Jacob sulcx jn scrifte begeert heeft, mach hij bijbrengen, jndient hem guetdunct; ende dat sich Jacob beclaecht, men hem tzijnre weder compst alhier, na doode onses seligen l. heren, sijn officie hier opten huse te exerceren geweygert heeft; es gebuert omtrent xiiij dagen voer onses seligen heren sterfdach, dat zijn gen., een nye ordonnantie op handen hebbende om zijnre gen. staet jn reformatie ende beter gestalt te brengen, deels van zijnre gen. huysgesin, doe absent van hier, jn bijwesen van enigen van ons heeft doen doerscrepen ende royeren vuyt zijnre gen. familie, daer onder andere Jacob een van geweest es. Nadem dan onse selige l. heer hem alsoe vuyt zijnre gen. dienst geroyeert ende ons sementlic op zijnre gen. sterfdach dit huys tot behoef Sinte Merten ende onser gen. l. heren wel ende truwelic te verwaren beuolen heeft gehadt, zijn wij opten seluen sterfdach voerts mitten anderen ouercomen, sulckes alsoe na te gaen ende nyemantz vremdes ofte vanden ghoenen vuter dagelixer familie alsoe geroyeert opten huse te laten, als wij oic tot hier niet gedaen en hebben ende noch en gedencken te doen, gelijk wij v w. ende l. ende der seluen deputaten alhier bij ons geweest, tot meermalen toegesacht hebben. *Ged. te Duurstede dag na S. Lebuinus (13 Nov.) 1524.**

Deel B. 566.

89. *Frederik de Koninck, kanunnik van den Dom te Utrecht, en G. Suckerode berigten aan de 3 staten van Utrecht*: Hoe dat wij veylich ende weluaerende ghecomen zijn deser tsonnendaechs tsauons bynnen Deunter, ende hebben deesser maennendaechs myt sommychge vrunden ondertast alle ghelechtheit van onser commissien, dair wij redeliken toegheneychinghe in beuonden hebben, al so dat wij den raet van Deunter myt dat rydderscap al hyr weessende dien avent laeth lyetten tegens dynodaechs tsmorgens tegens ix vyueren vergaderen, daer wij onse commysie gheoepent hebben, ende weder ter antwort ghecregen eendrachteliken van allen die daer teghenwoerdich weessende, dat ons voergheefuen ghenoech te vreden weessen souden, in dien die somme vanden penninghen also ghesmaelt ende ghestelt mochten worden, dat die landen die na ghestalttenysse draghen mochten, ende hebben daer omme terstont na dyt antwoert den cancellaer gheueerdicht myt credentien te rijden na Suoell ende Camppen, om die antwoert den seluen te vorder te verspreekken ende onderhauen, ende oick verwachten die antwoert ende weder antwoert van onsen mede ghedeputeerden toe Aernhem an de vorst van Ghelre ghescyckt, daer

III.

wij oep gisteren smaennendaechs eennen bryeff aff ghecregen hebben, die ons redelicke behaecht, ende vynden die sake noch in goede punctten, die wij oeck oep dese selue tijt weder beantwoerden van dat ghene ons oep dat raet huys wedervaeren is. Voert is dat gheleyde extendeert als dat versproecken was. Men seyt hyr dat onse g. l. heer elect op maennendach te iij vuren to Camppen ghecomen is. *Ged. Deventer dingsdag na S. Maarten (15 Nov.) 1524.*

Deel A. 940.

90. *De stad Utrecht berigt aan de stad Amersfoort:* Die heeren vander ecclesien ende ritterscap des Neder-Stichts suëcken wtwege ende maken vertreck na onsen duncken, jnt vynden vanden twee dusent gulden tot behoef ons gen. heeren des elects van Vtrecht, om twelck te sluten op morgen capittel gelecht is. *Zij verzoekt hare gedeputeerden te willen zenden omme malcanderen daer jnne te helpen raiden, soe dat wij daer doer, alst anders wel geschepen is, genen ongenadigen heeren en krijgen. Ged. zaterdag S. Lebuinus (19 Nov.) 1524.*

Minuten van missiven bl. 497. Archief der stad Utrecht.

91. *De stad Utrecht antwoordt aan de stad Amersfoort ter sake, dat in hare afwezigheid alle dorpen aan Eemland gezet zouden zijn, dat het overcomen, beraemt op een halff huysgelt, een anderen naam is gegeven, namelijk van derpgelt, beloopende omtrent een halff huysgelt, zooals zij zal vernemen uit nevensgaand afschrift der taxatie van alle dorpen. Ged. zaterdag na S. Lebuinus (26 Nov.) 1524.*

Ibidem bl. 500.

92. *De stad Hoorn berigt aan het kapittel van den Dom te Utrecht:* Hoe dat meester Peter Ruysch onsen toecomende pastoer ofte vicecureit ons vertoent heeft jn tegenwoirdicheit vanden eersamen meester Jacob Gijsbertsz., commissarius, ende heer Gerbrant pastoer tot Scagen, notarius van onsen deken van West-Frieland, eenen zedulle, jn welke zeker getaelle van heylyge dagen geteykent waeren, die wij uwer e. commissarien, laistmail alhier bij ons wesende, ouergeleuert hebben, omme die bij uwer e. ofgesteld ende anders na uwer e. discretie geredieert te werden, onder welke zeker heylyge dagen, te weten seuentien, die alhier bij ons meer dan bij onsen nabueren van andere iurisdictione gefestineert worden, geroijeert zijn geweest ende duergehaelt, tot dien einde als ons meester Peter Ruysch voirs. hem van uwer e. ofte eenigen dair van belast zijnde, geseit heeft, datmen die offstellen souden, omme nyet meer gefestineert te worden; ende wij ons totten ralacie van meester Pieter Ruysch, onsen toecomenden pastoer, gansselijken toe verlatende ende achteruolgende, dien hebben wij tselue vanden preeck stoele binnen der parochie kercke deser stede tgemeen volck laten verkundigen, omme hem daer na te moegen reguleren; ende dit nyet tegenstaende is onsen deken meester Jan Waldorian hier jnne nyet te vreden noch tselue wil volstaen, mer behinderen, seggende, dattet alsoe bij uwer e. nyet geconcludeert en is. Waeromme wij tegenwoirdich scrijuen ende vruntlijcken an uwer e. begeren, ons hier van te willen schriftelijken bij bringer van desen aduerteren, waer nae wij ons sullen moegen reguleren, op dat alle rumoere ende turbacie verhoet mochte werden. *Ged. 26 Nov. 1524.*

Deel D. 646.

93. *Bisschop Hendrik van Beijeren zendt aan de 3 staten van Utrecht, de heden*

ontvangene klagte van het kapittel van St. Jan, over het schatten van eenige plaatsen en vlekken hunner hooge heerlijkheid ter vinding van de 46,000 goud g., met verzoek om, daar die settinge bij vlieden geschiet ende wij des ordonnantie vanden seluer gheen wetenschap en hebben, zich gebuerlicken daarin te houden, dat sich des nyemant te beclagen sal hebben. Ged. te Duurstede 1525. Zijne handt.

Deel D. 647.

94. *Vicedeken en kapittel*, tsamp beueellhebbers des weerdigen heeren Jans Jngenwinckell, prothonotarijs des heyligen stoels van Romen, proest der kercken Sunt Jans tUtrecht, *geuen* mit allen oetmoet *te kennen aan bisschop Hendrik van Beijeren*: Wie zij verstaen hebben, die gedeputierden ofte die gescicten totter wtsettinge der xvij^m gulden etc. geraemt solden hebben te beswaren, opt behagen uwer ff. g. ende den staten, zekere plaatsen ende dorpen der vrijheerlicheydt der proestijen uwer ff. g. kercke Sunt Jans voers., welcke tot groten preiudicie ende affbrueck der heerlicheydt voers. wesen soude, zoe zulcx jnder proestijen heerlicheydt te vorderen niemant toebehoert sonder alleen den proest voers. vrij heer der plaatsen, dorpen vnd landen jn hoech vnd leech geestelick vnd weerlick, welck als bij uwer ff. g. h. g. hoechweerdige heeren ende voeruaderen kentlick gemaect vnd eerkent is, soe naeder lofflicker fundatien vnd begiftigen der zelfder v ff. g. kerck Sunt Jans twist tuschen heeren h. l. heeren Gwiden biscop ende den proest vnd capittel Sunt Jans tUtrecht voers. op die hoge heerlicheydt etc. jnden jaer dusent driehondert vyer verresen is geweest, te begeerten des seluen heeren Gwido capittel generaell gelacht vnd gehalden, als sulcx nae alder gewoenten gewoentlick is, daer toe geropen die te roepen stonden, js bij oerdell vnd sentencij bijden generaell capittel geuonden, niemant jnden landen van Vtrecht hoech heerlicheydt te hebben dan den proest vnd capittel der kercken Sunt Jans tUtrecht; daer nae die zelue heer Gwido, biscop, l. m., beroepende vnd vergaderende alle zijnen leenmannen, riddermannen vnd ander edelen, daer op capittel ofte maelstat doen halden heeft bijden selfden opter hoge heerlicheydt des lants van Vtrecht te oerdelen vnd te eynden begeerende; js aldoe ten laetsten bijden edelen ende des hoeffs van Vtrecht leenmannen voers: bij monde des vesten riddere heeren Ghijsbrecht, heeren vanden Goye, geoerdelt, verclaert vnd wtgesproken, dat niemant anders behaluen dan die proest der kercken Sunt Jans hoge heerlicheydt jnden landen van Vtrecht en hadde; ten waer zulck ander contrary bij zegell vnd brieue vnd priuilegien bewijzen mochte. Js daer nae jnden jare onss Heeren dusent driehondert twee ind tachtentich jn tegenwoerdicheydt der hoechweerdichs vaders jn Goede heeren Fflorenss van Weuelinhouen der tijt biscop tUtrecht jnden generaell capittel bijden weerdigen heeren, heeren Lubbert Boll, domdeken, nae jnhout des verblijfs der partijen wtgesproken, den proest van Sunt Jans tUtrecht te wesen jn een volcomen besit des hogen gerechten te Wilniss vnd Achtienhouen, welcke sentency die hoechweerdige vader in Gode toestaende approbeerden, antwoerdende, zijn genaden voert aen voersien zolde, zijne genaden maerscalcken vnd officianten den proest van Sunt Jan jn zijne jurisdictien der voerg. plaatsen geen hinder noch letsell doen en zolden. Ten laetsten, alzoe bij tijden der hoechweerdigen heeren jn Gode vermogenden fforsten heeren Daud van Bourgongen, biscop tUtrecht l. g. twist opt zelfder hoge heerlicheydt verresen was jnden houe van Romen, js bij drie gelijcken oerdelen vnd diffinityff sentencien den proest van Sunt Jans voers. die hoech vnd leech heerlicheyden der dorpen, landen ind plaatsen voerg. naeder selfder breder jnholt toe gewesen. Waeromme begeren die suppleanten voers. zeer oetmoedelick an v ff. g., dese saecken willen mitten anderen staten naeder selfder proestien gerechticheyden, zoe die proest vnd zijn weerdicheydt jnder belof-

fenisse der summen voerg. nyet gehalten en is, vnd zynre proestyen goeden vnd heerlicheyden versceyden vandes capittels goeden zyn, die wij videdeken vnd capittell nyet belasten en mogen noch belast en hebben dan alleen onses capittels goederen, die in onser contributien staen, goed-willich mit den anderen staten beswaert hebben, te willen laten anstaen.

Deel D. 648.

95. *Brief waarbij bisschop Hendrik van Beijeren, Anthonyus van Ruytenberge, bast-aard, als zijnde hem wegens zijne duycheden, nersticheyt ende vlite myt getuychnisse van gueder luyde aangeprezen, met het rechtampt myt den achter gericht tot Delden binnen en buiten de stad begiftigt, waarvan hij aan den amptman van Twenthe rekening zal doen.* Ende den beboirlicken eedt hyr to staende hefft Anthonius vors. an onssen handen gethan. *Hij belooft hem niet van dat ampt te zullen ontzetten, vóórdat hem zal zyn betaald 1°. 243 r. g., door Anthonis voorn. aan de erven van Jorrien van Bermentloe, die vóór hem richter was, betaald, en staende op dat ambt; 2° 100 Portulaat g. gerekend 13½ witten st. gulden, alsmede 30 r. g. gerekend 20 st. voor den gulden, door bisschop David van Bourgondië op dat ambt geleend ende in onsser Gestichts oerber ende nutticheit gekeert; en eindelijk 50 goud r. g., die wij tot betalinge van ruyteren ende knechten in descr verledener veheden doen keeren hebben.* *God. Deventer 11 Jan. 1525.*

Notariëel afschrift.

Archief van Buren.

96. *Steven van Zuylen berigt aan de 3 staten van Utrecht: Woe ick verstaen hebbe, dat mijnen gen. heeren van Vtrecht zynre gen. stadt Vtrecht ende zynre gen. maerscalcken jnden Neder-Sticht scryftelicken beveel gedaen heeft, omme zynre gen. ondersaten ende huysluyden te waerscuwen hoer reetste goiden jnden steden te brengen, zoe zyn gen. beduchtende waeren den hoep vander knechten, Ouerijzel leggende, alhier jn zijner gen. lant to gaerden ende opter leueringe te leggen. Soe dan jck mede een onderzaet ende jngezeeten des Gestichts van Vtrecht byn, ende niet soe vast gehuyst omme mijn lijff ende goet tegens alzulcken hoep te bescermen, waer wel mijn vruntlick begeeren (ende billicx men mij zulcx van rechts wegen niet en behoerde te weygeren), jck mede een toevlucht, gelijk jck voermaels gedaen hebben, voir mijn lijff ende goet bynnen der stadt van Vtrecht nemen mochte, soe mijn zalige vader voer, ende ick als verhope nae, alijt onse goet ende bloet bijden staten van Vtrecht op gezet hebben, ende weet jck niet, waeromme men mij aldus versmaet ende niet ten capittel gelijk een ondader zonder geleyde verscreuen mach werden, als jck oeck tanderen tijden uwe w. e. ende l. toe kennen gegeuen hebbe; jck wold wel dat jck eens die zaek waeromme weten mochte. Aengaende die clachten van Gheryt Zassé mit zynen adherenten voerden raet van Vtrecht gedaen wesende, en zel hij nv noch nummermeer, als ick hope uwe w. e. ende l. wel vernomen hebben, mitter waarheyt doceren; ende datmen zeggen wil, jck den raet van Vtrecht veracht hadde, zoe jck doe ter tijt opter clachte gheen antwoert en gaff, en js alsoe niet; aengesien mijn copie vander clachten en daeren bouen een wtstellinge van xiiij dagen bouen recht, omme mit mijne vrunden daer op tberaden, geweygert worde, byn ick op mijn geleyde, niet wetende den raet daer jnne vercort te hebben, thuis gereyst, als jck mijnen weerdigen heeren den domdeken, heeren Melis van Zuylen van Nieuelt, heeren Vrederick die Coninck noch wel houde goider memorie jndachtich. Sus wold ick wel uwe w. e. ende l. mijn doch scryftelicken aduerteren willen bij bringer van desen, off jck mijn lijff ende goet bynnen der stadt van Vtrecht, gelijk jck voertijden gedaen hebbe, vluch-*

ten ende bergen zal moegen, ofte dat die raet te mynsten uwe w. e. ende l. te kennen gheuen die zaeck, waer duer mijn des niet gescieden en zal, omme mijn zeluen jn allen besten daer nae te moegen reguleren. *Ged. an die Hair 16 Febr. 1525. Get. STEVEN VAN ZUYLEN.*

Deel D. 651.

97. *Karel, hertog van Gelder, berigt aan de 3 staten van Utrecht:* So ghij den vrede, die onlanx tusschen onsen oehemen dem elect ind ons getrefft is, hebt helpen solliciteren ind bearbeyden, hebben wij v nyet willen verhalten, dat die van Deuenther sich eergisteren nacht eyn groete pont hebben laiten nemen, dair mit die houpe vanden knechten to Wyhe ouer die Ysell gefaeren ind ytzont in onser landschap van Veluwen liggen, tot onsen ind onser ondersaiten verderfflicken schaiden, welicke pont zij lichtlick also hedden moighen laiten bewaeren, dattet onmogelick geweest wier, oen die to nemen. Wat naebuerschap ind fruntschap wij hyrvyt verstaen sullen, twijuelen wij nyet, ghij soe waill als wij betrachten kundt. *Ged. Arnhem 16 Febr. 1525. Zijne handt., lager MUYLICKOM.*

Deel A. 942.

98. *Burgemeesteren der stad Hoorn herigten aan mr. Jan van Vytterwijck, meester Jan Drolshagen en andere heeren van het kapittel van den Dqm te Utrecht:* Wij verstaen hoe meester Jan Hetersen sich beclaecht ouer meester Pieter Ruych aengaende die capellanie deser stede, die hij hem beloeft soude hebben jnt ouer doen vande cure, ende jndien hij die capellanie nyet en soude moegen bedienen, soude dairomme actie maken vp meester Pieter voirs. tot kennisse van uwer e. Dair vp wij v g. voegen te weten, hoe die voirs. meester Jan Hetersen alhier voir ons vpt stathuys geseit heeft, jnt bij wesen van meester Pieter Ruych, als hij van hem ontfinges ses ponden groet Vleems, dat hij buyten wille ende belieuen vanden burgermeesteren ende gemeente alhier voir cappellaen nyet dienen woude; ende alsoe die selue meester Jan Hetersen hier gediffameert was, dat hij die geen was geweest die een professide nonne mit een knecht hier en hadde doen trouwen, dwelic een yegelijck notoir is, soe is hij dairomme bij onse gemeente suspect gehouden voir een Luteriaen ende mits dien onbequaem voir capellaen te dienen; waeromme meester Pieter Ruych, nyet willende doen dan naet belieuen van ons ende die gemeente ende omme een qwade te verhoeden, den voirs. meester Jan Hetersen verlaten heeft ende hem versien van een andere, dair ons an genoecht. Wairomme wij seer vruntlijken an v e. scrijuen ende oitmoedelijken begeren, jndien die voirs. meester Jan meester Pieter Ruych ter cause van desen enige moyte soude willen doen, ghij hem dairjane wilt voerstaen, gemerct meester voirs. jnt afscyden van hier meester Pieters wel te vreden was ende nyet dienen woude, gelijck voirs. staet. *Ged. 17 Febr. 1525.*

Deel B. 567.

99. *De 3 staten van Utrecht berigten aan bisschop Hendrik van Beijeren:* Soe althans, God betert! die knechten, waervan uwe f. gen. uwer gen. stadt Vtrecht geaduerteert hebben, alhier bynnen uwer gen. Neder-Stichts comen zijn, uwer f. gen. arme onderzaten groote geweldende foirtzen myt brant to stichten aen keeren, ende der gelijcken foirtzen hoe langer hoe meer ende lastiger verwachtende werden, die tot geenens dusenden to estimeeren zijn; ende wij sus bij ons zeluen nyet wel to keeren weten; *verzoeken zij, dat hij sich genedigen ende alhier bij ons uwer gen. guetwillige onderzaten willen comen myt hulp eeniger vrunden ende fursten nabuer-*

heeren 1), omme sulcx myt ons, daer wij altijd goetwillich ende bereyt to wesen zellen, te helpen voirstaen ende keeren *moegen*, waer op wij voir dysterste op uwer gen. behagen alle uwer gen. onderzaten, omme hoer goeden ende prouande bynnen steden to brengen ende den knechten geen prouande toe te vueren, doen beueelen hebben, omme zoe veel to eer daer van ontlast to werden. Oick, gen. l. heer, zijn ons huden desen dach bijden furst van Gelre zekere scriften den van Deunter betreffende, luyt jngelachter copie, toegesant, de welcke wij uwer f. gen. nyet hebben doruen verswijgen. Dus, gen. l. heer, wes uwer f. gen. gelieuen ende goetbeduncken zal, begeren wij, dat uwer f. gen. ons van als op tspoedelicste die goede meyninge ende toeverlatige antwoirt laten weten willen. *Ged. 17 Febr. 1525.*

Concept.

Deel D. 652.

100. *Bisschop Hendrik van Beijeren antwoordt hierop aan de 3 staten van Utrecht (zie No. 99.)* Dat wij ons om derwille alleenlick, wie wael wij in onsen Ouer-Stichte noch merckelike ende zware saken vuyt te richten hadden, herwarts ouer gevoeget hebben, omme sulcke ouerlasten der knechten, bij uwen rade ende soe voel ons moegelicken is, te stueren; ende soe ghij ons onder anderen scrijuen, ghij gestalt ende verschaft hebben hem vuyt onsen steden nyet laten volgen, se des to eere verstrecken mochten, dragen wij des een guet beueegen ende gefallen, ende willen morgen guets tijts voerden middage onse rede aldaer bij v hebben, omme mit v wege te ouerleggen, men deselue knechte quyt worden ende sulcken ouerval onser scameler ondersaten best stueren mochte. *Ged. Amersfoort 20 Febr. 1525. Zijne handt.*

Deel D. 653.

101. *Margaretha van Oostenrijk berigt aan de 3 staten van Utrecht:* Alzoe zekere dachuairt tot Amsterdam geassigneert is geweest om zekere questien ende differenten, wesende tusschen den keyser ouer een zijde, ende onzen neue den bisscop van Vtrecht ende vlyuden, mit vruntlijcheyt af te stellen, tot welcken daghen die gedeputeerde vanden keyser mit volle instructie ende macht der materie dienende gecompareert hebben ende de uwe nyet; bouen desen verstaen wij, dat ghij luyden, nyet jegenstaende die surceancie aen vlyuden versocht van nyet voordere te deluen jnde veenen van Goylant binnen den limiten vanden keyser, ghijluyden onder tdecxel van zekere friuole couleur ende delayen v vervordert daghelicx jnden voirs. veenen te deluen, vuyt twelcke wij claerlijck verstaen, dat ghij tot nederleggen van die differenten mit vruntlijcheyt ende sonder proces nyet genegen en zijt te verstaen. Soe jst dat wij, tot conseruacie van skeysers rechte bij aduyse ende rijpe deliberacie van rade, zekere prouisie hebben doen expedieren om van wegen des keyzers die gedoluen turuen te doen stellen jn arreste, ende voirts scerp beuel te doen doen, dat nyemant, wie bij zij binnen off buyten desen landen geseten, vuytgesondert dien ondersaten van Goylant, die voer huer selfs barninge turuen jn Goylant mogen deluen, hem en voordere van ny voirtan turuen jnde veenen van Goylant vp skeysers gront binnen de limiten, jnt lange jnde voirs. prouisie verclairt, te weten: beginnende vanden mont vander ryuiere vander Eem bijde Zuerzee gaende zuytwaerts doer Wackers wech ouer de hoochte van een plaetse, genoempt de Vuersem; van daen tot een hofstede, genoempt Wertwerthofstede; van daen totter abdissen hofstede van Elten; van daen tot een staende water, dat aldair plach te wesen, genoempt Hodde-meer; van daen tot een ander gelijcke staende water, genoempt Coddemeer; ende van daen

1) Onderhaald.

tot een watere, genoemd de Weer, ende zoe voirts jnde Vecht, te deluen off doen, deluen noch gedoluen turuen vuyt de voirs. limiten te vueren off doen vueren, op peyne van gestraft te wesen aen lijf ende goet, als spoliateurs vanden gront ende erue vanden keyser; ende welcke proisie wij duncken corts te doen executeren ende jnder zaken procederen, als van rechts ende redenen wegghen behoiren sal; des wij nochtans lieuer mit vruntlijcheyt veraccordeert hadden, indien ghijluden dairtoe hadt willen verstaen. *Ged. Antwerpen 23 Febr. 1525. Hare handt., lager* DUBLIOL.

Deel D. 664.

102. *Margaretha van Oostenrijk berigt aan de 3 staten van Utrecht, dat de gedeputeerden des keizers en des bisschops en der staten van Utrecht in de laatste dagvaart te Gouda, ter zake van de verheelinghe vanden Rijndijcke ende de verdiepinghe vanden IJssel, sonder conclusie jnt principael gesceyden sijn, ende jn huere afscheyt van een ander vergaderinghe ende dachuaert spraken, dair aff zij niet wel en condon accorderen, ouermitz den gedeputeerden vanden keyser die selue begheerden gestelt ende gehouden te hebben jnde stede van Oudewater off tot IJsselsteyn, de welcke zoo voirde gedeputeerde van beyden sijden als tot voorderinghe vanden materie zeere bequaem souden wesen, zunderlinghe IJsselsteyn, ouermitz onsen neue de graue van Bueren jn zijn persooen hem aldaer vinden sal; ende ons voirs. neue des bisschops van Utrecht gedeputeerde ende den uwen die dachuaert tot Puutcuupe (egheenssins daer toe dienende) naer de oude concordaten begheerden te hebben. Ende want tot het gemeyn prouffijt, verzekertheyte ende weluaert vanden landen, heerlijcheyden ende ondersaten hinc jnde zeer nootlijck is een conclusie te nemen jnde voirs. verheelinghe ende diepinghe ende deselue te werck te stellen ende ter effect te bringhen, zoo eer zoo bat, verzoekt zij om hunne gedeputeerden met die des bisschops den 13 April te IJsselstein te zenden. Ged. Mechelen 7 Maart 1525. Hare handt., lager* DUBLIOL.

Deel A. 955.

103. *Bisschop Hendrik van Beijeren, berigt aan de 3 staten van Utrecht: Ons compt bij, dat onse oehem van Gelre solde hebben luyden laten, wie dat wij onse neersticheit niet en doen noch gedaen en hedden, die penningen te becomen ende deselue nae vermoegen den tractaet tot lossinghe der affgenomen vlecken ende de weder an Sunte Merten te brengen, te betalen; oick dat enige onse dienaers solden hebben laten luyden, wij raedt wisten ofte in meninghe zijn solden, die voerscr. vlecken mit fortse ofte anders mit behendicheit jnne te krijgen, waeromme die voerscr. onse oehem van Gelre deselfte vlecken weder mit luyden besath ende onderstaet voerder te bevesten, tot sulcker meyninghe, wes sulcx meer costende werdt, dan de somme, nae luydt des tractaets, wij zijn 1. oick solden moeten opleggen, tselue ons ende onsen Gestichte tot merckelicken achterdeel, hynder ende schaden comen solde. Weten ghij wael wat neersticheit wij gedaen hebben omme sulcke penningen opgebracht te moegen werden, soe dattet van gheen noeden en is v voerder daer van te scrijuen. Ende dat enige onse dienaers solden hebben laten luyden, wij raedt wisten die vlecken mit fortse ofte anders mit behendicheit jnne te krijgen, en salmen sulcx jnder waarheit nyet bevynden; want wij onses vermoegens als een geloefflick furst den voers. tractaet in allen articulen gedencken nae te gaen ende vollentrecken. Is daeromme noch onse guetlick ende vlijtich begeren, ghij ouerleggende wat lasten ende verdriet ons, onsen landen ende luyden dorch dit uwe vertoch toecomen ende aenstaen moegen, dat ghij uwer loeffte, ons jn segele ende brieue gedaen, gedencken ende noch wege ende manieren vynden deselue pen-*

ningen op tspoedelixst aling ende all opgebracht ende onse voers. vleckē jngeloest moegen werden, nae vermoegen des voerscr. tractaets, daer mit alle lasten ende jnconuenienten, die anders geschapen zijn hier vuyt te verrijsen, voercomen ende vermijdt bliuen. Daer aen sult ghij ons guet gefallen ende wel doen, ende willen ons in anderen saken wederomme tegens v als een genedich furst bewijsen, ghij onser billicken te vreden zijn sullen; doch in gefalle ditselue dorch industrie van yemanden, die waelfaert onser landen to rugge stellende, behyndert woerde, als wij ons nyet en versien, woe ons dat van den te nemen ofte te lijden stonde, mach een yegelijk zelfs ouerleggen. *Ged. te Duurstede 9 Maart 1525. Zijne handt.*

Deel D. 654.

104. *Karel, hertog van Gelder*, int zeker bericht, woe heer Gerit van Souwenberch myt sijne adherenten heymelicke practiken ind manieren sueken ind vurnemen solden, onse vrunden bynnen der stat aldair to verdrucken ind to aueruallen, *verzoekt aan het kapittel van den Dom te Utrecht, dat het* dair op verdacht sijn ind sulcken vurfanck yn tijtz dair tegens doen ind geschien laiten wilt, dat sulcke onbillicheit behyndert werden iud vermijdt bliuen moigen, op dat die guede vruntschap ind guede naburschap, die wij altijt tot v gedraigen hebben ind noch geneyght sijn to bewijsen, geonderhouden, ind wij nyet geoirsaickt doruen werden onsen vrunden tegens sulcke vurs. onbillicheyt vur to staen. *Ged. Arnhem 13 Maart 1525. Zijne handt., lager HOLTHUYSEN.*

Deel B. 578.

105. *Bisschop Hendrik van Beijeren antwoordt aan de 5 kapittelen te Utrecht op hun schrijven met ingesloten* instructie der administratie vanden decreten der gheenre geordineert werden ende die beswaringe derselue, dat *zijn raad en kanselier Philippus Burchardt, die over de* registre ende dier gelijcke dingen gaet, *afwezig is, en hij dus deze zaak niet wel* ervaren kan. *Hij zal bij zijne terugkomst die registers doen nazien en dan sulck beueel doen, nyemants bouen alden hercomen ende gebruyck beswaert sal werden. Ged. slot te Duurstede 14 Maart 1525. Zijne handt.*

Deel B. 568.

106. *Bisschop Hendrik van Beijeren, berigt aan de 3 staten van Utrecht:* Soe wij onlanx verleden scriftlick van v begeert hebben, manieren ouer te leggen de 1^m golden gulden noch op tspoedelixste opgebracht mochten werden, dat alle lasten soe onsen lantscappen dorch den vertrecke van dien toecomen mochten, voer toe comen, ende hebben wij des van v noch gheen antwoordt vernomen. *Hij verzoekt guetlickē, dat zij te zamen* sulcke manieren vynden ende ouerleggen, die selfte penningen nae vermoegen uwer verscriuinge mitten yersten opgebracht werden, omme alle jnconuenienten; die anders hier vuyt spruyten mochten, te vermijden. *Ged. te Duurstede 17 Maart 1525. Zijne handt.*

Deel D. 655.

107. *A. van Lalaing, graaf van Hoogstraten, antwoordt Floris van Egmond, heer van IJsselstein:* Je reccuz hier deux voz lettres des xxv^e et xxvij^e de ce mois, lune par les mains de vostre seruiteur, laetire par vostre paige; et pour a jcelles vous donner response. Premiers, quant aux jnvndacions des cauues aduenues en vostre quartier et au mien, jay estoye aparauant la recepcion de vosd.

lettres, aduerti par mes gens de Culembourg, et estoient daduis que escripisse a monsr. de Cleues, le requérant fere restoupper le trou de la dicke, par lequel linconuenient est aduenu et a ces fins vous escripuis par leur messaigier, priant prendre la charge en escrire a mond. s^r. de Cleues de vostre part et la mienne, ausi que trouueriez pour le mieulx appartenir, et tiengz que desmaintenant ayez receu mesd. lettres. Je vous prie en tout y fere pour le mieulx comme bien le saurez fere.

Jauoye semblément entendu par mesd. gens de Culembourg la retenue des pietons par monsr. de Gheldres, dont mescripuez; je ne scay pensser quil entend en fere, nest pour plus facilement paruenir au subsidie par luy demande, lequel me semble fort excessif; toutesfois vous, quj estes sur le lieu, en pourrez tost sauoir la verite et son intencion, dont vous prie me voulloir auertir.

Quant est au fait de vostre pencion, il est bien mal possible vous assigner sur recepueur particulier, nest par expresse ordonnance de l'empereur, et ny a personne que y soit oste, monsr. de Rauestain vous sauez a quelle difficulte, tant y a que tant que soye en lestat ou je suis, je tiendray main que serez des mieulx drechiez; ainsi ny a il riens de cler sur les recepueurs de Zeelande pour ceste annee.

Jay receu le liure que mauvez enuoye touchant le comte palatin; je le trouue estrange et de consequence, Dieu par sa grace y pouruoye, je ny voy remede, nest que par moyen de ceste paix les princes avec le pape ly mettent. Salmanca est passe par yci de son retour d'Espagne et sen va vers monseigneur l'archiduc son maistre. Il ma dit, que tout va point bien en Allemagne. Jay fait voz excuses a madame de non venir a ceste journee, quelle trouue raisonnables pour trois raisons, assauoir; a cause de la journe de l'Issele, de linvndacion de Auwe en nostre quartier, que aussi pour lassemblee des pietons que dessus, dont derechief vous prie que, si en sauez plusauant que ne mauvez escript, je puisse estre aduerty.

Monsr. Paruot a expresse charge de l'empereur excuser sa lettre par luy escripte, que lon ne deust demander ayde aux estaz. Sa ma^{te}. scet bien quil nest possible conduire ses affaires pardeca sans layde de ses bons subiectz, et sera la proposition pour leur declairer la paix, si retraite se prend vous en auertiray. Monsr. du Reulx est yci pour prendre Hesdin. Monsr. le prince a la charge de Bourgongne, mais riens ne se fera jusques la confirmacion soit faite en France. Lon dit que le roy de France estoit le xvij^e de ce mois a Bayonne; jay lettres de m^e. Guillaume des Barres, quil estoit de derner de Feurier a Bourgues. Monsr. de Bueren, jay receu la lettre que mauvez enuoyer du conte de le Berghe. Il escript entre autre, comment je me seroye cydeuant tenu content de ce que ceulx de conseil de monsr. de Gueldres en feroient; sil est vray quil en fut question, il y a quatre ou cinq ans, et depuis nen ay oy parler. Je ne vous y fay pour le present response attendant nouuelles de mes gens de Culembourg. Si vous y pouez mettre le bien, de sorte que je ne payasse trop et que le s^r. de le Berghe eust le sien, je vous en voudroye prier. *Ged. Mechelen 30 Maart 1525.*

Les recepueurs se manderont tost apres ces Pasques pour fere leurs estatz par iceulx se verra le cler que me doute ne sera grand, et selon ce se faudra regler au payement des gens darmes et pour ce aduiser comment lon pourra recouurer argent.

Archief van Buren.

108. Opten negenthiesten dach van Martis anno xv^e vijf ende twyntich naer scrijuen vanden houe van Holland comparerende voer denselue houe die procureur-generael impetrant van zekere mandement penael, die hadde doen presenteren op ende tegens alle den genen vyten Gestichte

van Vtrecht ende anderen, die iets pretenderen te hebben tot die venen van Goylant, gelegen binnen die limiten in tvoers. mandement penael gementioneert, om eysch te doen ende prouisie te begeren, begerende die voerscr. procureur, ofter yemant was die hem tegens texplout vant voers. mandement ende inhouden van dien soude willen opposeren, daer op een meester Jan Koen hem seyde gemachticht te wesen vanden drien staten van Vtrecht, so inden naem van hemseluen als vanden elect van Vtrecht, exhiberende tot dien eynde den seluen houe sekere procuratie in francyn geschreuen, beginnende: *In nomine Domini Amen* in date den xvij van desen maent, ende oick sekere articulen, beginnende: *ad finem et effectum*, seggende vyt crachte van dien, dat voers. hof niet en was ofte nochte wesen competente rechters in dese sake, also de selue sake roerde ende aenginck die keiserl. maj. als graue van Hollant, ende mitsdien hier van geen kennisse en behoorden ofte en mochten nemen; daer tegens die voers. procureur-generael dede seggen, dat also tvoers. mandement penael oft bevelen inhoudende was, die clause van arrest ende beuelen penael stadthoudende, tot partyen gehoirt anders geordonneert soude sijn, dat die opposanten eerst ende alvoren schuldich souden seyn te verclaren, of sij tinhouden vant selue mandement ende beuelen vyt cracht van dien gedaen, wilden obedieren ofte niet, ende dat, bij faulte oft weigeringe van dien, naer stijle ende oude vsantie vanden voerts. houe hem geconsenteert soude worden deffault ende een ander mandement; daer tegens die voers. meester van contrarie sustinerende, seggende, datter voerts. hof, als incompetente rechters in dese saecke, geen deffault mochte geuen. Al gehoort is dese saecke gehouden in aduys, ende op huyden, den twintichsten dach der voers. maent; es bij den voers. houe verclaert ende verclaert selue thoff mits, dat de voers. opposanten, behouden ende onuermindert trecht vande voers. exceptie bij den voers. meester Jan Vythoeren name geproponeert, ende sonder prejudicie van dien, verclaren sullen, of sij obedieren 't inhouden ende beuelen vyt crachte vanden voers. mandement gedaen ofte niet, ende, bij gebreke van dien, heeft 't voers. hof gegeuen ende geeft mits desen tegens den seluen opposanten ende allen anderen defaillanten deffault tot sulcken profijte als naer rechten daer van schuldich is te volgen, ende consenteert de voers. procureur-generael een ander mandement. Gedaen in de Hage opten dach ende jaer voers. bij mijn heer den president heer Geryt van Assendelff, ridder, meesters Jaspar Lieuenz. van Hoghelande, Hugo van Assendelff ende Willem Pynstz, raetsluyden van Hollant, in kennisse van mij, etc.

Afschrift genomen door wijlen den heer J. J. Dodt van Flensburg.

109. *Gerrit van Zuylen van Nyevelt berigt aan de 3 staten van Utrecht (stad en steden)*: Soe jek nu jnt seker verstaen heb, dat Goert van Rodenborch als borgermeister geseyt heft den xxj^{ten} Mercij, dat men die voirsegulde viftich dusent gulden wtgheset wil hebben op mergengelt, ende will sien wie der tegen sal doruen seggen, contrarij huer stat segel; welke voersegering inhoudt datter niemant in gevrijt en sal sijn, gestelick noch weerlick; dat die ouerst doe soe lichtelick ouergaen ende besegelden, nochthans en ysser niemant, als jek hoer, die de arm gemeente ofte amboichluid begeert argens meed te beswaeren, dan alleen die geen die huer goet weert is bouen viefhtien hondert ende twee dusent gulden, die solden mede geuen elx nae aduenant. Dit mergengelt sold mij alleen draegen drie hondert gulden, Euert Zaudeballich, Goert van Voerd ende ander, die soe swaer huisrenten ende ponden hebben, solden daer vrij van sijn, al die tienden, venen, losrenten, vterweerden machtige coepluden solden niet geuen ende van sulck guet vrij sijn. Hier wt sold volgen, dat men die hondert dusent ende vijf dusent Phs. gulden vant onberekende oirloch van Yselsteyn oick op mergengelt sold setten, om mij arm olt verdreuen man

mit mijn kynderen ende kynskynderen om broet te jagen, dat mijn goet als dan ouer duserit gulden andraegen sold. Dit is die wortel dat mij Euert Zoudenballich, Goert van Voerd ende Goert van Rodenborch dus hats ende venynt sijn, om dat ick voer die gemeent ende voer mij zeluen pleech te spreken om rekenyng te hebben van de voirscreuen hondert duserit ende vijf duserit Phs. gulden, soe sijt regement als noch voir Yselsteyn hadden, soe sold men sien hoe veel sij van huer grote versegelde renten gegeuen hebben. Item Euert voirg. als dijckgreue had mij billik schaed genoeg gedain in desse leste inbrueck vanden Leckendijck, dat mij staet bij die drie hondert gulden duer sijn versuym; want het een man alleen ghekeert sold hebben, had hij soe neerstick ghewest de luyd mit clockenslach opten dijck te brengen, als hij is de arm huysluyden vanden dijck om gelt te holden, die een gift hem een Phs. gulden, dander en golt gulden, die derde een kroon heelder penning ende halue der penning, nae dat sij veer vanden dijck gheseten sijn. Jck dorst hem duserit gulden jaerlix voer den schatting geuen boeuen den xxxvj stuer, die hij noch alle daech heft als hij opten dijck is, soe verde ick de kroy ende antoriteyt al soe had als hij doet; dit is al tegen den dijckbrieff ende sijn commissy ende tegen sijn eet. Had ick off den minen dit ghedaen, ick waer lange verrot, alden dienst, die mijn olders, mijn bruers vnde ick de stat Vtrecht gedaen hebben, sold ons niet moegen helpen. Op dit ampt en heft hij niet meer op beleent dan eens ses hondert aut schylt; desse ghelijke inbrueck sijn wij alle daech wachende, want men den dijck bij ysschaeven ende hoech water sonder cracht van volck niet holden en mach; hoer boeffrye wert soe ghemeen sorgen, dat den dach eens een auont sal krijgen; nv steken sij ende solden de gemeent gern ander werryck geuen tegen den ontschuldigen, die de stat nye leet en heft gedaen, ende willen nv het mergengelt hebben. Ende want ick dan onuerschult tegen den lantbrieff wtgheluit bin, boeuen mijn hoeghe verbieding dat ick altijt ghesentiert hebbe ende noch presentier, voer mijnen lantfforst off voer enigen anderen heren off steden, Borgons off Gelder, te recht te staen; heb ick enich borger te cort gedaen, men straeff mij tot exempel van ander; ende off v l. hier en boeuen leten dryngen tot mergengelt, soe protestier ic ouer myts desen, dat ic niet verder mij ouer en geef dan gelijk wij samelich versegelt hebben. Ick hoop God Almachtich sal iement daer toe verwecken, die mij arm alt man ontfermen ende tot mijnen rechten verdeingen sal. In gelijk heb ic ouer al de gylden gescreuen, indien die brieuen te voertschijn moegen coemen, sullen theeten nae older gewoenten, »een cluppel onder de hoenders, tis een cluppel in den blauwen sack» ken God die ons der van verlossen wil. *Ged. 25 Maart 1525. Get. GHERYT VAN ZUYLEN VAN NYEVELT, heer tot HOEFLAECEN.*

Deel D. 657.

110. *Bisschop Hendrik van Beijeren berigt aan de 3 staten van Utrecht; dat hij een afschrift van hunne aan hem aangebodene raming ter opbrenging der 46,000 g. g. bequemelixt ende mitter mynster quetsinge, aan de andere 2 kapittelen en de steden Utrecht en Amersfoort afschrift heeft toegezonden, met verzoek daarin toe te stemmen; welke hem daarop een antwoord en instructie hebben overgeleverd, welke stukken hij hun ter beoordeeling toezendt, met kennisgeving van aanstaande donderdag of vrijdag kapittel-generaal te hebben beschreven, waarop hij zijne raden zal zenden. Hij verzoekt vruntelick, dat zij noch tbeste doen willen die penningen opgebracht werden, op dat alle quade inconuenienten, die soe wael in onsen land aen desse als aen ghene zijde des Ysselen daer vuyt verrijzen mochten, vermijt bliuen. Ged. te Duurstede 3 April 1525. Zijne handt.*

Deel B. 569.

20*

111. Wij Heynrick palsgraue bij Rijn, hartoghe in Beijeren, elect tUtrecht etc.; ende wij borgermeystersen, scepenen ende raede der stadt van Vtrecht maecken kont allen luyden: Alsoo der bijlhouwer ende der smede gilden binnen onser stadt Vtrecht ouermits tverloop van vele groote zwaere excysen, die nochtans eens deels beloofst waeren nyet lange te duyren doer armoede des gemeenen armen borgeren ende ondersaten onser stadt Vtrecht, daer sij tot noch toe grootelick mede bezwaert ende belast sijn geweest, opt behagen van allen anderen gemeenen gilden tot verlichtenisse der armen borgeren ende ondersaten van Vtrecht ende om rust ende vrede in der stadt ende lande te onderhouden ende verder verloop te vermijden, gemaect ende geordonneert hebben des manendach op Sinte Marcus auont lestleden seecker articulen ende punten hiernae beschreuen: Inden eersten, dat alle edele ende onedele, cleyn ende groot, rijck ende arm weder binnen de stadt van Vtrecht vrij ende vrijlick sellen moegen komen ende bliuen, wtgesondert alle dootslagers, daer der stadt, rechten ende statuyten mede vercort mochten werden. Item dat men voertaen van elcke vat biers geuen sall te excijss, behalven dat stuuergelt dat vijff pont vier schellingen pleech te weesen, nv bliuen ende wesen sall voor allen borgeren ende ondersaten twee pont, alse vijff stuuers voer de twee pont, ende voer de tappers drie pont, alse achtalve stuyuer current voer die drie pont, all mit gelde te betalen. Item dat men voer deser tijt voert nyet meer lijuen en zell van ponden oft eenige oude lijffrenthen dan bij consent van den gemeenen gilden, ende dat men dat zegell dairoff voer den gemeenen gilden ontwee breeken zell. Item voert meer dat die heele raedt op die tijt voers. wesende, aff wesen, ende dat men op Sinte Mercus dagh daerna, en Godt wilde, weder eenen nyen raidt kiezen solde wten gemeen gilden, sonder eenige ridderschappen daerinne gecoren te werden, ende dat Goeijert van Rodenborch, Euert Soudenbalch ende Goeijert van Voert Henricss. mitten geenem die daer anhoirden, wten raide wesen ende euwelicken daerwt bliuen zellen. Item dat men die reeckeninge vanden oirloge van Ysselsteyn ende voort alle andere reeckeninge van dier tijt off gedaen wil hebben voer dien gescicten vanden gemeen gilden, diemen daertoe ordineren ende schicken zell. Item die sleutelen vander stadt selmen leueren in handen vanden tween gilden voers. oudermannen ende sestheen geschicten daertoe gescict wesende tot behoeff der tween borgermeysters die gecoren zellen worden. Item dat voertaen gheen brouwers noch backers inden raede gecoren en zellen worden, dan alleen in hoer gilden. Item soe wanneer ende van stonden aen als die ouerste oudermannen gecoren zellen wesen, dat men dan die drye cameraers bij den gemeenen oudermannen altijt kyesen zell. Item dat nyemandt yet nieuwes meer te handen trecken zell, anders dan hier voerbeschreuen staet, ende dat te straffen als men sulcx gewoenlicken is te doen. Ende voert meer andere saecken diemen den nyen raidt toekomende te kennen geuen zell. Ende alsoe dan alle die ander gemeene gilden allen desen voers. punten wel behaecht ende geconfirmeert hebben, alsoe dat elcke gilde bijzonder haer volmachtichde gedeputeerden bij den gescicten vanden bijlhouwer ende der smede gilden gescict ende geordineert hebben gehadt, omme alle tvoers. met goeden manieren ende ordiantien te volbrengen ende te veruolgen, soe hebben sij daeromme ons eendrachtelick aengeroepen, die handt mede hieran te willen houden, ende hem daerinne te willen stijuen ende stercken. Soo ist dat ons die voers. punten ende articulen, oock alle wel behagende, hemluyden beloofst hebben ende belooven mits desen samentlicken ende elcx bijsonders die handt daeraen te houden ende hem allen ende elcx bijzonder daerinne te stijuen ende te stercken. Ende gemerct oock alle dese voers. saecken aldus gelijskelicken met eendrachticheyt bij rijpen raide ende toedoen, will ende consent van allen gemeen gilden belieft ende geconsenteert sijn, soe hebben wij oock beloofst ende beloouen midts desen, dit voers. all onuerbreeckelicken vast ende stade te onderhouden ende in

geenre manyeren te verbreecken oft verbreecken laten dan bijden raide out ende nye ende bij allen den gemeen gilden vander stadt van Vtrecht; oock mede soo hebben wij beloofd ende be-
loouen als bouen om deser saecken wille, ghenen gilden, gildt broederen, int commuyn noch int
singulier, tot eenigen tijden daermede te bezwaren noch te belasten, noch wes daeromme te doen
noch te doen doen, noch van nyemandt gehengen en sellen gedaen te werden in gheenrewijs,
mer dat alle saecken tot deser tijt toe geschiet ganschelick geheel ende all geaboleert, doot ende
te nyet wesen sellen, sonder die immermeer te gedencken. Alle dinck sonder argelist. Des toor-
conde soo hebben wij Henrick elect. voers. onsen zegel, ende wij borgermeysteren, schepenen ende
raide der stadt van Vtrecht voers. onser stadt groote zeggell aen desen brieff doen hangen, Gege-
ven int jaer ons Heeren duysent vijff hondert vijff ende twintich, des woensdages nae Sinte Marcus
dach Evangelist den sess en twintichsten dach in Aprili. Ende deser brieuen sijn drie ende twin-
tich alleens inhoudende, daer wij Hendrick elect. voers. eene, die stadt van Vtrecht eene ende die
een ende twintich gilden der stadt van Vtrecht elcx eenen brieff off hebben, zijnde besegelt mit
twee segelen van rooden wassche beneeden an dubbelde sterten wthangende, zijnde een weynich
afgebroocken.

Gecollationeert jegens sijn origineele geschreuen in
Francyn gedateert ende bezegelt als bouen, ende is
dese daermede accorderende beuonden, huyden den
25 Jan. 1638 bij mij rogatus. (Get.) GERARD VAS-
TERT, Notarius.

112. *Johannes Michael Waldorian berigt aan het kapittel van den Dom te Utrecht:*
Vestras paternitates per presentem latorem certiores reddere conatus sum, ut michi quodammodo
perplexo consilium et auxilium citius quo fieri potest praestare velint, precipue quid de quodam
domino et magistro Wilhelmo Ottonis, presbitero, heresi lutheriarum mirum in modum infecto, tum
quod sacerdotium abiecit, tum quod libellum famosum contra pastorem Hornensem dominum et
magistrum Wilhelmum Bartholomeum conscripsit, tum quod tonsuram presbiteralem signum bestie
vocitat, tum plura et diuersa contra religionem Christianianam in priuatis domibus profert et docet
facere et quod cum eodem viuere debeamus periculum est in mora propter insultus suorum adhe-
rentium domui nostre tempore nocturno factos et etiam fortassis fiendos apprehendimus eum
xxvij^a mensis Aprilis. Concludant ergo paternitates v. mag. et nobiles per presentem latorem
cito citius rescribant, quid de eo facere velint et iussionibus earumdem parebo, praeterea scire
dignentur v. et pr. domini, domini mei in causa preciarum siue charitatum subsidij tocus cleri West-
frisie clerus prefatus petiit instantissime terminum deliberandi ad respondendum Odulphi adueniente.
Item nondum recepi responsum supra litteras meis de mense Decembris magnificentis vestris iamdiu
directis, unde non possum satis admirari, cum sepe sepius paternitates certiores reddidi, quod pro-
uiderent sibi de alio decano Westfrisie ex hoc quod res non esset mecum integra, prout vestre
nobilitates non ignorant, plura scripsissem, si tempus adfuisset etc. *Ged. Hoorn 18 April*
1525.

Deel D. 751.

113. *De graaf van Hoogstraten, stadhouder, president en raad van Holland enz., berigt
aan den deken van West-Friesland:* Wij verstaen, dat ghij geapprehendeert ende in vaugenisse
hebben soudt een priester oft paier van een conuente, die zeere gediffameert es van de secte

lutheriane, dairouer bij begeren, dat ghij recht ende justitie doen wilt binnep desen landen ende uwe jurisdictie, ende indien ghij eenige assistencie of hulp behouft, wij versocht zijnde, sullen v alle assistencie ende hulp doen ende doen ons mogelick zijnde, v voirts aduerterende, dat die k. m. ende dese landen zulcx gepreuillegieert zijn, datmen geen delinquanten ondersaeten deser landen en mach buyten lande veruoeren, om wat delecten dattet oic zij, mair dat zij behoiren jn dese landen te recht gestelt ende gecorrigeert te worden. Wairomme, indien die officiers vanden eerwairdigen vader jn Goede die elect van Vtrecht den voirs. delinquant begeerden hemluyden ouergesonden ende geremitteert te worden tot Vuytrecht, zoo begeeren wij, dat ghij tselue differeert te doen, sonder ons dair van eerst te aduerteren, want die k. m. tselue nyet gedoogen en soude willen; ende indien ghij ter contrarien doet, zoo dencken wij skeysers recht ende interest op v ende uwe goeden te verhaelen, twelc beter verhoet waer. *Ged. 's Hage 9 Mei 1525.*

Deel A. 943.

114. *Margaretha van Oostenrijk berigt aan de 5 kapittelen van Utrecht:* Exposuit nobis magnificus Carolus de Burgundia dominus de Bredam, caesareus consiliarius et cambellanus consanguineus noster, quemadmodum vos defuncto quodam patruo suo Philippo de Burgundia, episcopo vestro, inter alia bona sua per vos descripta, sede tum vocante, inueneritis certa bona mobilia olim per eundem patruum suum e domo de Zoubourck transportata in ariem Dorstain ad oppidum Vuyck et alia loca. Et cum idem dominus de Bredam dicte domus de Zoubourck heres existat, et dicta bona mobilia recuperare intendat, nosque illi in hac re fauore et subsidio adesse cupiamus, deuotiones vestras plurimum rogamus, vt habita iusticie et equitatis necnon huius intercessionis nostre ratione, eidem domino de Bredam dicta bona mobilia modo apud vos existant, integre restituatis, siue ab episcopo vestro, si apud eundem fuerint, restitui intercessione vestra curetis, quod magni officii loco et caes. maiestas et nos habiturae sumus. *Ged. Mechelen 20 Mei 1525. Hare handt., lager MAXIL. VAN SYLUAQ.*

Deel A. 945.

115. Verordenthe statheldere des furstenndombs Cleue, *berigten aan Floris van Egmond, heer van IJsselstein:* Alsoe dat tractaet ind bestant tusschenn dem huysen van Burgondien ind dem hertough vann Gelre gemaickt nu vytgegaen is, ader in kortz vytghaen wurdt, verstaen wij dat wederomb eyne bijkompst ind dachfart verraempt sijn sulle bynnen des Hertougenbusch, vmb derhaluen vpt nyhe to tractieren ind to handelen. Is dairomb, in stat vnnd van wegen vnnsers genedigenn lieuen heren hertough van Cleue, Guylick, Berge etc. vnse guetlige beger, dat v. g. vpder seluer dachfart alsoe verfuegen willen, dat vnse gen. lieue heren vurg. ind sijne g. landen ind luyde (so dair doch enych tractaet gemaickt worde) mede dair jnne nae noitruft begrepen ind versorgt werdenn moege, wie sich dat doch, der vereynigongh ind verbontenisse nae tusschen der key. m^t. den obgemelten huysen van Burgondien jnnd sijne f. g. gemaickt, billicx eygen ind geboeren soll; dairaff uwer g. bewijser disbriefts noch waell forder berichtigingh doin wurdt. *Ged. woensdag na Pinxsteren (7 Junij) 1525.*

Archief van Buren.

116. *Schepen. en raad der stad 's Hertogenbosch antwoorden aan Floris van Egmond, heer van IJsselstein, dat zij op zijn verzoek den raad op morgen naeder noenen zullen bijeenroepen om dairmede te communiceren. Zij bedanken hem voor de goede nyeuwen tijdingen, die*

de zelue ons vanden quaden ongelouigen ende verkeerden menschen scrijuen, dair van wij zeer verblijt zijn. *Ged. mitter haest 8 Junij 1525.*

Archief van Buren.

117. *Bisschop Hendrik van Beijeren berigt aan de 3 staten van Utrecht*: Soe als die heere van Brederode nw aen ons gescreuen heeft te bevynden, nae dem hij wederomme vuyten houe van Bourgognen to Vianen comen zij, vanden onsen van Vtrecht sekere hoeffdinge in zynre heerlicheide ende strome vuytgesteken, ende die werden, hij van k. m. als graue van Hollant houdende is, doergreuen werden, mit begeerten wij hem sulcke geweldende ende nyeuwicheyden aff doen doen wilden, ende dat mitten yersten, op dat hij nyet geoirsaket en woerde, dat voerder te kennen te moeten geuen; tselue wij is inden besten nyet en hebben willen verhalten, omme daer an te moegen gedencken. *Ged. te Duurstede 10 Junij 1525. Zijne handt.*

Deel D. 659.

118. Marcelis van Zegerscappelt, *berigt aan Floris van Egmond, heer van IJsselstein* voor nyemaren van barwantsouer: Men doet dagelijcx alhier groot jnformacien vp de Luterianen, zoe tAmsterdamme, te Delft, te Leiden ende elders, ende sal den keyser redelijcken vele kosten, maer wat zijnder k. m. daer bij hier naer profflyteren sal, en weet men noch niet. *Ged. 's Hage 10 Junij 1525. Zijne handt.*

Archief van Buren.

119. *Herman, aartsbisschop van Keulen, berigt aan Floris van Egmond, heer van IJsselstein*: Als ir vnns vergangener tage geschrebenn, vnnd wie die handelung mit den vffririgenn bouren so sich jm Oberlande erhaben haben, desgleichenn wie die sachenn mit denn vnnsern von Collen sich erhaltenn, souil wir des wissens hetten vch vur neuwe zeytung zuschriben begert habenn, wie in die lengde hoeren lesenn. Daruf wullen wir vch nit bergenn, das vnns vur vnnd na vonn den hoichgebornnen furstenn vnnsern mitchurfursten vnnd lieben frunden herenn Ludwicheenn pfaltzgrauen by Ryne etc. vnnd herenn Philipsenn lantgrauen zu Hessen etc. desgleichenn von dem walgebornnen vnnsern swager vnnd lieben besondern Wilhelmen grauen zu Nassauwe etc. vnter andern vur neuwe zeytung zugeschribenn, wie ir vss hir jnlegender verzeichnus sehenn werdenn, vnnd mit denn vnnsern van Collenn gebenn wir vch zuerkennen, das die burgen jm harnisch gewesest vnnd haben etwas mit dem rate zuschickenn; was daruss werdenn wulle, kann man noch nit wissenn; sein aber alletage zeytung vann den Oberlendischen bouren warttenn; wes vnns danen zukumpt, wullen wir vch vnangezeigt nit laissenn. Das wir vch vwer beger vnnd schribenn nit wulden verhalten, dann vch zu gnaden vnnd gunsten sein wir gantz gneigt. *Ged. Bruell saturday na Pinksteren (10 Junij) 1525.*

Archief van Buren.

120. *Bisschop Hendrik van Beijeren herinnert aan de 3 staten van Utrecht, dat zij hem alleenlijk hebben geantwoord op zijn vroeger schrijven betreffende de Leckestroim, en niet op die hoeffdinge, noch op de doergreuinge der weerden van den heer van Brederode. Hij verzoekt om, daar deze heer antwoord van hem is gesinnende, ook hieromtrent door hen te worden ingelicht.* *Ged. te Duurstede 11 Junij 1525. Zijne handt.*

Deel B. 571.

121. *Aelbert Storm berigt aan Floris van Egmond, heer van IJsselstein*: Dat ghij mij beuoelen heb als aengaende van die Gelrese gueden, soe men w ondersaetten set ynt lant van Gelre, soe solment hoer weder omsetten ende all sulken recht als men doet w ondersaeten, soe solment hem luyden weder om doen, dwelcks dat yck ghedaen heb. Daerenbouen soe seet Valrauen van Pieck, dat hem bryeff heef van mijn heer van Gelre, dat hij allen mijns heeren ondersathen gueden toeslaen sall ende alle beesten ophaelen sall, waer dat hij die veynden kan int lant van Gelre, soe heeft Valrauen voerscr. oic heer mijn beesten opgehaelt ende meer van mijns sheren ondersathen, ende en weyl dyé niet ontslaen, yck en moet hem quytscelding doen van aengaende die scating, ende zij willen van uwer g. ondersathen eeue wel die scating boeren, want, alder gen. heer, yck niet en weet hoe yck hier yn doen sall, want soe w dross van Leerdam hier yn mij heinderlick yss. *Hij verzoekt te weten hoe in deze te handelen. Ged. S. Odulphus (12 Junij) 1525. Zijne handt.*

Archief van Buren.

122. *A. van Lalaing, graaf van Hoogstraten, berigt aan de 3 staten van Utrecht*: Die staten van Hollant hebben mij huden een supplicatie ouergeleuert om van huere wegen mijn gen. vrouwe te presentereen, daer jnne begerende: Soe sij vernemen ghij jnden Neder-Stichte ouer al een generael verbot solde hebben doen ende vercundigen, geenreley prouande meer daer vuyt te voeren, dan alleen te brengen ende te vercopen binnen der stadt van Vtrecht, datmen him gelijcke verbot binnen huere limiten te mogen doen vergunnen wil, emmers voer alsoe voele alst de Stichtsche mach angaen. Ic en hebbe sulcx niet willen annemen, ouerleggende dat dese manieren van doene een alienatie ende verfremdinge genereren solde tusschen k. m. ondersaten ende den Stichtschen, sonder v eersten daer af te aduertieren, tot dien eynde, dat ghij dese verboden afstellen ende k. m. ondersaten toelaten jnden Stichte te mogen comen copen alreley prouande, als zij voer hen plegen, wil ic de hant daer aen holden, dat (de Stichtschen) van gelijcken gegonst sal werden, *opdat de goede verstandhouding tusschen beide landen blijve bestaan. Hij verzoekt antwoord bij bringer dezès, om die van Hollant te laten weten, wair zij sich toe verlaten sullen. Ged. S. Geertruidenberg 19 Junij 1525. Zijne handt.*

Deel A. 946.

123. *Schout, burg.; schepen. en raad der stad Amsterdam berigten aan de 3 staten van Utrecht vernomen te hebben*: Dat den Stichtsche dorpen verboden is nergent anders te moeten marcten mit hoer goeden dan jn een der beslooten steden der Neder-Gestichts; hebben oick sekerlick verstaen ende ghesien, dat nyemant yanden voers. dorpen omtrent deser stede ghesetenen ende gewoentlick zijn hier te halen all dat hen nootrustelick is, dwelck men henluyden jn tijden van oirlooge ende als sulcx verboden was om de nabuyscap oick nyet en heeft gheweygert alhier op de verleden ende gewoentlicke marctdagen nyet geweest en zijn, all dragende tot last, schade ende verderffnisse der voers. dorpen contrarie oick broederlijcke liefde, onderlinge communicatie ende hantheringe; dair off ons zeer verureemt. Ende al jst zoo wij mit goede redenen ter contrarie vandien, om tot redenen te coomen, wel weten ende mogen andere ende gelijcke ghebooden te doen, dair bij wij geuordert ende nyet veroftert en zouden wesen, soe en hebben wij tselue nochtans nyet willen doen, voer ende eer wij uwen e. l. (die wij nyet en twijfelen tot alle redenen genegen zijn) dair off geaduerteert zouden hebben. *Zij verzoeken vriendelijk, dat sulcke geboden aff gedaen moghen werden, off anders en zullen wij nyet mogen laten andere*

ende gelijcke gebooden te doen, dat wij lieuer verhoet zaghen. *Zij verzoeken antwoord*, om ons dair na te rechten ende de onsen tonderwijsen. *Ged. 21 Junij 1525.*

Deel B. 572.

124. *Bisschop Hendrik van Beijeren zendt aan de 3 staten van Utrecht afschrift van den volgenden brief, met verzoek* deselue doersien, daerop communiceren ende ons uwe meninge ende guetbedencken daerop verwittigen, omme den voers. van Hoehstraten daerop moegen weten te antwoorden. *Ged. te Duurstede 27 Junij 1525. Zijne handt.*

Deel A. 947.

Dit afschrift A. 948 is bijna van denzelfden inhoud als zijn schrijven aan de staten van Utrecht, 19 Junij, zie No. 122.

125. *Karel, hertog van Gelder, berigt aan de 3 staten van Utrecht:* Wiewaell dat onlanxleden opten neesten vergangen daighe jn die Gribbe van onss oehemen van Vtrecht ind onse raide verkalt was, datmen dat gelt to Waigeningen leueren ind wij behoerlicke gijselers, to weten, onsen lieuen neuen Joachim heren tot Wisch jnd Anthonis van Middachten to Wijck schicken solden; den wij tachteruolgen willich gēweest sijn, hebben nochtantz sijne l. ons dairbauen geschreuen (des ons die schryften yrst gisteren auondt laet behandt sijn) wie dat ghij ind andere sijne l. landtschappen (off sijne l. scheen dem alsoe geerne dede) sulx nyet achteruolgen solden willen, jnd begeerden dairom, dat wij hem anderen, to weten, onsen neuen van Bronckhorst, Middachten, Marten van Rossem ind onsen erfiaeght tot Ercklentz, Henrick die Groeff, schicken ind to gysell stellen solden, ind dair beneuen dat sijne l. hebben wolden, soe balde die pennongen op onser eerden ind gront quemen, dat alsdan dieselue op onsen kost ind bewaere wesen solden etc., jnd off wij dairtoe nyet gesynt off geneight wieren, solden wij as gysteren off huyden satersdach die onse weder jn die Gribbe schicken ind hebben, wie dan sijne l. scryften sulx wijder vermelden. Diewijle ons dan gisteren auondt soe laithe sijne l. brieff yrst worden is, hebben wij (as ghij mercken kundt) die onse opter seluer tijt soe nyet konnen schicken; nietomin sijne l. to gefallen, ind op datmen nyet meynen derue, wij anders dan guetlickheyt nae den vrede geneight sijn, hebben wij sijne l. toe doen schrijven, dat wij die onse as mergen sonnendaighe jnder Gribben schicken ind hebben, dair wij sijne l. vur doen halden ind seggen laiten willen, wie wij genoichsame gijselers ordineert hadden, der wij eynd van hem beyden guedt genoch vur die pennongen kennen, halden ind dair vur nyet sitten solden laiten, wiewaell wij die anderen nyet alleen dan noch waill hondert dairbij schicken kusten, euer sijn dairjn auer all nyet gehalden, ende behoert sich alsoe oick nyet, soe tselue apentlick tegen den gemaickten vrede is, gelijck idt ander dat die pennongen op onsen anxt komen solden, soe die vrede vermach, datmen ons die pennongen betaelen ind auerleueren solde, ommer sulx wesen ther plaitzen dair wij weren. Ditselue wij v laiten weten, aduerterende off hyerenbauen die aengesatte termijnen nyet gehalden worden, dat wij ons genoch gequyt willen hebben jnd wij den vreden nyet infringeert hebben, ind dair beneuen dat ghij weten moight, wij die vlekken soe lieue jn halden, as die pennongen boeren. *Ged. Arnhem 1 Julij 1525. Zijne handt., lager МУГЛИКОМ.*

Deel D. 661.

126. *Joestensoen van Burch antwoordt aan Floris van Egmond, heer van IJsselstein, op zijn schrijven van 30 Junij:* Zoe heb ic den inholt der selner na mijner vermoghen mijn heer

III.

van Gaesbeke angebrocht ende onderrecht, twelk hij zeer gutelick genomen heeft, hem bedankende van v e. ende dattet v e. gelyeft alsus dese saecke te vorderen; niettemin hij beducht hem noch, dat mijn heer van Arenberch v e. solde mogen doen, gelijk v e. laestmael gebuerde tot Antwerpen, hier om biddende, dat v e. immers wel versekert zij vant geen dat v e. van mijns heeren van Arenberch wegen wijtgeeft ende voirholt; desgelijchs dat v e. solde villen sekerlick vernemen ende laten weder weten, hoe ende in wat manieren dat mijn heer van Arenberch verstaet te villen hebben getransporteert allen actien, die mijn heer van Gaesbeke moch pretenderen ter causen van sijn huwelichse voirvaerden, gelick die geboren was, doe die bezegelt ende gemaect was, etc. Oick zoe sullen wij binnen acht of x daghen vacantien hebben, *wanneer hij bij hem hoopt te komen en te spreken over eene zamenkomst met de heeren van Gaesbeek en Arenberg*, om van allen vuyterlicken te spreken. *Ged. Brussel 7 Julij 1525. Zijne handt.*

Archief van Buren.

127. *Charles de Croy antwoordt aan Floris van Egmond, heer van IJsselstein:* Aiant receu voz lettres par Fauliuez et entendu par jcelles le bon voulloir, que auez a donner secours et adresse a mon frere mons^r. de Gaure et a moy, selon que la necessite le requerrera en cas que les ennemis nous voulzissent faire quelque effort, dont de ma part vous merceye bien affectueusement, vous aduisant que me suis mis en tous mes debuoirs dauoir mis le meilleur ordre que possible ma este sur la frontiere de Haynnau, dont les ennemis se sont rethirez, saulf les Allemandz, qui ont demourez a Athigny et Alenuinon, et ne se sont voullu bouger pour marcher avec les autres a faulte de payement, comme sentens. Jay de mes espies, que jay enuoye cette part et ailleurs pour auoir de leurs jntencion et aultres nouuelles, de ce que suruiendra dimportance, je macquiteray en aduertir madame, sy voudray je fare vous et vous faire tous plasir et amitie comme a mon capitaine.

Je me fye bien en vous, que vous ferez le mieulx de traicter ceulx du Boysleduc, comme jlz ont bien merite, et certes, a mon aduis, loffence est trop grande pour la laisser impugnie. *Ged. Lille 11 Julij 1525.*

Archief van Buren.

128. *Bisschop Hendrik van Beijeren antwoordt aan Margaretha van Oostenrijk op haar schrijven ter zake van de geschillen tusschen den stadhouder des keizers te Steenwijk en zijn ambtman van Vollenhoven, dat hij, wiewael wij onbillicker wijze vanden onsen ontsettet werden, in eene dagvaart ter bijlegging dier geschillen toestemt, mits deze binnen eene maand plaats hebben, ten einde van welke wij tot sulker bijcompste nyet vaceren noch verstaen zullen connen. Ged. te Duurstede 15 Julij 1525. Zijne handt.*

Afschrift naar het oorspronkelijke genomen door wijlen den heer J. J. Dodt van Flensburg.

129. *Henrick Duchvlijs, hochscholt, berigt aan Floris van Egmond, heer van IJsselstein:* Hoe dat de dekens vanden ambachten op ghisteren myt hueren ambachten gesproken hebben opt rapport, dwelck de gedeputeerde deser stadt, bij uwe edelheden geweest hebbende, hen gedaen hebben, waerop de gemeynte niet vele en let; maer zoe jc verstaen kan, woirdt de gemeynte hoe langer hoe meer verherth jn haere ongefundeert voirnemen ende zijn wel gemoedt te verwachten allet ghene dat tegen hem gesloten ende geordinert js, allegerende dat zij tegen onsen heere den keyser niet met allen mesdaen en hebben. Ende alsoe van egheen noode en hebben eenige remissie oft

grate te versueckene, dwelck den heeren ende andere goeden mannen hertelijcken leedt is, die daer teghen niet doen noch attempteren en derren, waere mede ic zeer perplex ben, als officier ende de ghene die de hoocheyt, jurisdictie ende eere vanden keyser nae mijnen vermoegen gherne bewaren soude, gelijk jck altijs gedaen hebbe ende oick de geheele octaue van deser kermisse, omme alle heymelicke oploepen ende conspiratien te verhuecene, mij ghepijnet hebbe in mijnen persoen te doene bij dage ende nachte, zonder mij seluen te sparen, ende mijn dieners daer ouer geslagen ende gewondt sijn geweest; mair want ic bevinde dat de saecken hoe langher hoe meerder verlopen ende cleyne assistencie alhier bevinde, omme de quaetwillige te straffene, waer duere jck ghescapen ben op eenen auont in grooter verachtinge vanden k. m. ende dangier van mijnen lijue te comene, soe hebbe ic bedacht uwe edelheden hier van te aduverteren, omme vanden seluen gheleit te moegen woerden, hoe dat ic mij hier june hoelden soll; jck soude gherne het beste doen, mair sonder hulpe ende assistencie vanden keyser en iest mij niet moegelicke; het waere lichtelicken te beteren, in dyen de keyser meester konste ghewoirden vander stadt ende besundere vanden quaetwilligen, daer aff tgetall vele mynder is dan vanden goeden, welcke goeden mij noch nyet geopenbaert en sijn; want die goet willen wesen als deckens hebben mij vuyten raede doen gaen, daer en bouen dat mij de sceppens ende heeren ontboden hadden metter groinden roden inden raet, omme huere antwoordt te horen huynen deser dach, alens zall moeten gepractizeert woerden zeer corts bij deen middele oft dandere, oft dese stadt sall teenemale verloren gaen ende vanden quaetwilligen te nijenwete (sic) gebracht werdden, de welcke naede executie op dese stadt geordineert nyet vele en vragen. Aldus sall mijn heer belieuen mij hier van zijne goede belieften te scrijuen ende bringer van desen te geuen credencie, omme mij ter eeren vanden keyser ende beschermenisse vanden goeden borgeren daer nae te moegen reguleren, dair toe ic mij ganss willich ende nae mijn vermoegen bereit maeken wille. *Ged. 's Hertogenbosch 18 Julij 1525. Zijne handt.*

Archief van Buren.

130. *Jacob van Apelleren, domdeken berigt aan de 3 staten van Utrecht:* Ick halder uwer e. l. wael indachtich, doe ick an nam toe veruolgen voir mijn g. h. ende ff. van Gelre etc. die saeck van Derrick van Haeften, dat mijn l. heren mij to sachten, indien ingheual die saeck tot goeder entscappen brenghen konde ofte mochte, sollen v l. mij dat ghoet inden Oostfeen mij verlenen ende verpachten in een arspacht; ende heb ick gheen arbeyt noch cost verspaert om die seluer saeck tot goede entscappen moeghen brenghen, sall tot wat tijden die deken van Sunte Seuerijn sijn resolutie ouergebracht sall hebben. Ick wil wal bij brenghen, dat het inder teringhe ende wtlegginghe mijnre penninghen meer ghecost heeft meer dan l. of lx gl., ende dat al op goede hoop ende toseggens als bouen. Voert, l. e. heren, had ick vernomen int seker, dat Derrick van Haeften hadde sommighen een peert, sommighe gelt ende anders ghepresentiert ende oick sommighe ghegeuen, dat welck ick op die tijt mijn l. heren toe kennen gaff, om een remedie daer teghens toe erlanghen; wart op die tijt geraden, dat ick het an den ouerste meyster solde versueken om alsulcks. to versien mit een gheschenckt van c. golde gulden, dat welck ick mijn g. h. gepresentiert hebbe van wegen ons e. capittell; heeft mijn g. h. sijn g. in groten danck genomen, van ons gheen penninghen laten ontfangen, dan wert mij van summighe vrunden gheraden, dat sijn g. gheren solde willen laten copen van mij dat costelicke wuerwerck, dat welck hoer dacht gheraden; dat ick dat seluer wuerwerck presentieren solde van wegen mijns capittels, welck ick also capittulariter mijn heren ouerghebracht hebbe; hebben mijn heren mij beuolen to presentieren die c. golden gulden van ghewichte oft dat wuerwerck; heb ick bij rade

der vrunden sijn g. ghepresentiert bij to doen ende beueels meyster Camp, die welcke een goede ghescenck creghe, daer men an merken mocht, dat sijn g. in groten danck namen van mijnen heren. Hebbe daer omme mij vertueft, hopende van dach to dach, dat die deken van Sunte Seuerijn entscap der saken (be)gheert solde hebben, als hij doch, wil Godt, wal sall. Ende verstaet oick int seker dat Jan vander Kerckhoff een groten penninck opgebuert soll hebben van die seuen hoeuen, meer dan hij Derrick van Haeften ouergheleuert solde hebben, ende dat doerich sollicitatie des gherich van Heycop, also sij die brij ten laesten sullen moeten coelen; ende wes an Derrick van Haeften comen sall, weet ick bij todoen ende belieffenisse mijns g. h. tot behoef mijns capittels tot goeder entscappen te erlangen. Js daer om mijn fruntlick begheren ende versueken, dat uwer e. mijn willen toe doen seggen des ghenen mij dat wuerwerck ghecost heeft mijnen met broeder heren Johan Wael, die toecomende sijnre l. rekenscap doen noch zal van der doot prouen; jck wil het seluen meerder aen mijn capittel verdienen. Dit doende sullen uwer alre l. wael an mij bewesen ende doen, daer ick doch nyt aen en twifell. Ende settet vast dat ick nyt en slaep in mijnre kerke ende capittels saken, om ons preuelegien toe erlangen nae vermoegen mijns eets ende ghelofte, ick mijn kerke ende domdekenie beloest ende besworen hebbe, als sol dat mijn lief kosten. Ende often ick in gheual mijnen capittels ofte sekere personen ende met broeders van mijnen capittels enighen dienst doen mochte, sal men mijn altijd goetuillich ende bereyt vinden. Wes hier van gheskien sall uwer w. mijn wetenscap laten willen heruaeren, het selue scriftelike. *Ged. Rosande op S. Fredericus ep. et mart. (18 Julij) 1525, Zijne handt.*

Deel. A. 949 en 950.

131. *Johan graaf van Salm, heer van Rijfferscheit enz. berigt aan Floris van Egmond, heer van IJsselstein:* We ych uff dyt maill nyt wall greden en bin, so dat mijn van noeden were v. l. vnd ander mijn heren vnd frunde der halffen zouerfuychen, yst mijn dinstelicke vnd vnder deynliche beyt, v l. wyllen mych myt eyne goeden perde vur mijn leyff versyen layssen vnd mijn sulchs nyt abslaegen, wyll ich, woe myt mijn moegelich, altzyt vmb v l. zoud yenen geneycht sin. *Ged. S. Maria Magdalena (22 Julij) 1525. Get. JOHAN, graeff zo SALM, heer zo RYFFERSCHEIT, zo DER DYCK vnd ALFFERT etc.*

Archief van Buren.

132. *A. van Lalaing, graaf van Hoogstraten, berigt aan Floris van Egmond, heer van IJsselstein:* Madame vous escript touchant le fait de Boisleduc, afin que ensuiuant la conclusion prinse avec vous le jour dhier vous vueilliez avec voz gens vous trouver prest au lieu et au jour, commil a este devise, et a celle fin vous enuoie par lhomme du tresorier des guerres la somme de deux mil liures, quelle furnist par maniere de prest pour lemploier au payement de voz gensdarmes, neantmoins elle desire et ferez bien de lauertir precisement, quant vous pourrez estre prest et du lieu la ou vous vous trouuez avec voz gens, pour selon ce se sauoir conduire en ce . . . . . de sa part, vous aduisant, que sur ce elle tient . . . . . de maistre Frans vander Hulst en suspens, (comme) elle escript a ceulx du conseil en Hollande de faire publier les placartz contre ceulx de Boisleduc et de les faire executer par saisissement et prinse par iuen-toire de leurs biens, comme en tel cas appartient, mardi ou mercredi au plus tard.

Ce jourd'hui a la presdisner est reuenu lhomme de Boisleduc, qui nous a raporte ce que madame vous en escript; se autre chose suruiet, je vous en auertiray. *Ged. Heusden 24 Julij 1525.*

Demain se passeront les pietons a monstre et seront prestz pour partir mardi et se trouuer au lieu, comme jl a este conclu, par ou sera besoing et vous prie vouloir en dedens demain le soir auertir madame ou moy lheure precisement que penserez vous pouoir trouuer avec voz gens audit lieu, afin que selon ce lon puisse ordonner aux pietons de sy trouuer pareillement.

Lhomme de Boisleduc ma dit, que ceulx de Boisleduc ont ce jourd'hui tenu gemeyne et quilz ont este plains de diuisions; demain se douient ils rasssembler de rechief, mais pour conclusion je ny voy point de bien, ny que la chose soit conduisable, synon par contrainte. *Zijne handt.*

Archief van Buren.

133. *Bisschop Hendrik van Beijeren verzoekt aan de 3 staten van Utrecht hunne gedeputeerden te zenden op vrijdag na S. Petrus ad Vincula ter dagvaart binnen het klooster Windesem tegen den hertog van Gelder, op vele gebreken van die van Overijssel. Ged. te Duurstede 24 Julij 1525. Zijne handt.*

Deel B. 573.

134. *Bisschop Hendrik van Beijeren antwoordt aan de 3 staten van Utrecht, dat zijne raden woensdag e. k. te Amersfoort zullen zijn, om 's morgens van daar naar Zwolle en vrijdag daarop met hunne gedeputeerden naar het klooster Wildesem ter dagvaart te reizen. Ged. slot te Duurstede 29 Julij 1525. Zijne handt.*

Deel A. 951.

135. *Bisschop Hendrik van Beijeren verzoekt aan het kapittel van den Dom te Utrecht, om, daar hij morgen naar 's Hage vertrekt ter dagvaart over de geestelijke en wereldlijke gebreken, terstond iemand bij hem te zenden om hem omtrent het gelegd interdiikt op de kerk van Hoorn in te lichten. Ged. te Duurstede 31 Aug. 1525. Zijne handt.*

Deel A. 952.

136. *Burg., schepen. en raad der stad Zwolle, antwoorden aan de 5 kapittelen te Utrecht op hun schrijven, ter zake de selue thantz eynen regent auer de particulaer schole ad Sanctum Jheronimum aldair te doen hebben, begerende van ons, want mester Henrick van Almelo, nu ter tijt regent to Gorichem, verbonden is bij ons to komene, dat wij den seluen mester Henrick sijne loffnisse ende conuentie vwen w. l. to geualle entslaen ende hem vergunnen willen, dat hij aldair bynnen der stadt Vtrecht de schole regeren mach; — wolden wij wal dattet so gelegen weer, dat wij vwen w. l. dair june to willen wesen mochten, dan so m. Henrick yrst alhyr acceptiert is worden, ende sich verbonden hefft na Michaelis negestkomende bij vns to komene, sijnt andere lectoren oirloff gegeuen, de deels vertagen sijn. Ende want dan dat locaet m. Henricke vurs. togesacht ende noch meer ander localen in vnser scholen ytzunt ledich sijn ende de tijt seer kort is andere lectoren ende meisters, sonderlinx in m. Henrickz. stede beqweem wese, to bekomene ende vnser scholen merckelicken nadeell, verwuestinge ende confusie wesen solde, de selue ledich ende sonder lectoren to latene, als v w. l. seluest auerleggen kunnen; sus en kunnen wij m. Henricke vurs. tessen maell nyet belijden noch hem sijne loffnisse verlaten, guetlicken begerende v w. l. desse vnse antwort niet anders dan to gude van ons opnemen ende verstaen willen; kunnen wij vwen w. l. tanderen tijden groter ende merer denst bewijzen, sullen vns guetwillich vinden. Ged. zondag na S. Egidius (3 Sept.) 1525.*

Deel D. 662.

137. *De stad Amersfoort antwoordt aan de 3 staten van Utrecht op hun verzoek om ten kapittel-generaal te bezenden, om ter zake der uitzetting en om de penningen en onkosten door de 5 kapittelen in deze laatste 10 jaren voorgeschoten, te helpen vinden; dat zij van dit laatste punt geen kennis draagt en daar van versoond verzoekt te blijven. Dat zij op hun verzoek om inlichtingen aangaande de grensscheiding van het Sticht en het Gooiland, in de geschil met Holland over de veenen, alle boeken nagezien en eindelijk eenighe punten gevonden hebben, die zij hun hiernevens toezendt. Ged. 6 Sept. 1525.*

Deel B. 575.

138. *Margaretha van Oostenrijk zendt aan bisschop Hendrik van Beijeren en aan de 3 staten van Utrecht mr. Jan Duvoorde, raad van Holland, in zaken grotelijcx de welvaart der landen en het Sticht betreffende. Zij verzoekt hun zich zoo te vougen en te emploijeren, dat de zaak tot een goed einde worde gebragt. Ged. 's Hage 18 Sept. 1525. Hare handt., lager VERDELUK.*

Deel A. 953.

139.

Bij den keyser :

Op huydent xx^{em} jn Septembre jnt jaer duyst vijf hondert vijfentwintich die ertshertoginne van Oistenrijck, hertoginne ende grauinne van Bourgoengen, douagiere van Sauoije, regente ende gouernante etc., heeft bij aduise vanden hoeft president ende luyden vanden secreten raede ende finantien neffens haer wesende, geordonneert ende ordonneert bij desen, dat van tgetall van hondert vijfentwintich solden, die Frits van Grombach heeft ende noch houdende js onder hem jnden key. mat. dienste vp tblockhuys van Harlinghen jnt landt van Vrieslant, hier voirt aen onder hem hebben sall vp tvoirs. blockhuys alleenlijck hondert der seluer solders, daer jn begreepen die dobbel solden, om die bewaernisse van dien ende tlandt daer omtrent, ten wedden ende soldeye, te wetene den seluen Frits van Grombach van sijn hoeft als drossart ende capyteyn aldaer van driehondert ende vijftich gouden gulden van achtentwintich stuers tstick siaers, hondert ende vijftich gelijcker gulden voir die bewaernisse ende vernieuwe vanden prouande, liggende vp tselue blockhuys toebehoerende den k. mat., ende elcke solt van veertich gouden g. ten prijse voirs. oick tsiaers, beginnende ende jngaende den eersten dach van Octobri naestcomende ende van daen voirts zoe lange als key. mat. oft zijnen gecommiteerden gelieuen sall, van welcker wedden ende soldyen die voors. drossart ende knechten jnt getall van hondert solden betaelt sullen worden bij handen vanden tresorier vanden oirloghe Anthonis de Brun yegenwoirdich oft anderen toecomende thesorier, van drie maenden te drie maenden, zoe langhe als hij ende de voors. knechten jn dienst geweest hebben sullen; behoudelijck den thesorier voors. den honderste penninck van sijn recht dien hij corte ende afslaan sal, ende mits bij hem ouerbrenghen, met desen originael bestelt brieffe ofte copie auctentyck van dien, die monstere cedulaen vanden voirs. knechten gedaen ende gepasseert bij den commissarisen daer toe geordonneert als bouen, geteeckent als behoert, ende oick quitantie vanden voirs. drossart Frits van Grombach; altgunt dat hem ende die voors. knechten ter cause van hueren voirs. dienste ende soldije wtgereikt ende betaelt sall wesen, sall gepasseert woerden jnden rekeninghen vanden voirs. thesorier vanden oirloghe yegewoirdich oft anderen toecomende ende afgecort vanden penningen van sijn ontfange bij den president ende luyden vanden rekeninghen te Rijsselt, den welcke bij desen oick beuolen wort alsoe te doene, zonder eenighe swaricheyt oft wederseggen. Gedaen jnden Haeghe jn Hollant ten daeghe ende jaere als bouen.

*Gelijktijdig afschrift.**Archief van Buren.*

140. *Bisschop Hendrik van Beijeren berigt aan de 3 staten van Utrecht, dat hij tevreden is met hun ontworpen antwoord aan de kerkelijke afgevaardigden, en bewilligt dat hun een malstadt binnen 6 weken worde voorgesteld, verzoekende nader van den dag te worden onderrigt. Ged. te Duurstede 1 Oct. 1525. Zijne handt.*

Deel B. 576.

141. Henricus Dei gratia electus Trajectensis, palatinus Reni comes, dux Bavariae, universis et singulis, tam clero quam populo, per civitatem et Diocesim Trajectensem constituto et in Domino sempiternam. Cum difformitatem rituum circa reverentias festivitatum et dierum celebrium Domini nostri Jesu Christi, necnon et gloriosae virginis Mariae et sanctorum ipsius tam in civitate et diocesi nostris praedictis irrepisse et nonnulla schismata et scandala propter has suborta cognoverimus, nos, qui unum Deum, unam fidem, unum baptismum et unam ecclesiam confitemur, ad conformitatem reducere cupientes dies et festivitates infrascriptas, de consilio venerabilium dominorum praelatorum et capitulorum ecclesiarum nostrarum Trajectensium, statuendo omnibus et singulis nostris subditis in virtute sanctae obedientiae praecipimus, festivos et celebres, a quocumque opere servili vacante, perpetuis temporibus duntaxat observare et in iisdem suis et devotis operibus insudare, (nisi tanta necessitas urgeat et pietas suadeat, quod super his per suos superiores et causas hujusmodi in minoribus festivitibus dispensetur, utqui dies natalis Domini, Sanctorum Stephani, Joannis Evangelistae, Innocentium, Circumcisionis, Ephaniae, Pontiani, Agnetis, Conversionis Pauli, Purificationis, Annunciationis, Visitationis, Assumptionis, Nativitatis et Conceptionis B. Mariae, Cathedrae et ad vincula Petri, Mathiae, Resurrectionis Domini et duorum dierum sequentium, Marci ante meridiem, Philippi et Jacobi, Inventionis et Exaltationis Sanctae Crucis, Ascensionis Domini, Seryatii, Bonifacii, Odulphi, Pentecostes et duorum dierum sequentium, Sacramenti, Nativitatis et Decollationis Joannis Baptistae, Passionis Petri et Pauli, Translationis et obitus gloriosi confessoris patroni nostri Martini, Magdalenae, Jacobi Majoris, Laurentii, Bartholomei, Mathaei, Michaelis, Remigii, Simonis et Jude. Omnium Sanctorum commemorationes animarum ante meridiem, Willebrordi; Lebuini post Martini, Catharinae, Andreae, Nicolai et Thomae, necnon et omnes dies dominicos per anni circulum, quos omnes et singulos, ut supra dictum est, festivos et celebres praecipimus observari; reliquos vero festivos in tempore introductos, solum in choro et non in foro observari, In quorum fidem et testimonium has litteras valvis ecclesiae nostrae Trajectensis affigi fecimus et sigilli nostri ad causas munimine roborari. Actum in synodo nostra Trajectensi feria 2 Mensis Octobris anno domini 1525.

Afschrift genomen door wijlen den heer J. J. Dodt van Flensburg.

142. *Willem Heda antwoordt aan de kapittelen van Oud-Munster S. Pieter en S. Marie:* Ad litteras paternitatum vestrarum, per Jacobum nuncium iam allatas, aliud nescirem respondere quam nouissime eidem scripserim, vt scilicet ante omnia sim in pristinum statum redintegratus, quo facto, paratus ero totam causam meam deferre ad p. v. et capitula sub conditionibus in jpsis litteris expressis, declarans me propter huiusmodi responsum vel submissionem non velle priuari aut aliquatenus renunciare iudicatis ac priuilegiis subditis imperialis maiestatis ac ducatus Brabantie, necnon capitulo et suppositis ecclesie Antwerpiensis concessis, quibus hactenus gausi sunt, nisi quatenus de jure, cum per hoc juramento per me prestito vel statutis ecclesie sancti Johannis probatis nullatenus me credam in aliquo contrahere, quod p. v. duxi significandum, ne propter dominos meos de capitulo sancti Johannis, quorum animus perspectus esse possit, quod inutilis que-

ratur dilatio, vel me in vanum laborent, obsequia mea quantulacumque nichilominus p. v. offerendo, quas Deus felices diu conseruet. *Ged. 's Hertogenbosch 8 Oct. 1525.*

Deel C. 98.

143. *Stadhouder en raden van Holland antwoorden aan de 3 staten van Utrecht op hun schrijven van 5 Dec., dat zij bewilligen in de acte, waarbij wordt vermeld dat het houden der laatste dagvaart te Schoonhoven beschouwd zal worden als gedaen zonder prejudicie ende onvermindert die concordaaeten, dairbij uwer e. pretenderen, datmen de dachuaerden tot Putcuppe behoort te houden. Ged. 's Hage 12 Dec. 1525. Get. DE JONGE.*

Deel B. 577.

144. *Deken en kerpittel van S. Marie te Antwerpen berigten aan de kapittelen van S. Saluator, S. Pieter en S. Marie te Utrecht: Comparuit hic ante paucos dies penes nos spectabilis vir magister Stephanus Rummelaer, vtriusque juris doctor, canonicus ecclesie Sancti Johannis ciuitatis vestre, cum litteris credentialibus venerabilium dominorum vicedecani et capituli eiusdem ecclesie, nobis proponens et jnter alia dicens, p. v. vicedecano et capitulo Sancti Johannis jn eorum cepto proposito velle adherere aduersum nos, et potius centum milia florenorum expendere potentiumque auxilium jmplorare, quam permitterent aut sustinerent aliquem decanorum manere absentem aut gaudere fructibus; jpsas quinque ecclesias constituere et efficere vnica cathedralem ecclesiam, quamuis nobis persuademus quinque ecclesias per mutuam confederationem vnam posse representare jn quibusdam actibus ecclesiam non tamen, propterea vnam esse cathedralem, cum satis perspectum sit, nonnullas ex eis suos proprios habere prelatos, propria statuta, proprias consuetudines et propria et distincta bona, licet jn multis concurrant. Cui ideirco tunc respondimus, quod negotium hoc concerneret r. dominum magistrum Wilhelmum Heda, prepositum Arnhemensem, canonicum et confratrem nostrum, dicte ecclesie Sancti Johannis decanum, qui in causis ecclesie et capituli nostri ageret apud jllustrissimam dominam jn Busceducis, et sic non posse ad per eum proposita respondere, nisi jllo prius reuerso et audito. Abcessit etiam idem dominus doctor tunc a nobis versus Louanium, et cum ex nonnullis jndiciis aliud videbatur agitare jn animo, misimus post jllum secretarium nostrum, qui jnde reuersus ex ore r. domini Johannis de Wwemeldinghen, decani ecclesie Sancte Gudule Bruxellensis, conseruatoris nostri, retulit, eundem dominum doctorem similia de adhesionem vestrarum quatuor ecclesiarum et exponendis centum milibus florenis coram eo proposuisse, cumque idem conseruator de concordia jnter decanum et capitulum tamquam caput et membra ac submissione jn bonos viros verba habuisset, dictum dominum doctorem respondisse, quod capitulum ecclesie sue non vellet negare submissionem jn bonos et doctos viros Colonie aut Leodii, sed non jn dominiis jmperialis maiestatis assumendos et se velle sustinere, quod priuilegium bone memorie Philippo, quondam episcopo Traiectensi, de non trahendis eius subiectis jn prima jnstantia extra patriam Traiectensem fortius esset priuilegio ecclesie nostre posterioris date, quod singularissimas continet derogationes clausulas; et tandem conuenerint, quod jipse doctor cessaret a publicatione litterarum, quas se dixit habere, prout jn salutem suam cessauit, et jipse conseruator ab vltiore processu coram eo jnchoato abstineret, absque eo tamen quod consensus nostri procuratoris ad hoc accederet. Reuersus fuit jnterea ad nos ex curia prefate jllustrissime domine dominus Wilhelmus, prepositus canonicus et confrater noster, et jipse dominus doctor ex Louanio ac habita jn capitulo nostro aliquali jnter eos communicatione, declarauimus jpsi domino Stephano jn primo aduentu suo apud nos nullam fecisse mentionem de aliqua submissione, quam tunc proponebat, cui et jipse prepositus respondit jmprimis se nichil aliud quesiuisset, quam mutuam ser-*

uare fraternitatem cum ipsis vicedecano et capitulo Sancti Johannis, per quos se indebite sentiit grauatum, et cum querelas suas ante annum verbo et postea scriptis illis exposuisset, non dignati fuissent pro ratione respondere, vnde compulsus recurreret ad sedem apostolicam, fecit causam per rescriptum in forma breuis certis iudicibus, in hijs partibus committi, et ipsos in jus vocari, quem iidem domini pretextu conseruatorie dicti Philippi episcopi impediuerunt, ne iusticiam suam prosequi posset, trahendo ipsum dominum prepositum coram abbate Sancti Pauli Traiectensis, cui idcirco per conseruatorem nostrum fuit ihibitum et per eum paritum, nec aliquis prelatorum Traiectensium vices iudicis aut conseruatoris in isto casu assumere voluit, licet forsans sollicitatus ad hoc, considerata efficacia seu validitate conseruatorie nostre, attentis etiam ecclesie nostre ac imperialis maiestatis et signaliter subditorum ducatus sui Brabantie priuilegijs, quibus non absque manifesta iniuria et periculo posset contraheri, et qualiter p. v. longe contra ea, quae idem doctor retulerat, mentem declarassent per litteras, quas in prompto idem prepositus habuit, et requisuissent eum, vt bonis respectibus causam amicabiliter per illas tractari permitteret, et nos fere in eandem sententiam dictis dominis vicedecano et capitulo Sancti Johannis scripseramus pro concordia et amicitia conseruanda, quibus respondere distulissent, donec per dominum decanum in Yselsteyn assertum conseruatorem et de nouo assumptum nonnulla, vt fertur, minus rite et iniuste in ipsum conseruatorem nostrum dictumque prepositum attonitassent, non obstante quod idem prepositus declarasset, se paratum ad submitendum principale negocium in quatuor ecclesias iuxta posteriores litteras paternitatum v., eo saluo quod responderent et gaudere permetterent ipsum fructibus suorum beneficiorum debitis, prout hactenus responderunt ante questionem motam, etiam sub cautione, si opus esset, donec causa principalis, prout de iure vel amicabiliter decideretur, et quod reconuenirent ipsum, si vellent responderet, submergens quod nedum non intenderet contrahere statutis et priuilegijs ecclesiarum, prout ipsi presumebant, sed potius se jurare et tueri cum eisdem, nec tunc foret opus aliqua submissione super viribus vnus aut alterius conseruatorie, dummodo negocium principale diffiniretur, sed quod satis appareret omnia queri subterfugia, ne id fieret, reuerendi patres ac prestantes viri ac domini, hijs sic auditis, denuo adhortati fuimus, nichilominus ipsum dominum doctorem et principales suos in formare, quod ob multos respectus iuxta litteras p. v. et nostra scripta, bono medio cum dicto domino proposito, eorum et nostro confratre concordent nec litem efficere querant immortalem, cum certe proposita per ipsum prepositum nobis iusta et honesta videantur, nec ab eius sententia in hoc parte declinare poterimus; nam licet nos in centum milibus florenis in litem exponendis p. v. pares esse non possumus, nec magnis immutamus clientelis, pro defensione tamen priuilegij nostri per Dei gratiam nobis nec pecunie nec iugenia aut fauores deficient, prout hactenus contra episcopos et prelatos et alios potentes, qui conati sunt illud illidere, predecessores nostri bene tutati sunt, sed quia, vt tenemur, pacis amatores sumus, ad quam consideramus p. v. esse inclinatas, quando aliter fieri nequeat, offerimus p. v., vt si quid juris seu equitatis contra validitatem priuilegij nostri vel in illius destructionem in scriptis allegare possint, quod ab equo et recto non discedemus, sublatis tamen medio tempore impedimentis ipsi proposito prestitis, alioquin dictum priuilegium et prefatum dominum prepositum pro viribus ab omni iniuria, prout tenemur, defendere curabimus, nec ab huiusmodi comminationes centum milium florenorum in litem exponendorum aut clientelarum potentiam, ipse dominus doctor nobis proposuit, id omitemus iure nostro confisi, vt autem p. v. in aliquo complacere aut gratificare poterimus, inuenient nos ad vota earum paratos. Ex Antwerpia ac nostro capitulari loco solito, vicesima septima mensis Octobris, anno 1525.

145. Wij Floris van Egmont, graue tot Bueren ende Leerdam, heer tot IJsselsteyn ende Crandonck, capiteyngenerael vande k. m. wegen etc., maken condit allen luyden: Also jnden jare van xv^e ende elue lestleden twist, schillinge ende differentien zijn geweest *tusschen den eerweerdigen vader in Gode hoichgeboren fursten ind heeren, heeren Frederick geboeren marchgraue van Baden, bisscop tUtrecht, zaliger gedachten, ende die vanden staten des Neder-Stichts van Vtrecht ten eenre, ende onsen lieuen vader ende heeren, heeren Frederick van Egmont, graue tot Bueren etc. zaliger memorien, ende ons ten anderen sijden, waer wt roof, brant ende andere krijchhandele verresen ende voirt ten vede tusschen parthyen voirs. verlopen is*¹⁾ welke scillinge ende differentien voirs. inde maent van Augusto inden seluen jare bijde k. m. Maximiliaen, hoichloiflicker gedachten, ende zijnre k. m. zone heeren Kaerll, doe eertshertoge van Oostenrijk ende prince van Hispanien ende nv Roemsche keyser, onse alreghened. lieue heeren *opgenomen ende*²⁾ nedergeleyt, ende dair van een tractaet van payse gemaect ende gesloten is worden, als die brieue vanden payse voirs. dair van wesende dat breder vermelden. Angemerct wij dan mit die staten ende stadt van Vtrecht ende hoeren ondersaten nv ter tijt, sonderlinge vermits onsen frunden aldair tesar tijt binnen wesende goede fruntschap ende nabuerschap onderhouden willen, gelijk zij mit ons ende onsen ondersaten, als wij verstaen, begheren; so hebben wij geloof ende gelouen bij desen tegenwoordigen brieue, wt sonderlinge gunst wij tot onsen frunden nv ter tijt aldair ende ons dairomme versocht ende gebeden hebben, dragen, voir ons ende onsen naecomelingen, dat wij nyemant, hij zij wie hij zij, die enige actie ofte querele soude moegen ofte willen pretenderen ofte voirnemen op enige personen ofte goeden, geestlicken ofte weertlicken, vanden staten ofte stadt van Vtrecht mit hoeren ondersaten voirs. ter cause van enige scade ofte sculden heercomende vanden oirloge, scillinge ende differentien inden jare van xi voirs. geweest zijn, in enige van onsen landen nochte gebieden toe laten nochte gehengen en sellen enige aanspraeck, crot; hynder nochte moeynisse mit recht ofte anders te doen nochte laten geschien in geenrewijs, ende hebben oick dairomme allen personen ende goeden, geestlicken ende weertlicken vanden staten, stadt ende Neder-Sticht van Vtrecht, nyet allene voir die voirs. actien, scaden, interesten ende sculden, mer oick voer alle verleden oude ende nye ruter, knechten ofte oirloichs actien ofte sculden een generael, goet, vrij, vast ende seker galeyde ende veylicheyt doer allen onsen landen, heerlicheyden ende gebieden ende dair jnne gegunt ende gegeuen, gunnen ende geuen mits desen. Ende want wij dan van herten geneycht sijn dese fruntschap ende goede nabuerschap met die vanden staten, stadt van Vtrecht ende hoeren ondersaten voirt an te onderhouden, ende twifelen wij nyet Euert Zoudenbalch mit Goert van Voerd Henricss. die principalen geweest zijn, waer wt ende doer wien dese voirs. scillingen ende differentien yerst verresen ende na ter vede ende tot vorder verloop gebrocht is werden; alsdan dese onse fruntschap ende goede nabuerschap, doch nyet langer bliuen staen en sal moegen, willen wij, jndien gevalle, dat dese onse beste gunst ende beliefnisse aboleert, van geenre weerden ende nyet anders dan ofte dit voirs. van ons noyt belooft, gegunt ofte belieft en waer, wesen en sell, ende langer dair jnne nyet gehouden. Beuelen dairomme allen onsen amptluyden, dienaren, ondersaten ende verwanten, dat zij die selue onse geleyde onverbreeklicken halden, sonder den ondersaten vanden staten, stadt ende Neder-Sticht van Vtrecht, geestlicken noch weertlicken, an liue ofte goeden enige aansprake, crot, hynder, scade

1) Doorgehaald in het concept.

2) Dit was aan den kant geschreven met de hand van Floris van Egmond.

of moeynisse te doen off gestaden van yemande gedaen te werden; bij also dat zij mit ons ind onsen ondersaten oick goede fruntschap ende nabuerschap onderhouden sullen, ende ons, vor ons ende onsen dyeneren ouer ende wederomme gelijke bryeue geuen sellen¹⁾ sonder argelist. Des toirconde so hebben wij desen brief mit onsen hant onderteykent ende onsen segell wthangende hier aen doen hangen. Gegueu jnt jair ons Heeren duysent vijf hondert sess ende twyntich.

Concept.

Archief van Buren.

146. *Bisschop Hendrik van Beijeren*, betruwende in die neersticheyt ende doechden daer mede bij ons mit getuychnisse gueder luyden gelieft ende gepresen is, draagt aan *Jacob van Zuylen van Nijvelt*, mit goeden beraede ende voersienicheyt, *het slothuis en kasteleinschap van den huize ter Eem op*, tot onsen ende onses Gestichts behoeff te bewaeren ende te regieren als een guet truwe dienre ende castelleyn sculdich is te doen. *Ged. slot te Vollenhoven 17 Febr. 1526. Zijne handt.*

Volgens het oorspronkelijke onder particuliere berusting.

147. *Pieter Jansz. van Genderen*, priester, kanunnik te *Wijk bij Duurstede*, berigt aan *het kapittel van den Dom te Utrecht*: Bij tijden als biscop Daud, saliger gedachten, gestoruen was, soe hebben domdeken ende gemeen heeren vanden capittel der kercke then Doem tVtrecht mij tot *Wijk the Duersteden* gesent als sacrist ende dienre vanden capittel ende kercke voirsr. om salige biscop Daud the gerwen ende the kleden, ende hebben mij mede gegeuen eenen byscops myter, die welcke was van groen zijde berduert simpelic, als een miter toebehoert, niet seer costelic; ende oec eenen biscops staff van hout, ende was bouen wat verguldt; off dat bouenste verguldt op hout off coper was, dair en staet mij niet off voer; ende dese miter mitten staff plachmen the besighen in die heylige dagen van Kormiss, als die heeren horen biscop pleghen te kieser; oeck so gauen die heeren voirsr. mij mede eenen brief aen den genen die doe ther tijt op *Duerstede* waren, als: heer *Philips van Burg.* mit die sijnen, ende beuolen mij dat ic soude eyschen, van weghen domdeken ende capittel der kercke voirsr., byscops Daud beste myter ende staff, als ic op die tijt dede; mijn antwoert was van heer *Philips* mit die sijnen, »wij en vynden hier miter noch staff." Dit antwoert bracht ic op die tijt den domdeken ende heeren voirsr. weder ouer sonder scrifte. Mijn lieue heeren, dit is dat gene dat mij dair van voirstaet. *Ged. Wijk te Duurstede 6 Maart. 1526.*

Deel D. 665.

148. *Margaretha van Oostenrijk* herinnert aan de 3 staten van *Utrecht*, dat op de laatste dagvaart te *Gouda* ter zake van de verheelinghe vanden *Rijndijk* en de verdiepinghe vanden *Yssel* eene andere dagvaart door de keizerlijke gedeputeerden te *Oudewater* of *IJsselstein* belegd werd, zijnde daartoe vooral deze laatste stad tot vorderinghe vander materie zeere bequaem, vermits de heer van *IJsselstein* daarop in persoon tegenwoordig zal zijn, terwijl hunne gedeputeerden en die des bisschops van *Utrecht* deze bijeenkomst ingevolge de concordaten te *Putkuij* begeerden te houden, (gheensins daertoe dienende). Zij verzoekt om, daar het voor het land en ondersaten zeer nootlijck es een conclusie in deze zaken te nemen, zoo eer zoo bat die verheeling en verdieping te werck te stellen en hunne gedeputeerden den 13. April

1) Door de hand van den graaf geschreven.

insgelijks ter dagvaart naar IJsselstein te zenden. Ged. Mechelen 7 Maart 1526. Hare handt., lager DUBLIOUL.

Deel A. 955.

149. *Karel, hertog van Gelder, berigt aan het kapittel van den Dom te Utrecht*: Wij verstaen ind werden int zeker bericht, woe h. Gerit van Souwenberch myt sijne adherenten heymelicke practicken ind mameren suken ind vurnemen solden onse vrunden bynnen der stat al-dair to verdrucken ind to aueruallen. Begeren dairomme, dat gij dairop bedacht sijn ind sulcken vursanck yn tijtz dair tegens doen ind geschien laiten wilt, dat sulcke onbillicheit behyndert werden ind vermijdt bliuen moigen; op dat die guede vruntschap ind guede naburschap, die wij alijit tot v gedraigen hebben ind noch geneyght sijn to bewijsen, geonderhouden, ind wij nyet geoirsaickt doruen werden onsen vrunden tegen sulcke vurs. onbillicheit vur to staen. Des versyen wij ons gensselick tot v. *Ged. Arnhem 13 Maart 1526. Zijne handt., lager HOLTHUYZEN.*

Deel B. 578.

150. *A. van Lalaing, graaf van Hoogstraten, berigt aan Floris van Egmond*: Enssuiuant la promesse, que vous feiz, vous aduertir des nouvelles que surviendroient: Hier en vindront de mons^r. le marissal de Bourg^{ne}, que Montfaulconnet luy auoit escriptes de Chambray du xx^e de Feurier, comment le jour meismes estoit illec arriue vng homme du marquis d'Escorghes que estoit venu en poste de Genues, et disoit que ce que lon auoit dit de mons^r. le viceroy, nestoit veritable, mais que noz genz estans en Naples en trois bendes, lune avec mons^r. le viceroy, lautre avec don Hugo de Moncada, et lautre avec Alarcon, et que les Colonois auoient assiege vne maison des Vrsins ou les gens de Janne de Medicis estoient, et que le s^r. Rence vint pour les secourir, de quoy Alarcon fut aduertit et venoit pour donner faueur aux Colonois, et les trouua rompus; toutesfois jl les ralia et la fut blechie, mais il se retira et ne perdit pas cinqcens hommes, et na pas de dangier de sa personne. Quant a Genues, lon y vist le milleur marchie du monde. Jls ont mille Espagnolz et xv^e autres pietons. Ils ont six galleres qui font enrager ceulx de Sauonne. Les contes de Lodron et de Bourmer, que estoient deuant Ast, se sont retirez, car jl y auoit audit Ast trois mil hommes de piet et gens de cheualx et sen sont alle nettoyer les chemins autour de Genues, et ont deffait douze cens hommes de piet et quelque genz de cheual, que nuysoient aux viures de Genues. Jlz attendent tous les jours don Hughe de Moncada avec les galleres et naues, que sont a Naples, pour aller desloger ceulx de Sauonne. Les vng disent que mons^r. de Bourbon sen alloit a Modenne, les autres a Boulongne ou a Florence.

Je nay nulles nouvelles de vostre homme ne du mien, que auions enuoye vers les pietons, mais lon nous dit pour vray quilz ayent tue le lantcommandeur d'Utrecht et prins et pillie en sa maison plus de xx^m florins, aussi quilz aient batu les deux Hemert. Si vous auez autre chose, vous prie men aduertir.

Nous auons commence a besoingnier sur noz affaires comme je tiengz le recepueur de Sainte Martensdijcke vous aura escript, nous acheuerons avec m^e. Nicolas du marchie, ce que se pourra fere sans vous, et en temps et lieu serez aduertit du bespingnie. *Ged. Mechelen 15 Maart 1526. Zijne handt.* Nous sommes encoires en dispute touchant le fait de Brabant; si tost que conclusion sen prendera, je vous en aduertiray.

Archief van Buren.

151. Op den sestienden dach in Martio anno xv^e ende ses en twintich nae t schrijven shofs van

Hollant, so hebben die gedeputeerden des hoochwaardigen ende hoochgeboren vorst des elects geconfirmereert van Vtrecht ende sijn drye staten vanden Neder-Gestichte, alear sij begonsten te besoigneren mitten gedeputeerden der keyserl. maj., dienende ten seluen dage in den Hage opte differenten tusschen de keyserl. majesteit ende den voorscr. elect ende sijnen staten wesende, geprotesteert, dat sij tselue deden onvermindert ende sonder praejudicie vanden ouden concordaten, daerbij sij willen sustineren, dat men geen dachfaert en behoert te houden dan opten Putcuyp, ende versochten daer off acte, die hen geconsenteert is geweest. Anno et die ut supra. In kennisse van mij, ende was onderteykent: E. . . . .

Afschrift genomen door wijlen den heer J. J. Dodt van Flensburg.

152. *Dijkgraaf en heemraden van den Lekdijk antwoorden aan de 3 staten van Utrecht op hun verzoek om, nu het water zeer gevallen is, de huislieden naar huis te laten gaan, — dat zij sedert woensdag op sommige plaatsen het derde deel, en op plaatsen daert minst van node was, de helft hunner verlof hebben gegeven; dat echter sedert dien tijd, het water zoo weinig is gevallen, dat zij op hunne anxt de huislieden niet durven laten wegzenden, ten ware uwe e. sulcx op haren anxt ende sorge willen aennemen omme te verantwoerden, off dair enich gebreck ja viele. Ged. 16 Maart 1526.*

Deel B. 379.

153. *Jacob van Amstel en van Mijnden, hofmeester, berigt aan Thomas van Nykerken, raad des bisschops: Mij is huynen tijdinge gecomen, dat binnen Neerden iij^e knechten geleit souden wesen, ende dat omme te verhynderen men indie venen niet en soude greuen. Is hieromme mijn fruntlicke begeeren v e. tselue dair van is, mij te willen verwittigen. Voirt, lief heer, soe ick mit v e. gesproken hebbe omme mijns g. heeren boden enen opwart te seinden mit die saicken, die v e. der jurisdictien haluen ende anderen te doen moegen hebben, dair ick nae wachte; anders wold ick selfs een bode opwarts doen gain; dus wilt mij alle gelech dair van weten laten, of v e. noch des sins zijn of niet, bij brenger van desen; omme mij dair nae te reguleren. Ged. vrijdag na Letare Jeruzalem (16 Maart) 1526. Zijne handt.*

Deel A. 956.

154. *Karel, hertog van Gelder, berigt aan het kapittel van den Dom te Utrecht: Wij verstaen woe sommige van uwe medecapittelaren etzelike officien tot onser proistyen van Aerhem ghehoerende, als die officiaelsscap tot Huesden jnd anders, sich onderwynden jnd dorch andere persoenen voerhanden hebben solden te doersteken die sacramentalia, nv toekoemende Paesschen van oerentweghen gheadministeert, ghedistribueert solde werden. Soe wij dan den hoichghel. onsen l. raet ende ghetrowen mester Hubert van Rossum, doctor, mit onser voorscr. proestyen versien ende alle administracie, distributie van sacramentalia, officiaelscappen jnd ander dair toe ghehoerende van hum off van sijnder weggen mit sijnen consent bedynt jnd vyt ghericht willen hebben, als ouer hondert, twehondert jaere bij anderen vurs. proisten ghebuert is; begheren wij dair om, dat ghij vwen medecapittularen, den dat dat aenrueren mach, onderrichten jnd daer toe halten willen, dat sij oer hant van onser proestyen off enighe annex wij die daer toe ghehoeren, trecken jnd sich jnd gheenderley wijs onderwynden, dan dair met onsen voerscr. raet ghelijck ander vuerproisten nae alder ghewoenten bewerden laeten; daer aen sal ons denkelicken ghesien. Jnd off yemant contrarj den seluen doen wulde, solden wij gheoersaect worden onsen*

voerg. raet daerjnne die hant boeuen thoefft toe halden, jnd onse proestyte vurscr. te bescermen, soe wij die selue proestyte gheensins verlaeten, dan van onser wegghen durch onsen voerg. raet jnd sinen ghesubstituerden bedyent willen hebben, jnd soe wij niet anders dan ghoede vruntscap met v to halden gheneicht sijn, versien wij gensselick, dat ons noch onsen vuerg. raet jnder vurs. proestyen van v noch niemants vanden uwen enich jndracht, daer dorch wij tot andere manieren gheoersaect mochten werden, gheskien sall. *Ged. Arnhem 18 Maart 1526.*

Notariëel afschrift.

Deel D. 666.

155. *De stad Reenen antwoordt aan de 3 staten van Utrecht op hun verzoek, om morgen te helpen raden om deze knechten, die ons tocomende sijn, tot verschoninge den armen wichterren vanden hals te holden, — dat zij hare gedep. niet zenden kan, maar in alles hen wil ten dienste staan, na onser armen macht. Zij verzoekt raad en daad, in geval vwer liefden in eniger saken twijuelachtich waer van stat off steeden off enige vleckken. Ged. 18 Maart 1526.*

Deel C. 99.

156. *Bisschoppelijke raden te Duurstede herinneren aan de 3 staten van Utrecht:* Wie dat onse gen. l. here, voer zijre gen. vertrecken nae sinre gen. lantscappe van Ouerijssele, tot versoek van etlicken gedeputierden der stadt van Amsterdamme, doe bynnen Vtrecht wesende, sinre gen. rede, als mit namen Jacop van Aemstel ind van Mijnden, hoeffmr. ende Philippum Burchardt, doctor canceler etc. an v w. ind l. geschicht hadden, ernstlicken versoeckende v w. ind l. vuyt elcken state enige deputieren wilden, omme voer Sente Marten doe toecomende stede ende plaetse te versien om eenen dam te leggen, daer mit die Amsterlant der wateren van Heycoop ombelast bleuen ende die van Amsterdam an sijn f. g. ofte den drien staten nyet weder clachtich en quemen. Beclagen sich nw in affwesen onses gen. l. heer an ons de voers. van Apcoude, wie die van Amsterdam den dam jnder Hoeldrecht, daer lang tijt schelinge van geweest is, jnsgelijcx jut gheen daer die van Apcoude hoere wateren behoren te leijen, wederomme dicht gemaict ende toegelacht, daer dorch die landen gants bevloyt ende onder water staen solden, nyet alleenlick tot horen ende horen adherenten, dan oick onses gen. l. heren tafeguederen verderfflicken schaden, ons anroepende se in affwesen onses gen. l. heren hierjnne te willen helpen ende tot horen rechten voerstaen, op dat se sulcker onbehoerlicken wateren quyt mochten werden. Ende want dan hier beuorens etlicke guede middele omme sulcke wateren quyt te werden ende die ten minsten schaden te leyden, voergeslagen waren, doch nyet ter executie gestalt ende die van Apcoude ymmers nyet vercort en behoren te werden, begeren wij van wegen onses gen. lieuen heren voirs. fruntlicken v w. jnd l. ten besten hier an gedencken ende manieren ouerleggen willen, die voers. van Apcoude mit sulcken ombehoerlicken wateren ombeschadicht blijuen, dan geleyt warden daer dorch ende ter plaetsen daert behoert ten minsten schaden, als wij ons des van wegen als bouen gensselicken versien tot uwen w. jnd l. *Ged. te Duurstede 20 Maart 1526.*

Deel D. 667.

157. *Karel, hertog van Gelder, berigt aan burg., schepen. en raad der stad Utrecht, hetgeen hij kortelings aan het kapittel van den Dom (zie No. 149) betreffende Hendrik Soudenbalch en de zijnen heeft geschreven.* Verstaen wij dat sulx nyet tegenstaende die vurger. h. Hendrik euenwaill jn sijne voirnemen procediert dairjnne van deken ind capittell ongecorrigeert

blyeft, des wij ons te zij nyet versien hedden, soe sij ind oick ghij ongetwijuel't waill betrachten konnen, wauneer des vurger. h. Henrickx voirnemen voirtganck kreghe, dat dair vyt vorden meuterye ind twydracht onder v ind vwen burgeren ind onwill tegen ons ind onsen vrunden komen solde, vmb dieselue onse vrunde te ouervallen ind to verdruycken, des ons nyet waill to lijden wuld wesen, dair dan vorder verloupe vyt komen mucht, dat wij lieuer verhue'dt zeghen. Want wij dan tallen tijden geneyght geweest ind noch sijn guede nabuerschappen mit v to halden ind v vorder dienst, vruntscappen ind gonst, as wij eertijts waill gedaen hebben, noch guetwillich to bewijsen, *verzoekt hij, dat zij het voornoemd kapittel dairtoe onderrichten ind halden wilt, dat zij den vurger. heren Henrick mit behoirlicke correctie verseynden, vmb sulcke meuterye, twydracht ind verloup, daer onse guede nabuerschappen ind vruntscappen mede behyndert mucht werden, to vermijden.* Dairraen sall ons denckelick geschien ind tselue to erkennen, dair wij v dienst doen moigen, willen wij guetwillich gevonden werden, versien ons oick des ingelijcken gensselicken wederomme tot v. *Ged. Amersfoort 21 Maart 1526. Zijne handt., lager HOLTHUYSEN.*

Deel A. 957.

158. *De stad Reenen antwoordt aan de 3 staten van Utrecht, dat zij vrijdag e. k. niet te kapittel-generaal kan bezenden, en betuigt al wat in haar vermogen is, te zullen doen.* *Ged. woensdag voor Palmen (21 Maart) 1526.*

Deel B. 580.

159. *De stad Wijk bij Duurstede meldt hetzelfde aan de 3 staten van Utrecht, doch verklaart, even als vroeger, te zullen opvolgen al wat de staten tot heering der knechten uit het Sticht zullen besluiten.* *Ged. 22 Maart 1526.*

Deel B. 581.

160. *A. van Lalaing, graaf van Hoogstraten, antwoordt aan Floris van Egmond:* Jay receu voz lettres, et quant aux nouvelles, il ny a synon continuation des precedentes. Si ay veu lettres de Rome comme mess. Andrien Dorie et Ransse Deschier, les deux principaulx capitaines de lautre partie seroient bien fort bleschiez et comme a la mort, Dieu nous doint quelque bonne yssue. Se autre chose survient, je ne fauldray vous en fere part.

Quant a vostre retraicte pour la pacification du different entre mons. d'Utrecht et mons. de Brederode pour la prinse de sa maison a la Hameyde, je vous prie vous y emploier, que quelque bon accord sen face, en consideration mesmement que led. s. de Brederode est vostre parent aussi bien que le mien.

Touchant de nostre affere de S. Martinsdijck, puis que vous le desirez jl se tiendra en estat jusques apres ces Pasques, esperant lors vostre venue, comme le mescripuez, et que en apres sen fera selon nostre conclusion auant vostre parlement dicy. Jay fait voz excuses vers madame, que vous ne venez pour ce cop, dont elle se contente, a condition toutesfois, se quelque affere sourvient et quelle vous mande plus tost, que vous viendrez.

Quant est de mons. le cardinal, je ne sache, synon que madame luy porte toute bonne affection, et ne desire que amitie avec luy, et de moy je lui vouldroy fere tout honneur et service. Il est possible quil y ait cy deuant en du malentendu, qui se cognoistra en la fin.

Touchant les estatz de Brabant, apres auoir fait aux villes, dont quant a ceulx de Bruxelles,

sy est trouue quelque expedient, maintenant sommes nous en nouvelle difficulte avec les prelatz, neantmoins nous esperons den bien tost vuydier. *Ged. Mechelen 31 Maart 1526. Zijne handt. Archief van Buren.*

161. *A. van Lalaing, graaf van Hoogstraten, antwoordt aan Floris van Egmond:* Ainsi que je fuz auanthier sur mon partement de Delf, pour men venir en ceste ville, je receuz deux voz lettres, lune de vostre main et lautre de main de secretaire responsiues au memoire que jauoy baillie de Brabant. Depuis ay receu encoires autres voz lettres aussi de main de secretaire, auxquelles je ne vous feray responce, attendant premiers mon messagier, que je vous ay enuoie depuis, synon que je tiens je me passeray prendre plus de pietons de vostre quartier aiant quasi mon nombre plain, sans ceulx que jattens encoires. Jattens aussi mons^r. de Rennenberg pour sauoir quelle conclusion vous aurez prins par ensemble et selon ce aduiser, aussi de cy conclure quelque chose de bon avec luy et le chancelier de mons^r. dUtrecht, que je detiens sur espoir de sa venue. Ce fait faisant mon compte men retourner brief vers madame, si quelle me mande par lune poste deuant lautre; apres je vous adiseray du jour precisement que si pourray partir dicy, veoir en quel lieu nous nous pourrons conuenablement trouuer et communicquier par ensamble, pour dela me tirez oultre, et aiant de tout fait raport a madame, vous y pouoir faire meillieure responce. Vous mauez escript vne lettre a la recommandation de Gabriel, jay prins exemple a vous de men absouldre, pour la raison que je vous auoy mande par Colstre, qui estoit que a tous offices a la guerre jesse desia pourueu, mesmes de lieuten, de mons^r. de Castres, que Wolf van Pamborch a, et me samble quil sy saura bien acquiter pour le seruice de lempereur. De nouvelles d'Italie et d'Engleterre je ne vous en mande, supposant que madame vous en ait fait part comme a moy. *Ged. Gouda 3 April 1526. Zijne handt.*

Je vous enuoie vne lettre de vostre homme en Engleterre, que jay ouuerte pour veoir sil ny auoit riens avec ce quelle sadressoit a nous deux, et si vous euoie encoires dautres particulieres a vous vers du quartier d'Oueryssel.

Archief van Buren.

162. *Michiel Gilles berigt aan Floris van Egmond:* Je vous . . . . . entendu que lempereur selon vostre desir . . . . . se seruir de vostre filz ainsy que ne doute plus- auant entenderes par m^r. Guillame des Barres, auquel en aues donne charge. Le propos continue du brief deslogement de lempereur vers Grenades. Monsr. de Bourbon est encoires a Barcelonne, se preparant le plus quil peut pour desloyer et nactend que les galleres d'Italie. Lon ne scait encoires pour vray, si les Francois obserueront leurs promesses ou non, mais tant y a que ne doute . . . . . soye partout superieurs d'Italie auons . . . . . celle part, pourroient bien souffrir . . . . . les Turcs se preparent . . . . .; les vngs disent pour jnuader . . . . . les aultres pour Hungerie, les pays de . . . . . luy ont accorde iij^e mil florins, en cas quil oste Salamanca, du quel ils se sentent port aggrauiés et le lez a promis sa serenite.

Monsr. je vous enuoye vne lettre a part, faisant mencion de la matiere que verrez, vous en pourrez parler et men mander vostre resolution et en dressant la matiere se y feray auoir a tel vostre secretaire que nommeres pour la peine, quil prandra vous en solliciter cent ou ij^e fl. dor par an de pension. *Ged. Sevilla 10 April 1526. Zijne handt.*

Archief van Buren.

163. *Charlotte van Brederode berigt aan de 3 staten van Utrecht, dat onlangs verschillends*

tijden te Montfoort bij haar zijn gekomen mr. Vincent Cornelisz. rekenmeester te 's Hage en mr. Reinier Brunesz. procureur-generaal als gedeputeerden van het hof van Holland, om van ons geconsenteert te hebben die verhoginghe ende verheelinghe des Rijndijcks, angaende beneden Woirden langes te strecken doer ons landen tot anden hogen dijk bij Montfoort, om Hollant daer mede eensdeels bedijckt ende beschermt te wesen, soe wel tegens den imbreck des Leckedijcks als oeck tegens den imbreck des Zeedijcks. Daar zij in deze zaken buiten hen niet handelen wil, verzoekt zij te weten wat zij (staten) daaromtrent hebben besloten, ten einde genoemde gedeputeerden, den 1 Mei bij haar ter dagvaart bescheiden, te kunnen antwoorden. Ged. Montfoort 24 April 1526. Get. CHARLOTE DE BREDERODE.

Deel A. 958.

164. *A. van Lalaing, graaf van Hoogstraten, berigt aan Floris van Egmond:* Je suis esbahy que nay nulles nouvelles de vous touchant le fait des pietons, aussi comment nous nous portons a Bueren et a Culembourg. Au fait des cauwes, je vous prie par ce porteur maduertir de tout, meismement de toutes autres nouvelles que vous pourrent estre survenues, aussi comment ceulx d'Utrecht se conduisent, a cause que lon dit yci quilz je meutinent derechief. Si ny a yci riens sourvenu depuis l'arriuee de Richard. Nous attendons nouvelles de l'empereur et de mons^r. de Praet. Lon a enuoye pour recouurer Hesdin, mais le capitaine a respondu: quil na encoires charge le rendre; je vous aduertiray des occurrens. Madame sen va en Flandres ceste prochaine sepmaine; Mess^r. de Beures et de Berghes luy feront compaignie; vostre presence yci eust este bien seante, et auoit Madame propose vous mander, mais je luy ay descõseillie, acause que brief la trefue de Gheldres expire; et que, attendu que auons affaire a vng subit marchant, sera bon que soiez sur la frontiere. Il me semble que ferez bien entendre, comme de vous meismes, de mons^r. de Gheldres, sil vouldroit proroguer ladite trefue, sil entend estre comprins au tractie de la paix, et ce que pourrez sauoir en auertir Maddame. Je suis este deux ou trois jours a ma maison de Hoichstrate veoir mes ouraiges. Ged. Mechelen 27 April 1526. Zijne handt.

Archief van Buren.

165. *A. van Lalaing, graaf van Hoogstraten, antwoordt aan Floris van Egmond:* Jay receu vos lettres, et quant au fait de Boisleduc, jl est vray que vous lauez mis en train a mon aduis, et vous afferme que alors, que je vous en parlez, je ne sauois riens de ce que mons^r. laudiencier ma dit depuis, et en fuz bien esbahy, quant jl men parla comme le vous ay mande par vostre homme; neantmoins sur ce que mescripuez siauant, quil me samble que ce soit le bien de l'empereur, que Madame en pourra escrire a sa maieste ou au viceroy. Je vous aduise que desia je luy en ay escript, comme celui qui ne desire que bien et amite partout, dautant que ma femme est vostre cousine germainne et mon cousin germain a mons^r. le viceroy

Quant a voz gaiges jay tenu main quilz sont passez sur layde, dernièrement accordes en Brabant; ne reste synon que vous donnez charge a voz gens den leuer les descharges du recepueur general, et vous poez tenir seur que en cela et toutes autres choses, la ou je seray present et que je vous pourray faire plaisir, que je my emploieray de bon ceur.

Quant aux canes (?) en nostre quartier, sur quoy estes en communication avec voz subjects et les miens ensamble les voisins, mon recepueur de Culembourch cy arriue ma dit aussi la perplexite, en quoy nous sommes pardela, jespere et vous prie que y vueilliez faire pour moy et les miens, comme pour vous mesmes.

Touchant la journée de Ysele, maistre Vincent ne men a encoire riens escript; aiant nouvellement de luy, se cest que la matere le requiera, je vous en auertiray.

Quant au propos de Collart, je tiens que ce ne sont que inuentions que mons^r. de Gheldres niect en auant pour ce que l'expiration de la treue est prochienne, pour de tant plus paruenir a la continuation dicelle.

Et au regard du retardement de vostre venue en court par mes dernieres lettres, la ou je vous escripuz touchant ladite treue de taster après, aurez entendu que Madame se tient de vostre excuse bien contente; neantmoins voz affaires la acheuez, jl me samble que ferez bien vous trouver vers elle, mons^r. de Berges est icy, qui sen vient avec elle en Flandres, et mons^r. de Beures la viendra de Beures trouuer a Tenremonde.

Quant aux pietons, jay nouvelles de Frise quilz sont vers le Dam pres de Groeningen, et quant a leur retenue, jeni ay la mesme nouvelle dud. quartier de Frise, comme vous le mescripuez, combien que a difficulte je le sache croire; toutesfois de ce que vous en entendrez plus auant, je vous prie men vouloir auertir.

Quant a la taille que le s^r. demande, je croy, veuë la negatiue de ses subjectz, quil y pensera bien premier, que les constraindre plus auant; neantmoins se vous en oyez autre chose, je vous prie aussi en pouoir estre auerti. *Ged. Mechelen 3 Mei 1526.*

Quant a nouvelles, d'Espaigne nauons encoires riens. Madame eust hier lettres de mons^r. de Praet, qui lauertist, comment lempereur le mande sen retourner vers sa maieste, apres quil aura fait vng tour par deca pour ses affaires particulieres, et luy offre sa maieste bon traictement. Monsr. le conseiller Perrenot va en France, en son lieu tant que autrement en sera ordonne. Dauantage enuoie lempereur mons^r. le viceroy en France pour y solliciter la ratification et furnissement du traictie, bien est vray pour ce que la chose trayne en longueur, que lon en parle estrangement; neantmoins par ledit s^r. viceroy en saurons lun ou lautre. Lon a desperschie Richard vers mons^r. de Praet, et espere lon par luy dicellui s^r. de Praet et du viceroy auoir toute nouvelle; de ce quil en suruiendra, tiendray main quen serez party, priant du pareil de vostre quartier, sil y suruenoit aussi quelque chose.

Madame a aussi en nouvelles de mess^{rs}. les prince d'Oronge et gouverneur de Bresse, comment jlz ont enuoie vers mons^r. le viceroy sur la restitution de Bourgongne pour en auoir de luy response.

Archief van Buren.

166. *A. van Lalaing, graaf van Hoogstraten berigt aan Floris van Egmond:* Depuis mes autres lettres escriptes est venu courrier d'Espaigne, que rapporte synon la ratification de l'appointement, fait par Madame avec le roy de Denemarcke en la ville de Lire, et l'aggregation de la condition de xij^m l. de rente sur le pays de Brabant. Jay aussi receu vng parquet, que je vous enuoie, venant de maistre Guillaume des Barres, lequel mescript par autre sa lettre, que lempereur a receu vostre filz de la chambre, dont suis certes soyeulx, considerant quil y sera estime et y verra aussi beaucoup. Monsr. le Viceroy estoit au partement de ce courrier a Bayonne, tellement que je le tiens maintenant en France. Monsr. de Nassou a este atteint de la goutte, mais jl en est de retour. Monsr. d'Egmond sen vient pardeca. Fousecque est grant commandeur de St. Jacques, et mons^r. de la Chaux commandeur de Calatrane. Lempereur sen va de Ciulla en Grenade, pour la donner ordre a son voiaige d'Italie. Dautres nouvelles qui suruiendront, soit d'Espaigne ou autrement, je tiendray main que en serez party. *Ged. 3 Mei 1526. Zijne handt.*

Archief van Buren.

167. *Michiel Gilles berigt aan Floris van Egmond*: Je vous ay escript plusieurs lettres sans y auoir eu responce de vous, ne aultres vous nouuelles, que me donne suspicion que voz lettres ou les miennes soyent mal adressees.

Monsr. je vous ay escript, quil vous pleust parler a monsr. laudiciencier pour aucun affaire; si desia ne laures ainsy fait, vous prie despaigner ceste peine, car depuis mes affaires sont tellement changees que ce sera mon bien de men passer.

Monsr. je voulay aussy faict scauoir, comment lon a entendu que monsr. le coadjuteur de Liege ne veult demourer deglise. Jay entendu par monsr. de la Chaulx, qui aussy le ma dit par plusieurs fois, quil feroit fallir de laisser si belle piece, et que lempereur ne le desire pas; et luy a fait dire sa ma^{te}. quil ne sen defface sans son bon plaisir; de quoy vous ay bien voulu aduertir, car celluy quest vostre seruiteur, adfin que y aduises le bien de vous et dudit coadjuteur; et en cas que vous poues souffrir quil sen defface, je vous prie men aduertir a diligence, et je feray vne chose, dont vous et luy recepres honneur et prouffit, de quoy ne vous puis escripre par lettres.

Monsr. sur ce que la regente de France a escript a lempereur touchant la paix, sa ma^{te}. a enuoye monsr. de Beaurains deuers elle et de la en Jtalie deuers le roy, pour declairer ce quil demande; lon actend journallement le resolution, et silz y font refus, je croys que sa ma^{te}. fera de bonne sorte la guerre; entretemps nous demourons sur ceste frontiere, et entretient ce neantmoins sadite ma^{te}. les iij^m Allemans, que sont pardeca. Lon actend aussy larchiuesque dAmbrun, que ladite regente veult enuoyer en ambassade deuers lempereur.

Monsr. je suis tellement plante en ceste guerre, que ne vois que pourray retourner en court de temps; sinon quant la paix sera, dont je suys fort mary pour nen euoir le moyen de vous y faire seruice, mais jespere que le temps viendra que le feray largement.

Monsr. je ne vous obliray en quelque bonne mivrede (?) en temps et heure. Lempereur tient a Tolledo les estatz generaulx dEspagne; lon dit que dela ils sen ira faire vne course en ses royaumes, quil na encores veu, pour de la venir sur ce quartier, quest la chemin pour aller en Italie.

Monsr., si quelque jour vous auez matiere denuoyer deuers lempereur aux despens de sa ma^{te}. quelque seruiteur, en moy vous fies il me samble qui deburies entendre, et par icelluy vous feroye scauoir et aultrement entenderies des choses, qui vous plairoient.

Monsr., je me deperte a ce coup faire longue lettre par faulte de matiere, vous aduisant que me auez a tousiours vostre vray et entier amy et seruiteur, sans oblir vous signifier, que monsr. de Nassou et monsr. de Regendorff sont voz entiers bons amys. *Ged. Perpignan 6 Mei 1526.*

Archief van Buren.

168. *A. van Lalaing, graaf van Hoogstraten, berigt aan Floris van Egmond*: Monsr. de Buren. Mon recepueur de Culemborch cy venu pour la reddition de ses comptes, ma entre autres, auerti, aussi men ont escript dabondant mes subjectz de Culembourch de ceste viese querelle dentre le conte de le Berge et moy, que jcellui conte met de n. ueau en train. Mon escoutecte Josse van Buren ma enuoie vne responce des gens de monsr. de Gueldres, sur ce que mes subjectz y auront demande geleyde au pays, laquelle je vous enuoie, et la troeue bien absolue, la ou laction est seulement personnelle.

Monsr., puis que vous auez maintenant si bonne amite en Gueldres, il est en vous dy pouoir

aydier voz amis, je vous prie a ceste consideration, joint que ledit conte de le Berge est vostre cousin bien prochain, et que je ne desire synon me renger a la raison au dit de vous et autres, que voudrez pour ce prendre avec vous, que a la sollicitation et remonstrance de mesdits escoute et recepueur, que jay pour ce chargie se trouuer vers vous, veuillez prendre ceste matere en voz mains, et tant faire vers Collart et mons^r. de Gueldres, que journee sy dresse et que mes subjectz puissent ce pendant par bon et souffisant geleyde hauser en Gheldres; je chercheray mes tiltres et ce dont je me veulx en ce aydier, et lexhiberay en voz mains, apres que jauray sur ce entendu vostre responce, dont je vous prie, par le premier.

Monsr. de Bueren, je vous tiens recors du propos que vous eumes lannee passee touchant les dismes de ceulx d'Utrecht; jl me samble quil seroit maintenant temps dy entendre, jay chargie a mesd. officiers vous en parler aussi, vous my pourrez signifier vostre aduis. *Ged. Mechelen 6 Mei 1526.*

Jentens que mons^r. le marissal Batenborch a bonne abitude de ladite matere et question de mons^r. de le Berge, aussi est jl parente bien prochain a vous et a ma femme, vous en pourrez communicquer avec luy et le prendre sur ce avec vous, se bon vous samble. *Zijne handt.*
Archief van Buren.

169. *A. van Lalaing, graaf van Hoogstraten antwoordt aan Floris van Egmond:* Jay receu deux voz lettres, quant a la responce de Collart, puis que son maistre se tient si froid, je remettant a la responce quil attend de Paris, je serois dauis que vous nen feissiez parole ne poursuite plus auant, attendant aussi ce que nous doit venir de mons^r. le viceroy, que je suppose maintenant vers de roy de France pour la ratification du traictie, selon quel y besoingnera, nous nous aurons a conduire, si vous prie auoir pardela regard a lobseruation de la treue, et que ne tombons en vne gerboille, dautant que la guerre ne nous duyt comme sauez Jay communicque vostre lettre quant au propoz dud. Collart a Madame, et a mess^{rs}. de Berghes et de Beures, ausquels ay fait aussi voz recommandations et sont estre du mesme aduis que dessus.

Au regard de vostre besongnie avec vos gens touchant les eanes (?) et les miens jespere et vous prie ensuitant mes autres lettres, que y ferez pour moy et les miens comme pour vous mesmes. Quant aux pietons de gouverneur de Frise men escript tout le mesme; touchant de ceulx d'Utrecht, je suis bien aise que eulx et mons^r. de Gheldres, qui solient estre voz ennemis, sont de present voz amis, esperant que quant moy et autres vos amis aurons afaire vers eulx vous nous, y ferez adresse. Quant aux nouvelles de mariage jen ay escript a mons^r. de Rennenberg, et auez bien fait den auoir aussi escript a lautre, et me samble que deuez encoires persister, afin que par mons^r. de Cleres ne se face chose qui soit a lempereur preudiciable, en contre a leur aliance et confederation. *Ged. Mechelen 6 Mei 1526.*

Madame se part mardi vers Gand; de ce qui suruiendra plusauant je vous en auertiray. Virssen a cy este pour quelque affaire, mais jl na parle a moy, synon a mons^r. laudancier seul. *Zijne handt.*
Archief van Buren.

170. *Charlotte van Brederode herinnert de 3 staten van Utrecht aan haar vorig schrijven (zie No. 163);* want wij daer in buten v l. nyet doen en wolden, ende om v guedt advis te vereyschen bij gescrifte, hebben wij dien dach ons zulcx voergehouden wardt, dach genomen om eyntelick antwoordt te ghetuen den 10. Mei. *Daar nu de gedep. des keizers en van het hof van*

Holland dien dag zullen komen om vuydragende voirs. andtwordt tontfangen, zoe waer goet ende geraden tot welvaren den gemeene Gestichte ende insgelicx ons vruntelicke begheren, waer zulcx dat zij ook hunne gevollmagtigden zenden om eyntelicke, als den Gestichte nutste zal zijn, tsamentlicken met ons beraden ende gedelibereert wesende, den voirn. gedeputeerden guede ende cort eynde te gheuen. Zij verzoekt hierop antwoord. Ged. Montfoort 6 Mei 1526. Zijne handt.

Deel A. 959.

171. *Karel, hertog van Gelder, verzoekt aan het kapittel van den Dom te Utrecht, om den zoon van Hendrik de Graaf, erfvoogd van Ercklens, bij pauselijke bullen tot coadjutor der kanonniks prebende van den domdeken Jacob van Apelteren benoemd, met die prebende te begiftigen bij diens binnen kort te verwachten overlijden. Ged. Arnhem 21 Mei 1526. Zijne handt.*

Deel A: 960.

172. *Hendrik de Graaf, erfvoogd van Erkelens verzoekt aan het kapittel van den Dom te Utrecht om zijn zoon Gijsbert de Groeue met de door den dood van den domdeken opengevalene prebende te begiftigen. Ged. 1 Junij 1526. Get. ERCKLENS.*

Deel A. 961.

173. *Vicedeken en kapittel van den Dom te Utrecht, berigt aan Franciscus Souck, kanonnik te Utrecht: In die dominica octava Penthecostis xxvij^e May tarda hora x^a noctis dominus Jacobus de Apelteren, decanus noster, nature debitum soluit, cuius anime Deus Perpetuus existat. Cum jtaque decanatus vocatio incidit per eum obitum, in turno apostolico et praeterea ipse decanus consenserit domino cardinali Dertusensi contra ecclesie nostre statuta et consuetudinem in regressum etc., prout videtur apparere posse ex certis apostolicis litteris nobis intimatis; et quia nonnullis forsitan videatur, quod ad electionem, premissis non obstantibus, procedere possemus, de quo penduli hesitamus; itaque ea in re perplexi deliberauimus, omnes confratres in huiusmodi electione, si fieri debeat, interesse habentes convocare, et insimul consultare et concludere quod potissimum in hac re facere et fieri conueniat, et praesertim in primis, an ad eligendum decanum, premissis non obstantibus, de jure procedere valeamus. Quocirca vestre d. premissa presentibus significamus, rogantes vt v. d. ante primam mensis Julij proxime futurum hic Traiecti, omni postposita excusatione, comparere velit, vna nobiscum in predicto negotio consultatura, vt de bono prelato ecclesie et nobis hoc potissimum tempore quam maxime necessario, qui afflicte ecclesie nostre presideat, ac oppressi nostre libertati succurrat, si forsitan eligere decreuerimus, prouideamus modis et formis magis oportunis. Expectabimus v. d. intentionem et consilium ac super premissis beniuolum responsum cum presentium latore ab eodem v. d. Ged. Utrecht 5 Junij 1526.*

Deel B. 582.

Hetzelfde verzoek gerigt aan Philibertus Naturelli prost en aartsdiaken te Utrecht. Dezelfde dagt., D. 668.

174. *Karel, hertog van Gelder, zendt aan het kapittel van den Dom te Utrecht zijn raad mr. Wijnant van Arnhem om over de begiftiging der domdekanie te handelen. Ged. Arnhem 6 Junij 1526. Zijne handt.*

Deel A. 962.

175. *Willem Tork verzoekt aan de 3 staten van Utrecht om zijne prachters te Breukelen te ontslaan van de uitpanding wegens wanbetaling der uitgezette penningen, op grond van het vroeger tusschen Holland en Utrecht gemaakt verdrag. Ged. IJsselstein 15 Junij 1526. Get. WYLMEM TORCK.*

Deel D. 669.

176. *Karel, hertog van Gelder, antwoordt aan Floris van Egmond: As dan v l. ons schrijuen ind begeren vur oeren alden dienre Roelman van Bijlant, dat wij hem bij onsen reden guet recht wolden laeten administrieren, versyen wij ons gensselicken, dat onse rede in sijnre saicken nyet anders doen sullen dan nae recht, redenen ind billicheit behoeren sall, dair willen wij oick gerne die handt ain halden. Voirt, lieue neue, dancken wij ons vwer zeer vruntlicken vanden gueden wyndt, v. l. ons geschickt hebben, die ons zeer denckelick ind aengenaem is. Ind soe wij verstaen dat v l. groeten schaiden onder oere peerden geleden hebben, die opten stall gestoruen sijn, ind wij ytsont sunderlinge nyet geschickts, sonder twee jonge peerden op onsen stall hebben, ind wij v l. mitten besten dair van gerne versyen zeghen, begeren wij dat v l. eynen erfairen hyr bij ons schicken om eynen vanden tweeën to kiesē, den v l. iet best to dienen ind aingenaem to sijn guetbeduncken sall; ind wair wij vorder vruntschap doen kennen, sullen ons van gueden herten to geneyght vynden v l. Ged. Arnhem 17 Junij 1526. Zijne handt., lager HOLTHUYZEN.*

Archief van Buren.

177. *Jan van der Aa berigt aan Floris van Egmond: Dat den tijt van zess jairen of dair omtrent geleden js, dat jck sat jn een gesetscap, daer die heer van Spick wass, onder all dat wij callinge hadden omme te vercoipen die herlicheit van Spick sijn deell, ind wass soe verre myt hem in woirden, dat jck hem boet ij^m g. tot uwer behoef, maer Wingarden die wass dar bij die benamt hald jck seit sijn nef js, dat hij gisteren die heerlijkheid hem voor 3300 of 3400 g. te koop heeft doen aanbieden. Het weer uw e. zeer waell gelegen, maer den penninck denck jck, sall uw e. te groet wesen, ind hij moet hebben vj of vij^c gulden, dus soude hij se gern vercoipen of hij moetse belasten myt soe vele penn., soe jck verstae. Hij verzoekt zijn antwoord hierop binnen 8 dagen, vermits ook een ander kooper zich heeft voorgedaan.. Ged. 15 Junij 1526. Zijne handt.*

Archief van Buren.

178. *Arnt van Boichoultz, ambtman, Jan Haigen, rekenmeester, en Henricus Creefft, rentmeester te Grave, berigten aan Floris van Egmond, heer van IJsselstein: Dat wij en verleden vrijdag met den mairschalck ind den heer van Hemert van uwer gen. wegen zijn gewest tot Cuyck op de daige, als tusschen uwen g. ind den steden Ruermunde ind Venle, des Maestolshaluen beraempt was, dair wij hebben gevonden Henricus Ercklens ind eenen secretarius van wegen mijns heren van Gellers metten geschickten van Ruermunde ind Venle, oick hadden die van Nijmegen aldair gesant van hoerer stat wegen Joesten van Randwick met noch eenen off twee etc. Soe hefft Ercklens vander stede wegen dat wort gedaen ind vermaent des leden affgescheyts. Inden yrsten, dat die stede vurg. merckligen veronrecht ind verkort wurden, auermytz dat den Maestol van Cuyck totten Graeff gelacht weer, twelck den steden nyet daerbij en stoende to laeten, want men den Moestal also lichtelicken zonder redelicke ind billicke oirsack*

nyet en mocht verleggen, moest bliuen ter plätzen dair hij bij den voerkeyseren verliet ind geordeneert is gewest, et weer oick den koupluyden zeer kommerlicken myt oeren schepen to Graeff an lant te leggen; dair beneuen wurden sie vanden tollener meer bedrongen ind beschat dan van oelts gewoentlicken is; begerden datmen die schiep ind koepluyde tot Cuyck op de gewoentlicke platze liet vertollen zonder sie te besichtigen, alsmen plecht te doen geschieden; des nyet moesten sich des vorder beclaegen etc. Wairop wij antworden, nae inhoud uwer gen. instructien: dat v g. van k. m. wegen merckligen oirsaicken haluen dair benoedicht ind gedwongen wurden, den Maestoll van Cuyck ten Graeff te leggen ind de schiep laeten besien; want den seluen toll geheyll vergentkeligen, te nyet gedaen ende ontvrecmt wurde, auermits mennygenhande listicheyt, loese komentschappen ind bedroch, degelix onder den coepluyden opten tolleren vurnoemen ind gehandelt wurde, met oick well spijtige schentlicke worden sie tegen de tolleners gebruycken, alsmen dat meer dan tot eenre tijt bevonden hefft, oick waell mytter waarheyt bewijsen ind bijgebrengen kan; mar weer emant, de bij den tollener verkort ind bouen de aelde gerechticheyt bedrongen off veronrecht sij gewest, ind sulx mitter wairheyt bijgebrengende konde, sulde men guetlicken wederom verricht ind den tollener dairom straeffen, et weer ommer onbehuerlicken dat k. m. sijne m. tolleren hynnen lans nyet en solde moegen doen verleggen, dairt sijner m. geliefft, gelick andere cleener fursten ind heren degelix doen, oick de schiep laeten besichtigen ind visiteren, alsmen op allen anderen plätzen bouen ende beneden duet. Dair op wart geantwort: sie en hedden van oelder tot oelder nergent anders dan tot Cuyck vertolt zonder oer schiepen te laeten besichtigen off te visiteren; begerden men sie daer bij hielde, op dat oen nyet van noeden en durfft wesen sich des anderswre te beclaegen. Wij hadden Mens den tollener mede genoemen om sich te verantworden op id goen sie seggen, oen nv meer affgenoemen sij gewest dan van oels gewoentlicken weer; soe en was dair nyemant die mytter wairheyt konde bewijsen, dat hem den tollener to voell hedde affgenoemen, dan de stede wolden sich des vorder bevrageen ind ander oeren coepluyden inquisitie doen off emant opten tolle verkort weer, ons ouer to schrijuen. Ende wij sachten oen, als sie anders nyet veronrecht en wurden, dan bij verlegginge des tols van Cuyck ten Graeff, weer oen nyet van noeden sich des wijder te beclaegen. Ende dairop is dit punt ten beiden zijden bliuen staen. Ten anderen gwaemen vort de stede Ruermunde ende Venle, ind deden auermits Ercklens seggen: dat sie opten Mouwickschen toll gans ind all vrij zulden sijn zonder yet te geuen, twelck opten tolle to Cuyck weer, nae inhoud brieff, segelle ind priuelegie, oen bij den hertougen van Gelre gegeuen ind confirmeert weren, van welcken brieuen ind segelle sie ons ouergesant hedden copien auctentiek; begeerden datmen sulcken brieue ind priuelegien in werden hielden ind aen oerer vrijheyden liet gebruycken, gelick men k. m. ondersaeten, de priuelegien hedden, der liet gebruycken inden lande van Gelre off wes oen geschlege dergelijcken sulde k. m. ondersaeten wederom geschien. Wairop wij antworden: dat wij de copien van oeren brieuen hedden ontfangen, gesien, geleesen ind uwen gen. vort an to hoeff ouergesant, dair sie oick genoechsam duersien ind ouerlacht weren, wair vut men nyet bevynden noch bemercken en konde, dat die priuelegien in ennigen punct off artickell den Cuyckschen toll treffen off aensloegen; dan weren oen alleen verleent ind gegeuen opten Mouwickschen tolle, die men nv tot middeller buert; sus weren sie dair mede gans op eenen onweghe, want den toll toe Cuyck auermits een brueder scheidinge gedeelt weer gewest, to weten; een helft den heer van Cuyck gebleuen, ind dander helft eenen heer van Haips angedeelt is worden, ind weer eenen toll, dair elck heer vurs eenen voell aff buert; oick en is nyemant die ee behoort hefft, dat de van Ruermunde ind Venle opten tolle tot Cuyck vrij zijn gewest. Befrempt ons sie nv daer met her vort qwemen, oick

weer sulx een saicke de k. m. hoecheyt aensloege, wairomme v g. vere gelegen were dair yet aff off toe te doen, als sie dat waell mercken konden, dan hedden sie ander beether schijn off bescheyt, mochten sie laeten hoeren, dair op sulde men sich anders nyet dan geburlicken halten, met meer redden ind weder redden, nyet all en sijn to schrijuen; soe dat in desen punt vorder nyet gedaen en is, dan wulden vwen g. mytten besten aenbrengen etc. Vort an hebben wij begert, soe de van Leerdam duer id lant van Gelre vrij weren ind mijn here van Gelre aen hoer vrijheyte nyet en lieten gebruycken op sijnre g. tolle te Nijmegen, die men ingen tolhuys plecht te bueren, twelck ouer op geenen reeden en stonde, want sie guede beschreuen priuelegien dair van hedden, dair aff copien ouergebrach were, begerden sulx affgestalt wurde etc. Wairop Ercklens antwoerden: wij wusten waell wat gebrecks dairyn weer, als men de broeder scheydinge tuschen hertongen Arnt van Gelre ind heren Willem van Egmont zaliger gehoirt hedde, als dat bij mijnen here beloefft weer, dair nae sulde men sich dan inder saicken halten. Aldus, gen. lieff heer, hebben wij oen copie vander brueder scheydinge laeten hoeren, ind als de gelesen was, begerden Ercklens dair off een vutschrijfft. Wij sachten: ons en weer vorder geen beueell gedaen dan de copie te laeten hoeren leesen. Soe seede Ercklens: bij woldet sijnen gen. heer inden besten anbrengen, men solde dair yn handellen alst beheurde. Item die van Nijmegen waeren te vreden mitten beuele ind schryfften, soe v gen. oerent haluen anden tollener Mens gedaen hadden. Aldus, gen. lieff heer, sijn wij vander ennich vorder bescheyt anders dan vurs is van malckanderen gescheiden, elck op een anbrengen. *Ged. 16 Junij 1526.*

Archief van Buren.

179. *Bisschop Hendrik van Beijeren berigt aan de 3 staten van Utrecht:* Wij hebben v lestmall myt meyster Lambert thenn Dunen doin scriuen, dat wij onse saeken alhir sus tractert ind thenn ende gebracht hebben, wij wyllens jn een kort nae verbij sijn des rechts dages tot Spiers, dair wij dan yn v saeken der venne haluen wat guden handelen willen, bij v tho sijn, jnd dair om begeren rust ind vrede bis tot onser wedderkumpst thalden ind eendrachtich to sijn. Nyettemyn soe verstaen wij, dat voir ind nae allerley rumoren ind oploepen bij v ap staen, dair dan wat quades vyth verrisen muchte. Js derhaluen onse guedige begeren ind byten, gij dair an seyn, dat ruste, vrede jnd die vytspraeke, wij bynnen Vtrecht gedain, onderhouden werden, jnd soe eendrachtich mytten anderen sijn, woe wij v des sunderlinges tho betrouwen; soe willen wij onss, als die saeke der vennen voir den staiten dis richs tractert ys, jn een korte tijt tot v voegenn, ind alle ghebrecken myt allen vlijte ind vermoigen remedieren jnd thenn besten helpen keeren. *Ged. slot Elwangen 21 Junij 1526. Zijne handt.*

Deel D. 670.

180. *A. de Lalaing, graaf van Hoogstraten, antwoordt aan Floris van Egmond:* Jay receu voz lettres avec celles de mes gens de Culembourch et les copies des lettres missiues y encloses touchant la querelle du conte de la Berge, surquoy jay fait responce a mesdits gens de Culembourch et mesmes a Josse van Buren, laduisant si pour ce trouuer deuers vous et vous declarer ce quil me samble y estre affaire pour ceste fois, vous merciant mons^r de la paine que y prenez pour moy, et priant y vouloir continuer et tenir main a la prorogation de la journee, pour les raisons que Josse van Buren vous dira, et a laccord du saulconduit pour mes gens de Culembourg; ce pendant autant que possible vous sera, et faire pour moy comme je voudrois faire pour vous en cas pareil.

Quant aux pietons de Frise et les gendarmes en vostre quartier, par les lettres de Madame et ce que je vous y ay escript auecques entendrez le tout. Quant aux nouuelles de France et la venue de mons^r. de Humieres, aussi entendrez vous ce que nous en auons par aultres lettres de Madame, et les miennes, ausquelles cestes sont jointes, par ou ne vous en fay jey repetition; en effect le tout depend de la responce que lon aura de lempereur.

En escripant cestes me sont venues certaines nouuelles du gouverneur de Frise, que les pietons se sont retirez du pays des le xe de ce mois, et quil auoit ce practieque parmy quelque gratuite aux capitaines et doubles payes; sans autrement auoir fait aucune nouvelle despence pour le renforcement des garnisons, mais en a telement besongnie avec les Gritenies dun part et dautre, quilz ont furny aux places selon la necessite, sans les despens de lempereur, ce qui a este tresbien fait a luy. Jay trouue en mon paquet de Frise deux lettres a vous, que je vous enuoie; le gouverneur etc. mescript, que aud. x^e de ce mois, date de ses lettres, les pietons estoient en la Drenthe; vous cognoissez quelle distance jl y a de Frise; jls nont point de maistre encore; jls font courrir la voix en partie dattendre retenue du roy de Denemarcke, partie du roy de France et les autres de mons^r. de Gueldres. Je vous prie de ce que vous en perceurez plusauant, men vouloir auertir. *Ged. Gend 17 Junij 1536.*

Monsr. de Rauestain a receu lettres de son droisat de Rauestain, que mons^r. de Gueldres auroit volu prendre la ville Rauestain, et pour ce enuoie quelque artillerie celle part; sur lauertissement quil men a fait, je luy ay dit que je ne le sauois bonnement croire, et quil feroit bien de pour ce enuoier deuers vous pour en communicquier avec vous plus au long.

Monsr. de Berghes a cy este vng peu malade, mais jl en est de retour; jl est party ce jourd'hui et ne reuiendra en court jusque que Madame soit en Haynnaut et sen va a Namur pour le fait de Layde. *Zijne handt.*

Archief van Buren.

181. *Jacob van Amstel van Mijnden berigt aan Floris van Egmond:* Dat ick ge-noichsam onderricht bin, als dat den hope van knechten soe omme Zwolle onlancx gelegen heft, weder te rugge getogen zijnt, ende als men seyt nae Eemden. Voirt, gen. lief heer, soe v g. van mij begeerden, of ick enige nyetijdinge van bouen crege, die selue v g. soude willen ver-wittigen, js huyden van mijnen gen. fursten ind heeren enen bode gecomen ende heft mij van zijn f. gen. scriften gebracht; nyet nyes dan alleen saken zijn f. g. lande ind luyden betreffende; dan nae ick wt die selue scriften verstain kan, gaet den rijcxdach tot Spiers angesat voirt ende is moegelick, omme sonderlinge geschafte wille zijn f. g. zich oic een dach of sesse opten rijcxdach fuegen zellen, ende alsdan sonder middel voirt nederwert comen. Oick en weet v. g. niet son-derlinge te scriuen, dan het schijnt dat weder een vergaderinge van boeren zij inden Gestichte van Saltsburgh, ende onderhouden zich in een gebercht, soe datmen mit genen groten hope bij comen can; niettemin seyt men een deel knechten dair an zijn geweest, ende souden wel xv^e doer-steken hebben, ende die bondt mitten fursten schicken veel goeder luyden dair hene, hoe wel se int gebercht leggen, mer omme die passagien te besetten ende hem vitalie ende prouande te be-hynderen. Oic heft Frederick van Zeldeneck sentencie tot zijnen vordele inden camerrecht tEsse-lingen den iij^e van May Iestleden van een beropen oirdel, dat hem bij leenmannen aengainde thuys Zuylenteyn tegens lude Euert Soudenbalch mede gewesen was, ende staet bouen int princi-pale, hoe dair in gewandelt was, als Euert in zijn maiesteit was, sal noch bet blyecken. Anders en weet ick v g. op dit pas niet to scriuen, dan mijnen armen willigen dienst zellen v g. an

mij altijd bereyt vynden. *Ged. dingsdag na S. Odulphus (17 Junij) 1526.* *Get. JACOB VAN AEMSTELL.*

182. *De stad Amersfoort verzoekt aan de 3 staten van Utrecht om de aan hare gedep. op het kapittel-generaal beloofde kopij van de voorgedragene 8 of 9 artikelen, ter zake van de grenspalen en veenen in Gooiland, ter inzage toe te zenden, ten einde daarover haar gevoelen te kunnen mededeelen.* *Ged. 23 Junij 1526.* Deel A. 963.

183. *A. van Lalaing, graaf van Hoogstraten, berigt aan Floris van Egmond:* Jay receu voz lettres, et quant aux pietons estans maintenant autour de Deunter, je croy bien quil soit ainsi et quilz nous sont la plus prestz pour venir en Brabant ou en Hollande. Quant au paiement de gens darmes, comme je vous ay escript, dez que lordonnance sur le fait de la monnoye sera arrestee, lon regardera de leuer jncontinent les deniers pour leur furnir jusques a trois mois, et quant aux autres trois mois, pour ce que les deniers selon lestat de Brabant nescheut point jusques a la St. Remy, et quilz ny peuvent aussi furnir tant pour les descharges de vostre pension que celles de voz pietons de Graue et de voz halebardiers, que jay maintenant fait despeischer. Il me samble pource que le fait monteroit autrement trop, quil vault mieulx en remettre le paiement jusque au retour de Madanie en Brabant, lors memploieray-je volontiers de les faire dresser de ce que la reste portera, si auant que possible me sera. Quant au cheual que mons^r. de Gheldres vous a enuoie, je suis joyeux que les amitez continuent ainsi entre vous deux, pleust a Dieu que a la fin puissions venir a quelque bonne paix ou treue, mais je crains que, a la nature du renard, jl ne se joue a la fin a la queue, sil puist trouuer la porte ouuerte, et me samble que nous ne nous y deuons fyer que bien a point.

De nouvelles nauons riens, nous en attendons journelement de lempereur et du viceroy, et vous poez tenir seur dez quil suruiendra quelque chose qui vaille la paine, que je ne fauldray de vous en auertir, priant de vous le semblable. *Ged. Brussel 26 Junij 1526.*

Monsr., ce que je vous escriptz que je soye dauiz suspendre le paiement des gensdarmes pour les autres trois mois jusques au retour de Madame en Brabant, je lentens siauant, que autre necessite ne surviengne, pour ce que bonnement nen saurions besongnier, sans auoir les receueurs du quartier et Gerard Stercke vers nous, dont pour maintenant sommes loings et en eslongerons encore plus. *Zijne handt.* *Archief van Buren.*

184. *Loeff van Honsselaer, zendt aan Floris van Egmond, den brief van den koorbisschop Thomas van Nykerken, daer v g. alle dynck in hoeren sult, so heb ik mijnen voersoer van mijn selige huysfrau gehalden, dye selue heeft daer tot Nykerck sijnen oem vat sylueren veercks ende vat kleniodyen, dye vael wijff off seshondert gul. weerdich sijn ende dat selue daermede gespoelliert is ende is mede genoemen, ende ick niet en weet dat ick tegen der stat van Vtrecht gedaen heb, noch tegen dye staeten. Hij verzoekt hem te raden wat hij daarin doen zal, vant ick niet geern bueten v g. consent ofte raet doen en solde.* *Ged. dingsdag na S. Petrus (3 Julij) 1526.* *Zijne handt.*

185. Op huyden den 10 Julij anno 1526 compareerde voor mij etc. de erenfeste ende vrome heer heer Otto van Maelsen, canunnik ten Dom tUtrecht, ende heeft verclaert etc. ten versoecke etc. van Alidt wedue van saliger Queryn Jansd, woenende te Herwijnen, dat hem comparant etc. kennelijk es dat ettelijcke jaren geleden de voorn. Alidt wel wettelijcke met Queryn Jansd. saliger hare man in sijn huwelijck versamelt etc. sijn, ende tselue bij den heilige kercken geconfermeert es, als hetselue geschiet zijnde ten bewijze van zijn comparants swager, jonckheer Merten van Rossum genaempt, woenende toe ter tijdt op het huys van Waeijesteyn tot Herwijnen gelegen, alwaer die voern. Alidt als dienstmeecht, ende die voern. Queryn Jans, saliger, in sijn leuen als bouw-knecht woenachtich were etc. Actum Vytrecht etc. presen. etc. 1576.

Uit de protokol van den notaris Herwaerden bl. 27.

186. *Floris van Egmond, heer van IJsselstein; door den heer van Henkelum medegedeeld, dat het kapittel van den Dom te Utrecht, hyerbeuoderens des zeligen heren Wilhems van Werdendorghs, kanonick vanden Dom, zijne liefden oehemens sterffhuys opgebraicken en een brief en maechgescheyt (die v w. doch nyet nut) daaruitgenomen heeft, verzoekt die stukken of althans authentiek afschrift daarvan terug, dewijl hij dit in zijne vordering tegen Dirk van Haeften ter zake van 10 morgen land te Heikoop benoodigd heeft; mogt dit hem niet worde vergund, en verloor hij hierdoor zijn regt, zoude hij zijne schade op de goederen des kapitels moeten verhalen. Ged. Buren 23 Julij 1526. Zijne handt.*

Deel B. 583.

187. *Jenneken van den Creeff berigt aan Floris van Egmond: Mijn heer van Bwerren, nae allen groeten soe en weet jc sunderlyns nyet to scrijffen, dan dat mij Haneyk van Dessen ter stont een bryeff sent van Antwerpen, dat dye faem tAntwerpen gaet onder dye Fransoessen, dat seer wankel staet off men den peys sal holden off nyet, ende dat dye faeme daer js, dat dye fytseroy van Naepels vyt Vrankreyk nae Spaenge js, ende dat en beehaecht weel luyden nyet wel; oek en sijn der geen Vransoeyssen van machten, dye wat tee verlyessen hebben tot Antwerpen, dat en behaecht weel luyen oek nyet wel. Soe weet, mijn heer, dat Haneyk weel goets heeft, dat daer aen gaet, soe byt hij soe vryndelijck aen mijn heer, dat mijn heer toch dat beste wyl raeden ende scrijffen hoe hij hyer jn leffen sal, dat byt hij soe hartelijck; waer hij mijn heer jn kan ghedyennen, daer sal hij altijt goetwyllich jn weessen; ende scrjft mij oek, dat nyet mens van hem en sal weeten wat mijn heer hyer off scrjft, off mijn heer nyet gern en hadde, doet dat beste dat bydde jc mijn heer. Jc hadde nyet ghemeynt, mijn heer en sodde desse lannen tijt eens ghekoemen hebbe, gwaemt tee passe dat mijn heer ende vrow een sen dach nae ons lyeff vrow gwaem, mijn heer sodde wyllekoem sijn jn ons omgank mijn heer macht sijn, mijn heer sal wyllekoem sijn, ende sal doen dat jn mij js, ken God, dye mijn heer wyl ghesparen jn sijnnen wech ende jn sijnder lyeffden. — Jc hadde mijn vrow sus ghescreeffen, dat sij mijn heer vermaennen solde off mijn heer ons dat gelt dat mijn heer ons beeweessen heeft op Sant Martensdijk self gheffen sodde, off dat weyt solde maennen op den rentmeester, soe screeff mijn vrow mij met den irsten, dat jc mij noch v off vj wecken sodde lijden, dye sijn al om, soe bydde jc mijn heer vryndelijck met dessen boede tee scrijffen, want dat weet God, dat jc daer thans wel om beelast ben, jc moet een gheffen viij^o gul van gheleent gelt, dye som dat mijn heer me gheffen solde is v^o ende xxx gul. Och, mijn heer, wylt toch dat beste doen want sonder mijns heeren hulp mocht jc dye nyet op brennen, laet mij toch weeten, mijn heer, want dyt gelt moet ic in xiiij*

daegen hebben. Doet toch beste, mijn heer, en spaer mij nyet, dat jn mijn macht js. Ghescreeffen dessen saterdach voer ons lyeff vrow Annae (28 Julij) xv^e ende xxvj. *Get. JENNEKEN VAN DEN CREEFF. Archief van Buren.*

188. *Schout, burg., schepen. en raad der stad Kuilenburg antwoorden aan de 3 staten van Utrecht op hun antwoord van zaturdag ll. over tveerstadt te Kuilenburg, dat zij wegens den bouwtyd het gebruik van dat veer niet kunnen ontberen, zij beloven echter den opweg, onverminderd iemands regt, te zullen doen maken en verklaren namens den heer van Kuilenburg altijd ter antwoord te willen staan tegen wes reden ter contrarie Anthonis de Ridder allegeren oft voerstellen mach. Ged. 30 Julij 1526.*

Deel B. 584.

189. *Raden des keizers antwoorden aan Floris van Egmond op zijn schrijven van 6 dezer. Dancken uwer e. zeere vande goede waerschouwinge, ende voer antwoirde geuen wij uwer e. jnden besten te kennen, dat ons lange voer dese tijt bij onse g. v. verbaden js eenige knechten aen te nemen, zoe dat wij buyten haer consent tselfde nyet en souden dorven doen; nietemin om altijt te doen soe veel jn ons js, hebben wij geaduerteert der frontier steden deser landen, ten eynde dat zij goede toesicht souden hebben; wij hebben oeck onse g. v. ende mijn heere de graue van Hoehstraeten tot diuersche stonden geaduerteert vande tijdinge, die wij soe vanden castelleyn van Woerden als andere gehadt hebben, daer de voers. heere van Hoehstraeten ons op scrijft, als uwe e. bemercken moet vuyt copie vanden brieff hier janne geleyt, den welcken achteruolgende begeren wij zeer hartelick, dat uwe e. belieue toesicht te hebben op dese landen, ten eynde dat die nyet oueruallen en worden. Ged. 's Hage 7 Aug. 1526. Get. SANDELIN.*

Archief van Buren.

190. *De stad Amersfoort antwoordt aan de 3 staten van Utrecht, ter zake der veenen, dat zij wegens korthed van tijd en afwezigheid; eniger landgenooten daarover nog niet hebben kunnen handelen. Ged. 8 Aug. 1526.*

Deel B. 585.

191. *Lubbert Torck, berigt aan Floris van Egmond: Voe dat mijnne here rutter van Nassou het mesten deell hyr omtrent sijn. Herpijn heff mij ontbaden, dat hij ock bynnen dry off vyr daegen alhyr vesen. So beger yck tweten, vat yck doyn sael; sij en hebben nyet ennen stuuer ouer, en kommen oock nyet wael geborych kryegen; yck heb se fast gelent all dat yck heb. So byd yck, mijn lyeff heer, mij doch cryeuen wyll woe best doyn hyr myt. Ged. vrijdag na S. Maria Assumpt. (17 Aug.) 1526. Zijne handt.*

Yck sent v.g. ennen bryeff van mijn g. h. van Vttert, dye yck gekregen heb, doe yck deysen bryeff gekregen heb, so byn yck sus terstont aldaer gereden. Yck sael v g. terstont cryeuen vat mijn g. h. van Vttert belyeff.

Archief van Buren.

192. *Burg., schepen. en raad der stad Gouda antwoorden aan de 3 staten van Utrecht op hun schrijven, dat dair onrecht anbrenge ende buyten uwen sculde die k. m. ouer al hier jn zijnen landen vp heeft doen houden die goeden vanden drie staten van Vtrecht, begerende dair omme an ons tot onderhoudenisse van goede naebuerschap ende zekere contraarresten te beletten,*

dat wij ons vougen souden, willen sulcx dat die vphoudinge afgestelt mochte worden etc., dat het arrest niet door hen of hun toedoen, maar door de dispositie des keizers raad geschied is, dair jegens wij niet doen en moegen. Zij belooft echter den keizer en den raad hun verzoek mede te deelen, ten eynde dat die saicken wel verstaen moegen worden, ende dat nyemant ongelijck en geschie. *Ged. 19 Aug. 1526.*

Deel A. 964.

193. *Floris van Egmond, heer van IJsselstein, antwoordt aan de 3 staten van Utrecht, ter zake der veenen*, ende dat ghij der opbrekinge des dams, dair questie aff js, ende de mandanten op gefulminiert zijn, schult noch deel off consent toe gegeuen en hebbet, dan verstandt sulx bij k. m. ondersaten tot hoeren beholp ende verschoenynghe ende nyet bijden vwen geschyct wesen sold etc. — hoe dat ghij, alz beruerende der opbrekingen des dams van v nyet geschyct, ons sulx behoerde enden mytten yrsten gescreuen ende v onschult gedain solden hebben ende jnt claer tkennen gegeuen, wie die ghene gewest weeren, die den dam opgebraicken hedden, en sold mijn gen. vrouwe van Sauoyen so onbillick nyet gewest, v goedere, soe ghij des geen schult gehadt, in arrest ende haft te doin leggen, twelck mij hoer g. scrijft hoer g. doin doin heeft. Voirtz, soe ghij scriuet, men de zaicken wold laeten ainstain ende berusten tot kompst mijns gen. heren van Vtrecht etc., bedunckt mijner g. vrouwen vors., datmen dair mede mit hoer g. spot, soe hoere gnade wail vermoedt, dat mijn g. heer van Vtrecht der handelonge wail te vreden zijn sold. Ende als ghij dan voert vermeldt, wij beyde te samen dair merckelicken grooten schaede bij hebben solden etc., bedunckt ons, solden wij dair doer moegen weeteren, moesten wij oick dair off brieff ende bescheyt bij brengen. Wairom, goede vrunde, alsoe wij bynnen seuen off acht daegen te haue rijden zullen, wolden wij wael, ghij eynige van v der mijner gen. vrouwen goede onderrichtinge ende de ghene gewest weeren, die den dam doer gesteecken (soe tegenwerdige v scrijften sulx nyet cleerlick jnhalden), dair off dede, myt ons te haue rijden dedet, wij willen eme dair toe bijstendich wesen, ind soe voel goedt dair jnne doin als ons doinlick ende moegelijk wesen zall; ende wes wij sus goetz ende liefs gedain kunnen, willen wij gern doin. *Ged. Grave 21 Aug. 1526. Get. Floris.*

Deel B. 586.

194. *Christiern van Gots gnaden to Denemarken, Sweden, Norwegen etc., koningh, hertog to Sleswigk en to Holstein Stormarum etc.*

Vnse vruntlike groet ende wes wij lewes ende gudes vermogen tho vorn., eddele ende wolgeborne leue gude vrunde. Als wij am laesten durch vnsen getruwen secretarien N. Melchior vwen lefften hebben laten to kennen geuen de tijdinge, wij doen ter tijt hadden vth Duytsche landen van keys. ma^{ten} vnsen leuen hern ende broeders saeken etc., so hebben wij van dage entfangen brewe van her Jurgen van Fronsbergh, vth Ausborg geschrewen, indholdende, dat nu corts wth Italien van denn hertog van Borbon eyn post gekamen myt desse warafftige tidinge, dat keys. ma. vrunden de pawes Venetianer, de hertoge van Melan, van Ferrare, van Vrbyn, ende marckgrewe van Mantuen Florentiner myt oren brundz verwanthen jn Italien myt gantzer macht vpp sijn, ende hebben wall iij^m landzknechten, etlike dusent Sweitzeren, oc dat de koningh van Frankerijke one te hulpe eyn hope reisige perde awergesantt hefft, ende formeeren keys. ma. krigsfolk (de one tot veltslacht nicht stercke noch en sijn) weldichliken to belegheren, to bestormen, ende so corts geen weldige entsettinge awer kame see, to eroweren vth Meylan, Genua, Pawie, Cremone ende

vth gantser Italien to drijwen; doch de alweldige Gott keys. mat. mildheit ende rechtferdige saeken noch heft anseen ende de selwe vianden cortlinge iij grote nederlaghe ende schaade geleden hebben, oic to voelen tiden Cremone gestormet, alltijt noch myt schaeden hebben afwijken mothen; doch voir de lengde is to besorgen, wante de vianden sych alle dage mer konen bosterken. Dar vmme hebben gedachten keys. ma. beveelhebben ende howetlude vth Italien an vnsen leuen broder ende swager ertzhertog Fernando geschrewen myt dem vorg. post ende gebeden, dat se too ilends mit merer macht mogen vertroest werden; wo datselwe myt den alder ersten ende ilends nicht geschee, so befruchten se sych, dat keys. mat. nicht alleyn Italien myt oren holperen vorleese, sunder och dat koninghrike Neapolen eyn groter faare scae; awer ertzhertog Fernando, als keys. ma. gude truwe broder, lett sych de saeke gants to harten gaen, ende durch sijnen geschickten fullmechtigen, oc selwest myt allen vlijt handelt myt coopluden to Ausborg ende ander wegen, vmme gelt vpp to bringen, vnd lett das voer vth beeden to pande alle sijne clenodie, ock sijne lande ende steden to vorsetten; der gelijken vorbedet oc her Jurgen van Fronsberg alle dage all sijn guth, erwe ende eyge keys. mat. tenn besten to vorsetten voer gelt, dar mede he den hertog van Borbon ende de krigsluden in Italien van keys. mat. weegen mochte to entsettinge kamen; awer, so veele wij forstaen, willen de groothe cooplude nergen an, mer seggen se weten tenn gelde geen raet; dan wij befruchten, dat sij etwes anders vnder myt den coopluden etc.

Sunder twijffuel nu de Turck vpp der eyne side ertzhertog Fernando vpp de hals ligte ende alle Duytsche landen keys. ma. vorwanten in forcht hellt, werden de pawes ende sijne bunds verwanten vnder dem selwen alle ore gewalt anstellen, lijste bruken (*sic*) ende sunder vorsumenisse ore kryg eyn forfolgh gewen solde, den de keys. ma. so vmme Italien kamen (der Gott Almechtige vorbede); de gude heren ende krigslude dar jne liggen, vorlaten blijen ende noch dat koninghrike Neapolis in faeren geset werden, weren immer to beclagen. De landen willen ock nicht lichtlichen (wo se nu vorsumet werden sunder myt groten onthelligkem gelde ende bokortninge sijn wedder jne to krijgen, der men nu alle myt der hulpe Gades van keys. ma., wegen myt eyner mogelichen somme van gelde bij den andern, so dat wolde kosten, wedder jne to krigen, eynen ringe somme mochte voerkamen, dar mede ilends mer krigsfolk (der doch noech in Duytschen landen voer gelt to bekamen ende willich sijn) awer jn Italien mochten geschickt werden. Dar vmme, leue gude vrunde, alle js an vwe lefften vnse vrientlike bede ende vormaninge, gij willen desse hochste noetsake, daer an keys. ma. ende de gantze christenheit so veele gelegen, gruntlich to harten nemen, de hochgeborn furstinne fruwe Margrite vnse vrientlicke leue muhme gentzlich vnderrichten ende samptlich myt aller truweheit fljtich dar to denken ende raet finden, darmede vnse leue broder ende swager ertzhertog Fernando van wegen keys. ma. eyn staetlich hulp ende trost van gelde moge erlangen, ilenden ende sunder all vortoch, dan desse sake, so gij woll vorstaen, geen vorhalinge kan lijden, so wij nichten twiwelen gij vth angebormer eddelheyte ende an vwen naturlickern hern truwicheit myt aller macht willen vorsorgen. Wij konden doch vth hartlicker, denstlicker, broderlicke gude wille, de wij tot keys. ma. ende ertzhertog Fernando dragen, desse vormaninge (dewijle wij dar ock vmme gefordert sijn worde) nicht nalaten, vrentlike hogerende, oft onse vrientlicke leue muhme edder gij eynige wisse tidinge hebbet van keys. ma., vns de mede to deelende, soe war vwen lefften vruntschapp ende willen konen bewijsen, doen wij allwege noch vnsen vormoge willich ende gerne. Datum Lire vij die mensis Octobris, anno etc. MDXXVI. *Get.* CHRISTIERN.

Dea eddelen ende wolgeborn hern Floris van Buren, her Anthonie van Hochstraten, grawen

hern Johan to Bergen, heeren Adolph to Bewern, heern sampt anderen ordens, heren itzunder an dem Burgondischen haws, samptlich vnd besönderen vnser leuen vrunden.

Volgens het oorspronkelijke onder particuliere berusting.

195. *President en raden van Holland enz. zenden aan het kapittel van den Dom te Utrecht, de supplicatie overgegeven door burg. en raad der stad Amsterdam, namens de beide parochiekerken aldaar, met verzoek om hen heden van den ban daarin vermeld kost- en schadeloos te ontslaan, of indien het kapittel daartoe regt vermeent, hiervan te worden onderrigt. Ged. 's Hage 15 Oct. 1526. Get. ASSENDELFT.*

Deel B. 589.

196. *President en raden van Holland antwoorden aan het kapittel van den Dom te Utrecht, op hun antwoord van 23 Oct. op de klagten van Amsterdam, dat zij, om alle goede nabuurschap te onderhouden, in een uitstel der zaak tot eene eerstvolgende dagvaart bewilligen sonder eenige vanden prouisie te decernereren, weluerstaende ende soe verre uwer e. mede surceren van allen voorderen procedueren ende oick ad cautelam absoluere den ghenen, die inden ban gedenuciert ende gestelt zijn in sinodo voor die roode duere tot Vuytrecht, hetwelk zij den burgemeester van Amsterdam hebben medegedeeld. Ged. 's Hage 29 Oct. 1526. Get. DE JONGE.*

Deel A. 965.

197. *Bisschop Hendrik van Beijeren antwoordt aan de 3 staten van Utrecht, dat zij omtrent hun verzoek tot het expedieren der mandamenten van het stuivergeld, alle bescheit van zijne raden Jacob van Amstel van Mijnden en Ernst van Amerongen, maarschalk, zullen vernemen. Ged. te Duurstede 1 Nov. 1526. Zijne handt.*

Deel A. 966.

198. *Floris van Egmond antwoordt aan de 3 staten van Utrecht op hun brief, ter zake van Willem Torck, vermeldende dat het eene groote landzaeck is en in afwezen des bisschops nyet vut to richten stonde, en dat hij daarom de zaak tot diens terugkomst wilde laten rusten, — dat hij, nu de bisschop weder is teruggekeerd, verzoekt, dat aan Willem voorn. zijne geledene schade worde teruggegeven, op datmen diens verfolchs eens eyn eynde hebben mach. Ged. 1 Nov. 1526. Zijne handt.*

Deel B. 590.

199. *Kaerle, hertoch van Gelre van Gulich, jnd greue van Zutphen.*

Lieue getrouwe. Vwe scryften mit sampt den jngelachten bryff onss neuen van Ysselsteyn gelezen jnd verstaen, mensie maickende vanden lesten articul vanden dryen etc. Soe dan dese verleiden sommer lanck altijt geluydt hefft, dat wij onse borch Montfort, des wij v selfz to getuyge nemen, weder hebben solden, jnd nu scrijft men des geyn macht to hebben, jnd wurdt wat nyes mede vurbracht etc., konnen wij nyet anders vyt dese handell geuelen dan dattet alde is, dwile men nu ommer den wech jn wil, moeten wij die saicke Gaide Almechtich beuelen, jnd ons dulden jnd lijden, als wij bis hyr toe gedaen hebben. Dyt moeghdy onssen neuen voert verwytygghen fuer ons onvertoichgelicken, desen onssen bryff weder schicken. Gegeuen to Arnhem den xi^{ten} dach Nouembris anno etc. xxvj.

Item w. g. ind scriue mij nyet neder, dat ic w. g. dese cotype ouer gesandt heb, dat w. g. mote wael scriuen dat ic w. g. mijns gen. l. heer antwoord ouer gescreuen heb.

Afschrift.

Archief van Buren.

Door dezelfde hand geschreven, zie No. 201 en 202, welligt te gelijkertijd toegezonden.

200. *Bisschop Hendrik van Beijeren zendt aan de 3 staten van Utrecht, op hun verzoek, den brief van Margaretha van Oostenrijk, ter zake der bijcompste op die gebreecken, ten einde om hem voorts op te zenden, zooals zij van zijn raad Thomas Nykerken zullen vernemen. Ged. 12 Nov. 1526. Zijne handt.*

Deel A. 967.

201. *Collart berigt aan Floris van Egmond: Ic schick w. g. hedt antwoordt mijns gen. l. heren ind heb dat selue vt gecopiert. Sus, lieff heer, dunckt mij op w. g. behagen, dat men woe eyr woe beter volmacht crijge ind dan handelen ind besyen oft treffen wil, indem Got Almechtich beliuuen sal, van den vrede to halden, sullen w. g. vtter copien vernemen; w. g. willen mij weder eyn guyttelick antwoord laten hebben, dan wat men duet, latet ommers nyet raeden, dat men dese saicken affsleet aen denen off aen ander, der sal den huys van Burgongen nommer rouwen. Lieff heer, der ys binnen drie offte vier daghen enen anbassaet gewest vt Lotrynge bij mijnen g. l. h., wat hij bracht hefft en heb ic noch nyet vernomen, dan ic haept to weten eyr yet lang, ic wuld dat al saicken treffen wolden, weert Gotz wil, ind daer wil ic mijn erm vermogen nyet in sparen; w. g. sullen mij froem ind oprecht bewinden, w. g. stae vrij wast op mij, ic en verneem noch anders nyet dan alle saicken goyt ind sonder sorghe sijnt etc. Beliefft w. g. anders yet, gebiedt altijt. Lieff heer, ic verstae dat mijn g. l. h. aen w. g. doen scriuen sold hebben, dat w. g. mijn suster rechts wulden laten veruaren, ic wuld wael oytmodelicken bidden, w. g. mijnen g. l. h. ter antwoord deden geuen, off sij clagen off seggen wuld, dat vr rechts geweygert weer dar off dar etc. Ged. 17 Nov. 1526.*

Archief van Buren.

Dit afschrift luidt aldus:

Copia de verbo ad verbum.

Lieue getrouwe. Wij hebben vwen bryf ind oick onss neuen scrijfften gelesen ind verstaen, die wiele men dan geyn volmacht aen der ander sijden hefft, moet men der tijt verwachten, wes dat men daer vorder bescheyt van gecregen sal hebben. Die scrijfften ind worden hebben altijt nyet alleens geluydt, daeromme jnd om meer anderen billicken reden sus ouer weech nyet to scriuen staen, werden wij georsaickt jnder saicken vorder nyet to laten handelen, sonder yrst to weten, datmen aen der ander sijden die volcomme macht hebbe, ind als onse neue begert to weten off wij oick der vreden sullen willen halden, gelick der to gesacht is etc., laten v daer op weten, dat wij den vreden gelick wij toe gesacht hebben, oprechtich halden ind doin halden willen; verlaten onss oick daer toe, dat der gelijcken ons ind den onsen geschyen sal, twelick gij onsen neuen voert verkundigen mucht, ind desen onsen bryeff met den yersten weder schicken. Gegeuen to Arnhem xvj^{ten} dach Nouembris, anno etc. xxvj.

202. *De 5 kapitellen van Utrecht antwoorden aan Floris van Egmond, dat hij op zijne brieven aan de 3 staten en hun antwoord daarop samentlicke communicatie hebben gehalden*

ende myt waerheyt bevynden, dat wij ons des handels ende oirloichs van IJselsteyn, waer durch joncker Willem Turck zijne huys Nyenrode nedergeworpen ende van zijnen reeden goeden ende hauen spolieert worden is, zoe voir noch nae to geenre tijt nyet onderwonden hebben, noch oick dencken tonderwynden, gelijk dat wten rekenschappen des selfden handels genoechsam blijft, zoe die rekenmeyster lijden ende luyden laten alleen vander ridderscap ende stat Vtrecht, ende nyet van onser wegen gedient te hebben, zoe dat die voirs. actien ende gebreecken joncker Willems Turck etc. die ritterscap ende stat Vtrecht to verantwoirden ende to berechten staet. *Zij verzoeken dus, dat hij*, in des ghene wij onplichtich ende onsculdich zijn, joncker Willem Turck, ofte yemants anders der oirsaken haluen, omme onse goeden onder uwer e. gebiede liggende myt eenigen rechten te becommeren ende te bezetten ofte opspraeck te doen, nyet gestaden, dan ons die rustelicke ende vredelicke laten gebruycken ende genieten willen, waer aen uwe e. ons zonderlinge gunst ende welgevallen doen zellen, ende wij tallen tijden onsen vermoegens wederomme versculden willen. *Zij verzoeken hierop antwoord. Ged. 20 Nov. 1526.*

Concept.

Deel B. 591.

203. *Floris van Egmond antwoordt hierop aan de 5 kapittelen van Utrecht*: Soe wij onlanx leeden aindie vors. drye staaten des Neder-Stichtz betreffende ons vors. neuen Wilhem Torcks zaicken gescreuen ende begert hadden, nadenmael mijn gen. heer van Vtrecht nw to lande wedergekoemen weere, (soe deselue staaten allet tot zijne gnaden wederkompst der vors. zaicken vertreck genoemen hadden) men soe dair an wesen wold, de vors. onse neue zijns schadens haluen geboerlicken gerestitueert weerde mochte, op dat he sich des nyet meer to beclaegen hedde etc. Js noch onse gueticke gesynnen ende begheren na alz voer, dat ghij noch jnden beesten alzoe willet veruegen helpen, dat den vors. onsen neuen geboerlicke restitutie sijn geleedens schadens als vors. gedyen ende geboeren maich, alz sulx behoeren zall. *Hij verzoekt antwoord van de staten. Ged. Grave 24 Nov. 1526. Zijne handt.*

Deel B. 592.

204. *Margaretha van Oostenrijk berigt aan de 3 staten van Utrecht den ontvangst van hun brief 20 Nov. 11. door mr. Rutger Verkerck, brenger dezès. Zij betuigt, dat zij hun alle vriendschap bewijzen en goede nabuurschap met hen onderhouden wil. Ged. Brussel 27 Nov. 1526. Hare handt., lager DUBLIOUL.*

Deel B. 593.

205. *A. van Lalaing, graaf van Hoogstraten, antwoordt aan Floris van Egmond*: Jay recue voz lettres ensamble la copie des lettres de mons^r. de Gheldres a Collart, que jay communicque a Madame et a mons^r. de Berghes, dont ny sauons prendre autre piet, synon que le s^r. ne desire que de trayner et tenir la matere tousiours en delay tant quil voye que les affaires de lempereur et du roy de France demendront, neantmoins puis quil nen peut estre autrement, encoires ne va il que bien moiennent lobseruation de la treue, et sil gaigne de lun coste, aussi ferons nous de lautre. Jespere puis que mons^r. le prince est passe avec les Alemans que aiant nouvelles de larriuee de mons^r. le viceroy de lautre coste, que attendons journelement, que les affaires de lempereur ne sen porteront que de mieulx, et que le roy de France ensamble le s^r. auront occasion de mettre de leaue en leur vin.

III.

Quant a l'article de la main de Collart touchant la plainte de ceulx de Deuenter, j'attens mons^r. le president de Malines jey demain ou apres demain; lui venu pour ce quil en scet a parler, jen communicqueray avec luy et vous y feray responce par le premier.

Quant a l'assamblee de pietons que fait mons^r. de Gheldres, jen ay aussi fait raport a Madame, laquelle est bien de vostre aduis, que vous demorez tant que verrez lyssue. Je ne voy encoires apparance a la conduite de layde, car les estatz ny veullent entendre que aiant premier achete le different sur la hertallinge, que trouons assez difficile.

Touchant le paiement des gendarmes, la restriction de la monnaie sest conclute et se publiera enuers le Noël, lon a mande les recepueurs pour sauoir quel argent jlz ont receu et ce qui se trouuera en leurs mains; je tiendray main quil leur soit enuoie a tel pris, quilz lont receu et leur commandera (de) faire diligence sur le recouurement de la reste, et fait a fait quilz auront receu quelque chose, quil leur soit aussi enuoie. Je cognois bien quilz en ont necessite, mais pour le desordre en la monnoie les recepueurs en ont tousiours este perplex, quilz ne sauront comment se regler.

Au surplus vous sauez, que nagueres a vostre auertissement j'aye sollicite la main leuee et deliurance daucuns marchans et marchandises du pays de Gheldres en Anuers y arrestez a la poursuite daucuns d'Enchusen, ausquelz je ditz lors quilz eussent a mettre leurs doleances par escript, quilz mont presentement exhibees et les vous enuoie en cestes, pour les visitez et apres y faire selon que trouuerez la matere disposee.

De nouvelles, mons^r. de Corbaron est jey arriue, lequel passant par Engleterre y a trouue les Anglois changez en meilleure affection vers l'empereur. Le s^r. don Jmgue (Jnigue) est aussi jey venu, lequel se despeichera pour aler celle part, main a cause quil est vng peu maldispoz, je croy quil ne se partira si tost. La reste vous diray, quant je vous verray. *Ged. Brussel 27 Nov. 1526. Zijne handt.*

Archief van Buren.

206. *A. van Lalaing, graaf van Hoogstraten antwoordt aan Floris van IJsselstein:* Jay receu voz lettres du tiers jour de ce mois, par lesquelles mauertissez encoires de lamas des pietons en Gheldres et que ne poez sauoir lemprinse, sur quoy vous aduertis et croy que layez sceu par lettres de Madame, au moins jauoy baillie charge le vous escrire comme elle ait eu nouvelles de France, que le roy eust propose au moyen du duc de Wirtemberch de susciter quelque brouillez en Alemaigne et pour ce faire luy deuoient les Suisses dun coste et mons^r. de Gheldres de lautre furnir quelque quantite de pietons; maintenant lon entend ceste emprinse estre descouuerte en Alemaigne, par ou est apparant quelle cessera et quil nen ensuyra aucun effect; toutesfois lon ne se peut trop assureur, et auez bien fait den auoir preaduse les frontieres, jen ay baillie pareille chose a m^r. Corneille pour Frise.

Quant au raport de maistre Guillaume des Barres par les lettres de Madame et aussi les miennes dhier, en auez quelque aduertissement, et na raporte autre chose que le duplicate des lettres que Madame receut de l'empereur a Berghes, et dont auez estre present a la lecture, si comme je vous escripuz hier a loccasion d'une pointe entre ledit des Barres et m^r. Jehan l'Alemand; lon a trouue sa despeichie bien petite; quant du surplus pour ce que les materes, valent trop mieulx dictes que escriptes. Je le vous compteray, mais que je vous voye en effect, je ne percois autre chose, synon que tout nostre affaire depend de ces Ytales.

Quant a l'argent des gendarmes le tresorier des guerres fait toute la diligence quil peut pour

leuer tout ce quil est possible de recouurer et ay dabandonnt chargie vostre homme maistre Rasse de len aussi solliciter, afin què ledit argent vous soit eunoie le plus tost que faire se pourra.

Quant a la hertallinque, si comme je vous escripui, hier quoy que nous faisons, nous nen sauons auoir la fin. Touchant de la mounoye la reduction en est absolument concludte et sen fera la publication la veille de lan.

Quant a lassemblee des deputez de messrs. de Gheldres et de Cleues, mons. de Rauestain a declare a Madame en presence des autres seigneurs comme mons. de Cleues luy ait promis de ne jamais traicter du mariage sans son consentement, et quilz en ont eu plusieurs bons propoz ensamble, par ou nest a croire que lassemblee se face a ceste jntention; maintenant de ce quen entendrez plusauant, vous en pourrez auertir Madame. *Ged. Brussel 9 Dec. 1526.*

Madame a eu lettres du roy de Boheme dauertissement, comme messire George de Fransberge soit avec les pietons Alemans passe et quil les tient avec les gens de lempereur aux Jtales, aussi que le viceroy soit arriue au port de Corcie. *Zijne handt.*

Archief van Buren.

207. *Collart berigt aan Floris van IJsselstein:* Ick heb antwort gecregen van mijn gen. l. heren op w. g. scriften, tselue ick w. g. tegenwoirdich mit auerschick ind begere diensteliken w. g. mij mijns gen. l. heren brieff mit brenger van deesen weeder auer schicken willen. Jek salt w. g. eer geschickt hebben dan durch gebreck des ysshaluen en ist mij niet moglick geweest. Lief heer, hyer en is anders niet nyes noch niet sunderlink, dan ick w. g. lestmaell gescreuen heb, kompter iet anders sullen w. g., wilt Godt, waell vernemen. Lief heer, mijn gen. l. heren heeft mij weeder omme doen seggen, dat ick w. g. vermaenen sold aen Gerardus ind Joest Vermaet, dat sij niet gerestitueert en wurden van orren schaede, gelijk alst tot Deuenter geslaiten ind verdraegen is geweest, in presentie van commissaris van mijn gen. vrouwe van Sauoyen ind mijn gen. l. heren. Js hyer omme mijns gen. l. heren begeren w. g. soe willen doin verschaffen, dat diese vurs. weeder omme restitutie moegen krijgen, op dat mijn gen. l. heren der moynisse eyns voir alle ontledicht mach weesen, ind beger hier van dienstlicke tweeten wes ick mijn gen. l. heren ter antwort geuen soll; ind begeren w. g. ietwes vorder van mij gedain thebben, bid ick dienstelick w. g. mij willen laiten weeten. *Ged. 30 Dec. 1526.*

Archief van Buren.

208. *A. van Lalaing, graaf van Hoogstraten, berigt aan de 3 staten van Utrecht:* Wij zijn zekerlick geaduerteert, dat de Leckdijck ontrent daer die laestmael ingebroeken was, zeer gebroeken ende gescoert js, zulcx datmen nauwelick een paert daer ouer leyden en mach, ende js groote sorge dat de selue dijck weder doerbrecken sal, ten zij datter groote hulp toe gedaen wordt, wat schade ende jnconuenient daer vuyt gebeuren soude, konnen wel gemercken uwe e., die wij hier van aduerteren omme daer in te voersien mit alle naersticheyt, want wes schade des keyzers landen ende ondersaten vpcommen souden bijt jnbreken der voers. dijck, dat God verhoeden moet, zondmen jnputeren ende verhalen an uwe e. goeden, dat beter waer in tijts verhuet. *Ged. 's Hage 31 Dec. 1526. Get. SANDELIN.*

Deel D. 672.

209. *Collart antwoordt aan Floris van Egmond, zijne schriften te hebben ontvangen, welke hij aan mijnen gen. l. heren voirt presentiert ind heeft laeten leesen.* Soe dan w. g.

aengaende die gardesoerres seer hart nemen, en heeft mijn gen. l. heren mij beuoelen aen w. g. tscrijven, dat sijn ff. g. dat soe hart niet eyn meynden van w. g. gardesoerres, dan van anderen heren gardesoerres vyt Brabant, ind mijn gen. l. heren is w. g. des in alle guede waell tvreden. Jck beuynde sijn ff. g. recht op tot w. g. inden w. g. yetwes aen sijn ff. g. to doin verschaffen hedden etc. Lieff heer, mijn gen. l. heren heeft mij beuoelen eyn hart tdoin schieten tegen en toekoemenden sonnendach voir w. g., indem idt ennichsins moegelicken is. Lieff heer w. g. verstaen die guede meynonge waell, jck bid w. g. in gelijcken doin willen, want inder wairheyt bij mijnen eedt en beuynde ick mijn gen. l. heren noch ter tijt anders niet dan recht op tot w. g. *Ged. 8 Jan. 1527. Get. COLLART.*

Archief van Buren.

210. *Bisschop Hendrik van Beijeren berigt aan de 3 staten van Utrecht, op hun verzoek om antwoord op het hem toegezonden concept der concordien, dat hij hun hierop reeds zou geantwoord hebben, dan ons zijnt nw zoe voel geschefften voergeuallen, wij daer toe nyet hebben verstaen connen; dan dieselue wat vuytgericht zijnde, willen wij daer an gedencken. Ged. te Duurstede 12 Jan. 1527. Zijne handt.*

Deel B. 594.

211. *Oproeping der leden der 3 staten van Utrecht ter kapittel-generaal, bepaald op woensdag e. k. na S. Poncianus (Jan. 12) omme te sien aenbrengen die rekenscappen van Hendrik Soudenbalch en Anthonis Venrode, ontvangers van het huisgeld van den jare 1513.*

Deel D. 673.

212. *Raden des bisschops, ridderschap en steden van Overijssel, thans zijnde te Deventer, antwoorden aan de 3 staten van Utrecht op hun schrijven, vermeldende: Woe sick die ghebreke aldair begheuen totten oproir, ghekomen, ende tot wat wesens ende ghestalt die seluen gebracht sijn. — Solden die trefflixsten vanden onsen bij onsen g. l. heren ende uwen l. gheverdiget hebben, die schelunghen nae reden ende billickheyden thelpen ondervanghen ende nederleggen, dat dair gheen vorder moijenissen ende onwille van en verrese, hadden wij vrij ende onghelimitteert gheleyde vanden ffursten van Gelre mogen verkregen; want dan idt selue gheleyde ons toeghesant deels expresslick, die anderen bedeckt vthsondert, is een yder beducht, nyet wettende wie dair mede ghemeent ende tot wen sijne ff. g. dat refereren wil; konnen v l. auerleggen, dat nyemantz van onss der mathen ghelegen wil sijnd, op sodaen conditionael geleyde to reysen. Als wij dan woe langer woe meer bericht werden, die ffurst van Gelre sick myt gheschut ende anders daer nae stelt, dese lande to auertrucken ende deser zijden gheenre guetlicke handelen ghestaden will, ten sij die ghevanghen yrst ja sijnre g. handen ghestalt worden, soe wij verstaen, begeren guetlicken v. l. onss ende deser alinge lantscappen to ghevalle, noch een mael myt beseyndinghe an sijne ff. g. willen onderstaen to bearbeyden, die ghebreken mochten to ghehoir komen bij onss g. l. heren ende sijnre f. g. reden, soe wij nyet en begherden dan vrede ende onderholdinghe gueder nabuerschap myt sijne g. ende des seluen ondersaten ende bewanten, ende oirbodich alle tghenne tdoene, des wij nae vermogen des tractaetz schuldich sijnt; dat willen wij tallen tijden gerne weder verschulden. *Zij verzoeken antwoord. Ged. Deventer 13 Febr. 1527.**

Deel A. 968.

213. *Karel, hertog van Gelder, antwoordt aan de 3 staten van Utrecht op hun verzoek om geleide: Bedunekt ons tselue nyet dan vergeeffz werckx zijn, soe die vve ommers geen geleydtz bij ons bedoruen, dan waill andere voirt van onser wegen geleyde toeseppen muchten; niettemin schicken v tselue nae vwer begeerten. Ged. Arnhem 18 Febr. 1527. Zijne handt., lager MUYLICHEM.*

Deel A. 969.

214. *Openbrief van Karel, hertog van Gelder, waarbij hij aan de gedeputeerden der 3 staten van Utrecht, als: aan meester Gerith Zuggeroode, meester Anthonis Venraidt, heren Frederick die Conynck ind heren Adriaen van Renesse, Ernst van IJsendoeren; Steuen van Zuylen; voirt Arndt van Wuluen ind Jan van Waell, burgermeesteren, die nv tot ons komen werden, geleide geeft tot 25 personen toe. Ged. 18 Febr. 1527. Zijne handt., lager MUYLICHEM. Voorzien met zijn opgedrukt zegel.*

Deel A. 970.

215. *Eerbaere, vrome, guede vrundt. Also onze gen. heer van Vtrecht bynnen sijn f. gen. stadt Vtrecht een ander ordinantie ende regiment gestalt heeft, dair mit alle guede luyden in vrede, recht ende justicie gebracht ende voirt aen gehouden moegen werden; want dan sijn f. gen., ende meest oick alle goede luyde mishagen hebben op dat lantrechte, the weten, datz lantrecht mittie meeste stemmen elck van sijnen vrunden; die sij op hoeren dagen weruen ende opbrengen connen gewesen ende wtgerichtz werdt, omme dan die ende diergelijke gebreecken, dagelick op onsen gen. heere rechtdagen gebruyckt werden, te remedieren ende een andere ordinantie bij sijn f. gen., die nae recht, reden ende alle billicheyte wel behoert te wezen, te helpen maecken ende dair toe te raden, laten wij v weten, dat gij dairomme en manendage toecomende guets tijts in den Doem tVtrecht tot onsen gen. l. h. heren begeerten ten capittel generael comen wilt, insgelijcx der onkosten, die sijn f. g. inden camergerichte der staten haluen oick hier bynnen Vtrecht gedaen sijn, tot weluaren des gemenen landen te helpen vynden ende wtzettinge, daarvan te doen etc. God zij myt v. Gescreuen tUtrecht opten xx^m dach Februarij, anno xxvii.*

Voorzien met zijn opgedrukt zegel.

AMELIS VAN ZUYLEN VAN NYEVELT,
doemdeken tUtrecht.

Volgen de volgende namen:

Her. Johan van Renen van Wuluen, ritter, Johan van Huchtenbroeck, ritter, Frederik Wten Ham, mairscalck, Eerst Taets van Amerongen, mairscalck, Jacob van Amstel van Mynden, Cornelis van Amstel van Mynden, Beernt Wten Enge, Melys Wten Enge, Wouter Wten Ham, Anthonis van Aemstel van Mynden, Gijsbert van der Aa, Symon van Teylingen, Frans van Nyenrode, Jan van Renesse van Wuluen, Jacob van Boechorst, Euer die Ridder, Jan van Oestrum, Goeiert de Coninck, Gerryt van Zuylen van Nyevelt, Beert Freyss, Johan van Herdenbroeck, Gijsbert van Herdenbroeck, Lubber(t) van Gronewoude, Frederick Zeldenneck, Geryt van Zulen van Natewisch, Jan van Donslair, Jan van Doernick, Steuen van Zulen, Erst van Ysendoren.

Deel D. 674.

216. *Karel, hertog van Gelder, zendt aan de 3 staten van Utrecht zijne raden, Johan van Zuylen van Nyevelt, ritter, meester Wijnaldt van Arnhem ind meester Herman Knoppert, der rechten doctoren, etzelicke montboetschappen ind saicken v van onser wegen tkennen te geuen, die v merckelick berueren. Ged. Arnhem 25 Febr. 1527. Zijne handt., lager HOLTHUYZEN.*

Deel A. 971.

217. Eerbaere, vrome, wijze, voersichtig bijzondere goede vrunden. Wij laten v weten, dat gij op Sinte Gregorius dach toecomende te prime tijt jnden Doem tUtrecht ten capittel-generaal comen wilt, omme onse volmachtichde gedeputeerde te sueken opter beraemder dachfajrt jnden Hage ende the tracteeren opter questien vanden yenen, vander toe damminge bij der A ende den scade, die de Hollanders allegeeren dair bij geleden te hebben, ende voert op andere groten gebreecken des Gestichts welvaart beruerende, die geensins affgeslagen en dienen, God sij myt v. Gescreuen tUtrecht opten ix^{den} dach Martij anno etc. xxvij.

Voorzien met zijn opgedrukt zegel.

BERNARDUS VAN HAIREM,
Vice-doemdeken tUtrecht.

Volgen de volgende namen:

Heeren Johan van Renesse van Wuluën, ritter, Johan van Huchtenbrouck, ritter, Geryt van Zuylen van Nyevelt, Steven van Zuylen, Beernt Wten Enge, Jan van Reness van Wuluën, Melys Wten Enge, Gijsbert van der A, Tymen die Wael, Wouter Wten Ham, Frans van Nyenrode, Eerst van Nyenrode, Jan van Wijck, Lubbert die Wail, Jan van Oestrum, Symon van Teylingen, Eerst van Wijck, Geryt van Eck, Jan van Wijck Willemsz, Splinter Wten Ham, Jacob van Bochorst, Beernt van Zolms, Euert die Ridder, Goeyert de Coninck, Jacob van Amstel van Mynden, Frederick Zeldenneck, Eerst Taets van Amerongen, Frederick Wten Ham, Jacob van Zulen van Nyevelt, Eerst van Ysendoeren, Gijsbert van Herdenbroeck, Lubbert van Gronewoude, Beernt Freys, Jan van Herdenbroeck en Jan van Donselair.

Deel D. 675.

218. *De stad Amersfoort antwoordt aan de 3 staten van Utrecht op hun verzoek om op heden ten kapittel-generaal hunne gedep. te zenden, en ter zake der zending naar de dagvaart te 's Hage, — dat zij aan dit verzoek niet kunnen voldoen wegens de onveiligheid der wegen, hebbende vernomen, dat die van Eemnes met de knechten verdonghen hebben, en die van Baarn daartoe niet kunnen geraken, ook dat den hoep thoeft herwerts hebben. Ged. 12 Maart 1527.*

Deel B. 596.

219. *Frederik van Zuylen van Nyevelt berigt aan het kapittel van den Dom te Utrecht, dat het gedrag tusschen hem, als regt hebbende van den graaf van Nassau, en tusschen mr. Floris van Wijngaarden met jufvrouw Aecht van Zwieten, weduwe van wijlen Peter Schaert, over dyuersche vischerie inden Lecke, door den voorn. graaf in erfpacht gehouden van het kapittel, is hangende voor den grooten raad van Mechelen. Hij verzoekt hem voor ten langste eene maand te willen zenden de oorspronkelijke certificatie der stad Schoonhoven, also die ghetugen doot sijn, om daaruit een authentiek afschrift te doen nemen, vermits eenige der raden het vidimus niet voldoende oordeelen. Ged. 20 Maart 1527. Get. FREDERIK VAN ZULEN VAN NYVELT.*

Deel D. 676.

220. *De 3 staten van Utrecht verzoeken aanden heer van Brederode om op vrijdag e. k. ter kapittel-generaal te willen verschijnen, om over zijne ingezondenen schriften, betreffende de inneming van het huis van Ameide, te beraudslaan. Ged. 24 Maart 1527.*

Deel D. 676.

Concept.

221. *Walraven van Brederode berigt aan de 3 staten van Utrecht: Uwe w. ende e. moe-*

gen waell gehoert hebben, hoe mijns alders van aeuere te aeuere goede vrund geweest sijn tot der stadt ende des Gestichts van Vtrecht, ende selfs, vmmers jck, die nye van mijnen tijt hoer leed en dede, nochtans dat mij vyter stadt van Vtrecht jnden jair van LXXXIJ dair nae sulcken oeueraall ende onverwijnlijcken scade, te lang te verhalen, bouen eer, geloeue ende brieue genoech bewesen ende euenwaill tot heer toe noch onverricht afgebleuen js, wair an bouen mijns h. g. van Vtrecht ende tot sulcker meyninge nyet, als jck mij vmmers betruwet hadde, tot die selue zijne g., die jck nyet en weet dan eer, liefde ende vruntscap toe gedragen te hebben tot aller tijt, van dat jck gekonnen off gemoegen hebbe, mijn huys vander Ameyde, op oerzaeck, als die selue mij schrijuen, dat ick geen justicie off leuringe en heb willen doen van etzelijcke hoefluyden, die jck alhier in mijne stede ende vriheit van Vianen geleide gegeuen had en hebbe, doer oirsaecken dat zij mij beloefden die knechten te verlaeten ende te doen sceiden, als oick gebuert js, ende anders tot noch toe hier in mijn lantgen hadden moegen bliuen leggen, gelijk sij deden ouer die jaren twe, dat sij bynnen mijnen lande bleuen leggen langen tijden, als alle mensschen weten, tot mij ende mijnen ondersaten verderffelijcken scade, als die doe die mocht nyet en hadde noch nu nyet gehadt en soude hebben, die te slaen ofte verjaegen, dair mense soe lang jnden Gesticht geleden hadde, ende bij mijn landtgen nyet te gelijcken, als jck zijne g. dat niet wijder verhaell, ende oock hoe jck voir mijn eer sulcx nyet doen en mocht, noch van mijn alden nyet en had soe te doen, alsoe gescreuen heb gehadt, wair doir jck nyet gehoopt noch gemeyndt en had, zijne g. dair ouer mij solden hebben willen vergen, jck laet staen mijn huys, dair ouer mij alsoe te doen nemen, ende dat selue vanden zijnen alsoe jngenomen wesende, mij gescreuen te sullen willen hebben soe veell verre, dat jck zijne g. die selue hoefluyden noch toescicken wold, nyet tegenstaende hoirs geleys zij van mij hadden off hebben, dat mij eerenhaluen ouer hemluyden nyet en staet te breken, zij sijn datse sijn; ende dat jck hemluyden geleide gegeuen hadde, was well ses daegen nae dat ynnemen van Zulenborch, ende op mij van nyemants te voerens begeert en js, hemluyden geleide te weigeren, off oick en wist sulcx nyet als mijns h. g. hemluyden nae scrijvende js, ende oick hoir licht naerre solden willen verantwoirden, vmmers neemens ende dootslaechs haluen vanden zeligen landtcommenduer ende sijn huys met leuende konde, ende euenwaell jck op hoir laet staet. Waell js wair, mijns h. g. mij mede in horen brieuen mijns leenshaluen jnt generaell vermaenden, ende jck sijne g. weerder opscreeff, dat sulcx van Vianen nyet en was, dan dair jck sijne g. eer off dienst sold konnen doen, beheltelijcke mijnre eeren ende zedene, dat jck hier mede nyet doen en cost, tgeen soude hebben willen doen; ende all noemde zijne g. mij der Ameyde nyet, soe wist jck waell zij dat mochten meynen, dan dair en sijn die voors. hoefluyden nyet geweest; nyettemin hoe dair off waer off nyet, ende jck mij dair all in vertast hadde, als neen, als dair off zijne g. ende des Gestichts leenman, ende als jck bekenne, dat sold leenrecht waell kennen onderscheit doen, zonder metter daet om mijn huys soe jngenomen te hebben ende aengeveert, ende jck aentwijnuel recht ende redenen, daert eens voir komen sall moegen. Waeromme ende teynde van dien jck uwer w. v. ende uwer l. e. hier aff beger jnden besten geaduerteert te hebben, hoepende ende meynende, die selue in desen raet, consent, noch daet dair toe gegeuen en hebben, wair van jck begheer een guetlijck bescreuen antwoirt. *Ged. Vianen 24 Maart 1527. Get. BREDERODE.*

Deel A. 972.

222. *Michiel Mercator berigt aan Floris van Egmond, en in zijne afwezigheid aan A. van Lalaing, graaf van Hoogstraten:* Dat ich byn comen tot Vynsar bij den K. onde C. den xij dach tot myddach Marcij, onde van stonden aen den C. gespraeken, onde bryue gely-

uert; dar nae mij bevaelen heft to bliuen omme hij den konnychge to spreken onde mijn credens to verclaeren, als dan bij on to commen tot Hantercort, et weelick ic na sijnen wyel gedaen heeb, den seluen dah tot vespertijt den e. k. gespraeken onde bryue gelyuert, seer vrijelijck onfangen heeft, als van w. mijn lyuen gen. heeren wegen den dach sonnendach dar nae mij audyency gegeuen heeft bij eyn oertyeft, onde alle saken verhaelt onde mij seer vyesselijck geantert heft; ten laesten alle credens wan w. mijn g. l. h. seer vryntlick onfangen heft, onde begerrende, weeret mogelick, myt w. mijn g. l. h. to spreken, haepen aen God dat ghij mijn h. on nyt onrecht aen geuen en soelt, onde weret also, dat God gewochden, dat ghij bijden anderen commen coest, hij hap an God nyt scheidende sonder profyet to doen, als ic w. mijnen heer verclaeren sal, also balde mij mogelijck sijn sal, des seluen gelijk dye c. seer sijn betrouen op w. seet, dat mij nyt mogelick en js to scriuen. Vort an so heeb ych onfangen van beyden vors. credens to w. mijn e. h., dan comt omme toessen beyden to spreken, onde so balde hij sijn relaes gedaen heft, so heft mij d. c. beloest aef to verdijchgen. Als gyesteren heer heeb ic den e. k. gespraeken, onde oick gevraech heft, vaer dat dy ambesaet van mijn g. vrou blyeft, jch heeb geschyet den poest tue dach hij woren to vernyen, dan wij en hebben noch eegeyn bescheyt. *Ged. 24 Maart 1527.*

Als hueden heeb ic Maxemylyannus wuen soen gescriuen myt Eschichz, dye gesonden ys ya Spansy, dat mijn h. onde m. vaelvaerende syen onde alle to samen.

Deel D. 446.

223. *Karel, hertog van Gelder, berigt aan de 3 staten van Utrecht, vmb erronge ind twyst tusschen den bisschop en den heer van Brederode onlanx verrezen, nedergelacht to werden, hebben wij aen onsen oehemen doen schrijuen, as ghij vyt jngelachter copiën vernemen moight. Js onse guetlicke begeren, dat ghij sijnen l. der saicken to guede wilt aensuecken to bewilligen sulcke erronge ind twyst gesleegen ind vorder verloup, dair vyt verrijzen muchte, verhuedt bliuen. Ged. 28 Maart 1527. Zijne handt., lager B. VAN DER ELST.*

Deel D. 677.

Het ingesloten afschrift luidt als volgt:

224. Soe tusschen vwen l. ind onsen neuen heren tot Brederode onlanx erronge ind twyst erheuen, dair vyt vorder verloup versienlick is, wij as naborheer lieuer verhuedt zegen, hebben dairomme onse neuen vurg. as mijnre parthie besant, omb to weten off sijnen l. lijdlick weer tusschen beyden to laiten handelen die erronge ind twyst nedergelacht to werden, dairtoe sijne l. sich ergeuen, as wij verstaen, tselue wij vwe l. gueder meynonge nyet en hebben willen verswijgen. Soe wij dan durch bewantenisse bluetzhaluen sijne kynderen ons toegedain, ind omb guede naberschap ind vruntschap sulcke twyst ind erronge gerne geslegen wulden sien, begeren wij vryntlick van vwe l. eyn weten to hebben, off vwen l. oick gelegen ind lijdlijck will wesen die saecke to laiten handelen, dairjune wij soe voele guetz willen doin, ons ennichsins moegelijck wesen sall, ind begeren des eyn schrijfflick antwoirt van vwe l. *Ged. Arnhem 28 Maart 1527.*

Deel D. 678.

225. *Walraven van Brederode antwoordt aan de 3 staten van Utrecht (steden) op hun schrijven, vermeldende: dat zijne schriften in het kapittel-generaal gelezen waren, waarin hij antwoirdt an vwen l. begerende was, off die selue raidts, daedts ende consents plichtich wee-*

ren sijnnemens mijns huys ter Ameyde; — soe ick dan nu bij vwer l. schriuen dies nyet genoichsam beantwoirdt en worde, bedunckt mij, ghij die daedt vves heeren schijndt te auoijeren, mits mij vuerhoudende, ghij niet verhoept en had, jck nae duechtlicke beseyndenge ende guetlicken geschriftliken versuecken in mijnre stadt Vyaennen alsulcke moirders ende stratenschenders vpghehouden soude hebben etc., twelcks ick an vwer l. heere genouch behoirlike ende guetlike vnschult gedaen heb, des gij billicheit, reeden ende eerenhaluen een benuegen had behoeren te nemen, dan sunderlinge der duechtliker besendenge, vve schriften aff melden, wordt in tijden ende wijlen genouch bliken, wie veer jck an sulcker besendenge, bij den duechtliken manieren der geschickter vwer l. heeren allyr binnen ende buten mijnre stadt vertoont, gehouden was. Ende dat in mijnre stadt Vyaennen vanden Stichtschen vndersaten vntfangen soude weesen enigen brantschatte, en sall nunmermeer bliken bij mijnre offer mijnre kennisse geschiedt. Betreffende vwer schriuen, wie die h. l. fursten hertoug van Ghelre vwen gen. heeren van Vtrecht duen schriuen end mij besandt had, vmb die . . . . . tusschen vns . . . . . nagebuerlick tonderhouden; jck mij ergeuen had; ende . . . . . (des nochtans wall duenlick was) insgelijcks erlangt ende verworuen; js wall waer, ick tot besendenge h. fursten van Ghelre, ende sijner f. g. te geualle, mij nyet vnhandelbair en heb willen laten vinden, vm mijn zaick vuer fursten ende heeren verstaen ende erbaert te werden, dair ick vntwijfflick, die reeden ten beyden zijden verstaen, vmbeschaemdt geuonden zall worden; dan soe vwe l. myt begeerten mij vermanen, ick midler tijt nyet nywes en soude handellen, hoepende vander zijde vves g. heeren en soude van geliken niet geschien etc.; jst mij hue langer hue meer weederuært ende vuer oghen kumpt die gelegerde vp mijnen huysse ter Ameyde dagelicks sich wijder eruorderen, ende wijder vp mijnen schemelen vnderzaten den seluen huere vitaelge ende huysraedt aff te nemen, ende voirt in anderen vngebuerialcheiden. Wan dan sulcks sunder vertreck nyet affgestalt en wordt, kunnen om l. wall betrachten, wie duldlich mij das te lijden steet; ende ingeualle das nyet en geschiede, soude jck benodicht worden myt raedt, hulp ende toestandt mijnre vrunden ende maghen, alles vermuegens dair jnne te versien. *Ged. Vianen 1 April 1527. Get. BREDERODE.*

Deel A. 974.

226. *De domdeken Amelis van Zuylen van Nyevalt laat aan Lubbert de Wael weten om vrijdag e. k. ten kapittel-generaal te verschijnen, om eyntlicke, sonder langer vertreck, den keizer te antwoorden op de artikelen van de gedeputeerden, den staten onlangs in den Haag voorgehouden, over het onderhoud van den dam in de rivier de A, en over de opstelling van voirtmeer nyet te greuen in de veenen in geschil, over de verdieping des IJssels, en verhelinge van den Rijndijk, en schickinge op den Diemerdijk. Ged. maandag na Letare Jeruzalem (1 April) 1527.*

Deel D. 679.

227. *Karel, hertog van Gelder, verzoekt aan het kapittel van den Dom te Utrecht, om over de prebende, welke Johannes Lomel van voornemen was aftestaan niet te beschikken, na daarvan te voren aan Johan Wijnschot, doctor, die daarop geregtigd is, kennis te hebben gegeven, opdat hij niet veronregt worde, twellick wij (als billick) nyet gerne hebben solden. Ged. Arnhem 2 April 1527. Zijne handt., lager J. VAN AMSTEL.*

Deel B. 597.

228. *De domdeken Amelis van Zuylen van Nyevelt laat weten aan burg., schepen. en raad der stad Utrecht, om woensdag na Judica e. k. in den Dom ten kapittel-generaal te verschijnen, om afgevaardigen van den bisschop en der staten van Utrecht wege naar den keizer te benoemen, en om eyntlicken te sluyten, off ons enich moetwille bijden Hollanders bij queme, ende ons geen recht, beruerende die venen ende die opinge des dams bij der A, weder vaeren en mochte, wes wij alsdan bij onsen gen. lieuen heeren doen ende laten zouden willen, zulcx te wederstaen ende ons voir gewalt te bescudden ende the bescermen. Ged. zaterdag na Letare Jerusalem (6 April) 1527.*

Met eene andere hand aan den voet geschreven :

In deze wtgeschreuen capittel-generael bijden drie staten Neder-Stichts van Vtrecht concludeert, yerst bijden vijf goedshuyseren gesloten: Jnden hem ende desen Gestichte om oirzake voirgeruert bouen recht off reden myt gewalt eenich moetwille toequeem, dat zij als dan bij onsen gen. lieuen heeren van Vtrecht, zoe veel hoeren geestelicken state betreft ende toe staet, doen ende laten gescien willen, also goede getruwe ondersaten bij hoeren lants fursten sculdich zijn te doen. Voerder zoe zijn die samtlieke ritterscap ende steden, alst Vtrecht ende Amersfoort, ter seluer tijt verdragen ende ouercomen, onsen gen. lieuen heer van Vtrecht van meest alle opten zaken bouen gescrelijff ende goet op te setten, oick te doen ende te laten alles tgene guede, getrouwe ende guetwillige ondersaten hoeren heeren ende fursten plichtich zijn te doen.

Op den rug des briefs de navolgende namen:

Doemdeken, deken van S. Pieter, Haerlem, Vtterwijck, Suggestode, Coninck Cuyntretorf, Borch, Haerlem, Beijer, Asch, Raephorst, Ram, Venroe, Vreese, Rumelaer, Reael, Zael, Drolshagen, Tugis (?) Vrencken, Taets, Nyevelt, Rijn, de Renesse.

Deel D. 680.

229. *Karel, hertog van Gelder, berigt aan de 3 staten van Utrecht, dat hij mr. Wijmand van Arnhem en Otto van Scherpenzeel, rigter te Arnhem en der Veluwe, met etzelicke montboetschappen naar den bisschop van Utrecht zendt, ter zake der differentie ind schelonge, tusschen hem en den heer van Brederode etc., oick op idt leste affgescheyt, to Apeldoern gemaickt is. Hij verzoekt ook hun om deze afgevaardigden gunstig verhoor te verleen. Ged. op onzen Gulden Spijcker 7 April 1527. Zijne handt., lager HOLTHUYZEN.*

Deel A. 975.

230. *Karel, hertog van Gelder, berigt aan de 3 staten van Utrecht: Wij hebben verstaen ind vernomen vwe vlijt ind nersticheit, ghij inden geschelen tusschen onsen oehemen van Vtrecht ind onsen neuen van Brederaide gedaen hebt, dat van onsen oehemen onsen neuen vurs. restitutie dess huyses ther Ameyden gescheyn ind alle geschelen mit vruntschappen tot rueste ind vrede nedergelacht en (zullen worden), welck ons zeer wall van v befalt, ind wij in hoigeliken danck van v (opnemen); willen tselue oick sunderlinge wederomme erkennen, dat ghij, ons to gefallen, van onsen geschickten hebt laeten onderrichten, v soe nerstich dairinne to bewijzen. Want dan voele jnconuenienten vyt desen geschelen spruyten muechten, hegeren wij vruntlick, dat ghij in vwe aingehauen vlijt ind nersticheit voirt ain volharden wilt, dat die restitutie ind vruntlicke scheydonge tot rueste ind vrede voirtganck hebben moige, om alle jnconuenienten to vermijden;*

dair aen sall ons denckelick geschien, ind wij versyen ons des gensselick tot v. *Ged. Wageningen 11 April 1527. Zijne handt., lager HOLTHUYZEN.*

Deel B. 598.

231. *Bisschop Hendrik van Beijeren berigt aan de 3 staten van Utrecht, dat, soe wij uwen gedeputeerden vrunden huynen alhier bij ons geweest zijnt ter antwoerd doen geuen hebben, wij v morgen een scriftelicke antwoerd solden weten laten op tgene dieselue uwe geschichte ons voer gegeuen ind begeert hebben, wij dessen vridagen morgen etlicke onse rede derhaluen an onsen ochem van Gelre gesant hebben, ende en connen v gheen wijder bescheit verwittigen, voer der tijt deselue onse rede wederomme gecomen, ind haer report gedaen sullen hebben, begerende tsulcx voerts den reden des voers, onses oehems van Gelre aldair wesende, te kennen te willen geuen, sich daer nae hebben te verhalten. Ged. te Duurstede 11 April 1527. Zijne handt.*

Deel D. 631.

232. *Charlotte van Brederode antwoordt aan de 3 staten van Utrecht op hun schrijven, ter zake der verhelinge vanden Rijndijck: Dat het ons nyet moeghelicken en js, een eyntelick antwoert hier op the gheuen, ouermits cortheit des tijts; want het wel van noede waer ons breder daer op the beraden myt ons ondersaeten ende jnghelanden, al zoe het onse onmundighe kinderen tot groete preudicie mochte comen. Voirt soe hebben w. l. begheert, dat wij den vijftienden dach jnde Meye schicken souden tot Ysselsteyn, om te communiceren van die verdiepinghe vander Yssel, waer thoe w. l. ons ghoetwillich vynden sal, omt profijt vant ghemeen lant helpen te raeden, nae onse vermoeghen. Ged. Montfoort Palm-avond (13 April) 1527. Hare handt.*

Deel A. 976.

233. *Floris van Egmond, heer van IJsselstein, verzoekt aan het kapittel van den Dom te Utrecht, om, vermits Jan Drolshagen de prebende van den nu overleden heer Vten Enge aan den heer van Hemert gegeven heeft, Lubert Torck de voorkeur daarvan te geven. Ged. Buren 11 April 1527. Zijne handt.*

Deel A. 977.

234. *President en raden van Holland antwoorden aan de 3 staten van Utrecht op hun schrijven van 15 April, ter zake van de te IJsselstein den 15 Mei vastgestelde dagvaart, waarbij zij (staten) zich excuseren op de voirs. dachuaert ten voirs. dage nyet te mogen schicken, bij dier dat de vrouwe van Montfoort ten seluen dage nyet bereet en mach zijn: — Dat al ist zoe, dat dië gedeputeerden des keyzers tegens den voirs. geraemden dach al bereet ende gefurneert zijn van als des zij daer te doen sullen hebben; nietemin, aengemerct de voirs. uwe e. excusatie, zijn wij te vreden die voirs. dachuaert vuyt te stellen totten eersten Junij naestcomende, hopende dat wij den heere ende graue van Bueren bij middelen tijden willigen sullen ten seluen dage dair mede te wesen, om de voirs. dachuaert, soe wel op de verheelinge vanden Rijndijck, als op die diepinge vanden Yssel, ende anders daerop de selue geraempt js, te helpen houden. Zij verzoeken om genoemde vrouwe daarvan kennis te geven, op dat jnde voirs. dachuaert geen voirder verloop en come. Zij melden hun tevens, dat op de dachuaert tot Amsterdam die gedeputeerden des keyzers compareren zullen op ten genomineerden dach, om aldaer te besoigneren op tgunst daer de selue toe gestelt ende geordonneert is. Ged. 's Hage 18 April 1527. Get. SANDELIX.*

Deel A. 978.

235. *Charlotte van Brederode zendt, in antwoord aan de 3 staten van Utrecht op hun verzoek heden ontvangen, om ter zake van den Rijndijk* onse conclusie ende antwoordt te weten, om die te ouersenden anden k. m. met uwe conclusie, zoe als v l. sich daer toe submittert hebben, — Johan van der Graft, Harmen Harmensz., onse borgemr. op dese tijt, ende Cornelis Mertensz. van de Polle, *als hare gemagtigden, om met v l. deseluen onse menynghe ende voernemen communicieren zullen mogen, raden ende daden tgene tot des Gestichts oerbaer zall zijn. Ged. Montfoort 21 April 1527. Hare handt.*

Deel D. 682.

236. *Karel, hertog van Gelder, berigt aan de 3 staten van Utrecht: Wat vlijt, neersticheyt ind beschickonge wij aen onsen oehem van Vtrecht ind neuen van Brederaide, om oer beyder l. tot nvt ind wailfaert beyder lantschappen, vruntlick to vereyninghen ind to verdraigen, gedaen ind beschickt hebben, is v van ghoenen noeden to verhaillen. Soe dan onse oehem van Vtrecht onlanxleden sijne l. hoeffmeester ind canceller deshaluen aen ons geschickt hiefft, dieselue wij mit eynen affgescheyde weder geveerdicht; dairop zij weder aen onsen lieuen raidt meister Wijnandt van Arnhem, doctor, geschreuen ind weder van hem ther antwoirt kregen hebben, allet nae desen hyr bijgelachten copien, aduarteren wij v gueder meninge, dat wij noch as vur gestalt ind geneight sijn, tot nvt ind wailfaiert beyder lantschappen, der saicken to guede, soe voell to doen ons enichsins moigelijk ind doenlick sijn sall; dairan wij v dit, om to weten wes wij vorder dair jnne gehandelt hebben, in alle gueden nyet hebben willen verhaillen. Ged. Arnhem 28 April 1527. Zijne handt., lager MUYLICHEM.*

Deel D. 683.

237. *Bisschop Hendrik van Beijeren berigt aan mr. Gerrit Suckeroede, officiaal, en aan mr. Rutger vander Kercke, onsen aduocaten ende doctoren: Soe die procureur fiscael des hoeffs van Hollant sich auanseert ende voerneempt, die buerschap ofte gerecht van Oudecoep opten Hollantschen bodem staen solde, jn meninge onse ende Sunte Mertens palen te verminderen ende te benemen, welcke buerschap ende gerechte die heren ofte borchgrauen van Montfoort altijt van onser kercken van Vtrecht ind onser voervaderen te leene gehalden hebben, als se noch doen; dat daar om de vrouw van Montfoort hare raden bij hem gezonden heeft, die omme bewijs te hebben de gront van Oudecoep voers. Sunte Mertens ende nyet Hollants zij, waer wij hem gheen bescheit hebben doen connen. Hij verzoekt onderzoek naar dit bewijststuk te doen en aan de gezegde raden daarvan autentiek afschrift te geven. Ged. te Duurstede S. Philippus en Jacobus (1 Mei) 1527. Zijne handt.*

Deel D. 684.

238. *Karel, hertog van Gelder, zendt zijn raad mr. Wijnandt van Arnhem en Otto van Scherpenzeel, rigter te Arnhem en van Veluwezoom, met mondboodschappen aan de 3 staten van Utrecht. Ged. Arnhem 3 Mei 1527. Zijne handt., lager FREYRICK.*

Deel D. 685.

239. *Bisschop Hendrik van Beijeren antwoordt aan de 3 staten van Utrecht, dat hij, om oirsaken ons voergefallen, niet heden maar morgen hun een zijner raden zenden kan, om met hunne gedep. naar den hooge houe, saken haluen v wael bewust, te reisen. Ged. slot te Duurstede 5 Mei 1527. Zijne handt.*

Deel D. 686.

240. *Charlotte van Brederode berigt aan de 3 staten van Utrecht*: Alsoe wij onlanx sekere onse gedeputeerde an mijnen gen. heer hebben gesant op die beschelen, die tuschen thoff van Hollant ende ons waren, antreffende die gront ende hoge jurisdictie eenre Stichse heerlicheyt ende gebuerscap, genaempt Oudecoep, welck onsen zoen onder andere zijn leuen vanden Gestichte houdende es, om van zulcx soe voel zijn ff. g., als lantfurste ende overste leenheer, te advertieren, als oeck bistant van zijn ff. g. te versoucken, bisondere om de selue buerscappe nv, als hier voertstijts was, an Sticht te moegen verbluuen, soe worde hem luyden bij den hoffmeister ende Frederick Seldennuecker van mijns gen. heere wege geandtwoert: »als dat mijnen gen. heer sych verwonderen, ick bistant van zijn ff. g. versocht, ende des te doen nyt wel geoirsaeckt en was; want zijn ff. g. verstaen hadden, ick mijnen heer ende vader, met twe hoefstukken hem ouersendende, bij gestaen hadde; jns gelix soe en paste ick op zijn ff. g. nyt, zoe als ick die leenen mijns zoens, teynden zijn ff. g. vuytstel mij gegunt, nyt versocht en hadde, mit meer andere dier gelijcken actien; eyntelicken deden nochtans zijn ff. g., als op die tijt ons begheren was." Wairomme ons seer hartelicken verdunckt ende vervrempt, wij alzoe an zijn ff. g. belogen mogen warden; want all waert ick den edelen mijnen lieuen heer ende vader tot zijnen rechten, nae gelegenheyt der zaecke, behulpelicken waeren gewest, zoude zulcx redelicken ende natuerlick en mogen gewest zijn; nochtans en zall zych zulcx inder waerheyt nummermeer kunnen bevynden; noch insgelix dat ick zijn ff. g. te cleyn achten soude, gemerckt dat contrarie tvoirs, wij w. l. ouerzenden copie auctentique, bij welcke zijn ff. g. mij een geheel jaer vuytstels gedaen hebben, twelck erst in Nouembri naestcomende expirerende es. Tselue v l. aldus ouer merckende, ende want men zijn ff. g. nyt bekomen en moch, begheren wij seer vruntlick en, v l. ons van die voirs. optichten ende andere dier gelijcken an zijn ff. g. willen verontschuldigen, bij sijn ff. g. sendende, als wij wederom in gelijcken voer v l. zullen mogen doen, daer toe ende tot alle goede vruntscap v l. ons bereyt ende geneycht zullen vynden. *Ged. Montfoort 11 Mei 1527. Hare handt.*

Deel A. 979.

Het vermeld notariëel afschrift luidt aldus:

Mijn ghenad. heer van Vtrecht heeft den waelgeboeren jonckeren Joost, heeren tot Montfoort etc. ene verse ende vuytstellinghe gegeuen zijnnen leennen te versoecken, een jair lanck vanden data van dessen aff te rekenen ghedurende, sonder in middeler tijt des te sullen moeghen versuymen. *Ged. 8 Nov. 1526. Get. CORNELIS JACOPZ.*

Deel A. 980.

241. *De 3 staten van Utrecht berigten aan bisschop Hendrik van Beijeren*: Wten scriften der edele, waelgeboeren vrouwe van Montfoirt etc. daer van die copie hier jnne gelacht, verstaen wij, dat haer e. myt eenige onwaerheyt, gelijck hoer scriften dat jnt breede vermelden, aen uwer f. gen. bedragen zolde wesen, van ons begerende, wij thoer onscult bij onse scriften aen uwer f. gen. te helpen verdedingen wolden, zonder in ongnaden myt uwer f. gen. te staen. Begeren daer om tot hoer e. behulp zeer oitmoedelicken, dat uwe f. g., naevolgende hoer e. scriften ende begeerte, die grondelicke waerheyt ondertasten, ende alsdan der zaken ten goede doen ende laten geschien willen, als reden vermoegen zellen; gelijck wij des ende alles goeds ganslick en vertrouwen van uwer f. g. *Ged. 13 Mei 1527.*

Concept.

Deel B. 599.

242. *De 3 staten van Utrecht berigten aan den bisschop Hendrik van Beijeren, dat zij van de Gelderse raden hebben vernomen:* Woe die handelinge ende differentie, sich tusschen zijnre f. gen. ende uwe gen. stat Zwolle baldende, noch nyet heen gelacht ofte geslecht zijn, dan ons om die noch myt goeder manieren nedergelacht moegen werden, hebben die furst van Gelre, uwer f. gen. to gevallen, om eens voldoens willen noch eene opruckinge ofte wtstellinge van xiiij dagen belieft, van welcken tijt alrede acht dagen ver hij zijn. Bidden ende begeeren hieromme zeer oitmoedelicken, dat uwe f. gen. bynnen den tijde, die noch zeer cort is, zoe eernstlicke doen verschaffen willen, dat die selfde gebreecken, tot onderholdinge onderlinge vruntscap ende goeder nabuerscap, zonder veerder verloop beyder landen te coemen, myt goeden midelen heen gelacht werden moegen, zoe wij des ende alles goedes voert volle betrouwen draegen tot uwe f. g. *Ged. S. Servatius 13 Mei 1527.*

Concept.

Deel B. 599.

243. *De 5 kapittelen van Utrecht berigten aan Willem Torck:* Wten scriften uwer e. nv den doemdecken toegesant, verstaen wij uwe e. sich zeer te beclagen aengaende die jnneminge uwes e. huys Nyenrode, dat uwe l. tot geenre antwoert comen konnen, ende datmen uwen l. aenden stat wijsen wil, verdunct vwer l. zeer, aengesien v die staten verdoruen hebben; oick dat men aen Euert Zoudenbalch ende Goeyert van Voirde scriuen zolde, die zolden wael wederscriuen, wie uwe l. verdoruen hebben; gelijk uwer l. oick mede rueren dien selfde sculdadige Iuyde, zulex bedoruen, dickwijls openbaer genoegh genoemt hebben. *Zij antwoorden hem hierop,* dat wij onse genoeghsame claer onbedecte antwoert ende onscult des jnnemens haluen van Nyenrode *den graaf van Buren* tander tijden toe doen scriuen hebben, mits oick als men wael bewaerheyden sal, wij ons, als geestelicke persoenen ende een lit der drie staten, des oirloges van Ysselsteyn ofte jnnemens des huys Nyenrode nyet onderwonden, yetz wes van Nyenrode geweten ofte oick oirzake van geweest hebben, gelijk die rekeninge Henrick Jansz. ende onscult Aelberts van Leuwen ende Henrick Wilgersz. op hoer rekeningen onser vijff Goidshuyzen onscult cleerlick vermelden, noch oick tot geenen tijden bevynden zellen, ons eenigerleyde oirloges onderwonden hebben, ofte oick jn eenigen voirleden zoenen ofte tractaten als een vanden leeden der drien staten begrepen ofte exprimeert zijn. Voerder om wetenscap te hebben, wye uwe l. verdoruen hebben, datmen daerom aen Euert Zoudenbalch ende Goeyert van Voirde scriuen dede, zij zolden wel wederscriuen, wie v verdoruen hedden. Gelijk uwe l. mede rueren die sculdadige, die wijlen opentlick genoempt hebben etc.; *verzoeken zij hem om,* nadem die persoenen ons onkondich zijn ende ons wetens noyt genoemt en zijn, *dat hij hun* die persoenen willen noemen willen, jndem wij eenige onder den onzen bevynden, die raet, daet ofte consent totter jnneminge uwes huys Nyenrode gegeuen, gedaen ofte oick eenich profijt vanden affgenomen goeden ghenooten moegen hebben, willen dieselue alsoe vermoegen, straffen ende behoerlicke restitutie ende beteringe doen geschien, dat uwe e. onser goet benuegen ende voerder geen beclagens op ons hebben doruen. *Ged. 13 Mei 1527.*

Concept.

Deel B. 599.

244. Henrick van Godt genaden, elect ende conformeert tUtrecht, palsgraue bij Rijn ende hertouch en Beijeren etc. der welgeboorner onser lieuen besundere Charlotte van Brederode, nagelaten weduwe wijlen Johans, here tot Montfoort saluyt: Alsoe wij bericht worden, dat thoff van Hollandt etlicke mandementen onlanx vytgaaen heeft laten, verbiedende die van Bodegrauen

mit hoeren adherenten niet voer rechte in onsen Gestichte ende uwes soons heerlicheyt te compareren, om oorsake wantet gericht van Oudecoep, dat dus lange bouen menschen gedachtenisse enen Gestichtsen bodem geweest is, enen Hollantschen bodem wesen solde, willende die van Bodegrauen voers. hoer water vueren ende leyden dorch den gerichte van Oudecoep voers. ende die bewilliging ende conditien des wijlen borchgrauen van Montfoerde hem gegunt niet onderhouden noch achtervolgen, dan die saecke voer den houe van Hollant voers. betrecken. Want wij dan, noch onse ondersaten onder voers. hoff niet en staen, noch oick to rechte en behooren, en willen wij niet ymants vanden seluen onsen ondersaten sich doer dien saken haluen aenden rechten geuen. Waeromme wij v ernstelick in cracht van desen beuelen, ghij niettegenstaende den mandamente ende verbot vanden voers. houe gedaen, mit uwer aengeheuerer rechtvorderingte tegens die van Bodegrauen ende den hoeren, na older gewoente onses Gestichts ende uwes soons heerlicheyt aldaer, voertvaren, ende niet en gestaden ymants van uwer ofte uwes soons wegen in desse sake opten voers. mandamenten en comparere, maer achteruolgende die brieuen ende contracten inden jare van viertien hondert ende vier en sestig gemaickt, ende mit die van Bodegrauen overcomen, den dam bij Bodegrauen de facto opgebrooken, weder toe doet slaen; waertoe wij onsen amptlyden ende officieren een ofte meer scherplicken, op die peene van duysent golden gulden tonser behoefte te verbeuren, gebiedende, ten versoeke van v behulpelick daertoe te sijne, indient noot sij; want wij onsen Gestichte ende desseluen rechten niet en gedencken te laten vercorten, so veel ons mogelicken. Des toerkonde hebben wij onsen naem hier onder geschreuen, ende onsen segel hier aen doen hangen. Gegeuen op onsen slote Duurstede int jaer ons Heeren duysent vijff hondert seuen ende twintich opten vierthiensten dach van Mey. Ende was onderteykent: Henricus. Ende besegelt mit een root vythangende segel.

Afschrift genomen door wijlen den heer J. J. Dodt van Flensburg.

245. *Bisschop Hendrik van Beijeren antwoordt aan de 3 staten van Utrecht op hunne missive van 13 Mei, (zie No. 241):* Soe dan die voers. vrouwe van Montfoort sich horen laet, se hoere gedeputierde eens gerechtshaluen Oudecoep van ons te leene houdende ende enen Stichtschon gront is, vanden houe van Hollant moijenisse gedaen werde, versoeckende daerop onse bijstant, ende dat wij bij onsen hoefmeyster ende Frederick van Seldeneck, onsen reden, denseluen hoeren geschichten tot antwoordt doen geuen hebben, dat ons verwonderde se bijstant van ons versochte, ende des te doen nyet wel geoirsaect en weren; want wij verstaen hadden, zij horen heren ende vader mit tween hoofdstucken hem ouerseyndende bijgestaen hadde; jnsgelijcx soe en pasten se op ons nyet, soe als die leene hoers soens, tendens onse vuytstellinge van ons onversocht bleuen, mit meer anden diergelijcken actien; doch entlicken deden wij op die tijt hoer begeren, twelck hoer zeer hertelicken verdunct ende verfrempt, se an ons soe behoogen much wesen; want al waer se hoeren vader tot zijnen rechten nae gelegentheit der saken behulpelick geweest, solde sulcx redelick ende natuerlicke zijn, als hoeren brieff dat wijder vermelt. *Hij antwoordt hierop:* dat wij onsen reden voers. daer op gehoert hebben, ende bevynden sulcx mit onwaerheit bijgebracht, als voers. is; dan hebben vuyt onsen beueele den geschichten van Montfoort voers. ter antwoordt gegeuen op horen begeren, wij der meninge waren, als men oick van stonden aen gedaen hebben, den president ende raidt van Hollant te scriuen, mit conditien: indien se nyettegenstaende onse scriften cesserem wolden, wilden wij alsdan op voerder versoeke der vrouwen van Montfoort een mandament ende verbod doen expedieren, als wij oick gedaen hebben voer toecompste deser uwer scriften, ende ons op die tijt ende onsen reden, gemerct onse canceler

nyet hier en was, vanden vuytstellinge laetstmael geschiet ombewust was, hebben wij hoeren geschichten laten seggen: dat ons verfremden, se hoeren soen buyten lants hedde gesant, ende villicht in een jaer drie oder vier nyet thuis comen en werdt, sonder yerst van ons beleent te wesen vanden seluen goeden, daer desse questie op is. Ende desse antwoordt gegeuen wesende, hebben onse rede voers. dieselue hoere gescichte op onsen huyze Duersteden bij sich ten eeten behalden ende goet sier gedaen; ende alst gegeten is geweest, hebben die voers. onse rede die voers. geschichte alleen genomen, hem vragende: »off enich geschutt van Montfoort tot Vianen gebrocht were, want sulcx ons villicht nyet aengeneem wesen soude,» daer die schout als een vanden geschichten op antwoerden, »se hier gefangen wolde bliuen, indient waer were;» daer onse rede op antwoerden, »dat hem sulcx lieff was, ende gheen noch vorder onschult te doen, ende wolden ons sulcke onschult aenbrengen,» als zij nu gedaen hebben. Waer bij wel te mercken is, soe wij hoer begeeren yerst bewillicht, voer dat wij sleenshaluen doen vermanen hebben, jnselijcx des geschutts haluen naeden eten geschiet is, dat wij hoer nyet en hebben doen beantwoerden luydt hoerre scriften, noch an ons nyet beloogen, noch bedragen en is, sonder oick enige andere actien hoer op te leggen ende van ghenen anderen dingen versproken is; dat wij v gueder meninge nyet en hebben willen verswijgen. *Ged. te Duurstede 16 Mei 1527. Zijns handt.*

Deel A. 981.

246. *Bisschop Hendrik van Beijeren antwoordt aan de 3 staten van Utrecht op hunne missive van 13 Mei (zie No. 242):* Dat wij ons tot onsen versueke versien hadden tot onsen oehem van Gelre, zijn l. die saeke van Zwolle, ons to gefalle, bis onser ouercompst in onsen lande van Ouerijsselle ende Zwolle aenstaen solde hebben laten, soe dan zijn l. nyet langer dan xiiij^{en} dage, die bald omme zijn sullen, bewillicht hebben, ende ons in onse lande van Ouerijsselle ofte Zwolle onser krenckten haluen te begeuen, nyet gelegen en is, ende wij sonder onse presentie nyet ouerleggen en connen, bynnen Zwoll yet nuts vuytgericht sal connen werden, als wij onsen voers. bij onsen reden int lange die oirsaken waerom hebben doen verhalen, ende ghij selfs oick well cont betrachten; aengesien dan ghij bij uwen geschichten, hier bij ons in die weke van Palmen geweest hebben, doen voergeuen, indien ons beliefsde ende lijden mochten, wilden ghij ghenen arbeit noch cost sparen, die sake bij onsen oehem van Gelre voers. ten guede bearbeyden, daer wij v van dancken; ende soe wij onsen oeheme doe ter tijt in meninge waren te besenden, als wij gedaen hebben, is dat bis op onse antwoordt toe verbleuen. Js hieromme onse fruntlick begeren, ghij bij uwen gesanten, die v dunct nut ende bequaem, die sake van Zwolle, aenmerckende onse gelegenheit ende des tijts, willen laten aenstaen bis onser ouercompst in onse lande van Ouerijssell ende Zwolle als voers.; wij willen ons alsdan soe daer jnne bewijzen, dat die ghene tegens zijne l. eere gesproken ende tegens den tractaet gedaen te hebben bevonden werden, dat se vermoegens den tractaet gestraeft sullen werden; v hierinne bewijsende als wij ons tot v als den gheen, die altijt tot wel faren onzes gemeenen landes genen vlijt, arbeit noch cost en sparen gansselicken versien; doch wes hiervan geschien sal, begeren wij een wederbeschreuen antwoordt. *Ged. te Duurstede 16 Mei 1527. Zijne handt.*

Deel C. 100.

247. *Bisschop Hendrik van Beijeren antwoordt aan de 3 staten van Utrecht op hun verzoek, om yerst dages enige van onsen reden mit volre macht ende wel geïnstrueert van tgene men van onser wegen totter vuytsettinge behorende werdt, aldaer lij v te willen schicken, omme*

enen yegelicken, die in onser gemeenen landes costen ende lasten te gelden behoeren, zijne quota ende aenpaert daer van toegetaxeert te moegen worden. — Dat wij ytsonder zwack ind enich van reden zijnt, gemerct onse canceler in saken v kundich to houe gesant is; oick zijnt wij nv toecomenden dynsdage tegens den auont onse prouisoren alhier verwachtende, mitten welcken wij enen dach twe ofte drie te handelen sullen hebben, daer toe wij onse rede gebruycken sullen moeten, waeromme wij nyemants bij v geschicken connen. *Hij verzoekt dus tegen vrijdag avond e. k. hunne gedep. bij hem te zenden, inmiddels bijeen te komen en de concepten te maken*, woe men die vuytsettinge te minster quetsinge onser armen ondersaten best doen sal moegen, ende ons die selue concepten mitten gedeputierden voers. toe schicken, omme daer nae te procederen ter vuytsettinge voers., soet best dienen sal. *Ged. te Duurstede 20 Mei 1527. Zijne handt.*

Deel D. 687.

248. *Walraven van Brederode berigt aan de 3 staten (steden) van Utrecht:* Alsoo mijn g. heere van Geldre gelieft heeft te handelen idifferent tusschen den ffirst van Vuytrecht ende mij, als dat het huys ter Ameyde mij ongespolieert ouergeleuert soude wordden, ende nochtans, nae die ouerleueringe van dyen, beuonden js geweest in presentie van raiden mijns voirs. g. heeren van Geldre, dat mijn stal offgebroken js geweest ende verbrant, ende noch dagelijcx meer beuonden wordt, ende enigen van mijne ondersaeten vanden Ameyde van gelt ende anders waer, die sij onder andere goeden vp ten voirs. huysse gebercht hadden gehadt, gespolieert zijn; waer off mij achteruolgende tvoirs. handelen, te vollen behoeren gerestitueert te sijn; hebbe v daeromme hier van geyrne geaduerteert, opdat hij v zoo veel gedaen sij, dat jck ende dieselue mijne ondersaiten bij onse goeden metten eersten weder geraken; want anders sal jck geoor-saeckt wesen mij te behelpen bij den onsen te komen. Hier van begerende scriftelijcke antwoorde, omme mij daer naer te mogen vuegen. *Ged. Namen 21 Mei 1527. Get. BREDERODE.*

Deel D. 551.

249. *Bisschop Hendrik van Beijeren antwoordt aan de 3 staten van Utrecht, op hun schrijven met ingeslotene kopien van den hertog van Gelder, ter zake van Zwolle en Aneide:* Dat hij hen der besendinge haluen der saken van Zwolle en Aneide: Dat falle gedaen, dancken. Ende soe zijn l. verre vuytstellinge affgeslagen heeft, willen wij andere wege ende middele bedencken, waer mit men die sake noch to goede breecken solde moegen; begerende ghij tot welfaert onser landen jngelijcx oick alsoe doen willen. Aengaende die scriften des heren van Brederode, waerop ghij onse guetbeduncken begeren te weten, hebben wij hem doen scriuen, vermoegens dessen hier jnne gelachter copien; ende soe wij dan bericht werden, enige knechten omtrent Gorcum sich versamelen souden, omme ons ende de onsen te ouertrecken, des wij ons tot hem als tot onsen ende onser kercken leenman nyet en versien, hebben nyet to mijn onse luyden op orden ende platsen, daer oerbaer is, die gelegenheit eyntlick te erfaren, vuytgesant; ende woe die here van Brederode des sins were nyet tegenstaende een verdrach bij onsen oehemen van Gelre tuschen ons beyden opgericht, voernemen solde willen; als wij nyet en twijuelen, indien hij thuyt ter Ameyde, dat wij dorch bede onses oehems voers. ende ernstlick veruolch van v, tot onderhaldinge rustes ende vredens, gerestitueert hebben, nyet jnne en hadde, wel onder wege solde hebben gelaten; ende oft hij sulcx ombillicker wijs tegens ons ofte den onsen voernamen, dat ons nyet lijdelicken en soude weten, begeren wij een eyntlicke

III.

meninge van v, wes ghij in dem gefall bij ons als uwen lantffursten doen solt willen; twelck wij v inden besten nyet en hebben willen verhalten. *Ged. te Duurstede 26 Mei 1527. Zijne handt.*

Oick, lieue getruwe, soe uwe sampt onse geschichte soe to houe geweest, als wij ons versien ny int wedercomen zijnt, ende oft die here van Brederode yetwes inden sinne hedde, besorgen wij he op se mocht wachten laten ende se op nemen. Dus begeren wij, jnden ghij voer ons yet vernemen, dat ghij hem onder oogen schicken ende aduerteren willen, op dat se nyet in handen noch last en comen. Datum vt in litteris.

Deel B. 600, 601.

250. *Bisschop Hendrik van Beijeren berigt aan Walraven van Brederode:* Wij hebben onsen drien staten deses Neder-Stichts scriften mit jnnegelachter copien v l. briefs aen hen gesant ontfangen ende verstaen, jnnehaldende: Alsoe onsen oehemen van Gelre gelieft heeft te handelen tdifferent tuschen ons ende v l., als dat thuyt ter Ameyde v l. ongespolieert ouergeleuert soude werden, ende nochtans nae der ouerleueringe van dien bevonden is geweest, jn presentie van reden onses oehem van Gelre, dat enige van v l. stal afgebroken ende verbrant, ende noch dagelix meer bevonden worden, dat enige v l. ondersaten van gelt ende anders, se opten huize hadden, gespolieert zijn worden, waeraff v l. te vollen behoerden gerestitueert te zijne, daer van v l. gedaen woerde, dat v l. ende derzeluer ondersaten mitten yersten weder totten hoeren comen mochten, anders solden v l. geoirsaket werden, v l. ende die hoere te helpen weder totten hoeren te comen, als dieselue v l. scriften dat wijder vermelden. Verfrempt ons sulcx v l. scriuens nyet weynich, ende hedden ons versien, jndem wes scheels ofte onuerstandes tuschen ons ende v l. voertaen geweest were, v l. ons ofte onsen oehem van Gelre dier sakenhaluen, als den ghenen die sulcken verdrach ende vuytsprake tuschen ons ende v l. gemaict ende vuytgesproken, daer van yerst aduerteert solden hebben; doch nyet to myn hebben wij op alles jnquisitie gedaen, ende worden bericht, dat die onse, soe nae der jnneminghe des huyses vander Ameyde daerop gelegen, vernemende ende siende v l. hore ondersaten mit harnasch ende geweer op bieden ende monsteren lieten, den stall ofte schuer, soe se beducht waren yetwes van v l. tegens hem voergonnen mochte werden, afgebroken ende tholt daer van opten huize om daer mede te bolwercken gebracht hebben, daert oick leggen solde; ende oft daer enich licht holt, als sperren ende anders van gebrant zijn worden, dunct ons ene clene sake te wesen, gemeret wij nyet alleenlick thuyt gerestitueert, mar oick alle actien ende injurien, wij op v l. der sakenhaluen hadden, dorch den verdrach vallen hebben laten, ende connen oick mitter waarheit nyet vernemen, v l. ofte hoeren ondersaten enich gelt ofte anders, soe opten huize geweest benomen zijn worden, dan dat dat huys ouergeleuert zij, vermoegens den verdrage; ende jndien daer enich gebreck jnne geweest were, hedden v l. jnden ouerleueringe, jn bij wesen der rede onses oehemen van Gelre, sulcx doe tertijt wael behoert voer te doen geuen. Vorder worden wij bericht, wie dat dier sakenhaluen etlicke knechten versamelt werden, jn meninge ons ende onse ondersaten daer mede te willen beschedigen, als zij ons doch tot v l., als onsen jeenman die ons eetshaluen verplicht is, tesser tijt nyet meer en versien; doch wes hier van zij, begeren wij der een claer eyntlicke ombedecte weder bescreuen antwoordt bij tegenwordigen onsen boden, ons nae hebben te richten vanden seluer v l. *Ged. te Duurstede 26 Mei 1527.*

A/schrift.

Deel B. 602.

251. *Bisschop Hendrik van Beijeren berigt aan de 3 staten van Utrecht, op hun antwoord*

op zijne voorschriften, beroerende die versameling der knechten, soe bij den here van Brederode gemaict, hebben wij mit uwer meninge ende presentatie op onse begeren, jngefalle se mit ons moetwillen woude, ontfangen ende dancken v derseluer presentatie ende des gueden willens hoichlicken. Ende soe ghijons vorder scriuen, v mit waerheit bijgecomen zij, woe die ballinge dagelix vuyt ende jn onser stadt Amersfoort, oick jn onsen Gestichte ende opter vrijer straten, in verachtlinge onser mandamenten, hoicheit, ende tot vreesse ende achterdeel onser ondersaten, die de wege dagelix bruycken moeten, gewapender handt keren ende conuensereren etc., schrijuen wij nae uwen begeren noch ernstlicken aen onse voers. stadt Amersfort, sich der ballingen, sonder die langer op te halden, ontslaen ende ontledigen; desgelijcx aen onse marschalcken, se daer aen zijn, achteruolgende ons mandamenten, men die wege ombevreest, vrij, veylich ende ongelet bruycken moege; ende oft geuele, ghij enige wisten te becomen, moegen wij lijden, men die aengrijpe, doch dat se jn handen onses marschalcks, in wiens ampte sulcx gebuert, geleuert werden. *Ged. te Duurstede, 28 Mei 1527. Zijne handt.*

Deel A. 982.

252. *Burg., schepen. en raad der stad Wijk bij Duurstede berigten aan de 3 staten van Utrecht:* Soe als onse gescichte als gisteren bij uwe l. tot Vtrecht jn den Dom te capittel zijn geweest, daer hair vuel te kennen zijn gegeuen, daer sij op geantwoert hebben, dat sij die ons jnden besten voerbrenghen wouden ende te kennen geuen, twellick sij alsoe gedaen hebben. Daer wij uwe l. jnden besten op laten verwittigen, soe wes kosten dat gedaen sullen verden, aengaende om te raden tot ruste ende vrede van der stadt van Zwoll ende den furst van Gelre, en salmen ons nyet onwillich in vynden, mer goetwillich jnder sake doende wesen, als Amersfoort ende Renen mede steden des Gestichts doende zullen werden, nae allen redelicken zaken. Mer aengaende alle die ander saken ende articulen, die jnden seluen voirs. cappittel te kennen sijn gegeuen, zijn wij jnder saken noch onberaden. *Ged. 12 Junij 1527.*

Deel A. 983.

253. *Floris van Egmond, heer van IJsselstein, op nieuw van Willem Torck eene klagte hebbende ontvangen,* wes dat hij soe wees verfolch, dat he dair oick on gedain heeft zijner gefenckenisse ende schadens zijns huys Nyenroid, allet noch tot eghener verrichtonge ende eyntschap dair myt koemen en kan, *herhaalt aan de 3 staten van Utrecht zijn verzoek om deze zaak, nu de bisschop in het land is gekomen, ten einde te willen brengen,* en nyet langer verharren ende vertrecken. *Ged. Buren 16 Junij 1527. Zijne handt.*

Deel B. 603.

254. *Hendrik van Beijeren antwoordt aan de 3 staten van Utrecht op hunne excusatie alhier nyet bij ons toemen, so in voirleden tijden jn enigen menschen gedechtenisse nehe vsitert zij, enige trefflicke lantsaicken jn anderen plaetzen dan bynnen onser stadt Vtrecht aldair jnden generaer capittel tslyuten, oeck hoe wall van gelijcken vw bij onsern voirvaderen angesocht were, doch sulx tonderhaldinge der seluer vwer langweringe, vsantie ende rechte gewoeneheit affgeslagen ende achtergebleuen, dat wij alsodane bijkumste, jn onser voirschriften angeteykent, voir guet ende jnt beste tot geyner andere meynonge, dan dairmit die vuytsettinge der schattinge des te fuglicker ende fruntlicker alhier jn onse tegenwoirdicheit, luydt onse voirschriften, voirgeslagen ende vuytgerichtet muchten weerden, gedaen hebben; dan so vw tselue nyet doenlick noch gelegen geweest*

were, hetten ons billich tijlicker dairvan aduerteren mugen, op dat wij dandere onse ridderschap ende steeden sulx, sich alsdan oeck dairnae gewust, hetten trichten, oeck verwittigt hadden; ende dwijle tselue nyet geschiet, js nochmals onsen begheren, ghij achteruolgende onse yerste schriftte alhier bij ons toemen, volmechtich erschinen willet, op dat alle saicken deste better angefangen ende hoeren voirtganck nemen mugen; doch oft van noeden were, ghij vw dieser reysen beanxten ende bevruchtet weren, willen wij, vw geualle ende op der seluer ansuecken, onse ruyter een deell omme huere velicheit tmoete senden. Hierjnne vw bewijsende, als wij tot dieselue omme wilfarende diesser onsen gmenen lants gentslicken verlaeten. *Ged. Duurstede, 17 Junij 1527. Zijne handt.*

Deel B. 604.

255. Wyrich, *graaf van Limburg, heer van Obernstein, berigt aan Floris van Egmond, heer van IJsselstein*, v l. dynner, tolnair tzoer Bylant, hatt mir angezeygt, wie sich v l. gegen mijnen g. heren Hanst Fryderich, hertzen zu Sassen, erboden, auch das v l. also hat Bylant sijnnen genaden den hant presentirt vnd haben Bylant vnd ich sijnnen genaden v l. erbyden angezeygt, dass selbig gar zu hogen vnd fruntliche danck enttfange, vnd Bylant vnd mir befallen v l. wider an zu zeygen, wo mitt sijn genad. v l. fruntlicken willen vnd dinst bewijssen mocht, wol sijn genad. alwege gegen v l. genedig willen befonden werden, des ich v l. durch beffel sijner furstelicker genaden anzeyg, vnd wo mit ich v l. dinst vnd willen gedun mocht, byn ich gantz willich. *Ged. zondag na St. Maria Visitatio, 7 Julij 1527.*

Archief van Buren.

256. *Bisschop Hendrik van Beijeren berigt aan de 5 kapittelen van Utrecht*: Soe wij in meninge zijn, bynnen enen dach ofte twee ongeuerlich etlicke onser zeligen voervaders bisschop Philips van Bourgoingnen naegelaten guedere bynnen onser stadt aldaer te laten brengen, omme die te vercoopen ende die creditoers, der voel is, deels daer mede te contenteren, begeren wij dat ghij ons bij brenger van dessen uwe stracke voerwaerde, veylicheit jnd geleyde scriftlicken toeschicken willen, dieselue guedere noch oick die penningen, daer van comende, van v noch enige particulaer personen van uwer kercken nyet becommert sullen werden, ende dat dieselue guedere ofte die penningen, als ons ofte onsen gecommiteerden gelieft, wederomme herwarts ofte ter plaetsen, daert ons gelieuen sal, gebracht sullen werden sonder argelist; verlaten wij ons daer toe alsoe gensselicken. *Ged. Duurstede, 15 Julij 1527. Zijne handt.*

Deel A. 934.

257. *Bisschop Hendrik van Beijeren antwoordt aan de 3 staten van Utrecht op hun schrijven*, mitten registre van alle schulden ende affterwegens, waerop die vuytsettinge gelijckelicken dit jaer mitten huysgelden geschien, mitsamt der minute, waernaen men die mandamenten op onse behagen expedieren solde. Soe dan uwen geschichten vrunden laetstmael derhaluen alhier bij ons geweest, van ons voer een affgescheit gegeuen is worden, om die concepte der vuytsettinge, die zij ons horen lieten, wes redelick beduchten, soe voele wij ze mitter yle doergesien ende gehoert verstaen conden; doch soe als men omme te concluderen generael capittel vuytscriuen solde moeten, dat se ons daeromme copie daer van ouerseynenden solden, wij wilden die dan middelertijt eyntlicken doen visiteren, ende tenseluen capittelen onse meninge doen verwittigen, als wij nyet en twijuelen, dieselue geschichte v oick soe reporteert hebben. Dien achteruolgende willen wij dieselfte copien, soe ghij ons nw ouergeschicht hebben, noch visiteren ende ten toecomende capit-

tele, dat ghij yerst dages daerop vuyt doen scrijuen moegen, des meninge noch eyntlicken laten weten. *Ged. te Duurstede 17 Julij 1527. Zijne handt.*

Deel B. 605.

258. *Bisschop Hendrik van Beijeren antwoordt aan de 3 staten van Utrecht op hun schrijven, in antwoord op zijn schrijven van gisteren aan Gijsbert van Zuylen, schepenburg. onser rutterhaluen. Soe ghij ons voerder te kennen geuen, wie v noch dagelix waerschouwinge comen, wie die ballinge luyden laten, zij mit lieue ofte onwille weder bynnen onser stadt aldaer te comen gedencken, ende dat ghisteren enige onser stadt borgere opter Vaert dorch enen Cornelis Byeman genoempt, beanxt geweest zijn, mit begeerten, soe zij gewapender handt dorch onsen Gestichte trecken ende bynnen onser stadt Wijck sterck versamelen, sulck toesicht dragen doen, wolden ghij derselfter sonder anslage te maken ombeducht zijn ende blijven moegen, versien wij ons; nae dem zij van ons geleydt zijnt, zij sich duerende den tijde desseluen geleits nyet anders bewijzen sullen, dan geleyden luyden toestet; ende oft yemants weer die hier en bouen dede, weten wij woe wij ons daer jnne halden ende bewijzen sullen. *Ged. te Duurstede 22 Julij 1527. Zijne handt.**

Deel B. 606.

259. *Raden van Holland antwoorden aan de 3 staten van Utrecht op hun schrijven van 18 Julij, ter zake van twerck vanden compromisse, van twelck uwe e. aduertissement wij de selue uwe e. zeer dancken. Voirts houden wij uwe e. jndachtich, dat bijden commissaryssen vanden keyser ende uwe e. tot Ysselsteyn geraempt js een dachvaert gehouden te worden binnen Amsterdam altera Jacobi naestcomende, nopende den Diemendijck, ende dair nae altera Assumptio-nus een andere dachuaert, beroerende die visscherije jnder Zuyderzee ende die vrije kerue, ende alsoe wij onse commissaryssen op die voirs. dachuaert tot Amsterdam geordinneert altera Jacobi nyet wel en mogen ontberen ouermits anderen treffelicke saken, die zij hier te doen hebben, verzoeken zij de eerstg. dagvaart tot de laatstg. te willen continueren. *Ged. 's Hage 22 Julij 1527. Get. SANDELIN.**

Deel A. 985.

260. *De stad Reenen verontschuldigt zich aan de 3 staten van Utrecht van niet op het kapittel-generaal, op woensdag na S. Maria Magdalena e. k. beschreven, te kunnen komen. Ged. 23 Julij 1527.*

Deel B. 607.

261. *De stad Wijck te Duurstede antwoordt aan de 3 staten van Utrecht op hun verzoek om op dat kapittel-generaal te verschijnen, ter zake der eyntlicke sluytinge der wtsettinge vanden costen en jnneminge des huys Nyenrode, twelck ons geenrehande manieren toe en staet te verantwoerden, nochte gelden geuen, — dat zij echter wat de uitzetting betreft, gaarn daarin wil deelen als de andere Stichtsche steden Amersfoort en Reenen, ende anders nyet. Ged. 24 Julij 1527.*

Deel B. 608.

262. *Karel, hertog van Gelder, berigt aan de 3 staten van Utrecht: Wij verstaen woe gij myt Euert Souwenbalch ind Goert van Voirden handelen solden, zij wederomme bynnen*

vver stat to nemen, twelck als alsoe geschege, ons nyet wall befallen, ind eyn oirsacke geuen solde, eyn ander bedencken dair jnne ind myt v to hebben, ind dairop verdacht to sijn, des wij v nyet ongeaduerteert hebben willen laithen. *Ged. Arnhem 25 Julij 1527. Zijne handt., lager HOLTHUYZEN.*

Deel A. 986.

263. *Karel, hertog van Gelder, berigt aan de 3 staten van Utrecht:* Wij sijn van gueden vrunden gewairnschouwt, dat op sommigen plaitzen van onsen quaatgonnenen onse diuisie ind cleydinge nae gemaickt solde werden tot eynen merckelicken getaell toe, twellick ongetwijuelit nyet tot gueder meynongen geschiet, dan meer tot verrassingen, ind om onder tecksell ind schijn vanden onsen wat to attemptierren ind vur to nemen; hebben v deirom hier van in allen goeden willen aduertieren, op dat ghij dair op verdacht sijn ind des oick acht nemen laiten moight, wanttet villicht so balde aen v als aen die onse gedien moight. *Ged. Arnhem 27 Julij 1527. Zijne handt., lager MUYLICKOM.*

Deel A. 987.

264. *Bisschop Hendrik van Beijeren berigt aan zijne raden Thomas van Nykerken, vicaris, en Joris van Solms, thesaurier van S. Jan en S. Pieter:* Soe als die gedeputierde onser lantschappen ende steden van Ouerijsssele ytzonder alhier omme die ballinge te verhoren, als ghij weten onse staten dat hebben lijden moegen, vast jn handelinge sijn, compt ons bij, wie dat daer enige bynnen onser stadt sijn, die laten luyden, wie dat wij in meningen sijn solden die ballinge mit lieff ofte leet bynnen onser stadt aldaer te willen brengen, waer dorch enige aldaer willens ende gemoneert solden wesen enen vremden fursten jnne te willen halen, wordt ons sulcx qualicken ouergesacht ind nae gegeuen, gemerkt wij nye des sins geweest, noch oick noch en sijn, yemants bynnen derseluer onser stadt te brengen, dan alleen die ghene, die villicht onschuldich bevonden sullen werden, bij guetduncken, weten ende consente onser staten. En vermeenen oick nyet, dat dat wij yemants oirsake gegeuen hebben, enigen vremden fursten ofte luyden, sonder weten ende belieffnisse van ons, bynnen onser stadt aldaer te halen ofte comen te laten. Willen daeromme, dat ghij morgen jnden capittle beneuens onse rede, die wij daer schickende werden, die v daer wijder jnformatie van doen sullen, oick voer oudt raidt ende nye, die wij bijden anderen hebben luden laten, dit tonser onschult opt guetlixste voer geuen ind vercundigen; als wij v des soe gensselicken toe betruwen. *Ged. te Duurstede 28 Julij 1527. Zijne handt.*

Deel B. 609.

265. *Bisschop Hendrik van Beijeren berigt aan de 3 staten van Utrecht:* Alsoe wij sommige saicken tdoen hebben, dair ons en onse gemeene lantschape mercklick angelegen is, ind dairomme onse lieue getruwe reden Jacob van Amstel ende Mynden, onsen hoeffmeester, sambt Ernst Taets van Amerongen, onsen marschalck dieses onses Ouer-Stichts, bynnen onsen stadt Vtrecht an onsen staiten aldair morgen omtrint die negen vren senden weerden, onse menynge den seluen onsen staiten alsdan tendecken, begherende hieromme ghij out ende nye raidt tegens die voirs. tijt van negen vren morgen willen doen verboiden ende versamelen laeten, sonder dairjnne yetwes laiten tvallen; verlaeten wij ons gensslicken. *Ged. te Duurstede 28 Julij 1527. Zijne handt.*

Deel D. 689.

266. *Floris van Egmond, heer van IJsselstein, antwoordt aan de 3 staten van Utrecht op hun schrijven, ter zake van Willem Torck, dairinne ghi' uwe onschuld doet ind sulx affkeert op Euert van Zoudenbalch ind Goirt van Voirde, ter tijt burgermeisters, myt oeren adherenten. Bedunckt ons tselue gheen billicke excusatie te sijn; aengesien sij ter tijt beueelhebbers ind burgermeisters der stat van Vtricht waeren, die ruytter ind knechten sulx gedaen hebben, oick vanden staten van Vtricht aengenomen ind betaelt, tselue oick vutter stadt Vtricht geschiedt is, hoe wael zij nv nyet bynnen Vtricht en sijn, men hefft se ter tijt vuer burgermeisteren ind ouersten gehalten, ind tgoenen sij hier jnne geschafft hebben, is geschiedt, so wael vander geestelicheyt, den doemdeecken Appelteren mitten sementlicken staeten, als van hoerluden; nyetemyn wij en twijuelen nyet, jndien ghij Euert van Zoudenbalch ind Goirt van Voirde oft ymans van oeren adherenten dair toe kundt porren off vermoigen, zij Willem Turck zijnen schaiden richten wolden jnd hem tot sijnre betalingen helpen woldt, het weer dan van wien dattet weer, hij solde des to vreden wesen; dan deser antwoirdt haluen sall hij een cranck benuegen hebben. Ged. 29 Julij 1527. Zijne handt.*

Deel D. 688.

267. *Christoffel van Weze antwoordt aan de bevelhebbers en staten van Utrecht op hun herhaald verzoek om Emme Pieter Paulusz., weduwe te Driebergen, en hare geroofde beesten (durck eenre salffuegarde sij van mijnen g. l. heeren van Gelre uwer e. jnd l. geworuen hebben) te ontslaan, — dat zij deze Emme met hare beesten heeft doen halen ind geuenckelick halden, want die seluen int heymelick jnd int openbaer ons vianden korn jnd ander prouanden toegeuoert, oick bij nacht ind bij ontijden heymelick ons vianden mit anderen voirspiers (als wij sij op der daet, naementlijk met eenen ghenamt Schram van Vechten geuonden) op gehalten hebben, waer durch sij haer salffuegaerde nae alle krijsschen rechten ind gewoenten (uwer e. ind l. wael kenlick is) misbruyckt hebben, jnde derseluer haluen gheenre vrijheynt noch veylicheyt en behoeren te genyeten, bijsonder soe mij van weeghen onsen g. l. heeren opentlijk beuolen is, nyemants vanden gheenens onser vianden prouande toeuoeren te verschoenen, gelijk sij onser aller arm wichterens alle daghe meer sonder genade oueruallen, als dese voirlede weecke Baltazar van Weze mijns broederen pachteren vnder meer anderen schemelen ondersaten van dem van Wijck gebuert is; nyet te min vm dat v. l. ind l. nyet en sullen vermoyden, ick huer salffuegarde (sonder billicke oersaek) verbreken sold willen, sall ick mij binnen eenen dach vijff oft ses binnen Vtrecht vueghen ind breyder vnderriotinghe doen uwer e. jnd l. Ged. huis te Doorn S. Stevanus (2 Aug.) 1527.*

Deel D. 690.

268. *A. van Lalaing, graaf van Hoogstraten, berigt aan den president en raden van Holland: Jay receu voz lettres avec vne autre lettre y enclose de ceulx de la Goude, faisant mention comme au tour de ix^e ou nul pietons avec Christoffle Lang et autres capitaines Geldrois seroient nagaires passez le villaige dAmerongen, dont series vray semblablement en doute quilz ne viennent outre en Hollande, me requerant de prouision, que le pays ne soit enuahy ne foulle par les ennemis, surquoi vous auertiz que jay receu lettres de mons^r. de Bueren, qui mescript sur semblable aduertissement auoir fait rassembler les gensdarmes, pour les auoir prestz et sen seruir selon la necessite; neantmoins apres auoir de ce auerti Madame, elle luy en escript de rechief et dabondant, quil face toute diligence de les auoir ensamble et les tenir sur le frontiere selon*

que les affaires le requeront; aussi luy en ay je escript de ma part, vous ferez bien vous enquerer journelement dun coste et dautre de ce qui suruiendra plusauant, et men aduertir ensamble ledit s^r. de Bueren, aduisant les villes et lieux sur la frontiere, quilz soient sur leur garde, pour selon ce se regler. *Ged. Gend 4 Aug. 1527.*

Afschrift.

Archief van Buren

269. *Bisschop Hendrik van Beijeren berigt aan de 3 staten van Utrecht:* Soe wij verstaen dessen morgen een seker getall van vreemden rutteren bynnen onser stadt aldaer gecomen zijn, verfrempt ons sulcx nyet weynich, aengesien ghisteren beyde die borgermeesteren mit etlicken anderen mit credencie alhier bij ons geweest ende ons toe gesacht hebben, men der meninge nyet en ware, yemants vremdt daer bynnen te halen ofte te nemen, twelck nochtans contrarie geschiet is. Dat wij laetstmael voer onse stadt aldaer waren, en was tot anders gheenre meninge dan wij gerne wat guets gedaen hadden, om den borgeren ende die stadt weder in rust, vreedende beter gestalt te brengen. Begeren daeromme dat ghij ons verwittigen, wat luyde dat zijn, ende tot wat meninge ghij die jne genomen hebben, om ons daer nae hebben to richten. Wij hebben van gelijcken onser stadt out raidt ende ny, ende den oudermans ende gemeenen ghilden oick gescreuen. *Ged. te Duurstede 5 Aug. 1527. Zijne handt.*

Deel B. 610.

270. *Thomas van Nykerken, deken van S. Jan te Utrecht berigt aan het kapittel van den Dom te Utrecht:* Soe mijn g. h. van Vtrecht mij heeft doen bescheyden opten donresdach verleyden, bij sijner f. g. tot Duerstede te komen, om te communiceren in facto precariorum, byn ick opten seluen dach to Wijck gecommen, hebbe yck bevonden sijn f. g. reyde ys gewest om to Vtrecht te commen; heeft sijn f. g. mij doen beuellen, yck sijner f. g. van stonden aen tot Vtrecht volgen solde, als yck gedaen hebbe; ende soe sijn f. g. doe tVtrecht nyet yn en quam, heeft sijn f. g. mij beuollen, yck weder to Wijck volgen solde; dair wolde sijn f. g. den officiaal Suggestoide, meyster Gerrit Beyer, meyster Rutger Verkerck, meyster Johan Goch ende meyster Johan Spyrinck oick doen bescheyden, om eyntlijken te concluderen alle des gheenen des in facto precariorum van noede solde weesen; welck gedaen wesende, dachte yck ter stont weder tUtrecht te commen. Soe verstaet yck nu, dat sommighe borgeren yn mijnen huys geweest sijnt vnnd dat seluige gespolieert hebben, dat welcke mijn seer bevreemt; want yck neyt en weyt, dat yck yemantz bynnen Vtrecht yn eynigerlei wijss verkort mach hebben myt woerden off myt wercken. Al sus bekeer yck, als yck alre oytmodichst kan vnnd mach, dat v w. mij ter antwort stellen wyllen voir v w. capittel, als eynen mytbroder der seluer kercken, off voir de staeten, off wair v w. dunckt dat van noiden sal weesen, teghens alle de gheene, die mij solde moghen beclaegen; ende kunde yck mij dan neyt verantwoordt, wyl yck geern tot v w. correctie staen; ende bekeer mij gerestitueert mach werden dat mij genomen ys, ende dat v w. mij mochten verwerven, dat yck onbesorgt mijns lieffs weder tVtrecht bij v w. kommen mochte om mij te verantwoordt; ende mach dat neyt alsoe geschien, soe alleger ick niet min ende bydde mijn heeren, sij mij proeuen wyllen laeten, volgende nae gewoenten ende statuten der kercken. Begeerende oitmoedelicken eyn schrijfflick antwort van v w. *Ged. Wijk te Duurstede 5 Aug. 1527. Zijne handt.*

Deel D. 691.

271. *Bisschop Hendrik van Beijeren berigt aan de gilden en ondermannen der stad Utrecht:*

Soe wij verstaen, dessen morgen een seker getall van vreemden rutteren bynnen onser stadt aldaer gecomen zij, verfrempst ons sulcx nyet weynich, aengesien ghisteren beyde die borgerm. mit etlicken anderen mit credentie alhier bij ons geweest ende ons toegesacht hebben, men der meninge nyet en waer, yemants vreemds daer bynnen te halen ende te nemen, twelck nochtans contrarie geschiet is. Dat wij laetstmael voer onser stadt aldaer waren, en was tot anders gheenre meninge, dan wij gerne wat guets gedaen hadden, om den borger ende die stadt weder in rust, vrede ende beter gestalt, ende tgene soe laetstmael in onser crencten aldaer wesende tegens uwe alde ordonnantie gedaen is, wederom bijder seluer ordenung te brengen. Begeren daeromme dat ghij ons verwittigen, wat luyde dat zijn, ende tot wat meninge ghij die jnne genomen hebben, ofte daer bynnen gebracht zijn, om ons daer nae hebben te richten. *Ged. te Duurstede 5 Aug. 1527. Zijne handt.*

Deel D. 692

Eensluitende brief van den bisschop aan burg., schepen. en raad der stad Utrecht, D. 693.

272. Loeff van Honsseler, *drost, Emont van Buchel, stadhouder, en Bartholemeus Meilynck, rentm. te Buren, berigten aan Floris van Egmond, heer van IJsselstein*, datter mennich folt kallynge en gaet tussen den van Vtricht ind den byscop ind den hartoch van Gelre, daer van wij bade aen twe partijen vyt gescyct hebben om v g. waerachtich toescrijuen ind to wyttichgen ind alsdan so sijnt desse (boden) van Wyllem Torck gecommen, die v g. alle gestaltenisse gescreuen sal hebben. So wes wij vorder jut seker verneemen, sullen wij v g. bij nacht ind dage v kondich geuen. *Ged. 5 Aug. 1527.*

Archief van Buren.

273. *De 3 staten van Utrecht antwoorden aan bisschop Hendrik van Beijeren op zijn schrijven van 5 Aug. (zie No. 271):* Dat alsulcke jncompste, gelijk doe uwe f. gen. voirgenomen hadden, myt vreemde suspecte ruteren ende knechten, der wij, oeck in zonderheyt, om daerbij in verloop te comen beducht weeren, ende buyten weten des scepenborgermeysters ofte der ouerste yander stat ende nae goeder ouder gewoenten, sus jnprouise bij uwer f. gen. ende uwer gen. voervaderen in te comen, nyet tho geschien pleghe. Ende zoe wij dan der oirsaken haluen bevrucht waeren, ons bij onsen quaetgunnende eenige onversculde ouerval geboeren mochte, sijn daeromme etzlicke vrunde ende magen, namentlick Henrick die Groeff, erffvoecht tot Ercklens, joncker Walrauen van Arckel, heer tot Werdenborch, Wouter van Wel, Zeger van Arnhem, Herman van Bemmelsberch, Thomas van Apelteren van Peersingen ende Wijnant van Zallant etc. tot omtrent c peerde toe, om ons voir sulcke ouerval te helpen voir staen, tbescudden ende te bescermen, oick tot rust, vrede, zonder in verloop te comen, ende nyet tot eenich uwer f. gen. ofte tSanct Mertens vercorlinge, affbroick ofte yemants afterdeel; dan in als daerop, om myt ons ten besten te helpen raden, ende tot geenre ander meyninge bij ons gecomen, mer noch nae als voir ons presenterende all tot onderhalinge der confederatie, oick achtervolgende uwer f. gen. wtsprake; die wij, zonder die te crencken, onderhouden hebben, ende noch myt lijff, goet ende bloet te wagen, myt uwer f. gen. nae te gaen ende uwer gen. alijt als onsen lantfurst, gelijk goede getruwe onderzaten te doen behoeren, bij te staen gedencken. *Zij verzoeken dus* zeer oitmoedelic ende dienstelic, dat uwe f. gen. dese onse guetlicke antwoert myt gnaden ende tot geenen quaden wanverstande, oick zonder haesticheyt the doen gebruycken, om wt verloop to

III.

blijuen, daer wij jn zonderheyt zeer ongeern to quemen, ten besten verstaen ende ons jn allen goede affnemen willen uwe f. gen. *Ged. Utrecht 6 Aug. 1527.*

Deel B. 611.

Concept.

274. *Bisschop Hendrik van Beijeren berigt aan de 3 staten van Utrecht:* Wij verstaen, wie enige vuyt onser stadt aldair ghisteren des erbaren onzes l. getruwen raidts ende vicarius heren Thomas van Nykerckens huys, der wijle wij hem hier om saken ons ende onse gheestelicke jurisdictie aengaende verscreuen hadden, geplondert, beroeft ende wes hem gelieft heeft benomen hebben, twelck ons nyet weynich en verfrempt. Connen oick nyet gedencken, dattet ergens omme geschiet zij, dan alleenlick om dat hij onse dienaer is. Waeromme dieselue onse vicarius sich aen ons beclaecht heeft, sich offererende, jndem yemants, zij het zij wie hij zij, gheestelick ofte weerlick, die yet op hem vermeent te seggen te hebben, men hem mit genoechsamen geleyde versorge, he is oirbodich bynnen te comen ende sich soe te verantwoerden, dat des billicken genouch zijn sall, ons aenroepende wij aen v doen scriuen, ghij hem sulck geleyde toeschicken wilden, ende hebben wij hem sulcx, gemerct ons zijn begeerte redelick ende billick bedunct, nyet affslaen connen. Dem nae begeren wij, dat ghij soe schaffen ind veruoegen, onsen voers. vicaris zijne benomen goedere aling ende all gerestitueert werden nae behoren, ende dat hem een vrij, starck scriftlick geleyde bynnen te comen, soe dat hij zijns lijffs seker zij, toege-sant werde, ende dat ghij hem oick voer gewalt beschermen; heeft dan yemants yet op hem te seggen, die spreke mit rechte nae behoeren, he sal enen yederen rechts plegen. *Hij verzoekt hierop antwoord. Ged. te Duurstede 6 Aug. 1527.*

Deel B. 612.

275. *Loef van Honseler, drost, Emont van Buchel, stadhouder, te Buren, en Bartholomeus Meiling, rentmeester, berigten aan Floris van Egmond, heer van IJsselstein:* So als wij v gen. gysteren haestelijke hadde gescreuen alsulx v gen. toe verkondichen, so wes wij int zeker konden verneemen. Aldus g. l. h. senden wij v gen. enen brieff die choerbyscop Nyekyrcke aen den drossat gesant, ind so wes vorder koennen int zeker verneemen, sullen wij v gen. onvertogelijke doen wyttichgen. Oeck, lyeue g. h., wij en koennen neyt gemercken off gedencken, so wat die van Vtricht jnden sijnnen moigen hebben, off hoer voir neemen mach wesen; dan, g. l. h., so als v g. dat gardesoen onder v g. bedwanck ind gehoerssamheyt halden ind hebben, beducht ons geraden, bij uwer gen. guetduncken ind raet, so als die ruytteren doch terren moeten, dat v g. den ruytteren een deill wolden scycken tot Ysselsteyn, een deil tot Leerdamme, ind een deil tot Bueren; so wael verteren die ruytteren hoer gelt in uwer g. flecken jnd steden als in anderen flecken ind steden; men en kan huydden des dachz neyt to wale toe gesien, wantter gheyn geloeue langer jnden werelt en is, God betert, so als wij verstaen van Jacob van Mynen ind den maersscalcke van Emme ind die maersscalcke vanden Horst, die trouwe dynre des heren van Vtrecht gewest sijn, als men vermoet hefft ind sych nv anders ondervyndt. Genedichge l. h., v gen. moegen dat beste hyrinne beramen, so als v g. dat guet bedunct. *Ged. Buren 6 Aug. 1527. Hunne handt.*

Archief van Buren.

276. *Raden van Holland antwoorden aan Floris van Egmond, heer van IJsselstein, op zijne missive van 5 Aug., ende dancken uwer e. zeere vande goede waerschouwinge. Zij be-*

rigten: dat ons lange voer dese tijt bij onse g. v. verboden is eenige knechten aen te nemen, zoe dat wij buyten haer g. consent tselfde nyet en souden dorren doen; nietemin om altijt te doen soe veel in ons is, hebben wij geaduerteert die frontier steden deser landen, ten eynde dat zij goede toesicht souden hebben. Wij hebben onse g. v. ende mijn heere de graue van Hoehstraeten tot diuersche stonden geaduerteert vande tijdinge, die wij soe vanden castelleyn van Woerden als andere gehadt hebben, daer de voirs. heere van Hoehstraeten ons scrijft, als uwe e. bemercken mach vuyt copie vanden brieff hier jnne geleyt, den welcken achteruolgende begeren wij zeer hartelick, dat uwe e. belieue toesicht te hebben op dese landen, ten eynde dat die nyet ouervallen en worden. *Ged. 's Hage 7 Aug. 1527. Get. SANDELIN.*

Archief van Buren.

277. *Karel, hertog van Gelder, zendt aan de 3 staten van Utrecht* onsen lieuen getrouwen Marten van Rossum, heren tot Puderoijen, marschalck, mit deels ruyteren ind knechten aldair tot v, om v in vwen lasten ind noeden behulp ind bijstandt dairmit to doen; soe is onse guetlicke begeren, dat ghij hem as ons seluen geloeuen wilt. *Ged. Wageningen 7 Aug. 1527. Zijne handt.*

Deel A. 988.

278. *Gedeputeerden der staten van Overijssel, te Wijk bij Duurstede zijnde, antwoorden aan burg., schepen. en raad der stad Utrecht, op hun schrijven van 5 Aug., vermeldende vander warschuwynge ennyger vremeder ruther ind knechten op v e. archwilligen muchten, dair op dat summige vanden vwen op data vurs. ruytteren solden ingehaelt hebbenn, doch nycht tot preiudicie ons gen. l. heeren, dan allene tot beschermynge vann vwen e., dair een tenden begeren wij bij v e. koemen wolden, alle gelegenheit the hoeren tondertasten ind thenn besten willen helpen raiden, dat wider verloep vermidet muchte werden ind ons des vrij vast geleyde off ind an tho gescriuen etc.—Soldenn vwen e. tho gefalle angeseyn sbriefs gerne bynnen Vtrecht gekoemen sijn, allen vlijt dair an gekeert hebbenn, middell ind wege tho ouerleggen v e. ind dese lande bij ruste ind vrede tho haldenn; dann soe die spraeke ind vlochmeren mennychfoldigen gain nu vann ruytteren dan vann voetvolck yn genoemen the hebbenn, ind mede dat wij wusten onse gen. ffurst ind here an die staeten ind v e. gescreuen hadden, dair dan gisteren auont eirst dat antwort vann gekoemen is. Want dan vyth dat antwort, soe wall vann v e. als vanden staeten an sijne ff. g. gescreuen, blickt, dat allene deell ruytheren van vrunden ind maigen thot oeren beschermynge dair bynnen gehaelt sijnt, ind nicht thot achterdeell ons gen. l. heren; nae dem dann sich selue gyns vremden fursten saeke ind geschrefften sijn, ind wij vann gantzen herten geneyget sijnt, kost, moisell ind arbeyt nycht tho spaeren, omme manieren ind middell tho vynden, wair dorch anstaende perickell ind lasten vanden orlogen mochten onderuangen ende nedergelacht werdenn, sijne wij dessen morgen myt oitmoediger beden an onsen gen. ffursten ind heren gefallen ind guedichlicken erlanget, dat sijne ff. g. ons vergunt hebbenn myt v e., communicatie tholden, tho besichtigen, oft God vann Hemmell gratie ind gnaede verlenen wolde, datmen onruste thot ruste ende vrede brengen muchte. Begeren dair omme guetlicken v e., ons tho geualle, vrede ind vruntschap tho guede, enyge willen deputeren ind schicken morgen donredach, op wat vren v e. ghelegen wesen will tho beuerwerden, dair wij oick willen erscheinen om saeken vurs. te communiceren. Wij schicken bij tegenwordigen v l. genoichsam geleyde voir onsen gen. l. heeren ind alle der gheenre sijne ff. g. mechtich, moigich ind mechtich sijn ind om sijne*

ff. g. doin ind laiten willen tot dertich personen tho oft daironder; v e. willen ons jngelix oick myt genoichsam geleyde doen versorgen ind scriffelicke tho senden, v e. der samplicker staeten ind der ghener om oer ind v e. doin ende laiten willen ind in derseluen kosten liggen. Begeren mede andechtilicken, v e. middeller tijt myt meren vrenden luyden sich nyet belaeden wyllen, op dat die saeken nycht vorder vererret en werden. *Zij verzoeken antwoord. Ged. 7 Aug. 1527.*

Deel D. 694.

279. *Bisschop Hendrik van Beijeren antwoordt aan Floris van Egmond, heer van IJsselstein*: Dat wij onse huysere ind stadt Renen voer toecompste sulcker. V l. scriften mit knechten besat hebben, soe dat wij verhoopen des gheen gebreck zijn werdt v l. sollen oick weten, dat naedat die Geldersche ruttere bynnen onser stadt Vtrecht comen waren, noch een deel voetvolcker tot zij comen zijn; ende tot Wageninge is noch groote vergaderinge, daer alsmen sacht onse oehem van Gelre selfs in persoene bij zijn solde; wes se jn sinne hebben en weten wij niet. Ende nae dat dat voers. voetvolck totten rutteren bynnen onser stadt comen was, zijnt des wel vijf offte zess hondert gueder borger vuyt geweeken mit allet zij wech hebben brengen connen, daer mit die andere zeer gesteret bynnen, soe dat wij nyet en weten wes hier vuyt werden will, ofte ons te doene steet, fruntlick begerende, soe balde v l. van die hoichgeboren furstinne vrouwe Margareta ende ons nichten antwoordt hebben, ons daer van te willen aduerteren. Als van dat v l. begeren te weten woe sich Jacob ende Frederick halden, geuen se ons schoenen worden, dan wij en doruen se nyet betruwen. *Ged. te Duurstede 8 Aug. 1527. Zijne handt.*

Archief van Buren.

280. *Gedeputeerden der staten van Overijssel, te Wijk bij Duurstede zijnde, berigten aan de 3 staten van Utrecht*: Soe wij vann herten ongerne seyn soldenn, ennych verloep dorch onuerstandt oft anders tusschen onsenn l. heeren vann Vtrecht ind v samden l. verrisen solde, mede als v l. an ons scrifflickenn begert hebbenn dair tusschen tho handellen, onuerstandt thot verstande, ruste ende vrede muchte onderhouden werdenn, *zenden zij hun ter dier zake Hermannes Koethen, secretaris van Deventer, met zekere mondboodschappen. Ged. Wijk te Duurstede 12 Aug. 1527.*

Deel D. 696.

281. *Karel, hertog van Gelder, berigt aan de 3 staten van Utrecht*: Wij verstaen onse oehem van Vtrecht etzlicke huys- ind ploichgelt opten platten lande aldair vytgesath hieft ind hebben will. As wij dan bericht werden, dat sulx nyet in vordell dan in vwen achterdeell, oick in preiudicie vwer gueden gewoenten ind verschrijunge wesen solde, begeren wij mit vlijt, dat ghij soe dairraen sijn ind verfuegen wilt, dat soe voell moigelick sijn sal, behyndert werde, dat die pennongen aen handen onss oehemen vurs. nyet en komen; wij doen onsen beueelsluyden aldair beueell v dairtoe alle behulp to doen. Hyrjune wilt allen moigelicken vlijt vur keren; des versien wij ons alsoe gensselicken tot v. *Ged. Arnhem op S. Laurentius (10 Aug.) 1527. Zijne handt., lager MUYLICKOM.*

Deel A. 994.

282. *Karel, hertog van Gelder, antwoordt aan de 3 staten van Utrecht, op hun antwoord*

op onse schriften gegaen ain die lantschappen van Auerijssell, excusierende die geschickten van Auerijssell tot Wijck wesende ind geschickt vanden aenslach op Vtrecht geschiet etc. Mach wall sijn, zij ytzont oere onscholt deshaluen doen, dan ons is anders vorkomen, dat ennige vanden seluen mit inden velde geweest weren, as die aenslach geschien solde, rait ind dait dair toe geueu ind gedaen solde hebben, omb die ballinge in die stat te brengen; woe gelympelick ind billick sulx zij, hebt gij to betrachten. Woe die ballingen oick gekomen sijn bynnen Wijck in tegenwardicheit der geschickten voirs., bauen auerkoempst tusschen onsen oehemen ind v; jn wat meynonge sulx oick geboert is, können wij anders nyet verstaen, dan die ballingen in die stat to brengen, in wederwill ind achterdeell van v. Wes dan vorder dair vyt gesproeten hebben solde tot onser beyder vurdell nyet gewiest sijn, dan nutter, bij verhenckenisse dess Almechtigen Gaitz, verbleuen is, soe dat wij nyet bedencken können dieselue geschickte hyr van vrij sijn moigen. Woedem zij, naedem gij den geloeuen soe sterck op zij stelt, laiten wij dat dairbij, ind moigen wall lijden, dat zij tot ruet ind vrede handelen; derhaluen zij tusschen Vtrecht wech ind weder reysen moigen, ons ind der onser onbefairt, beheltelick sulx oick geschie bij onsen weten, as verdragen is ind geluyt hieft. Geuen v oick in allen gueden to kennen, dat deshaluen die secreta-rien der steden Deuenther ind Campen tot ons geschickt, den wij toe hebben laithen seggen, as men ons to voerens verwitticht bij naemen ind toenamen, wie die gheyne sijn, sullen die van Auerijssell wech ind weder geschickt werden sellen, willen wij ons als dan soe geboirlick inden geleyde holden, dat men onser billick eyn benuegen hebben sall. Nemen oick in geyne ongenaide noch ongonst, dat men handele, tselue wij gelijk vurs. lijden moigen; dan soe wij verstaen, dat vander ander zijden noch daigelix ruytere ind knechten, soe in die Langestraite ind anders aingenamen ind vergaedert, ind deshaluen desen handell vellicht myt bedroch, as ons van zij wall meer geboirt is, voirgenamen mach werden, om oere ainslege to bether to wege to brengen, tot vwer gruntlicker verderffnisse ind onser beyder merckelicken achterdeell, bedunct ons van groiten noiden, gij nyet to lichtelick en geloift, sulx wall betracht ind achtnimpt; wij willen des oick acht-nemen ind ons dair tegens stellen, soe voile ons moigelick sijn sall. tSelue wij v nyet hebben willen verswigen, om dair nae voort verderantwort to geuen, ind v to moigen weten to halden. *Ged. Arnhem 13 Aug. 1527. Zijne handt., lager HOLTHUYSEN.*

Deel D. 697.

283. *De 3 staten van Utrecht laten de dorpen van het Neder-Sticht weten, dat, aangezien zij van den bisschop, in strijd met den landbrief, eene schatting hebben beloofd, en tevens hem met geweer en ander reetscap totten blockhuys optie Vaert komen dienen — zij terstont vandien berust, en de penningen niet bijeenbrengen en hem ter hand stellen; dat zij, indien eenigen reeds met het geld naar hem gegaan zijn, dezen terstond terugroepen, op straffe van dit geld anders op hun goed als wederwilligen te verhalen. Ged. 14 Aug. 1527.*
Gelijktijdig afschrift. Archief der stad Utrecht.

284. *De 3 staten van Utrecht berigten aan bisschop Hendrik van Beijeren, vernomen te hebben, dat hij duer quader informatie eene schatting op alle de onderzaten des Neder-Stichts heeft doen wtzetten, en de Stichtsche huizen en sloten, sonder Stichtsche welgeboeren luyde, mit cleynen wthemsche perzonagien heeft doen bezetten, alsmede de huislieden heeft bevolen, mit gewapender hant een blokhuys aan de Vaart te helpen opsluan, en daarbij nog meer vreemden suspecte ruiters en knechten heeft doen vergaderen, al hetwelk sus te geschien niet en behoert,*

als strijdig met den landbrief, met zijne hoichloftenisse eer ende eedt, en tot affbrueck allen langweringe, priuilegien, goider alder gewoenten, en tot groot nadeel van pachteren en onderzaten. Zij verzoeken hem ootmoedig, hun claerlick in geschryft te ontdecken, tot welk einde en met welk doel zulke op heuen door hem geschied, niet wetende waaraan zij dit hebben verdiend, daar zij zich altijd als getrouwe onderzaten door, met hem lijff'e. de goet te wagen, betoond hebben en nog altijd gaarn betoonen willen. Dat hieromme uwe f. g. duer inneboeren duechsaemheyt — daar hij bij hun verderf niet bevoordeeld kan worden, — sich mit genaden bedencken ende het Neder-Sticht int dusdaniger cleyner oirsaecke niet te laiten ouervallen, maar alle goede duechtelicken luyde, buiten en binnen, van roof, brand, vernieling bewaren en den landbrief niet te laiten verkrencken in enige zijner punten. Zij verzoeken hem om aan de burgers de uit de weide gehaalde ossen en aan eenige huislieden te Jutphaas het door zijn krijgsvolk weggeroofde terug te geven, zoe uwe f. g. altijd luyden hebben laiten, nyt nywes op uwer f. g. onderzaeten, waer wt verloop comen mochte, te handen wouden trecken. Ged. 14 Aug. 1527.

Gelijktijdig afschrift.

Archief der stad Utrecht.

285. *George Schenk van Tautenburg, stadhouder van Friesland, berigt aan Floris van Egmond, heer van IJsselstein: Vp huyden dato sbrieffs heb ick vernomen ende byn bericht bij eenen van mijnen dieners, den ick om sekere konschap jn tlant van Gelre geschickt hadde, hoe dat die heer van Geller gysteren morgen omtrent vi vren die stadt van Hasselt mit een fenle knechten jn schepen verborgen onuersiender manieren jngenomen heeft; deur wat oirsaken tselue geschiet es mach wesen is mij noch nyet genoich bekent, dan soe veel als ick wt copie van eener brief bijden voors. heeren vanden staeten der Ouerstichts gesant, waer van ick v l. copie hier jnner geleyt toe seynde, verstaen kan; ende alsoo de voors. stat gelegen es op die ryuiere vander Vecht ende tZwartewater, heeft de voors. heer wederom een vrije hauen jndie zee, staet oick te besorgen, nae dien hij die stat van Vtrecht jngenomen heeft, dat jndien mijn heer van Vtrecht ende de staeten hier anders nyet toe en doen, dattet geheele Sticht van Vtrecht jn periekel staet verloren te werden; twelcke ick v e. jnden besten to kennen geuen, ten eynde dat v e. hiervor vorder wil gedencken, jndien die voergenomen aenslagen eenen voortganck kregen, jn wat gelegentheyt ende staet de landen van Hollant ende Vrieslant die hyr anstreckende, gestelt zijn. Ged. Leeuwarden 15 Aug. 1527. Get. TAUTENBURCH.*

Archief van Buren.

286. *Gedeputeerden der staten van Overijssel, te Wijk bij Duurstede zijnde, antwoorden aan de 3 staten van Utrecht op hun schrijven, gisteren ontvangen met ingesloten artikel des hertogs van Gelder: Hadden wall ghemeent nae langer delatien vann v l. scrifftelick ind muntlick an ons begert, dattet antwoord anders solde gewest zijn, ind konnen v l. seluest ouerleggen woe ons gelegen solde wesen op soedanne artikell des flursten vann Gelre jn ennyghe handellinge sich tho geuen. Sus is ons vann herten leeth, dat wij nyet guedes, om wider verloop tho vermijden, hebbenn doen konnen, ind synnen dair op wedder nae huys gereyzet; nochtans oirbaidich tot allen tijden wij begeert ind genoichsam geleydet werden, te gelegenre plaitzen tkoemen, tho helpen raiden ind handellen, alst tot eren, walfairt ind nutt onser alre dienen sall. Ged. 16 Aug. 1527.*

Deel D. 698.

287. *Karel, hertog van Gelder, antwoordt aan bisschop Hendrik van Beijeren op zijne*

schriften, inhoudende: Alsoe sdeels ruyteren jnd knechten bynnen Vtrecht gecomen jnd vanden staiten verantwoert tot oeren bescermynge ende niet tot v l. achterdeel jnne gehaelt jnd naeder hant vermeerdert weren, jnd die staiten sich jn etzelicke handelinge zolden hebben laiten hoeren buten ons niet te willen doen, daerwt v l. vermercken, die luyde van onser wegen daer bynnen wesen zolden, twelck sich tot v l. tot ons niet versyen hadden, soe tzelue tegens den tractaet weer tusschen ons beyden opgericht, die apentlick vermach: »jndien ennige yrronge off twedracht tusschen ennigen onser beyder fursten mit onser ondersaeten erwiesen, dat sich des der eyne des anderen nyet aennemen, dan die eyne den anderen zijne ongehoirsame ondersaeten tot gehoirsaemheyt zolde helpen brengen,» jnd behalden sampt v l. begeerte omb to weten, wes die selue der alles tot ons versien zullen. — Dat wij angaende den tractaet nyet en twijuelen jnd in goeder memorien holden v l. voir te staen, woe mennichmael wij ons aen v l. ende der zeluer staiten jnd lantscappen beclaecht hebben, woe ons den tractaet gehalten en wordt, jnd in sonderheyt vanden van Zwoll nye werlt gehalten weer geweest, jnd wij altijt mit gelimp jnd fruntschap versocht hebben tzelue te remedieren, v l. ind der zeluer staiten jnd lantscappen genoichsam onderkende, dat die van Zwoll van aenbeghyne die gheyne van ons, jnden tractaet bededingt waeren, nae vermoegen desseluen tractaetz bynnen der stadt noch bijden oeren nyet komen laiten wolden, jnd wij tzelue mit groeter zwaerheyden jnd menichfoldige daege lestonge ind oncosten daer toe brengen mosten, des naeden tractaet nyet alsoe van v l. bether behoert zolde gehadt hebben to vollbrengen; as die zelue bynnen Zwoll gecomen weren, hebben sij nyewerlt onbafaert hoirs lijfs daer bynnen moegen wesen, jnd daer beneuen heeft men Euert Euerss. mit meer anderen gevangen den seluen versierde saecken, onse eere jnd gelymp hoechgelick ind trefselick beruerende, op geworpen, die wij v l. ghenochsam verclaert hebben, jnd omb gheyn goet ter werelt lijden wolden ind sij daer duer ellendich ind onsculdich (waren), dess wij ons mennichmael soe wt onser stadt Tyel ind anders scryftelick ind montlick an v l. beclaechden; daer beneuen hebben wij onse rede totten hoichweerdichste churfursten onsen lieuen heeren eertzbiscope van Trier, as conseruatoer des tractaetz, gescickt, jnd sijne liefden geclaicht, woe ons den tractaet niet gehalten ind wat ons vanden van Zwoll misdaen weer; jnd soe tzelue van v l. nyet geremedieert worde, dat wij des nyet langer wolden noch dechten to lijden, dat zijne liefden daeromme v l. scrijuen, dat wij jnden tractaet niet gehalten wesen, jnd off wat daeromme geschlege, datmen alsdan dess gedechtich zijn wolde; daer op ther tijt nyet langer dan vierthien daege respyt gebeden wort. Jnd dat zelue allet niet aensiende, hebben v l. nochtans meer mitten van Zwoll gesimeleert jnd voirgenomen sij to onsculdigen jnd to stercken, dan onse eere ende gelymp to helpen verdedingen, ind den tractaet nae te gaen, jnd van ons die waerheyt daerjonne nyet gelouen wolden, jnd op onsen scryfften meer dan eens geantwoert, dat die van Zwoll Euert Euertss. jnd den anderen voirs. gheyne saeck ons beruerende, dan alleyne die stadt saecken van aczijsen jnd oploop tmaecken opgelacht, jnd jndien men befinden conde die van Zwoll tegens ons ende der tractaet gedaen hedden, dat v l. sij straffen wolden, soe dat wij mit groete zwaerheyt ind menichfoldige muetzell totter bijcompst deshaluen jnde Vasten tApeldoern gesach (sic) brenge, jnd omb die misdaet nauwer dan off sij ons gelijk weeren geweyst, auer gaen mosten; jnd woe wail sij ther tijt voir onser beyder gescickten sampt gedeputeerden uwer liefden staiten jnd lantscappen opentlick contrarie den onscholt jnd openbair vredebreckers jnd auertreeders dess tractaetz, oick tegens ons hoichgelick misdaen te hebben, befonden zijn, ende ther tijt wege begrepen worden sij to straffen, alleyne een wtstellinge bis totter octaue van Paeschen begeerende, twelck daerbouen allet ongheachtervolcht gebleuen; jnd woe wael wij onse hulpen nae vermoegen des tractaetz daer toe mennichmael gepresenteert heb-

ben, nochtans mit v l. krenckte vertaigen js ind niet nae gegaen heeft willen wurden; daer en tusschen heeft men ons jnd middelen begrepen jnd ons voergeuen laiten, dat v l. daer toe gesyndt weeren, die wij tot ruste jnd vrede verhaept ende nyet vermeydt hedden anders dan furstelick jnd oprechtich voirgenoomen to zijn, jnd onder tdecksel van dien hebben v l. mit anderen onser ende onser beyder lantscappen erflicke quaetgunners heymelicke conspiratie jnd vergaederinge gemaect, jnd daer mit sich zelfs zonder bezwaerenisse enige krenckten, daermen ons mede op gehalten hedde, to velde ergeuen, die stadt Vtrecht to ouerweldigen, twelck, wanneer Godt des niet verhueft hedde, ongetwijuelst alsto betrachten staet, jnd niet wael to keeren geweest zolden zijn, oen, gelijk Roemen geboert js, ouercomen jnd tot merckelicken achterdeel onser jnd onser lantscappen gebuert zolden hebben. Woe eerlick furstelick jnd geloefflick zulex van v l. tegens ons jnd oick hoir zelfs onderzaeten gehandelt ende voirgenoomen js, kan men wail betrachten. Hedde v l. gelijk ons dieselue bij onsen lieuen raedt ende getruwen meyster Wijnant van Aernem, doctor, jnd Oot van Scerpenzeel, rychter tAirnhem, hedden doen toezeggen, die van Zwol willen straffen ende sich daer toe soe wael as voir Vtrecht to velde te ergeuen, off enige ongehoirsamige tot gehoirsamheyt to brengen, jnd der meyninge geweest weeren, opten middelen ons tot rust ind vrede van v l., as den zeluen breder wael bewust is, ain gebracht was, ghe-loefflick to handelen, zolden v l. daer toe onse hulpe ind bijstandt, as ydt tractaet vermach, gesonnen ind gebruyckt hebben; jnd want tzelue mit vergaderinge onser ende onser beyder lantscappen etzelicke wederwilligen jnd quaetgonners geboert js, konnen wij wael bedencken, wanneer die anlach tUtrecht voortganck gewonnen hadden, hoe ydt dan myt sij voir hen ende voert aen daernae mit ons jnd onser lantscappen gegangen zolden hebben. Wairomme wij tot vlitige ind oetmoedige bede ind versuecke der frunden van Vtrecht mit billicke redenen bewegen zijn geworden oen onse luyde to scicken, omb dat sij voer zulck ouervallen ongeloefflicke handelinge ind bedriegelicke aenslegen beschermt to moegen werden, jnd oick omb oir ende onse lantscappen daer voer zelfs mede to besorgen; jnd die wijle wij jnden saecken van Zwol bouen onse menich-foldige guetlicke beclaegen ende vervolch nyet anders dan mit bedroch ind vertoch op gehalten jnd daer van niet geremedieert worden, noch tot gheenre eyntscap connen komen, dringet ons die noot wege ind manieren, onse eer ende smaetheyden tegens die van Zwoll zelfs to verdedingen. Twelck wij op v l. sryfften nyet onverzwegen hebben konnen laiten. *Ged. 17 Aug. 1527.*

Gelijktijdig afschrift.

Archief der stad Utrecht.

288. *Bisschop Hendrik van Beijeren berigt aan burg., schepen. en raad der stad Utrecht:* Ons compt hij, wie dessen vergangen nacht etlicke onse ondersaten van Amerongen, Derthesen, Leersum, Doern ende anderen bijliggenden derpen vanden bedde gehaelt, opgenomen ende vanden uwen bynnen onser stadt aldaer bracht zijnt. Verfrempt ons sulcx van v nyet weynich, aengesien ghij in onsen lande nyet te gebieden hebben. Begeren daeromme dat ghij ons verwittigen willen, bij wien ende tot wat meninge sulcx geschiet zij, om ons daer nae hebben te rechten; want jndien men sulcx tegens die onse jn onsen gebiede solde voernemen, solden wij sulcx van gelijcken te doen moeten gedencken. *Ged. te Duurstede 18 Aug. 1527. Zijne handt.*

Deel D. 699.

Op den rug des briefs staat:

Er is geen antwoirdē op gescreuen genoich ontzeyt.

289. *De stad Reenen antwoordt aan de 3 staten van Utrecht: Dat het haar niet mogelijk is, om de hunne gedep. op het kapittel-generaal tegen maandag e. k. te zenden, wegens kortheid van tijd, hebbende hunne uitnoodiging eerst zondag avond omstreeks 6 uren ontvangen. Ged. 18 Aug. 1527.*

Deel A: 990.

290. *De stad Wijk bij Duurstede antwoordt aan de 3 staten van Utrecht op hun schrijven van 16 Aug., ter zake van nootlicke gebreken den lantbrief tegens dragende ende anderen lastigen saken, ende vermits dieselue brief so laet gecomen (18 Aug. na 7 uren) is bij sommigen van onsen rade gelesen ende voert den anderen voergehouden ende ter goeder maten versien: — Dat wij vermits knechten ende anders, als wij vernoemen hebben, in wegen sijn, ende oeck so die briefe seer laet gecomen is, als nv ten capittle nyet scicken en konnen. Doch en dencken wij in geenre wijze te consenteren, twelck tegen onsen lantfurst ende heer in enigerley manieren dragen mochte, noch oick jn enigerley wtsettinge, also wel vanden Leckedijck als anders, tensij sulcx bij onsen g. h. geconsenteert ende belieft wert, daer wij alsdan ons na billicheynt jnne laten bevynden sellen. Voert dat uwe e. ons bedetelick scriuen ende anderen lastelijcken saken etc., en dencken wij alsulcken voirgeuen, als moegelijk onder protectie van dien gedaen sall werden, nyet te nagaen noch te achteruolgen, ten ware sulcx bij onsen g. h. belieft worde; sijn nochtans alijt ons cleynen vermoegens geneycht alles goets te doen. Ged. 19 Aug. 1527.*

Deel A: 991.

291. *Bisschop Hendrik van Beijeren beveelt aan den schout en de onderzaten van Amerongen, om het overig gedeelte der aan hen opgelegde som tot betaling en onderhaldinge zijner ruytere jnd knechten, en waarvan zij zondag ll. een gedeelte betaalden, tegen morgen avond ten lengsten te schaffen, op dat wij niet geoirsaickt worden, die zelue mitter ruwer handt van w. tlaiten halen. Ged. 20 Aug. 1527.*

*Gelijktijdig afschrift.**Archief der stad Utrecht.*

292. *Die van Amerongen berigten aan de 3 staten van Utrecht, dat, daar het kenlick is, als ons gen. heer wil van ons gelt hebben, ende wij en zolden die staiten van Vtrecht nicht geern rebellich wesen, zij besloten hebben, om in deze te handelen even als de andere dorpen, die bij ons gelegen zijnt, ende oick anders niet. Zij verzoeken ootmoedig, wilt ons niet ouervallen meer dan ander dorpen.*

Dit was geschreven in den voormelden brief des bisschops.

Bisschop Hendrik van Beijeren beveelt aan den schout en onderzaten van Doorn en Darthuizen hetzelfde. Zonder dagt.

Ibidem.

293. *De raden van Holland berigten aan de 5 kapittelen en ridderschap van Utrecht, dat zij namens den keizer een mandaat hebben laten afkondigen, waarbij aan allen, zoowel van de eene als andere partij, verboden wordt, om elkander op 's keizers grondgebied te beschadigen, in persoon of goederen, op straffe van als straetschenders gestraft te worden; dat dit mandaat is tot goeden meninge omme te schuwen ende euiteren occasie, die deen off dandere partie van deser lande zouden moegen nemen, want die selue ghene andere meninge en hebben*

dan ja vrede te blijuen sitten ende alle occasie van oirloge te scuwen; daar, *indien geen einde van de wederzijdsche vijandelijkheden gemaakt wordt, het gescapen mochte zijn groot quaet te gebueren ende te volgen; dat zij dit ook aan den bisschop hebben medegedeeld. Ged. 's Hage 24 Aug. 1527. Get. SANDELIN.*

Gelijktijdig afschrift.

Archief der stad Utrecht.

294. *Floris van Egmond, heer van IJsselstein, antwoordt aan het kapittel van den Dom te Utrecht op hun schrijven, dat zijne onderzaten van IJsselstein hunne tienden aldaar, door boemsluytinge en met geweld ontferren: Dat wael wesen mach de vors. van Ysselstein, so sij verstonden, dat doer behulp sommiger vanden vwen (twelck doch wijsselicker achter wegen gelaten geweest weere) bynnen Vtrecht deels ruther ende knecht in koemen weeren, nyet wetende des vurnemen, ende om, soe voele hoen mogelick, sich voer eynigen hastigen ende onuersyenden ouerfalle te bescudden ende the keeren, alz in zulcker gestalt oeck alleman doen sold, dair om hoere boemen gesloeten ende die wege op gegrauen moegen hebben, ende nyet om v g. vwe thyenden the ontfremden; want onse meyninge nye geweest off oick noch en js, v luyden vwe thyenden te laeten ontfueren off ontfremden. Hij meldt, zijn drost van IJsselstein te hebben bevolen om hunne tienden te laten volgen, en dat hij hem dit daarenboven nog heeft geschreven. Hij verzoekt te weten, welke de personen zijn die hunne tienden met geweld hebben genomen, om aan het kapittel de verzochte restitutie daarvan te kunnen doen; dan hedde ons gelijk andere vwe thyenden willen verpachten, soe hedden wij v vwe penningen bestelt ende betaelt, ende en heddy egeen moetsel doruen hebben. Ged. Grave 24 Aug. 1527. Zijne handt.*

Deel A. 992.

295. *Raden van Holland berigten aan de 3 staten van Utrecht, dat, anmerckende tverloep des tijts mits discentie ende twyst, God betert! tusschen den bisschop van Utrecht en de stad Utrecht ende dier anleuen, mitsgaders betastingen ende roueryen an beyden zijden, ende dat eenige genomen ende geroeft hebben, hetzij ossen, paerden, kojien of andere goet, him veruoirderen daarmede te commen in dese landen van Hollant vptie frontieren, ende tselfde goet aldaer te vercoopen, paerten, deelen ende te oerboeren; ende mede dat sommige van beyden zijden voors. malcanderen of hoere goeden, beuindende opten gront van dezen landen, deen dander oerloechs ende viantgewijs vangen, spannen, nemen ende antasten, wair vuyt gescapen mochte zijn groot quaet te gebueren ende te volgen, twelck goet waere verhoet. Zoe js van wegen de k. m., omme te onderhouden vruntscap ende nabuerscap, oick tot preseruacie ende beschut van oirloge ende inconuenient ouer zijnre m. landen ende ondersaeten, een mandaet geexpediert ende doen kondigen, daer bij verboden js, dat nyemant, soe wel vanden eene partye als den andere, hem en veruoirderen malcanderen te misdoen, te vangen, te benemen, of eenige ossen, kojien, paerden of andere goet te halen, te roeuen of te drijuen, viantlicken off oirloechsgewijs, vp ende vanden gront ende aerde des k. m. landen van Hollant ende Vrieslant, vp peene dair van gecorrigeert te worden als straetschenders an hoere lijff ende goeden; js oick bij mandaet verboden eenen yegelijcken mit eenich genomen off geroeft goet te commen of tselue te brengen, te drijuen off te houden vpten gront ende aerde voirs.; ende mede, dat nyemant, wye hij zij, vpten seluen gront ende aerde en coepe, vercoepe, deele, mangle of en bruycke, in wat manieren dattet zij, eenigerhande genomen off geroefde goet vanden eenen of vanden anderen zijde voirs.,*

ende dit al vpte peene ende verbeurtenisse vanden ossen, koijen, paerden ende andere beesten ende goeden, diemen sal konnen beuinden vercoft, gecoft off anderssins gebruyckt te wesen, contrarie die voirs. verboden, ende dairtoe die somme aan hondert karolus guldens te verhaelen, soe wel anden vercoepers ende gebruyckers als anden coepers, participanten ende anderen, die culpabel beuonden soudon worden; al twelck wordt gedaen tot goeden meeninge, omme te schuwen ende euiteren occasie, die deen off dandere partyen van desen landen soudon moegen nemen, want dieselue geen meenighe en hebben dan jn vrede te bliuen sitten ende alle occasie van oirlogten te schuwen. *Ged. 's Hage 24 Aug. 1527. Get. SANDELIN.*

Deel D. 701.

296. *Goijert Bullen antwoordt aan burg., schepen, en raad der stad Utrecht, op hun verzoek om tusschen dit en woensdag e. k. te Utrecht terug te komen, dat hij niet voirvluchtich is, maar naar Amersfoort gegaan was om zijne bijzondere zaken te behartigen; doch dat het hem echter buten perikell mijns lijffs ende guetz te huus veylich terug te keeren niet mogelijk is. Ged. Amersfoort S. Bartholomeus (24 Aug.) 1527.*

*Gelijktijdig afschrift.**Archief der stad Utrecht.*

297. *Die van Abcoude antwoorden aan de 3 staten van Utrecht, ter zake van ophouding der Utrechtsche schepen en goederen, die opten huize van Apcoude gehouden werden, dat de staten dit op hen zouden willen verhalen: Dat zij hopen beter angemerckt ende bescuddet te worden, aengesien dat dit van onse wille niet en js, ende daer om genoeg gesolliciteert hebben, om de goederen terug te geven; maar dat er op het voorn. huis door den bisschop een hoofman met knechten is gelegerd, die naar hunne vertogen niet en vragen en achten en zelfs het hunne wegneemt en behoudt. Zij verzoeken vruntlicken ende oetmoedelicken, dat uwe groiter goedertierenheynt ons willen ontschuldigen, en dit op hen niet verhalen, daar zij daar scult noch deel thoe en hebben. Ged. Abcoude S. Bartholomeus (24 Aug.) 1527.*

Ibidem.

298. *De gedeputeerden der steden Deventer, Kampen, te Wijck bij Duurstede zijnde, berigten aan de 3 staten van Utrecht: So als, Got betert! tusschen onser alre lantfursten onsen g. l. h. van Vtrecht ende den furst van Gelre enigen onwillen verresen is, bevruchten onse vrende van Ouerijssell, die ons rechtuoert bij onsen g. l. heren bynnen Wijck geschickt hebben, dat daer van wijder verloop ende verwoestinghe der landen vallen mogen, ende om den voertkomen, hebben onse vrende onsen g. l. h. hertoge van Gelre vrentlicken angesocht een bijkompst to belieuen, die ghysteren dach Bartholomei tot Apeldorn tot vrentlicker begheerten vanden onsen gehouden is. Ende want aldaer secker articulen begrepen sint, nyet anders dan op behach van beiden fursten, hebben wij die, desen merghen to Wijck gekomen zijnde, onsen fursten ende heeren communiqueert ende tot ruste ende vrede gesproken, so veel als ons enichssyns mogelicken is geweest, ende wij mitten reden des fursten van Gelre verdragen sijnde, doch opt beuallen van beiden fursten, desen tokomenden dynsdach to ix vren voermiddage daer op weder bynnen Apeldorn tsijn. Ende die saken swaer ende lastich sijn, beiden fursten ende hoerre gnaden ghemenen landen berorende, daer ons allen mit bescheide ende wijsheit to gedencken behoert, begheren wij mit ganser andachte, dat v l., alse principael hoeft, tot ghemeen weluaren der landen, ruste ende vrede beider fursten ende heren, enige vanden vwen mede totten vurs, als dinddach te*

komene to ix vren voermiddage to Apeldorn schicken ende deputeren, thoeren wes ons van onsen fursten ende heren op die articulen hyr jne versloten wederuaren is, ende daer na voert den dach thepen onderstaen, dat wij mit onsen naburen ende fursten in ruste ende vrede werden ende bliuen mogen ende ander quwaet verhoet. Vermeenden v l. oick noet van onsen fursten ende heren geleide to bederuen, willen wij, ons sulcx verwittiget, onderstaen, verhopens van sijn gnaden sulx to erlangen ende v l. to tsenden. Willen wij mitten onsen altijd willich sijn to verschulden. *Zij verzoeken antwoord. Ged. zondag na S. Bartholomeus (25 Aug.) 1527.*

Deel D. 702.

Het in den brief vermeld stuk luidt als volgt :

299. Den dach Batholomei anno xxvii, js bij rede mijns g. h. hertogen van Gelre etc. Henrich die Groeff, erfiaecht, ende Beernt van Hackfoert, drossart etc., mitten gedeputeerden vanden steden Deunter ende Campen tot Apeldoern versproken, allet op behach beyder fursten Vtrecht ende Gelre, Gelre ende Vtrecht ende nyet anders als hierna bescreuen :

Ten yersten, dat die twe stede bij hoeren gescicten doen verspreken sellen bij mijn g. h. van Vtrecht vp sulcke articulen, voer hen tusschen beyden fursten begrepen, tot rust ende vrede hoerre gnaden, hoerre gnaden landen ende ondersaten dragende, dat sijn gnaden mitter selften staten, landen ende steden lijden moegen ende consenteren in enen coadiutor, die den furst van Gelre belieuen wil, na afganch mijns g. h. van Vtrecht, ende voert ten enigen dagen so bijden furst van Gelre tlaten presenteren; beheltlicken den seluen een t'fursten tsijn oft eens fursten gelijk.

Item, dat mijn g. h. van Vtrecht die van Vtrecht van alre actien ende opspraken, die sijn gnaden op enige vanden nemen mochte deses verloeps haluen oft anders, ganslick ende geheel verlaten will, sonder enige correctie daer ouer tlaten geschien, want mijn g. h. van Gelre den seluen daer jne voerstaen will.

Item, dat men op beyde die punten assecuratie doen sall, dat mijn g. h. van Gelre ende die van Vtrecht der vredich ende versekert sint.

Item, dat beyde fursten hoerre gnaden landen ende steden sich daer op verenigen ende verbinden willen, om voertmeer als gueden eerlicken luyden toebehoert, rust ende vrede tholden, ende die een des anderen lasten ende verloop voer tcomen sijns vermoegens, als dat nader billicheynt behoert.

Item, dat die ballingen binnen Zwolle wederom komen moegen, hoer gueden gebruycken, als dat naden tractaet behoert.

Item, dat die van Zwolle, die tegen mijnen g. h. van Gelre gedaen moegen hebben, mitten gevangen geboerlicke humiliatie doen sullen ende emende, als dat gevonden sal werden.

Item, dat mijn g. h. van Vtrecht cesserer will vanden bouwinge op die Vaert; verhopens die rede sijn gnaden jnselijcks to bewilligen, ende des willen die rade, so veer alst den furst van Gelre belieuen will, die meninghe hoers fursten onuertaellick binnen Wijck doen scriuen.

Item begeren die stede oetmoedelicke, op dat die van Zwolle tot geen ander bedencken komen, dat men mitten seluen jnder dingtaell der armer wichterren ende ander bezwaringe, ende sonderlinx den van Zwolle nyet bewant, middeler tijt cesserer will, hoer beesten hem tlaten driuen in hoeren bewinde ende gebiede onbesorcht.

Item, datmen verghonnen will den armen wichterren in Zwolre kerspel hoer sacramentalia ende sepulturen, om toe leuen als cristen menschen toebehoert.

Item, datmen hier op weder omme binnen Apeldoern versamelen will desen toecomenden dynxdach to negen vren voer middage, om vorderen onraet voer tkomen; want die scede nyet en soecken, dan ruste ende vrede beyder fursten, hoerre gnaden landen, steden ende ondersaten, doch den dach die een den anderen tmoegen doen verleggen.

Deel D. 703.

300. *De staten van Utrecht, van de gedep. der staten van Overijssel, thans te Wijk bij Duurstede zijnde, berigt hebbende ontvangen, dat zij om wijder verloop der landen tvermijden; den bisschop hebben verzocht een vruntlicke bijcompst te Appeldoorn op S. Bartholomeus e. k., waarop zekere artikelen op behagen des hertogs en des bisschops zijn voorgesteld volgens ingesloten afschrift, verzoeken aan den hertog van Gelder om, daar zij zonder hem die dagvaart niet kunnen houden, wes ons bewaert onser eeren, zijn gevoelen deswege mede te deelen. Ged. 26 Aug. 1527.*

Gelijktijdig afschrift

Archief der stad Utrecht.

301. *Willem Torek berigt aan de 3 staten van Utrecht, dat hij Cors Janss., vleeschhouwer, door hen op verbeurte van 1000 pond op heden voor hen in den Dom onthoden, geleide heeft gegeven om te IJsselstein zijn goed te beschermen en hem niet mogelijk is veilig te reizen; dat, zoo deze man van het een of ander beschuldigd wordt, wil ick den zelfden goeden certificaten aff doen hebben, dat he sich bewesen heeft, als ander onsen goede bogeren, ende anders nyet. Hij verzoekt dus hem te willen laten berusten, alsoe lang de tijt aldus loept, off scrijft mij een antwoert, wessins ende hoe v l. dit menen. Ged. 26 Aug. 1527.*

Ibidem.

302. *Karel, hertog van Gelder, berigt aan het kapittel van den Dom te Utrecht: Soe Jacob van Mynden van v die yrste prouande, die in vwen capittell vacirende wurdt, togesacht is, ind hij sich dairbauen soe vijantlick tegens v ind den staiten bewesen hieft ind noch daigelix bewijst, dat gij billicke oirsaecke hebt sulx to reuociren. Want dan onse marschallick Marthen van Rossem, heer tot Puderoyen, in vwen ind der staiten dienst is, ind hij sich ongetwijuelit getrouwelick dair jnne bewijzen sall, begeren wij guetlick, dat gij; ons to eeren ind to gefallen, den vurs. Jacob die vurg. tosaige opscriuen ind dair mede onsen vurg. marschallick, tot behoiff eyner sijns brueders ader suesters kynderen, versien, begyftigen ind versekeren wilt. Dair suldi ons zeer lieue ind denckelick aen doen; wij willen tselue mit sonderlinge gnaden wederomme erkennen ind die hant soe dair aen helpen halden, dat gij dair van in tokomende tijden onbelestiget solt bliuen, as v onse marschallick vurs. Wilhem, heer tot Gent; erffkemerlinck, Steven van Ruytenborch, drossart tAenholt, ind Rutger van Knyppenborch, dijckgreue, vorder van onser wegen seggen sullen; dan wilt dair jnne volcomelick gelick onseluen geloeven ind v soe gunstlick ind gutwillich bewijzen, as wij ons dess tot v versien ind v gensselick to betrouwen. Ged. Arnhem 27 Aug. 1527. Zijne handt.*

Deel D. 704.

303. *Anthonis van Amstel van Mijnden, baljuw te Abcoude, antwoordt aan de 3 staten van Utrecht op de vermaning, om de op den huize te Abcoude aangehoudene goederen terstond, op zijn eed, loftenisse ende verwaerenisse te ontslaan: Dat hij den 3 staten geen eed, loftenisse*

noch bewaerenisse *gedaan heeft*, als dat mijn nyemant bewaerende en sal; hij sij geestelicken ofte weerlicken, hij sij wye dat hij zij, ick wil mijn verantwoerden voir mijn gen. heeren van Vtrecht ende zetten mijn lijff tegens zijn, diet mijn ouerzeggen wil, daer ick zijre furstelicken genaden een eedt gedaen hebbe ende niet den drie staten etc.; *dat hij bij het overlijden van bisschop Philips van Bourgondië, aan Melis van Zuylen van Nyevelt, proost van Leiden, nu domdeken, en mr. Jan Vos, kann. van Oud-Munster, van wege de geestelijkheid, bij hem op den huize te Abcoude gekomen zijnde en van hem den eed van de bewaerenisse hebbende gevorderd, heeft geantwoord, »ick niet verder en geloefde dan ick het bewaeren zoude tot behoef enen fursten heeren, die der ecclesien eendrachtelicken coeren, ende oick mede te blijen daer Duerstede bleeff;» want dat hij de voirs. bewaerenisse had ontvangen van bisschop Philips, en niet van de staten, soe docht icket weder om te leuren euen fursten heeren. Dat dit is geschied, en hij het huis weder van bisschop Hendrik ter bewaring ontvangende en hem en niet de staten den eed hebbende gedaan, aldus denck bij zijre f. g. te blijen alsoe lanck sijnre f. g. belieuen sal; jst saeck dat mijn yemant anders ouer zeggen wil, ick wil mijn verantwoerden als voirs. is. Ged. Abcoude 27 Aug. 1527.*

Gelijktijdig afschrift.

Archief der stad Utrecht.

304. *Bisschop Hendrik van Beijeren berigt aan den prior en het convent der Carthusers buiten Utrecht gelegen:* Alsoe ghij weten, welcker manieren onse wederwillighen jnd rebellen van Vtrecht sich een tijt lanck ombillicker ind oneerlicker wijze, nyet als getruwe ondersaeten tot ons, als hoeren lantfursten behoeren tdoen, sich hebben ind noch dagelick bewijzen, nyet noodich te verhaelen, sonder aller mallick genoichsam, God betert, condich; dair beneuen desen verleden nacht noch onse onderzaeten een doen onser lantscappe alhier jn een gestalt openbair vijantscap tegen ons jnd onser onderzaeten tgebruycken deels vuyt haelen jnd bynnen onser stadt Vtrecht gefuert, tot merlicken achterdeele ind onser hoicheyt vercleyninge, oeck onse arme onderzaeten touersichtigen ind ewelicken verderff, welck wij als lantfurst tot bescuddinge ind bescermynge der zelue ongheerne lijden zollen willen, dair myt dan oick, soe geestelick jnd weerlick der maeten wye dan begonnen nv voirtan genslick beschedicht, ind thoer bij sich hebben nyet spolyeert weerden, ind tegens ons dair myt starcken mochten. (?) *Hij verzoekt en beveelt dus ernstelijk, dat zij alle hunne kleinodiën en sieraden, zoowel zilveren als gouden, uitgenomen die zij dagelijks ther nootturft gebruiken, te Wijk van stont an, jn goider bewaringe tlaten blijen, to zenden, zonder enygen raet der Utrechtsche rebellen dair jnne te gebruycken, onder waarschuwing nogtans, dat, in gebreke daarvan, het convent en zijne goederen voir vijanden ende jn vijantschapscher wijze tachten ind voirtnemen, des wij doch lieuer verhuet segen. Hier nae micht ghij v weten trichten, daer myt sonder jnvallen ader eenigen middel onsen begeeren jnd beveel als morgen genoichsam voldoen jnd vollentoegen worden. Ged te Duerstede 27 Aug. 1527.*

Ibidem.

305. *De staten van Utrecht antwoorden aan de gedep. van Overijssel, te Wijk bij Duerstede zijnde, op hun voorstel om S. Bartholomeus dagvaart te Apeldoorn te houden en hunne gedep. aldaar te zenden: Dat zij dit buiten toestemming van den hertog van Gelder niet kunnen doen, maar hem daarvan hebben kennis gegeven; dat het hun niet wel eerlicken geraeden dunckt ende wij sus gepant te houe toemen te doen en staet, aangezien de bisschop, onbewaert*

sijnre eere tegen hen groote vijandelijkheden voert, en in strijd met den landbrief veel onbehoorlicker dingen voirneemt. *Ged. 27 Aug. 1527.*

Ibidem.

306. *De staten van Utrecht waarschuwen de ridderschap, en elck bijzonder, myt ernste om zich schriftelijk te verklaren, of zij hunne zijde dan wel die des bisschops, die zonder ontsegge tegen hen vijantsche wijze handelt, begeren te kiezen. Ged. 27 Aug. 1527.*

Ibidem.

307. *Steven van Zuylen van Nyevelt antwoordt aan de 3 staten van Utrecht op hunne missive, hem eyntlick vermanende zich te verklaren, of hij 's bisschops dan hunne zijde verkiezen wil: Dat hij toe behulp ende vorstant, doer versoek mijns eedels lieff vrouwe van Montfoort, hoers zoens huuze ende stede van Montfoort, als een vanden vrunden ende magen des selue huys bewant wesende, bescreuen ende vermaent is te komen en aldaar te blijven, soe lange die welke anders vuegen, om het huis en de stad ten behoeve van haren zoon te helpen bewaren, waartoe zij hem als een dienaer en helper heeft aangenomen, al eer ick mij partijdich te vuegen van eniger zijde versocht sij geweest, ende mij alsoch in onpartijdige plaatsche neutrael gehouden hebbe; dat hem dus eer en eedshalve den huize van Montfoort gedaan, nyt mogelicken is mij anders te vuegen, verzoekende derhalve hem hiermede veronsculdicht te willen houden. Ged. Montfoort 28 Aug. 1527.*

Ibidem.

308. *Ghijsbert van Zuylen van Nyevelt antwoordt aan de 3 staten van Utrecht op hun verzoek om te Utrecht te komen, den landbrief voer te staen ende in eeren tholden: Dat hij altijd nacht en dag 's lands welvaren gesolliciteert heeft en de stad Utrecht in rust ende eere te houden, twelck genoech een oirsaeck is van mijnre ziekte; dat hij met zijne kleine kinderen tot herstel daarvan naar eene onzijdige plaats gegaan zijnde, verzoekt dit jnt besten aff te nemen; want men mij mit Goetz hulpe noch ende tot allen tijden tot welvaeren als bouen bevynnden sal. Ged. St. Johannes onthoofding (29 Aug.) 1527.*

Ibidem.

309. *Vrederick Wten Ham, maarschalk van het Neder-Sticht, antwoordt aan de 3 staten van Utrecht: Dat hem het medegedeelde aangaande den bisschop, dat hij, in strijd met zijn eed en den landbrief, hen vanget en spannet, haue ende beesten spolyeerd ende beroeuet, hertelicken leet is, ende ick zulcx niet en weet, mer zijnre gen. moegen zulcx verantwoerden; jck en weet oick niet wair mede jcket op uwe e. l. verdient mach hebben, dat door hen zijne beesten en have beroofd worden, want hij niet weet iets tegen hen of de privilegiën gedaan te hebben; dat hij ook noetshaluen uit zijn huis heeft moeten wijken naar eene onzijdige stad, omme mijn buyten beyden partyen te onthouden, hetwelck mijn vanden vrunden, als jck gemeent had, niet geboeren en mach. Daar hij lijf en goed bij uwe e. l. opgezat heeft gehad, dat mijn nv soe wel geloent is, ende jck, God betert, aen beyden zijden viant byn, weet hij niet, dat hij hun ydt te cort doe, door zich aldus onpartijdig te houden. Ged. Woerden S. Johannes onthoofding (29 Aug.) 1527.*

Ibidem.

310. *De raden des keizers antwoorden aan de 3 staten van Utrecht op hun brief van den 27 Aug., waarbij zij zich beklagen over ontdrijvinge van ossen ende beletsel door die van Oudewater en over zekere beroeuinge, ten nadeele van den commanduer van Schaluynen: Dat zij reeds vóór den ontvangst hunner letteren over de feitelijkheden, door de bisschoppelijke knechten op Hollandsch grondgebied gepleegd, aan den bisschop hebben geschreven. Zij melden tevens, dat eenige Stichtsche ossen door die krijgslieden zijn genomen. waarop die van Dordrecht in Alblasserwaard zijn getogen om die terug te bekomen, bij welke gelegenheid eenige dier burgers zijn verwond; dat er mede door de knechten aan de Vaart liggende eenige ossen omtrent Haastrecht zijn genomen, welke door den officier van Gouda hun weder ontnomen en aan de eigenaars teruggegeven zijn. Zij twijfelen niet of de keizerlijke officieren zullen gelijken deuoer doen, en dat opdat zij daartoe beter zullen in staat zijn, hun zekere knechten van keizers wege zijn toegevoegd; zij beloven die van Oudewater tot hun, pligt te brengen. Betreffende de garnisoenen des keizers aan de Vaart liggende, hebben zij de regentes geschreven, ende sal aen ons nyet houden te onderhouden goede nabuerscap ende de querelle ofte onverstandt, die op deser tijt in tGesticht is, ter eenre noch ter andere onderwynden, zonder occasie oft oirsaeck. Ged. 's Hage 30 Aug. 1527.*

Ibidem.

311. *Willem Torck berigt aan de 3 staten van Utrecht: Dat hij tot meer tijden verzoekt heeft te weten, welke vreemde luyden zich binnen de stad Utrecht vergaederen; dat vermits die vergaederinge meerder ende meerder anwasseche ende vermenichuoldicht, verzoekt hij hun nog eenmaal een guetlick en onbedect antwoord te mogen ontvangen, gemerckt in allen oirden idt volck in ruer jud op te beynen is, wes ick mij, in absentie des heeren van IJsselstein, versien en verlaten mach, offmen desses handels wt uwer stadt alhier bevaert sal wesen. Ged. IJsselstein 30 Aug. 1527.*

Ibidem

312. *Willem Torck verzoekt aan de 3 staten van Utrecht om de 160 schouwen turf, door Franck van Neyn, rentmeester van den heer van IJsselstein, van Dirk Dirksz. in Westbroek gekocht om daarmede een steenoven van dien heer te bouwen, en die te Utrecht opgehouden zijn, rustig door te laten. Ged. IJsselstein 30 Aug. 1527.*

Ibidem.

313. *Dirk van Zuylen van Hermelen antwoordt aan de 3 staten van Utrecht op hun verzoek van te weten, of hij al dan niet partij kiest voor den bisschop: Dat hij zich den handel, die gebeurt ende geschiet is, tot deser dage toe nye onderwonden noch becruet en hebbe, en dat hij zich daarbij denkt te houden. Ged. Woerden 30 Aug. 1527.*

Ibidem.

314. *De stad Montfoort antwoordt aan de 5 kapittelen en ridderschap van Utrecht op hun verzoek om te weten of mr. Henrick en Willem van Montfoort bevel van de vrouwe van Montfoort hadden ontvangen om aldaar te blijven en om op de stads poorten en muren goede opsicht te houden: Dat zij van deze vrouw verstaan hebben, dat zij aan deze personen dien last niet gegeven had, en dat zij groet en cleyen de stad voer allen vremden, tot be-*

hoef van jonkheer van Montfoort, ende nyemandt anders, in meyninge vast gesynt met lijff ende goet te bescedden ende te verwaeren. *Ged. Montfoort 1 Sept. 1527.*

Ibidem.

315. *Charlotte van Brederode, vrouwe van Montfoort, antwoordt aan de 3 staten van Utrecht, dat noch mr. Heynrick noch Willem b. van Montfoort geen commissie of bevel van haar hebben ontvangen om naar Wijk te trekken; dat zij niet weet wat de eerste aldaar te doen heeft, maar uit een' brief des bisshops aan haar vernomen heeft, dat de bisshop Willem die b. tot Wijck vindende, want hij Bartholomei van hier reysde, alsoe mit hem gesproecken te hebben om aldaer een maent off ses weecken te blijuen. Zij belooft goede toezigt op het slot te zullen houden. Ged. Montfoort 1 Sept. 1527.*

Ibidem.

316. *Bernt Wten Enge antwoordt aan de 3 staten van Utrecht op hunne missive van 27 Aug., waarin zij hem aan het slot vragen, of hij zich als wederwillige tegen hen zoude willen houden: Dat hij zulks nooit gedaan heeft en ook ongaarn doen zoude, maar dat hij zich alleen te Wijk, en nergens anders, bij zijn scamel armoede, daer jck mijn huysfr. ende kynderen nootturfilick aff onderhouden moeten, ophouden kan. Ged. 1 Sept. 1527.*

Ibidem.

317. *Gerard van Kuilenburg en van Rijsenburg antwoordt aan de 3 staten van Utrecht op hunne missive van den 27 Aug. en ontvangen den 1 Sept., dat hij zich met zijn huysgesinne ophoudt op den huize Rijzenburg, en niemand anders heeft om zijne goederen te regieren en te gebruycken, en dat hij jnden zeluen huysse ind goederen voirs. van mijnen vader noch nyet gevesticht is; dat hij evenwel noch de stad, noch de staten van Utrecht, noch iemand anders uit dit huis denkt te beschadigen of te doen beschadigen, maar zijne eigene goederen eerlicken the gebruycken, sonder yemantz te vercorten. Ged. Rijsenburg 2 Sept. 1527.*

Ibidem.

318. *De stad Oudewater antwoordt aan burg., schoepen. en raad der stad Utrecht op hun' brief, inhoudende de klagte van Hendrik den verkenkooper, dat eenige-harer poorters hem en meer andere gediffameert zoude hebben: Dat de genoemde personen ter dier tijd niet te Oudewater maar te Alkmaar waren, doch dat op S. Bartholomeus een deel ossen uit de stad over den IJssel zijn gedreven, en dat eenigen tijd geleden Utrechtsche burgers te paard voor de stad gekomen zijn en aan de poort naar de ossen hebben gevraagd; dat zij, na goed bescheid te hebben ontvangen, teruggekeerd zijn, maar terstond daarna met hun 6 à 7 teruggekomen en mit een volle run op de poort gereden waren, gevolgd door een zeker getal voetknechten, hetwelk de burgers in de poort zittende, niet wel genomen hebben, wanttet tzelfde oick in dusdanige tijden sulcx niet en behoert te doen; dat zij niet weet of nu hij deze gelegenheid, of in het leger van de Vaart het een of ander door de burgers gezegd is. Zij verzoekt daarom de zaak te onderzoeken, daar zij niet anders dan mijnne ende vruntschap wil onderhouden. Ged. 3 Sept. 1527.*

Ibidem.

319. *Walich Gerritsz., rentmeester van Leerdam en Ackoy, berigt aan Floris van Egmond, heer van IJsselstein, dat in de heerlijkheid Ackoy een groot excess gheboeren yss, zooals hij bringer dezès verder vernemen zal.* Sij hebben desen nacht zeer int Sticht gebrant; mer oft die biscop ghedaen heeft, oft die Geldersche en weten wij hier noch niet. *Ged. met haest 3 Sept. 1527.*

Archief van Buren.

320. *Floris van Egmond, heer van IJsselstein, berigt aan Margaretha van Oostenrijk: Madame. Messire Gerard Mullart, aprez auoir este vers mons^r. d'Utrecht, suyant la charge que lui adueez donne, setoit retourne vers moy, lequel ma fait rapport de son besoingnie vers led sr. et a ce quen puis entendre, se trouue led. sr. fort perplex, car sans vostre assistance lui conuendra faire l'appointement avec mons^r. de Gheldres, tel que vous ay euuoye par aucuns articles, ou aultrement abandonner son pays, ce quil feroit plus tost que de laisser lamitye, qui a avec lempereur, comme entendrez plus aplain par led. Mullart a son retour vers vous, lequel vous fera du tout bon et loyal rapport, et aussy vous dira sur ce mon aduis.*

Madame. Comme desia vous ay escript, jl est tres necessaire de donner quelque assistance aud. sr. et le plus tost le meilleur; car sil lui conuient par pourette faire retirer ses gens, qui sont sur le Vart, soyez sceure que jncontinent ceulx d'Utrecht feront quelque course en Hollande et ailleurs sur la frontiere, car autant en ay bien entendu, et dauantaige mectront entierement en leur subgection tout le pays d'Oeuerijssell, qui seroit fort dommaigeable et preiudiciable a lempereur, non seulement pour son pays de Hollande, mais aussy de Frise, dont jlz vous osteront le passage, tant par mer que par terre, et par aussy auront l'entree en Hollande a leur plaisir, ou jlz pourroient faire dommaige jnextimable, tant par branscatz que aultrement, et de noz propres deniers nous feront la guerre. Par quoy, madame, vouldroit mieulx cependant, que le pays entier soustenir quelque despence, que de laisser perdre la moindre ville ou fortesse, qui y soit.

Madame. Depuis le retour de Mullart sont venuz vers moy le mestre d'hostel et chancellier de mons^r. d'Utrecht, lesquelz je enuoye vers vous, pour scauoir et entendre de la resolution, que prendrez en cest affaire. Jl me samble, Madame, a correction, que jncontinent et a dilligence debuez mander tous les seigneurs vers vous, principalement mons^r. le cardinal, pour avec eulx aduiser quelle responce a leur donner, car jl ny conuient pas prendre jour de delay, et requiert l'affaire celerite, plus que lon ne scauroit considerer, car de longtems nauons en pardecha matiere de sy grand jimportance. Jl me touche pas seulement pour le quartier du Stich et d'Utrecht, mais consequamment pour tout le pays de Hollande et Frize, comme dit est. Aquoy, Madame, y debuez bien penser et prendre la chose a ceur, pour autant que desirez le bien, honneur de lempereur et le repos de ses pays et subgetz.

Madame. Jl vous plaira de me commander vos bons plassirs pour jceulx acomplir a mon pouoir, comme tenu y suis. Ged. Grave 7 Sept. 1527. Zijne handt.

Volgens het oorspronkelijke onder particuliere berusting.

321. Copie ons gen. heeren aen die Weert, ende voert voer allen poerten gehouden om te commen verdingen.

Heynrick, van Goets gnaden elect jnd confirmeert t'Utrecht, paltzgraue bij Rijn jnd hertoch jn Beijeren.

Alsoe onse wederwillige bynnen onse stad Vtrecht onse arme onderzaeten ouertrecken, die zelue vangen ind spannen, hoerer gueder spolieren, die selue omme slaen, openbair brant in onser lantscappen ind gebieden, in zunderheynt an onse taefel gueder vueren, nyet anderssins anstellende dan als onse openbair vyande, allet buyten onser entgeltenisse, ofte dat wij hem luyden dair tho ennige billicke ofte rechte oirsacke gegeuen hebben. Dus laiten wij v weten, dat ghij tusschen dit ind morgen auont voer der zonnen nederganck alhier bij ons erschijnet, ofte uwen volmechtigen schicket, omme uwe huyseren mit ons te verdingen. Hier mit v aduerterende, jngevalle zulcx nyet en geschlege, gedechten wij alsdan die zelue vw huyseren mit brande ofte anders the laiten verdilligen, twelck wij doch lieuer verhuet zegen. Hiernaë muecht ghij w weten trichten, omme uwe scaiden tshutten. Gegeuen op onsen sloite Duersteden des vjden Septembr. anno xxvij. Aldus onderteykent: Henricus. Buten opten bryeff: An schultz jnd gemeyne buerluyden jnde Weert buyten onse stad Vtrecht, sambt ind besunder.

Archief der stad Utrecht.

322. *Bisschop Hendrik van Beijeren berigt hetzelfde aan schout en buren buiten S. Katrijne poort te Utrecht: Ged. te Duurstede 6 Sept 1527. Zijne handt.*

Deel B. 613.

323. *Margaretha van Oostenrijk antwoordt aan de 3 staten van Utrecht op hun schrijven met ingesloten bezegelde brieuen van 8 Sept., ter zake die afscheyt ende conclusie, onlanx geslooten tusschen de keizerlijke gedeputeerden en de hunne en die des bisschops op de geschillen der beide partijen: Zoe wij beuinden, dat den voers. afscheyt van uwe zijden daer bij nyet voldoen en is; als ghij oeck uwe voers. briefuen tselue genoch bekent, des nochtans naer inhoudt die voers. afscheyt van uwe voers. zijden yersten behoort te geschyn, laeten wij v weten, dat, zoo wanneer ghij voer uwe zijde den voers. afscheyt voldoen sult, dat wij sonder vertreck, van wegen den keyser onsen voers. heer ende neue ende zijnen lant ende ondersaten van Hollant, van gelijcken doen sullen. Ged. Mechelen 21 Sept. 1527. Hare handt., lager DUBLIOL.*

Deel D. 705

324. *Charlotte van Brederode beklagt zich aan de 3 staten van Utrecht, dat, in weerwil van haar vriendelijk verzoek en hunne beloften, door eenige Utrechtsche jonkheren en bevelhebbers aan Jan van Liefdale, haar drost, gedaan, zij hebben gehenct, dat der pachteren beesten als hui verkocht zijn. Zij verzoekt nu bij dit haar derde schrijven, dat zij hunne belofte nakomen, de beesten uit den hui stellen en den drost van zijn borgtogt ontslaan. Ged. Montfoort 21 Sept. 1527. Get. CHARLOTTE DE BREDERODE.*

Deel B. 595.

De stad Montfoort doet hun hetzelfde verzoek. Dezelfde dagt., A. 993.

325. *Memoriaell vant gene des opter dachfaert tot Huysen, gehouden des woensdages na Remiegy den anderden dach in Octobry anno xxvij, tusschen die hoichwerdighe, duerluchtighe, hoichgeboeren vorst ende here heren Henrick, palsgraue bij Rijn ende hertoge in Beijeren, elect tUtrecht etc. ter eenre, ende den duerluchtigen hoichgeboeren, vermoegenden forsten ende heeren heren Kaerll, hartoge van Gelre ende van Gulick ende greeff van Zutphen etc. ter andere*

zijde, bij tusschen spreken der redenen des duerluchtigen, hoichgeboeren, vermoegenden forsten ende heren heren Johan, hartoge van Cleue van Gulick, vanden Berge ende van Rauensberch etc.

Jnden yersten, soe zijn beyde des forsten voirs. rede Vtrecht ende Gelre ter dachfaert voerseyt voirden veroerdende reden van Cleue tot Huyssen ten dage voerseyt voirden middach gecompereert, ende daer benevens oick, tot verscriuinge vanden gedeputeerden, die vanden drie staten wegen van Vtrecht aenden forst van Gelre voirseyt te voeren, eermen vander voirs. dachfaert wiste, gedeputeert waeren, te weten: die domdeken heer Aelbert van Leeuwenberch, h. Marcus van Weess, mr. Goert Kuenreturff, h. Jan van Reness, ritter, Gijsbert vander A, heer Jan Huchtenbroeck, ritter, borgermeyster Jan van Waill ende Jan van Wijck, oick mede als nagescieten vanden drie staten den deken van Oude-Munster, heer Frederick die Coninck, mr. Antonis Venroy, Gijsbert van Koeuoerden, Lubbert van Alenderp, Adam van Diemen, Gijsbert Cluetinck ende Jan van Buesichem.

Jtem, opten zeluen voirmiddach soe hebben die Cleefsche rede ter audiencien geseten ende hebben jnt lange verhaelt bij monde doctor Clappis, waerom dat die dachfaert aldaer begrepen was.

Jtem, daerna ter seluer tijt hebben die rede des forsten van Vtrecht bij monde van doctor Haffensteyn oock geseyt, waerom dat zij aldaer ter dachfaert gecomen waeren tegens den forst van Gelre etc.

Jtem, oock dairna hebben die rede des forsten van Gelre aldaer oock verscreuen ende geseyt bij monde doctor Wijnant van Aernhem, waerom sij ende die gedeputeerde vanden drie staten van Vtrecht ter dachfaert gecomen waeren etc.

Jtem, opten seluen dach naden middach, soe hebben die Cleefsche rede voersyt die clachten van beyde partijen ende eerst vanden forst van Vtrecht, als een geestlick heer wesende, verhoert, te weten: dat zij eysten, dat die forst van Gelre zijn hant trecken zoude van Hasselt, twelck hij bouen tractaet, gemaict bijden forst van Tryer, jngenomen had, desgelicx oick vander stadt van Vtrecht, mits refusie van costen op geheuen renten, scaden ende interesten etc.

Jtem, hier tegens sijn die rede van Gelre apaerte ter antwoerde gecomen mitten gedeputeerden vanden staten voirseyt, ende die Gelressche hebben jnt lange geclacht ende te kennen gegeuen, hoe die van Zwoll bouen tractaet, bijden forst van Tryer voirseyt gemaict, zekere benoemde ballinge mysshandelt ende wt hoer stadt veriaecht hadden ende daer noch wt hielden, ende hoe dat die forst van Vtrecht, op Sinte Petersdach ad Vincula lestleden, mit vreemde suspecte ruyteren ende knechten, contrarie der auderen gewoenten, voer de stadt van Vtrecht, om die jn te nemen ende die vrunde des forsten van Gelre mit ongenaden te straffen, gecomen was.

Jtem, aengaende die staten van Vtrecht, begeerden zij bij monde des domdekens, die oirsaecke wel te wetene, waerom die forst van Vtrecht hem luden roeff, brant ende anders vyanscher wijse aenkeerden, ende geestelick ende weerlick vangen, spanden ende hoire goide beroefden, des sij verhoopten nyet verscult te hebben etc., ende die oirsaeck geweten wouden, die staten van Vtrecht hem daer op verantwoerden, dat men des een goet bewegen behoerde te hebben.

Jtem, op dit voergeuen worde deliberatie genomen tot sanderen daigs smergens.

Jtem, des donredaegs smergens zijn die partijen aen beyde sijden aldaer weder vergadert, ende die rede van Cleeff hebben ten yersten audiencie gegeuen den rede vanden forst van Vtrecht ende op hoir voirgeuen gecommuniceert, die welcke alligeerden geen beueel voerder te hebben dan te handelen op die differenten, tusschen beyden forsten van Vtrecht ende Gelre wesende, ende nyet opt gescheel vanden staten; want die dachfaert dair op nyet verscreuen en was, dan per

modum informacionis als particulaer personen aldaer te kennen gauen, hoe die stadt Vtrecht hoeren heer wt derseluer stadt gekeert, vreemde ruyteren ende knechten jngehaelt ende ten yersten roeff ende brant gesticht hadden etc., ende zij parsisteerden voort inden eysche, te voren gedaen, den forst van Gelre aendragende.

Jtem, naden middach sijn partijen aldair weder bijden anderen gecompareert ende verhoert, te weten: dat die Gelresche rede aldaer weder jnt lange verhaelden hoir voirclachten, ende zeyden dat zij den forst van Vtrecht den mynsten steen van Hasselt noch van Vtrecht toe en dachten; want diè forst van Gelre hoer alre bescermer heer ten ewygen dagen dachten te bliuen etc.

Jtem, terseluer tijt worden aldair jnt lange bij scriftlicke jnformacie geopent alle die gebreken, die de staten van Vtrecht geestlick ende weerlick tegens den forst van Vtrecht hadden, waer doer sij hem vermaten genoch probeert te hebben mit zegele ende briue ende andere autentike documenten, die zij daer toenden, dat zij jnden forst van Vtrecht voirseyt nyet gehouden en waeren, mer datse oersaecken genoch hadden den forst van Gelre voir een bescerm heer aen te roepen etc.

Jtem, des vrijdages smergens sijn partijen aen alle zijden aldair weder gecompareert, ende also daer questie onder den dienres van affdragende woerden geuallen was, die daer geopent werden, so en js die voirmiddach inden principael saecken nyet vuel vruchten gedaen.

Jtem, naden middach zijn partye aen alle zijden aldaer weder bijeen gecomen, aldaer die rede van Cleeff openden enyge middelen, waermede sij hoopten partijen voirsr. te verliken, te weten: dat die forst van Gelre die stadt Hasselt stellen soude jn handen des forsten van Cleeff, ende die stad Vtrecht laten als zij was, ende dat men bij hem scicken soude als een mede arbiter die biscop van Culen, jn verhopynge zij die gescillen jn corten dagen daer na sceyden ende eynden souden etc.

Hier op gauen die rede des forsten van Gelre ter antwoerde, sij sulcx buten consent van hoeren forst nyet accepteren en wouden etc.

Jtem, die rede vanden forst van Vtrecht allegeerden, hoir saicken tot gehoir wel te willen laten komen voir paus, keyser off den koruorsten etc.

Waer op bij des forsten rede van Gelre weder gerepliceert worden, dat, na gesteltenisse deser werelt, aen paus, keyser ofte koruorsten hoir saicken te verblijuen nyet doenlick en weer, gernerct die paus ende keyser, mits oick die palsgreeff, twelck een principael der koruorsten (is), den forst van Gelre suspect weer etc.

Ende ziende die rede van Cleue der saicken te goide geen vrucht voirder tesar tijt kunnen doen, hebben zij die saicken in suspens laten rusten.

Jtem, erbieden van wegen hoir forsten van Cleeff ende oyck hoers persoens, wes goits zij tot enygen tijt inden zaicken voirs. souden kunnen of mogen gedaen, slijt noch arbeyt daer jnne te willen spaeren.

Ende zijn aldus in deser maten vanden anderen geseiden, des saterdages smergens na Remigy, ende weder om bynnen Aernhem gekomen.

Jtem, des saterdages naden middach zijn die samentlicke gedeputeerde vanden drie staten gecompareert voirden cancellair ende reden des forsten van Gelre.

Jtem, des sonnendages smergens zijn die gesamentlicke gedeputeerde weder ten huize vanden cancellair voir des forsten rede gecompareert, oetmoedelicke begerende, dat sij inden besten verboetscappen wouden, die forst van Gelre opt alre spoedelicste sich genedigen wouden tot onser alre bescermenisse ende onderhoudenisse onser alre preuilegien, soe geestelick ende weerlick, byn-

nen Vtrecht te ergenen, ende den gescieten vanden staten mit sterckinge van geleyde weder na Vtrecht geleyden wouden.

Ende oick aengesien de maent van ruyteren ende knechten, bynnen Vtrecht leggende, ny wederomme gekomen weer, ende wij geen raet om pennynge opte brengen voir die hant wel en wisten, begeerden daerom, dat zijn f. g. ons noch vier dusent gouden gulden daer toe lenen wouden etc., twelck die reden aennamen jnden besten te willen reporteren.

Jtem, naden middach sijn die staten gedeputeerde aldaer weder verdacht, ende hem worde bij monde doctor Wijnant ter antwoerde gegeven: opt eyerste, dat mijn g. h. van Gelre zich spoeden wolden, mitten yersten zijn g. mogelick wesende, bynnen tVtrecht te komen, ende ons allen forstelicken, eerlicken ende genadelicken te defenderen, sonder onser alre preuilegien te verminderen, mer die te vermederen etc.

Jtem, aengaende die iij^m gouden gulden ons te verscieten, wouden ons zijn genaden iij^m gouden gulden verscieten etc.

Jtem, woude ons mede doen geleyden etc., waer van die gedeputeerden der drie staten zijn genaden hoichlicken danckten etc.

Archief van Utrecht.

326. *Bisschop Hendrik van Beijeren berigt aan de* getruwen borgeren ende guetwilligen onser stadt Vtrecht. Lieue getruwe. V is wael bewust, etlicke bynnen onse stadt aldaer, tegens die plicht ind eedt zij ons gedaen, meuterij gemaict hebben, daer dorch die hertouch van Gelre die stadt, oick onse stadt Hasselt jnne genomen, viantsger wijze tegens onse ondersaten mit brant, vangen jnd spannen gehandelt, dat dan onsen heyligen patroen Sunte Merten jnd ons, onsen Gestichte ind anderen onsen getruwen vrunden ind ondersaten tot merckelicken schaden ind verderff compt. Nw weet ghij jnd andere onse frunde, dat wij denseluen noch nyemants nye oirsake alsoe tegens ons te handelen gegeuen, als wij oick noch ongerne doen wilden; ende het beswaert ons alder meest, ghij ind andere onse vrunde alsoe vanden moetwilligen onsen rebellèn meutmakere onverschult jn ewigen verderff gestalt sult werden, tselue wij, weet Godt, mit onses lijffs, persoene, vermoegen gerne voercomen wilden, het hebben ons oick onse frunde jnd ondersaten vanden ridderschap ende steden onser lantschappen van Ouerijssell toegesacht, hoer lijff, guet ind bluete bij ons jnd v onsen frunden op te stellen, jaer ende dach den crijch mit ons te vueren, ende willen ons oick op horen costen ouer ij^m crijchluyde ruyteren jnd knecht die voers. tijt lanck holden, ende versien ons daer toe noch van onsen heren, broederen jnd vrunden sulcken troost to krijgen, dat wij verhoopen jn corter tijt, wilt Godt, onse stat Vtrecht, bouen alle billicheit ons nw ontogen, sonder twijuel weder krijgen werden. Nu verstaen wij, wie van onsen wederwilligen jnd rebellèn meutmakere v ind anderen onsen frunden ind borgeren bynnen onse stadt Vtrecht tkennen gegeuen zij, als wij daer jn quemen, mit ernstlicker straeff lijffs ind guets tegens v handelen ende voertvaren solden, dat wij, weet Godt, nye gedocht noch oick des sins nye geweest zijn v ind anderen onsen frunden. Wij nyet en twijuelen bynnen onse stadt aldaer noch wel zijn enigen ongunst te doen, dan voel lieuer denseluen alle genad ind gunst bewijzen ende onses lijffs vermoegen daer bij te setten, ghij soe onverschult vanden meutmakere jn ewich verderff gefuert solden werden; ende onse meeste sorge is, soe wij voer onse stadt aldaer mitter macht onse heren broederen jnd vrunden trecken, dat ghij ende andere onse vrunde oick jn schaden mochten comen, dat ons van harten leet were jnd gerne vermyt segen; ende wes v anders vanden voers. onsen wederwilligen aengebracht wordt, begeren wij, dat ghij denseluen des

ghenen gelouen geuen, ende dat ghij dit voers. uwen jnd onsen frunden, borgeren jnd gemeente jnt heymelick ende ten besten aenbrengen willen, ende ghij alle soe getruwelick, als wij nyet en twijuelen ghij wael doen sullen, helpen ind raden, wij als v rechte ende natuerlicke heer bij v comen moegen; wij en willen v ghenen schaden doen, mar v alle bij uwe vrijheit ind gerechticheit blijuen laten, vuytgescheyden etlicke der gheestelicheit, die v ind ons te verderuen die meutene gemaict, mit uwen rade deselue straeffen, op dat ghij jnd wij sulcken swaren lasten ind schaden, daerse ons jnne gebracht hebben, voert meer verdragen zijn moegen, ende andere onse frunde jnd goede borgere der meutmaken nyet laten ontgelden. Wij hebben oick, om vredens willen jnd bloetstortinge onser ondersaten to verheuden, enen dach mit den reden des hertougen van Gelre ind onses oehemen hertougen to Cleue, Guylick jnd Berge to Heussen gehalden, ons aller billicheit jnd eyntlicks rechten erboden; dan tis all affgeslagen worden, daer sich onse wederwilliche onser stadt Vtrecht, soe daer waren, openlick hebben laten luyden, dat zij den hertouch van Gelre tot enen erfheren aengenomen hebben, ende hem bewillicht een slot ende vestenisse op onser stadt costen aldaer te maken, mit meer anderen boesen woerden, dat v ind anderen onsen vrunden ende der gemeente onser stadt Vtrecht, als ghij selfs bewegen connen, tot ewigen verderfflicken schaden comen solde, dat selue k. m. onse heren brueder jnd frunde, oick ons jn ghenen wege to lijden steet, ende is to besorgen, onse stadt Vtrecht daer ouer gants vernyelt ende verdoruen solde werden; datselue wij bij onse furstelicker trouwen, uwent jnd andere onse getruwen vrunden haluen, nyet gerne segen. Hieromme begeren wij guetlick, ghij allen vlijt doen willen, wij als v rechte natuerlicke heer weder tonser stadt ende bij v comen moegen, wij willen v getruwentlick beschermen, dat ghij bij v haue ind guederen blijuen sullen, ende v een genedich getruw furst jnd heer zijn. Ende wes ghij hierjnne ten besten altijt gedoen connen, begeren wij ghij ons sulcx jnt heymelick verwittigen willen, ons daer nae moegen hebben to richten. *Ged. te Duurstede 7 Oct. 1527. Zijne handt.*

Volgens het oorspronkelijke onder particuliere berusting.

327. Ich oeuwerster vnde sampt hoepluyde vnde befelsluyde vnde gansse hauffhen, dysser tzeit lieghende vff der Fhart, layssen vch befelsluyde vnde stathen bynnen Vtrecht wyssen: Als jr vns gystert frigidach geschreuen hadt, so myr jn wren dienst koemen wolden, woldt jr vns annemen vnde golt vff die hant vnd dry maent dienst vns tzo saeghen, nach inhalt vrer schryff etc. Sijn wyr nyt der meynunghe vnsere herren tzo verraden, als jr stathen gedayn haet, vnde aldie ghenne, die des an vns gesynnen, halde wyr nyt besser etc., vnde dencken das schyr ader morghen by ander herren vnde fursthen uch daer vmb antzo sachen, das jr verreder vns vns machen wyldt; want wir nit doyn wyllen als die van Boelswert gedayn haeuwen, wandt wir diennen eynen frommen fursthen, der vns waell betzalt haet vnde auch hen furters waell betzallen sall, vnde sijner furstlicher genaden truwelich diennen; wirt uch stathen tzo den ewelicken tzeiten rouwen, das jr das soluyghe auch nyt gedayn en haett, wij waell das ander frommen myddeler tzeit bij uch verkerren werden, auer uch jn jrrem hertzen daer vur halden vnde kennen vrer obgeschreuen handelunge, nach wer uch der haluen aen noedich ghewest vns, daer mennych reddelich frommer lantsknecht bij is, jn vr handelunge tzo tzehen, vnde wyllen auch, wyldt Got, vr vurchgeschreuen handelunge numer me pleghen, dys halue wyr uch vff vr schrijuen nit wylten verhalten. Orkunt der waerheit haue ich, oeuwersten etc. vff der Fhart, mijn siegell her vnder gedruckt. Den xij dach Octobrys anno etc. xxvii.

Voorzien met opgedrukt zegel.

328. *Willem Torck berigt aan de Geldersche bevelhebbers en 3 staten van Utrecht*: Alsoe ick voortijts aen v l. corts heb doen versoeken aen de scholt van Sinte Marten ende anderen om te hebben een stilzaet voor mijn huys Nyenroden ende mijn ghoet, so waer dat ghelegghen is, so en heb ick nie tot gheenen antwoirt connen koomen, dan ick solde to vreedden wesen, ick en soude de ierst niet wesen die verdoruen soude werden. So is mijn begheeren aen v l., dat v l. mij versien willen mit zeghell ende brief voor mijn huys Nyenroden ende ghoet, so waer dat ghelegghen is, van de gheen, die v l. toestaen, ende v l. selfs oock. Ende begheer daer voor die vijff goodshuys to borch to hebben, dat mij, oft sich wijder verliep, gheenen schade gheschieden en sall; ende inden mij daerenbouen enighe schade geschieden aen mijn huys ofte ghoet, dat ik dat sold moghen verhalen, te wijlen de krijch duerden, aen de vijff goodshusen ende hoer goeden, so waer die ghelegghen sijn; ende dat deselfde goodshuys met gheenen recht daer teghen doen en sullen oft doen doen met gheenen recht, gheestelick noch weerlick, noch met gheenen nieuwen vonden sij nu oft naemals daer op vynden moghen, ende dat op sulken peen als ik dan sall doen setten in eenen brief; *voort dat zij (5 kapittelen) van den bisschop zullen begeren*, dat synder f. g. transfix daer doorsteken willen vnde sijnder ff. g. sulx belieuen willen, dat ick sus borchtocht begheere to hebben, sullen v l. verstaen, dat ick ouer goede gheloof voortijts jammerlick bedroghen ben gheweest ende verdoruen, alst kenlick is; aldus soude ick mij selfs gheern bewaren, also ver het moghelic weer. Wes hier aen sijn sall, begheer ick een entlijke toeverlaten bescreuen antwoort, waer toe ick mij verlaten mach, so elx vast versien es met de weersaet, v l. doen hier in alst moghelic is. *Ged. IJsselstein 13 Oct. 1527. Zijne handt.*

Deel D. 709.

329. *De stad Hertogenbosch verzoekt aan het kapittel van den Dom en aan burg., schepen. en raad der stad Utrecht, om Gilles de Keyzer kost- en schadeloos te ontslaan.* *Ged. 20 Oct. 1527.*

Deel B. 614.

330. *Karel, hertog van Gelder, verzoekt aan het kapittel van den Dom te Utrecht om met de, door den dood van Gerrit Huckertz opengevallen, prebende mr. Johan Kyesspenynck, neef van zijn doctor en phijsicus, te begiftigen.* *Ged. Arnhem 22 Oct. 1527. Zijne handt.*

Deel B. 615.

331. *Jacob, heer van Castre, in afwezen van A. van Lalaing, graaf van Hoogstraten, berigt aan de 3 staten van Utrecht*: Al ist, dat wij noch de ondersaeten van derseluer landen geen viantscap mit uwe e. en hebben, noch ons die sake tusschen den heere van Vtrecht ende uwe e. nyet en croenen of onderwinden, mits welcken billicx uwe e. den ondersaeten deser landen nyet en behoiren te bescadigen, of bij den uwen gedoogen bescadicht te worden, zoe zijn wij nochtans jnt zeker geaduerteert, dat sommige knechten, liggende jnde uwe e. soudye ende dienst, jn getale toe van xiiij of xv, onlanex gecomen zijn tot Vuythoern, ende hebben daer ofgeset zekere ondersaeten van Leyen, Delft ende andere plaetsen deser landen, die aldaer mit huere schuyten voeren om huere coopmanscapse te doen, ende de selue beroeft van huere cleederen ende gelde, jn wederwrake, zoe zij zeyden, dat den raedt van Hollant justicie gedaen hadde ouer zekere crijsknechten; twelck ons vervreempt ende en js geen teycken om vrantscap te willen

onderhouden. *Hij verzoekt de teruggave van het geroofde en dat de schuldigen worden gestraft.* Ged. 's Hage 24 Oct. 1527. Get. JACOB VAN CAESTRE.

Deel D. 713.

332. *Jacob van Castre, stadhouder van Holland, in afwezen van den graaf van Hoogstraten, verzoekt aan de 3 staten van Utrecht om teruggave der marktgoederen van eenige onderzaten van Leiden en Delft, hen te Uithoorn door 14 of 15 in dienst der stad Utrecht liggende krijgslieden ontnomen.* Ged. 's Hage 24 Oct. 1527. *Zijne handt.*

Deel D. 713.

333. *Margaretha van Oostenrijk verzoekt aan de 3 staten van Utrecht om, ter onderhouding der goede nabuurschap en vriendschap, Gillis de Keyzer, burger van 's Hertogenbosch, die door de knechten, te Utrecht liggende, gevangen derwaarts is gevoerd, onder dexel van dien hij totten Vaert wesen wilde, ende hij zekere plumaige ouer hem hadde, hoe wel hij de selue nyet vercoopen en wilde, maer eenige capitainen off knechten op die Vaert liggende schincken, op dat hij tot betalinge van des zij hem schuldich waren te bat geraken mochte, blijkens nevensgaande certificatie der stad 's Hertogenbosch.* Ged. Mechelen 25 Oct. 1527. *Hare handt., lager DUBLIOUL.*

Deel C. 101.

334. *Schepenen en raad der stad 's Hertogenbosch verklaren, dat op heden, ten verzoeke van Josynen, huisvrouw van Gillis de Keyzer, voor hen zijn verschenen als getuigen onder eede: 1°. joncheer Lubbrecht Torck; verklarende: dat hij, ten huize van Jans Brants te 's Hertogenbosch zijnde, aldaar Gillis de Keizer met andere burgers uit die stad en uit Heusden den 1, 2 of 3 Oct. is gekomen, en hem, als lieutenant van den graaf Hendrik van Nassau, betaling verzoekt had van zekere goederen en waren, als: fuweel, bonetten, camelotten, damast ende andere schulden, een jaar of een halfjaar geleden geleverd aan de ruyteren ende knechten van voorn. graaf; dat hij hem daarop heeft geantwoord: dat die schulden nog niet konden worden afbetaald; dat gemelde Gillis drie dagen daarna met Jan Hagens en Peter Herberts bij hem te Gorinchem is gekomen, zeggende naar de Vaart te gaan, om met de voorz. knechten af te rekenen; dat hij op last van den graaf van Buren deze personen vooruitgereden is naar Leerdam, en omtrent Arkel Gilles heeft in hechtenis genomen en naar Utrecht gebragt, terwijl de twee anderen het ontkomen waren, 2°. Aernt, zoon van wijlen Jans Loops, verklarende: dat hij heden 14 dagen 's morgens omtrent 10 uren bij de gevangenneming van Gilles tegenwoordig was; dat hij wel weet dat Gillis naar de Vaart ging om met de knechten af te rekenen, maar niet dat hij in dienst van eenig heer was, dat hij ook geen tegenstand heeft geboden, 3°. Pieter Herbertsz., verklarende: dat hij zich bij die gelegenheid met de vlugt heeft gered, en dat Gillis de pluyme, die hij bij zich had, zeide te willen wegschenken.* Ged. Elf duizend Maagdendag (21 Oct.) 1527. *Voorzien met het opgedrukt zegel.*

Deel C. 102.

335. *De stad van 's Hertogenbosch geeft aan de 3 staten van Utrecht hare bevreesding te kennen, op haar schrijven betreffende Gillis de Keizer geen antwoord van hen, maar wel een schrijven van den maarschalk Maarten van Rossum te hebben ontvangen, inhoudende: hoe dat die voirs. Gilles omme sekere saken jnden zeluen scriften vermeld, prijs gewesen zoude wesen; dat dit*

III.

echter bezijden de waarheid, blijkens medegedeelde certificatie. Zij herhaalt dus haar verzoek om dien burger te ontslaan, opdat daaruit geene schade voor de Utrechtsche burgers door aantasting ontsta. Ged. 29 Oct. 1527.

Deel B. 616.

336. *Bisschop Hendrik van Beijeren (coadjutor tot Worms) berigt aan schout en buurlieden van Maarsenbroek: Soe wij nw tot onderhalinge onser rutteren ind knechten, soe wij tot beschermenisse van Sunte Marten ende onser kercken gerechticheyt holden moeten, nw eenen nye vuytsettinge ouer all dessen onsen Neder-Stichte geordonneert ende des enen yederen kerspele zijne aenpaert toegetaxeert hebben, soe dat ghij dit pas daer toe geuen sullen drieendetwyntichsten haluen golden gulden, die wij willen dat ghij betalen sullen halff Martini naestcomende, ende dander helfft Catherine daer naestvolgende, bynnen onser stadt Wijck, aen handen onses huysheoffmeysters Crelis van Cronenborch; anders dencken wij se mit rutteren ind knechten van v te laten halen ind panden. Daer nae moegen ghij v weten te richten. Ged. 30 Oct. 1527. Zijne handt.*

Deel D. 714.

337. *Raden van Holland enz. verzoeken den 3 staten van Utrecht restitutie van het door de te Utrecht liggende krijgslieden aan eenige Holl. onderzaten te Oudewater afgenomen vee, met name ook van Hanneman Florys, wonende op Snelrewards buiten die stad; ook melden zij, dat onder de krijgslieden, die te Uithoorn de geweldadigheden hebben gepleegd, zich bevonden Braetgen en Is. van Leiden. Ged. 's Hage 30 Oct. 1527. Get. A. SANDELIN.*

Deel C. 103.

338. *De gedeputeerden der staten van Utrecht, zijnde te Utrecht, berigten aan de gedeputeerde staten des Neder-Stichts: Soe wij dese morgen geveerdicht mittet tgeen ons op die toecommende dachfaert te Heussen van node wesen zoude, omtrent Henscoiten op wege zijn geweest, om mit v l., achteruolgende scryften ons gen. heeren van Gelre, die dachfaert te Heussen te helpen houden, hebben wij aldaer vernomen zeker halt van ruyteren ende knechten onser vianden, welcken onse twe boden opgehalden hebben, als v l. bringer van desen breder montlick zeggen sal. Soe dan, bijsonder guede vrunden, wij opt bestandt tusschen beyden fursten ende ons, bij onsen gen. heeren van Cleue etc. aengesat, dese mael niet gemoet en zijn, alsus opter zelfder dachfaert te commen, is onse vruntlicke begeren, v l. die voirg. dachfaert van onser alre wegen willen helpen houden, ende alsulcke besceyt onse secretarien bij sich hebbende (soe verre sulcx van node sij) aldaer opter dachfaert van onsen wegen tonen ende bij brengen willen; gelijk off wij aldaer tsamentlick tegenwoerdich weren. Ged. Aller Heiligen avond (30 Oct.) 1527.*

Deel C. 104.

339. *Bisschop Hendrik van Beijeren berigt aan Floris van Egmond, heer van IJsselstein: Opt report soe ons die eerbare hoichgeleerte onse lieue getruwe raidt ind cantzeler meyster Philips Burchardt, doctor, nw vuyten hoogen houe gebrocht heeft, voegen wij v l. to weten: woe wael wij een troostlicker ende entlicker antwoerd des hulps ende bijstandts haluen gehoopt hadden, want ons groot achterdeel inden vertrecke geweest ende noch is, ende zijn gants willich ind*

geneicht, ons in eygener persoen tot Schoenhoven bij v l. te voegen; dan wij en willen denselften uwen lieffden nyet bergen, woe dat en verleden saterdage een maendt om was, die wij, ende nyet meer den hoope van onsen knechten schuldich zijn, ende hebben hem doen bieden twee Philippus gulden daer op te geuen, mits begerende se vander Arneyde ende in onsen lande, daer wij se hen verordenen souden, vertrecken ende sich legeren wilden; mede soe wij verstaen, se daer liggende der key. ma. ondersaten ouerlast jnd grooten schaden toevuegen, ende wij se ouer jn onsen lande wesende vorder to vreden stellen wilden, twelck se nyet doen; mar yerst voll betaelt hebben wesen willen, dat ons deser tijt nyet moegelicken en is, soe wij die aengeloefte brantschat, vermits die Geldersche mit rutteren ende knechten oick sterck to Marienweerde ende daer omtrent liggen, nyet voel vorderen connen; waeromme wij beduchtende zijn onsen hoop van knechten nyet alleen ons aff fallen, mar selfs yet tegens ons voernemen mochten, als v l. vuyt jnnegelachter copie wijder vernemende werden; will ons daeromme in sulcken valle den dach op donredach toecomende to cort zijn, dan willen ons en maendage daer nae als op dach Martini des auonts op Schoenhoven bij v l. vuegen. Js hieromme onse begeren, v l. bij den hoichgeborenen furstinne Margarete, ertzherouginne van Oostenrijk etc., onse fruntlicker lieuer nichten, van onser wegen bidden ende begeren willen, hore lieffden ons opt vorderlixst, soe die besoldonge der rutteren jnd knechten dagelix voert gaet ende die costen ooploopen, oick men mit onsen knechten, se soe onwillich wesende, tegens onsen wederwilligen nyet vuytrichten can; sess duysent Philippus gulden op behoirlicke obligatie leenen, ende van hoerre lieffden guetlicken weder doen geuen willen; op dat wij mitten seluen onsen knechten willich gemaict, onsen wederwilligen affbreecken, ende ons des to gevuechlicker ten voers. dage voegen moegen; datselue willen wij tegens onse voers. nichten ind uwen lieffden verdienen jnd gunstlick verschulden. Wij solden v l. eer hier van aduerteert hebben, dan vermits onse canceler dorch die onwillicheit der voers. onser knechten verhindert is worden, nyet eer tot ons te connen comen dan ghister auont, en hebben wij dat nyet gedoen connen. Ende wes hier van geschien sal, begeren wij bij tegenwordigen onsen boden een vorderlicke weder bescreuen antwoordt, om nae weten to richten vanden seluen uwen lieffden. *Ged. te Duurstede Aller Heiligen (1 Nov.) 1527.*

Volgens het oorspronkelijke onder particuliere berusting.

340. *Aelbert van Egmond, kastelein van Woerden, verzoekt aan de 3 staten van Utrecht om teruggave van vee, door de krijgslieden in Utrecht liggende, aan eenige zijner onderzaten ontnomen. Ged. 2 Nov. 1527. Zijne handt.*

Deel B. 617.

341. *Burgerm. van Naarden verzoeken aan burg., schepen. en raad van Utrecht, om aan hun poorter Willem Falckz. teruggave te doen van een hem bij den roof te Eemnes afgenomen en te Utrecht gebragt grys collet voell. Ged. 9 Nov. 1527.*

Deel D. 715.

Dit verzoek herhaald den 19 Nov., D. 717.

342. *Schout, burg., schepen. en raad van Kuilenburg verzoeken aan burg., schepen. en raad van Utrecht, aan Adriaan Janz. zijn paard en 2 Phs. gulden te doen teruggeven, hem door de knechten te Utrecht liggende afgenomen. Ged. 9 Nov. 1527.*

Deel D. 716.

343. *Karel, hertog van Gelder, zendt aan het kapittel van den Dom te Utrecht, Christoffel, graaf van Meurs, ter zake van zijn vroeger schrijven, onss ter eeren ind gefallen onsen lieuen getrouwen Marten van Rossem, heren tot Puderoyen, marschalck, mitten yersten probenden in vwer collatie vacierende wurde, to versien den ghoenen hij v nomen off presenteren solde. Ged. Wageningen 13 Nov. 1527. Zijne handt., lager MUYLICHOM.*

Deel B. 618.

344. *Karel, hertog van Gelder, berigt aan de 3 staten van Utrecht: Soe wij verstaen eyne onser landtsaeten Peter van Nymeghen sich grofflicken mit etzelicken oeueldait ind gemoydt aldair ontgaen hieft, dess hij waill billicke straffonghe yghde; nyettomyn naedem dieselue sich lange tijt eerlicken ind getrouwelicken in onsen ind onser dyenst gehalden ind bewesen hieft, js onse gantz fruntlicke begeren, ghij hem voir deser dait, ons to lieue ind to geuallen, benedighen ind remitteren wilt, beheltlicken nochtantz bij behoerlicke vergiffensse bidden sall als dat behoert, ind ons sulx desenmaill nyet weygeren, want wij ongerne hyrjnne onthoert wesen solden, ind dess gensselicken tot v versien ind betrouwen. Ged. Arnhem 20 Nov. 1527. Zijne handt.*

Deel D. 718.

345. *Karel, hertog van Gelder, berigt aan de 3 staten van Utrecht: Jnder jnnemonge onser stat Rienen mach een doet gebleuen ende een jnder kercken gewont sijn, wairdurch die kercke ontfeyt is. Begeeren dairomme guetlicken, dat gij mytten weerdigen heren Jacob Ridder, doctor inder gotheyt ind suffragaen, alsoe spreeken wilt, dat hij sich to Rienen fuege vmb die kercke wederomme to reconcilieren; wij sullen hem aff ind aen alsoe doen veyligen ind geleyde, dat sijne reyse, mytter hulp van Got, sonder perykell wesen sal; des versien wij ons also tot v genselicken. Ged. Hattem 22 Nov. 1527. Zijne handt., lager J. VAN AMSTELL.*

Deel B. 619.

346. *Otto van Haefsten gelast aan den schout en buren van Woudenberg, van wege den hertog van Gelder, dat zij terstont sunder vertoch myt den olden ende nyen gerechte hondert mans, de hyr comen grauen myt schupen ende myt spaijen, alhir an hues ter Em comen grauen en vunsdages oft en donderdages, vrijdages oft nyt laeter, bij lijf ende guet ende bij orbaer des lants; vor sulx nyt geschet, soe most ick georsaket wesen, alsulx to strafen en yn gut an mijns g. h. taefele to leggen. Ende wyll de van Rijnsouwoue ock laeten bij yn comen, om te ordenere uwer taxy to ordeneren; hyr en wyllt nyt laten wallen, want ick mijn gansselike to verlait. Ged. mitter haest S. Catharina (25 Nov.) 1527. Get. OTT VAN HAEFTEN.*

Deel D. 719.

347. *Burg., schepen. en raad van Amersfoort verzoeken aan de 3 staten van Utrecht en bevelhebers van den hertog van Gelder teruggave der goederen uit een marktschip, toebehoorende aan Aernt van Zutphen, ter waarde van 61 Phs. gulden, door de knechten liggende op het huis ter Eem ontnomen. Ged. 26 Nov. 1527.*

Deel D. 720.

348. *Burg., schepen. en raad der stad Amersfoort antwoorden aan de 3 staten van Utrecht en Geldersche bevelhebers op hun schrijven, inhoudende: van enige sich vermeten toe tbrenghen vyt onse stadt te roeuen ende te beschadigen op de Geldersche en Utrechtsche onderzaten: Wij noch*

van gheenre menynge zijn, noch sulxs mit nymant gehandelt, ymandt der landen van Gelre of der staeten voers. onse buerlyuden jn enigerwijs te beschadigen, hoe wel sulxs nochtans buyten onse scult genoich opten onsen gehandelt is, gelijkkerwijs onlanx ruter ende knecht voiden huysse ter Eem onsen gemeen merckscip, gelaeden mit koeren, wijn, Hamburgerbier, botter, kees ende anderen verscheyden waer, ganselicke beroeft hebben, waerdurch veele onse schamele burgeren vyterlick bedoruen zijn; ende daer en bouen ons dagelixs scriften gethoent werden van onse omme gelegen dorpen, waer jnne onse burgeren goeden mede gelegen zijn, mits den welcken uwe e. den seluen ondersaeten dreygen mit roeff ende brant opte brengen zeker somme penningen, tot beliuen ende taxatie uwer e., bouen dessen dat noch zwaerder te lijdene steit, heeft die amptman ter Eme, tenerende de vyterlijke verderfnisse onser ondersaeten, scriftelicken doen aduerteren ende verbieden alle huyslyuden, omme ons geseten, ons nyet toe te voeren, mit anderen onverdragelicken mandamenten; ende noch huyden lestleden op Soestdijck onsen burgeren drie wagen visch, een wagen gaerens ende bier met een onser burger Jan Gerytsz. in persoene mede then huysse ter Eem gevoirt ende ongewarderhandt genomen, beroeft ende aengehaelt hebben, allet onverschult ende buten recht ende reden, ende ons nyet weynich en verdunckt, naedem wij ons nyet anders dan goede vrunden ende naebuere bewesen hebben jegens uwe e., ende die aengeheueene veede, kent die Almogende God, saick, paert noch deel en hebben. Begeren hieromme vruntlicke uwen e. willen vernoeghen onse schamele onnosele ondersaten van hoeren gespolieerde goeden gerestitueert, ende den onbehoerlicke voirnemen des amptmans afgestelt worde, omme alle goede vruntscap ende nabuerscap to bet tot waelvaren des Neder-Gestichts tonderhouden; ende hoewel wij ons des ganselicken uwer e. toebetrouwen geschien sal, *verzoeken zij een onbedeckte antwoord. Ged. 27 Nov. 1527.*

Deel D. 721.

349. *De stad Amersfoort verzoekt aan de 3 staten van Utrecht teruggave van door de Utrechtsche krijgsliden, in hun laatsten togt naar het huis ter Eem, van Lubbert Plug haar burger afgenomen 30 tonnen biers. Ged. 28 Nov. 1527.*

Deel C. 105.

350. Wij schout, burgermeesteren, scepenen ende raet der stede Vianen doen condit ende certificeren enen yegelijcken voir die gerechte waerheit, ende bijsunder den eerbaren vromen ende wijzen borgermeesteren, scepenen ende raet der stadt van Vtrecht: Hoe voir ons gecompareert js jn properen personen Bartholomeus van Eeck, castelleyn opte Vaert, te kennen geuende: hoe hij negen jair geleden, off dair omtrent aengeveert, gecoft ende betaelt heeft gehad, sijn leuen lanck geduerende, dat castelleynscap opte Vaert, mit last, nutscap ende profyten dair toe staende, dair op hij die stadt van Vtrecht eedt gedaen heeft, ende dair toe twe borgen bynnen der stadt Vtrecht gesett, voir alsulcke versuym als doir hem bij quade toesicht stadt off landt soude moegen gecrijgen, aen hem ende sijne borgen te verhalen. Soe dan hij beducht is van een toecommende opwater, soe datter last ende scade comen mochte, ende hij aldair nyet wesen en mach doir anext ende vreesse zijns lijffs ende goets op dese tijt, soe dat hij hem seluen bynnen der stede Vyanen onthoudende iss, ende omtrent sestien weken voir datum van desen onthouden heeft; ende want dan die speye dat meeste deell bij den knechten opten blokhuyse vande Vaert bedoruen js, die raeyen ende scoren verbrant ende te nyet sijn, heeft dair omme voir ons geprotesteert ende mits desen tegenwoirdigen noch protesterende js, jndien dair enige scade off last ge-

buerde van jnbreek off anders in sijnre absencie, soe hij dair nyet wesen en mach, als voirseit is, dat sijn persoen ende sijne borgen dair off ontlast zullen wesen; aduerterende dair van oitmoedelijcken den eerbaren vromen borgermeesteren, scepenen ende raet der stadt van Vtrecht om sorch ende toesicht dair voir te laten gescien, om te scuwen den verderffelijcken scade ende groten last, die dair doir soude moegen gescieden, ter tijt ende wijlen toe hij daer selue in personen wesen mach, omme te doen gelijk hij plach te doen; begerende voerts van ons hier aff certificatie dit aldus gesciet te sijn. Ende want dit aldus voir mij schout, borgermeesteren ende raede der stede Vianen gesciet is, hebben wij des toirconden der waarheit onse stede secreet zeggell van Vyanen, die wij in gelijcken zaecken dagelicx gebruyckende sijn, op spacium van desen gedruet opten eersten dach in Decembris; anno etc. xv° xxvii.

Voorzien met het opgedrukt zegel.

Deel D. 723.

351. *Aan de burg., schepen. en raad van Utrecht, toegezonden door Bartholomeus van Eck, kastelein aan de Vaart, bij missive van 2 Dec.*

Deel D. 722.

352. *Amelis van Amstel van Mijnden berigt aan de Geldersche bevelhebbers en 3 staten van Utrecht:* Hoe dat ic duer etzelijckghen oersaken ende waerscuwynghen, ic mijn huuss te Loenresloet gheleuert heb in handen mijns gen. heren van Vtrecht, ende oeck knechten op sijn. Aldus en heb ic v nyet wyllen verswijghen; dan wees ic v e. ende l. anders te lyeff off to wyl doen kan ende mach, behoudelijck eer ende eed, zullen v e. ende l. mijn altijd bereyt wynden. *Ged. myt haest op L. Vrouwe in den avond (8 Dec.) 1527. Zijne handt.*

Deel D. 724.

353. *Steven van Zuylen van der Haer berigt aan de 3 staten van Utrecht:* Jek houde v e. l. wael indachtich, woe in voerleden sekeren tijden van eenige v e. l. medebroederen mij toe geseyt ende genouch beloeft es, ick mijns huys, berch, scuyr ende molens haluen vrij, ombelet ende ombeschedit soude bliuen, ende ick mij alhier tot Montfoort in ompartijdige plaetze verhielde. Ende alsoe dan ick mij desser zaeken nye partich bewesen en hebbe, ende altijd mij alhier tot Montfoort gehouden, soe verstaet ick, mijne dienaers verboden soude warden van etzelicke v e. l. luyden, opt huys ten Ham gelegen, mijn voeder, welck anders verderffelicken ende mij scadelicken zall wesen, tot Worden in een ompartidige plaetze, aldaer mijn besten sijn, te doen voeren; begherende daer seer dienstelicken, achtervolgende der voer beloefte, dezelve opden Ham gelegen zulcke onderrichtenisse willen doen, opdat ick van dese zelue ombeleth mach bliuen, zoe als nyemant sonderlynge daer bij gevordert soude wesen, ende ick seer markelicken beschedit. *Hij verzoekt antwoord. Ged. Montfoort 15 Dec. 1527. Zijne handt.*

Deel C. 106.

354. *Charlotte van Brederode berigt aan de 3 staten van Utrecht:* Wij verstaen, woe onse onderzaten van Kokengen geboden sijn van die opt huys ten Ham gelegen sijn, in allen wercken te doen als andere Gestichts onderzaten; tselue ons vervrempt, gemerckt de selue onse huys ende heerlicheyt van Montfoort onderstaende sijn als anders onse onderzaten. Ende alzoe wij verhoppen onse onderzaten des verloeps geen partie en sijn, want wij ons altijd ompartidich

gehouden hebben, soe es ons seer vruntelicken begheren, v l. wille deseluen opten Ham gelegen, alzulcke onderrichtenisse doen, de zelue ongemoyt van zulcx mögen bliuen, als wij ons verlaten, al ons ander lant als ompartidich vngemoyt bliuen zall. *Zij verzoekt antwoord. Ged. Montfoort 15 Dec. 1527. Hare handt.*

Deel D. 625.

355. *President en raden van Holland enz., een brief van heer Kaerle van Gheldre ged. Hattem 14 Dec., hebbende ontvangen met ingeslotene afschriften, omme afgedaen te hebben van arresten gelegd op Utrechtsche goederen, berigten aan de 3 staten van Utrecht, dat zij deze stukken aan de regentes hebben gezonden, omme daer jnne gedaen te worden hoere genade liefste. Ged. 's Hage 19 Dec. 1527. Get. A. SANDELIN.*

Deel C. 107.

356. *Raden van den hertog van Gelder, in zijn afwezen te Hattem, antwoorden aan de 3 staten van Utrecht op hun verzoek, om enige van ons aldaer to schicken, en ter zake van dat scholtis ampt, en van Goeijert de Coninck, — dat de hertog in sijne g. verrijden hun gelast had te berigten, dat hij ter dier zake te vreden was, en dat hij, wat betreft de andere zaken, daarop eerdaags door zijne gedep. of eigene boden zal antwoorden. Ged. 30 Dec. 1527.*

Deel A. 995.

357. *De stad Amersfoort berigt aan de 3 staten van Utrecht: Bouen menicherley guetlicke toescriuinge van goede vruntscap ende nabuerscap, hebben een tijt geleden uwer e. nyet alleen mit ruteren ende knechten, mer eendeels mede jngesetenen, ondersaeten ende burgeren, onse schamele burgeren goeden te Emenesse vytgeslegen, haer pachters beroeft ende enige als openbaer vianden ende desgelijcken nv en vrijdach wederomme tselue omtrint onse stadt, als jn Luëdenbroek ende op Hamersfelt opten onsen, den uwen gesondert, gehandelt; daer en bouen enen onser burger pachter verbrant; twelcke wij alzoe aen uwer e. nyet versien, mer anders verhoept hadden; nyet wetende onse pachteren meer voer uwer e. dan uwer e. pachteren ende goeden voer ons prijss ofte viant twesen. Zoe wij dan menichmael mit vruntscap uwer e. daeroff geaduerteert ende tot restitutie vanden geschachten ende abstinentie vanden toecomende versocht hebben ende gheen beteringe vernemen, mer dagelix buyten alle onse scult mit vruntscap tot verderfnisse erlangen, connen uwer e. ouerleggen, onse gemeen(te) sulxs al slapende nyet wel langer lijden sullen moghen; op dat van gheenre noede en zij, onse verderfnisse mitten uwen te remedieren, verzoekt zij restitutie van het ontroofde en ontslag der gevangen, en betuigen nog altoos goede naburen te willen blijven. Zij verzoeken antwoord, waertoe wij ons sellen moeten richten. Ged. 4 Jan. 1528.*

Deel D. 726.

358. *Philibertus Naturelli, proost van Utrecht, berigt aan den deken en het kapittel van den Dom te Utrecht: Recepti litteras ab jllustrissimo et reuerendissimo domino nostro episcopo Traiectensi, quarum copiam presentibus introclusis ad vos mitto.*

Patuit clare jamque patet omnibus, quale jnconueniens et malum ortum sit a conspiratoribus tam detestabilis machinationis tanteque perturbationis et mali, adeo quod, ne Deus populi Tra-

iectensis misereatur, jnstet eiusdem perditio et patrie destructio, quod admodum dolenter refero; et si ex huiusmodi perturbationibus jncommodum aut detrimentum patiar, quod Deus auertat, proposui, nec fallam peroptime, supra bonis ecclesie Traiectensis jn partibus principis mei sitis me recompensare meaque vicissem recuperare. Volui eam ab causam vobis primitus mentem meam significare, rogans et obseruans prudentia vestra tantum efficiatis, vt huic jmminentis scandalo quamtocius obuietur. Erit nempe hoc opus Deo gratum, ecclesie, cui tenemus, perutile, et pauperibus patrie et jncolis non minorem caritatem facietis.

Super his late satis animum meum litteris expono domino Marco de Weze, quas ad vos mitto jlli destinandum, si fortassin non adsit, vt simul cum eo agatis, quod tanto jnstanter scandalo tempore prouideatis. *Ged. Mechelen 3 Jan. 1528. Get. PHILIBERTUS, PREPOSITUS TRAIECTENSIS.*

Deel A. 996.

Deze afschriften luiden als volgt:

359. *Bisschop Hendrik van Beijeren berigt aan de bureu van Kothen:* Soe als ghij onder anderen uwen gueden, gehorende totter domproostyen onser kercken tUtrecht, een huys jn onsen kerspele van Doern liggende hebben, tselue uwe officiant ons te weder noch stercker te maken ende te bebolwerken, als ghij vut jnneghelachter copien wijder te vernemen hebben, onse ondersaten daer vut te bedwingen ende die selue vijantscher wijze, soe he onse vijande daerop onderhalt, te beschedighen voerneemt, des wij ons tot v ind den uwen niet versien en hedden; weren daeromme wael geoirsaket sulcx terstondt weder op v ende uwe gueden te verhalen; doch hebben v daer van wel yerst aduerteren willen, jn sulcker toeuersicht, ghij daer june soe versien sullen, onse vijande opten seluen uwen huys niet onthalden, wij ende onse ondersaten daer niet wijder vuyt beschedicht en werden; want jndien sulcx niet en ghesciede ende uwe officiant met zijnen adherenten jn horen voernemen noch volharden, solde ons die moet daertoe dringen, sulcx niet alleene opt voirs. uwen huys, maer oick op alle uwe goeden, soe ghij alhier in onsen landt ende ghebiede liggende hebben, te verhalen. Wij v gueder meninghe jden besten niet en hebben willen verhalten; ende wes wij ons des tot v versien sullen, begeren wij bij brenger van dessen een wel bescreuen antwoordt, ons na hebben te richten. *Ged. te Duurstede 4 Jan. 1528.*

Afschrift.

Deel A. 997.

360. *Christoffel van Weze, drost en bevelhebber op het huis te Doorn, aan de bureu van Kothen:* Jck laet v weten, van wegen ons ghenedigen heren van Ghelre ind der drier staten van Vtrecht, dat ghij maect xij scanskorff vij voet hoich, ende xii horden xv voet lanck, als ghij dy van Wijck gemaict heft, ind beschicktse opt huys van Doern tusschen dit ende Kersdach. Jndien sulcx niet en gesciet, wil ick daer op wijder op verdacht zijn. *Ged. huis te Doorn S. Thomas (21 Dec.) 1527.*

Afschrift.

Deel A. 997.

361. *Schout, burg., schepen. en raud van Amsterdam herinneren aan de 3 staten van Utrecht, onlangs te hebben geschreven ter zake van 2 schuiten, aan eenighen vuyten Wairthuyssen ondersaten des keisers door de Utrechtsche knechten op het huis te Myert liggende ontomen, met verzoek van restitutie, dat alle onachtsaem verbleuen is; alsnoch ende bouen desen werdden wij gheaduerteert ende verstaen jnt zeker, dat Henrick van Wamelen dair ouer wij hier voormaels menichfoudige clachten ghedaen hebben, hem teghenwoirdelijcken onderhout op thuyss*

te Myert ende dagelick dreycht den ghebueren omtrent de Bijleuelt opten Aemstel ghesceeten, mede eenighen onsen burgheren te willen heurluyden huysen ofte schuyten branden, ten zij dat zij hem op Myert brenghen zeker ghelt na zijn begheerten; dat ons nyet te lijden en staet. Begheeren daeromme zeer vruntlijcken, ende omme alle onghenouchten te schuwen, die wij lieuer verhoet zaghen, veruoeghen willen, dat de ghenoomen schuyten gheretituert werdden, ende de voors. dreyghinghe vermyt ende nyet meer en geschiede, mer den voors. Henrick van Wamelen gheuanckelijcken wilt maken, justitie daerouer doende, als dat bij uwer e. l. ghedeputeerden tot meer reyssen, ende bijsonder jnde leste dachuaert tot Yselsteyn, den onsen toegheseyt hebben te willen doen; ofte anders, indien sulcx nyet en gebuert, kunnen uwe e. wel bemercken, wij daer anders in zullen moeten versien, dat wij lieuer verhoet zaghen, kenne God; nietemin wes hier off gheschieden zal, bij brengher van desen een toeueralitich antwoordt begherende. *Ged. 7 Jan. 1528.*

Deel D. 727.

362. *Raden van Holland enz. berigten aan de 3 staten van Utrecht, dat zij, volgens toezeggen, aan de regentes hunne vertogen om de op de Utrechtsche goederen in Holland gelegde arresten op te heffen, hadden medegedeeld, en dat zij daarop heeft geantwoord: Dat die staeten van Vtrecht tanderen tijden bij haer e. gesolliciteert hebben, om die voirs. arresten gelickt te hebben, daer op haer g. den seluen op die tijt dede antwoirden jn substantie, dat om dies wille dat zij nyet en hadden tsegel van mijn heere van Vtrecht mit dat huere, twelck nochtans begrepen was jn die submissie, dat als zij souden voldoen die conclusie bij den gedeputeerden van deen ende ander zijde genomen binnen de stede van Goude, ende dien achteruolgende souden zeynden die brieuen besegelt alst behoirt, alsdan soude men henluyden op die lichtinge van tvoirs. arrest sulcke redelicke antwoirde doen, alst behoiren soude, twelck haer g. ons belast heeft uwer e. alsnoch voer antwoirde op dese eerste clachte te scrijuen. *Ged. 7 Jan. 1528. Get. SANDELIN.**

Deel B. 621.

363. *Karel, hertog van Gelder, berigt aan burg., schepen. en raad van Amersfoort: Onse beueelsluyde ind gemeyne staiten dess Neder-Stichts bynnen Vtrecht hebben ons tkennen gegeuen, ind copie vwen schryfften auergeschickt, dair jne gij v beclaicht vanden schaeden vwen burgeren ind oeren pachteren te Emenes, Luendersloet ind Hamersfelt geschiet etc. soe sij v dan tijtz genoegh to voerens aduertiert ind vwer burgeren guederen om dieselue to verschoenen in schryfften begeert hebben, nae luyde copien oerer schryfften hyr inne gelacht, bedunckt ons ghij v dairmit versuymp hebt; nyetomin op dat vwe burgere noch verschoent ind die dyngghen soe voertaen ghehandelt moeghen worden, dat vorder verloup van gheynen noeden sijn derue, begeren wij guetlick, dat gij ons noch terstondt vwer burger goederen ind die oer to verdeenghen staen, in schryfften stellen ind ouerschicken wilt; sulcx geschiet, willen wij doen verfuegen, dat denseluen auer all gheynen vorderen schaide toegekeert sall werden, jnd mitten gheenen den vwen affgenomen is, willen wij ons soe halden, dat gij spueren ind vernemen suldt, wij ind die onse nyet dan guede nabuerschap mit v ind die uwe to halden geneycht sijn, ind om ons dairnae to richten, begeren wij vwe wederbescreuen antwort. *Ged. Arnhem 10 Jan. 1528.**

Afschrift.

III.

Deel C. 109.

32

364. *Karel, hertog van Gelder, berigt aan de 3 staten van Utrecht*: Soe nu tegen dit toekomende hoichtijt van Lichtmisse die tijt is, datmen den raedt aldair kiezen ind versetten sall; hadden wij onse raide dairtoe geordineert bij v to komen, om die dynghen tot onser ind vwer alre nvt ind best mit to helpen raemen. Sijn ons nu etzlicke swaere gescheften vur komen, dair jnne wij die selue raide gebruycken moeten, soe dat zij op die vurg. tijt aldair nyet komen konnen. Begeren dairom guetlick, dat ghij die tijt ind dach vierthien daighe lanck vytsetten ind verlengen wilt om opten xiiiij^{en} dach dairnae to doen, as nu geschiet solde sijn; alsdan willen wij die onse bij v schicken, om mit v alle saicken soe jn to leggen, as tot onser ind vwer alre best dienen sall. Hyr jnne wilt v guetwillich vynden laiten; des versien wij ons tot v. *Ged. Elburg 19 Jan. 1528. Zijne handt., lager MUYLICKOM.*

Deel B. 622.

365. *De stad Amersfoort berigt aan de Geldersche bevelhebberen en 3 staten van Utrecht*: Zoe wij onlanxcs durch clachten onser burgeren ende pachters van dien aenden eersamen Heynrick die Graeff, erffoicht etc. doen scriuen hadden, ons nyet weynich en verdacht, zijn e. sich op onse burger pachteren in Renswou verforderen solden executie te doen, omme sekere penningen bij onsen gen. leuen heere ende uwe e. anderdages vytgeset, te jnnen; zoe wij dan (als uwe e. weten) des nye weirlijt (werelt) geconsenteert hebben, mer buyten onsen weten ende wille geschyet ende vytgesat is geweest, ende die erffoicht voern. sulcx aen uwe e. staen laeten, luydens deses copie hier jnne gelacht, zoe jst dat wij zeer vruntlicke begeren, uwer e. doch sulcx gheen gestant doen willen, anmerckende sodanige onbehoirlicke settinge bij uwer e. voersaters nye geschiet en is, ende voert den erffoicht berichten, bij den onsen deshaluen ongemoet ende (on)executeert bleuen late, omme alles besten wille ende goede nabuerscap onderlinge te bet onderhouden worde. Ende hoewel wij ons den ganselicken toebetrouwen geschien sal, begeren nochtans daervan een wederbescreuen toeuertlaten antwoordt. *Ged. 20 Jan. 1528.*

Deel B. 623.

Het gemeld afschrift luidt als volgt:

366. *Hendrik de Graaf, erfvoogd van Erckelens, antwoordt aan burg., schepen. en raad van Amersfoort*: Als antreffende ghij ghenen wetenschap hebben solden van ouercompst enigen penningen accordeert zijn solden bij tijde, als die eendracht tusschen mijn gen. heeren ende den staeten Neder-Stichtz van Vytrecht noch geweest is, laet ick sulcx staen aenden staeten, die sulcx villicht mit waerheyt bij brengen ende verantwoirden sullen, als dat plaets ende tijt geift, welcken twehondert golden gulden zijn bijden staeten gesat op die van Renswou, als oere aenpaert; connen zij dat ofdragen, heb ick een guet benoeghen; ist oick alzo geschiet, gelijk voers., kan men bedencken buyten redenen nyet gemaent word. Angaende tgelt vander vestnisse van Renen, heeft men vanden van Renswou den dienst gesonnen, des sij verdrach begeirt hebben ende leyuer enen penninck daer voer doen, die ouercomen is van hondert gulden, zijn sij noch gesint den dienst te doen nae gelegenthey, men sal hem duechdelicke verlaeten den penninck, dye dienst is oick nyet gesonnen op sij sonder oirsake, zal sij van alder te alder totten gericht van Renen gehoert, als zij geleden hebben, ende Bernt Froys sij villicht, als hij mairsalck vander Eme was, daervan gesneden ende gebrocht heift, daer sij wederom toe begeirt hebben toe komen, als zij eertijts voir jacoemsten mijns gen. heeren shertoge van Gelre toe Renen versocht hebben, ende daer van tot vollenst der tymmerongen eyns toerns toe Renen hondert gouden gulden geba-

den hebben, des burgermeesters, scepenen ende rait ende gantze gemeente der stat Renen gestant doen, die selue mij oick in stat ende plaitz mijns gen. heeren gebieden hebben, sulcx toe willen toelaten ende werven aen mijn gen. heere shertoge van Gelre voers., dattet wederomme comen mochte aent gericht van Renen, daer toe Renswou behoeren solde, des zij sich vermeten goede kontscap zegel ende brieff, schijn ende bewijs to hebben; ende dat sij aldus daer van een wijle tijts verfreempt zijn, is mit drang geschiet, ende des solden sij mijns gen. heeren hondert golden gulden schencken, gelijk zij voer hyeme ouerbodich geweest zijn der stad Renen to geuen. Aldus konnen uwer liefden bedencken, of ick v l. of uwen burgeren bewanten ende ondersaten begeer toe bezwaren, dan daer die selue bouen billichheit ende redenen belast ende bezwaert worden, presenteere ick mij van wegen mijns gen. heeren als voer, hem sulcx te beletten ende toe behinderen, als ick oick toegescreuen hebben uwer liefden. *Ged. 20 Jan. 1528.*

Deel B. 624.

367. *De stad Amersfoort zendt aan de Geldersche bevelhebers en de 3 staten van Utrecht, op hun verzoek, schriftelijke opgave van het getal der buiten de stad geërfde burgers en pachters. Zij verzoekt, dat de wegens tijdsgebrek overgeslagen geërfden ook mogten onbeschadigd blijven. Ged. 20 Jan. 1528.*

Deel B. 625.

368. *De stad Amersfoort berigt aan Karel, hertog van Gelder, dat zij, volgens zijn schrijven, aan zijne bevelhebers en de 3 staten van Utrecht opgave hebben gedaan van alle hunner burgers, onderzaten en pachters goederen. Zij verzoekt hem dezen voor verdere schade te bewaren met teruggave van het aan hen vroeger afgenomene. Ged. 22 Jan. 1528.*

Deel B. 626.

369. *Karel, hertog van Gelder, beveelt aan Christoffel van Meurs en aan Maarten van Rossum, bevelhebers, mit ernst, dat gij mit sampt den gedeputierden vanden dryen staiten aldair veruegen, dat die geystlicheit oere mitbruderen verschrijue wederomme bij den oeren jnne te komen, jnd die stat mytter clocken aff doe luyden, dat alle oere jngesetenen ind burgeren, die vur desen verloup aldair plegen te woenen, weder jnne komen bij den oeren vur Lichtmysse auont nestkomende; jnd wie dat geboth versaithe, salmen naiden daige halden ind straffen ain lijff ind gueden, jnd vur openbair vijanden kennen, vytgesondert die ghoene, armoitz haluen, off die bij vwen off der geschickten vanden staiten consent van dair getaigen sijn. Hyr jnne en lait geen gebreck vallen, want wij ons dair toe gensselicken verlaiten. Ged. Elburg 23 Jan. 1528. Zijne handt.*

Deel D. 729.

370. *Karel, hertog van Gelder, beveelt ernstig aan Christoffel van Meurs en aan Maarten van Rossum, bevelhebers, dat zij, — aangezien die stat Amersfoort heeft ons clegelicken tkenen gegeuen, woe sij oerer schaiden haluen noch tot geenre restitutien komen konnen, soe gij dan sellffs ongetwijuel bedencken kondt, wes ons dair aen gelegen is, ind wij sij ongerne ther veheden erwecken ind oirsaicke geuen solden, — oir van tghoene noch niet verbracht off verwesen is, van stunden ain restitutie doen jnd van idt ghoene verbracht is myt sij soe handelt, dat sij dess eyn benuegen draigen, jnd wij desshaluen vorder clachten ontslaigen moegen worden, jnd*

sijdt hyr van in geynen gebreck, dess verlaiten wij ons tot v jutlicken. *Ged. Elburg 26 Jan. 1528. Zijne handt., lager MUYLICHEM.*

Deel D. 731.

371. *Bisschop Hendrik van Beijeren aan de mater en convent van S. Bethlehem buiten Utrecht*: Wij holden v noch goeder memorien jndachtich, wie wij nv een tijt verleden tot vervallinge onser zwaerre costen, die wij nv lange tijt gedragen hebben ende noch langer te dragen te vermoeden is, ons enen penninck, sulcken als v bewust is, to lenen begeert hebben, daer ghij v bis noch toe jnne te suecken gemaict hebben; twelck ons van v nyet weynich en verdunct. Ende hedden wel geoirsait geweest, dairomme anders tegens v wat voertenemen, doch hebben sulcx om beters wille nagelaten; versoeckende v dairomme noch mits dessen ernstlicken, dat ghij sulcke penningen noch binnen acht dagen naestcomende opbrengen ende aen onsen handen betalen; want, jndien dat nyet geschiet, gedencken wij tegens v mitter ruwer hant te laten procederen ind handelen als onsen wederhorigen. Daerna ghij v moegen weten te richten. *Ged. te Duurstede 30 Jan. 1528. Zijne handt.*

Volgens het oorspronkelijke onder particuliere berusting.

372. *Wijnant van Arnhem verzoekt aan de 3 staten van Utrecht, om Anna, Wilhem van Doernyncks huisvrouw; te doen betalen 13 goudguldens en 1 oort jaarlijksche renten, verschuldigd uit de nalatenschap van wijlen den domdeken Jacob van Apelteren. Ged. 5 Febr. 1528. Zijne handt.*

Deel D. 731.

373. *Adriaan van Reede, maarschalk, berigt aan Maarten van Rossum, bevelhebber te Utrecht*: Also die Leck durch op water nv cortlick zeer gewassen ind hooch gewoirden is, also dattet water ongefeerlick op enen voet nae aenden nagel staet, jnd noch van wur tot wur meer wast, wairomme van grote node wesen sall, men toesicht totte dijck heeft, op dattet gemeen lant ind oeck nabuerheeren landen in ghenen ewigen verderflicken scaden en komen; js hieromme mijn fruntlicke begheren, uwe liefden ons alhier een vrij, vast ind seker geleyde toescicken willen voer allen den ghenen, die opten dijck behoeren te comen ind daer te leggen ende denseluen dijck berijden, arbeyden, legeren ind allet doen des van node sijn sall, als dat van ouden hiercomen gewontlicken is, veylick ind ongeleth vrij off ende aen te moegen reysen, drie dagen na weder opscreuen geduerende; willen wij alhier van desser sijden jn gelijcker formen voer den ghenen van uwer liefden sijde aldair behoeren te comen, weder geleyde toesenden. Hierinne doende, lieue neue, waer durch tgantse lant ind mijn g: l. h. die staten van Vtrecht ende nabuerheren landen ind luyden van onuerwinlicke schade bescermt mach bliuen, als ick des genslicken aen v l. also verhope te gescien. *Ged. 5 Febr. 1528. Zijne handt.*

Deel D. 732.

374. *De stad Amersfoort verzoekt aan de Geldersche bevelhebbers en de 3 staten van Utrecht, dat die van der Duyst ook mede na advernant in de uitgezette penningen van die van het Hoogeland, onder welk gerigt zij behooren, mogen betalen. Ged. 7 Febr. 1528.*

Deel D. 733.

375. *De stad Amersfoort verzoekt aan de Geldersche bevelhebbers en de 3 staten van Utrecht den erfvoogd Hendrik de Graaf te onderrigten, om de uitgezette penningen op die van Renswoude niet in te winnen, daar zij (Amersfoort) in die schatting niet heeft bewilligd.* Indien dan die onsen nyet verlaten worden, kunnen wij nyet anders mercken, dan men die gelden mit moewille alzoe van ons buyten recht ende reden hebben wille, des wij uwer e. noch nyet toe en betrouwen oft verscult hebben. *Ged. 12 Febr. 1528.*

Deel D. 734.

376. *De stad Amersfoort beklagt zich aan de Geldersche bevelhebbers en de 3 staten van Utrecht, dat de restitutie voor de geledene schade op naauwelijks de helft, d. i. op 308 Phs. geschat is, en, in weerwil van de belofte van den hertog van Gelder, eerst toekomende Paaschen in den lande zal worden uitgezet. Zij klaagt ook, dat eenige pachters hunne beesten nog niet terug kunnen bekomen. Zij zegt van zich, indien zij niet redelijker behandeld wordt, hierover verder te zullen beklagen, en daer tegen zijn zoe veel als mogelicken wesen sal. Ged. 13 Febr. 1528.*

Deel D. 735.

377. *Karel, hertog van Gelder, dringt bij den deken en het kapittel van den Dom nader aan om mr. Johan Kyespennynck, deken en kanonnik, met de verzochte prebende te begiftigen, daer er meer anderen weeren die sich totter seluer prebende rechtz vermeten, daerom ghij die gerechticheit vanden anderen oick verhoeren ind v dairnae regulieren woldt. Hedden wij ons der antwort tot v nyet versien, naedem ghij idt recht der geynre, die om die vurg. prebende vorderen, nyet to discutyren hebt, dan hoer behoerlicke richter. Ged. Arnhem 15 Febr. 1528. Zijne handt., lager VIRSSEN.*

Deel D. 736.

378. *Karel, hertog van Gelder, berigt aan Christoffel van Meurs en aan Maarten van Rossum, Geldersche bevelhebbers, en aan de 3 staten van Utrecht: Zoe ghij onlanx myt onsen rentmeister ther deen (om onderhalt opten huysse te doen) verdraigen ind hem dairop bewijs gedaen heft, verstein wij van hem, dat die knechten eyn maendt ouer den bewijs gedient hebben, ind dat hij geyn meer gelt tot betalonge der greuers ind arbeyders totter befestinge dess huysse heeft, dair hij alle weken ouer die tachtentich gulden te behoeuen solde. Want gij dan weet ind wall ouerleggen konnen, wat ons ind v sementlicken ain onderhaldinge ind verwaironge dess vurs. huysse gelegen, ind woe noedich tselue voirt om to befestigen is, twelck vander lantscappen aldair billix behoirt to geschien, begeren wij, gij aldair wege vynden wilt, onsen rentmeister vurs. vorder bewijs off vytrichtonge tdoen, dair myt hij die verwaironge ind onderhaldinge dess vurs. huysse doen ind die befestinge vollenbrengen moige; des versyen ind verlaiten wij ons jntlicken tot v. Ged. Hattem 20 Febr. 1528. Zijne handt., lager HOLTHUYSEN.*

Deel D. 737.

379. *Albert van Egmond, kastelein van Woerden, en de stad Woerden beklagen zich wgens geweldnarijen en roof, vooral uit die van den huize ten Ham, aan verscheidene hunner onderzaten gepleegd, en verzoeken de 3 staten van Utrecht het ontnomen goed terug te geven. Ged. 20 Febr. 1528. Zijne handt.*

Deel B. 627.

380. *Dijkgraaf en heemraden van den Lekdijk, te Wijk bij Duurstede zijnde, verzoeken aan de Geldersche bevelhebbers en de 3 staten van Utrecht: Also anderdages, durch twater vander Lecken doe zeer gewassen was, aen v l. gescreuen is omme gelejde etc. ende nv wederomme die Lecke niet alleen zeer op loopt, also dat, indien daer nyet jn versien en worden nabehoeren, te besorgen stondt, tgemeen lant ind oeck nabuerheeren lauden in ewige verderfnisse ind onuerwinlike schade comen solde; dat zij hen en allen, die opten dijk behoren te comen, bij gebode van clockenslach omme totten dijk tot nut ende profyt des gemeen lants toesicht te dragen een behoorlijke geleide geven; dat zij dit ook aan den bisschop hebben verzocht voor die genen, die van zijnen wege na ouder gewoente behoren te comen mitten clockenslach. Ged. 2 Maart 1528.*

Deel D. 738.

381. *B. van Dunen balyer van St. Jans orde, antwoordt aan de Geldersche bevelhebbers en gedep. der staten van Utrecht op hun schrijven van 28 Febr., bij hetwelk hij ernstig vermaand wordt op hoger straeff binnen 6 dagen te Utrecht te komen, — dat vermits hij geoirsaect zij zulx niet te exequeren, hij dus hoopt dit in allen besten van zijnen wege aan den hertog verontscult is, des zijn ff. g. daer mynder te vreden ende the binnen is mij te verholden ter plaetsen, daer ick mij tot desser tijt toe verholden heb. Ged. Montfoort 4 Maart 1528. Zijne handt.*

Deel D. 739.

382. *Thomas van Nykerken, koorbisschop, antwoordt aan de 5 kapittelen van Utrecht: Litteras r. v. d., recepi continentis, quod ne ordinandi venientes ad Traiectum frustrentur votis sui disponere velim, quod vnus suffraganeorum temporibus debitis ministraret sacros ordines more solito in ecclesia Traiectensi et feria quinta in cena Domini consecraret sacrum oleum ac crisma etc. Sic, egregii domini mei, bene considerare possunt, quod ego illam dispositionem propria auctoritate non habeam, sed reuera libentissime faciam omnem diligentiam, apud r. dominum meum Traiectensem pro consensu sue r. d. habendo, cuius responso habito, illud idem quam primum r. v. d. intimabo. Ged. Delft 8 Maart 1528. Zijne handt.*

Deel C. 110.

383. *De 3 staten van Utrecht verzoeken aan Christoffel van Meurs, Maarten van Rossum en aan de gedeputeerden der staten van Utrecht, in Holland zijnde, om de heerlijkheid Stein met het klooster, bij Gouda gelegen, als Stichtsch goed, van brandschatting en gevangenschap vrij te laten. Ged. 10 Maart 1528.*

Concept.

Deel B. 613.

384. *Burg., schepen. en raad van Amersfoort antwoorden aan de Geldersche bevelhebbers en de 3 staten van Utrecht op hun schrijven ter zake, berorende, dat die selue uwer e. bijgecomen is, wij seker getal van suspecte ruteren ende knechten jnne gelaeten hebben, nyet wetende tot wat eynde sulx geschiet waer etc., — dat wij ons gen. liuen heeren ritmeister sonder enige knechten, omme etlicke montboitscapen ons van wegen onsen gen. liuen heeren van Vytrecht aen te dragen, jnne gelaeten hebben; js die selue (als uwe e. weten mogen) weder vertoegen, ende deshaluen oick noch nyet anders dan alle onderlinge vruntscap mit uwe e. vytsaende en weten thebben; oick die selue nyet gerne verbroicken saghén, hoewel se aen uwe e. zijde nyet well onder-*

halden werdt, vermits de onsen van hoeren guederen gans beroeft, nae menichfoldigen veruolch ende uwe e. guetelicken erbydinge totte restitutie noch nyet connen erlangen; oick onse pachteren in Renswou vander penningen bij uwe e. voertijts buyten onser wetenscap vytgesat, nyet verlaeten beuinden, allet buyten recht ende redenen; ende wye sulx te lijdene steit, hebben uwe e. touerleggen. Ende want dan, liue vrunde, althans beduchtende is voer een groot qualick voeren ende inconuenient in desen Gestichte, alst wel gescepen is, then zij goede prouisie daertegens opgesteld worde, zoe ist dat wij zeer vruntlicke begeren, uwe e. noch die saicken te willen te besten nemen ende onderlinge mitten heeren vanden raede aldaer, ende voerts tusschen onsen gen. lieuen heeren van Vytrecht ende des hoichgeboeren, vermoegenden forst ende heeren heeren Kaerl, shertoge van Gelre etc., alzo communiceren ende verspreicken, die saecken noch opgesteld werden; presenteren wij ons noch gerne daer tusschen mit allen onser vlijt ende nersticheit in onser cleyne vermoeghen te erbeyden, men ons in ons rechtuerdige cause tot bescermisse ende weluairt des ganssen Gestichts ende scamelen ondersaeten ymmers nyet te beclagen sal hebben, mits verhopende uwe e. noch verfoegen sellen, onse bescadigen eens totter restitutie geraken, ende vander onbehoirlicke vytgesette penningen ongemoyt bliuen sellen; verlaten ons daertoe ganschelicken. *Ged. 10 Maart 1528.*

Deel D. 740.

385. *Charlotte van Brederode berigt aan den stadhouder des hertogs van Gelder en aan de 3 staten van Utrecht*: Jck verstae van mijns soens ondersaeten vander Langhen Linschoeten ende Snelrewéert, sij bedaecht ende bedrongen werden van v e. l. beueelhebbers, aldaer te comen ende te verdinghen, als andere ondersaeten ende bewanten der lantscappen van Hollant, tghuyns mij vervreemt, ghemerct die selfden in tijden des oerloechs mijns voerg. g. l. h. hartoech van Ghelre etc. ende den Hollandren altijt van sijnre ff. g. furstelick ende ghenedelick ghehandelt zijn, mit eenen redelicken kleynen penninck, altijt ghedurende ten enden der gheheelre veden. Alsoe ick dan vuyt den naem mijns soens litmatich ende bewant der drien staten des Neder-Gestichts ben, behorende die selfde ymmers nv vrij ende onbeschedicht te bliuen, verhopende v e. l. des mij ende mijnen soen te wille ende te gheval, den seluen sullen laten berusten, als ghoede ondersaeten des huys van Montfoort; ende wes ick dese mijnre bede ende begheerten erwerven ende ghenieten sall, des begherende v e. l. scriftelicke ende vruntlicke antwoert, verschulde ick gheerren. *Ged. Montfoort 16 Maart 1528. Hare handt.*

Deel D. 741.

386. *Geldersche beuelhebbers en gedeputeerden der 3 staten van Utrecht antwoorden aan Charlotte van Brederode*: Dat wij nyet bemercken können, heeren Johan van Leuendael, ritter, die noch in leuende lijue ende onse mede vijant is, nyet wel soe veel zijner goeden deruen moegen; dan geuuelen gelijk uwe e. des oick breder betrachten moegen, dat Jan van Leuendael, uwer e. dienre, myt susdaniger coloer zijns vaders goede geern bescermen ende die dingtael daer aff ons ontrecken solde etc. Voirder aengaende die ondersaten vander Langer Lynschoten ende Snelrewaert dese vehede wt gedurende van der brandscat als ondersaten der huys van Montfoirts vrij, onbescadicht te moegen bliuen etc., en können wij nyet bevynden, dat die selfde Stichtsche ofte Montfoirtsche dan key. mat. ondersaten te zijn, ende der veylicheyt daerom nyet to genieten behoeuen; zellen nochtans, uwe e. to gevalle, onsen gen. lieuen heren shertoge van Gelre etc., buten den welcken ons hier june te handelen nyet te doen en staet, in allen

besten aduerteeren, ende des gheerne zijnen f. gen. hier jnne goet bedunct ende uwe e. voir goit gunnende wert, zellen wij nyet tegens wesen, dan tot onderhoudenisse goeder nabuerlicker vruntscap, zoe verre ons bij den uwen van gelijcken ende vytalie te laten volgen gehengt wert, ons weder zoe gunstich bewijzen, datmen onser te vreden ende goet benuegen hebben sellen. *Ged. Utrecht 24 Maart 1528.*

Deel C. 111.

387. *Thomas van Nykerken, korbisschop, antwoordt aan de 5 kapittelen van Utrecht:* Soe als v e. l. onlanx myt Claes die boede om mij gescreuen hebben ende begeert, dat ick tUtrecht schycken woude examinatores ordinandorum ende eynen vandie suffraganen, om aldair ordines te geuen ende in cena Domini den heyligen olye ende crisma te consecreren, waer op jck alsdoe v e. l. antwoerde, dat jck alsulcx sunder speciael beuell mijns gen. heeren van Vtrecht niet doen en moichte, woude nochtans v e. l. begeerte mijnen gen. heeren geerne te kennen geuen ende sijner ff. g. wyllen daertoe exhorteeren, dat welcke jck oick sunder vertreck myt Claes den selfden v e. l. boeden gedaen hebben. Schrijft daer om nu sijn ff. g. aen mij daer op een antwoert ende gueden menynghen, dat welcke jck v e. l. hyr jnne besloeten ouersende, begeerende seer hertelijcken ende dienstelijcken, v e. l. dat int beste verstaen wyllen. Jck soude v e. l., dat selfde antwoert eer ouergesant hebben, dan jck byn inden Briel geweest, ende van daer nu wederomme komende, is mij dyt antwoert mijns g. h. alhier te Delft erst gepresenteert woirden, dat welcke v e. l. mij ten beste halden wyllen. Den heylighen olye ende crisma sal men op gewoentijcke daghen tot Delft consecreren, ende ouck alsdair op Paes auont ordines geuen. *Ged. Delft 29 Maart 1528. Zijne handt.*

Deel D. 742.

Het afschrift van den brief des bisschops luidt als volgt:

388. *Bisschop Hendrik van Beijeren antwoordt aan Thomas van Nykerken, deken van S. Jan en korbisschop van Utrecht:* Wij hebben uwe, sampt die schryfften der prelaten ende capittulen ons vijff gotshuysen tUtrecht aen v gesant, bij den welcken zij van v begheeren, hen eenen te stellen ende te committeren, bij wien die ghiene tot hen commen ende geordineert te werden, begheren sullen examineert ende hoer titulen visiteert moeghen werden; ouck eenen van onsen suffraganen aldair te schicken, om die selue te ordineren, ende in cena Domini dat officium nae alder gewoenten te doen, dat crisma ende den heylighen olye te consecreren, myt wijderen jnalde, ende uwen begheren deshaluen aen ons gedaen, ontfangen ende verstaen. Ende solden ongheerne een andere plaetse daertoe gesocht, noch oick wijder soecken, dan onse cathedrael kercke ende stat, ten weere die jngesetenen der seluer ende jn sunderheit die geestlichkeit, ende dat meestedeel der prelaeten onser vijff goetshuysen boeuen al (wie wes sij bylleker om rust, vrede ende eenicheyt behoerden te arbeiden) sich soe wreuelych, verredelick ende boefflyck, sonder dat wij hem des enyghen bylijcke oersaecke gegeuen hebben, hoer eeren, eyts ende plichten, daer sij ons mede toe gedaen waeren, gens vergettende, teghens ons beweesen hadden, daer durch sij onse scamele ondersaeten, die myt hoerre lelijker stynckender pathyen dwaesheit ende houerdye myt al niet te doen gehat, in ewych verderff ende onverwynlijcken schaeden gebracht hebben, des sij noch, wyl Got, erlangen loen nae hoeren wercken, ontfanen sollen. Wyllen daer om dat onse suffraganen ordineren hoer stationes ende andere ceremonyen halden ter plaetsen, wij v voer hen beuoelen hebben, thent wij v anders laeten wetten; want wij die voirs. van Vtrecht

niet goet genoich en achten, sulcx bij sij laeten geschien. Ende dat wij beyden onsen suffraganen sampt ende besunder van onser weghe ernstlijken gebieden, nyemants van hem beeden soe coen en sij, sich bynnen de vurs. onse stadt bij sulcke oneerlijcke schentlijke luyde te ergeuen, ende dair, in stadt van ons, enyghes stationes in pontificalibus te holden, ordines te ministreren, noch oick sacrum crisma te consecreren, bij onsen zwaerē straeffe; want wij dat niet gedaen en wyllen hebben; wij v voer een antwoert niet en hebben wyllen verhalten. *Ged. te Duurstede 29 Maart 1528. Afschrift gecollationeert en get. Jo. Goch, not.*

Deel D. 743.

389. *Charlotte van Brederode verzoekt aan de Geldersche bevelhebbers en de 3 staten van Utrecht, dat het aan een der onderzaten van haren zoon door eenige bevelhebbers op den huize ten Ham ontnomen paard worde teruggegeven. Ged. Montfoort 29 Maart 1528. Hare handt.*

Deel D. 744.

390. *George Schenk, heer van Tautenburg, stadhouder van Friesland en Overijssel, be-
rigt van Floris van Egmond, heer van IJsselstein: Alzoe ick jn mijn vertrecken nae De-
uenter dat blockhuys op de Swarte Sluyse belegert ende tgeschut te water ende te lande gestelt
hadde ende beghinnen te schieten, heb ick tselue huys op den xxvij^{en} deser maent gewonnen
ende erouert; ende hoewel men de knechten, die daerop lagen, tot swaerlicken conditien solde
hebben mogen brengen, soe hebben mijn beide broeders nochtant, ouerleggende de groote kosten
van schieten, stormen ende verlies van goeden kriechsluyden, diemen hadde moeten daer aen
te koste hangen, daer neffen de fortune vander orlogen ende vanden tijt te gewynnen, tvoores
blochhuys ende de knechten daerup wesende, die genaede begeerden, opgenomen; doch dat deselue
knechten bynnen ses weken tijts tegens de k. m. siner mat. landen, luden, ende desgelijcx tegens
mijn heere van Vtrecht nyet doen noch handelen sullen mit raedt, daet, worden noch wercken.
Welcke huys gewonnen zijnde, sal van nooden wesen tselue te besetten ende te halden, wantet
een passaije es, deur welcke Hasselt wt tlant van Drenthe ende van Groeningen geprofand worden
es, ende es an deene sijde mit dat selue huys genoegh belegert; ende alsoo oick v e. geschreuen
heb van dat beleg van Hattem, begeer ick v e. mij antwoert daer van will laten weten, jn
menonge van stonden aen Hasselt te beleggen ende onderstaen te eroueren.*

Op huyden den xxix^{en} Martii heb ick de solempnelicke huldinge ende eedt ontfangen van
burgermeesteren, raet, gemeene borgers ende jngeseten der hoofstat Deuenter mit grooter solemp-
nyteyt, blijtschap ende geneychtheyt tot der k. m., ende sal voort nae Zwolle trecken ende van
gelijcken doen; ende sal mij voort fuegen bijden hoop ende procederen, soo ick meest van nooden
befinden sal. *Ged. Deventer 29 Maart 1528. Get. TAUTENBURGH.*

Archief van Buren.

391. *Charlotte van Brederode antwoordt aan de Geldersche bevelhebbers en de 3 staten van
Utrecht, ter zake harer klage over de krijgsknechten, die op den huize den Ham liggen: Bij
alsoe wij allen pachten ende goeden de viif goedshuysen ende allen ingeseten bynnen Vtrecht,
in den landen van Montfoort gelegen, ombesparret van yemande weder volgen laeten, zulck v l.
ombillick ende spottelick scriuen ons verdunckt ende vervreempt, gemerckt v l. ymmers ge-
nouch kenlicken es, tselue in onser macht nyt te weesen, dan, gelijck ons voerbegheren gewest
es, soe waer noch billick ende redelick, v l. de pachten, die ghij vordert, v wederpartie onder-*

staende ende alhier in de landen gelegen, daer van den huysluyden een redelick vuystall te doen, deselue pachten daer teyndens, alst ymmers weesen moste, met behoerlickheyt in te manen ende deselue wichten daer nae tot hoeren mynste scade op te brengen, gelijk wij v l. oeck alsoe te geschien gheselicken betrouwen; doch woe zule geschien wil, begheren wij een guetlich wederbescreuen antwoord. *Ged. Montfoort 31 Maart 1528. Hare handt.*

Deel D. 745.

392. *George Schenk, heer van Tautenburg, stadhouder van Friesland en Overijssel, antwoordt aan Floris van Egmond, heer van IJsselstein, op zijn brief ontvangen 16 Maart:* Vermoede v e. mijne ende der commissarisen schriften, neffens mij wesende, nu ontfanghen hefft in welcken ick v e. van alle gelegenheit aduerteren, ende vermits dat ick noch van v l. noch mijnen heren van Hoichstraeten daer op geene antwoord ontfangen heb, ende oeck niet en verneemen van den grauen van Diepholt ende sinen ruterer, byn ick begangen wes ick theste vorder voernemen sall, want ick mijn aentaell ende staet van v^m knecht noch niet en heb; ende na dien v e. in yren schriften noch in twijffel stellen, off de graeff van Diepholt enige ruter op de bestellinge sonder schade sall moghen off weeten op te brengen, ende ick daeromme geen eygentlicke toeuerlaat dair op hebben mach, ende dat Joist van Voerden noch Bernt Lap mit yren jonckeren ende ruterer niet dienen willen, ten sij dat men hem goet werde voer lijffschaede ende vorder heur bestellinge geue ende geheel op betaele, hefft v e. te bedencken, dat ick mij op de harde mit den knechten sonder reysigen getuch niet en dien te begeuen, ende besorge hyromme in mijnen voernemen verachttert ende helet te moeten werden; oeck en is hier geen gelt om de knecht, de sonder selue jm feldt niet bliuen en mogen, te onderhouden. Ende alsoe ick v e. vanden anschlach om Hattem te belegeren geschreuen ende noch geen antwoord daer op vernomen en heb, byn ick in menonge morgen oft ouermorgen Hasselt an twe orden te beleggen ende versoeken, wes Got Almechtich fueghen sall willen.

Ick heb huden schriften gekregen vanden grauen van Emden, dat sin lieffden feerdich sijn mit hondert perden ende v^e knechten ende mij te trecken; ende also ick v e. onlang geschreuen heb der ruter haluen, dat mij goet (bedunckt) sij wech liet rijden, dat men hem goet wurde voer lijffschaede ende vort bestelde op x. Phs. g. ter maent. Were doch mijn raet ende goetbeduncken selue niet off te schlaen, gemerckt sij in generley maniere anders dienen willen, ende de furst van Gelre sich in allen orden mit ruterer doet beweruen, dan solden dese ruter van ons rijden ende hem totrecken, konde v e. ouerleggen dat wij geen felt en solden moeghen holden. Ick en sie noch en weet oeck niet de ruter eenen voet weghe meer te brengen, ten sij dan dat sij betaelt ende vors. bestellinge hebben; want all hebben sij mij dese reyse na Zwoll ende Deunter geleydt, selue hebben sij mij to gefallen gedaen. Begeren hyromme v e. alle saken ten besten ouerleggen ende mij van alle weder beantwoorden, wes ick mij halden sall, ende in sonderheit mijn here van Hoichstraeten andechtlicken vermanen an de betalinghe, als ick in gelicken doen, want ick sonder de selue niet en sien wt te richten. De steden Deunter en Zwoll hebben den solemplicken eydt gedaen mit gueter blijtschap ende geneichtheyt tot der k. m., ende byn op huden na myddach weder to Campen gecomen, om Hasselt te beleggen, ende wes mij wederfaert sal ick altijt furderlick laeten weeten v e. *Ged. Kampen 1. April 1528. Zijne handt.*

393. *Charlotte van Brederode verzoekt aan de Geldersche bevelhebers en 3 staten van*

Utrecht de teruggave van het afgenomen paard van Cornelis Frederiksz. te bewerken, als mede de vrijlating van een harer onderzaten, ter zelfder tijd gevangen genomen. Ged. Montfoort 2 April 1528. Hare handt.

Deel D. 746.

394. *Bisschop Hendrik van Beijeren berigt aan het klooster van Bethlehem buiten Utrecht:* Soe als sich onse wederwilligen ende rebellen van Vtrecht mit sampt den Gelderschen vijantscher wijse tegens k. m. angestalt hebben, als ghij weten, beduchten wij bij deselue k. m. ende sijnre m. luyden weder wes voergenomen sall worden; ende so ghij dan van ons voer onse luyden geveylicht sijt, welcke veylicheyt wij ende de onse v wel halden solden; dan v voer ouerualen k. m. luyden te verdedingen, sonderlinge so ghij so na Vtrecht geseten sijt, en is ons nyet moegelicken; hebben v daeromme hiervan wel willen aduerteren, ten eynde ghij alle uwe beesten, huysraet ende goet ewech brengen ende yerstdages van daer optrecken, eer ghij in wijderen schaden comen; want wij v hier mit jnden besten gewarndt willen hebben. *Ged. te Duurstede 10 April 1528. Zijne handt.*

Volgens het oorspronkelijke onder particuliere berusting.

395. *Karel, hertog van Gelder, berigt aan de 5 kapittelen van Utrecht:* Soe ghij onlanx van ons begeert heft, wij v eynen bequemen man noemen weulden vur eyn postulait, om vwe saicke vur paeus, konyngen, fursten ind heren to recommendieren ind to verhoir to brenghen, twelck wij vwer begeerten nae alsoe gedain ind hebben v vur doen geuen den werdigen walgebaeren ind edelen onsen lieuen neuen greuen tot Bichlyngen, dompraest to Coelne etc. Verstaen wij nv, woe dat ghij inden postulait nae to gain vertoch vernemen ind swaricheit maicken solt, twelck ons verdunckt, want wij sonder denseluen geynen anderen, die ons ind v tbest diene totter saicke bequemste van jaeren, conscientien ind mit heren ind fursten bewant wesende en weten. Soe gij dan van vwen elect vijantlicken auerfallen, vur boeswychter gescholden ind scentlicken diffameert, oick vwe kercke mit oer priuilegien van Sent Marten ainden werltlicker handt verbracht werden, ind men geyne anderen off bethere wege vynden mach, om v, vwe kercke bij vwer eren, priuilegien ind walfaert to brenghen ind to halden dan vurs., begeren wij dairomme mit gantzer vlijt, gij, sonder vertoch off swaricheit langer dair jnne vur to nemen, den postulait, soe idt behoirt, keysen ind ons sulcx ouerschrijuen, op dat alle dyngen then eynden ind in gueden gestalt ind gedult gebracht moegen werden. Hyrjnne en lait geen gebreck vallen, want sulcx woe eer woe bether tot onser ind vwer alre ere ind walfairt dienen ind van noeden sijn sall, ind op dat wij oick mercken moegen, dat gij van geen ander meynonge zijdt die dyngen nae to gain, dan gij ons toe gesacht hebt ind ons oick dess gensselicken tot v betrouwen. *Ged. Wageningen 14 April 1528. Zijne handt., lager H. VAN AMSTELL.*

Deel D. 747.

396. *Karel, hertog van Gelder, antwoordt aan de 5 kapittelen van Utrecht op hun schrijven* der electien haluen ghij vur den weerdigen walgeboren und edelen onsen neuen van Bichlyngen gedaen hebt ons nochtants vur uwe erff beschermheer to willen behalden mit sampt vwer begeerten, — *dat hij* deselue vwe electie ind toeneygonge tot hoichlicken dancke opgenomen, dairop wij v oick nyet bergen willen, dat wij sonder twijuel sijn, v genoich vur to staen wes wij bij v gedain, gewaeght ind opgesaten hebben, noch daegelix om vwen wille doin, wagen ind op-

setthen, des wij gerne voirder doen willen, ind weulden wall wij die steden Deuenther, Campen ind Zwoll tot vwer meynongen brengen mochten, dair wij ons lijff, guedt noch bloet, lande noch luyde, vrunde noch maige nyet an sparen sullen, jnd soe ghij begeert ons bij v te fuegen, sullen wij soe voels dair toe gedenccken, as ons gelegen ind moegelick sijn sall. *Ged. Wageningen 19 April 1528. Zijne handt., lager HOLTHUYSEN.*

Deel A. 998.

397. *Karel, hertog van Gelder, verzoekt aan de 5 kapittelen van Utrecht mit ganscher andacht, dat ghij ons id instrument vander electien in behoirlicker formen mitten weerdigen ind hoigeleerden meister Goirdt Kunertorff, doctor officiaell etc., onuertochlicken ouerschicken wilt ind vmb voitrain tselue sonder vertoch aan den graaf van Bichlingen toe te zenden, op dat sijne lieffden sich woe eer woe beter hyraff bij v fuegen ind die saicken aldair schicken sullen moegen, as tot nyt, eer ind welfairt onser ind vwer alre tbest dienen ind behoeren sall. Hyrjnne en laet geen gebreck vallen, want wij ons gensselicken dairtoe verlaiten. Ged. Wageningen 22 April 1528. Zijne handt., lager VAN AMSTELL.*

Deel D. 749.

398. *Karel, hertog van Gelder, antwoordt aan de 3 staten van Utrecht op hun schrijuen met ingesloten afschriften van die van Amersfoort, ter zake, dat die onze van Hulckensteyn ind vanden Eem etzelicke hoere ondersaeten beesten affgehaelt solden hebben, dat hij terstont anden seluen onsen beuelsluyden aldair ernstlicken doen schrijuen, zij die affgenaemen guederen den van Amersfoort weder te restitueren sullen, off ons sulcke redenen ind bescheyt desshaluen weten laiten, dairmede wij den van Amersfoort tot onderhaldonge gueder naebeurscappen ind nae ytsont gestalt billicken beantwoorden moighen, tselue wij v alsdan onuerwitticht nyet sullen laiten. Ged. Arnhem 25 April 1528. Zijne handt., lager D. STORIK.*

Item. Soe wij den van Amersfoort doin schrijuen hebben, off zij sich as guede Sincte Martens luyde (gelick zij ons geschreuen hebben to willen wesen ind bliuen) bij der electien dess postulaitz, onlanx aldair gesciet, halden wolden, dairoff wij noch geyn antwort ontfanghen hebben, schrijuen wij mit vlijt ghij oer dess antwortz vermaenen, omb ons oere grontlicke meynonge tlaiten weten, ind ons dairnae to richten; dess verlaiten wij ons alsoe tot v. Datum ut supra. *Zijne handt.*

Deel D. 750, 748.

399. *Burg., schepen. en raad der stad Amersfoort berigten aan de 3 staten van Utrecht, dat door die van Hulkestein aan Goezen Gijsbertsz. en Jan Gerritsz. van het Hoogeland 3 paarden, 12 hoornbeesten en 10 varkens zijn ontnomen; dat door die van het huis ter Eem de zoon van Goessen voorn. gevangen genomen, 14 paarden, 20 koeijen, omtrent 100 schapen en 20 lammeren ontroofd zijn, in weerwil dat zij hun aandeel in de laatste verdragsgelden, als 100 g. g. op het huis ter Eem hadden betaald. Zij verzoeken de teruggave van het een en ander te willen bewerken. Ged. 25 April 1528.*

Deel B. 628.

400. *Hierbij overgelegd het ontvangen antwoord van den hertog van Gelder, waarbij hij*

de voorn. stad meldt, dat hij den bevelhebber te Hulkestein heeft gelast, haar het geroofde terug te geven. *Ged. Wageningen 1528, B. 629. Alsmede de beëdigde verklaring van Gerrit Trant, schout op het Hoogeland, dat Jan Gerrits zijn verdragsgeld heeft betaald. Ged. 24 April, B. 630.*

401. *Dijkgraaf van heemraden van den Lekdijk, te Wijk bij Duurstede zijnde, berigten aan de 3 staten van Utrecht: Also als ghij weten, die schier schouwe aenstaende is, omme die gebreken opten Leckedijk te visiteren ende te doersien ende daarna behoorlicke remedie, tot onderhalinge ind profijt des ghemenen lants, te vynden ende die dijcken na geboeren voer toecommende perykel te versien, verzoeken zij daartoe het noodig vrijgeleide. Ged. Wijk te Duurstede 29 April 1528,*

Deel D. 752.

402. *Karel, hertog van Gelder, berigt aan Christoffel van Meurs, Wijnant van Arnhem en verdere bevelhebbers te Utrecht: Soe wij totten huyze ther Eem to befestigen onse lantschap van Veluwen vast gebruyckt, ind soe wij dieselue onse lantschap tot soe wijder wegen to doen hebben, dat wij dair mit die befestinge dess huys vurs. soe haestelick as van noiden is nyet moigen vollenbrengen laiten; want dan Emelant onder den vurs. huysse gehoiren, hyr toe tot deser tijt toe nyet to hulpe geweest, des wall anders behoirdt hadde, ind noch dair toe van noiden is, beuelen wij v, dat ghij mitten staiten aldair alsoe verspreckt, verfueght ind ordiniert, dat Emelant mitten onsen vyt Veluwen tot befestinge dess huys vurs. gevueght, off then mynsten vyt een neestgelegen kerspelen eyn hondert grauers mit eyn deell waigens eyn maendt lanck aldair to arbeiden geordiniert ind gehalten werden, op dat nu idt werck, sus vere gekomen, voirt ain soe volmaickt werde moige, dat ons den staiten ind onser lantscappen gheyn achterdeell dair durch en ontstae. Des verlaiten wij ons jntlicken tot u. Ged. Wageningen 4 Mei 1528. Zijne handt., lager HOLTHUYZEN.*

Deel C. 112.

403. *De stad Amersfoort verzoekt aan de 3 staten van Utrecht, dat zij, ingevolge hun en des hertogs van Gelder schrijven, aan de bevelhebbers op den huize ter Eem gelasten om niet een gedeelte, maar al het ontroofde vee terug te geven. Ged. 6 Mei 1528.*

Deel D. 753.

404. *De 3 staten van Utrecht berigten aan Robert van Yttersum, drost, alsmede aan bevelhebbers op den huize ter Eem: Die stat Amersfordt veruolget noch nae as voir op oirren affgenomen guederen, dair off zij gheyne restitutie hebben konnen gekrijgen, nyet tegenstaende dat sulx onss gen. l. heeren ind dair nae des beuelslyude beuell ind gesynnen geweest is. Want dan sijne ff. g. die van Amersfordt insonderheit onbeschaidicht willen hebben, soe sijne ff. g. ind onser dair aingelegen, es deshaluen onse guetlicke begeren ind gesynnen, dat gij sonder ennich vertoigh off middell die van Amersfordt restitutie ind verrichtonge doen, op dat vorder verloip ind onwill vermijdt bliue, ind begeren deshaluen eyn guetlick werder beschreuen antwoordt, om sich ain sijne ff. g. daer nae weten to richten. Ged. 8 Mei 1528.*

Concept.

Deel D. 754.

405. *Karel, hertog van Gelder, berigt aan de 3 staten van Utrecht: Wij twijuelen nyet,*

ghij genoichsam vernomen hebt ind alle daige vernempt, woe wij ons mit onse lijff ind guedt, lande ind luyde, vrunde ind maige nyet gespaert hebben, oick noch nyet en sparen, dan merckelicke pennongen, soe van onsen armen ondersaten affgescat as van anderen onsen renthen, goederen ind domeynen tot onderhaldinge ruytere ind knechte, wtgelacht ind verschaiten hebben ind noch dagelicx wtleggen ind verscbieten, dair beneuen v eyn merckelicke summe van penningen geleent, oick ons, onse lande ind luyde in swaerlicker vare is beroeft, verbrant, beschedicht ind verdoruen to werden gestalt hebben, om bij vwe priuilegien, vrijheyden ind der geestlicheyt to halden, dair toe ghij v mit uwen luyden ind landen, meer dan wij ons ind die onse doen, verschoenen, dat billicx soe nyet behoeren en solde. Want tan van noiden is, ons to stellen tot wederstant onser vijande, daer wij ons nyet in sparen willen, ind ghij billicx daer toe te helpen behoeren, willen wij nochtans, op dat ghij ons to gunstiger spaeren moight, alsulcke penningen wij v geleent hebben to guede schelden, om to vlijtiger ind to williger der ruytere ind knechte onderhaldinge to wege to brenghen. Begheeren daeromme, dat ghij sulcken raidt ind wege voeren ende vynden laiten wilt, soedanige summa van penningen, als wij v geleent hebben, tot onderhaldinge ruytere ind knechte op to brenghen ind to furneren, om onser vijanden to bether wederstant ind affbroick tdoen. Oick soe ghij vermits desen handel in last ind schulden penningen op toe brenghen verloupen ind then achteren gekomen sijdt, daerjnne die geestlicheyt in sonderheyte sich meer dan anderen beswert ind oere gemortificierde guederen, hoen van coningen van Vranckrijck, naderhant bij keyseren van Romem, bisschoppen, heeren ind fursten tot vermeerderinge Goitsdienst gegeuen, die sij die neeste acht hondert jaeren alsoe rustelick ind vredelick gebruykt, verpandt ind versath hebben ind noch vorder doen werden, gelouen wij dat wij tot sijne tijt as eyn furst die hant daeraen helpen halden willen, die selue versette ind verpande guederen geestlick ind wertlick vander ballingen, voerfluchtigen ind rebellen guederen ind mit andere gefuegen van den Gestichte na uwen guetbeduncken weder tho moighen lossen ind vrijen, elck na aduenant oer lasten ind schulden, op dat die eyne nyet meer dan die andere then achteren en blijue, dan samenderhant gefryet ind geloest mach werden, soe idt doch eyn saicke is, ind op dat v sulcx to dregelicker ind profytelicker vallen ind men hier van then eynde komen mucht, weer wal onse meynonge, soe vere idt v guetbedunckt, dat alle die ballyngen, vurfluchtigen ind rebellen, geistlick ind wertlick, edell ind onedell, jnden eyersten na jnganck des vreden hoer lijff ind guet coepen off daer vur, eer sij weder tot oeren alden gebruyck ind besith komen, mit ons ind uwen gedeputeerden na geboerte verdraigen ind verenigen solden. *Ged. Hattem 23 Mei 1528. Afschrift gecollationeert naar den oorspronkelijken brief. Get. VALENTINUS.*

Deel B. 632.

406. *Bisschop Hendrik van Beijeren antwoordt aan de 3 staten van Utrecht op hun schrijven, ter zake die schelinge tuschen den van Maerseveen ende Thienhoven sekere venen haluen, mit begeerten wij onderstaen wilden deselue schelinge, dat weer dan mit gevoege ofte mit rechte, neder te leggen, omme vorder onwille, anders geschapen is hier vuyt te verrijsen, vermijdt to werden: — Wie dat ons onlanx geleden vanden van Maerseveen deshaluen eene supplicacie sampt ener informatie daer beneuens ouer geleuert is worden, welke supplicatie wij mit onsen bijschrift den eerbaeren onsen lieuen vrunden deken ende capittel onser kercken tsanct Peters aldair toegesant hebben, omme ons des hoere meninge te verwittigen, des wij noch van hem ombeantwoordt zijn; ende weten oick nyet oft wij sulcke hore antwoordt all schoen hedden, oft wij de voers. schelinge nae uwen begeren solden termineren connen soe schielicken, ten were sake parthyen*

then beyden sijden sulcx aen ons keerden ende compromitteerden, in sulcken gefalle mochten wij die sake an ous nemen ende dan daerinne doen bij aduis ende rade van v luyden, wes des nae rechte ende redenen gebueren solde. *Ged. te Duurstede 18 Junij 1528. Zijne handt.*

Deel B. 633.

407. Examinatien van de gevangenen op de Catarinenpoort anno 1528.

Venrode.

Gevraecht: wat doer den Gelderschen raet Erkelens ende doctor Wijnant alhier in voorgangen soomer gedaen etc.?

Seyt: dat Erkelens alhier geweest is, omme te besien, of men wat tot eenicheit beyder fursten sal mogen handelen.

Op den anderen art. Waeromme hij gepractiseert heeft gehad, Gelderse ruyteren in Vtrecht te nemen etc.?

Seyt: dat op een tijt den domdeecken ende H. Marcus van Weese int capittel voorgegeven hebben, dattet niet boes sol sijn, so men Martijn van Rossum mit vijftich ofte tsestich peerden had in Vtrecht genomen; dan soo ist doch geraden geweest mijns gn. h. huysgesin binnen Vtrecht te nemen.

Opde 3 art. Waromme ende wat henlynden daertoe bewegen had, mijn g. h. vuyt Vtrecht te sluyten etc.?

Seyt: hij als mijn g. h. voir de stadt geweest is ende begeert hadde daer in te sijn, soo is int capittel besloten geweest sijn vorstel, hem alleen met sijn huysgesin in te laten.

Opten vierden. Wat sij luden daermede gemeent hebben, mijn g. h. alleen mit sijn f. g. huysgesin in Vtrecht te laten etc.?

Seyt: dat die ghene so tegens die ballingen gehandelt hadden, besorgden als mijn g. h. huerluden machtich waer, justice solde doen.

Opden v^{en}. Waeromme sijl. Gijsbert van Zuylen ende Aernt van Wulven mit credentie brieven aen mijn g. h. geschicht hadden?

Seyt: dat Gijsbert van Zuylen hem had laeten hoiren, dat hij selfs personelick wel trecken tot mijn g. h. den sijn f. g. aenspreken; ende oft saecke waer, dat hij niet wederom en quaem soo solt men doen als of de keyser voor de stadt quamen.

Opten 6^e art. Wie dat geraden had, dat men die Gelderse inhaelen solt ende wie deselue ghaelt had?

Seyt: dat sulcx bij den domdeecken Marcus van Weeze, h. Vrederic de Coninc, Johan de Coninc, Lubbert die Wael ende hem zeluen geraden is, ende daerop hebben Marcus van Weeze, h. Ariaen van Renesse ende Michiel de Backer, Arent van Wulven die sluetel genomen.

Opt 7^e. Wie dat geraden heeft, dat men bouen die staten scrift, als dat men niet meer dan 80 peerden innemen sal, die staten daertoe gebracht sijn meer luyden in te nemen?

Seyt: daertoe geraden heeft den domdeecken, benefens Weeze, Goijert de Coninc, Jan de Coninc, Frederic de Coninc, Kuyntorff, Johan van Wael, Lubbert die Wael, Gerryt Foeyt, Gijsbert vander A, ende meer anderen.

Op die vrage, wie die gheen sijn soo sulcx lieff geweest is, dat mijn g. h. vuyt Vtrecht bliuen sol?

Seyt: dat hij van h. Aelbert van Leuwenberch gehooft heeft, als dat Jacob van Mijnen ende Vrederic Vuyt den Ham, mairschalch, bij geweest is, dat mijn g. h. vuyter stadt bliue; voort

vanden anderen sijn, domdeken, Weze, Goijert de Coninck, Jan van Wael, Jan die Coninc, Fred. die Coninc, Kuynretorff, Lubbert die Wael, G. Foeyt, Ghijsb. vander A, h. Johan van Renesse; van de borgeren, Rutger Cluetinck, Adam van Diemen, Cornelis van Marten, met meer anderen.

Op die vrage, wie de poorten opgeslagen hebben?

Seyt: Michiel die Backer, Gerrit van Nimwegen, Henrick Saelmaecker, etc.

Op die vrage, off Jacob van Mijnen ofte andere mijns. g. h. die met eenige brieuen hierin geschicht hadden etc.?

Seyt: dat Jacob van Mijnen voer die tijt, alear die graef van Buyren op die Veluwe gotten was, den deecken van St. Peter gescreuen hadde, ongetwijfelt so men sich schicken wil, sol men alle dingen noch wel ten besten stellen.

Op die vraege, wie die van Bichelinge tijdinge van de postulatie gebracht heeft?

Seyt: mr. Jan van Wael ende Adam, des domdekens dienaer, te gaderen ende Kuynretorff, heeft dat concilium tegens m. g. h. daerop gemaect.

Item seyt Venroede: dat Weze een duysent kronen mede gebracht heeft vanden hertoge van Gelre, daarvan hem hondert golt g. ende den domdeecken hondert, ende dan die anderen onder die Coninc, Michiel de Backer ende anderen gedeelt sijn etc.

Item seyt: dat alle oorspronck gecomen is van die van Nyevelt ende den van Mijnen, die welcke besorgt hebben Evert Zoudenbalch ende Goijert van Voerd mit andere ballingen sollen ingelaten worden, dan eer zij luyden wolden dat Evert ende Goirt ingecomen waren, wolden sij lieuer honden oft Turcken ingecomen hebben ende Tursche geworden sijn etc.

Cornelis van Merten.

Sijn confessie comt seer over een met de voorgaende, doch opt 4^e seyt als volcht: »dat den roep gecomen was vanden lichten boeven, als Michiel Backer, Cornelis Hack, Peter Tinnegieter ende Steven Buytendijck, dat mijn g. h. wol die ballingen in hebben, ende als Lubbert die Wael den hoofmr. voor de poorten gevraecht hadde, hoe mijn g. h. alsoo mit ruteren ende knechten quam, heeft hij geantwoirt,» dat hij niet en wist, daer mochten sij om sien, desgelijcx Seldenacker.

Opt 5^e, dat sulcx sij geslothen geweest, ende veel van hem luden die tijdinge vroece geweten, dan niettemin sijn Aernt van Wulven die sluetels genomen geweest, ende hoewel out ende nieuwen raet gesloten waeren geen ruyter in te nemen, eer die dachvaert tot Beverweert waer geschiet, soo sijn doch dair en tusschen duer den heymelieken raet ende conroetz, als domdeken, Wees, Michiel Backer ende anderen, sonder weeten ende wille vanden raet, hondert Gelderse paerden ingelaten, dan hij en is daer niet mede geweest, noch raet noch daet daertoe gegeuen.

Opde vraege waeromme mijn g. h. van hemluyden soo seer gehaet worden, seyde: dat hier voormaels mijn g. h. stadthouders geset hadde, als Jacob van Mynen ende Ernst van Amerongen, die welcke den borgeren bouen int stadt versocht hebben gehadt, aldair een deel geslagen sijn geweest, tander deel vanden borgeren over de muer gevallen ende ballinck geworden, sulcks dat veel luden gemeent hebben, dat tselفة sol geweest sijn die meninge ende bevel mijns g. h. Ende soo die ballingen namaels wederom gecomen waren in de gratie ende hult sijns v. g., hebben die vanden conroetz besorcht, so mijn g. h. ingelaten wort, dat die ballingen mit hem souden leven ende handelen, als sij eerst mit den ballingen hadden gedaen. Bekende meede den 13^e Julij pijnlick gebracht sijnde, dat hij in de papcamer meede geraden heeft met Lub. de Wael, Huchtenbroeck, G. Cluetinck, Gerrit Foeyt, dat men mijn g. h. niet in sol laten. Item met domdeken, Weze, Vred. die Coninc, Alb. van Leuwenborch, h. Jan de Coninc, h. Marten van Leuwenberch

de Geldersche ruter in te nemen, dat se den hertoge van Gelre tot een beschermheer wolden behouden; dat Jan de Coninc ende Kuynretorff altijd in den raet vanden graue van Meurs sijn geweest; item dat Lub. de Wael, Jan van Wijck, Lubb. van Alenderp, h. Albert van Leuwenberch, Kuynretorff ende h. Jac. Croll verhindert hadden over een jaer, dat het blockhuys niet en worde gemaect.

Cornelis Hack word a°. 1528 den 22 Julij geëxamineert, als bouen. Seyde noch: dat Hein Verhaer, op de Plaets gecomen sijnde, riep, »dat hij hadde Bourgoinsche ruyteren gesien», twelck bij meer anderen geconfirmeert, (dat) geroepen worde, »de poorte toe! de Bourgoinsen comen.» Seyde: dat Marcus van Weze mit Scherpenzeel de Gelrese ruyteren gehaelt; dat mit hem de poorte hadden helpen opslaen Backer, Gerrit van Nimwegen, Harman van Oostrum, Aernt van Vtrecht ende Wolter die Ridder, ende ten huysse van G. van Nimwegen den haemer dair toe gehaelt te sijn: dat Joost van Eyck forier geweest heeft ende meede heeft helpen raeden, die sequente. Seyde: dat vuyt ygelick gootshuus twee geordonneert waren om te raden, oft men een postulaet kiesen mochte, als dan den hertoge van Gelre voor sijn swager ende Beuchlinger gescreven hadde, daeronder oock Zuyckerode geweest is.

Gevraecht, wat Goyer de Coning verhandelt had, seyt: dat die om een groot hans te sijn, dat schoutambacht vanden hertoge aengenomen hadde, ende den schepen den eedt afgenomen; van Harman van Wee en weet hij niet; Gijsbert vander A is geweest raet ende daer nae schatmr. over die gevangene, ende enige valsche sauvegarde gegeven hadde, daerover hij gestraft was: dat Steven van Zuylens wijff tegens Ott van Haesten geseyt hadde, »dat se souden toesien, dat Adam van Diemen ende Gerrit van Swol veel van de Haechsche geplonderde goederen hadden gecoft;» ende dat in de verbannisse in des domdeeckens huys geschicht waren geweest, mitten seluen domdeken, Weze, Venraet, G. de Coninc, Vred. de Coninc, Jan de Wael, M. Backer de clockegieter, h. Aelbrecht van Leuwenberch, Lubb. die Wael, Joost van Eyck; onder andere verclaerden in de Hage vuyt de borgeren geweest te sijn, neffens hem h. Jan van Huchtenbroek met 2 knechten, Ger. van Nimwegen, W. van Diemen, Cornelis de Boer de Jonge, mr. Jacob Smit, Cornelis-Hugen, Peter Peterss. tinnegieter, Cryn den timmerman, Jan Everss. ende meer andere.

Gooit de Coninck gevraecht, wie hem schout gemaect hadde, seyde: Wynolt ende Erckelens, nadien sij hem voorgehouden hadden, dat hij om sijn ouderdom niet wel tot een borgerm. en diende; seyde meede: Weze ende Venroy de principaelste van het spel te weezen, ende dat Wilhelm . . . . een copye van de verbandtenisse hadde; seyde h. Cornelis van Meerten, dat hij een goet dapper mensch waer ende gern veel beveil gehadt heeft.

Kuynretorff seyde nergens aff te weeten, dan aingaeende het consiliums, dat doctor Wijnant hem met geleerden ende oock met . . . . . woorden, als sol hij een ongenadich vorst overkomen, daertoe gebracht hebbe.

Gijsbert vander A, seyde: dat hij schatmr. is geweest over de boeren, daer hij een off twee van Coten ende Maersvenen inde haftpijninge hadde helpen brengen met Jan van Wulven, ende doorsaecke van alle de troublen geweest te sijn J. van Mijnden ende Eerst van Amerongen, die het spel mitte ballingen begonnen hadden, daer vuyt alles gecomen was; elck van den raet heeft gehadt een rutersolt, als x gl. ter maent, ende hij noch een knechtsolt van iiii gl.

Gerrit Foeyt geexamineert. Gerryt van Eck, seyt: dat hij de wacht hebbende op den nacht, dat mijn g. h. volc het gat in de muere gebroken hadde, door sijn been was geschoten. Jtem Willem Knijff, Gerrit van Roijen sijn meede van de parthye geweest, daer Peter Peterss. noch bij voecht Claes de Ryck, Dirck Winter, Corn. Sanderss., Sander den backer in de Vuylstege,

Walraven de bontwerckers soon in de Lijnmerckt, Tijts Hagen Scherpenseel, Jacob Blom, Peter Peterss., Claes Pauwelsz. Confesseren.

Volgens een afschrift genomen door wijlen den heer J. J. Dodt van Flensburg.

408. *De 3 staten van Utrecht berigten aan bisschop Hendrik van Beijeren:* Tuwer ff. g. begeerten hebben wij uwer gen. ruyteren georloft, die wij oick duechtlijck loenen sellen, danckende uwer ff. g. daer van hoechelijcken, ons die suslange gegunt hebbende, myt begeerten, indien wij die noch weder te doen hebben mochten, ons die tonsen gesinne myt gnaden leenen willen. Vorder, g. lieue heere, commen ons noch dagelix waerschuwinge, woe die ballinge luyden laeten, sij, myt lieue offte onwille, weder bynnen uwer gen. stadt Vtrecht to commen gedencken; ende oick noch gysteren enige onse borgeren opter Vaert bij Cornelis de Byeman beanxt geweest sijn. Sus, gen. lieue heere, aengesien sij luyde gewapender hant duer uwer gen. Gesticht trecken ende nu bynnen uwer gen. stadt Wijck sterckelijcken versamenen, begeren dair omme seer oitmoedelijck, dat uwe ff. g. alsuleke toesicht daer voer ende teghens dragen willen, wij der selfder zonder aenslage te maken onbeducht sijn ende bliuen mogen, waer van wij uwer ff. g. gunstelijcke ende schryftlijcke aduyze begeren, ons in allen besten nae moegen weten te versien. *Ged. S. Maria Magdalena (22 Julij) 1528.*

Deel A. 999.

Afschrift.

409. *Edele, wise, vorsichtige key. mat. befelebereren vnd rade,* all hier binnen Vtrecht wesende, Aphert van Isselmoden, Bartholomeus Horneck van Hoerenburch, sampt ennige andere schutten vnd dyenaren van mijn gen. heer van Vtrecht, hebben den staten alhier tUtrecht myt xix peerden enen maent lanck gedient, daer tegen dye staten voerscr. den twen joncheren vp hoer lijff xiiij golden g., vnd op hoer peerden tot sessen toe x g. g., vnd dye gemeine knechten vp hoer peerden viii g. g. geloof hebben, dair voer hen samentlicken xl gulden Holl. vanden staten betaelt is. Begeren dye voers. joncheren vnd ruiteren, datt v e. bij den staten voerscr. verschaffen willen sij hoer volle betalinge krigen mogen, dat sij en deell gude arme gesellen sijn vnd thoor will behouen.

Deel A. 1000.

410. *Margaretha van Oostenrijk antwoordt aan A. van Lalaing, graaf van Hoogstraten op zijn schrijven ontvangen den 4 Aug.:* Par les deputez du pays dOueryssele, que mont fait les requeste et remonstrances continues en vosdites lettres, quilz baille par escript, surquoy je leur ay fait response: que pour ce que cest matiere de guerre, que je ny vouldroye riens conclure sans laduis de monsieur de Bueren, capitaine general de la gendarmerye de lempereur, aussi de vous comme gouverneur de Hollande et chief des finances, et que jen escripuroye audit sr. de Bueren et vous, pour en auoir vos aduiz, pour iceulx entenduz y ordonner de maniere, que jespere auront cause de contentement. A ceste cause jescriz audit sr. de Bueren et luy enuoye lescript, quilz mont baille, adfin quil men escripue son aduis, comme vous ordonne aussi faire de vostre part, combien que men ayez ia escript; ce que vous en semble; mais il fault aduiser loportunité du temps sera et faire comme lors lentendrez.

En oultre adfin de pouruoir a ce que, a faulte dargent, le camp ne se rompe, jay conclue denuoyer mons. de Berghes et le chancelier de Brabant a Anuers, pour praticquer la continuacion du payement des gens de guerre de Brabant pour deux mois; et de la passera ledit chancelier

oultre a Boisleduc pour le mesmes. Par quoy sera bon, que vous escripuez a ceulx, que connois-
sez quils facent adresse, comme j'escripz a monsieur de Bueren faire de sa part, je suis sceure, que
ferez tout deuoir deuers ceulx de Hollande, adfin qu'ilz facent le semblable.

Jay aussi conclud mander les estas de Brabant venir vers moy dedans xv jours, pour faire de
(rechef) de nouvelle ayde.

Ceulx du chergie de Therouane ont a grosse difficulte accorde la somme de ix^m florins,
deduisant tous despens faiz et a faire ou vii^m florins clers deniers, a payer moittie a Noel et lautre
a la St. Jehan, que jay este conseillie d'accepter. Et quant a leurs doléances, je leur ay ordonne
les mettre toutes par escript, pour les faire veoir par ceulx, qu'ilz auront par raison cause deulx
contenter.

Les abbez de Brabant mont de nouveau presente requeste plus que desraisonnable et exor-
bitante et contre toute honnestete et raison, et ne fust que je faiz baster vne response, que je
desire soit telle, qu'ilz meritent; je le vous eulssé enuoye, mais icelle conclutte vous enuoyeray le
double de tout.

Jay sceu que le marquis de Baden est venu a Bruxelles; je luy ay escript et mande venir vers
moy, que est pour luy respondre aux respoces, qu'il feist dernièrement au s^r. de Berselle et
maistre Georges Despleghem, sur quoy jay ordonne faire vng memoire des pointz et articles, dont
on luy doit parler. *Ged. Mechelen 10 Aug. 1528. Hare handt., lager DANCKERS.*

Volgens het oorspronkelijke onder particuliere berusting.

411. *Collart berigt aan Floris van Egmond, heer van IJsselstein*: Je heb mijnen g. l.
h. to kennen gegeuen hedt tself w. g. mij gesacht hebben; sus hefft mijn g. l. h. mij ter ant-
wort gegeuen, dat sijn ff. g. gern horen ind verstaen willen tot enen enygen vrede, as sijn ff. g.
altijt gern gedaen hedde, alst yet op billicheyt ind bij den reden yss; sus willen gern die saicken
aenhaffen ind handelen, woe eyr woe beter, cort ende goydt; want solden waet van comen off nyet,
hedt ys woe hedt ys, woe dat hedt corter geschyet woe beter, ind mijn g. l. h. en sold oick nyet
gern gehandelt hebben lange tijt; oick sal w. g. beliuén toe weten, dat aen beyden sijden elck
in myddeler tijt der tractyrynge nyet sessiren sullen van orloghe, dan elck sal sijn schonste
doin, ter tijt to ind soe lang dat men seyt oft treffen wil off nyet. Sus, lyeff heer, willen w. g.
best doin, dat die saecken eyns tot enen guden eynd commen moghen, alssic nyet en twijuel
wail doin sullen w. g. *Ged. 17 Aug. 1528.*

Jtem, lieff heer, w. g. willen best doen, ic hoep aen Got, hedt sal enen vortganck hebben;
w. g. laten mij antwort weten ewenich.

Archief van Buren.

412. *A. van Lalaing, graaf van Hoogstraten, berigt aan Floris van Egmond, heer van IJsselstein*: Arriue ce soir en ce lieu de Dordrecht, je y ay trouue mons^r. de Bouchouen, si que
je luy auoy escript dy venir, et ay communicque avec luy et les escoutecte et bourgm. des villes
de Dordrecht et de Gorckem sur la prouision et seurte des pays d'Arckel et de Zuythollant. Nous
trouons attendu les assemblees a Thiel et a Bommel, qu'il est besoing a la preseruation desdits pays
entretenir les iij^e payes, quy y sont este jusques cy soubz la charge du capitaine Jehan Godgaf,
mais que pour dresser leur paiement les conuiendroit comprendre ou nombre des pietons, qui sont
a la generale charge du pays de Hollande, dont pour non en excéder le nombre j'escripitz a mes-
sires les commissaires Faulcuez et lescoutete de la Goude, a la prochaine monstre en casser autant

des maladroit, que de passer lesd'ijne ou nombre des pietons ordinaires de la charge desdits de Hollande. *Hij verzoekt hem om te zorgen, dat dit geschiedde. Ged. Dordrecht 17 Aug. 1528. Zijne handt.*

Archief van Buren.

413. *Bisschop Hendrik van Beijeren berigt aan de 5 kapittelen van Utrecht:* Wij hebben etlicke dienaers om hoere truwe dienste, se ons ende onsen Gestichte gedaen hebben ende noch wijder doen moegen, versien mit sekeren ampten, daer van wij v hier beneuens drie commissien voer tyerste ouerseynenden, ende begeren dat ghij achteruolgende onse voerhandelonge, wij deshaluen mit v gehadt hebben, dieselue commissien mit uwer vijff goitshuyseren segelen besegeelen willen; daeraen werdt ghij ons gefallen doen ende willen sulcx gerne tegens v mit gunst ende genaden erkennen. *Ged. te Duurstede 16 Sept. 1528. Zijne handt.*

Deel D. 755.

414. *Margaretha van Oostenrijk berigt aan het kapittel van den Dom te Utrecht:* Want wij jn zunderlinge recommandacie hebben meester Huyge van Assendelff, licenciaet in beyden rechten, raedt ende cappellaen vander keyselijcker maiestaet ons liefs heeren ende neuen, om die goede ende getrouwe dienste, die hij der voers. key. ma. ende ons gedaen heeft in diuerssche manieren, ende begheeren dairomme zijn welvaert, promocie ende vorderinge, zoe vele te meer, aengesien dat doer tongeualle, dat in den Haghe geschiet is, hij meer ende grootelijcker van anderen bescadicht ende beroeft es geweest, als wij verstaen; soe scrijuen wij hierom aen v, versouckende zeere vruntlijck, dat ghij, ter liefden van ons ende tot deser onser begeerten, den voers. meester Huyge creeren wilt canonick jn uwer Domkercken op die wachte van de jerste ofte anderde canonik prouene, die voir dan ledich werden ende voceren sal tot uwer ghifte ende dispositie, ende hem daerom vorderen ende prefereren voer allen anderen, wye zij zijn. Ende ghij sult ons dair jnne zunderlinge eere ende vruntscap doen ende bewijzen, twelck wij namaels tegens v jn generael oft particulier gerne erkennen zullen. *Ged. Mechelen 15 Sept. 1528. Hare handt.*

Deel A. 1001.

415. *George Schenk van Tautenburg berigt aan Floris van Egmond, heer van IJsselstein:* Dat ick hier tot Wttrecht gekomen sijn, ende mocht mij nyt langer bynnen Deunter onthalden, ouermyts dat die rutter betalt wolden wesen, ende ick gheynen raet daer to wuste, twelck ick mijn her van Hoegstrate tkennen heb gegeuen, omme dair jnne to versien, soet k. m. tot groten kosten verloopt, als ick hope hij duen wurdt; beger nochtans e. l. wolle sijn l. eyn kleyn vermanigen duen.

Hier syende hefft mij meyster Gert Mulert eynen brieff van e. l. geschickt, der gester tot Deunter gebracht hefft, daer wt ick e. l. meninge verstaet, dat e. l. gern wetten wolde, woe grot de somme vanden aresten wren jnde Drenthe, e. l. wolden onderstaen myt den fursten van Geller thandeln, dat sijn gen. die helfft neme ende wij de ander helfft. Alsoe heb ick nae Steenwich gescreuen, omme sulcx to vernemen, oick wue foel daer van ontfangen is, als mij dat selue bescheyt komt, wil ick sulcx e. l. terstont verwittigen. Ick heb nymant noch tkennen gegeuen, datter enige penningen wter Drenthe gekomen sijnnen, sus moeten e. l. mij befel duen, dat ick de penningen tot e. l. behueff bij eyn ander halde op farder bescheyt, op dat ick dair jnne nyt bedacht werde, dat ick se wolde bij mij seluest onderschlaen, soe e. l. wetten, dat de man scharp

is ende mij lichtlick schult salde geuen, twelck hij tegens e. l. nyt darff duen; de somm is nyt grot de dair van gekomen is. Jck sal e. l. alle bescheyt laten wetten; ick walde, dat ick eyn stonde bij e. l. wer, ten solde onser beyder schade nyt sijn. Nyt mer dan war jck e. l. dynst vnd fruntschap wust to bewijsen, wer ick willich ende bereit. *Ged. Utrecht 8 Oct. 1528. Zijne handt.*

De rest werdt eynen groten penninck belopen, e. l. mochte vanersten myt dem fursten bestaen thandeln, mocht men sijn goed brenghen opten derdendel ende onsen opten twee dele, ist nyt tbekomen, soe neme e. l. de helfft, ick verse mij ellick van onser sal wal ij^m gulden komen etc., dan ick beger twetten, off mijn her van Hogestate mij fragen wurde naden brandschat van Drenthe, wes ick daer op antworten sal, e. l. walt men sulx verstendigen bij dessen.

Beger oick twetten, oft men den Dyffaltschen rutter, die acht daige vur den afftocht geuen sal, dan nyt; wes e. l. myt dem grauen van Dyffalt verdragen sijnnen, e. l. walle mij sulx verstendigen.

Archief van Buren.

416. *Ghijsbert van Baexen berigt aan Floris van Egmond, heer van IJsselstein:* Gnedige lieff heer. Soe als mijn here van Gelre in desen vurleden jairen vutter Middeller hadde laeten aenverdigen de renten van Haips, wairduer die burgers vanden Graeff vur den Haipser Maestoll tot Cuyck ind oich tot Middeller gemaent woerden, ind den toll wart alsoe ten beyden zijden opgeschreuen, zonder emande yet dair aff te betaelen, tselue sich alsoe tot noch hefft vertoegen ind aen is bleuen staen; sijn gysteren donresdach alhyr bij mij komen die droissart ind rentemeyster van Meer mit oeren tolleneren vander Haipser toll to Cuyck, ind hebben van desen couplyuden vanden Graeff gemaent de opgeschreuen pennynge vanden vurs. Haipser toll, wairop de vurs. coepluyden antworten: »angemerckt den Haipser toll soe waell tot Middeller als tot Cuyck opgeschreuen is worden, ind sie ten beeden zijden dair vur hebben moeten geloouen, begerden sie tot Middeller van oer gelaefte verlaeten ind ontslaegen wurden, wulden den tollaner van Haips tot tot Cuyck geen opleggen ind betaelen.» Aldus, gen. l. heer, want ick nyet en weet, wiemen sich inde saicke van Haips in desen pays ind tractaet hebben off halden sall, en kan ick dese vurs. partyen van oeren gebreken nyet verlijken noch verennigen. Bidde dienstlicken, v g. mij schryfflick willen doen aduertieren, wie sich dese burgers ind couplyuden in betaelinghe des Haipsen tols nv vortan hebben ind halden zullen, mij mitten besten dairop to antworten. De van Meer sijn in possessy, dair nae moetmen in die saicke handelen ind geschien laeten, doch wes uwen gen. hier aff gelieft, zullen sich dese couplyuden guetwillich vynden laeten. Jtem, ick hadde uwen gen. geschreuen van de pennynge in Maess ind Waele noch te betaelen staen, dair vur die gijsellers noch hyr sitten, oick deels verburght sijn, wiemen sich in maenynge der vurs. pennynge halden zall, dairop mij noch van uwen gen. egeyn weder antwort komen is. Bidde v g. mij schryfflick willen doen aduertieren, wiemen sich dair met halden ind anstellen zall; want zijnder de tijdinge vanden pays ind vrede en is van hemluyden nyemant compariert om te voldoen off de gijsellers to quyten, dan op de halue dingtaele is de meeste helfte betaelt ende de ander helft verschijnt yest op Martini naestkomende, dair nae moegen v g. inder saicke handellen, indien uwer gen. be-lieuen weten laiten. *Ged. 9 Oct. 1528. Zijne handt.*

Archief van Buren.

417. *A. van Lalaing, graaf van Hoogstraten, berigt aan Floris van Egmond, heer van IJsselstein:* Jay receu voz lettres et pareillement celles du roy de Denemarcke, touchant le paiement de sa pension; vous sauez questant jcy ma faculte en matere de finance cesse, et quil

nest en moy le pouoir; ainsi dresser commil le desire avec ce que je ne scay, comment les affaires des finances de present se portent; jay bien volu escrire a mess^{res} les tresorier et receueur gene-raulx, dont je vous enuoie les lettres, quilz y facent extreme diligence et le mieulx quilz peulent, a ce quil puist estre paye. Il me samble que vous ferez bien en escrire aussi a Madame, afin quelle leur ordonne ainsi le faire.

Quant au succours par luy demande, il me samble, què vous luy auez tresbien respondu.

Sa maieste mescript dauantaige de la maison de sa residence a Lyre, que les executeurs du testament du propriétaire trespasse entendent vendre, a ce que je voulsisse escrire a Madame mon^s. le cardinal et ces autres s^{ms}., pour aduiser le moien, quil puist retenir lheritaige, du moins jusques ses affaires feussent en meilleure disposition; vous entendez bien aussi ne voy je point que cela fait conduisable au regret desdits executeurs, qui, comme fait a presumer, sont deliberez de ladite vendition, pour les deniers en vente conuertir a lexecution du testament dudit trespasse; je vous prie luy en faire toute pertinente remonstrance a son appaisement et a ma descharge avec mes excuses, que je ne luy escriptz responce, que je laisse par ignorance du langaige et du scel a sa maieste conuenable. *Ged. Utrecht 14 Oct. 1528. Zijne handt.*

Archief van Buren.

418. . . . . *berigt aan Floris van Egmond, heer van IJsselstein*: Monsr. de Hoogstrate vous escript ce que est venu de court, et comme lon a fort agreable vostre besoignye et le sien avec les deputez de mon^s. de Gheldres et le verrez par voz lettres, jl vous enuoie les parties, dont jl vous escript, jl vous plaise pourueoir que samedj xxiiij^{me} de ce mois mon^s. de Hemart soit a Hatthem, que je ne soye constraint seiourner en Gheldres, et renuoyer par ce porteur la lettre de promesse de vous et de mondit s^r. de Hoochstrate a mon^s. de Ghelders touchant la reddicion des villes de Hatthem, Harderwijck et Elburg, pour les deliurer audit s^r., selon quil a este conuenu, en me mandant en quoy je vous pourroye seruir, et de bon cueur je my employe-ray. *Ged. Utrecht 16 Oct. 1528. Zijne handt.*

Archief van Buren.

419. *Karel, hertog van Gelder, verklaart bij open brief*: dat wij alle die personen geystlick jnd werlick onder ons, onsen beuelsluyden, ruyteren jnd knechten, die ons jnden verleden oirloghe gedient hebben, gefangen jnd die ten tijde vanden tractait van vrede, tusschen r. k. m. onsen alre genedigsten heeren jnd onsen oehem den elect van Vtrecht ter enre, ende ons ter andre zijden tot Gorckem opgericht ende geslaiten ter cause vanden voirs^r. oirloige, alnoch onse oft der onser gefangen off onder ons jnd den onsen verborcht waren, hoerer geuenckenschap jnd oic vanden geloefsten, die zij oft huere borgen voer hen ons off onsen gedain moigen hebben van eenich rantsoen off compositie toe betalen oft anderen geloifsten verlaten, quytgescholden jnd geabsolueert hebben, verlaten quytshelden ende absoluere myts desen, bij alzoë dat zij geboerlicke ende gewoenlicke oeruede doen sullen jnd betalen oer attinge, soe jnd gelijk als onse rutere, knechten, lantsaten jnd dieners onder onsen genedichsten heeren k. m. jnd onsen oehemen van Vtricht gefangen oft verborcht zijnde, oic geabsolueert jnd gequyt werden, jnd gelijcke costen sonder meer betalen sullen. *Ged. 22 Oct. 1528.*

Afschrift.

Archief van Buren.

420. *A. van Lalaing, graaf van Hoogstraten, berigt aan Floris van Egmond, heer van IJsselstein*: Quant a mon^s. de Nyenroy, dont vostre premier lettre fait mention, vous entendez

bien questant jcy comme absent de court, jl ne soit en mon pouoir luy donner aucune adresse jen escripury volentiers a Madame, sil le desire; ou sil veult attendre jusques a mon retour en court, jen parleray volentiers a Madame a son auancement, autant que je pourray, tant pour lamour de vous, et aussi quil le merite.

Quant aux prisonniers, dont dites auoir escript, partout jen suis joyeux; jay soignie au pareil en ce coste, en sorte que tout est relaxe sans reseruation nulle, mesmes partit docteur Wijnalt hier dicy avec mons. laudiencier et Collaert vers mons. de Gheldres, qui a signifie audit laudiencier le venir trouuer a Zutphen et pareillement deuoit le conte de Moers hier soir estre a Renen, pour aussi passer laudiencier oultre.

Quant a celui, dont Collart ma parle dela part de mons. de Gheldres, quil feusse en suspension que mons. dUtrecht le vouldist noyer comme les autres, jl est aussi eslargi et assure, cest le doyen de S. Pierre Solms.

Quant vous aurez responce de mons. dAremberge, je vous prie la me faire tenir. Jay receu la lettre de promesse a mons. de Gheldres, quauuez signee et scellee, aussi ay je.

De mons. de Hemert jentens quil soit desia parti.

Quant au contentement de noz gens es trois villes le paiement de Hattem et de Harderwije est despeischie, celui de ter Elborch suyura bien tost, car je lattens de jour a autre et suis seur quil ne tardera.

Quant au brantschat de IOuer-Betuwe, je suis bien aise, quen auez tant fait vers Collart, que lon sen contente et que mes. Thiaert en pourra leuez les deniers.

Quant a ce que dites Madame vous auoir escript, quelle se contente fort de notre besongnie, aussi a elle de moy qui nous est vng bon confort.

Je vous prie despeicher de faire payer et casser toutes noz gens de guerre, saulf ceulx des garnisons ordinaires, que la soldee ne coerre plus auant; je suis bien aise que la reste de largent soit arriue.

Quant aux Espagnars, mons. du Reulx les demande pour Artois et pareillement sa compaignie; jay escript que lon ne les sauroit a mon aduis mieulx colloquier.

De nouuelles je vous enuoie ce que lon ma dernièrement enuoie touchant Jtalie; mess. les Francois sy troeuuent si bien, que personne ny veult de leur coste plus aler; jespere quilz ny feront desormais grand prouffit.

Jay, mercy Dieu, mene le fait de mons. dUtrecht si auant, que mercredi dernier passe jl feist ou grant chapitre presents les prelatz, chapitres, nobles et plusieurs autres gens de bien de la ville le transport de la temporalite de cest euechie, au prouffit de lempereur, que jacceptay ou nom et comme ambassadeur de sa ma.; de la nous alions au Dom la ou se chantist Te Deum Laudamus et vne messe du St. Esperit, laquelle acheuee je conuoiaiy mons. dUtrecht jusques en sa court et de la men alez vers le marchie appelle ten Oe en vne maison a ce conuenable, dont par la fenestre fut remonstre au peuple y present en grant quantite ladite translation de la temporalite de leueschie, faicte en chapitre et loccasion dicelle, aussi le pouoir que jauoy de lempereur et que les bourgeois eussent a faire serment a sa ma., comme jlz feirent solemnelle avec les quatres deputez de la ville et moy de par lempereur a eulx pour le reciproque, dont ny eust celui quil nen feist semblant en estre bien content et en feist ou vers la nuyt feuz de joye; maintenant sommes empeischier pour mettre jcy vng bon officier et faire vne bonne loy, donner ordre au fait de la justice, au police et ala garde et seurte de la ville, dont suis joyeux que Ferremonde est cy arriue, lequel Madame ma enuoie.

Je troueue tresbon le propoz, quaez tenu a Collaert touchant les viures a Hattem ensamble la responce quil vous y a faicte.

Quant a son cas, je luy ay dit que bonnement ne le sauroy payer jcy pour la necessite, en quoy nous sommes, tant a jl failly tirer dargent pour payer dun part et dautre, dont a ma requeste jl sest contente dattendre jusques a mon retour en court et quil y viendra pour le serment de Madame.

Quant a la bende mons^r. de Rauestayn, Madame my a rescript vne difficulte, cest du paiement; lon pourra remettre la chose jusques a votre retour vers elle, que lors jen pourra aduiser.

Aiant jcy acheue, je men iray a Amersfoort, Renen et Wijck, pour aussi en prendre possession au prouffit de lempereur, et si feray je des autres places; de ce qui succedera plus auant, je vous en auertiray, vous priant me faire le semblable. *Ged. Utrecht 24 Oct. 1528.*

Puis cestes escriptes jay receu par vostre lachay autres voz lettres de Graue du xxij^e de ce mois.

Quant a faire la fortesse en cette ville la conclusion nen est en coires prinse, jay cy Terremonde, maistre Rombout et autres pour la diuiser ensamble le lieu y plus conuenable; dez que la conclusion en sera prinse, que la loy sera faicte et mis ordre au police de la ville, je vous en auertiray.

Monsr. de Rennenberg, nostre swager, est party et na point este sans auoir beaucoup de propoz ensamble, què je vous diray mais que je vous voye.

Je vous enuoie une lettre pour le bailli de Brabant, que je vous prie lui faire tenir. *Zijne handt.*
Archief van Buren.

421. *Collart berigt aan Floris van Egmond, heer van IJsselstein*: Op gisteren heb ick bij tegenwoordigen jeger v g. dienair ontfangen v g. brieff, gescreuen an mijnen heren den stadtholder, die op maendage lestleden gereyst is van hyer nae Vtrecht bij mijnen heren van Hoichstrate om te veruolgen de betalinge, weshaluen wij hyer in groite perplexiteit gewest ende alnoch zijn; ende alsoe zijn e. mij in zijn plaetse hyer gelaiten hebben, soe heb ick, vermoedende de vors. v g. brief etwes inhouden mochte dese lande berorende, den seluen voirbroken ende gelesen ende scicke oen dessen dach nae Vtrecht an mijnen vors. here stadtholder, nyet twijfelende v g. en sullen vort dair aff antwort hebben van zijn e., die nyet lait en sullen v g. oick toe scriuen van alle gestaltenisse deser lande ende luyde, tot wyens scriften ick mij des aengaende referere v g. onderdanichlicke biddende mij altoes te willen holden, voir der selfder uwer g. getrouw dienaar ende mij ontbieden ende gebieden v g. edele beliefte, zal oick altoes bereyt wessen dat selfte te volbrengen nae mijn vermogen. *Ged. Deventer 30 Oct. 1528. Zijne handt.*

Archief van Buren.

422. *A. van Lalaing, graaf van Hoogstraten, berigt aan Floris van Egmond, heer van IJsselstein*: Puis mes dernieres nest suruenu grant chose, fors que je receuz hier lettres de mons^r. laudancier, narrees de son besoingnie vers mons^r. de Gheldres de la reception de son serment et dautres cerimonies comme verrez par le double cy encloz.

Lon ma enuoie de court vng escript de nouvelles dJtalie, enuoie par vng Espaignart, qui seroit mesmes este par toutes les victoires et defaictes des ennemis, qui este une belle chose, et nay voulu laisser vous en enuoie vng double. Depuis auons en encoires autres nouvelles du rebouttement de mons^r. de St. Pol deuant Jennes et de la prinse de Saouonne, et veullent aucuns dire que ledit sr. de St. Pol seroit de retour en France.

Nous sommes cy empeischiez pour la nouvelle loy, et demain attens je mons^r. laudencier de retour; luy venu et laiant oy, vous manderay plus amplement de mes nouvelles.

Je suis auerti, que mons^r. le gouverneur de Frise soit ale en court et passe par vous pour y solliciter la reste du deu de ses gens, cest vng horrible deplaisir que ceste soldee coerre ainsi tousiours; jen ay escript a ceulx des finances desia par plusieurs fois, leur requerant en toute diligence tant faire vers Gerard Stercke et autres marchans en Anuers, quilz peussissent recouurer quelque somme de deniers, qui est encoires en leurs mains, et pourroit grandement aydier a son contentement, sil nestoit encoires passe et quil se trouuast vers vous luy pourrez tenir le mesme propos, car je ne scay au monde nul autre moien pour le pouoir assister. *Ged. Utrecht 30 Oct. 1528.*

Veulliez moy auertir de vostre besongnie avec le conte de Diepholt. *Zijne handt.*

Archief van Buren.

423. *A. van Lalain, graaf van Hoogstraten, berigt aan Floris van Egmond, heer van IJsselstein:* Pour satisfaire a mes precedentes je vous aduise, que jay ce jourd'hui cree en ceste ville la nouvelle loy, assauoir: vng escoutecte, deux bourgemaistres, douze escheuins et deux receueurs, dont je vous enuoie les noms cy encloz. Ilz ont tous fait serment en mes mains au profit de lempereur, chacun selon sa vocation. Je leur ay par prouision baille vne ordonnance par escript, selon laquelle ilz se auront a condiure, jusques leurs statutz et plebescites veuz plus aulong jauray pourueu ala reste, dont je vous enuoie aussi vng double. Elle a publicquement este leute en presence de ladite loy et autres, et je leur ay remonstre loccasion de ladite ordonnance et reformation, en sorte quelle a tres bien est gouttee et est chascun parti de lostel de la ville bien content et bonne volente, que jespere toutes choses succederont bien.

Jay aussi en presence de ladite loy receu du lieutenant de mons^r. d'Utrecht les clefz de la ville, et eu apres soubz serment et promesse les ministres au maistre de lartillerie, que Madame a cy enuoie et surroge en mon lieu.

Je men jray lundy passer les monstres des pietons, qui cy demourant, et apres les feray dresser de paiement, ensamble leur baillieray ordonnance, selon laquelle jtz se auront aussi a conduire pour la garde et seurte de la ville et le contentement des inhabitants.

Le jour subsequent sera mon alee a Amersfoort, dont les deputez, apres communication et conclusion prinse avec culx, sont retournez en toute bonne volente de me recevoir et faire serment ou nom de lempereur, telement quil ny a que bien en ce coste. Je prie Dieu maintenir les coeurs des gens en ce propos. *Ged. Utrecht 30 Oct. 1528.*

D'Amersfoort men jray a Renen et a Wijck pour le semblable et dela men reuiendray encoires jcy, pour y ordonner le conseil et dresser ce qui restera.

A ce soir est cy arriue le gouverneur de Frise, que pour le bon jour je nay encoires; oy parler je suppose bien que le soit pour la reste de ses gens de guerre, dont suis bien empechie; je luy ay mande venir demain disner avec moy; laiant oy je vous auertiray de tout plus au long.

Aiant passe les montres je vous manderay, quel nombre de pietons je retiens jcy et les deux autres capitaines, que je retiendra avec Torck et Gabriel. *Zijne handt.*

Monsr. de Viane est cy arriue, qui ma fait ses plaintes de la compaignie que vous sauez.

Jay recue lettres de Philippe de Harchies datees du mois passe, qui mescript de lentiere defaict des Francois en Naples et en Ytalie, quil nest demore prisonniers que le marquis de Saluce, le prince de Nauarre, vng des filz de Candale et don Petro de Nauarre, toute la reste y et demore morte.

Archief van Buren.

I N H O U D.

DAGTEEKEN. EN PLAATS.	DOOR WIEN GES.	AAN WIEN GESCHR.	HOUDENDE.
1521, Jan. 1, Deventer.	Gedep. d. 3 staten van Utrecht.	hunne committenten.	Verslag hunner bemoeijingen in de geschillen tusschen Kampen en Zwolle No. 199, bl. 3.
— „ 7, Zwolle.	<i>Hendr. Speckbach en Franq. Cobel.</i>	<i>bisschop van Utrecht.</i>	<i>Ter zake dier geschillen</i> „ 200, „ 3.
— „ 13.	Zwolle.	gedep. van het Over- en Neder-Sticht en Kampen.	„ „ „ 201, „ 4.
— „ 14.	„	gedep. der 3 staten v. Utrecht, ridderschap v. h. Over-Sticht en Deventer.	„ „ „ 202, „ 4.
— „ 17.	„	„	„ „ (Dat eerste concept) „ 203, „ 4.
— „ 19.	Utrecht.	Weesp.	Ter zake der sluis onder Nigtevecht „ 204, „ 5.
— „ 24, Deventer.	Biss. v. Utrecht.	Zwolle.	Ter zake harer geschillen met Kampen No. 205, bl. 5.
— „ 27.	Dijkgr. en heemraden van den Langen Vliet.	bisschop van Utrecht.	Over het geschil der waterloozing tusschen Heikoop en Amstelland No. 206, bl. 6.
— Febr. 1.	„	„	Geschillen tusschen Kampen en Zwolle (Dat anderde concept en annemen) No. 207, bl. 6.
— Maart 12.	Utrecht.	Karel van Gelder.	Ter zake van het hooger gevorderd geleidegeld No. 208, bl. 6.
— „ 24.	3 staten van Utr.	<i>Jaarsveld.</i>	<i>Verbod van Stichtsch land te gebruiken</i> „ 209, „ 7.
— „ 26.	Utrecht.	tollenaar v. Schoonh. Wezel.	Over het hooger belasten van huden „ 210, „ 7.
— „ 29.	„	„	Ter zake van het geschil tusschen Goeijert de Coninck en Wolter Smulling No. 211, bl. 7.
— „ 30.	„	Minrebroeders v. Keulen, ten kapittel te Kovelens.	Over het wederregtelijk onthouden van de termijnen der Minrebroeders binnen Utrecht No. 212, bl. 7.
— April 3, Luik.	Kapittel v. Luik.	5 kapitt. van Utrecht.	Over de geestelijke jurisdictie „ 213, „ 8.
— „ 7.	Utrecht.	bisschop van „	Over het bezetten van Utrechtsche goederen door die van Jaarsveld No. 214, bl. 8.
— „ 12, Antwerp.	Willem Heda, proost v. Arnh.	kapittel van den Dom te Utrecht.	Over de geestelijke jurisdictie „ 215, „ 8.
— „ 29, Worms.	Keizer Karel V.	5 kapitt. v. Utrecht.	Verzoek van de toelating van den abt van St. Cornelius klooster tot het doen van bede in het Sticht No. 216, bl. 9.
— „ 30.	Utrecht.	Antwerpen.	Ter zake van het bezetten van Utrechtsche burgers door den heer van Brederode No. 217, bl. 9.

DAGTEKEN, EN PLAATS.	DOOR WIEN GES.	AAN WIEN GESCHR.	HOUDENDE.	
1521, Mei 1.	Utrecht.	Paulus van Esseren, drost van Jaarsveld, bisschop van Utrecht.	Over het bezetten der Utr. burgers	Nº 218, bl. 10.
— „ 7, 's Hage.	President en raad van Holland.	„ „	Hooger belasten van huden	„ 219, „ 10.
— „ 8.	Utrecht.	„ „	Ter zake van den Rijndijk	„ 220, „ 10.
— „ 12, Duurstede.	Biss. v. Utrecht.	3 staten van „	Over eene wippe aan de Vaart	„ 221, „ 11.
— „ 15.	Utrecht.	Jan Thijn, tollenaar te Schoonhoven.	Ter zake van den Rijndijk	„ 222, „ 11.
— „ 15.	„ „	Dordrecht.	Hooger belasten van huden	„ 223, „ 11.
— „ 15.	Biss. v. „	3 staten van Utrecht.	(Zie n.º 217)	„ 224, „ 11.
— „ 24.	Utrecht.	Amsterdam.	Over het bezetten der Utr. burgers te Jaarsveld	Nº 225, „ 12.
— „ 24.	Goeij. de Coninck	hertog van Kleef.	Ter zake van den turf-accijns	„ 226, „ 12.
— „ 25.	Utrecht.	Antwerpen.	Over zijne zaak tegen Wolt. Smulling	„ 227, „ 12.
— Junij 1.	Zwolle.	3 staten van Utrecht.	Zending van Valentijn van der Voort	„ 228, „ 12.
— Jan. .. Deventer.	„ „	„ „	Ter zake harer geschillen met Kampen	„ 229, „ 12.
— Febr. 1.	„ „	„ „	Openbrief van Zwolle ter dier zake	„ 233, „ 14.
— Maart 20,	„ „	„ „	van de gedeput. van Deventer ter dier zake	Nº 231, bl. 13.
— Mei 24, Duurstede.	Biss. van Utrecht.	Zwolle.	van den bisschop van Utrecht ter dier zake	Nº 230, bl. 13.
— Junij 2, Duurstede.	Biss. v. Utrecht.	3 staten van „	Ter dier zake	„ 232, „ 13.
— „ 5,	„ „	Jacob van Apelteren.	„ „	„ 234, „ 14.
— „ „	„ „	3 staten van Utrecht.	„ „	„ 235, „ 14.
— „ 11,	„ „	„ „	„ „	„ 236, „ 14.
— „ „	„ „	Kampen en Zwolle.	„ „	„ 237, „ 15.
— „ 13.	Kampen.	3 staten van Utrecht.	„ „	„ 238, „ 15.
— „ 14.	Utrecht.	bisschop van „	Verdediging van Johannes Breda tegen valsche aantijgingen	Nº 239, bl. 15.
— „ 18.	Zwolle.	3 staten van „	Over het maken van den Bildschen straatweg	Nº 240, bl. 16.
— „ „	Kampen.	„ „	Ter zake van hare geschillen met Kampen	Nº 241, bl. 16.
— „ „	Utrecht.	Kampen.	„ „	„ 242, „ 17.
— „ 20.	Biss. v. Utrecht.	3 staten van „	„ „	„ 243, „ 17.
— „ „ Brussel.	„ „	„ „	Brief waarbij Karel V. beveelt dat deze geschillen aan hem ter beslechting worden onderworpen	„ 244, „ 18.
— „ „	Keiser Karel V.	bisschop van „	Last om hem alle de stukken in deze zaak toe te zenden	Nº 245, bl. 18.
— „ 29.	Zwolle.	3 staten van „	„ „	Nº 246, bl. 19.
— „ „	Henric. de Rijns- felt, abt van het klooster St. Cornelius.	5 kapitt. van „	Ter zake dier geschillen	„ 247, „ 19.
— Julij 7.	Utrecht.	bisschop van „	Ter zake van bede ten behoeve van het klooster	Nº 248, bl. 20.
— „ 8, Daarsted.	Biss. v. Utrecht.	3 staten van „	Over de bezending naar den keizer	„ 249, „ 21.
— „ 14.	Kampen.	bisschop van „	Berigt van zijn onmidd. vertrek naar den keizer en zijner verhinder. te Utr. te komen	Nº 250, bl. 22.
— „ 17.	„ „	„ „	Berigt van den aanval van Karel v. Gelder op Hasselt, en van het voornemen van Zwolle tegen Oldenzaal	Nº 251, bl. 22.
— „ 18.	Zwolle.	3 staten van „	Nader berigt dienaangaande	„ 252, „ 23.
— „ „	„ „	„ „	Wederlegging der redenen, die haar hebben bewo- gen de zijde van Karel van Gelder te kiezen. Mededeeling der punten van verzoening door den hertog voorgesteld	Nº 253, bl. 23.

DAGTEKEN. EN PLAATS.	DOOR WIEN GES.	AAN WIEN GESCH.	HOUDENDE.
1521, Julij 20.	Utrecht.	bisschop van Utrecht.	Zending hunner godep. naar hem. Mededeeling van de voorn. vijandelijkheden N°. 254, bl. 24.
— „ „	Hendrik Zoudenbalch, kan. v. d. Dom, Beernt Wten Enge en Goeij. v. Roeijenborch burg. van Utrecht.	Beernt Freise v. Dolre, kastel. te Duurstede.	Verzoek om het afschrift van hun protest van wege de staten, in zake tusschen Kampen en Zwolle N°. 255, bl. 24.
— „ 29.	Utrecht.	Kampen.	Over een te Deventer aangetast schip met rogge N°. 256, bl. 25.
— Aug. 7.	„	Zwolle.	Om het verzocht afschrift van het antwoord des bisschops en de 3 staten, aan de laatsten te verzoeken N°. 257, bl. 25.
— „ 11.	„	bisschoppelijke raden te Duurstede.	Berigten hun onderzoek omtrent 3 verdachte ruiters uit Wijk bij Duurstede binnen Utrecht gekomen N°. 258, bl. 25.
— „ 13.	Bisschopp. raden te Duurstede.	president en raad v. Holland.	Over de verhooging van den tol op de huiden N°. 260, bl. 26.
— „ „	„	Deventer.	Over de weigering van Deventer om toevoer van levensmiddelen aan Karel van Gelder N°. 260, bl. 26.
— „ 16.	„	kapittelen v. d. Dom, Oud-Munste en St. Jan.	Over het herstellen eener brug bij Kothen en het openen v. d. Wijkersloot N°. 259, bl. 25.
— „ 21.	Utrecht.	bisschop van Utrecht.	Over deze weigering (Zie n°. 260) N°. 262, bl. 26.
— „ 28, Hilderssem	Domdeken en kapittel van Hilderssem.	deken en kapittel van den Dom.	Verzoek om des bisschops hulp in te roepen tegen den inbreuk op de regten hunner kerk gemaakt door den keizer op aanraden v. hertogen Erik en Hendrik van Brunswijk N°. 263, bl. 27.
— „ 29.	Bisschopp. raden te Duurstede.	kapittelen v. d. Dom, Oud-Munster, St. Jan en geërfdn v. Wijkerpolder.	Over den watergang bij Kothen „ 264, „ 28.
— Sept. 9.	Godert v. Hairst, dijkgr. v. Holl.	Deventer.	Over het houden der gewone schouw „ 265, „ 28.
— „ 20, Zwolle	Karel v. Gelder.	5 kapitt. van Utrecht.	Zending van Anthonis van Venrode ter zake van het bouwen van eenen toren door Deventer op zijn grondgebied N°. 266, bl. 29.
— „ 21.	Amsterdam.	3 staten van „	Over turf-accijns en belasting der Loosdrechtse veenen N°. 267, bl. 29.
— „ 22.	Utrecht.	Daniel van Bouchout, heer van Boelaer.	Over baldadigheden aan eenige Utrechtsche visschers door den kastel. Herman v. Cuyck N°. 268, bl. 29.
— „ „	„	Antwerpen.	Zending v. d. secretaris der stad „ 269, „ 29.
— Oct. 20.	„	Karel van Gelder.	In zake van Jan Bor tegen Dirk van Zuylen N°. 270, bl. 30.
— „ 23, Hoorn.	Biss. v. „	3 kapitt. van Utrecht, en landgenooten v. Wijkerpolder.	Over den watergang bij Kothen „ 271, „ 30.
— „ 26.	Utrecht.	Adriaan van Bueren, ambtman, en bank van Kesteren.	In zake van Jan Bor tegen Dirk van Zuylen N°. 272, bl. 30.
— „ 29, 's Hage.	President en raad van Holland.	3 staten van Utrecht.	Ter zake der sluis onder Nigtevecht N°. 273, bl. 30.
— Nov. 1.	Zwolle.	„	Over het houden der gewone schouw uit vrees voor inbraak N°. 274, bl. 31.

DAGTEEKEN, EN PLAATS.	DOOR WIEN GES.	AAN WIEN GESCHR.	HOUDENDE.
1521, Sept. 7.	<i>Goerd v. Haerst.</i>	<i>Deventer.</i>	<i>Ter dier zake</i> No. 275, bl. 31.
— „ 11.	<i>Deventer.</i>	<i>Goert van Haerst.</i>	„ 276, „ 31.
— Oct. 25.	<i>Goert van Haerst.</i>	<i>bisschop van Utrecht.</i>	„ 277, „ 31.
— Nov. 8.	Utrecht.	Amsterdam.	Over den turf-accijns en den uitvoer van koren No. 278, bl. 32.
— „ 10, Kampen.	Biss. v. Utrecht.	3 staten van Utrecht.	Dijkschouw in Holland „ 279, „ 32.
— „ 12.	Bisschopp. raden te Duurstede.	„ „	Uitvoering van koren, ontheffing der onderzaten van de bewaring van Reenen No. 280, bl. 32.
— „ 13.	Kampen.	„ „	Zending van haren secretaris Joh. van Breda No. 281, bl. 32.
— „ 26.	Biss. v. Utrecht.	kapittelen v. den Dom en Oud-Munster.	Over hunne zaak met Johan v. Zuylen „ 282, „ 32.
— „ 28.	„ „	3 staten van Utrecht.	Ter zake van den turf-accijns en den uitvoer van koren No. 283, bl. 33.
— „ „	Wijk bij Duurs.	„ „	Berigt niet te kunnen bezenden op het kapittel-generaal wegens vrees voor aanval der stad No. 284, bl. 33.
— „ 30.	Utrecht.	Antwerpen.	Zending van den secretaris der stad „ 285, „ 33.
— Dec. 4.	Biss. v. „	5 kapitt. van Utrecht.	In zake van Johan v. Zuylen „ 286, „ 33.
— „ 5.	Utrecht.	Steven van Zuylen.	Over zijne heimelijke wegvoering van de onmondige Emma Pauw naar den huize ter Haer No. 287, bl. 33.
— „ 11.	„ „	„ „	Verleening van vrijgeleide „ 288, „ 34.
— „ „	„ „	Amersfoort en Wijk bij Duurstede.	Verzoek dat hunne gedep. te zamen met de hunden naar den bisschop reizen No. 289, bl. 34.
— „ 12.	Ridderschap en steden v. Utr.	bisschop van Utrecht.	Mededeeling van hun besluit om hem de verzochte hulp en bijstand verleenen No. 290, bl. 34.
— „ 15.	Paulus v. Esseren.	3 staten van „	Over het bezwaren der Utrechtsche goederen No. 292, bl. 34.
— „ 18.	Utrecht.	Steven van Zuylen.	Ter zake v. Emma Pauw „ 291, „ 34.
— „ 31.	Zwolle.	gedeput. van Utrecht.	Ter zake van hare geschillen met Kampen No. 293, bl. 34.
— „ 30.	<i>Francois Cobell en Henrick van Spebach, raden der regentes.</i>	Zwolle.	<i>Ter dier zake</i> „ 294, „ 35.
— „ 31.	Zwolle.	<i>Francois Cobell en Henrick van Spebach raden der regentes.</i>	„ „ 295, „ 35.
1522, Jan. 8.	Ridderschap en stad Utrecht.	Frederick en Herman Vrijdach.	Zij bedanken hen voor hunne dienstaanbieding met 200 man No. 296, bl. 35.
— „ 17.	Paulus v. Esseren.	3 staten van Utrecht.	Over het ontslaan der Utr. goederen te Jaarsveld No. 297, bl. 36.
— „ 21.	Amersfoort.	„ „	Berigt, niet genoeg te zijn ingelicht om ten kapittel-generaal de kunnen te zenden No. 298, bl. 36.
— „ 25, Kampen.	Biss. v. Utrecht.	5 kapitt. van „	Betuigt zijne vreugde over de benoeming van Adriaan van Utrecht tot paus No. 299, bl. 36.
— „ 28, Heukelum	Gerrit van Arkel, heer van Heukelum, enz.	kapitt. van den Dom te Utrecht.	Verzoek om eenige authentieke eigendomspapieren No. 300, bl. 36.
— Febr. 5, Utrecht.	5 kapitt. v. Utr.	<i>Paus Adriaan VI.</i>	<i>Gelukuwensching wegens zijne verkiezing tot paus</i> N. 301, bl. 36.
— „ 15, Victoria.	<i>Paus Adriaan VI.</i>	<i>kanselier des keizers.</i>	<i>Over zijne verkiezing</i> „ 303, „ 37.
— „ „	„ „	<i>Florentius Oem.</i>	„ „ 304, „ 38.
— „ 19.	Utrecht.	Johan hertog v. Kleef.	Ter zake van Emma Pauw „ 302, „ 37.
— „ 21, Kampen.	Biss. v. Utrecht.	3 staten van Utrecht.	Over de mandementen van den turf- en hier-accijns No. 305, bl. 38.

DAGTEEKEN. EN PLAATS.	DOOR WIEN GES.	AAN WIEN GESCHR.	HOUDENDE.
1522, Maart 4.	Utrecht.	Lambert Snoey.	In zake van Emma Pauw » 306, » 38.
— » 7.	»	Roomsehen Keizer.	» » » 307, » 38.
— » 8.	»	president en raad van Holland en Frederik van Renesse, heer van Malle.	In zake Gerrit Knoep en Goeijert Lamberts. tegen Amsterdam No. 308, bl. 39.
— » 21.	»	Frederik Wten Ham, maarschalk.	In zake van Emma Pauw » 309, » 39.
— » 24.	»	Karel, hert. v. Gelder.	Over zijne verleende vrijgeleide aan de Utr. bur- gers naar Overijssel No. 310, bl. 39.
— » »	»	Zwolle.	Over de veiling der Utr. burgers » 311, » 40.
— » 25.	»	bisschop van Utrecht.	Over den uitvoer van koren » 312, » 40.
— » 28.	»	Amsterdam.	» » » 313, » 40.
— » »	»	Steven van Zuylen.	In zake van Emma Pauw » 314, » 40.
— » »	»	Johan hertog v. Kleef.	» » » 315, » 41.
— April 12.	»	Karel, hert. v. Gelder.	Over de schuldvordering van Leenart van Schwartsenburg No. 316, bl. 41.
— » »	»	krijgsknechten liggen- de in het klooster ten Daal.	Verzoek om uit het Sticht te vertrekken No. 317, bl. 41.
— Mei 1, Caesar Au- gustae.	Paus Adriaan VI.	kapittel van den Dom te Utrecht.	Over zijne verkiezing » 318, » 41.
— » 5.	Pels v. den Busch, hoofman.	Utrecht.	Berigt dat zij in dienst des keizers liggen No. 319, bl. 42.
— » 6.	Daniel van Boue- hout en verdere bisschopp. ra- den te Duurst.	3 staten van Utrecht.	Zending van Lubbert Groenswou » 320, » 42.
— » 8.	Utrecht.	Karel, hert. v. Gelder.	Klagte over zijn bevelhebber Herman van der Hel, te Elburg No. 321, bl. 42.
— » »	»	Johan, hertog v. Kleef.	In zake van Goeijert de Coninck tegen Wouter Smullinck No. 322, bl. 42.
— » 18.	3 staten v. Utr.	Reenen en Dirk van Zuylen, bast. hoof- man.	Verzoek van teruggave van afgeperst geld No. 323, bl. 43.
— » 21.	Utrecht.	Jan die Minne, te Namen.	Over aangenomen steenwerk » 324, » 43.
— » 22.	»	Geldersche raden te Arnhem.	In zake van Mette van Vraigen » 325, » 43.
— » »	Bisschop v. Utr.	Joh. van Thiel, vicaris en raad des biss.	Ter zake van de jurisdictie van Schouwen No. 326, bl. 43.
— » »	Geldersche raden.	3 staten van Utrecht.	Over het gevangenzetten van een geestelijke te Hulkestein No. 327, bl. 44.
— » 24.	Utrecht.	Johan, hertog v. Kleef.	In zake van Goeijert de Coninck tegen W. Smullinck No. 328, bl. 44.
— » 28.	»	Adriaan van Buren, ambtman v. Neder- Betuwe.	Ter zake van een aangehouden Utr. burger No. 329, bl. 44.
— Junij ...	»	»	Ter zake van het Wijksche veer » 330, » 44.
— » 2.	»	bisschop van Utrecht.	Ter zake van Johan Knyf over veengraving No. 331, bl. 44.
— » 6.	»	Amsterdam.	Over het houden der dagvaart te Abcoude No. 332, bl. 45.
— » 12.	Zwol.	3 staten van Utrecht.	Ter zake harer geschillen met Kampen » 333, » 45.
— » 14.	Bisschop v. Utr.	»	Over het afdanken der krijgsknechten op de Utr. sloten No. 334, bl. 45.

DAGTEEKEN. EN PLAATS.	DOOR WIEN GES.	AAN WIEN GESCHR.	HOUDENDE.
1522, Junij 14.	Daniel van Bouc- hout en verdere bevelhebb. te Duurstede.	3 staten van Utrecht.	Over het betalen der krijgsknechten te Wijk te Duurstede No. 335, bl. 46.
19.	Elisabeth, herto- gin v. Gelder.	kapittel van den Dom te Utrecht.	Verzoek eener prebende voor haar kappelaan Ot. Pieck No. 336, bl. 46.
21.	Daniel van Bouc- hout en verdere bevelhebb. te Duurstede.	Utrecht.	Over het betalen der krijgsknechten te Wijk bij Duurstede No. 337, bl. 46.
22.	"	Frederik Wten Ham, maarschalk.	Om regt te doen over een doodslager » 338, » 46.
23.	Utrecht.	Paus Adriaan VI.	Aanbeveling van den zoon van Johan van Renesse van Wulven No. 340, bl. 46.
24.	Evert Zouden- balch en Goei- jert van Voerd Hendriksz.	graaf van Renneberg.	In zake van Goeijert de Coninck tegen Wolter Smullinck No. 339, bl. 46.
25.	Eenigen der rid- derschap van Zall en Twente	3 staten van Utrecht.	Ter zake der geschillen tusschen Zwolle en Kampen No. 341, bl. 47.
26.	Utrecht.	president en raad v. Holland.	In zake van Gerrit Knoop en Goeijert Lambertsz. No. 342, bl. 48.
"	Kampen.	3 staten van Utrecht.	Berigt, dat zij hunne gedep. ten kapittel-generaal zullen zenden No. 343, bl. 48.
Julij 2.	Amersfoort.	"	Over de bewaring der Utr. sloten » 344, » 48.
4.	Utrecht.	Frederik Wten Ham, maarschalk.	Ter zake van het regt doen over een doodslager No. 345, bl. 48.
"	"	Christoffel graaf van Meurs, stadh. van Friesland.	Klagte over zijn hooftman Beernt Dureit No. 346, bl. 48.
"	Biss. v. Utrecht.	3 staten van Utrecht.	Ter zake eene dagvaart te Amersfoort ter bij- legging zijner geschillen met Overijssel en den hertog van Gelder No. 347, bl. 49.
6.	"	"	Ter dier zake » 348, » 49.
7.	"	"	Over de betaling der krijgsknechten liggende te Wijk bij Duurstede No. 349, bl. 49.
10, Zouburg.	"	"	Over de te houden dagvaart te Amersfoort, zie boven No. 350, bl. 50.
18, Utrecht.	Valentijn van der Voert, secreta- ris der stad.	Lootmeesteren te 's Hertogenbosch.	Over het distribueren van loten eener loterij No. 351, bl. 50.
21, Duursted.	Biss. v. Utrecht.	3 staten van Utrecht.	Ter zake der geschillen van Zwolle met Kampen No. 352, bl. 50.
26, Arnhem.	Karel, hertog v. Gelder.	"	Over geweldadigheid der Gelderschen » 353, » 50.
Aug. 5, Ferragonne	Paus Adriaan VI.	Hendrik, graaf van Nassau.	Vertrouwelijk schrijven » 354, » 51.
12.	Bevelhebber van Bergen.	Johan Droilshagen, kanunnik v. d. Dom.	Ter zake van een mandaat betreffende den aflaat te Emmerik No. 355, bl. 51.
18, 's Hage.	Biss. v. Utrecht.	3 staten van Utrecht.	Schrijven van den officiaal van Emmerik deswege No. 356, bl. 52.
"	"	"	Zending van zijn raad Johan van Thiel, over ten nadeele des bisschops gebezigde gezegden des domproost No. 357, bl. 52.
15.	"	kapittel van den Dom te Utrecht.	Verzoek om Frederick Schenck met een pre- bende te begunstigen No. 358, bl. 52.

DAGTEEKEN. EN PLAATS.	DOOR WIEN GES.	AAN WIEN GESCHR.	HOUDENDE.
1522, Aug. 16. 's Hage.	Margaretha van Oostenrijk.	kapittel van den Dom te Utrecht.	Ter dier zake N°. 359, bl. 52.
— , 17. ,	Biss. v. Utrecht.		Over de te houden dagvaart te Amersfoort en zijne geschillen met den hertog van Gelder N°. 360, bl. 53.
— , 27. ,	Utrecht.	Frederik Wten Ham, Jan van Wulven, maarschalk, en Bartholomeus van Eck, kastelein, en Gerrit van der Schoor, schout.	Over den uitvoer van koren » 361, » 53.
— , 30. ,		Margaretha van Oostenrijk.	» 362, » 54.
— Sept. 1. ,		Oudewater.	Over het niet toelaten van een Utr. burger in hunne stad N°. 363, bl. 54.
— , 3. ,		Wesel en Emmerik.	In zake van Goejert de Coninck » 364, » 54.
— , 5. ,		Johan, hertog v. Kleef.	In zake van Emma Pauw » 365, » 55.
— , 6. ,		Frederik Wten Ham, maarschalk.	Om zijne gepleegde geweldadigheid tegen een Utr. burger N°. 366, bl. 55.
— , 12. ,		Frederik Wten Ham, Jan v. Wulven en Adriaan v. Pallaes, maarschalken.	Over den uitvoer van koren » 368, » 56.
— , 13. ,		Johan, hertog v. Kleef.	In zake van Emma Pauw » 369, » 56.
— , 16. ,		Amsterdam.	Over den turf-accijns en den uitvoer van koren N°. 367, bl. 55.
— , 25. ,		Karel, hert. v. Gelder.	Klagte over aanhouding van Utr. goederen N°. 370, bl. 56.
— Oct. 2, Antwerp.	Biss. v. Utrecht.	3 staten van Utrecht.	Ter zake van den watergang van Heikoop N°. 371, bl. 57.
— , 6. ,	Utrecht.	Margaretha van Oostenrijk.	<i>Fredesvoorwaarden tusschen den hertog van Gelder en de steden Zwolle en Kampen</i> N°. 372, bl. 57.
— , 11. ,	Biss. v. Utrecht.	3 staten van Utrecht.	Over het verbod v. uitvoer v. koren » 373, » 58.
— , 15. ,	Utrecht.	Daniel van Bouchout, te Duurstede.	Over het houden eener dagvaart met Holland N°. 374, bl. 59.
— , 23. ,		Willem Torck, heer van Nyenrode.	Ter zake van het gesloten verdrag tusschen den hertog van Gelder en Overijssel N°. 375, bl. 59.
— , 29. ,	Amersfoort.	Utrecht.	Weigert den doorvoer van zijn koren » 376, » 59.
— Nov. 1, Leeuward.	George Schenk, heer van Tautenburg, stadh. van Friesland.	kapittel van den Dom te Utrecht.	Ter zake van de verdediging van het Sticht tegen aanval N°. 377, bl. 59.
— , 20, Rome.	Paus Adrianus.	bisschop van Utrecht.	Over de prebende aan zijn zoon Frederik toegezegd N°. 378, bl. 59.
— , 27. ,	Daniel van Bouchout en verdere bissch. raden te Duurstede.	3 staten van Utrecht.	Ter zake zijner geschillen met den hertog van Gelder N°. 379, bl. 60.
— , 30. ,	Biss. v. Utrecht.	kapittel van den Dom te Utrecht.	Over de versterking van Wijk te Duurstede met huislieden N°. 380, bl. 60.
— Dec. 17. ,	Utrecht,	Amsterdam.	Over de prebende v. Frederik Schenck » 381, » 60.
			Zending van Cornelis Ottensz., raad, en Valentijn v. d. Voort, secretaris N°. 382, bl. 61.

DAGTEEKEN. EN PLAATS.	DOOR WIEN GES.	AAN WIEN GESCHR.	HOUDENDE.
1622, Dec. 17.	Biss. v. Utrecht.	3 staten van Utrecht.	Over den uitvoer van koren N ^o . 383, bl. 61.
— „ 24.	Utrecht.	Amsterdam.	Over den turf-accijns en den uitvoer van koren N ^o . 384, bl. 61.
— „ 29.	Paulus v. Esseren.	3 staten van Utrecht.	Over de aangeslagene Utr. goederen te Jaarsveld N ^o . 385, bl. 62.
1523, Jan. 6, Mechelen.	A. van Lalaing, graaf v. Hoogstraten.	Floris van Egmond, heer v. IJsselstein.	De prior van de orde der Carthusiers in zake van Emma Pauw N ^o . 386, bl. 62.
— „ „ „	„ „ „	„ „ „	Krijgszaken „ 387, „ 62.
— „ „ „	„ „ „	„ „ „	Berigt v. het vertrek der Gelderschen „ 388, „ 63.
— „ 8, Gorinchem.	Jan van der Aa, drost.	„ „ „	Over het invorderen der dingtaal in het land van Arkel N ^o . 389, bl. 63.
— „ 29, Woerden.	Hendrik van der Borch.	Evert v. Zoudenbalch.	Ter zake der dagvaart met Holland over den watergang; antwoord der staten (30 Jan.) N ^o . 390, bl. 63.
— „ „	Utrecht.	Johan hertog v. Kleef.	In zake van Goeijert de Coninck „ 391, „ 63.
— „ 31.	„ „ „	Karel, hert. v. Gelder.	In zake van Emma Pauw „ 392, „ 63.
— „ „	„ „ „	„ „ „	Zending van Jan de Wael „ 393, „ 64.
— Feb. 3.	„ „ „	„ „ „	<i>De 3 staten beloven Ernst v. Amerongen, kameraar v. d. Lekdijk, kost- en schade loos te houden wegens de op zijn goed opgenomen 1000 R. g. tot herstelling van genoemden dijk</i> N ^o . 394, bl. 64.
— „ 6.	„ „ „	Jacob van Apelteren, domdeken.	In zake van Emma Pauw „ 395, „ 64.
— „ 8.	<i>Raden v. Holland.</i>	<i>bisschop van Utrecht.</i>	<i>Over de te nemen maatregelen tegen inbraak der dijken</i> N ^o . 396, 397, bl. 65.
— „ 20.	Daniel van Bouchout en verdere bissch. raden te Duurstede.	3 staten van „	Berigt van de aankomst eener bende Geldersche krijgslieden in het Sticht N ^o . 398, bl. 65.
— „ 21.	Ridderschap en stad Utrecht.	Amersfoort.	Ter dier zake „ 399, „ 65.
— „ 23.	Amersfoort.	Utrecht.	„ „ 400, „ 65.
— „ 24.	Ridderschap en stad Utrecht.	Amersfoort.	„ „ 401, „ 66.
— „ 28.	Utrecht.	Jacob van Apelteren, domdeken en Hendrik v. Gent, hofm. van den hertog v. Gelder.	Over de betaling van den gewonen geleidebrief N ^o . 402, bl. 66.
— Maart 5.	„ „ „	Paulus van Esseren, drost te Jaarsveld.	Zijne wederregtelijke handelwijze jegens Utr. burgers N ^o . 403, bl. 66.
— „ 8, 's Hage.	President en raad van Holland.	bisschop van Utrecht.	Over eene te houden dagvaart ter zake van de herstelling der dijken N ^o . 404, bl. 66.
— „ 17.	Utrecht.	Daniel van Bouchout en verdere bisschopelijke raden.	Ter zake der Geldersche knechten in het Sticht N ^o . 405, bl. 66.
— „ 18.	5 kapitt. v. Utr.	Karel, hert. v. Gelder.	Zending van Anthonis Venrode „ 406, „ 67.
— „ 21, Mechelen.	Floris, heer van IJsselstein.	Utrecht.	Ter zake van de aangehouden Utr. burgers te Jaarsveld N ^o . 407, bl. 67.
— „ 24.	3 staten v. Utr.	Karel, hert. v. Gelder.	Over de schuldvordering van Leenart van Schwarzenburg N ^o . 408, bl. 67.
— April 20.	Utrecht.	Steven van Zuylen van der Haer.	In zake van Emma Pauw „ 409, „ 67.
— „ 23.	„ „ „	Jacob, heer v. Castre, kapt.-gen. v. Holland en Friesland.	Over het in beslag nemen van Utr. koopmansgoederen op de Zuiderzee N ^o . 410, bl. 67.

DAGTEEKEN. EN PLAATS.	DOOR WIEN GES.	AAN WIEN GESCHR.	HOUDENDE.
1523, April 28.	Utrecht.	Jacob, heer v. Castre, kapl.-gen. v. Holland en Friesland.	Over het in beslagnemen van Utr. goederen op de Zuiderzee N ^o . 411, bl. 68.
— Mei 4, Duursted.	Daniel van Bouchout en verdere bissch. raden.	3 staten van Utrecht.	Over de vreemde krijgsknechten te Lopik liggende N ^o . 412, bl. 68.
— „ 6.	Geldersche raden te Arnhem.	„ „	Schrijven van gemelde knechten aan Daniel van Bouchout N ^o . 413, bl. 68.
— „ „	Wilhem van Huemen.	Karel, hert. v. Gelder.	Over het turfgraven in het Reensche Veen N ^o . 414, bl. 68.
— „ 11.	Utrecht.	Amersfoort.	„ „ „ 415, „ 68.
— „ „	Biss. v. Utrecht.	3 staten van Utrecht.	Berigt van te verwachten Kleefsche en Guliksche krijgsknechten binnen Wijk bij Duurstede N ^o . 416, bl. 69.
— „ 13, Duursted.	Daniel van Bouchout en bissch. raden.	„ „	Meldt zijne aanstaande komst te Utr. „ 417, „ 69.
— „ 14, Arnhem.	Karel, hertog van Gelder.	„ „	Berigt, dat zij binnen kort een deel knechten verwachten N ^o . 418, bl. 69.
— „ 16.	Utrecht.	Steven van Zuylen van der Haer.	Zending van zijn secretaris Johan Virssen N ^o . 419, bl. 69.
— „ 17, Duursted.	Daniel van Bouchout en verdere bissch. raden.	3 staten van Utrecht.	In zake van Emma Pauw „ 420, „ 69.
— „ 20.	Ridderschap en stad Utrecht.	Amersfoort.	Over de vreemde knechten te Lopik „ 421, „ 69.
— „ „	„ „	Daniel van Bouchout en bisschoppelijke raden te Duurstede.	„ „ „ 422, „ 69.
— „ 21.	Utrecht.	„ „	„ „ „ 423, „ 70.
— „ 24.	Ridderstad en stad Utrecht.	Amersfoort.	„ „ „ 424, „ 70.
— „ „	„ „	Charlotte van Brederode, vrouwe van Montfoort.	„ „ „ 425, „ 70.
— „ 26, Arnhem.	Karel, hertog van Gelder.	3 staten van Utrecht.	„ „ „ 426, „ 70.
— „ 27.	3 staten v. Utr.	bisschoppelijke raden te Duurstede.	Over vijandelijkheden van krijgsknechten uit Wijk bij Duurstede N ^o . 427, bl. 70.
— „ 28.	Utrecht.	Jacob, heer v. Castre, kapl.-generaal.	„ „ „ 428, „ 71.
— Junij . . .	„ „	bisschop van Utrecht.	Ter zake van de inhechteniseming van Bourgondische krijgsknechten N ^o . 429, bl. 71.
— „ 3.	„ „	heer van Wassenaar.	Over het belasten van Utr. burgers in Jaarsveld N ^o . 430, bl. 71.
— „ 5.	Evert Zoudenbalch.	Jacob v. Gavere, hoogbaljuw van Henegouwen.	Ter zake der gevangene Bourgondische knechten N ^o . 431, bl. 71.
— „ 15.	Utrecht.	bisschop van Utrecht.	Bedankt hem voor de gunst, zijn zoon Jan be- wezen N ^o . 432, bl. 71.
— „ „ Arnhem.	Karel, hertog van Gelder.	3 staten van „	Ter zake der gevangene Bourg. krijgsknechten N ^o . 433, bl. 72.
— „ 17.	Biss. v. Utrecht.	„ „	Over den togt van een deel knechten uit Wijk bij Duurstede naar Friesland tegen de Gelderschen N ^o . 434, bl. 72.
— „ „	Utrecht.	bisschop van „	Ter dier zake „ 435, „ 72.
			In zake van Emma Pauw „ 436, „ 72.

DAGTEEKEN. EN PLAATS.	DOOR WIEN GES.	AAN WIEN GESCHR.	HOUDENDE.
1523, Junij 25.	Utrecht.	bisschop van Utrecht.	In zake van Emma Pauw No. 437, bl. 73.
— „ 29.	„	„	Over baldadigheid door de Bourg. knechten aan een stadsbode gepleegd No. 438, bl. 73.
— „ „	Amersfoort.	Utrecht.	Over eene uitzetting v. 35 phs. g. ten behoeve v. door den biss. gemaakte kosten te Wijk bij D. en over de bewaring dier stad No. 439, bl. 73.
— Julij 7.	Deventer en Kampen.	3 staten van „	Ter zake der verzoening des bisschops met den hertog van Gelder No. 440, bl. 73.
— „ 18.	Geldersche raden.	Anthonis Venrode, kann. van S. Marie te Utrecht.	Over de met Utr. te houden dagvaart te Reenen No. 441, bl. 74.
— „ 21, Duursted.	Biss. v. Utrecht.	3 staten van Utrecht.	Berigt van den verkoop van het huis Lage en het belegeren van Oldenzaal door den hertog van Gelder No. 442, bl. 74.
— „ 27.	Utrecht.	Karel, hert. v. Gelder.	In zake van Jan Bor tegen Dirk van Zuylen No. 443, bl. 74.
— Aug. 6, „	Biss. v. „	3 staten van Utrecht.	Over eene door de regentes voorgestelde dagvaart; betaling der krijgslieden, mandamenten van het huisgeld No. 444, bl. 74.
— „ 15, Brussel.	Margaretha van Oostenrijk.	„	Over de plaats waar deze dagvaart te houden No. 445, bl. 74.
— „ 20.	Utrecht.	bisschop van „	In zake van den schout van Noordeloos wegens ruiterschulden van 1520 No. 446, bl. 75.
— „ 21.	Maarten de Greve.	Floris van Egmond, heer v. IJsselstein.	In zake van geschillen met 's Hertogenbosch No. 447, bl. 75.
— „ „	Robrecht, graaf van der Mark en Aremberg.	„	Familiaangelegenheden No. 448, „ 76.
— „ 24, 's Hage.	Stadh., president en raad van Holland.	Deken van Hoorn.	Over zijne weigering om de nieuw herbouwde kerk te Medemblik te laten wijden No. 449, bl. 76.
— „ 27, Duursted.	Biss. v. Utrecht.	3 staten van Utrecht.	Klagte van de burg. en kerkmrs. van Medemblik deswege No. 450, bl. 77.
— „ 29, Arnhem.	Karel, hertog v. Gelder.	„	In zake van Heikoop en Abcoude No. 451, „ 78.
— „ „ Brussel.	Margaretha van Oostenrijk.	„	Berigt zijne raden niet naar de dagvaart te Reenen te kunnen zenden No. 452, bl. 78.
— Sept. 12, 's Hage.	President en raden v. Holland.	kapittel van den Dom te Utrecht.	Over eene te houden dagvaart in zake der Gooische veenen No. 453, bl. 78.
— „ 21, Duursted.	Biss. v. Utrecht.	„	Over de weigering van den deken van Hoorn (zie boven) No. 454, bl. 79.
— „ 23.	Utrecht.	mr. Jan Basijn, procureur van den h. raad v. Mechelen.	Aanstelling van Steven des Vos tot schout van Anloc en Gieten No. 455, bl. 79.
— „ „	„	mr. Cornelis de Capella, proc. voor den hove v. Holland.	In zake v. den schout v. Noordeloos No. 456, „ 79.
— „ 24, Duursted.	Biss. v. „	3 staten van Utrecht.	Over het salaris van mr. Floris Zeeman, advocaat der stad No. 457, bl. 79.
— „ 25.	Utrecht.	Karel, hert. v. Gelder.	Over eene algemeene dagvaart te houden te Mechelen over het wereldlijk en geestelijk regtsgebied No. 458, bl. 80.
— „ 28, het Loo.	Karel, hertog v. Gelder.	3 staten van Utrecht.	In zake van Jan Bor No. 459, „ 80.
— „ 30.	Evert Zoudenbalch.	Splinter van Dorssen, abt van Oostbroek.	Over de schade aan de Utr. onderzaten door de Geld. krijgslieden No. 460, bl. 80.
— Oct. 3, Duursted.	Biss. v. Utrecht.	3 staten van Utrecht.	Aanbeveling van David v. Zuylen v. Natewisch tot heemraad v. den Lekdijk No. 461, bl. 81.
			Over de bewar. v. Reenen enter Horst No. 462, „ 81.

DAGTEEKEN. EN PLAATS.	DOOR WIEN GES.	AAN WIEN GESCHR.	HOUDENDE.
1523, Nov. 12.	Haarlem.	3 staten van Utrecht.	Ter zake v. het blokhuis aan de Vaart N ^o . 489, bl. 89.
— „ „	Mechelen.	„ „	„ „ „ „ „ „ 490, „ 89.
— „ 14, Duursted.	Biss. v. Utrecht.	„ „	Over de bewaring van Reenen „ 491, „ 89.
— „ „	Dordrecht.	„ „	Ter zake v. het blokhuis aan de Vaart „ 492, „ 89.
— „ 16.	Biss. v. Utrecht.	„ „	„ „ „ „ „ „ 493, „ 90.
— „ „	Johan v. Wulven, maarschalk.	„ „	Over de bewaring van het huis ter Eem en van Reenen N ^o . 494, bl. 90.
— „ 18, de Vaart.	Jacob, heer van Castre.	„ „	Ter zake v. het blokhuis aan de Vaart „ 495, „ 90.
— „ 25, Duursted.	Biss. v. Utrecht.	„ „	Over de bewaring van Reenen „ 496, „ 90.
— Dec. 4, „	„ „	„ „	„ „ „ „ „ „ 497, „ 90.
— „ 15.	Utrecht.	Maarten van Rossum, maarschalk v. Gelre.	Over de aanhouding van Peter van Boeler, heemraad van den Lekdijk, berigt dat niemand hunner uit den huize Zuylen is beschadigd N ^o . 498, bl. 91.
— „ 16.	Bevelhebbers v. d. hert. v. Gelder.	3 staten van Utrecht.	Ter dier zake „ 499, „ 91.
— „ 24.	Utrecht.	Jacob, heer v. Castre.	Over de aanranding van een Utrechtsch burger N ^o . 500, bl. 92.
— „ „ Limburg.	Herman v. Thoer.	Robrecht, graaf v. d. Mark en Aremberg.	Over het weigeren van brandschatting door die van Balen, Oepen, Walhoorn, enz. N ^o . 501, bl. 92.
— „ 26, Duursted.	Biss. v. Utrecht.	3 staten van Utrecht.	Over de onwilligheid van Amersfoort ter betaling der uitzetting N ^o . 502, bl. 93.
— „ „ IJsselstein.	Willem Torek.	Floris van Egmond, heer van IJsselstein.	Over vijandelijkheden der Gelderschen „ 503, „ 93.
— „ 31, Reikum.	Robrecht, graaf van der Mark en Aremberg.	5 kapitt. van Utrecht.	Verzoek om krijgslieden, ten einde de onwillige onderzaten tot gehoorzaamheid te brengen, krijgzsaken N ^o . 504, bl. 94.
1524, Jan. 7, Antwerp.	Wilhelmus Heda.	„ „	Over de dagvaart te Mechelen ter zake van het geestelijk en wereldl. regstgebied N ^o . 505, bl. 94.
— „ 11, Leerdam.	Wallich Gerritsz., rentmr. v. Leerdam en Ackooy.	Floris van Egmond, heer van IJsselstein.	Over den wederzaat in die landen. Berigt omtrent de verrigtingen der Gelderschen N ^o . 506, bl. 95.
— „ 15, Duursted.	Biss. v. Utrecht.	3 staten van Utrecht.	Over de Bourgondische krijgsknechten aan de Vaart, betaling der inlegering te Reenen N ^o . 507, bl. 95.
— „ 17.	Amersfoort.	bisschop van „	Over het vinden v. de kosten der deputatiën der staten, v. de bewaring v. Reenen N ^o . 508, bl. 96.
— „ 20.	Goeijert v. Voerde Hendriksz., burg.	„ „	Over de onwilligheid van Amersfoort in de uitzetting N ^o . 509, bl. 96.
— „ 24, „	Biss. v. Utrecht.	3 staten van „	Over de vreemde krijgsknechten liggende in de kloosters N ^o . 510, bl. 96.
— „ 25.	Goeijert v. Voerde Hendriksz.	bisschop van „	„ „ „ „ „ „ 511, „ 97.
— „ 27, „	Biss. v. Utrecht.	3 staten van „	Over de uitzetting ter betaling der krijgslieden, en over de onkosten der deputatiën N ^o . 512, bl. 97.
— Febr. 4.	Utrecht.	Amsterdam.	Ter zake van herstelling van den Diemerdijk N ^o . 513, bl. 97.
— „ 5.	„ „	Willem Torek, drost van IJsselstein.	Over het afbreken eener watermolen op de Wierse door de Bourgond. krijgslieden N ^o . 514, bl. 98.
— „ „	„ „	bisschop van Utrecht.	Ter zake van de herstelling van den Diemerdijk N ^o . 515, bl. 98.
— „ „	Biss. v. „	3 staten van „	Over de vervolging der onderzaten aan de Vaart, Jutphaas, enz. wegens verschuldige pacht N ^o . 516, bl. 98.

DAGTEEKEN. EN PLAATS.	DOOR WIEN GES.	AAN WIEN GESCHR.	HOUDENDE.
1524, Febr. 6.	Biss. v. Utrecht.	Bourgond. krijgslieden in het Sticht.	Over een aan een Utr. onderzaat ontnomen paard N ^o . 517, bl. 99.
— „ 12.	Utrecht.	Amsterdam.	Over de onbehoorlijke schatting, gelegd op den uitvoer van goederen naar Utrecht N ^o . 518, bl. 99.
— „ 14.	„	bisschop van Utrecht.	Over het gerugt van eenen aanslag op Utrecht door Adriaan van Reede N ^o . 519, bl. 99.
— „ 17.	„	„	Ter dier zake „ 520, „ 99.
— „ „	„	Adriaan van Reede, ridder, maarschalk.	„ „ 521, „ 100.
— „ 18.	„	Amsterdam.	Over het belasten der Utr. goederen, zie boven N ^o . 522, bl. 100.
— „ „	3 staten v. „	bisschop van Utrecht.	Over de Bourgondische krijgslieden aan de Vaart N ^o . 523, bl. 101.
— „ 19, Duursted.	Biss. van „	3 staten van „	„ „ „ 524, „ 101.
— „ 27, „	„ „	„ „	Berigt zijner onderhandeling met Amersfoort N ^o . 525, bl. 102.
— „ 28.	Ernst v. Amerongen, Hendrik van den Borch, burgemrs.	Melis Wten Enge.	Ter zake van Adriaan van Reede, zie boven N ^o . 526, bl. 102.
— Maart 2.	Utrecht.	Amsterdam.	Over den uitvoer van koren „ 527, „ 102.
— „ 3.	Karel, hertog v. Gelder.	3 staten van Utrecht.	Over het wederzijds beschadigen der onderzaten. N ^o . 528, bl. 102.
— „ 5, Antwerp.	Wilhelmus Heda, proost v. Arnk.	bisschop van „	Over het storen in het rustig bezit zijner geestelijke jurisdictie „ 529, bl. 103.
— „ „ Duursted.	Biss. v. Utrecht.	3 staten van „	In zake van Heikoop en Abcoude „ 530, „ 103.
— „ 14, „	„ „	„ „	„ „ „ 531, „ 104.
— „ 17, „	„ „	„ „	Ter zake van Amersfoort over de uitzetting N ^o . 532, bl. 104.
— „ 22.	Utrecht.	Bourgondische krijgslieden aan de Vaart.	Over het afbreken der watermolen in de Wierse N ^o . 533, bl. 104.
— „ „	„	Gijsbrecht van Nyenrode, hoofdman te Naarden.	Over ontnomen goederen aan Tyman v. Leeuwen N ^o . 534, bl. 104.
— „ 23.	„	Balthazar van Vlierden, advocaat te Brussel.	Over de zaak van Jan Reijersz. en Jan Verhagen N ^o . 535, bl. 104.
— „ 25, „	Biss. v. Utrecht.	3 staten van Utrecht.	In zake van Heikoop en Abcoude „ 536, „ 105.
— „ 28, „	„ „	„ „	Over het onderhouden der knechten te Reenen N ^o . 537, bl. 105.
— April 7.	Utrecht.	Karel, hert. v. Gelder.	Zending van Anthonis Venrode „ 538, „ 105.
— „ „ Utrecht.	Officialen en domproost v. Utr.	kanselier en raden v. Brabant.	In zake van Adolf van Bourgondië, heer van Veere en Beveren N ^o . 539, bl. 105.
— „ 8, Hattem.	Karel, hertog v. Gelder.	3 staten van Utrecht.	Verzoek om, nu de bisschop is overleden, te zorgen dat geene schade aan zijne onderzaten geschiede N ^o . 540, bl. 106.
— „ 9.	Utrecht.	Tiel.	Over de aanhouding van Claes Jan Roemersz. van Gouda N ^o . 541, bl. 106.
— „ „	Reenen.	3 staten van Utrecht.	Over de bewaring dier stad „ 542, „ 107.
— „ 10.	Deventer.	5 kapit. van „	Berigt, dat zij thans geen gedep. naar Utrecht kunnen zenden N ^o . 543, bl. 107.
— „ „ Duurstede.	Daniel van Bouchout en verdere bissch. raden.	3 staten van „	Over de aanhouding van Philips Meurs door de Gelderschen, over de bewaring der stad Wijk bij Duurstede. N ^o . 544, bl. 107.
— „ 11.	Utrecht.	Meynaert Man, abt van Egmond.	Aanbeveling van den zoon van Valentijn van der Voort, secretaris N ^o . 545, bl. 108.

DAGTEKEN. EN PLAATS.	DOOR WIEN GES.	AAN WIEN GESCHR.	HOUDENDE.
1524, April 12.	Utrecht.	Willem v. Gent, hoofman en Geld. knechten voor Zwolle.	Over het ontslaan van een Utrechtsch burger N ^o . 547, bl. 108.
— „ „	Kampen.	3 staten van Utrecht.	Over de vereffening der geschillen tusschen den hertog van Gelder en Zwolle N ^o . 548, bl. 108.
— „ 13, Hattem.	Karel, hertog v. Gelder.	5 kapitt. van „	Over de keuze van eenen opvolger in het bisdom N ^o . 546, bl. 108.
— „ „ Duurstede.	Daniel van Bouhout en verdere bissch. raden.	„ „	Belofte om Wijk en Duurstede trouwelijk te bewaren, over het begraven des bisschops N ^o . 549, bl. 109.
— „ 15.	Utrecht.	minister en minrebroeder, thans te kapitt. gen. te 's Hertogenb.	Om Jan Rijnvisch in het convent der Minrebroeders te mogen behouden N ^o . 550, bl. 109.
— „ „	„	Dirk v. d. Kolck, ritmeester, en Ghijsbert v. Nyenrode, hoofman te Naarden.	Over het sluiten der stadsboomen en het opteekenen der krijgslieden in het kalverboek N ^o . 551, bl. 109.
— „ „	Zwolle.	5 kapitt. van Utrecht.	Berigt, dat zij met Kampen en Deventer is verzoend en verzoek om bij het Sticht te blijven N ^o . 552, bl. 110.
— „ „	Amsterdam.	3 staten van „	In zake van Heikoop en Abcoude „ 553, „ 110.
— „ 21.	Utrecht.	Willem Torck.	Verzoek om te zorgen voor het verzoenen van een doodslag N ^o . 554, bl. 111.
— „ 22, Zutphen.	Karel, hertog v. Gelder.	3 staten van „	Verklaart zich tegen de keuze van den bisschop van Munster tot opvolger des bisschops N ^o . 555, bl. 111.
— „ „	Deventer.	„ „	Aanbod om van wege Overijssel naar den bisschop te zenden N ^o . 556, bl. 111.
— „ 23.	Utrecht.	den heer v. Brederode.	Verdere mededeelingen
— „ 26, het Loo.	Karel, hertog v. Gelder.	3 staten van Utrecht.	Over zijn twist met Utr. ter zake v. de overrompeling van Vianen in 1482 N ^o . 557, bl. 112.
— „ 27,	Kampen.	„ „	Toezending van geleide voor hunne gedep. N ^o . 558, bl. 113.
— „ „	Utrecht.	Karel, hert. v. Gelder.	Over de keuze van den bisschop van Munster N ^o . 559, bl. 113.
— „ „	„	Deventer, Kampen en Zwolle.	Dat de keuze eens bisschops alleen de 5 kapittelen toebehoort, maar dat zij een onzijdigen heer zullen aanbevelen N ^o . 560, bl. 113.
— „ 28.	„	tollenaar te Wijk bij Duurstede.	Verzoek hare gedep. te zenden tot het beraadslagen over de keuze des biss. N ^o . 561, bl. 114.
— „ 29.	„	Amsterdam.	Over het onregmatig vorderen van Tol op de Lekstroom N ^o . 562, bl. 114.
			Over het aantasten der Amsterd. schuitenvoerders door den krijgsknechten N ^o . 563, bl. 115.

HENDRIK VAN BEIJEREN, BISSCHOP VAN UTRECHT,

1524—1528.

DAGETIEN, EN PLAATS.	DOOR WIEN GES.	AAN WIEN GESCHR.	HOUDENDE.	
1524, Mei 6.	Utrecht.	Deventer, Kampen en Zwolle.	Mededeeling der keuze v. Hendrik v. Beijeren tot bisschop	N°. 1, bl. 116.
— 8.	—	Hendrik, hertog van Beijeren, palsgraaf bij Rijn.	Kennisgeving zijner verheffing tot bisschop	N°. 2, bl. 116.
— 10.	—	Hermanus, bisschop v. Keulen en Ludovicus, keurvorst van Beijeren.	Om Hendrik van Beijeren gunstig te stemmen tot aanneming dier keuze	N°. 3, bl. 117.
— 10.	—	graaf v. Rennenberg.	Verzoek over de vertogen v. Overijssel den biss. mede te deelen en hem te bewegen tot zijne spoedige overkomst	N°. 4, bl. 118.
— 11.	—	Deventer en Zwolle.	Kennisgeving dezer mededeeling	N°. 5, bl. 118.
— 11.	—	Frederik Wten Ham.	Over het herstellen van den gemeenen heerweg	N°. 6, bl. 118.
— 13, Utrecht.	Ernst Taets van Amerongen,	graaf v. Rennenberg.	Verzoek om den bisschop tot aanneming der keuze te bewegen	N°. 7, bl. 119.
— 13.	Hendrik v. der Borch en Adam van Diemen v. Oudermaul.	3 staten van Utrecht.	Over het inventariseren der door bisschop Philips van Bourgondië nagelatene goederen	N°. 8, bl. 119.
— 13.	Duurstede.	3 staten v. Utr.	Toezenden van de afschriften der schriften van hertog van Gelder	N°. 9, bl. 119.
— 16.	Keulen.	Utrecht.	Verzoek om dadclijk het Sticht te verlaten	N°. 10, bl. 119.
— 17.	—	3 staten v. Utr.	Over mishandeling van een Utr. burger door zijne krijgslieden	N°. 11, bl. 119.
— 19, Keulen.	Biss. van	Karel, hert. v. Gelder.	Verzekering, dat hij de zaken tusschen Utrecht en Overijssel zal zoeken te regelen	N°. 12, bl. 119.
— Junij 3, Wijk te D.	Peter de Roy.	3 staten van Utrecht.	Over de achterstallige pensie van Johan van Nyevelt	N°. 13, bl. 120.
— 10, Heideb.	Biss. v. Utrecht.	5 kapitt. van	Over de tot zijne confirmatie te Rome benooidigde penningen en over zijne pogingen om den hertog van Gelder met het Sticht te verzoenen	N°. 14, bl. 120.
— 11.	Utrecht.	Karel van Gelder.	In zake van Jan Bor en Dirk van Zuylen	N°. 15, bl. 121.
— 13.	Joost v. Beuren en Melchior v. Cullenborch Hubertsz., bevelh. te Kuilenburg.	3 staten van Utrecht.	Over het betalen van die Honswijk in de dijklasten	N°. 16, bl. 121.

DAGTEEKEN. EN PLAATS.	DOOR WIEN GES.	AAN WIEN GESCHR.	HOUDENDE.
1524, Junij 19.	Utrecht.	Daniel van Bouchout en bisschop. raden te Duurstede.	Bedankt voor hunne waarschuwing N°. 17, bl. 122.
— » »	»	Deventer.	Toezending der brieven v. d. biss. » 18, » 122.
— » 20, Keulen.	G. v. Solms, deken v. S. Pieter, en G. Sugerode, officiaal.	5 kapitt. van Utrecht.	Over de onderhandelingen met den hertog v. Gelder N°. 25, bl. 124.
— » 21.	Utrecht.	Deventer.	Berigt der terugkomst van den graaf van Renenberg N°. 19, bl. 122.
— » »	»	Karel, hert. v. Gelder.	In zake van Jan Bor en Dirk van Zuylen N°. 20, bl. 122.
— » »	»	krijgsl. in het Sticht.	Verzoek om dadelijk te vertrekken » 21, » 122.
— » » Heidelb.	Biss. v. Utrecht.	5 kapitt. van Utrecht.	Over de tot zijne confirmatie benodigde gelden N°. 22, bl. 122.
— » »	Hooftlieden en knechten in het Sticht.	3 staten van »	Dat zij hunne dienst der staten aanbieden en verzoeken van levensmiddelen te worden voorzien N°. 23, bl. 123.
— » 25, Rozendaal	Karel v. Gelder.	» »	Betuiging zijner vriendschap jegens het Sticht N°. 24, bl. 123.
— » »	Hooftlieden en knechten in het Sticht.	» »	Herhalen hem verzoek om levensmiddelen, verzoeken de loslating hunner gevangen genomen kameraden N°. 26, bl. 124.
— » 26.	Utrecht.	Amersfoort.	Verzoek geen levensmiddelen te zenden aan deze krijgslieden N°. 27, bl. 124.
— » 30.	»	Naarden.	Hetzelfde verzoek » 28, » 125.
— Julij 2, Heidelb.	Biss. v. Utrecht.	3 staten van Utrecht.	Zending van Schenck Veltin, heer van Erpach en Wolfen van Affenstein N°. 29, bl. 125.
— » 4, Arnhem.	Karel, hertog v. Gelder.	5 kapitt. van »	Over de schuldvordering van Johan van Zuylen van Nyevelt N°. 30, bl. 125.
— » » »	» »	3 staten van »	Over het vertoef der vreemde krijgsknechten in het Sticht N°. 31, bl. 126.
— » 17.	» »	5 kapitt. van »	Over de klagte v. Zwolle tegen hem » 32, » 126.
— » 20, Erembreitstein.	Reichart, aartsbiss. v. Trier.	bisschop van »	Zending zijner gedeputeerden » 33, » 126.
— » 23.	Utrecht.	Aelbert Foeck.	Ter zake van Aernt van Heiden » 34, » 126.
— » 26, 's Hage.	A. van Lalaing, graaf v. Hoogstraten.	3 staten van »	Verzoek van teruggave van aan bisschop Frederik v. Baden geleend geschut N°. 35, bl. 127.
— » »	Zwolle.	5 kapitt. van »	Over hare geschillen met Kampen » 36, » 127.
— » 28.	Utrecht.	stadhouder en raad v. Holland.	Over het schatten harer burgeren in den landen van Arkel N°. 37, bl. 128.
— Aug. 1.	»	Amersfoort.	Klagte der geërfden in Leusden over de uitzetting ten behoeve der Reensche knechten N°. 38, bl. 129.
— » 4.	»	A. van Lalaing, graaf van Hoogstraten.	Over de Haagsche vlugtingen naar Utrecht N°. 39, bl. 129.
— » 6, huize Egmond.	Graaf v. Egmond.	kapittel van den Dom Utrecht.	Bedankt voor de aan Pieter v. Eynde, priester, bewezene dienst N°. 40, bl. 129.
— » 7, 's Hage.	Stadh. en raad van Holland.	3 staten van Utrecht.	Zending van Dirk van Vuytwijck, secret. van hof van Holland N°. 41, bl. 130.
— » 20.	Utrecht.	Amsterdam.	Over de gewone dagvaart te Kokengen N°. 42, bl. 130.
— » »	»	Wijk bij Duurstede.	Verzoek om geen houtgewas te halen van het erf Riebeeck N°. 43, bl. 130.
— » 25.	Kampen.	3 staten van Utrecht.	Berigt der inneming van den huize Bockhorst door de Gelderschen N°. 44, bl. 130.

DAGTEEKEN. EN PLAATS.	DOOR WIEN GES.	AAN WIEN GESCHR.	HOUDENDE.
1524, Aug. 27.	Utrecht.	graaf van Rennenberg.	Verzoek van geleide voor de dagvaart te Nuys. Aandringing op de komst des bisschops No. 45, bl. 130.
— „ 28.	Schenk Velten, h. v. Erpach en dr. Wolf van Affenstein.	3 staten van Utrecht.	Toezending van dit geleide. Berigt, dat zij aan dit verzoek hebben voldaan No. 46, bl. 131.
— „ 30.	Karel, hertog v. Gelder.	„ „	Over de cerloosheid van Adriaan van Reede, betuiging van zijn ongenoegen over diens benoeming tot bevelhebber van Duurstede No. 47, bl. 131.
— „ 31.	Bernt Freyze v. Dolre.	„ „	Ter dier zake „ 48, „ 131.
— Sept. 3.	Utrecht.	Otto v. Haeften, drost op het blokhuis voor Deventer.	Over het belasten harer kooplieden „ 49, „ 132.
— „ 4.	Karel, hertog v. Gelder.	3 staten van Utrecht.	Ter zake van Adriaan van Reede „ 50, „ 132.
— „ 5.	Wijk bij Duur- stede.	„ „	Berigt hare gedep. niet ten kapittel-generaal te kunnen zenden No. 51, bl. 132.
— „ „	„ „	Oudewater.	Over den uitvoer van koren „ 52, „ 132.
— „ 9, Duursted.	Bernt Freize v. Dolre.	3 staten van Utrecht.	Ter zake van Adriaan van Reede „ 53, „ 132.
— „ 12, Nuis.	Thomas v. Nye- kerken, koor- biss. v. Utrecht.	gedep. der „	Mededeelingen betreffende de dagvaart te Nuys No. 54, bl. 133.
— „ „	Onderzaten van Amerongen.	3 staten van „	Over de aanranding van den huize Amerongen door Christoffel van Weze No. 55, bl. 133.
— „ „	„ „	„ „	Klagte deswege v. Johan v. Hemert „ 56, „ 134.
— „ „	„ „	„ „	Verdediging dezer daad door Christoffel van Weze No. 57, bl. 134.
— „ 24, het Loo.	Karel, hertog v. Gelder.	„ „	Over zijne krijgslieden in het Sticht „ 58, „ 135.
— „ 25, ter Haar.	Steven v. Zuylen van Nyevelt.	„ „	Verzoek om te Utrecht te komen bijwonen het kapittel-generaal, of dit anders te Wijk bij Duurstede te beleggen No. 59, bl. 135.
— „ 27, Brussel.	Margaretha van Oostenrijk.	bisschop van „	Over de schuldvordering v. Jacob van Quarribe vroeger kapitein te Duurstede No. 60, bl. 135.
— „ 30, Arnhem.	Karel, hertog v. Gelder.	3 staten van „	Zending van Anthonis Venrode „ 61, „ 135.
— Oct. 5.	Utrecht.	bisschop van „	Verzoek om van Valentijn van der Voort als notaris van het consistorie te continueren No. 62, bl. 136.
— „ 7.	„ „	Floris van Egmond, heer v. IJsselstein. Amersfoort.	Over den uitvoer van koren „ 63, „ 136.
— „ 8.	„ „	„ „	Verzoek om hare gedep. naar Utrecht te zenden No. 64, bl. 136.
— „ 12.	„ „	Karel, hert. v. Gelder.	Over de aanhouding harer lederkoopers te Altena No. 65, bl. 136.
— „ 14.	Onderzaten van Abcoude, Ou- koop, enz.	„ „	Over de afdamming van den watergang 't Gein door Amsterdam No. 66, bl. 136.
— „ 21, Mechelen.	Margaretha van Oostenrijk.	bisschop van Utrecht.	Over de nagelatene goederen van Philips, bis- schop van Bourgondië No. 67, bl. 137.
— „ 22, Arnhem.	Karel, hertog v. Gelder.	3 staten van „	Over de werving van krijgslieden door den bisschop van Utrecht No. 68, bl. 138.
— „ 25, „	„ „	„ „	Ter dier zake. „ 70, „ 138.

DAGTEEKEN. EN PLAATS.	DOOR WIEN GES.	AAN WIEN GESCHR.	HOUDENDE.
1524, Oct. 28, Arnhem.	Karel, hertog v. Gelder.	3 staten van Utrecht.	Zending van het verzochte geleide N ^o . 69, bl. 138.
— » 29, Antwerp.	Willem Heda.	kapittel van den Dom te Utrecht.	Over den prijs en aankoop van gouden lakenen voor koorkappen, enz. N ^o . 71, bl. 139.
— » » Duurstede.	Biss. v. Utrecht.	3 staten van Utrecht.	Ter zake van Heikoop en Abcoude » 72, » 139.
— » 30.	Utrecht.	Jan Ruysch, oudburg. van Utrecht.	Over de aanneming der knechten door den bisschop N ^o . 73, bl. 140.
— Nov. 2, 's Hage.	Presidenten raden van Holland.	3 staten van Utrecht.	Over het herstellen der dijken » 74, » 140.
— » » Groenfort.	Karel, hertog v. Gelder.	» »	Over de aanneming der knechten door den bisschop N ^o . 76, bl. 141.
— » 3. Arnhem.	Gedeput. Melis van Zuylen van Nyevelt, Jan van Renesse en Adam van Diemen.	» »	Onderhandelingen met den hertog van Gelder N ^o . 75, bl. 141.
— » 4.	Utrecht.	Amsterdam.	Over den uitvoer van koren » 77, » 142.
— » 5.	Evert Zoudenbalch.	bisschop van Utrecht.	Verzoek om zijn broeder Hendrik met de thesaurie v. d. Dom te begunstigen N ^o . 78, bl. 143.
— » 7.	Hoorn.	kapittel van den Dom te Utrecht.	Over het bezwaar der vele heilige dagen in de proostdij van West-Friesland N ^o . 79, bl. 143.
— » » Duurstede.	Biss. v. Utrecht.	3 staten van Utrecht.	Over den Diemerdijk » 80, » 143.
— » 8, »	» »	» »	Ter zake van die van Cortrijk, Breukelen, enz. met Abcoude, van een door de Gelderschen ontnomen schip N ^o . 81, bl. 143.
— » 9.	Karel, hertog v. Gelder.	» »	Verleening van geleide aan de bisschoppelijke raden en gedep. der staten N ^o . 82, bl. 144.
— » »	Amersfoort.	» »	Over de uitzettingen van 8,000 g. g. en 44,000 g. N ^o . 83, bl. 144.
— » 10.	3 staten v. Utr.	bisschop van »	Berigt dit geleide te hebben bekomen » 84, » 144.
— » » »	Biss. van »	3 staten van »	Berigt van Geldersche krijgslieden voor Reenen en ter Horst N ^o . 85, bl. 144.
— » 11, Amsterd.	» »	kapittel van den Dom te Utrecht.	Verzoek om Hendrik Zoudenbalch hunne thesaurie te schenken N ^o . 86, bl. 144.
— » 12, Arnhem.	Karel, hertog v. Gelder.	3 staten van Utrecht.	Over een aangehouden rijdende bode » 87, » 145.
— » 13, Duursted.	Daniel van Bouchout en verdere bissch. raden.	» »	Over de schuldvordering v. Jacob v. Quaribbe N ^o . 88, bl. 145.
— » 15, Deventer.	Frederik de Koninck, kan. v. den Dom te Utrecht en G. Suggestode.	» »	Over de onderhandelingen met den hertog v. Gelder N ^o . 89, bl. 145.
— » 19.	Utrecht.	Amersfoort.	Over het vinden der 2,000 guldens » 90, » 146.
— » 26.	»	»	Over het huisgeld » 91, » 146.
— » »	Hoorn.	kapittel van den Dom te Utrecht.	Over de veelvuldigheid der heilige dagen in West-Friesland. N ^o . 92, bl. 146.
— (zonder verdere dagt.)	Biss. v. Utrecht.	3 staten van Utrecht.	Over het schatten der goederen van St. Jan tot vinding der 46,000 g. N ^o . 93, bl. 146.
	Vicedeken en kapittel, en bevelheb. v. Jan Ingenwinkell, pronotarius v. Rome.	bisschop van »	Ter dier zake » 94, » 147.

DAGTEEKEN. EN PLAATS.	DOOR WIEN GES.	AAN WIEN GESCHR.	HOUDENDE.
1525, Jan. 11, Deventer.	Biss. v. Utrecht.		Aanstelling van Anthonys v. Ruytenberge tot richter van Delden N ^o . 95, bl. 148.
— » 16, ter Haer.	Steven v. Zuylen v. Nyevelt.	3 staten van Utrecht.	Verzoek om insgelijks binnen Utrecht te mogen vlugten N ^o . 96, bl. 148.
— Febr. 16, Arnhem.	Karel, hertog v. Gelder.	» »	Over vijandelijkheid van Deventer tegen hem N ^o . 97, bl. 149.
— » 17.	Hoorn.	mr. Jan van Vuytterwijk en mr. Jan Drolshagen en verdere kapittel v. den Dom te Utrecht.	Over mr. Jan Heterzen, verdacht van ketterij N ^o . 98, bl. 149.
— » »	3 staten v. Utr.	bisschop van Utrecht.	Over den toevoer van levensmiddelen aan de knechten. N ^o . 99, bl. 149.
— » 20, Amersf.	Biss. van »	3 staten van »	» » » 100, » 150.
— » 25, Antwerp.	Margaretha van Oostenrijk.	» »	Ter zake der Gooische veenen » 101, » 150.
— Maart 7, Mechelen.	» »	» »	Over de herstelling van den Rijndijk en verdieping van den IJssel N ^o . 102, bl. 151.
— » 9, Duursted.	Biss. v. Utrecht.	» »	Over het vinden van gelden ter verdediging van 't Sticht N ^o . 103, bl. 151.
— » 13, Arnhem.	Karel, hertog v. Gelder.	kapittel van den Dom te Utrecht.	Verzoek om te zorgen dat hem geen overlast geschiede door Gerrit Zoudenbalch en adhe-renten N ^o . 104, bl. 152.
— » 14, Duursted.	Biss. v. Utrecht.	5 kapitt. van Utrecht.	Over verzochte stukken » 105, » 152.
— » 17, »	» »	» »	Over de opbrenging der 50,000 g. » 106, » 152.
— » 19, 's Hage.	» »	» »	Uitspraak van het hof van Holland in zake der Gooische veenen N ^o . 108, bl. 153.
— » 25.	Gerrit v. Zuylen v. Nyevelt.	3 staten van »	Omstandige verdediging klagte over Evert Zoudenbalch en Goert v. Voorde N ^o . 109, bl. 154.
— » 30, Mechelen.	A. van Lalaing, graaf v. Hoogstraten.	Floris van Egmond, heer van IJsselstein.	Over de overstrooming zijner landen, de betaling zijner gelden, terughouding der krijgslieden door den hertog van Gelder, nieuws-tijdingen N ^o . 107, bl. 152.
— April 3, Duursted.	Biss. v. Utrecht.	3 staten van Utrecht.	Over de opbrenging v. de 46,000 g. » 110, » 155.
— » 18, Hoorn.	Johannes Michael Waldorian.	kapittel van den Dom te Utrecht.	Over Wilhem Otto, priester, verdacht van ketterij N ^o . 112, bl. 157.
— » 20.	Biss. v. Utrecht.	» »	Open brief inhoudende bepalingen om de rust en vrede in het Sticht te handhaven N ^o . 111, bl. 156.
— » »	Stadh. en president en raden van Holland.	deken v. West-Friestl.	Ter dier zake » 113, » 157.
— Mei 20, Mechelen.	Margaretha van Oostenrijk.	5 kapitt. van Utrecht.	Over de nagelatene goederen van Philips van Bourgondië N ^o . 114, bl. 158.
— Junij 7.	Stadhouder van Kleef.	Floris van Egmond, heer van IJsselstein.	Over eene te houden dagvaart met den hertog v. Gelder te 's Hertogenbosch N ^o . 115, bl. 158.
— » 8.	's Hertogenbosch.	» »	Over verdachten van ketterij » 116, » 158.
— » 10, Duursted.	Biss. v. Utrecht.	3 staten van Utrecht.	Over zekere geschillen tusschen Utrecht en den heer van Brederode N ^o . 117, bl. 159.
— » » 's Hage.	Marcelis van Zegerscappelt.	Floris van Egmond, heer van IJsselstein.	Over de Luterianen in Holland » 118, » 159.
— » » Bruell.	Herman, aartsbisschop van Keulen.	» »	Over de oproerige boeren in Oberl. » 112, » 159.
— » 11, Duursted.	Biss. v. Utrecht.	3 staten van Utrecht.	Over het doorgraven der waarden v. den heer van Brederode N ^o . 120, bl. 159.
— » 12.	Aelbert Storm.	Floris van Egmond, heer van IJsselstein.	Over vijandelijkheid. d. Geldersohen » 121, » 160.

DAGTEEKEN. EN PLAATS.	DOOR WIEN GES.	AAN WIEN GESCHR.	HOUDENDE.
1525, Junij 19, S. Geertruidenb.	A. van Lalaing, graaf v. Hoogstraten.	3 staten van Utrecht.	Over den uitvoer van koren N ^o . 122, bl. 160.
— » 21.	Amsterdam.	» »	» » » 123, » 160.
— » 27, Duursted.	Biss. v. Utrecht.	» »	Toezending van het afschrift van den vorigen brief, zie N ^o . 122 N ^o . 124, bl. 161.
— Julij 1, Arnhem.	Karel, hertog v. Gelder.	» »	Over het leveren van gijzelaars in gevolge het bepaalde op de dagvaart aan de Grebbe N ^o . 125, bl. 161.
— » 7, Brussel.	Joestensoen van Burch.	Floris van Egmond, heer van IJsselstein.	Over familieaangelegenheden » 126, » 161.
— » 11, Lille.	Charles de Croy.	» »	Nieuwstijdingen uit het leger » 127, » 162.
— » 15, Duursted.	Biss. v. Utrecht.	Margaretha van Oostenrijk.	Ter zake van geschillen tusschen den stadhouder des keizers te Steenwijk en den ambtman van Vollenhoven N ^o . 128, bl. 162.
— » 18, 's Hertogenbosch.	Henrick Duchvlijs	Floris van Egmond, heer van IJsselstein.	Over de oproerige bewegingen onder de burgers dier stad N ^o . 129, bl. 162.
— » » Rosande.	Jacob v. Apclteren, domdeken.	3 staten van Utrecht.	Over een geschenk aan den hertog v. Gelder van wege de staten N ^o . 130, bl. 163.
— » 22.	Johan, graaf van Salm, heer v. Rijfferscheit.	Floris van Egmond, heer van IJsselstein.	Bijzondere zaken » 131, » 164.
— » 24, Heusden.	A. van Lalaing, graaf v. Hoogstraten.	» »	Over de geschillen der stad Hertogenbosch N ^o . 132, bl. 164.
— » » Duurstede.	Biss. v. Utrecht.	3 staten van Utrecht.	Over de dagvaart van het klooster Wildesem N ^o . 133, bl. 165.
— » 29, »	» »	» »	» » » 134, » 165.
— Aug. 31, »	» »	kapittel van den Dom te Utrecht.	Over het interdikt van Hoorn » 135, » 165.
— Sept. 3.	Zwolle.	5 kapitt. van Utrecht.	Over het ontslaan v. mr. Henrick v. Almelo uit de S. Jeronimus school te Utrecht N ^o . 136, bl. 165.
— » 6.	Amersfoort.	3 staten van »	Over de uitzetting ter vinding der voorgeshotene penningen van wege de geestelijkheid; over de Gooische veenen N ^o . 137, bl. 166.
— » 18, 's Hage.	Margaretha van Oostenrijk.	bisschop van »	Zending van Jan Duvoird, raad van Holland N ^o . 138, bl. 166.
— » 22, »	» »	» »	Bevelschrift tot betaling van Frits van Grombach en zijne bezetting op het blokhuis v. Harlingen N ^o . 139, bl. 166.
— Oct. 1, Duursted.	Biss. v. Utrecht.	3 staten van »	Over eene te houden dagvaart » 140, » 167.
— » 2, »	» »	» »	Vaststelling der Heilige dagen » 141, » 167.
— » 8, 's Hertogenbosch.	Willem Heda.	kapittelen van Oud-Munster, S. Pieter en S. Marie te Utrecht.	Over geestelijke aangelegenheden » 142, » 167.
— » 27, Antwerp.	Deken en kapittel v. S. Marie te Antwerpen.	» »	» » » 144, » 168.
— Dec. 12, 's Hage.	Stadh. en raad van Holland.	3 staten van Utrecht.	Over de dagvaart te Schoonhoven » 143, » 168.
1526,	Floris v. Egmond, heer van IJsselstein.	» »	Verbond van vriendschap tusschen hem en Utrecht N ^o . 145, bl. 170.
— Febr. 17.	Biss. v. Utrecht.	» »	Aanstelling v. Jacob v. Zuylen v. Nyvelt tot kastelein v. ter Eem N ^o . 146, bl. 171.

DAGTEEKEN. EN PLAATS.	DOOR WIEN GES.	AAN WIEN GESCHR.	HOUDENDE.
1526, Maart 6, Wijk te D.	Pieter Jansz. v. Genderen, priest.	kapittel van den Dom te Utrecht.	Over den bisschoppelijken myter en staf van David van Bourgondië No. 147, bl. 171.
— „ 7, Mechelen.	Margaretha van Oostenrijk.	3 staten van Utrecht.	Over de herstelling van den Rijndijk en verdieping van den IJssel No. 148, bl. 171.
— „ 13, Arnhem.	Karel, hertog v. Gelder.	kapittel van den Dom te Utrecht.	Over Gerrit Zoudenbalch en de zijnen No. 149, „ 172.
— „ 15, Mechelen.	A. van Lalaing, graaf v. Hoogstraten.	Floris van Egmond, heer van IJsselstein.	Nieuwstijdingen uit het leger „ 150, „ 172.
— „ 16.			Verklaring der gedep. des bisschops en der staten, dat de dagvaart te 's Hage gehouden wordt zonder prejudicie van de daartoe gewone plaats de Putkuip No. 151, bl. 172.
— „ „	Dijkgr. en heemraden van den Lekdijk.	3 staten van Utrecht.	Over het afdanken der huislieden „ 152, „ 173.
— „ „	Jacob v. Amstel van Mijnden, hofmeester.	Thomas van Nyekeren, raad des bisschops.	Over het graven der veenen „ 153, „ 173.
— „ 18, Arnhem.	Karel, hertog v. Gelder.	kapittel van den Dom te Utrecht.	Over wederregtelijke bemoeijingen in de proostdij Arnhem No. 154, bl. 173.
— „ „	Reenen.	3 staten van Utrecht.	Over de krijgslieden „ 155, „ 174.
— „ 20, Duursted.	Bisschopp. raden.	„ „	Ter zake v. Heikoop en Abcoude „ 156, „ 174.
— „ 21, Amersf.	Karel, hertog v. Gelder.	Utrecht.	Over Hendrik Zoudenbalch en de zijnen No. 157, bl. 174.
— „ „	Reenen.	3 staten van „	Berigt hare gedep. niet ten kapittel-generaal te kunnen zenden No. 158, bl. 175.
— „ 22.	Wijk bij Duurs.	„ „	„ „ „ „ 159, „ 175.
— „ 31, Mechelen.	A. van Lalaing, graaf v. Hoogstraten.	Floris van Egmond, heer van IJsselstein.	Nieuwstijdingen, 't huis ter Amcide „ 160, „ 175.
— April 3, Gonda.	„ „	„ „	„ „ „ „ 161, „ 176.
— „ 10, Sevilla.	Michiel Gilles.	„ „	„ „ „ „ 162, „ 176.
— „ 24, Montfoort.	Charlotte v. Brederode.	3 staten van Utrecht.	Over de herstelling v. d. Rijndijk „ 163, „ 176.
— „ 27, Mechelen.	A. van Lalaing, graaf v. Hoogstraten.	Floris van Egmond, heer van IJsselstein.	Nieuwstijdingen, bestand met Gelderland No. 164, bl. 177.
— Mei 3. „	„ „	„ „	„ „ „ „ 165, „ 177.
— „ „ „	„ „	„ „	„ „ „ „ 166, „ 178.
— „ „ „	„ „	„ „	„ „ „ „ 167, „ 179.
— „ 6, Perpignan.	Michiel Gilles.	„ „	„ „ „ „ 168, „ 179.
— „ „ Mechelen.	A. van Lalaing, graaf v. Hoogstraten.	„ „	„ „ „ „ 169, „ 180.
— „ „ „	„ „	„ „	„ „ „ „ 170, „ 180.
— „ „ Montfoort.	Charlotte v. Brederode.	3 staten van Utrecht.	Over de dagvaart met Holland „ 170, „ 180.
— „ 21, Arnhem.	Karel, hertog v. Gelder.	kapittel van den Dom te Utrecht.	Verzoek om eene prebende voor den zoon van Hendrik de Graaf No. 171, bl. 181.
— Junij 1.	Hendrik de Graaf, erfvoogd van Erkelens.	„ „	Hetzelfde verzoek „ 172, „ 181.
— „ 5.	Vicedeken en kapittel v. d. Dom te Utrecht.	Franciscus Souck, kan. te Utrecht.	Over de opengevallene decanie door den dood van Jacob van Apelteren No. 173, bl. 181.
— „ 6, Arnhem.	Karel, hertog v. Gelder.	kapittel van den Dom te Utrecht.	Verzoek om deze decanie voor Wijnant van Arnhem No. 174, bl. 181.

DAGTEEKEN. EN PLAATS.	DOOR WIEN GES.	AAN WIEN GESCHR.	HOUDENDE.
1526, Junij 15, IJsselstein.	Willem Torck.	3 staten van Utrecht.	Over de uitpanding zijner pachters te Brue- kelen N ^o . 175, bl. 182.
— " "	Jan van der Aa.	Floris van Egmond, heer van IJsselstein.	Over de heerlijkheid van Spick " 177, " 182.
— " 16.	Arnt van Bouc- houlz, Jan Ha- gen, en Henri- cus Creeft, gra- felijke ambten. te Grave.	" "	Over de verlegging van den Maastol v. Kuijck naar Grave N ^o . 178, bl. 182.
— " 17, Arnhem.	Karel, hertog v. Gelder.	" "	Vriendschappelijk schrijven " 176, " 182.
— " " Gend.	A. van Lalaing, graaf v. Hoog- straten.	" "	Krijgszaken, nieuwstijdingen " 180, " 184.
— " "	Jacob van Amstel van Mijnden.	" "	Nieuwstijdingen, rijksdag te Spiers " 181, " 185.
— " 21, Elwangen.	Biss. v. Utrecht.	3 staten van Utrecht.	Over gerezene geschillen in Utr. " 179, " 184.
— " 23.	Amersfoort.	" "	Over de Gooische veenen " 182, " 186.
— " 26, Brussel.	A. van Lalaing, graaf v. Hoog- straten.	Floris van Egmond, heer van IJsselstein.	Nieuwstijdingen, krijgszaken " 183, " 186.
— Julij 3.	Loeff v. Honselaer	" "	Over door Utr. ontnomen goederen " 184, " 186.
— " 10.	Otto van Mael- sen, kann. v. den Dom te Utrecht.	" "	Verklaring betreffende een aangeaan huwelijk van Alidt, vroeger dienstmaagd v. Maarten van Rossum N ^o . 185, bl. 187.
— " 23, Buren.	Floris v. Egmond, heer van IJssel- stein.	kapittel van den Dom te Utrecht.	Verzoek afschrift v. familiepapieren " 186, " 187.
— " 28.	Jenneken van den Creeff.	Floris van Egmond, heer van IJsselstein.	Nieuwstijdingen uit Antwerpen " 187, " 187.
— " 30.	Kuilenburg.	3 staten van Utrecht.	Over het Kuilenburgsche veer " 188, " 188.
— Aug. 7, 's Hage.	Keizerlijke raden.	Floris van Egmond, heer van IJsselstein.	Over de verdediging d. grenssteden " 189, " 188.
— " 8.	Amersfoort.	3 staten van Utrecht.	Over de Gooische veenen " 190, " 188.
— " 17.	Lubbert Torck.	Floris van Egmond, heer van IJsselstein.	Krijgszaken " 191, " 188.
— " 19.	Gouda.	3 staten van Utrecht.	Afstelling v. arresten op Utrechtsche goederen N ^o . 192, bl. 188.
— " 21, Grave.	Floris v. Egmond, heer van IJssel- stein.	" "	Over de opbreking van den dam " 193, " 189.
— " "	Christiern, ko- ning van Dene- marken.	Floris v. Egmond, h. van IJsselstein, A. van Lalaing, graaf van Hoogstraten en Adloff v. Beveren.	Verzoek om geld en krijgsvolk ter herwinning zijner landen N ^o . 194, bl. 189.
— Oct. 15, 's Hage.	President en ra- den v. Holland.	kapittel van den Dom te Utrecht.	Verzoek der beide parochie-kerken v. Amster- dam om ontheffing v. d. ban N ^o . 195, bl. 191.
— " 29, " "	" "	" "	" " " " " 196, " 191.
— Nov. 1, Duursted.	Biss. v. Utrecht.	3 staten van Utrecht.	Over het stuivergeld " 197, " 191.
— " " "	Floris v. Egmond, heer van IJssel- stein.	" "	Over de zaak van Willem Torck " 198, " 191.
— " 11, Arnhem.	Karel, hertog v. Gelder.	Collaart.	Over zijne onderhandelen met den keizer N ^o . 199, bl. 191.

DAGTEEKEN. EN PLAATS.	DOOR WIEN GES.	AAN WIEN GESCHR.	HOUDENDE.
1526, Nov. 12.	Biss. v. Utrecht.	3 staten van Utrecht.	Over eene dagvaart met Holland N°. 200, bl. 192.
— » 17.	Collart.	Floris van Egmond, heer van IJsselstein.	Onderhandelingen tusschen den hertog van Gelder en den keizer met een afschrift van een brief des hertogs N°. 201, bl. 192.
— » 20.	5 kapitt. v. »	» »	Ter zake van Willem Torck » 202, » 192.
— » 24, Grave.	Floris v. Egmond, heer van IJssel- stein.	5 kapitt. van Utrecht.	» » » 203, » 193.
— » 27, Brussel.	Margaretha van Oostenrijk.	3 staten van »	Vriendschappelijk schrijven » 204, » 193.
— » » »	A. van Lalaing, graaf v. Hoog- straten.	Floris van Egmond, heer van IJsselstein.	Nieuwstijdingen » 205, » 193.
— Dec. 9, »	» »	» »	» » 206, » 194.
— » 30.	Collart.	» »	» » 207, » 195.
— » 31, 's Hage.	A. van Lalaing, graaf v. Hoog- straten.	3 staten van Utrecht.	Over den Lekdijk » 208, » 195.
1527, Jan. 6.	Collart.	Floris van Egmond, heer van IJsselstein.	Nieuwstijdingen » 209, » 195.
— » 12, Duursted.	Biss. v. Utrecht.	3 staten van Utrecht.	Over hem toegezondene schriften » 210, » 196.
— » » »	» »	» »	Beschrijving der 3 staten van Utrecht over het huisgeld van 1513 N°. 211, bl. 196.
— Febr. 13, Deventer.	Bisschoppel. ra- den, staten v. Overijsscl.	» »	Over de onderhandelingen met den hertog v. Gelder N°. 212, bl. 196.
— » 18, Arnhem.	Karel, hertog v. Gelder,	» »	Over geleide voor de gedep. der 3 staten N°. 213, bl. 197.
— » »	» »	» »	Geleide aan hen verstrekt » 214, » 197.
— » 22, Utrecht.	Amelis v. Zuylen van Nyevelt, domdeken.	» »	Beschrijving der 3 staten v. Utrecht over het landregt N°. 215, bl. 197.
— » 25, Arnhem.	Karel, hertog v. Gelder.	» »	Zending zijner gedeputeerden » 216, » 197.
— Maart 9, Utrecht.	Bernardus van Haarlem, vice- domdeken.	» »	Beschrijving der 3 staten van Utrecht over de zending der gedep. ter dagvaart te 's Hage N°. 217, bl. 198.
— » 12.	Amersfoort.	» »	Berigt hunne gedep. ter kapittel-generaal niet te kunnen zenden wegens onveiligheid der wegen N°. 218, bl. 198.
— » 20.	Frederik v. Zuy- len v. Nyevelt.	kapittel van den Dom te Utrecht.	Over de visscherij in de Lek » 219, » 198.
— » 24.	3 staten v. Utr.	Walraven van Brede- rode.	Verzoek om ten kapittel-generaal te komen N°. 220, bl. 198.
— » » Vianen.	Walraven v. Bre- derode.	3 staten van Utrecht.	Over zijn geschil met den bisschop ter zake van verleende geleide aan eenige hoofdlie- den en knechten N°. 221, bl. 198.
— » »	Michiel Mercator.	Floris van Egmond, heer van IJsselstein.	Verslag eener zending » 222, » 199.
— » 28.	Karel, hertog v. Gelder.	3 staten van Utrecht.	Over de geschillen v. Walraven v. Brederode met den bisschop N°. 223, bl. 200.
— » »	» »	bisschop van »	Ter dier zake » 224, » 200.
— April 1. »	Walraven v. Bre- derode.	3 staten van »	» » » 225, » 200.
— » »	Amelis v. Zuylen van Nyevelt, domdeken.	Lubbert de Wael.	Beschrijving ten kapittel-generaal over de dag- vaart te 's Hage N°. 226, bl. 201.

DAGTEEKEN. EN PLAATS.	DOOR WIEN GES.	AAN WIEN GESCHR.	HOUDENDE.
1527, April 2, Arnhem.	Karel, hertog v. Gelder.	kapittel van den Dom te Utrecht.	Over de prebende v. Joh. Lomel N°. 227, bl. 201.
— » 6.	Amelis v. Zuylen v. Nyevelt.	Utrecht.	Beschrijving van het kapittel-generaal over de veenen en afdamming der A N°. 228, bl. 202.
— » 7, Gulden Spijker.	Karel, hertog v. Gelder.	3 staten van Utrecht.	Zending van Wijnand van Arnhem ter zake der geschillen tusschen Walraven van Brederode en den biss. v. Utrecht N°. 229, bl. 202.
— » 11, Wagening.	» » » »	» » » »	» » » » 230, » 202.
— » » Duurstede.	Biss. v. Utrecht.	» » » »	» » » » 231, » 203.
— » » Buren.	Floris v. Egmond, heer van IJsselstein.	kapittel van den Dom te Utrecht.	Verzoek om eene prebende voor Willem Torck N°. 233, bl. 203.
— » 13, Montfoort	Charlotte v. Brederode.	3 staten van Utrecht.	Over de herstelling v. d. Rijndijk » 232, » 203.
— » 18, 's Hage.	President en raden v. Holl.	» » » »	Over de dagvaart ter zake van de herstelling van den Rijndijk N°. 234, bl. 203.
— » 21, Montfoort	Charlotte v. Brederode.	» » » »	» » » » 235, » 204.
— » 28, Arnhem.	Karel, hertog v. Gelder.	» » » »	Over de geschillen v. Walraven v. Brederode met den bisschop v. Utrecht N°. 236, bl. 204.
— Mei 1, Duursted.	Biss. v. Utrecht.	Gerrit Suggesterode, officiaal.	Over het grondgebied v. Oukoop » 237, » 204.
— » 3, Arnhem.	Karel, hertog v. Gelder.	3 staten van Utrecht.	Zending van Wijnand van Arnhem en Otto van Scherpenzeel N°. 238, bl. 204.
— » 5, Duursted.	Biss. v. Utrecht.	» » » »	Over de dagvaart te 's Hage » 239, » 204.
— » 11, Montfoort	Charlotte v. Brederode.	» » » »	Over de heerlijkheid Oukoop » 240, » 205.
— » 13.	3 staten v. Utr.	bisschop van » »	» » » » 241, » 205.
— » »	» » » »	» » » »	Over de geschillen met Zwolle » 242, » 206.
— » »	5 kapitt. v. »	Willem Torck.	Ter zake van zijn huis Nyenrode » 243, » 206.
— » 14, Duursted.	Biss. van »	Charlotte van Brederode.	Over de heerlijkheid Oukoop » 244, » 206.
— » 16, »	» » » »	3 staten van Utrecht.	» » » » 245, » 207.
— » » »	» » » »	» » » »	Over de geschillen met Zwolle » 246, » 208.
— » 20, »	» » » »	» » » »	Over de uitzetting » 247, » 208.
— » 21, Namen.	Walraven v. Brederode.	» » » »	Over zijne geschillen met den bisschop ter zake van het huis Ameyde N°. 248, bl. 209.
— » 26, Duursted.	Biss. v. Utrecht.	» » » »	Ter dier zake » 249, » 209.
— » » »	» » » »	Walraven v. Brederode.	» » » » 250, » 210.
— » 28, »	» » » »	» » » »	Over de vijandelijkheden der ballingen uit Amersfoort N°. 251, bl. 210.
— Junij 12,	Wijk bij Duurstede.	» » » »	Over de kosten der deputatiën in de geschillen tusschen Zwolle en d. hertog v. Gelder N°. 252, bl. 211.
— » 16, Buren.	Floris v. Egmond, heer van IJsselstein.	» » » »	Over de zaak van Willem Torck » 253, » 211.
— » 17, Duursted.	Biss. v. Utrecht.	» » » »	Over de uitzetting v. het huisgeld » 254, » 211.
— Julij 7.	Wyrieh, graaf van Limburg, heer van Oberstein.	Floris van Egmond, heer van IJsselstein.	Vriendschappelijk schrijven » 255, » 212.
— » 15, »	Biss. v. Utrecht.	5 kapitt. van Utrecht.	Over de nagelatene goederen van bisschop Philips van Bourgondië N°. 256, bl. 212.
— » 17, »	» » » »	3 staten van » »	Over de uitzetting v. het huisgeld » 257, » 212.
— » 22, »	» » » »	» » » »	Over de vijandelijkh. d. ballingen » 258, » 213.
— » » 's Hage.	Raden v. Holland.	» » » »	Over den Diemerdijk » 259, » 213.

DAGTEEKEN. EN PLAATS.	DOOR WIEN GES.	AAN WIEN GESCHR.	HOUDENDE.
1527, Julij 23.	Reenen.	3 staten van Utrecht.	Berigt niet te kunnen bezenden op het kapittel-generaal N°. 260, bl. 213.
— » 24.	Wijk bij Duurstede.	» »	» » » 261, » 213.
— » 25, Arnhem.	Karel, hertog v. Gelder.	» »	Over het binnen Utrecht toelaten v. Evert Zoudenbalch en Goeijert v. Voerde N°. 262, bl. 213.
— » 27, »	» »	» »	Over de nabootsing van zijne krijsuitmonstering N°. 263, bl. 214.
— » 28, Duursted.	Biss. v. Utrecht.	Thomas v. Nykerken en Joris van Solms, raden.	Over de vijandelijkh. d. ballingen » 264, » 214.
— » » »	» »	3 staten van Utrecht.	Verzoek om de staten en den raad v. Utrecht tegen morgen te doen bijeenkomen om zijne mededeelingen te ontvangen N°. 265, bl. 214.
— » 29.	Floris v. Egmond, heer van IJsselstein.	» »	Over de zaak van Willem Torck » 266, » 215.
— Aug. 2, Doorn.	Christoffel van Weze.	Geldersche bevelhebb. en 3 staten v. Utr.	Over gepleegd geweld aan eene vrouw te Driebergen N°. 267, bl. 215.
— » 4, Gend.	A. van Lalaing, graaf v. Hoogstraten.	president en raden v. Holland.	Over vijandelijkh. d. Gelderschen » 268, » 215.
— » 5, Duursted.	Biss. v. Utrecht.	3 staten van Utrecht.	Over het innemen binnen Utrecht van vreemd krijgsvolk N°. 269, bl. 216.
— » » Wijk bij D.	Thomas van Nykerken.	kapittel van den Dom te Utrecht.	Over de aanranding v. zijn huis binnen Utr. N°. 270, bl. 216.
— » » Duurstede.	Biss. v. Utrecht.	gilden en ondermannen v. Utrecht.	Over het innemen binnen Utrecht van vreemd krijgsvolk N°. 271, bl. 216.
— » »	Loef van Honsse-ler, Emont v. Buchel en Bartholomeus Meilinc, ambtenaren van den heer van IJsselstein.	Floris van Egmond, heer van IJsselstein.	Mededeeling v. loopende geruchten » 272, » 217.
— » 6, Utrecht.	3 staten v. Utr.	bisschop van Utrecht.	Over het innemen der Gelderschen binnen Utrecht N°. 273, bl. 217.
— » » Duurstede.	Biss. van »	3 staten van »	Over het plunderen van het huis van Thomas van Nykerken N°. 274, bl. 218.
— » » Buren.	Loef van Honsse-ler, Emont v. Buchel en Bartholomeus Meiling, ambtenar.	Floris van Egmond, heer van IJsselstein.	Krijgszaken » 275, » 218.
— » 7, 's Hage.	Raden v. Holland.	» »	Over de verdediging d. grenssteden » 276, » 218.
— » » Wagening.	Karel, hertog v. Gelder.	3 staten van Utrecht.	Zending van Maarten van Rossum met krijgsvolk N°. 277, bl. 219.
— » »	Gedep. v. Overijs-sel te Wijk bij Duurstede.	Utrecht.	Verzoek om met gedep. der staten te beraadslagen tot rust en vrede van den lande N°. 278, bl. 219.
— » 8, Duursted.	Biss. v. Utrecht.	Floris van Egmond, heer van IJsselstein.	Mededeeling v. d. stand v. zaken » 279, » 220.
— » 10, Arnhem.	Karel, hertog v. Gelder.	3 staten van Utrecht.	Over de uitzetting v. h. huisgeld » 281, » 220.
— » 12, Wijk bij D.	Gedep. v. Overijs-sel.	» »	Zending van Hermanus Kohe, secr. van De-venter N°. 280, bl. 220.

DAGTEEKEN. EN PLAATS.	DOOR WIEN GES.	AAN WIEN GESCHR.	HOUDENDE.
1527, Aug. 29, Woerden.	Frederick Wten Ham.	3 staten van Utrecht.	Over zijne geweldadigheden » 309, » 231.
— » 30, 's Hage.	Raden des keizers.	» » »	Over vijandelijkh. v. Oudewater N°. 310, bl. 232.
— » » IJsselstein.	Willem Torck.	» » »	Verzoek om te weten welk krijgsvolk in Utr. is binnen gelaten N°. 311, bl. 322.
— » » »	» » »	» » »	Verzoek vrijgeleide voor turf » 312, » 232.
— » » Woerden.	Dirk van Zuylen v. Hermelen.	» » »	Over zijne onzijdigheid » 313, » 232.
— Sept. 1, Montfoort	Montfoort.	5 kapitt. en ridderschap v. Utrecht.	» » » » 314, » 232.
— » » »	Charlotte v. Bredode.	3 staten van Utrecht.	Over het zenden naar Wijk bij Duurstede v. Hend. en Willem v. Montfoort N°. 315, bl. 233.
— » » »	Bernt Wten Enge.	» » »	Verklaart niets tegen het Sticht te zullen voornemen N°. 316, bl. 233.
— » 2, Rijsenb.	Gerard v. Kuilenburg en Rijsenburg.	» » »	» » » » 317, » 233.
— » 3.	Oudewater.	Utrecht.	Over de klagte v. een Utr. burger tegen haar N°. 318, bl. 233.
— » »	Walich Gerritsz., rentm. v. Leerdam en Ackoy.	Floris van Egmond, heer van IJsselstein.	Over vijandelijkheden in de heerlijkheid Ackoy en elders N°. 319, bl. 334.
— » 6, Duurstede.	Biss. v. Utrecht.	Schout en buurlieden in de Weert en buiten St. Katrijne poort.	Last om zich bij hem te komen verdingen N°. 321 en 322, bl. 234.
— » 7, Grave.	Floris v. Egmond, heer van IJsselstein.	Margaretha van Oostenrijk.	Om de hulp aan den biss. te verleen tegen de Utrechtschen en Gelderschen N°. 320, bl. 234.
— » 21, Mechelen.	Margaretha van Oostenrijk.	3 staten van Utrecht.	Ter zake hunner onderhandelingen met den biss. N°. 323, bl. 235.
— » » Montfoort	Charlotte v. Bredode.	» » »	Ter zake van ontroofd vee » 324, » 235.
— Oct. 2,			Memoriaal van het verhandelde op de dagvaart te Huissen N°. 325, bl. 235.
— » 7, Duurstede	Biss. v. Utrecht.	Utrechtsche burgers.	Omstandig schrijven ter zake zijner geschillen met Utrecht N°. 326, bl. 238.
— » 12, de Vaart.	Hoofdlieden en knechten aan de Vaart liggende.	3 staten van Utrecht.	Weigering om in hunne dienst te treden N°. 327, bl. 239.
— » 13, IJsselstein	Willem Torck.	Geldersche bevelh. en 3 staten v. Utrecht.	Ter zake van het bewaren van zijn huis Nyenrode voor schade N°. 328, bl. 240.
— » 20,	's Hertogenbosch.	kapittel van den Dom en stad Utrecht.	Over Gillis de Keizer » 329, » 240.
— » 22, Arnhem.	Karel, hertog v. Gelder.	» » »	Verzoek om eene prebende voor Johan Kyesspenninck N°. 330, bl. 240.
— » 24, 's Hage.	Jacob, heer van Castre.	3 staten van Utrecht.	Over vijandelijkheden der Utrechtsche knechten N°. 331, bl. 240.
— » »	» » »	» » »	Om teruggave van de geroofde goederen N°. 332, bl. 241.
— » 25, Mechelen.	Margaretha van Oostenrijk.	» » »	Over Gilles de Keizer » 333, » 241.
— » 21.	's Hertogenbosch.	» » »	Verklaring in zijne zaak » 334, » 241.
— » 29.	» » »	» » »	Ter dier zake » 335, » 241.
— » 30.	Biss. v. Utrecht.	Schout en buurlieden van Maarssebroek.	Aanmaning tot betaling v. het hun opgelegd ruitergeld N°. 336, bl. 242.
— » » 's Hage.	Raden v. Holland.	3 staten van Utrecht.	Over gepleegd geweld de Utr. » 337, » 242.

DAGTEEKEN. EN PLAATS.	DOOR WIEN GES.	AAN WIEN GESCHR.	HOUDENDE.
1527, Oct. 30.	Gedep. der staten van Utrecht.	gedep. staten van het Neder-Sticht.	Over de dagvaart te Huissen N°. 338, bl. 242.
— Nov. 1, Duurstede.	Biss. v. »	Floris van Egmond, heer van IJsselstein.	Verzoek om aan de regentes gelden te verzoeken tot betaling zijne krijgsl. N°. 339, bl. 243.
— » 2.	Aelbert van Egmond, kastelein van Woerden.	» »	Verzoek om teruggave v. geroofd vee » 340, » 243.
— » 9.	Naarden.	Utrecht.	» » » 341, » 243.
— » »	Kuilenburg.	» »	» » » 342, » 243.
— » 13, Wagening.	Karel, hertog v. Gelder.	kapittel van den Dom te Utrecht.	Zending van Christoffel v. Meurs » 343, » 244.
— » 20, Arnhem.	» »	3 staten van Utrecht.	Verzoek om Peter van Nijmeghen genade te schenken N°. 344, bl. 244.
— » 22, Hattem.	» »	» »	Om de kerk van Reenen te reconcilieren N°. 345, bl. 244.
— » 25.	Otto van Haeften.	Schout en bureu van Woudenberg.	Om terstond aan de versterking van het huis ter Eem te komen arbeiden N°. 346, bl. 244.
— » 26.	Amersfoort.	3 staten van Utrecht.	Klagte over vijandelijkheden der Utrechtsche en Geldersche krijgslieden N°. 348, bl. 244.
— » 28.	» »	» »	» over afgenomen goed » 349, » 245.
— Dec. 1.	Vianen.	Utrecht.	Open brief behelzende kennisgeving van het protest van Bartholomeus van Eck, kastelein aan de Vaart, tegen alle schade van inbraak, wegens de vernieling van de sluis N°. 350, bl. 245.
— » 2.	Bartholomeus v. Eck, kastelein aan de Vaart.	» »	Dit protest begeleidende missive » 351, » 246.
— » 8.	Amelis van Amstel van Mijnden.	Geldersche bevelhebb. en 3 staten v. Utr.	Berigt zijn huis Loenresloet in handen des bisschops te hebben gesteld N°. 352, bl. 246.
— » 15, Montfoort	Steven v. Zuylen van der Haer.	3 staten van Utrecht.	Verzoek om veiligheid tegen die v. den huizen Ham N°. 353, b. 246.
— » »	Charlotte v. Brederoode.	» »	Verzoek dat die van Kokengen niet worden geprest tot het bolwerken van het huis te Ham N°. 354, bl. 246.
— » 19, 's Hage.	President en raden v. Holl.	» »	Over de op Utr. goederen gelege arresten N°. 355, bl. 247.
— » 30.	Geldersche raden te Hattem.	» »	Over het schoutambt, en over Gooijert de Coninck N°. 356, bl. 247.
1528, Jan. 3, Mechelen.	Philibertus Naturrelli, proost v. Utrecht.	kapittel van den Dom te Utrecht.	Verzoek om de goederen zijne domproostdij voor schade te bewaren N°. 358, bl. 247.
— » 4.	Amersfoort.	3 staten van Utrecht.	Over vijandelijkheden van wege de Geld. en Utr. krijgslieden N°. 357, bl. 247.
— » » Duurstede.	Biss. v. Utrecht.	Buren van Kothen.	Ernstig verzoek om de versterking van het huis te Doorn te staken N°. 359, bl. 248.
1527, Dec. 21, huis te Doorn.	Christoffel v. Weze, drost en bevelhebber op het huis te Doorn.	» »	Last om schanskorven en horden te leveren op voormeld huis N°. 360, bl. 248.
1528, Jan. 7,	Amsterdam.	3 staten van Utrecht.	Klagte over vijandelijkheden van Utr. krijgslieden N°. 361, bl. 248.
— » »	Raden v. Holland.	» »	Over de op de Utrechtsche goederen gelege arresten N°. 362, bl. 249.
— » 10, Arnhem.	Karel, hertog v. Gelder.	Amersfoort.	Over de schade aan de goederen harer burgen toegebracht N°. 363, bl. 249.

DAGTEEKEN. EN PLAATS.	DOOR WIEN GES.	AAN WIEN GESCHR.	HOUDENDE.	
1528, Jan. 19, Elburg.	Karel, hertog v. Gelder.	3 staten van Utrecht.	Verzoek om de verzetting van den raad 14 dagen uit te stellen	N°. 364, bl. 250.
— „ 20.	Amersfoort.	Geldersche bevelhebb. en 3 staten v. Utr.	Over de executie op hare pachteren te Renswoude ter inning van de 100 g. g. hun ingelegd door de staten	N°. 365, bl. 250.
— „ „	<i>Hendrik de Graaf, Erfvoogd van Erkelens.</i>	<i>Amersfoort.</i>	„ „	„ 366, „ 250.
— „ 22.	„ „	Geldersche bevelhebb. en 3 staten v. Utr.	Toezending van de opgave der buiten de stad geërfde burgers	N°. 367, bl. 251.
— „ 23, „	Karel, hertog v. Gelder.	Karel, hert. v. Gelder.	Verzoek de hare voor schade te bewaren en om teruggave v. h. ontnomene	N°. 368, bl. 251.
— „ 26, „	„ „	Christoffel v. Meurs en Maarten v. Rossum.	Last om de geestelijken en voortvlugtige burgers in de stad te bieden	N°. 369, bl. 251.
— „ 30.	„ „	„ „	Last om aan Amersfoort het ontroofde terug te geven	N°. 370, bl. 251.
— „ „	Biss. v. Utrecht.	convent van S. Bethlehem buiten Utrecht.	Herhaald verzoek om hem de verzochte penningen binnen 8 dagen ter hand te stellen	N°. 371, bl. 252.
— Febr. 5.	Wijnant v. Arnh.	3 staten van Utrecht.	Over zekere uitbetaling v. renten	„ 372, „ 252.
— „ „	Adriaan v. Reede, maarschalk.	Maarten van Rossum.	Verzoek om geleide voor de dijkwerkers van den Lekdijk	N°. 373, bl. 252.
— „ 7.	Amersfoort.	Geldersche bevelhebb. en 3 staten v. Utr.	Over de betaling van uitgezette penningen	N°. 374, bl. 252.
— „ 12.	„ „	„ „	Over de inning der uitgezette penningen op die van Renswoude	N°. 375, bl. 253.
— „ 13.	„ „	„ „	Over de restitutie d. geledene schade	„ 376, „ 253.
— „ 15, Arnhem.	Karel, hertog v. Gelder.	kapittel van den Dom te Utrecht.	Nader verzoek om Johan Kyespenninck, met eene prebende te begiftigen	N°. 377, bl. 253.
— „ 20, Hattem,	„ „	Christoffel v. Meurs en Maarten v. Rossum, en 3 staten v. Utr.	Over de kosten van het versterken van het huis ter Eem	N°. 378, bl. 253.
— „ „	Albert van Egmond, kastelein v. Woerden en die stad.	3 staten van Utrecht.	Klagte over vijandelijkheden der krijgslieden	N°. 379, bl. 253.
— Maart 2.	Dijkgr. en heemraden v. d. Lekdijk te Duurs.	Geldersche bevelhebb. en 3 staten v. Utr.	Verzoek om geleide v. de dijkwerkers	„ 380 „ 254.
— „ 4, Montfoort	B. van Dunen, balyer van St. Jans orde.	„ „	Berigt niet te kunnen voldoen aan hun last van in de stad te komen	N°. 381, bl. 254.
— „ 8, Delft.	Thomas v. Nykerken, koorbischop.	5 kapitt. v. Utrecht.	Berigt dat hij op eigen gezag de dienst in de Domkerk niet kan komen verrigten	N°. 382, bl. 254.
— „ 10.	3 staten v. Utr.	Christoffel v. Meurs, Maarten v. Rossum gedep. der staten v. Utrecht.	Verzoek om het klooster Stein voor schade te bewaren	N°. 383, bl. 254.
— „ „	Amersfoort.	„ en de 3 staten van Utrecht.	Over het binnenlaten van verdachte krijgslieden	N°. 384, bl. 254.
— „ 16, Montfoort	Charlotte v. Brederoode.	stadhouder v. Gelderl. en 3 staten v. Utr.	Over de dingtaal van Lange Linschoten en Snellerwaarde	N°. 385, bl. 255.
— „ 24, Utrecht.	Geldersche bevelhebbers en gedeput. der 3 staten v. Utr.	Charlotte van Brederoode.	„ „	„ 386, „ 255.

DAGTEEKEN. EN PLAATS.	DOOR WIEN GES.	AAN WIEN GESCH.	HOUDENDE.
1523, Maart 29, Delft.	Thomas van Nykerken, koorbisschop.	5 kapitt. v. Utrecht.	Over het verrigten der dienst in de Domkerk N°. 387, bl. 256.
— » » Duursteds.	Biss. v. Utrecht.	Thomas aan Nykerken, koorbisschop.	» » » 388, » 256.
— » » Montfoort.	Charlotte v. Brederoede.	Geldersche bevelhebb. en 3 staten v. Utr.	Over een ontnoemen paard » 389, » 257.
— » » Deventer.	George Schenk, heer v. Tautenburg, stadh.	Floris van Egmond, heer van IJsselstein.	Berigt zijne krijgsverrigtingen in Overijssel en huldiging te Deventer N°. 390, bl. 257.
— » 31, Montfoort	Charlotte v. Brederoede.	Geldersche bevelhebb. en 3 staten v. Utr.	Over de vijandelijkheden der Utr. krijgslieden N°. 391, bl. 257.
— April 1, Kampen.	George Schenk, heer v. Tautenburg, stadh.	Floris van Egmond, heer van IJsselstein.	Krijgszaken » 392, » 258.
— » 2, Montfoort	Charlotte v. Brederoede.	Geldersche bevelhebb. en 3 staten v. Utr.	Verzoek om teruggave van geroofd goed N°. 393, bl. 258.
— » 10, Duursteds.	Biss. v. Utrecht.	klooster Bethlehem buiten Utrecht.	Berigt dat hij het klooster niet tegen vijandelijken aanval kan beschermen N°. 394, bl. 259.
— » 14, Wagening.	Karel, hertog v. Gelder.	5 kapitt. v. Utrecht.	Beveelt den graaf van Bichlingen, domproost te Keulen, als opvolger in het bisdom aan N°. 395, bl. 259.
— » 19, »	» »	» »	Ter dier zake » 396, » 259.
— » 22, »	» »	» »	» » » 397, » 260.
— » 25, Arnhem.	» »	3 staten van »	Over vijandelijkheden tegen die v. Amersfoort N°. 398, bl. 260.
— » »	Amersfoort.	» »	» » » 399, » 260.
— » 29, Wijk bij D.	Dijkgr. en heemraden van den Lekdijk.	» »	Verzoek van vrijgeleide van de gewone schouwing N°. 401, bl. 261.
— Mei 4, Wagening.	Karel, hertog v. Gelder.	zijne bevelhebbers te Utrecht.	Over de versterking van het huis ter Eem N°. 402, bl. 261.
— » 6.	Amersfoort.	3 staten van Utrecht.	Verzoek om teruggave van geroofd goed N°. 403, bl. 261.
— » 8.	3 staten v. Utr.	Robert v. Ittersum en bevelhebbers op het huis ter Eem.	Ter dier zake » 404, » 261.
— » 23, Hattem.	Karel, hertog v. Gelder.	3 staten van Utrecht.	Verzoek van teruggave van de geleende penningen N°. 405, bl. 261.
— Junij 18, Duursteds.	Biss. v. Utrecht.	» »	Over de geschillen tusschen Maarsseveen en Tienhoven N°. 406, bl. 262.
— » »	» »	» »	Examinatiën der gevangenen op de S. Katrijnepoort te Utrecht N°. 407, bl. 263.
— Julij 22.	3 staten v. »	bisschop van »	Berigt omtrent den toeleg der ballingen N°. 408, bl. 266.
— » »	» »	» »	Opgave van verschuldigde penningen wegens krijgsdienst N°. 409, bl. 266.
— Aug. 10, Mechelen.	Margaretha van Oostenrijk.	A. van Lalaing, graaf van Hoogstraten.	Over oorlogs-subsidiën en betaling van het krijgsvolk N°. 410, bl. 266.
— » 17.	Collart.	Floris van Egmond, heer van IJsselstein.	Over de onderhandelingen met den hertog v. Gelder N°. 411, bl. 267.
— » » Dordrecht.	A. van Lalaing, graaf v. Hoogstraten.	» »	Over de bescherming van het land van Arkel en Zuid-Holland, betaling van krijgslieden N°. 412, bl. 267.
— Sept. 15, Mechelen.	Margaretha van Oostenrijk.	kapittel van den Dom te Utrecht.	Verzoek eener prebende voor Hugo van Asendelft N°. 414, bl. 268.
— » 16, Duursteds.	Biss. v. Utrecht.	5 kapitt. v. Utrecht.	Begiftiging van ambten » 413, » 268.

DAGTEEKEN. EN PLAATS.	DOOR WIEN GES.	AAN WIEN GESCHR.	HOUDENDE.
1528, Oct. 8, Utrecht.	George Schenk, heer v. Tautenburg, stadh.	Floris van Egmond, heer van IJsselstein.	Betaling v. krijgsknechten N°. 415, bl. 268.
— » 9,	Gijsbert v. Baex.	»	Ter zake v. de Haipser Maastol » 416, » 269.
— » 14,	A. van Lalaing, graaf v. Hoogstraten.	»	Over de pensie van den koning van Denemarken N°. 417, bl. 269.
— » 16,	»	»	Over de onderhandelingen met den hertog v. Gelder N°. 418, bl. 270.
— » 22,	Karel, hertog v. Gelder.	»	Verklaart allegevangenen teontslaan » 419, » 270.
— » 24,	A. van Lalaing, graaf v. Hoogstraten.	»	Berigt zijne inhuldiging te Utrecht » 420, » 270.
— » 30, Deventer.	Collart.	»	Over de betaling der krijgslieden » 421, » 272.
— » Utrecht.	A. van Lalaing, graaf v. Hoogstraten.	»	Nieuwstijdingen » 422, » 272.
— » »	»	»	» 423, » 273.

REGISTER.

A.

A, de, 198. 201. 202.
Aa, Gijsbert van der, 197. 198. 202.
 263—265.
Abcoude, 45. 55. 103—105. 111.
 137. 139. 140. 143. 174. 227.
 229. 230.
 » kastelein van, 140.
Achterwetering, 16.
Achtienhoven, 147.
Ackoy, 95. 234.
Adolf van Bourgondië, heer v. Veere
 en Beveren, 105.
Affestein, Wolf, 125. 130.
Alarcon, 172.
Ablasserweert, 232.
Alendorp, Lubbert, 235. 236.
Alkmaar, 233.
Almelo, Hendrik van, 165.
Altena, 136.
Ambrun, archivecque d', 179.
Ameide, (*Ameide*, *Hameide*), 63. 175.
 198. 199. 202. 209. 210. 243.
Amerongen, 60. 65. 66. 133—135.
 191. 215. 224.
 » Eerst van, 64. 130.
 264. 265.
Amerongen, huis te, 134. 135.
Amersfoort, 31. 34. 45. 47—49. 53.
 69. 70. 74. 87. 89. 96. 97. 99.
 102. 105. 155. 165. 202. 211.
 227. 251. 252. 260. 261. 272.
 273.
Amstel, 249.
Amstel, Anthonis v. Mynden en v., 197.
 » Cornelis, 110. 111.
 » Jacob 113. 133. 174. 191.
 197. 198. 214. 218. 229. 263
 —265.

III.

Amstelland, 6. 110. 111. 136.
Amsterdam, 6. 12. 30—33. 39. 43.
 55. 57. 59. 98. 105. 133. 139.
 150. 159. 174. 191. 203. 213.
Adrien Dorie, 175.
Angy, heer van, 75.
Anthony van Lalaing, 190. 223.
Antwerpen, (*Anvers*), 9. 12. 33.
 104. 167. 187. 194. 266. 273.
Apeldoorn, 202. 223. 227—229. 230.
Apelteren, Jacob v., 86. 181. 215.
 252.
 » Thomas, heer van Per-
 singen, 217.
Aremberg, heer van, 163. 271.
Arkel, 63. 128. 267.
Arkel, Walraven van, heer tot Weer-
 denborch, 217.
Arent van Utrecht, 265.
Arnhem, 43. 44. 103. 145. 173.
Arnhem, Wijnant van, 181. 197.
 202. 204. 217. 224. 236. 237.
 261. 263. 271.
Arnold van Gelder, 184.
Artois, 271.
Asch, 202.
Assendelft, Huyge, 268.
Ast, 172.
Atels, (*Actuële Sluis*), 5. 80.
Athigny, 163.
Ausburg, 189. 190.
Aussans van Ludick, 25.

B.

Baarn, 82.
Backer, Michiel de, 263—265.
Backer, de klokkegieter, 265.
Baden, marquis de, 268.
Baelen, 92.

Balence, (*Valence*) Anthonis, 105.
Bartholomeusz, Willem, magister, 157.
Bares, Guillaume de, 153. 176. 178.
 194.
Batenborch, mr. de, 180.
Bayonne, 153. 178.
Beaurains, mr. de, 179.
Beesdt, Laurens van, 25.
Bemmelsberch, Herman van, 217.
Benninck, Johan, 57.
Bentinck, Hendrik, 68.
Berkhout, 76.
Bergen, 10.
Berge, ten, 51.
Berg, van den, graaf van Berghen.
 » (*de le Bergh*, *Berge*, *Berghe*,
Berghes), 10. 51. 153. 177. 179.
 180. 184. 185. 193. 266.
Bermentloe, Jorrien, 148.
Beluwe, 94. 134.
Beverweert, 264.
Beijer, Gerrit, 216.
Bichlinge (*Bichlijnen*) graaf v., dompr.
 te Tienen, 259. 260. 264.
Bildt, 16. 104. 115.
Blom, Jacob, 266.
Bockhorst, huis te, 22. 130.
Bockhorst, Jacob, 197. 198.
 » Johan, 22.
 » Jan v., ter Boxbergen, 22.
Bodegraven, 11. 205. 206.
Boeler, Peter van, 91.
Boer, Cornelis, de Jonge, 265.
Boesichem, Jan van, 80.
Boet, Adriaan, 65.
Boheme, Roi de, 195.
Boll, Lubbert, 147.
Bolwert, 239.
Bommel, 267.
Bor, Jan, 30. 74. 80. 130. 122.

Borch, 202.
 Bosch, Pels van den, 99.
 Bouchout, Daniel, heer van Boeler, 127.
 Bouchoven, 267.
 Bourbon, hertog van, 172. 176. 189. 190.
 Bourges, 153.
 Bourgondië, (*Bourgoigne*), 60. 153. 158. 178. 192.
 Bourgondië, huis van, 135.
   » marechal de, 172.
Boulogne, 172.
 Bourmer, conte de, 172.
Brabant, 72. 95. 97. 109. 169. 172. 175. 178. 186. 196. 272.
 Breda, heer van, 137. 138.
   » Johannes v., 16. 18. 31. 111.
 Brederode, heer van, 9. 10. 11. 75. 102. 159. 175. 200. 202. 204. 210. 211. 266. 267.
 Bresse, gouverneur de, 178.
Breukelen, (*Broekeler*), 143.
Breukeler, (*Broekeler*) *Weerde*, 143.
Briel, 256.
 Brienen, Cornelis van, 99.
 Broechnuizen, Gijsbert, 63.
   » Johan, 36.
   » Willem, 36.
 Bronckhorst, heer van, 162.
Brouwershaven, 43.
Brugge, 50. 53.
 Brun, Anthonis de, 166.
 Brunesz., Reinier, proc. gen. v. het hof van Holland, 177.
Brunswijk, 27.
Brussel, (*Bruxelles*, *Bruxellensis*), 76. 79. 80. 95. 104. 168. 165. 176. 182. 213.
 Beyman, Cornelis, 266.
 Buren, Josse de, 184.
Bijland, 212.
 Boelman, v. 182.
Bijlevell, 249.
 Buytendijck, Steven, 264.

C.

Camp, mr. 164.
Camerijk, (*Cameriensis*), 95.
 Capella, Cornelis de, 26. 63.
 Castre, heer v., 68. 95. 72. 85—87. 176.
Chambray, 172.
 Chaux, mr. de la, commandeur de Calatrane, 178. 179.
 Charlotte v. Brederode, vrouwe van Montfoort, 81. 82. 136. 203. 206. 231. 232.
 Christoffel, graaf van Meurs, 244.
Civille, 178.

Clappis, doctor, 236.
Cleermont, 92.
 Cluetinck, Rutger, 144. 264.
 Coninck, Frederik de, 72. 148. 197. 236. 263. 264.
   » Goeijert (Goert), 42. 44—46. 54. 197. 198. 202. 264. 265.
   » Johan, 263—265.
   » Sarys, 72.
 Cobel, François, 3.
 Colenborch, Alof van, 41.
 Collart, 178. 180. 193. 194. 271. 272.
Collemeer, 150.
Colstre, 176.
 Corbaron, mr. de, 194.
 Cornelisz., Vincent, rekenmeester te 's Hage, 177.
Covellens, 7.
Cremone, 189. 190.
 Cronenborch, Crellis van, 242.
 Croll, Jacob, 54. 265.
 Crijn de timmerman, 265.
 Cruysinck, Jacob, 92.
 Cuyck, Herman van, 29.

D.

Daalkem, 94.
Dael, ten, 41.
Dam, te, 178.
 Dangiers, de heer, 79.
Darhuizen, 16.
 Darhuizen, kardinaal van, 36. 181.
 David van Bourgondië, bisschop, 103. 134. 147. 148. 171.
Delden, 148.
Delft, 7. 71. 159. 176. 240. 241. 256.
 Denemarc, roi de, 175. 185. 269.
 Deschier, Ransse, 175.
 Despleghem, mr. Georges, 267.
 Dessen, Haneyk, 187.
Deventer, 3. 4. 13—15. 22. 25. 27. 29. 31. 34. 35. 49. 50. 57. 58. 110—113. 115. 132. 136. 145. 150. 186. 194. 195. 221. 228. 257. 258. 260. 268.
Diemen, 97. 98.
 Diemen, Adam van, 236. 264. 265.
   » W. van, 265.
Diemerdam, 6.
Diemerdiijk, 143. 213.
 Diepholt, graaf van, 258.
Diepenveen, 128.
 Doernick, Jan van, 197.
   » Willem, van huisvr. 252.
 Donselaer, Jan van, 197. 198.
Doorn, 9. 10. 12. 16. 29. 53. 57. 60. 73. 79. 80. 94. 224. 232. 267.

Dordrecht, 29. 73.
Drenthe, 17. 112. 257. 268.
Driebergen, 16.
Duitschland, (*Allemagne*, *Germania*), 8. 153. 194.
 Drolsbagen, Jan, 202. 203.
 Dunen, Lambert v., 113—113. 184.
 Dureit, Beernt, 48.
Duurstede, (*Dorstain*), 60. 69. 106. 119. 127. 131—133. 158. 171. 208. 216. 230.
 Duvoirde, mr. Jan, raad van Holland, 166.
Duyt, der, 252.
 Dyemen, IJsbrent IJsbrentsz. van, 75.
Dijffatt, 269.

E.

Echten, Frans van, 12.
 Eck, Bartholomeus van, 53, kastelein aan de Vaart, 245.
   » Gerrit, 198. 265.
Eem, huis ter, 45. 48. 90. 150. 171. 244. 245. 260. 261.
Eem, maarschalk van ter, 218.
Emlden, 185.
 Emlden, graaf van, 258.
Eemland, 93. 96. 97. 104. 105. 146. 261.
Eemnes, 82. 198. 247. 249.
Eerde, huis te, 22.
 Egmond, Albert van, 93.
 Elburg, 270. 271.
Elten, 150.
Emeloort, 42. 48. 49.
 Emerik, officiaal van, 51.
Engeland, (*Angleterre*), 176. 194.
Enkhuizen (*Enchusen*), 68. 194.
 Enchuyzen, mr. Jan van, 129.
 Breklens, Hendrik, 182. 184. 263. 265.
 Erick, hertog van Brunswijk, 27.
 Erpach, Valentinus de, 123. 125.
 Eyck, Joest van, 265.
 Escorghes, marquis de, 172.
Esden, 94.
 Eynde, mr. Pieter van, priester, 129.
 Eyndhoven, deken van, 50.
 Faulquier, (Fauliez), 163.
 Fernando, aartshertog, 190.
Ferrare, 189.
Florence, 139. 172.
 Floris van Egmond, graaf van Buren, heer van IJsselstein, 8. 12. 36. 62. 71. 171. 178. 190. 191. 232.
 Floris van Wevelinchoven, 137. 147.

- Foeyt, Gerrit, 263—265.
 Fonseca, 178.
 Frankrijk, (France, Francia), 8. 153.
 178. 180. 187. 194. 262. 272.
 Frankrijk, Koning van, (roi de France),
 153. 185. 189. 193.
 Freysse, Beernt, 197. 198.
 Frederik van Baden, bisschop, 60.
 103. 113. 170. 227.
 Frederik van Egmond, heer van IJs-
 selstein, 170.
 Fronsberge, Georg (Jurgen), 195.
 189. 190.
 Friesland, (Frise), 52. 55. 72. 166.
 178. 194. 222. 226. 234.
 Friesland, deken van, 79.
 » gouverneur van, (gouverneur
 de Frise), 180. 185. 273.
- G.
- Gabriel, 176. 273.
 Gaasbeek, heer van, 81. 273.
 Galekop, 98.
 Gaverzen; 94.
 Gayre, mr. de, 163.
 Gelderland, 54. 58. 83. 179. 180.
 Gein, (Gheyn), 105. 187.
 » convent van het, 118.
 Geinsche dijk, 84.
 Genoa, (Genues), 172. 189.
 Genemuiden, 68.
 Gent, (Gand), 109. 180.
 Gent, Willem, heer van, 229.
 Gerbrant, pastoor te Schagen, 146.
 Gerot, 92.
 Goch; Johan; 216.
 Godgaf, Jehan, capitaine, 267.
 S. Goedel, 104.
 Gooiland, 78. 150. 154. 166. 186.
 Gorinchem, 9. 81. 82. 84. 94. 128.
 165. 209. 241. 267. 270.
 Gottingen, 27.
 Gouda, 27. 72. 215. 249. 254. 232.
 267.
 Goye, Gijsbert van der, 147.
 Graaf, Hendrik de, erfvoogd van Er-
 kelens, 162. 228. 250. 253.
 Graft: Johan van der, 204.
 Grave, 76. 182. 183. 186. 272.
 Grebbe, (Gribbe), 162.
 Grenade, 178.
 Groeve, Gijsbert de, 181.
 Groensfort, huis, 70. 141.
 Groenswou, Lubbert van, 22. 251.
 Grombach, Frits van, 166.
 Groenwoude, Lubbert van, 197.
 198.
 Groningen, 23. 178. 257.
 Guido, bisschop van Utrecht, 147.
- H.
- Haarlem, 17.
 Haarlem, heer van, 202.
 Haastrecht, 232.
 Hack, Cornelis, 264. 265.
 Hackfort, Bernt van, drost, 228.
 Haeften, Dirk van, 163. 187.
 » Ot van, 265.
 Haerst, 25.
 's Hage, 63. 65. 66. 88. 92. 94.
 129. 165. 173. 198. 201. 265.
 Hagen, Thijs, v. Scherpenzeel, 266.
 » Herman, 11. 14. 145.
 » Jan, 241.
 » Jan van der, 9.
 Haips, 269.
 Haips, heer van, 183.
 Haipser maestol, 269.
 Hamburg, (Hamborch), 92.
 Hainrich, abt van S. Cornelis kloos-
 ter, 9.
 Haidenberga, 120. 121.
 Ham, huis te, 246. 247. 257.
 Hamelenberg, Eelgis van, 128.
 Hamersfelt, 247. 249.
 Hans Fryderick hertog van Sassen,
 212.
 Hanneman, Florys, 242.
 Harchies, Philippe de, 273.
 Hardenberg, 81.
 Hantercort, 200.
 Harderwijk, 270. 271.
 Harlingen, 166.
 Harven, (Herven), 92. 93.
 Hasselt, 22. 23. 47. 67. 122. 236.
 —238. 257. 258.
 Hattem, 22. 23. 180. 258. 270—272.
 Haue, Johan van den, 13.
 Heda, Wilhelmus, proost van Arn-
 hem, 36. 168.
 Heemstede, 98.
 Hees, 16.
 Heikoop, 6. 57. 78. 103—105. 110.
 137. 139. 140. 143. 164. 187.
 Hel, Herman van der, 42.
 Hemert, (Hemerden, Hemart), heer
 van, 172. 182. 203. 270. 271.
 » Jan van, 134.
 Hendrik, graaf van Nassau, 181. 217.
 Henegouwen, (Haynaut), 163.
 Herdenbroek, Gijsbert van, 197. 198.
 » Johan, 197. 198.
 Herdincq, Lenart, seer, 113.
 Hermanus, conservator van Keulen,
 21.
 Herpin, 181.
 's Hertogenbosch, (Bois le duc), 61.
 76. 109. 158. 164. 177. 241. 269.
 Herwijnen, 187.
 Hesdin, 153. 177.
- Heyden, Aernt van, 126. 127.
 Heusden, 173. 241.
 Heusden, Hendrik van, 45.
 Hildersem, 28.
 Hinderdam, 64.
 Hoddemeer, 154.
 Hoeldrecht, 174.
 Hoevevick, Joerien van der, 174.
 Holland, 6. 7. 10. 12. 31. 39. 54.
 57. 59. 67. 68. 72. 81. 82. 85.
 88. 89. 95. 96. 105. 117. 128.
 141. 153. 154. 159. 160. 166.
 182. 186. 204—207. 215. 222.
 226. 234. 240. 249. 254. 255.
 268.
 Hongarie, (Hongrie), 176.
 Honswijk, 120. 122.
 Hoogeland, 96. 97. 99. 252. 260.
 Hoorn, 77. 165.
 » pastoor van, 157.
 Horneck van Hoerenburch, Bartholo-
 meus, 266.
 Horst, ter, 45. 48. 81. 82. 144.
 » maarschalk van ter, 218.
 Huchtenbrgeek, Johan van, 197. 236.
 264. 265.
 Huemen, Willem van, 68.
 Huissen, (Heussen), 235. 236. 238.
 242.
 Hulkstein, 44. 260. 261.
 Hullick, 25.
 Hulst, Frans van der, 164. 165.
 Humieres, sr. de, 185.
- I.
- Ingenwinckel, Jan, 147.
 Isselmoden, Alphert, 266.
 Italia, (Italie), 176. 178. 179. 189.
 190. 271—273.
- J.
- Jaarsveld, 7. 8. 12. 36. 62. 66. 71.
 Jacobsz. Thomas, schout van Veere,
 105.
 Jehan FAlemand, 194.
 Jennes, 272.
 Johan, hertog van Kleef, 12. 37.
 46. 54. 130. 131. 153. 148. 180.
 195. 236. 237. 239. 242.
 Josynen, huisvr. van Gilles de Key-
 zer, 241.
 Julemont, 92.
 Jutphaas, 71. 98.
- K.
- Kalkar, 37. 59.
 Kamerik, 21. 69.
 » bisschop van, 80.

Kampen, 3—5. 12—16. 31. 35. 45.
47. 50. 51. 57. 58. 108. 110.
111. 115. 118. 145. 146. 231.
228. 258. 260.

Kampen, secretaris van, 73. 128.
Karel, hertog van Gelder, (mr. de
Gheldres), 22—24. 26. 28. 30. 45.
46. 47. 50. 53. 58—60. 62. 65.
66. 72. 74. 83. 86. 88. 89. 91.
96. 108. 112. 119. 120. 124. 127.
133—132. 144. 145. 150. 151.
153. 160. 163. 177—180. 183.
184—186. 193. 194. 196. 201.
203. 205. 208—211. 220. 222.
227—230. 234—237. 239. 242.
247. 250—252. 255. 258. 264.
265. 270. 272.

Karel van Bourgondië, heer van Breda,
158.

Karel van Oostenrijk, 170.

Kercke, Rutger van den, 53. 58.
204.

Kerkhoff, Jan van der, 164.

Kermt, Jan van, 109.

Kesteren, 30.

Keulen, (*Colonia*), 23. 109. 119. 120.
124. 159. 168.

Keulen, aartsbisschop van, 130. 131.
237.

Keyzer, Gilles de, 240. 241.

Kleef, 7. 12. 39. 44. 46.

Knoep, Gerrit, 39. 118.

Knoppert, Herman, 197.

Knyff, Gerrit, 44. 45.

Willem, 265.

Knyppenborch, Rutger, dijkgraaf, 229.

Koblentz, 126.

Koen, Jan, 154.

Koelvorden, Gijsbert van, 236.

drost van, 79.

Kokengen, 69. 130. 246.

Kortrijk, 143.

Koten, 28. 30. 265.

Over en Neder, 60.

Kothe, Hermanus, 112.

Kruetze, Johan, 23.

Kwik, (*Cuyck*), 182. 183. 269.

Kuilenburg, (*Oulembourg*), 107. 134.

153. 177. 179. 184. 188.

Kuinredijk, 63.

Kuynretorff, (Kuenretorff), mr. Goert,

236. 260. 265.

Kyospenninck, Johan, 240. 253.

L.

Lage, *huis te*, 74.

Lalaing, Anthonis van, graaf van

Hoogstraten, 82—85. 83. 120.

134. 162. 177. 188. 219. 253.

268—270. 272.

Landcommandeur van Utrecht, 172.

Lang, Christoffel, 215.

Langbroek, 60.

Langestraat, 221.

Lange vliet, 6.

Lap, Bernt, 258.

Laurack, 94.

Lede, 95.

Leerdam, 184. 218. 241.

Leersum, 50. 64. (P 60). 224.

Leeuwen, Albert van, 45. 104. 205.

265.

Leeuwenberch, (Leeuwenburch), 236.

263. 264.

Leeuwenberch, Marten, 236.

Leiden, 159. 240. 241.

Johan van, 13.

Lek, 84. 114. 193. 252. 254.

Lekdijk, of *Rijndijk*, 63. *Lekdijk*,

64. 81. 84. 91. 120. 155. 177.

195. 225.

Lekstroom, 159.

Leo, paus, 51. 52. 60.

Leusdebroek, 247.

Leuven, (Lovanum), 168.

Levendael, (Liefdale), Jan, 225.

235.

Lodron, Conte de, 172.

Loemes, Johannes, 94.

Lier, (*Lyre*), 178. 270.

Limburg, 94.

Lingen (*Lyngen*), 138.

Linschoten, *lange*, 255.

Loenen, 55.

Loenrestoot, 246. 249.

Lomel, Johannes, 201.

Loon, 62.

Loops, Jan, 241.

Loosdrecht, 29. 55.

Lopik, 29. 46. 68. 69.

Lopiker kapel, 66.

Ludik, kardinaal van, 80.

Ludovicus, keurforst, 118.

Ludwig, palsgraaf bij Rijn, 159.

Luik, (*Leodicensis*), 21. 95. 168.

Lumpen, dr. Johan, 126.

Lunenburg, 27.

M.

Maarssen, 119.

Maarsseveen, 45. 262. 265.

S. Maartensdijk, 16. 175.

Maas en Waal, 269.

Maas, Pierken, 75.

Maastol, 182. 183.

Maelsen, Otto van, kann. van den

Dom, 187.

Maïorat, (Mayrrots, Peter, 60. 61.

Mandresset, conte de, 62.

Manen, 68.

Manenre veen, 68.

Mantua, markgraaf van, 139.

Marienweerde, 243.

Martini, Joh., alias Panssier, 43.

Marten, zoon van Maximiliaan van
Gaasbeek, 83.

Marten, Cornelis van, 264.

Margaretha van Oostenrijk, 74. 75.

87. 90. 112. 127. 164. 185. 186.

190. 192—194. 215. 220. 243.

Maurik, 107.

Mauriksche tol, 183.

Maximiliaan van Egmond, 200.

Maximiliaan van Oostenrijk, 170.

Mechelen, (*Malines Mecklinie*), 9. 75.

79. 95. 198. (194 P).

Medemblik, 76. 77. 79.

Meerkerk, 63.

Meerten, Aryaan Willemsz., 128.

Cornelis, 265.

Melan, hertog van, 189.

Melchior, 189.

Meus, tollenaar, 183. 184.

Meijere, Joh. de, 43. 44.

Meurs, Philips van, 107.

graaf van, 271.

Michiel van Deventer, 104.

Middachten, Anthonis, 162.

Middeler, 299.

Millinck, Lambert, 95.

Modenne, 172.

Moerkerken, heer van, 46.

Mom, Frederik, 63.

Moncado, don Hugo de, 172.

Monsen, 92.

Montfaulconnet, 172.

Montfoort, 70. 136. 177. 191. 208.

231. 246. 255. 257.

Montfoort, burggraven van, 204.

Johan van, 205. 206.

Willem, 232. 233.

Hendrik, 232. 233.

Joost, 204.

Mouwick, Pieter van, 13.

Moyrtyer, 92.

Mulart, (Mulert), Gerrit, Gert, Gerard,

60. 234. 268.

Munster, 57.

heer van, 111—113. 131.

Myert, 243. 249.

N.

Naarden, 58. 62. 72. 96. 109. 115.

125. 173.

Namur, 185.

Napels, (*Neapolen*), 190. 273.

Naples, roi de, 187.

Nassau, Johan van, 126.

grave van, 62. 178. 179.

183. 198.

Neder-Betuwe, 30. 73.
 Neyn, Franck, 232.
 Nes, Adriaan van, 75.
 Nicolas, mr. 172.
 Niekerk, 186.
 Nyekercken, Thomas, 142. 186. 192. 218.
 Niepoort, 94.
 Nieuwersluis, 55.
 Nigtevecht, 5. 30.
 Noordeloos, 75.
 Noordeloos, Schout van, 79.
 Nyenrode, huis, 59. 205. 211. 218. 240.
 Nyenrode, mr. de, 270.
 » Ernst, 198.
 » Frans, 197. 198.
 Nyevelt, 202.
 Nyevelt, Johan van, 120.
 » Melis, proost van Leiden, 112.
 Nijmegen, 95. 182. 184.
 Nijmegen, Gerrit van, 264. 265.
 » Peter, 244.
 Nuys, 130. 131. 135.

O.

Oepen, 92.
 Oldenzaal, 22. 74. 81.
 Ommelanden, 23.
 Ommen, 81.
 Oostbroek, 67.
 Oostbroek, abt van, 34.
 Oostveen, (*Oostfeen*), 16. 163.
 Oostenrijk, 95.
 » hertogin van, 52.
 Oostrum, Adriaan van, 111.
 » Herman, 265.
 » Jan, 197. 198.
 Orange, prince d', 178.
 Ottosz, Willem, pastoor, 157.
 Oudecoop, 204—206.
 Oudenaarden, 99.
 Oudewater, 54. 81. 151. 171. 232. 233. 242.
 Oudorp, Pieter van, proost, 122.
 Oudwulven, 98.
 Over-Betuwe, 271.
 Overijssel, 4. 14. 15. 24. 40. 49. 50. 57—59. 119. 136. 141. 148. 165. 174. 176. 214. 221. 234. 237. 266.
 Oyck, 29.

P.

Pallaes, Adriaan van, 25. 30. 31. 33. 59. 70.
 Pamborch, Wolff van, 176.
 Papendorp, 98.

III.

Paris, 180.
 Parvot, 153.
 Pauw, (Paau, Pauwen), Emma, 37. 38. 41. 62.
 » Gijsbert, 33. 34. 38. 39. 55. 56.
 Peltz, Johannes, 122. 124.
 Perronet, mr. le conseiller, 178.
 Petro, don de Navarre, 273.
 Phalais, heer zu, 137. 138.
 Philips, Bourgondië van, bisschop, 116. 119. 134—140. 158. 159. 160. 171. 212. 230.
 Pieck, Walraven van, 160.
 Ploest, Adriaan van, 82.
 Pomeran, Michiel van, 22.
 Polle, Cornelis Mertensz. van de, 204.
 St. Pol, sr. de, 272.
 Portengen, 143.
 Pott, Goesen, 11.
 Praet, mr. de, 177. 178.
 Ploys, Bernt, 250.
 Putkuip, (*Putcuppe*), 10. 59. 151. 168. 171. 173.
 Pyeck, Ott, 46.
 Pijl van Amersfoort, 99.

Q.

Quaribbe, Jacob, 134. 145.

R.

Raephorst, 202.
Ram, 202.
 Randwick, Joestén van, 182.
 Rasse, mr., 195.
Ravestein, 137. 185.
 Ravestein, heer van, 39. 153. 195. 272.
 Reael, 202.
 Regersdorff, mr. de, 179.
 Rence, mr., 172.
 Rede, Adriaan van, 99. 100. 131—133. 144.
Reenen, 24. 31. 34. 48. 64. 74. 78. 81. 82. 84. 89. 90. 94. 96. 104—106. 129. 144. 220. 244. 250. 251. 271—273.
Reensche veen, 68.
 Renen, Gerrit van, 83.
 Rennenberg, jonker van, 91.
 » Willem graaf, 117. 118. 122. 123. 125. 176. 180. 272.
 Renesse, Adriaan van, 46. 197. 263.
 » van Wulven, (Johan, Jan), 31. 46. 64. 197. 198. 236. 255. 264.
 Renesse, de, 202.
Renswoude, 244. 250—252. 255.

Reulx, mr. de, 153. 271.
 Riehard, 178.
 Ridder, Evert de, 197. 198.
 » Jacob, 43. 244.
Rieckum, 92.
 Rodenborch; Goert, 154—156.
 Roelof van Diepholt, bisschop, 78. 103.
 Roermonde, (Ruermunde), 182. 183.
 Rombout, mr., 272.
Rome, (*Roma*), 51. 120—123. 147. 175. 224. 262.
 » paus van, 143.
Rosande, 70.
 Rossem, Hubert van, doctor, 173.
 » Maarten van, heer van Puderoyen, 91. 162. 187. 219. 229. 241. 244. 263.
 » Willem, 119.
 Roijen, Gerrit van, 265.
 Rumelaer, 202.
 Rummelaer, Stephanus, 168.
 Ruysch, Claas, 111.
 » Jan, 75.
 » Pieter, 146. 149.
 Ruytenborch, Alof, 22.
 » (Ruytenberge), Anthonis, 148.
 » Steven, drost van Anholt, 229.
Ryebecck, 130.
Rijn, 202.
Rijndijk, 10. 11. 151. 201. 203.
Rijnland, 66.
 Rijnvisch, Jan, 7. 8.
Rijsenburg, 233.
Rijsselt, 166.
Rijthen, 92.

S.

Saelmacker, Hendrick, 264.
Salamanca, 153. 176.
Soembrech, 138.
Sallick, 130.
Sallsburg, 185.
 Saluce, marquis de, prince de Navarr 265.
Saracenen, 37.
Savonne, 172. 272.
 Savoye, vrouw van, 189. 195.
 Schaert, Pieter, 198.
Schalkwijk, 60. 98.
 Schaluynen, commandeur van, 232.
 Schenk, 125.
 » George, 52.
 » Frederik, 52. 60.
 » Veltin, heer van Erpach, 131.
Scherpenzeel, 265.
 Scherpenzeel, Gerrit Pallinck, 56.

Scherpenzeel, Otto, regter te Arnhem en de Veluwe, 202. 204. 224.
Schoonhoven, 7. 9—11. 29. 40. 94. 95. 168. 198. 243.
 Schouberg, Joannes, 123.
Schouwen, 43.
 Schram van Deventer, 104.
 Schuere, Bruin van der, 132.
Schuilburg, 7.
Scoenrebeek, huis, 120.
 Selbach, Jan van, 63.
 Seldenacker, (Seldennecker), Frederik, 204. 264.
 Sloet, Volbert, 22.
 Smullinck, Wolter, 7. 12. 42. 46.
 Smit, mr. Jacob, 265.
Snelrecaard, 242. 255.
 Snoey, Lambert, 38. 39. 41. 55. 56. 62—65. 66.
Soestdijk, 245.
 Solms, Pierre, 271.
Soubert, (*Zoubourck*), huis, 137. 158.
 Souck, François, 88.
 Spanje, 51. 153. 178. 179. 187.
 Speckbach, Hendrik, 3.
 Speijert, Evert, 44.
Spick, heerlijkheid, 182.
 Spick, heer van, 182.
Spiers, 184. 185.
Spuyck, 95.
Spuycker, *Gulden*, 202.
 Spyrinck, Johan, 216.
Steenwijk, 42. 163. 268.
Stein, heerlijkheid, 254.
 Stercke, Gerard, 186. 273.
 Suggesterode, (Suggesterode, Zuggesterode, Suckerode, Zuycherode), Gerrit, 33. 45. 49. 53. 104. 196. 202. 216. 265.

T.

Taets, 202.
 Taets van Amerongen, Ernst, 197. 198.
 Taetzen, Hendrik van, dochter, 130.
Terremonde, 271. 272.
 Teylingen, Simon van, 197. 198.
 Thiaert, mons., 271.
 Thiel, Johan van, 33. 52.
 Thijn, Jan, 11.
Tiel, 223. 267.
 Tinnegieter, Peter, 564.
Tienhoven, 45. 262.
 Tocclinck, Frans, 76.
Tolledo, 179.
 Torck, (Turck), Lubbert, 203. 241. » Willem, 191. 193. 215. 217.
 Trant, Gerrit, schout van het Hoogeland, 211.
 Treycht, 92.

Trier, (*Treveriensis*), 21. 120. 124. » aartsbisschop van, 130. 133. 142. 223. 236.
 Tugis, 202.
Tuije, 84. 96.
Twente, 17. 148.

U.

Uilhoorn, 241.
 Urbyn, 189.
Urk, 189.

V.

Vaart, *de*, 11. 53. 55. 84. 92. 95. 95. 98. 101. 115. 213. 221. 228. 232—234. 239. 341. 245. 266.
Vecht, 115. 151. 215. 222.
Veluwe, 127. 130. 149. 261. 264.
Vento, (*Venle*), 182. 183.
 Venrode, (Venraedt, Venroy, Venroe, Venroede), Anthonis, 29. 31. 66. 67. 74. 135. 196. 197. 202. 236. 264. 265.
 Verdunst, Gerbrant, 95.
 Verhair, Hein, 265.
 Verhagen, Jan, 104.
 Verhorst, Alphert, 146.
 Verkerck, Rutger, 193. 216.
 Vermaet, Gerardus Joost, 195.
 Vianen, mons^r. de, 273.
Vianen, (*Vyanen*), 102. 112. 159. 199. 201. 208. 245. 246.
 Vincent, mr., 178.
 Virssen, Johan, 69. 180.
Vlaanderen, (*Flandre*), 177.
 Vlugg, Lubbert, 245.
 Voerde, (Voorde), Goijert van, 86. 99. 213. 215. 264. » Goijert Hendriksz., 154—156. 170. » Joest, 258.
Vollenhoven, 17. » ambtman van, 163.
 Voort, Valentijn van der, 12. 29. 56. 61. 108.
 Vos, mr. Jan, kanunnik van Oud-Munster, 230.
 Vorden, Surrins van, 94.
 Vten Eng, (Wten Enge), Bernt, 11. 53. 58. 105. 197. 198. 203. » Melis, 197. 198.
 Vten Ham, (Wten Ham), Frederik, 11. 41. 46. 197. 198. 263. » Splinter, 198.
 Vtterwijk, 202.
 Vraegen, Mette van, 46.
 Vrencken, 202.
 Vreese, 202.

Vuykoop 104.
 Vythoeren, Jan, 154.
 Vuytwijk, Dirck van, secr. van het hof van Holland, 130.
Vynsar, 199.

W.

Waaijestein, huis, 187.
Waart, *de*, (*Weerde*), 99. 111.
Wageniugen, 67. 70. 83. 84. 162. 220.
Wael, 't, 31. 33.
 Wael, Dirk van, (de) 45. 79. » Jan, (Johan), 64. 79. 164. 236. burgemr. 264. 265. » Lubbert, 198. 263. 264. » Tymen, 198.
Waelhorn, 92.
Wairthuyzen, 248.
 Waldorian, mr. Jan, 146.
 Wamelen, Hendrik van; 248. 249.
 Wassenaar, de heer van, 72. 93.
 Wee, Herman van, 205.
Weer, *de*, 150.
 Weerdenborch, Willem, kann. v. den Dom, 187.
Weerdenburg, 36.
 Wees, (Wese), Balthaser van, 134. 215. » Christoffel, 133. 134. » Marcus, 60. 112. 236. 248. 263—265.
Weesp, 5. 6. 30. 31. 58. 136.
 Weiden, Lambert van den, 126.
 Wel, Wouter van, 217.
 Wemeldingen, Johan van, 168.
Weroonden, 60.
Werrenhoude, 118.
Westbroek, 67. 232.
West-Friesland, 23. 77. 78. 129. 143. 146. 157.
Wierse, (*Wyers*, *Wyerse*), *de*, 98. 104.
 Willem van Egmond, 184.
 Willem van Nassau, 159.
Wilnis, 147.
Wilp, 112.
Windsem, (*Wendesem*), klooster, 96. 165.
 Wisch, Joachim, heer van, 162.
 Wirttemberg, duc de, 194.
Woerden, (*Vorden*), 63. 70. 93. 177. 219. 246. » kastelein van, 188.
Worms, (*Wormacia*), 8. 120.
Woudeberg, 66.
 Wijck, Eerst van, 198. » Jan van, 198. 236. 265. » Jan van, Willemsz., 198.
Wijhe, 149.

